

๑๘.๒
๒๔๗๖
๑/๓

วรรณกรรมไทยรามัญ ตำบลคลองตากคต อำเภอโพธาราม
จังหวัดราชบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

สุริยา คงประเสริฐ

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๖ พระโขนง กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๖๖ โทร. ๖๑๒๑๕๗๖ ๖๑๑๕๐๕๘

๑๓ ก.ย. ๒๕๒๒

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วรรณกรรมไทยรามัญ คำแปลของศาสตราจารย์เกษมโพธิ์ธาราม
จังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ

ของ

สุริยา คงประเสริฐ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการ ศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2522

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมจำแนกประเภทและวิเคราะห์วรรณกรรม
ไทยรามัญ คำบลคลองตากต อำเภोधราราม จังหวัดราชบุรี ดำเนินการวิจัยโดยปฏิบัติงาน
ในสนามสัมภาษณ์วิทยาการซึ่งเป็นชาวตำบลนั้น จำนวน 10 คน

วรรณกรรมที่รวบรวมได้ทั้งหมด 48 เรื่อง จำแนกออกได้เป็น 6 ประเภท คือ
นิยาย 10 เรื่อง นิทานมุขตลก 5 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 10 เรื่อง นิทานคติ 14 เรื่อง
นิทานทรงเครื่อง 8 เรื่อง นิทานอิงประวัติ 4 เรื่อง

ผลจากการวิเคราะห์วรรณกรรมไทยรามัญ ปรากฏว่าวรรณกรรมเหล่านี้ได้แสดง
ให้เห็นถึงชนบทรรมนิยมประเพณีของไทยรามัญหลายประการ เช่น สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะ
การใ้ช้ถ้อยคำสำนวนโวหารของชาวไทยรามัญ แนวคิด ความเชื่อ ตลอดจนสภาพชีวิต
ความเป็นอยู่ของชาวไทยรามัญ คำบลคลองตากตว่าส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา
นอกจากนั้นยังได้พบว่าวรรณกรรมจากคำบลคลองตากต ส่วนใหญ่ได้มาจากนิทานชาดก บางเรื่อง
มีเนื้อหาคล้ายกับวรรณคดีไทย และบางเรื่องคล้ายกับนิทานพื้นบ้านในภาคต่าง ๆ ของไทย

AN ANNOTATED COLLECTION OF MON FOLKTALES

ABSTRACT

BY

SURIYA KONGPRASERT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University,

February 1979

The purposes of this study were to collect, classify and analyse Mon folktales in Tambol Khlongtakhot, Amphoe Photharam, Ratchaburi. The tool used for collecting data was the interviews with ten local resource persons.

The forty-eight folktales collected were classified into six groups, ten legends, seven animal stories, five humorous stories, fourteen didactic stories, eight romantic and four historical tales.

The analysis of these Mon folktales revealed various Mon culture and tradition, such as their language, ideologies, beliefs, and folkways as influenced by Buddhism. Furthermore, it also indicated that the majority of these folktales was derived from "Jataka" tales, and some of these folktales were similar in their contents to Thai folktales in various parts of Thailand.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิติได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

ศาสตราจารย์	บุญธรรม	ประธาน
โสม	ไพฑูริย์	กรรมการ
วิมล	วิมล	กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์เต็มลิริ บุญสิงห์ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์โมรี ชื่นสำราญ
และนายจำปา เยื้องเจริญ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจ
แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จเป็นรูปเล่ม ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้เขียน ยังได้รับความช่วยเหลือ ตรวจสอบต้นฉบับ จากอาจารย์สุจิตรา
จรจิตร นิสิตปริญญโทเอกภาษาและวรรณคดีไทย ขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณนายบุญเชื่อน เพชรประกอบ และนายค๊ะ พลอยงาม ที่ได้ให้คำแนะนำ
ช่วยเหลือในด้านภาษารามัญ ตลอดจนนายเลียม วังวารี่ ที่ได้ช่วยแนะนำวิทยากรคนอื่นให้

สุริยา คงประเสริฐ

22 กุมภาพันธ์ 2522

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษา	6
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	ค่านิยมศัพท์เฉพาะ	7
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าและการจัดทำข้อมูล	7
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	9
2	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่และวิทยากร	15
	จังหวัดราชบุรี	15
	อำเภอโพธาราม	23
	ตำบลคลองตากคต	28
	วิทยากร	30
3	ผลการรวบรวมและศึกษาวรรณกรรม	31
	ตอนที่ 1	34
	1.1 นิยายเกี่ยวกับขุนนิยสถานและสถานที่สำคัญ	35
	เจดีย์เมืองยางกุ้ง	35
	คลองตากคต	40
	1.2 นิยายเกี่ยวกับบุคคล	42
	พระเจ้าธรรมเจดีย์	42
	อิลิกไลยโกฏ	45

1.3 นิยายเกี่ยวกับสิ่งของ	52
พระพิฆเนศวร์	52
พรานสุร่า	54
1.4 นิยายเกี่ยวกับประเพณี	61
บุชชาถวายการเฝ้าฝันเป็นทาน	61
ประเพณีส่งกรานต์	69
1.5 นิยายเกี่ยวกับอธิบายคำพังเพย	73
เรื่องวัวยังไม่ทันหายเรื่องควายมาถึง	73
ตอนที่ 2 นิทานเรื่องสัตว์	85
สันดานของสุนัข	85
กินสินบนต้องเกิดเป็นสุนัขป่า	91
เชื้อเขาหมดตัวเองต้องตาย	98
กากินลม	108
เสื้อจำศีล	113
เตากับนกเป็ดน้ำ	117
กระต่ายไม่มีหางจระเข้ไม่มีลิ้น	122
ตอนที่ 3 นิทานมุขตลก	125
3.1 มุขตลกหายปัญหา	126
มันไม่เข้าใจกัน	126
3.2 มุขตลกคนโง่	129
คนปลุกผีออก	129
3.3 มุขตลกเรื่องไม้	132
อายหัวแม่มือ	132

3.4 มุขตลกคนเจ้าปัญญา	135
กลัววัว	135
เส้ท้เหล่ยมโจร	141
ตอนที่ 4 นิทานคติ	156
คุณของความกตัญญูทเวที่	158
พระยานกขระกรม	166
เรื่องราวของบุคคลผู้เป็นพาล	174
ท่ายไปเกิดเป็นวัว	182
นางเหมวรรณศรี	184
พระเจ้าอโศกธรรมราช	192
หนุ่มเลี้ยงวัว	198
ทูทนก	204
ทำบุญให้จีเมาได้ไปสวรรค์ทำบุญให้พระอรหันต์ไ้ไปนรก	210
คัฒหาหน้ามีค	214
ลิ่งอุปการะมารดา	216
นกยูงทอง	219
กลองวิเศษ	223
ขอทาน	235
สรุปคติธรรมที่ไ้จากนิทานคติ	244
ตอนที่ 5 นิทานทรงเครื่อง	246
หญิงทุกคตเช่ญใจ	248
ปลาหมอ	266
เจ้าชายกบ	297

พระสุชน	311
รมยวดี	322
วิศัคคชน	328
ชาละวัน	388
สังขศิลป์	356
ตอนที่ 6 นิทานอิงประวัติ	395
6.1 ประวัติสิ่งของ	396
หีบศพวัดคงคา	396
6.2 ประวัติพระโพธิสัตว์	398
ดิ่งเผือก	398
โลกธรรมแปด	402
สุรสา	408
4 บทสรุป	431
บรรณานุกรม	438
ภาคผนวก	443
ภาคผนวก ก	443
ภาคผนวก ข	540

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1. การแบ่งเขตการปกครองในอำเภอโพธาราม	25
2. การแบ่งหมู่บ้านและจำนวนประชากรในตำบลคลองตากคต	29
3. แสดงวรรณกรรมไทยรามัญ คลองตากคตที่ซ้ำกับวรรณกรรม ในท้องถิ่นอื่น	413
4. แสดงอานุกรภาพวรรณกรรมที่ซ้ำกันในวรรณกรรมท้องถิ่นต่าง ๆ	416
5. เปรียบเทียบอานุกรภาพในวรรณกรรมไทยรามัญ ตำบลคลองตากคต เกี่ยวกับการตั้งครรภควยการคิมปัสสาวะ	425
6. เปรียบเทียบอานุกรภาพของการอธิบายการตั้งสัตย์ การตั้งความ ปรารถนาเพื่อหวังผลชาติหน้า เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ เพื่อขอผล การกุศลหรือคบะ ที่ไ้ก่อสร้างสมมา	426

บัญชีแผนที่

แผนที่

๑. แสดงจังหวัดราชบุรี 5 41
2. แสดงอาณาเขตจังหวัดราชบุรี 5 42
3. แสดงตำบลคลองตากคต 5 43

ภูมิหลัง

การศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นชนกลุ่มใดหรือเชื้อสายใดก็ตาม จำเป็นที่จะต้องศึกษาค้นวัฒนธรรมควบ เพราะเรื่องของวัฒนธรรมนั้นมีความหมายครอบคลุมถึงสภาพชีวิตของมนุษย์ไว้หมดทุกด้าน ดังนั้นการศึกษาค้นวัฒนธรรม จะช่วยให้ทราบถึงวิถีชีวิตของชนกลุ่มนั้นได้

การที่จะศึกษาเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีให้เข้าใจได้ดังนี้ ต้องศึกษาทุกแง่มุม ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาวิวัฒนาการของวัฒนธรรมโดยลำดับ ดังนั้นการศึกษาคติชาวบ้านจะช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจวัฒนธรรมและประเพณีของมนุษย์ได้ ทั้งนี้เพราะคติชาวบ้านเป็นวิทยาการที่รวบรวมเรื่องราวอันเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ไว้

ศัพท์คำว่าคติชาวบ้านนี้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Folklore เป็นศัพท์ทางวิชาการ แปลตามรูปศัพท์ว่า "ความรู้ของปวงชน" ผู้ที่คิดศัพท์นี้เป็นนักค้นคว้าชาวอังกฤษ ชื่อวิลเลียม ทอมส์ (William Thoms) และนำเข้าสู่วงการศึกษาคติชาวบ้านเมื่อปี พ.ศ. 1846¹ ต่อมาศัพท์คำนี้จึงเป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลาย จนเป็นศัพท์สากลขึ้น

ในประเทศไทยคำว่า "คติชาวบ้าน" เราแปลมาจากคำว่า Folklore ซึ่งท่านในดินเคยใช้ว่า "ชนบท" (Janapada) ซึ่งมีความหมายว่า "วิถีทางของประชาชน"² ส่วน กิ่งแก้ว อัครถาวร³ ได้ให้ความเห็นว่า คำว่า Folklore น่าจะ

¹ กิ่งแก้ว อัครถาวร คติชาวบ้าน หน้า 3

² ก.

³ ก.

เหมาะที่จะเรียกว่า "คติชนวิทยา" เพราะกินความหมายมากกว่าคำว่า "คติชาวบ้าน"

การที่จะเรียกว่าเป็นคติชาวบ้านได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ร่วมกันอันเป็นลักษณะสำคัญของตนเองที่เป็นจุดเด่นที่สังเกตเห็นได้ของชนกลุ่มนั้น เช่น มีลักษณะร่วมในเรื่องศาสนา จารีต ประเพณี ภาษาศาสตร์ อาชีพ ความเชื่อ เป็นต้น กิ่งแก้ว อรรถาภรณ์ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า "Folk หมายถึง กลุ่มชนใดก็ตามที่มีลักษณะร่วมกันอย่างน้อยหนึ่งลักษณะ เช่น ลักษณะอาชีพ หรือภาษา หรือศาสนา และที่สำคัญคือ กลุ่มชนนั้นต้องมีประเพณีเป็นของตนเอง"¹

ในการศึกษาคติชาวบ้าน นักคติชนวิทยามีแนวทางที่จะศึกษา ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาเรื่องราวของมนุษย์จากวรรณกรรมประเภทนิยาย
2. ศึกษาสิ่งที่มีมนุษย์ผลิต หรือวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยวิธีการผลิตหรือสร้าง

วัตถุอื่น ๆ ก็ได้รับการถ่ายทอดความหมายจากอีกเช่นกัน

ข้อมูลต่าง ๆ ทางคติชนวิทยา เช่น ตำนาน ตำนานคำบริกรรม นิยาย นิทาน สุภาษิต บทเพลง จัดไว้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั้งสิ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ประกอบขึ้นเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม เครื่องแต่งกาย ยารักษาโรค ประเพณีหรือความเชื่อ

ในเรื่องความสำคัญของคติชาวบ้านนั้น มีหลายประการด้วยกัน เช่น คติชาวบ้านทำให้เข้าใจถึงสภาพชีวิตในท้องถิ่นต่าง ๆ เพราะคติชาวบ้านได้ประมวลความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ความเป็นอยู่ของท้องถิ่นนั้น ๆ ไว้ นอกจากนี้ คติชาวบ้านยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้าวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มนุษยวิทยา วรรณคดี เป็นต้น

¹ กิ่งแก้ว อรรถาภรณ์ "คติชาวบ้าน" ใน คู่มือครูภาษาไทยเล่ม 3 หน้า 309-310

ข้อมูลทางวัฒนธรรม มี 3 ประเภท คือ

1. ประเภทโชดอยคำ ได้แก่คำพูด โวหาร สุภาษิต คำพังเพย ปริศนาคำทาย
วรรณกรรมท้องถิ่น เพลง บทกลอนต่าง ๆ
2. ประเภทไม้โชดอยคำได้แก่ผลิตผลทางวัตถุ สถาปัตยกรรม การปลูกสร้าง
บ้านเรือน วัตถุศิลปะอื่น ๆ รวมทั้งอากัปกิริยาทาง
3. แบบผสมระหว่างประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 เช่น การฟ้อนรำ การละเล่น
เป็นต้น

วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นแขนงหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นเรื่องเล่าสู่กันมาช้านาน
ก่อนประวัติศาสตร์ และเป็นที่ยอมรับหลายทั่วไป เนื้อเรื่องอาจแตกต่างกันไปตามเวลาและ
สถานที่ ทั้งนี้เพราะการถ่ายทอดกันทางมุขปาฐะ ผู้เล่าอาจดัดเติมเอาเองบ้าง ทั้งชนบ
ชมนิยมที่แตกต่างกันของท้องถิ่นเป็นส่วนที่ทำให้เรื่องต่างกันไปได้

ในเรื่องเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่น กุหลาบ มัจฉิกะมาส กล่าวว่า

วรรณคดีและวิจิตรศิลป์เป็นศิลปะประจำชาติเกิดจากบุคลกกลุ่มน้อยซึ่งมีอัจฉริยภาพ
พิเศษ มีการอบรมพิเศษในการบันทาลิโผลผลงานของชนนี้คุณภาพพิเศษ ส่วนกติ
ชาวนาน และนิทานชาวนานเป็นสมบัติของชนธรรมดาตาบพันบ้านพื้นเมืองทั่วไปซึ่ง
เป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ กติชาวนานเป็นเครื่องแสดงระดับวัฒนธรรม
ศีลธรรม ความเชื่อถือ ความต้องการ แนวความคิด อุดมคติ และสิ่งอื่น ๆ
อีกหลายประการ

ประเทศไทยมีชนชาติหลายเชื้อสายปะปนอยู่ เช่น เชื้อสายจีน ญวน รามัญ
เขมร และชนเหล่านั้นมักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมย่อย ๆ สำหรับชนเชื้อสายรามัญ
ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยนั้น ไม่เคยสร้างปัญหาทางค่านิยมให้กับประเทศไทยเลย
ทั้งนี้เพราะชาวยุโรปเป็นผู้ที่เคร่งครัดในจารีตประเพณี เคร่งครัดในศาสนา และมีความ
กตัญญูต่อแผ่นดินที่ตนอาศัย พวกรามัญได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานจนถูกกลืน
เป็นไทยไปเกือบหมด ทั้งค่านิยมและสำเนียงที่พูด ประสาท หลักคิด ได้กล่าวไว้ว่า

"ชนบทรบเนียนประเพณีส่วนใหญ่ เป็นแบบเดียวกับไทยไปหมดแล้ว ที่เหลืออยู่บ้าง ก็เพียงแต่ประเพณีดั้งเดิมนำออกแสดงในเทศกาลต่าง ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในด้านการแสดง ออกจากจิตใจมากกว่า"¹

ชาวรามัญได้เข้ามาตั้งหลักฐานในประเทศไทย โดยเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย ชาวมัญญ์เข้ามาสู่ประเทศไทยหลายครั้ง ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงต้นรัตนโกสินทร์ การเข้ามาอยู่ในประเทศไทยของชาวมัญญ์เหล่านี้ก็ได้พยายามปรับตัวให้เข้ากับชนบประเพณีของไทย แต่ก็ยังคงรักษาชนบประเพณีเดิมของตนไว้อยู่ นอกจากนี้ ชาวไทยรามัญบางคนได้เข้ารับราชการในประเทศไทยและในตำแหน่งสูง ๆ ในหน้าที่ราชการ ก็มี สุด แสงวิเชียร ได้กล่าวถึงรามัญที่อยู่ในประเทศไทยว่า

เมื่อเอ่ยถึง "มอญ" คนส่วนใหญ่มักเข้าใจเพียงว่า เป็นชนหมู่หนึ่งที่อาศัยอยู่ในบริเวณหลายแห่งของประเทศไทย เช่น ที่บ้านมอญชนบุรี ที่ปากลัด อำเภอบางแพ จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีประเพณีสาว ๆ แห่ปลาไปปล่อยในวันสงกรานต์ และการเล่นสบ้าในเทศกาลนั้น และที่สามโคก จังหวัดปทุมธานี และตามลุ่มแม่น้ำแม่กลอง โดยไม่ได้คิดว่าชนหมู่นี้เป็นคนต่างดาว หรือมีถิ่นฐานบ้านเดิมมาจากไหน หรือมีชนบทรบเนียนประเพณีอื่น ๆ ผิดไปจากไทย... ทั้งนี้เป็นเพราะมอญกับไทยได้สนิทชิดเชื้อจนเกือบเป็นชนเชื้อเดียวกัน แม้แต่นักศึกษาประวัติศาสตร์บางคนพยายามจะให้มอญกับไทยเป็นเช่นนั้น มอญหลายท่านได้รับตำแหน่งสูงในราชการมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งปัจจุบัน เช่น เป็นแม่ทัพ เป็นผู้พิพากษา เป็นแพทย์ เป็นอาจารย์ เป็นข้าราชการต่าง ๆ ... ในทางเชื้อชาติ มอญกับไทยเป็นเชื้อชาติมองโกลอยด์ (Mongoloid) ด้วยกัน แต่แตกต่างกันในภาษา คือภาษาไทยรวมอยู่ในกลุ่มภาษาอินโดจีน (Indo-Chinese)²

¹ ประสาท หลักศิลา คำบรรยายวิชาสังคมวิทยาเบื้องต้น หน้า 13

² สุด แสงวิเชียร "มอญในปัจจุบัน" ใน มอญในอดีตและปัจจุบัน หน้า 51 - 54

ชาวไทยกับชาวมัณญู เป็นคนเชื้อชาติเดียวกันดังกล่าแล้ว จึงสังเกตได้ว่า
วัฒนธรรมชนประเพณี และสภาพความเป็นอยู่ของชาวมัณญู จึงคล้ายกับชาวไทยเป็นส่วนมาก

ลักษณะนิสัยของชาวมัณญูที่อยู่ในประเทศไทย เป็นผู้ยึดมั่นในพุทธศาสนา มีความ
เป็นอยู่ง่าย รักสงบ ปรับตัวเองได้รวดเร็ว ปฏิบัติตนตามกรอบของประเพณี ใจบุญ
มีความสามัคคีกัน

ทั้งนี้วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมของชาวมัณญูโดยทั่ว ๆ ไปจึงเป็นเรื่อง
ที่น่าสนใจ ทั้งนี้เพราะหากข้อพิจารณาสภาพทั่ว ๆ ไปแล้วจะคล้ายกัน แต่ในเรื่องของชน
ประเพณีและความเชื่อแล้วจะพบว่า ชาวมัณญูมีวัฒนธรรม ชนประเพณี ตลอดจนความ
เชื่อถือต่างไปจากชาวไทยทั่ว ๆ ไป เช่น เรื่องถือผี เรื่องการทำศพ เป็นต้น

วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงชน
ประเพณีต่าง ๆ ของชาวมัณญูได้ ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรม จึงสามารถนำความเข้าใจ
ในเรื่องความเชื่อ ชนประเพณีต่าง ๆ สภาพของชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวมัณญู

ตำบลคลองตากค อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นตำบลหนึ่งที่มชนชาติ
มัณญูอาศัยอยู่ ซึ่งปัจจุบันก็ยังใช้ภาษามัณญูกันอยู่ โดยเฉพาะผู้สูงอายุยังใช้ตัวอักษรมัณญู
ส่วนคนรุ่นใหม่เปลี่ยนมาใช้ภาษาไทย และตัวอักษรไทยกันแล้ว แต่อย่างไรก็ตามชาวไทยมัณญู
เหล่านี้ มีความรู้สึกว่าเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าชนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่าง
ยังคงยึดแบบชาวมัณญูอยู่

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ ชาวไทยมัณญูตำบลคลองตากค เป็นกลุ่มชนที่น่าสนใจ
น่าสนใจ โดยเฉพาะในด้านความเป็นอยู่ แนวความคิด ทัศนคติ ความเชื่อ และจารีต
ประเพณี ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถศึกษาได้จากวรรณกรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะวรรณกรรม
ประเภทนิยาย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะรวบรวมวรรณกรรมประเภทนี้เพื่อนำมาจัด
จำแนกและวิเคราะห์ให้เห็นคุณค่า และความสำคัญของวัฒนธรรมชาวไทยมัณญู ตำบล
คลองตากคที่สะท้อนมาจากนิทาน นิยาย เหล่านั้น

ความมุ่งหมายในการศึกษา

1. เพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านของชนเชื้อสายรามัญ ตำบลคลองตากคต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อจำแนกประเภทวรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้ โดยพิจารณาตามรูปแบบของเรื่อง
3. เพื่อศึกษาและค้นคว้าวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้ ว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ และแนวคิดของชนในท้องถิ่นนั้นอย่างไร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นการเผยแพร่วรรณกรรมพื้นบ้าน ของชนเชื้อสายรามัญ ตำบลคลองตากคต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งยังไม่แพร่หลาย เพราะเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่น ถ่ายทอดกันด้วยปาก
2. ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ความเชื่อ ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมในแง่อื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการศึกษามนุษยชาติ
3. ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างนิทานชาวบ้านกับความคิด ความเชื่อ และความเป็นอยู่ของคนอื่น ๆ ของชาวบ้านคลองตากคต

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ข้อมูลที่เก็บ จะเก็บเฉพาะข้อมูลที่เป็นนิยาย นิทาน และนิทานอิงประวัติ
2. แหล่งหรือสถานที่ค้นคว้า
 - 2.1 แหล่งข้อมูลชั้นต้น ได้แก่วิทยาการจากท้องถิ่นที่ศึกษาจำนวน 10 คน ไม่จำกัดเพศ แต่ต้องเป็นชนเชื้อสายรามัญ ในตำบลคลองตากคต อำเภโพนาราม จังหวัดราชบุรี รวม 5 หมู่บ้าน คือ

- 2.1.1 หมูที่ 1
- 2.1.2 หมูที่ 2
- 2.1.3 หมูที่ 3
- 2.1.4 หมูที่ 4
- 2.1.5 หมูที่ 6

สำหรับหมูที่ 5 และหมูอื่น ๆ เป็นหมู่บ้านที่ประชากรเป็นคนไทยที่มีได้สืบเชื้อสายมาจากรามัญ

2.2 แหล่งข้อมูลชั้นรอง นอกจากข้อมูลชั้นต้นแล้ว ข้อมูลอื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการวิจัยนี้ ได้จากที่ว่าการอำเภอโพธาราม สถานีตำรวจภูธร อำเภอโพธาราม กองบังคับการตำรวจนครบาล 5 วัดคงการาม และหอสมุดต่าง ๆ

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

1. วรรณกรรมไทยรามัญ หมายถึง เรื่องเล่าที่ถ่ายทอดทางมุขปาฐะโดยชนเชื้อสายรามัญ ในตำบลคลองตากคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยเรื่องเล่าที่เป็นนิยาย นิทาน และนิทานอิงประวัติ
2. ชนเชื้อสายรามัญ หมายถึง ชาวไทยที่สืบเชื้อสายมาจากรามัญ แต่ปัจจุบันมีเชื้อชาติและสัญชาติเป็นไทยแล้ว
3. มุขปาฐะ หมายถึง การบอกเล่าหรือถ่ายทอดด้วยวาจา

วิธีการในการศึกษาคุณค่าและการจัดกระทำข้อมูล

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับตำบลคลองตากคต เพื่อให้ได้ทราบประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และความรู้เกี่ยวกับภาษารามัญของคนในตำบลคลองตากคต
2. ติดต่อกับบุคคลากรฝ่ายต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือและให้ช่วยอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

3. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง อาศัยหลักการเลือกผู้ให้ปากคำของ วีระวัชร์ สาราณจิตต์¹ และของ วิลเลียม เจ.ซามาริน² (William J. Samarin) เพื่อจะได้เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางภาษามากพอสมควร เลือกผู้ให้ปากคำทั้งที่เป็นหญิงและชาย

นอกจากนี้ยังคำนึงถึงคุณสมบัติต่าง ๆ คือ

3.1 สามารถพูดภาษารามัญได้เป็นอย่างดี

3.2 มีความสนใจที่จะให้ความร่วมมือ

3.3 เป็นผู้สูงอายุ

4. ข้อมูลที่ได้มา ได้จากการบันทึกปากคำของผู้เล่าโดยตรง และถ่ายเทคเสียงตามที่ได้ยินจากผู้ให้ปากคำและบันทึกด้วยอักษรวิธีของภาษาไทย โดยพยายามให้ได้เสียงที่ใกล้เคียงที่สุด ส่วนเสียงที่แปลกออกไปผู้ศึกษาใช้ระบบวิธีดังนี้

4.1 จุกใต้ตัวพยัญชนะ (๘) ตัวใดก็ตามแสดงว่าพยัญชนะตัวนั้นเป็น ตัวควบ ตัวกล้ำ หรือตัวนำ การอ่านให้อ่านรวมกันไป เช่น พยุ่น เหมะออก แหม่งเจียะ ยกเว้นเสียงเออะ (-อะ) เช่น เกอะ เทอะ เตะอะ

4.2 อู นำหน้าพยัญชนะตัวใดก็ตามแสดงว่าพยัญชนะตัวนั้นมีเสียง เน้นหนักนำหน้า เช่น สุมาน สุนอม สุนอง

4.3 ญ เป็นเสียงนาสิก (/ฦ /) ในทุกแห่งที่บันทึกเช่น ญะ เหมียะ

5. แปลเป็นภาษาไทยประโยคต่อประโยค ส่วนเสียงของวิทยากรที่เป็นภาษารามัญจะเก็บไว้ในแถบบันทึกเสียง

6. การดำเนินการศึกษารั้งนี้ จะวิเคราะห์จัดกระทำและนำเสนอผลแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยถอดคำพูดที่เล่านิทานจากเครื่องบันทึกเสียง พยายามเก็บคำพูด

¹วีระวัชร์ สาราณจิตต์ ระบบหน่วยเสียงของภาษากระเหรี่ยงในตำบลสวนผึ้ง
หน้า 8 - 9

²William J. Samarin. Field Linguistics. p. 30 - 40.

ให้หมดทุกคำ (รวมทั้งเสียงหัวเราะ) ของวิทยากร ตามหลักคิชาวบ้าน ดังนี้คือ

6.1 ถอดคำพูดที่เล่าเนื้อหาจากเรื่องบันทึกเสียงโดยพยายามเก็บให้หมดทุกคำพูด

6.2 ถอดคำพูดจากภาษารามัญเป็นภาษาไทยกลางเพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจ

6.3 รวบรวมแนวคิด ความเชื่อ ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมในแง่อื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการศึกษามนุษยชาติ

6.4 จัดประเภทวรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้

6.5 ศึกษาและวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้ว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่และแนวคิดของชนในท้องถิ่นนั้นอย่างไร

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอ. คาร์ร และพันตรี อี. ไฮเคนฟาเคน¹ ศึกษาเกี่ยวกับชนเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย ได้กล่าวถึงชนเผ่าต่าง ๆ คือ

1. เผ่านิกริโต
2. เผ่าอินโดเนเซียน
3. เผ่ามอญ - เขมร
4. ญวน
5. เผ่าชิเบต - พม่า
6. เผ่าไทย
7. เผ่าจีน
8. เผ่าผีตองเหลือง หรือยุมบรี (Yumbri)

¹เอ. คาร์ร และพันตรี อี. ไฮเคนฟาเคน ชาติวงศ์วิทยาวาดวยชนชาติ
เผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย 47 หน้า

รามัญเป็นชนเผ่าหนึ่ง จัดอยู่เผ่ามอญ - เขมร ปัจจุบันชนชาติรามัญในไทย ใช้ภาษาไทยได้ดี เสียงพูดไม่เพี้ยนเหนือกังแต่ก่อน ออกเสียงภาษาไทยได้ชัดเจน ตลอดจนภาษาที่ใช้ก็มีคำไทยเข้าปนมาก และบางพวกก็พูดรามัญไม่ได้เลยก็มี

พระยาอนุমানราชชน¹ ได้กล่าวถึงภาษารามัญไว้ว่า มีลักษณะคล้ายกับ ภาษาเขมรมาก คำส่วนมากที่เป็นคำเดิมที่ตรงกัน จะต่างกันแต่เพี้ยนเสียงไปเท่านั้น

สุด แสงวิเชียร² ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับคนรามัญในประเทศไทยว่า คนรามัญ ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างดี มีใช้ในฐานะเชลยศึก รามัญ ที่เข้ามาครั้งสำคัญคือ สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี พ.ศ. 2317 และในสมัยสมเด็จพระ-

พระพุทธเลิศหล้านภาลัย พ.ศ. 2353

นิศย์ รัตนสัญญา³ ได้กล่าวถึงรามัญที่อำเภอโพธารามว่า ในสมัยกรุงธนบุรี ต่อสมัยรัตนโกสินทร์ มีพวกรามัญได้อพยพเข้ามาตามลำแม่น้ำแม่กลอง มาตั้งถิ่นฐาน อยู่เหนือเขตอำเภอโพธาราม (ในสมัยนั้นยังไม่เป็นอำเภอ) จนจดทางตอนใต้ของ อำเภอบ้านโป่ง

แมนมาส - ขวลิต และคนอื่น⁴ ได้ค้นคว้าเรียบเรียงเกี่ยวกับจังหวัดราชบุรี การเดินทาง ประวัติเมือง อำเภอ อาชีพพลเมือง ประชากร สถานที่สำคัญ

สมบัติ พลายน้อย⁵ ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องรามัญโดยการสอบถาม ค้นคว้า จากพงศาวดารและจดหมายเหตุเสนอเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมา ประเพณีความเชื่อ ขนบธรรมเนียม การละเล่น และนิทานรามัญ

¹พระยาอนุমানราชชน นิรุกติศาสตร์ 331 หน้า

²สุด แสงวิเชียร "มอญในปัจจุบัน" ใน มอญในอดีตและปัจจุบัน หน้า 52-68

³นิศย์ รัตนสัญญา "ประวัติวัดคงคาราม จังหวัดราชบุรี" อาษา ปีที่ 3

1 : 20 2517

⁴แมนมาส ขวลิต และคนอื่น เที่ยวเมืองไทย ตอนที่ 1 ภาคกลาง 405 หน้า

⁵สมบัติ พลายน้อย เล่าเรื่องพม่ารามัญ 459 หน้า

ทางด้านการศึกษาโดยแนวทฤษฎีชาวบ้าน และวรรณกรรมท้องถิ่น อัทลีย์¹
(Uttley) ได้จำแนกข้อมูลไว้ 4 ประเภทคือ

1. วรรณคดีและศิลปะอื่น ๆ
2. ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม
3. หัตถกรรม อาทิ การทอผ้า และวิธีกองฟาง
4. ภาษาหรือคำพูดประจำวัน

เทือก กุสุมา ณ อยุธยา² กล่าวถึงลักษณะของคติชาวบ้านว่า

1. เป็นมุขปาฐะ คือเล่าสืบมา หรือรับปฏิบัติสืบทอดกันมาด้วยอาศัย
ส่อนกันด้วยปาก (Oral Transmission)
2. ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ผู้คนคิดประดิษฐ์คือใคร เช่นเพลงกล่อม
โยนหัวเรือ เรือนของไทย แต่โบราณไม่ปรากฏต้นตอผู้ออกแบบ เหล่านี้
เป็นศิลปะของชาวบ้าน สืบส่อนหรือรับกันต่อ ๆ มา ด้วยวาจา และหา
ผู้ต้นคิดไม่ได้

กุหลาบ มลลิกะมาส³ ได้แบ่งประเภทของคติชาวบ้านไว้ดังนี้ คือ

1. ประเภทใช้ถ้อยคำ (Verbal)
ในประเภทนี้อาจแบ่งย่อยลงไปได้อีกดังนี้
 - 1.1 เพลงชาวบ้าน
 - 1.2 นิทานชาวบ้าน

¹Uttley "Folk Literature : An Operational Definition," in
The Study of Folklore, p. 11.

²เทือก กุสุมา ณ อยุธยา "คติชาวบ้าน" คู่มือวิชาภาษาไทย เล่ม 3
หน้า 303 - 305

³กุหลาบ มลลิกะมาส คติชาวบ้าน หน้า 2 - 3

1.3 บทกวี อาจแบ่งย่อยเป็น

1.3.1 สุภาษิต

1.3.2 คำไหว้

1.3.3 คำกล่าวในการท้าวขวัญ ทำพิธีต่าง ๆ

1.3.4 สำนวนพูด

ฯลฯ

1.4 คำทาย (อะไรเอ๋ย)

1.5 ความเชื่อ โชคลาง

1.6 ภาษาล้านนา

1.7 เพลงเด็ก ซึ่งอาจแบ่งย่อยออกได้ดังนี้

1.7.1 เพลงกล่อมเด็ก

1.7.2 เพลงปลอบเด็ก

1.7.3 เพลงประกอบการเล่นของเด็ก

2. ประเภทที่ไม่ใช่ถ้อยคำ (Non Verbal)

2.1 ศิลปชาวบ้าน คือการประดิษฐ์ทำสิ่งของต่าง ๆ ให้สวยงาม เช่น การทำหัวเรือเป็นรูปต่าง ๆ ทำภาชนะและตุ๊กตาต่าง ๆ ใ้สวยงาม

2.2 สถาปัตยกรรมชาวบ้าน ได้แก่การสร้างอาคารแบบต่าง ๆ เช่น บ้านเรือน วิหาร โบสถ์ หอระฆัง ฯลฯ

2.3 งานฝีมือของชาวบ้าน เช่น การสานออบ สานกระจับปี่ ตะกร้า เครื่องมือทำมาหากิน การทำเครื่องดนตรี การทอผ้า เป็นต้น

3. ประเภทผสม

เป็นการผสมระหว่าง 2 ประเภทแรก แยกได้ดังต่อไปนี้

3.1 ละครชาวบ้าน มีการร้อง ประสมกับการร้อง และดนตรี เช่น รำวง เพลงพวงมาลัย เพลงฉ่อย

3.2 การละเล่นของเด็ก มีทั้งการเล่น และบทเพลงประกอบ เช่น เพลงร้องเวลาเล่นชิงช้า หรือเพลงร้องเมื่อเวลาเล่นวิธีข้าวสาร

3.3 ละครชาวบ้าน เช่น มโนราห์ ละครชาตรี (แบบดั้งเดิมที่เล่นกันเป็นพื้นบ้านพื้นเมือง)

3.4 ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่น รื่นเริง การทำบุญตามโอกาสต่าง ๆ ที่ทำกันในชุมชน เช่น ลอยกระทง งานสงกรานต์ ตรุษ เทศน์มหาชาติ ประเพณีแต่งงาน งานศพ ทำขวัญเด็ก พิธีบายศรีสู่ขวัญ ฯลฯ

จอห์น เอฟ. คูเบอร์¹ (John F. Cuper) แบ่งประเภทของคติชาวบ้านเป็น 5 ประเภท คือ

1. ตำนาน (The Myth) เป็นเรื่องเก่าแก่ที่อธิบายชีวิตและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่
2. เรื่องคติ (Fable) สอนแนวทางการใช้ชีวิตแก่คน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ และจบลงด้วยคติสอนใจในที่สุด
3. นิยาย (Legend) เป็นเรื่องสนใจเช่นเดียวกัน แต่ให้ความรู้สึกว่าเป็นเรื่องจริงมากกว่านิทานคติ นิยายเป็นเรื่องที่มีทั้งเค้าเรื่องจริงและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงผสมกันอยู่
4. เทพนิยาย (The Fairy Tale) เป็นเรื่องเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน จะกล่าวถึงดินแดนมหัศจรรย์และเรื่องราวของการไขอภินิหารของเทพทั้งหลาย
5. ประเภทอื่น ๆ (Other Forms) เช่น เพลงชาวบ้าน สุภาษิต คำพังเพย ปริศนา มุขตลก กลอนชาวบ้าน กลอนและบทร้องสำหรับเด็ก

¹

Stith Thompson. The Folktale. p. 413 - 427.

สตีธ ทอมป์สัน¹ (Stith Thompson) ได้แบ่งนิทานชาวบ้านออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การแบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ (Area)
2. การแบ่งตามรูปแบบของนิทาน (Form)
3. การแบ่งตามเรื่องของนิทาน (Type Index)
4. การแบ่งนิทานตามอนุภาค (Motif)

กึ่งแก้ว อรรถากร² ได้ให้ความหมายของนิทานชาวบ้านไว้ว่า เป็นเรื่องเล่า สืบต่อกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มีอยู่เป็นจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว สำหรับนิทานภาษาเขียนซึ่งมีต้นเรื่องจากคติชน แต่มาได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้วยแบบทางวรรณศิลป์และถ่ายทอดในหมู่นักภาษา หนังสืออนัน มีข้อมูลชั้นต้นของนักคติชน

กึ่งแก้ว อรรถากร³ ได้จำแนกรูปแบบนิทานตามความหมายเชิงคติชนวิทยา ดังนี้

1. เทพนิยาย
2. นิทานชีวิต
3. นิทานวีรบุรุษ
4. นิยายประจำถิ่น
5. นิยายอธิบายเหตุ
6. ตำนานและเทพปกรณัม
7. เรื่องสัตว์
8. มุขตลก

¹ Stith Thompson. The Folktale. p. 413 - 427 .

² กึ่งแก้ว อรรถากร คติชนวิทยา หน้า 12

³ ก. หน้า 13

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่และวิทยาการ

1. จังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 104 กิโลเมตร มีอาณาเขตและเนื้อที่ประมาณ 5138 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของประเทศไทย¹ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ โดยพื้นที่จังหวัดราชบุรี ตามประวัติศาสตร์เคยเป็นบริเวณที่เคยรุ่งเรืองมาก่อน ตั้งแต่สมัยทวารวดี และสมัยก่อน ๆ มาก่อนได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานจากแหล่งอื่นเข้ามาอยู่ทำกินและเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารราชธานีไทย ประกอบกับอาณาเขตทางด้านทิศตะวันตกติดต่อกับประเทศพม่า ประชาชนในจังหวัดราชบุรีนอกจากมีคนไทยแล้ว ยังมีชนเชื้อชาติต่าง ๆ เช่น รามัญ กะเหรี่ยง ลาวโซ่ง ละว้า เป็นต้น แต่บางส่วนก็ได้ผสมกลมกลืนกับคนไทย และบางส่วนก็ยังคงรักษารูปแบบประเพณีของชนไว้ได้

จังหวัดราชบุรี ชาวรามัญเรียกว่า "ปฺริบปฺริโก๊ก" หมายถึง "พริบพรีเล็ก" เรียกจังหวัดเพชรบุรีว่า "ปฺริบปฺริโชนก" หมายถึง "พริบพรีใหญ่"

1.1 อาณาเขต²

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ จังหวัดนครปฐม-กาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ จังหวัดสมุทรสาคร-สมุทรสงคราม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลบางคาญ อำเภอมะทรา จังหวัดทวาย ประเทศพม่า

¹ เรื่องจังหวัดราชบุรี หน้า 1

² ก.

1.2 ภูมิประเทศ¹

จังหวัดราชบุรี มีลักษณะภูมิประเทศ แบ่งออกได้เป็น 3 ตอน คือ

1.2.1 ตอนชายแดน เป็นที่ดอน มีเทือกเขาตะนาวศรีและภูเขาใหญ่ย่อยสลับซับซ้อน พื้นที่เต็มไปด้วยป่าอันมีค่าทางเศรษฐกิจและแร่ธาตุอันอุดมสมบูรณ์

1.2.2 ตอนกลาง เป็นที่ราบลุ่ม ดูนน้ำแม่กลองเหมาะแก่การทำเกษตรกรรมและทำไร่ เป็นตอนที่มีประชากรตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่น มีทางหลวงแผ่นดินทางหลวงจังหวัดและทางรถไฟผ่าน

1.2.3 ตอนที่ย่ำต่ำ มีน้ำขึ้นและลงตลอดปี เหมาะแก่การทำสวนผักและผลไม้ ราชบุรีมีลำน้ำสำคัญ คือแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน ซึ่งเปรียบประดุจเส้นโลหิตหล่อเลี้ยงให้ความชุ่มชื้นแก่พืชพันธุ์ธัญญาหาร ตลอดจนการบริโภคของคนและสัตว์ แม่น้ำสายนี้มีต้นกำเนิดอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ไหลผ่านเข้ามาในจังหวัดราชบุรีทางอำเภอบ้านโป่ง ผ่านอำเภอโพธาราม อำเภอเมืองราชบุรี และอำเภอดำเนินสะดวก แล้วไหลผ่านจังหวัดสมุทรสงคราม ลงสู่อ่าวไทย

1.3 ทรัพยากร ผลผลิตทางการเกษตรและผลผลิตทางอุตสาหกรรม²

1.3.1 ทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดราชบุรีมีทรัพยากรที่สำคัญคือ

1.3.1.1 ป่าไม้ จังหวัดราชบุรีมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด

2730.64 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 53.23 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ในจังหวัด ลักษณะเป็นป่าโปร่ง ประกอบด้วยไม้ยาง ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ประดู่ และไม้เบญจพรรณ ในเขตพื้นที่อำเภอปากท่อ อำเภอจอมบึง อำเภอบ้านโป่ง กิ่งอำเภอสวนผึ้ง อำเภอเมืองราชบุรี ในจำนวนนี้มีพื้นที่ป่าสงวน 6 ป่า ประมาณ 300.64 ตารางกิโลเมตร ป่าเตรียมการ 4 ป่า ประมาณ 2,430.00 ตารางกิโลเมตร

¹ จังหวัดราชบุรี ภาว 1 ๑๐

² ๑.

1.3.1.2 แหล่งน้ำ แหล่งน้ำที่นับเป็นสายโลหิตของจังหวัดราชบุรีคือ แม่น้ำแม่กลอง ซึ่งเริ่มกั้นจากแควใหญ่แควน้อย ไหลมาบรรจบกันที่จังหวัดกาญจนบุรี แล้วไหลผ่านท้องที่อำเภอบ้านโป่ง ตำบลลาดบัวขาว ผ่านท้องที่อำเภอโพธาราม อำเภอเมืองราชบุรี เข้าสู่เขตอำเภอกำเนินสะดวก ผ่านจังหวัดสมุทรสงคราม ไหลลงสู่อ่าวไทย

แม่น้ำแม่กลองเป็นหัวใจของประชากรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม บริเวณสองฝั่งเป็นที่ราบมีดินดีเหมาะแก่การเพาะปลูก ประชากรริมฝั่งแม่น้ำนี้ใช้ประโยชน์จากลำน้ำนี้เป็นอันมาก เป็นแหล่งบริโภค อุปโภค และแหล่งอาชีพทางการประมงตามลำน้ำ ใช้เป็นแหล่งทำน้ำประปา นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำอื่น ๆ อันได้แก่ คลองดำเนินสะดวก คลองแควอ้อม (แม่น้ำอ้อม) ในอำเภอวัดเพลง ใช้ประโยชน์ในการเกษตร อุปโภค บริโภค และเส้นทางคมนาคม

1.3.1.3 แร่ธาตุ ในจังหวัดราชบุรีมีแร่ธาตุที่สำคัญ คือ

1.3.1.3.1 แร่คิบุค ในกิ่งอำเภอสวนผึ้ง บริเวณเทือกเขาตะนาวศรี

1.3.1.3.2 แร่ขุบแพรม ในท้องที่กิ่งอำเภอสวนผึ้ง บริเวณเทือกเขาตะนาวศรี

1.3.1.3.3 แร่ฟลูออไรท์ ในท้องที่กิ่งอำเภอสวนผึ้ง บริเวณเทือกเขาตะนาวศรี และอำเภอปากท่อ บริเวณเขามังลม อำเภอเมืองราชบุรี

1.3.1.3.4 แร่พลวง ที่อำเภอเมืองราชบุรี

1.3.1.4 หิน เป็นทรัพยากรที่มีอยู่ทั่วไปในลำแม่น้ำแม่กลอง ในท้องที่อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอเมืองราชบุรี เป็นหินที่มีคุณภาพดีเหมาะแก่การก่อสร้างทั่ว ๆ ไป เป็นสินค้าออกที่สำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดราชบุรี

1.3.1.5 หิน มีอยู่บริเวณเขาถ้ำพระ เขาอีซ่าน
เขากลอง อำเภอปากท่อ เขางู อำเภอเมืองราชบุรี และตำบลเขาสูง อำเภอ
บ้านโป่ง

1.3.1.6 กินลูกวัง มีที่บริเวณเขากวดและหนองกระทุ่ม
อำเภอเมืองราชบุรี ตำบลเขาชะงุ้ม ตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม และ
เขาสูง อำเภอบางโป่ง

1.3.1.7 สัตว์น้ำ สัตว์น้ำที่นับว่าสำคัญที่มีอยู่ในท้องที่จังหวัด
ราชบุรี คือ "ปลายี่สก" นอกจากนี้ยังมีสัตว์น้ำอื่น ๆ เช่น กุ้ง หอย และ
ปลาน้ำจืด

1.3.2 ผลผลิตทางการเกษตร จังหวัดราชบุรีมีเนื้อที่ในการทำนา
ประมาณ 666,171 ไร่ รองลงไปคือปลูกพืชไร่ ได้แก่ อ้อย ละหุ่ง มันสำปะหลัง
มันต์ เนื้อที่ทำสวนประมาณ 148,484 ไร่ พืชที่ปลูกได้แก่ ส้มเขียวหวาน ส้มจีน
ส้มตรา องุ่น มะพร้าว มะละกอ ถั่วเขียวหอม มะม่วง ละมุด ขนุน
พริกบางช้างและหอมไทย ส่วนพืชไร่ได้แก่ ข้าวโพด ถั่วต่าง ๆ มะระ
นอกจากนี้มีการเลี้ยงเป็ดและโคนม

1.3.3 ผลผลิตทางอุตสาหกรรม ผลผลิตทางอุตสาหกรรมที่ขึ้นชื่อใน
จังหวัดคือ น้ำตาลทราย ผงชูรส กระดาษ อาหารกระป๋อง อุตสาหกรรม
รถยนต์ น้ำปลา ไวน์ ไห เครื่องเคลือบดินเผาและหินย้อย

1.4 การแบ่งเขตการปกครอง¹

จังหวัดราชบุรี แบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ
คือ

1. อำเภอเมืองราชบุรี
2. อำเภอบ้านโป่ง
3. อำเภอโพธาราม

¹ จังหวัดราชบุรี อำเภอโพธาราม แผนกทะเบียนราษฎร 9 สิงหาคม 2521

4. อำเภอคำเนินสะกอก
 5. อำเภอบางแพ
 6. อำเภอปากท่อ
 7. อำเภอวัดเพลง
 8. อำเภอจอมบึง
- และกิ่งอำเภอสวนผึ้ง (ขึ้นกับอำเภอจอมบึง)

1.5 ประชากร¹

ประชากรในจังหวัดราชบุรี มีประมาณ 603,068 คน เป็นชาย 302,318 คน หญิง 300,737 คน จากการสำรวจทะเบียนราษฎร เมื่อ 30 มิถุนายน 2520 ประกอบด้วยชาวไทย ราชมัญ ทะเหียง ลาวโซ่ง ละว้า บางกลุ่มยังรักษาขนบประเพณีดั้งเดิมไว้ได้ เช่น ชาวราชมัญ

1.6 การคมนาคม

การเดินทางไปจังหวัดราชบุรี จากกรุงเทพฯ สามารถไปได้ 3 ทาง คือ

1.6.1 ทางรถยนต์ โดยใช้ทางหลวงแผ่นดินสายเพชรเกษม (สายที่ 4) จากสถานีขนส่งสายใต้ถึงราชบุรี ระยะทางประมาณ 104 กิโลเมตร

1.6.2 ทางรถไฟ โดยทางรถไฟสายใต้ผ่านอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอปากท่อ ระยะทางจากสถานีรถไฟ กรุงเทพฯ ถึงราชบุรี รวมระยะทาง 199 กิโลเมตร

1.6.3 ทางน้ำ เป็นเส้นทางคมนาคมแต่เดิมโดยใช้ลำน้ำแม่กลอง ปัจจุบันไม่นิยมใช้ เพราะลำบากมาก

¹ จังหวัดราชบุรี อำเภอโพธาราม แผนกทะเบียนราษฎร 9 สิงหาคม 2521

1.7 ประวัติเมืองราชบุรี¹

เมืองราชบุรีเป็นเมืองโบราณ ไม่มีเรื่องราวจารึกให้ทราบแน่นอนว่า
สร้างเมื่อใด แต่โดยอาศัยการค้นคว้าทางวิชาโบราณคดี ศิลปวัตถุ โบราณ
วัตถุ และโบราณสถานอันปรากฏอยู่ พอที่จะเชื่อได้ว่า ราชบุรีเป็นเมือง
เมืองหนึ่งในแคว้นสุวรรณภูมิ เรียกว่า ทวารวดี มีเมืองนครปฐมเป็น
ศูนย์กลาง มีอาณาเขตครอบคลุมจังหวัดกาญจนบุรี นครชัยศรี และเพชรบุรีไว้
ตามตำนานพุทธศาสนา ว่าเมื่อ พ.ศ. 218 พระเจ้าอโศกมหาราชแห่ง
ประเทศอินเดีย ได้จัดส่งสมณทูต มีพระโสณะกับพระอุตตระ เป็นหัวหน้า
มาเผยแผ่พุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ ทั้งนี้ก็ปรากฏทางโบราณคดีได้
อาศัยรูปสลัฐานของพระปฐมองค์เดิม ซึ่งเหมือนกับสัญลักษณ์ของ
พระเจ้าอโศกทั้งรูปและวัตถุก่อสร้างประการหนึ่ง และพระธรรมจักรศิลาที่
ขุดได้ในพระปฐมเจดีย์และใกล้เคียงมากมายนั้นเป็นของสร้างในรัชสมัยของ
พระเจ้าอโศกอีกประการหนึ่ง จึงสรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาได้แพร่เข้ามา
ตั้งอยู่ในแคว้นสุวรรณภูมิ ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช และเรื่องราวที่
หลวงจีนหวิจิง (หรือเหียนจื๊ง) ที่โดยสารเรือมาแวะในราว พ.ศ. 1150
ชมเมืองจุลลพัตติ (ทวารวดี) ได้บันทึกว่า ราชบุรีเป็นเมืองใหญ่และ
สวยงามมาก จึงเป็นเมืองหนึ่งในแคว้นสุวรรณภูมิ หรือทวารวดี โบราณ
วัตถุที่ราชบุรีที่นับว่าเก่าแก่ที่สุดคือ พระพุทธรูปปางปฐมเทศนาประทับห้อย
พระบาทแบบคุปตะที่ดำฤาษีเขางู ตำบลเกาะพลับพลา อำเภอมือง
จังหวัดราชบุรี มีอักษรจารึกไว้ใต้ตามพระพุทธรูปเป็นภาษาอินเดียฝ่ายใต้
เรียกว่า "อักษรคุณห์" เป็นอักษรลักษณะเดียวกับพระคาลา เขมรมา
ซึ่งขุดพบที่นครปฐม

¹ เรื่องจังหวัดราชบุรี หน้า 2 - 4

มีผู้กล่าวกันว่าเมืองราชบุรีนี้ พระเจ้าอโศกมหาราชซึ่งครอง
มัชฌิมประเทศในอินเดียเป็นผู้สร้างขึ้นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 210 มีฐานะ
เป็นเมืองหลวงมีหลักฐานที่ปรากฏว่าเมืองเดิมซึ่งเก่าแก่ ณ เมืองราชบุรีนี้
คือแนวกำแพงซึ่งจมอยู่ใต้น้ำในตำบลบ้านไร่ (อู่เรือ) อาเภอเมือง
จังหวัดราชบุรี ห่างจากศาลากลางจังหวัดไปทางทิศตะวันออก 3 กิโลเมตร
นับเป็นการสร้างเมืองราชบุรีครั้งที่ 1

หลักฐานจากการสร้างเมืองครั้งที่ 2 คือกำแพงเมืองซึ่งเป็นกำแพง
ดินหรือเนินดินและค่ายคูปรากฏอยู่อย่างชัดเจน สำหรับกำแพงเมืองด้าน
ตะวันตกปัจจุบันเป็นถนนสายราชบุรี - เขาสูง จากวัดของลมหลักกิโลเมตร
2 บริเวณมีอาณาเขตกว้างประมาณ 1 กิโลเมตร ยาวประมาณ 2 กิโลเมตร
ในบริเวณนี้มีพระปรารักษ์ที่วัดมหาธาตุและวัดอรัญญิกาวาส ซึ่งเป็นพระปรารักษ์
แบบเดียวกับจังหวัดลพบุรี จึงเชื่อได้ว่าเป็นที่อยู่ของพวกขอมที่เข้ามายึดเอา
อาณาจักรทวารวดี

หลักฐานการสร้างเมืองราชบุรีครั้งที่ 3 ปรากฏว่าในสมัยรัชกาลที่ 2
แห่งรัตนโกสินทร์ได้มีการย้ายเมือง ซึ่งเดิมตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำ
แม่กลองไปตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำแม่กลอง เริ่มแต่วันอังคาร แรม
13 ค่ำ เดือน 6 ปีฉลู จ.ศ. 1179 (พ.ศ. 2360) (รัตนโกสินทร์ศก 36)
ตรงกับวันที่ 15 พฤษภาคม มีการฉลอง 3 วัน ครึ่งถึงแรม 15 ค่ำ เวลา
7.00 น. ถึงกำหนดฤกษ์ผังหลักเมือง แล้วก็สร้างกำแพงเมืองและสิ่งอื่นๆ
กำแพงเมืองนี้สร้างด้วยอิฐถือปูน รูปกำแพงเป็นไบเสมามีป้อม 1 ป้อม
ประตู 6 ประตู อาณาเขตกว้างประมาณ 200 เมตร ยาวประมาณ
800 เมตร ภายในกำแพงเมืองปัจจุบันเป็นที่ตั้งจังหวัดทหารบกราชบุรี และ
กรมทหารช่าง ราชบุรี

เหตุที่โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองนี้เพราะที่ตั้งเดิมไม่เหมาะแก่ทาง
ยุทธศาสตร์ พม่าร่ำศึกมักเกณฑ์เข้ามาทางทิศตะวันตกบกึงกันตรงเขาสูง

ทุ่งธรรมเสน และเขาชะงุ้ม ในการรบกวนมีความจำเป็นต้องคอยทัพที่มีอุปสรรค เพราะมีแม่น้ำขวางอยู่ทางด้านหลัง เป็นการเสียเปรียบ

การย้ายเมืองครั้งสุดท้ายไม่ได้มีการสร้างกำแพง ค่าย ประตูหอรบ และหลักเมืองอย่างเช่นการสร้างครั้งก่อน ๆ เพียงแต่สร้างศาลาว่าการขึ้นใหม่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง (ตรงกันข้ามกับเมืองเดิมสร้างครั้งที่ 3) การย้ายครั้งนี้ปรากฏว่าเมื่อ พ.ศ. 2438 ซึ่งได้จัดระเบียบการปกครองท้องที่ มีข้าหลวง เทศาภิบาลขึ้น และได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ (เทศ บุนนาค) ซึ่งขณะนั้นเป็นพระยาสุรินทรฤาไชย ผู้ว่าราชการเมืองเพชรมาเป็นข้าหลวงเทศาภิบาล ท่านก็ได้มาอยู่และตั้งกองบัญชาการ ณ ที่ของสมเด็จพระยาบรมมหาสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) (ปัจจุบันเป็นสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิงจังหวัดราชบุรี) หากได้ไปทำการยังเมืองเก่าไม่ ต่อมา พ.ศ. 2440 เมื่อได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาเพชรพิไชยศรีสวัสดิ์ (เทียน บุนนาค) มาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี จึงได้ย้ายที่ว่าการเมืองมารวมอยู่กับศาลาว่าการมณฑลและสร้างเป็นอาคารซึ่งใช้เป็นศาลากลางจังหวัดในปัจจุบันนี้

1.8 ศาสนา

ในจังหวัดราชบุรีประกอบด้วยวัดในศาสนาต่าง ๆ ดังนี้

วัดในพระพุทธศาสนา	จำนวน	286	วัด
คริสต์จักร-โบสถ์	จำนวน	12	แห่ง
ศาลเจ้า	จำนวน	15	แห่ง
โรงเจ	จำนวน	12	แห่ง
สำนักวิปัสสนา	จำนวน	6	แห่ง
สำนักชี	จำนวน	5	แห่ง

1.9 วัฒนธรรมและประเพณี

1.9.1 ภาษาท้องถิ่น ได้แก่ ภาษารามัญ ภาษาลาว
ภาษากะเหรี่ยง

1.9.2 ประเพณีและการเล่นพื้นเมือง

ทอยสะบ้า	เทศกาลสงกรานต์
กินข้าวหอ	เทศกาลเคื่อนห้าของกะเหรี่ยง
สงกรานต์	เทศกาลสงกรานต์
แข่งเรือ	เทศกาลออกพรรษา
มอญซอนผ้า	เทศกาลสงกรานต์
เล่นวัวลาน	เทศกาลสงกรานต์
วิ่งวัวคน	เทศกาลสงกรานต์

ฯลฯ

2. อำเภอโพธาราม

2.1 สภาพทั่วไป

อำเภอโพธารามปัจจุบัน สามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ และอำเภอต่าง ๆ ได้สะดวก โดยมีทางหลวงจังหวัด และทางหลวงสายสำคัญ ๆ ผ่าน การเดินทางไปอำเภอโพธารามปัจจุบันสะดวกมาก สามารถไปได้ทั้งทางรถยนต์และรถไฟ ทางรถยนต์ขึ้นรถที่สถานีขนส่งสายใต้ ถึงบางพระระยะทางประมาณ 84 กิโลเมตร แล้วต่อรถเมล์เล็กอีกประมาณ 4 กิโลเมตร ถึงที่ว่าการอำเภอโพธาราม หรือนั่งรถสายกรุงเทพฯ – โพธาราม ไม่ต้องต่อรถที่บางแพ ส่วนทางรถไฟ ขึ้นที่สถานีรถไฟ กรุงเทพฯ ถึงสถานีโพธาราม ระยะทางประมาณ 81 กิโลเมตร

อำเภอโพธารามได้พัฒนาไปมาก ทั้งทางคมนาคมหนทางและอาคารบ้านเรือน แต่ตามชนบทส่วนนอก ๆ ยังรักษาสภาพสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้ได้

2.2 อาณาเขต¹

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอบ้านโป่ง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองราชบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอบางแพ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอจอมบึง

2.3 ภูมิประเทศ

ท้องที่อำเภอนี้ เป็นที่ราบกว้างขวาง เหมาะแก่การทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ มีแม่น้ำแม่กลองเป็นแกนสำคัญไหลผ่าน อำเภอโพธารามอยู่ระหว่างกลางของอำเภอต่าง ๆ

2.4 การทำมาหากินของชาวเมือง

อาชีพที่สำคัญของราษฎรในอำเภอโพธาราม ส่วนใหญ่ประกอบการทำนาทำไร่ ปลูกพริกไทย ชุกทวาย ซึ่งส่งเป็นสินค้าออกที่สำคัญของอำเภอนี้

¹ ประเทศไทยแสดงเขตจังหวัด (แผนที่) 2503

2.5 การแบ่งเขตการปกครอง¹

อำเภอโพธารามจัดการปกครองออกเป็น 17 ตำบล

ตาราง 1 การแบ่งเขตการปกครองในอำเภอโพธาราม

ตำบล	หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม	ครอบครัว	หมายเหตุ
คอนกระเบื้อง	5	1,493	1,408	2,901	545	
หนองโพ	8	2,402	2,329	4,731	904	
บ้านเลือก	9	3,308	3,220	6,528	1,139	
คลองตากค*	10	4,793	4,704	9,497	1,583	* ตำบลที่ ผู้เขียนใช้ เป็นแหล่ง รวบรวม ข้อมูล
บ้านซอง	8	2,747	2,486	5,233	906	
บ้านสิงห์	10	4,239	3,011	7,250	1,994	
คอนทราย	9	3,085	2,886	5,971	633	
คลองขอย	6	1,987	1,806	3,793	604	
เจ๊กเสมียน	6	2,575	2,492	5,067	828	
ชำแระ	6	2,320	2,203	4,523	591	
สรอยฟ้า	5	1,505	1,383	2,888	553	
เตาปูน	8	2,818	2,970	5,788	941	
ท่าชุมพล	9	3,045	2,938	5,983	962	
บางโตนด	6	2,228	1,993	4,221	776	
นางแก้ว	9	1,866	1,797	3,663	587	
ธรรมเสน	9	2,276	2,324	4,600	588	
เงาะชุม	9	3,908	4,240	8,148	1,188	

¹ จังหวัดราชบุรี อำเภอโพธาราม แผนกทะเบียนราษฎร 9 สิงหาคม 2521

2.6 ประชากร¹

ประชากรในอำเภอโพธาราม มีทั้งหมดประมาณ 90,785 คน เป็นชาย 46,595 คน เป็นหญิง 44,190 คน มีจำนวนครอบครัว 15,322 ครอบครัว ประชาชนในอำเภอเป็นชาวไทย รามัญ และลาว

2.7 ปุชนิยสถานและสถานที่นันทนาการ

2.7.1 ถ้ำสาธิตา อยู่ในตำบลธรรมเสน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยมีทางแยกจากเขาสูง-เบิกไพร ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 11-12 ระยะทางลัดเข้าไปถึงถ้ำสาธิตาเป็นกิโลครึ่ง ทางสายนี้ผ่านสำนักสงฆ์บ้านเนินม่วง และสำนักสงฆ์เขาปิ่นทอง แล้วเลี้ยวซ้ายออกไปบรรจบกับถนนสายจอมบึงที่เขาประทับช้าง เยื้องกับสวนรุกขชาติถ้ำเขาปิ่น ถ้ำนี้ไม่ปรากฏว่าใครพบเป็นคนแรก เพราะมีผู้ไปกวาดมูลค้างคาวนำไปขายอยู่ตลอดปี ภูเขาสูงที่มีถ้ำสาธิตามีลักษณะเป็นพีคเขาสองตอนติดต่อกัน ยาวตามแนวตะวันออก-ตก ส่วนที่สูงที่สุดคือถ้ำสาธิตา หันด้านชันลงไปทางทิศเหนือ ปากถ้ำสูงจากพื้นดินราว 40 เมตร ข้างในเป็นห้องโถงกว้างราว 50 ตารางเมตร ผนังค่อนข้างเรียบ เพดานมีหินงอก หินย้อย มีพระปรมาภิไธยย่อ "จ.ป.ร."

2.7.2 บ้านโคกกระทาย อยู่ในท้องที่ตำบลธรรมเสน ทางตะวันออกของวัดแก้วฟ้า (ธรรมเสน) เคยเป็นสถานที่ตั้งทัพของพระองค์เจ้าจุยสมัยกรุงธนบุรี ตอนที่พม่ายกกำลังติดตามพวกกบฏรามัญที่เป็นกบฏมาทางด่านเจดีย์สามองค์ กองทัพไทยยกมาจากเพชรบุรีเพื่อมาซัดตาทิพ ปัจจุบันยังมีเนินดินปรากฏอยู่ และต่อเสาค่ายของกองทัพไทย ชาวบ้านดินนั้นเรียกศาลาแดง ปัจจุบันมีประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่ราว 100 หลังคาเรือน

2.7.3 บ้านนางแก้ว ปัจจุบันเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอโพธาราม เคยเป็นที่ตั้งค่ายของขุนกองหวุ่น ซึ่งคุมพล 5,000 คน ตามกบฏรามัญมาทาง

¹ จังหวัดราชบุรี อำเภอโพธาราม แผนกทะเบียนราษฎร 9 สิงหาคม 2521

ท่านเจดีย์สามองค์ พระเจ้ากรุงธนบุรีสั่งให้กองทัพไทยออกมาสกัดทัพพม่าที่นางแก้ว
เมื่อวันพฤหัสบดี ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 4 ปี พ.ศ. 2317 ปัจจุบันยังมีคันคูเป็น
สนามเพลาะปรากฏอยู่

2.7.4 เขาชะงุ้ม อยู่ทางทิศตะวันตกของถนนสายเขาสูง-เบิกไพร
ห่างกันประมาณ 4.8 กิโลเมตร เคยเป็นที่ตั้งกองทัพรามัญในความควบคุมของ
พระยารามัญวงศ์ เพื่อรักษาหนองน้ำที่เขาชะงุ้ม ซึ่งเป็นทางผ่านลำเลียงของข้าศึก

2.7.5 วัดคงคาราม วัดนี้เคยเป็นศูนย์กลางของวัดรามัญในราชบุรี
(โดยเฉพาะอำเภอโพธาราม) ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ประมาณ 2 กิโลเมตร มี
คันดินเดิม ปัจจุบันเป็นทางลูกรัง อยู่ในท้องที่ตำบลคลองตากด ภายในโบสถ์วัด
คงคาราม พบภาพสีที่เขียนเป็นสีฝุ่น เป็นภาพแบบไทยลักษณะคล้ายภาพที่พระระเบียง
โบสถ์วัดสุทัศน์เทพวราราม และวัดสุวรรณาราม เป็นภาพสองมิติ แบ่งเป็นเรื่อง
ต่าง ๆ คือ

2.7.5.1 ภาพเกี่ยวกับพุทธองค์และอัครสาวก

2.7.5.2 แสดงเรื่องบำเพ็ญทานบารมี

2.7.5.3 ภาพประวัติ

2.7.5.4 ภาพไตรภูมิ

2.7.6 วัดขนอน วัดขนอนตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ฝั่งตะวันตก
อยู่ในตำบลสร้อยฟ้า ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นวัดเก่าแก่มาก
อยุธยา วัดนี้มีพื้นที่ใหญ่ประมาณ 300 ไร่ ส่วนมากยังอยู่ในสภาพดี

2.8 ศาสนา¹

อำเภอโพธาราม มีวัดและสำนักสงฆ์ดังนี้

2.8.1 วัด 54 วัด

2.8.2 วัดร้าง 16 วัด

¹ จังหวัดราชบุรี อำเภอโพธาราม แผนกศึกษา 9 สิงหาคม 2521

2.8.3 สำนักสงฆ์ 18 สำนักสงฆ์

2.9 โรงเรียน¹

2.9.1	โรงเรียนมัธยมกรมสามัญ	3	โรง
2.9.2	โรงเรียนมัธยมราษฎร์	5	โรง
2.9.3	โรงเรียนราษฎร์ระกับประถม	2	โรง
2.9.4	โรงเรียนเทศบาล	2	โรง
2.9.5	โรงเรียนประชาบาล	54	โรง
2.9.6	โรงเรียนปริยัติธรรม	12	โรง

3. ตำบลคลองตากคต

3.1 สภาพทั่วไป

เป็นตำบลหนึ่งใน 17 ตำบล มีพื้นที่กว้างขวาง มีประชากรมากกว่าตำบลอื่น ๆ โดยเฉพาะหมู่ที่ 1 2 3 4 และ 6 มีชาวมุสลิมอยู่มากกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ อาชีพหลักคือการทำนา และรองลงมาทำไร่

3.2 หมู่บ้านและประชากร²

ตำบลคลองตากคต มีอาณาเขต ทิศเหนือจดตำบลนารวม อำเภอบ้านโป่ง ทิศใต้จดตำบลคลองข่อยและตำบลบ้านสิงห์ ทิศตะวันออกจดตำบลบ้านเลื่อม ทิศใต้จดแม่น้ำแม่กลอง ตำบลคลองตากคตมี 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วยจำนวนประชากรและครอบครัว ดังนี้

¹ จังหวัดราชบุรี อำเภอโพธาราม แผนกศึกษา 9 สิงหาคม 2521

² จังหวัดราชบุรี อำเภอโพธาราม แผนกทะเบียนราษฎร 1 กรกฎาคม 2521

ตาราง 2 การแบ่งหมู่บ้านและจำนวนประชากรในตำบลคลองตากค

หมู่บ้านที่	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
1	215	539	539	1,078
2	82	164	328	492
3	245	516	596	1,112
4	235	634	530	1,064
5	245	504	527	1,031
6	92	314	330	644
7	215	613	598	1,211
8	92	331	336	667
9	215	512	652	1,164
10	195	422	421	843
รวม	1,831	4,449	4,857	9,306

3.3 ประชากรบ้านคลองตากค

ประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่กันหนาแน่นตามริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง โดยเฉพาะชาวรามัญแถบวัดคงคา วัดป่าไผ่ และวัดบ้านหม้อ ลักษณะการปลูกเรือนชิดกัน รั้วแนวต้นไม้เป็นเขตพอให้เข้าใจกัน บ้านหนาแน่นชนิดที่ไถบดไม่ตก น่าจะเป็นความเปรียบที่เหมาะสมมากกับหมู่บ้านแถบนี้

ด้านหนึ่งของหมู่บ้านติดแม่น้ำแม่กลอง อีกด้านหนึ่งมีถนนลูกรัง คั่นดิน-เดิมผ่าน ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร

ประชากร ในหมู่ที่ 1 2 3 4 และ 6 ยังพูดภาษารามัญ
แต่มีภาษาไทยปนบ้าง ผู้สูงอายุที่เป็นชายพูด อ่าน และเขียนได้ทั้งภาษาไทยและ
ภาษารามัญ

อาชีพในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรมเป็นหลัก ส่วนอาชีพ
รับราชการมีบ้าง แต่เป็นส่วนน้อยฐานะของประชาชนโดยเฉลี่ยมีฐานะมั่นคง

ในด้านความเป็นอยู่ ชาวรามัญแถบคลองตากตจะอยู่กันแบบเครือญาติ
ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เคารพนับถือผู้มีความรู้ และผู้สูงอายุ

ชาวคลองตากตยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ทุกวันพระ 8 ค่ำ 14 ค่ำ
และ 15 ค่ำ จะออกไปทำบุญที่วัด และมักจะอยู่รักษาศีล 8 ที่วัดด้วย ทั้งชายและหญิง
สำหรับผู้สูงอายุเมื่อว่างจากสวนคมนต์พึงธรรมแล้ว ส่วนใหญ่มักจะคุยกันด้วยขอธรรมะ
และเล่านิทานธรรมะ นิทานชาดกต่าง ๆ สู้กันฟัง

4. วิทยากร

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากชาว
คลองตากตเป็นอย่างดี โดยเฉพาะจุดใหญ่ของการศึกษาค้นคว้าอยู่ที่ตำบลนี้
วิทยากรทั้งหมด จำนวน 10 คน เป็นชาวคลองตากตโดยกำเนิด และปัจจุบันยังอยู่
ณ ที่เดิม

วิทยากรทั้ง 10 คน คือ

1. นายจอก ราสี อายุ 85 ปี อยู่บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 6
การศึกษาโรงเรียนวัด อาชีพทำนา มีความสามารถอ่านและเขียนได้ทั้งภาษาไทย
และภาษารามัญ มีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนิทานคติ เรื่องประวัติ ตำนาน และ
ประเพณี ความสามารถพิเศษคือ เป็นหมอรักษาโรคด้วยไสยศาสตร์

2. นายเวียะ ชุนประเสริฐ อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ที่ 2
การศึกษาโรงเรียนวัด อาชีพทำนา มีความสามารถอ่านและเขียนได้ทั้งภาษาไทย
และรามัญ มีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนิทานคติ และประเพณี เป็นที่นับถือของ
ชาวบ้านในถิ่นนั้น

3. นายนพ กิลปสอน อายุ 74 ปี อยู่บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 1 การศึกษา โรงเรียนวัด อารีพทานา มีความสามารถอ่านและเขียนได้ทั้งภาษาไทยและรามัญ มีความสนใจเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ภาษา อารยธรรม ศิลปะ ความสามารถพิเศษ คือ แต่งกันต์เทศน์ได้โดยรักษาภาษาและสำนวนได้ดี

4. พระภิกษุหม่อมโร (ผ่อง กองคลัง) อายุ 71 พรรษา จำพรรษา อยู่วัดบ้านหม้อ หมู่ที่ 6 การศึกษาโรงเรียนวัด อ่านและเขียนได้ทั้งภาษาไทยและ รามัญ เป็นนักเทศน์ที่มีชื่อมาก ถ่ายทอดนิทานชาดกและนิทานคติ ความสามารถพิเศษ คือ เป็นหมอยาแผนโบราณ

5. นายแถม จักรกาย อายุ 71 ปี อยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 4 ความรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อาชีพทำนา มีความสามารถอ่านและเขียนได้ทั้งภาษาไทยและรามัญ อารยธรรม ศิลปะ เล่านิทานคติได้

6. นายแฉลบ อินทุศรี อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 109 หมู่ที่ 3 การศึกษาโรงเรียนวัด อารีพทานา สนใจเรื่องชนบประเพณี สามารถเล่านิทาน คติ ความสามารถพิเศษคือ สามารถทำขวัญนาคเป็นภาษารามัญ ทำขวัญลูกเป็น ภาษารามัญ ยกศาลพระภูมิ และเป็นพ่อเพลงพวงมาลัยที่มีชื่อมาก

7. นายเลี่ยม คงวารี อายุ 67 ปี อยู่บ้านเลขที่ 69 หมู่ที่ 3 การศึกษาโรงเรียนวัด อารีพทานา มีความสามารถอ่านและเขียนได้ทั้งภาษาไทย และรามัญ เล่านิทานคติ ตำนาน สนใจทางด้านประเพณี ความสามารถพิเศษคือ เป็นหมอรักษาโรคโดยการนั่งทางใน ยกศาลพระภูมิ ทำขวัญนาคและทำขวัญลูกเป็น ภาษารามัญ

8. พระภิกษุริ้ว (ปริชาโน) อายุ 64 พรรษา จำพรรษาอยู่วัดไทรอารีรักษ์ การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ มีความสามารถอ่านและเขียนภาษารามัญได้อย่างดี เป็น นักเทศน์ที่เก่งมาก สามารถถ่ายทอดนิทานธรรมะและนิทานคติ

9. พระประทุม พลเกรี่ (อภิชาโน) อายุ 44 ปี จำพรรษาอยู่วัด
คงคาราม หมู่ที่ 3 นักธรรมเอก มีความสามารถอ่านและเขียนได้ทั้งภาษาไทย
รามัญ และอังกฤษ สนใจชนบธรรมเนียม คติ วัฒนธรรม เป็นนักเทศก์ และม
ีความสนใจในศิลป

10. นายบุญสม อินทุทร อายุ 52 ปี อยู่บ้านเลขที่ 52 หมู่ 1 อ่านและ
เขียนภาษารามัญได้ การฝึกอาบชันประถมปีที่สี่ เป็นผู้สนใจในชนบประเพณีและ
วัฒนธรรม สามารถเล่นนิทานตลก และนิทานธรรมะได้ ปัจจุบันมีอาชีพทำนา

บทที่ 3

ผลการรวบรวมและศึกษาวรรณกรรม

ข้อมูลเหล่านี้ได้จากตัวแทนของชาวไทยรามัญ ตำบลคลองตากต ใช้เวลา
ระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม 2521 ถึงวันที่ 17 ตุลาคม 2521 ได้รวบรวม
รวมทั้งหมด 49 เรื่อง จำแนกประเภทได้ดังนี้คือ

1. นิยาย

1.1	เกี่ยวกับปูชนียสถานและสถานที่สำคัญ	2	เรื่อง
1.2	เกี่ยวกับบุคคล	2	เรื่อง
1.3	เกี่ยวกับสิ่งของต่าง ๆ	2	เรื่อง
1.4	เกี่ยวกับประเพณี	3	เรื่อง
1.5	เกี่ยวกับอธิบายคำพังเพย	1	เรื่อง

2. นิทานทรงเครื่อง 8 เรื่อง

3. นิทานคติ 15 เรื่อง

4. นิทานเรื่องสัตว์ 7 เรื่อง

5. นิทานมุขกลก

5.1	มุขตลกหายปัญหา	1	เรื่อง
5.2	มุขตลกคนโง่	1	เรื่อง
5.3	มุขตลกเรื่องโม้	1	เรื่อง
5.4	มุขตลกคนเจ้าปัญญา	2	เรื่อง

6. นิทานอิงประวัติ

6.1	ประวัติดั้งของ	1	เรื่อง
6.2	ประวัติพระโพธิสัตว์	3	เรื่อง

วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ จะเสนอและพรรณนาวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1

นิยาย

นิยายคือ เรื่องเล่าซึ่งผู้เล่าสมมติว่าเกิดขึ้นจริง แสดงเรื่องราวหรือ ประวัติสิ่งของ คน พืช สัตว์ หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ โครงเรื่องมักไม่ ซับซ้อน มักมีอนุภาคที่เป็นหัวใจของเรื่องเพียงอนุภาคเดียว กิ่งแก้ว อัจฉการ ไค้กล่าวถึงความหมายของนิยายไว้ดังนี้

นิยายคือ เรื่องเล่าซึ่งสมมติว่าเกิดขึ้นจริง แสดงประวัติความเป็นมา ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะเป็นพืชพันธุ์สัตว์หรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติก็ได้ นิยายแสดงให้เห็นความช่างสังเกตของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อตั้ง ข้อสังเกตแล้ว ก็พยายามหาเหตุผลในสิ่งเหล่านั้น เรื่องนิทานหรือถูกไม่ใช่ เรื่องสำคัญ สำคัญอยู่ที่ความสนใจและความใคร่ครวญหาข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย คำตอบบางข้อให้แต่ความเข้าใจ บางข้อให้ความเข้าใจควย ให้ความพึงพอใจควย ให้ความนับถือควย นับว่าช่วยใ้มนุษย์มองสิ่งแวดล้อมอย่างมีรสนิยมยิ่งขึ้น¹

นิยายที่จะนำมาเสนอในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีทั้งหมด 10 เรื่อง เป็นเรื่อง เกี่ยวกับปฐมนิสถาน และสถานที่สำคัญ เกี่ยวกับบุคคล สิ่งของต่าง ๆ ประเพณี และเกี่ยวกับอธิบายคำพังเพย ซึ่งจะได้นำมากล่าวแต่ละเรื่องไว้ดังนี้

1.1 นิยายเกี่ยวกับปฐมนิสถานและสถานที่สำคัญ

เจดีย์เมืองร่างกุ้ง

ประวัติเจดีย์เมืองร่างกุ้ง ผู้เล่ากล่าวถึงประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัย พุทธกาลว่า ในครั้งนั้นมีพี่น้องสองคน คนพี่ชื่อตะปุลสะ คนน้องชื่อพัลลิกะ เมื่อได้ ทราบข่าวว่าเมืองมัลฑูระเกิดฝนแล้ง ชาวยากหมากแพง สองคนพี่น้องจึงจัดสินค้า ลงเรือเพื่อนำไปขายที่เมืองมัลฑูระ เมื่อเรือไปถึงเมืองนั้นแล้ว สองคนพี่น้องได้ หยุดพักอยู่ที่โคนไม้ต้นหนึ่งที่ต้นไม้มีเทวดาประจำอยู่ เทวดาองค์นั้นในชาติปางก่อน

เป็นมารดาของตะปุตตะและพัลลิกะ ด้วยจิตใจผูกพันมาแต่อดีตชาติอย่างไม่
เสื่อมคลาย เทวดาจึงได้ปรากฏกายขึ้น และไต่ทางให้ไปพบกับพระพุทธองค์
เพื่อจะได้ถวายภัตตาหารแก่พระพุทธองค์ พี่น้องทั้งเจ็ดคนเกิดจตุรศรัทธาจึงเตรียม
ภัตตาหารต่าง ๆ และได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธองค์ แต่ปรากฏว่าพระพุทธองค์
ไม่มีบาตรที่จะรับภัตตาหารนั้น พระองค์ท่านจึงตั้งจิตอธิษฐานขอบาตร พระพรหมจึง
นำบาตรเพชรมาถวายสี่ใบ พระพุทธองค์เมื่อได้รับบาตรทั้งสี่ใบแล้วจึงตั้งจิตอธิษฐาน
อีกครั้งหนึ่ง บาตรทั้งสี่ใบจึงรวมเป็นบาตรใบเดียว กับ ตะปุตตะ และพัลลิกะจึงได้
ถวายภัตตาหาร เมื่อพระพุทธองค์ฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว จึงอนุโมทนาให้พี่น้อง
สองคนนั้นและโคมกมสันนมให้แปดแสน จุฬุตตะและพัลลิกะจึงสร้างเจดีย์บนยอดเขา
สังกุกเมืองร่างกุ้ง และได้นำสันนมไปประภีฐานไว้บนเจดีย์นั้นตามที่พระพุทธองค์
ทรงสั่งไว้

เจตอยเต็งอะเก็ง

ขายนพ ศิลปสอน

27 กรกฎาคม 2521

เจตอยเต็งอะเก็ง

เจดีย์เมืองร่างกุ้ง

ตะปาวกอตะปอ ตะปาวโกะโตะขาว
ตะปอโกะโตะเต้ ตอยม้วยะหุญปุลอน
เหญียะกักโกะ เต้ปุกชะกอพนลิกะ
เหญียะบาเนาะโตะกาวกอเต้ หุมิโกะยะหุ
อ่า หุมิ หุมิหอเวียะ หุมิตะกา
ตะปาวตะปอโกะ เหญียะโกะยะหุ
อ่า ปะกาบปอน หุมิโกะโตะ
ปะกาบปอน เกอะโกนเนาะโกะบา
บ่าวรราว โจนโกะโหลนโกห่ม โหลนโกห่ม

กะบาวกับตะปอ ตะปาวนั้นเป็นพี่
กะปอนนั้นเป็นน้อง แล้วอีกชื่อหนึ่ง
เขาเรียกนั้น ตะปุตตะกับพัลลิกะ
เขาทั้งสองเป็นพี่กับน้อง แม่นั้นชื่อ
อ่า แม่ แม่หอเวียะ แม่ตะกา
ตะปาวตะปอนนั้น พอนั้นชื่อ
อ่า ปะกาบปอน แม่นั้นเป็น
ปะกาบปอน ได้ลูกนี้สองคน
ภายหลัง ลูกนั้นโตบริบูรณ์ โตบริบูรณ์

ตอนอา ทอโตะปุล่าย ทอยเต๊ะเหมีนปะรัง
 แกะอะคว้เค็งอาปอนคว้ะเต๊ะ
 อา อะปอนคว้ะโก๊ะ อา โตะตะโนออน
 ปัววเหอะกู ป้อยฮุนาม
 ทอยเหมีคอาปะเจ๊ะยะหะเหนิก เก็กนา
 เขะกะฮ้าวหักกะ หะเหนิกตะเนาะตะเนาะ
 ซากกะ อะนาปะหะ หะเหนิกปะคว้
 เค็งปอนคว้ะเต๊ะโก๊ะ เต๊ะยะอาเล
 อาจอบเค็งโก๊ะทอย ทอยตี
 จอบเฮนะบางทอยตี เหลิ่นกวี เหลิ่นกวี
 ทอยตี หะคักกะโป๊ะอะไ้คโก๊ะอา—
 หลักคักปุลอน ทอยอาเตอะหุม่ง
 ฮอนอมฮุม่มฮอนอมโหนก อาจุเต็มหุม่งอะโก๊ะ
 ทอยเตะวะทาวเปุ๊ยะหุม่มโก๊ะ
 อะคว้หุนิทานเหฎิยะฮาโก๊ะ
 โตะหุมิปะคว้เพ๊ะเว๊ะยะฮุดาเต๊ะ
 หญาคแกะโกนบาโก๊ะทอย โถสะคักขาน—
 หนุอะเต็คเต๊ะยังหุม่มหุม่งแนม
 หญาคแกะโกนโก๊ะทอยตีขานกู ทอยตี
 ฮากอโกนโก๊ะ หุม่ตีฮักหุม่มหุม่ง
 อะโก๊ะหนายโก๊ะ หะกาวห์เหฎิยะบาโก๊ะ
 เฉลิ่งจอบโก๊ะเคาะทอยระ อาปะกาวห์ขอ
 กอญัก เฉอะกาวห์ขอปัว
 อะทอโตะหุนิมัวหะเหว๊ะยะเนาะโหละ

ขึ้นมา โตะเป็นหนุ่ม แล้วนั้น
 ได้ยินข่าว ว่าในเมืองอา บัดหุวะโน้น
 อา อะบัดหุวะโน้น อา เกิดชว้ายากหมากก็แพง
 อด ฝนไม่ตก สามปี
 แล้วอยากไปทำการค้า เอาไป
 ชาวเป่ลือกบางชาวสารบาง ลินค้าต่าง ๆ
 ชนิดบ้าง เอาไปทำการ การค้าใน
 เมืองปอนคว้ะโน้นนั้น ต้องไป (นะ)
 ไปถึงเมืองนั้นแล้ว แล้วก็
 ถึงท่าเรือแล้ว จ้างรถ จ้างรถ
 แล้วก็ บรรทุกสัมภาระนั้นไปทางบกอีก
 แล้วไปพักอยู่
 ต้นไม้ต้นหนึ่งใหญ่ ไปพักอาศัยอยู่ที่นั่น
 แล้วเหว่าผู้หญิงองค์หนึ่ง
 ในนิทานเขาวาไ้วันนั้น
 เป็นแม่ในชาติก่อนนั้น
 เห็นลูกทั้งสองนั้นแล้ว มีความเมตตา
 จากชาติโน้นยังมีอยู่อีก
 เห็นลูกนั้นแล้วก็รักใคร่ แล้วก็
 พุทกับลูกนั้น เดียวนี้มีพระอยู่ที่—
 นั้นสถานนั้น ตัวเขาเขาทั้งสองนั้น
 มาถึงนั้นก็ดีแล้ว ไปทำบุญ
 ให้พระ ไค้กุศลแรง
 เกิดเป็นคนชาติหนึ่งนั้นนาน

เกอะหะเปี้ยะดูย้ากโกะวาคโถบ
 ทอยตี้หุนิบาเนาะเหม็นเตี้ยะโกะทอยตี้
 จ็อคโกะสะคัก หุมะหุลักทอยตี้
 เกักจีเรียงอะโป๊ะคอะไญ้ด กวามบอย
 เหยอะบอน หุแถมเล่ สับเปี้ยะ
 ทอยอะนากอตามกอดูย้ากโกะ
 กอตามกอดูย้ากโกะทอย
 โกะดูย้ากโกะหะเปียงเลหุัว
 หะเปียงเลหุัว ดูย้ากปะ
 อะทิตาน กอเกอะหะเปียงหุญี ทอยตี้
 อะทาวจ๊อบ อาทอนเค็งเปุรัม
 เปุรัมอะซี อ้า หะเปียงแ่งกอปอนเหมียะ
 หะเปียงมะเน็คซำปอนเหมียะโกะระ
 ตะซาคตะเนาะตะเนาะซาค ทอยดุดค-
 โกะปะอะทิตาน หะเปียงปอนโตะอา
 หะเปียงมัว โตะหะเปียงมัวทอยตี้
 เก็งจ้อเหตุยยะบากาวกอตะเนาะโกะ
 เกักแ่งจุก เออ อาหาระเหว่เงินปอน
 หะเปียงโกะทอยตี้ กอทอนกอดูย้าก
 ดูย้ากกอปอนทอย หุหุเหมียวหะเห่นีย
 กอหุนิบาเนาะ เหมียวหะเห่นียทอยตี้
 ดูย้ากโกะ ออ แอว์งแถมบ็อคหุนิบาเนาะ
 โกะตะละกาวหะซอโตะหุนิหุ้มกอซอกเทีย
 ดูย้ากชวักตะปอด อา อา

กว่าจะได้พบพระนั้นยากนัก
 แล้วก็คนทั้งสองนี้ได้ยินดังนั้นแล้ว
 ใจนั้นนิยม ยินดีแล้ว
 จักแจ้งสิ่งของ ขนบ
 นมเนย ไม้ธูปะ ทุกสิ่ง
 แล้วเอาไปถวายพระ(พุทธเจ้า) นั้น
 ถวายให้พระ (พุทธเจ้า) นั้นแล้ว
 นั้นพระนั้นบาตรก็ไม่มี
 บาตรก็ไม่มี พระทำ
 อธิษฐาน ขอให้โคบาลาตรเกิด แล้วก็
 ร่อนถึง ไปถึงเมืองพรหม
 พรหมนำลง อ้า บาตรสี่ใบ
 บาตรเพชรทั้งสี่ใบนั้นล้วน
 ชนิดต่าง ๆ ชนิด แล้วพระ
 นั้นทำอธิษฐาน บาตรสี่ใบเป็นไป
 บาตรหนึ่งใบ เป็นบาตรหนึ่งใบแล้ว
 ส่งให้เขาสองคนพี่น้องนั้น
 เอามาใส่ เออ อาหารอนุโมทนา
 บาตรนั้นแล้วก็ เอาขึ้นไปถวายพระ
 พระฉันแล้ว อนุโมทนา
 ให้คนทั้งสองนี้ อนุโมทนาแล้ว
 พระนั้น ออ ตรัสรู้ว่าเขานี้
 นั้น เป็นผู้มียุบุญเป็นผู้มีศรัทธา
 พระลูปไล อา อา

คำบโกะเล่ ชูวิค หนีเยอะอา ชกโกะ
 แกะหะลู้ดตะจามอะเนิง กัวหะหลาน
 อำโหลหะโกะ ทอยอุยาคเต็งกอหนีเย
 บาเนาะโกะ หนีเยบาเนาะโกะ โกะเกอะ
 อา ทากชกตะจามอะเนิงโกะทอย
 จุกจึนาคัว เจาะเจียะโหลเล
 เจาะโหลเตียะเหวียะเกาะเมาะทอย ทอยก
 อะเลาะอุยาค อะเลียงฮาเล อะเลียง
 ทอยที อำ อุยาคหนีเยหะกอน
 เจียะโหล อำเจียะโหล ทากเนาะตี
 อาปะตอนเจียะโหล ปะกัวเทอซังชุก
 ต๊ะ แกะหะโกะ ทอยที อำ หนีบา
 เนาะเกอะทากทอยที อะเลียงบาง
 หะกาวห์เล เจียกอา ปะหะเหวนิด
 หมูโกยหมูโกยทอยโตะ ทอยอะโก
 อะเลียงเล อะเลียงจอบอำ เคิง
 เกอะปะต้อนเจียะโหลแทนทากอุยาคอะเก็ง
 เนาะโกะระ หนีเยอำหะโกะ

ห้วนัน ลูบ เขาอา ผมนัน
 มันหลุดแปกเส้น ในตำนาน
 พุกไว้อย่างนั้น แล้วพระส่งให้เขา
 สองคนนั้น เขาสอนคนนั้น นั้นได้
 อา ชาตุผมแปกเส้นนั้นแล้ว
 ใส่ในฝ่ามือ เก็บไว้แล้ว
 เก็บไว้มีคชียอย่างคี่แล้ว แล้วก็
 กราบลาพระ กลับไป กลับ
 แล้วก็ อำ พระท่านสั่ง
 เอาไว้ พุกเอาไว้ ชาตุนั้น
 ไปประดิษฐานไว้ในเขาสังคูล
 โนน ตรัสคังนั้น แล้วก็ อำ คนทั้งสอง
 นี้ได้ชาตุแล้ว ก็กลับยังเรือ
 ของตน ชักใบไป ทำการค้า
 สิ่งต่าง ๆ เสร็จแล้ว แล้วก็
 กลับเลย กลับถึงอำ เมือง
 ได้ประดิษฐานไว้ซึ่งชาตุพระเจดีย์ร้างทุ่ง
 นั้นแล้ว เขาว่าอย่างนั้น

คลองตากค

ประวัติคลองตากค ผู้เล่าได้กล่าวถึงการเกิดคลองนี้ว่า มีชายชราคนหนึ่งชื่อ คค ชาวบ้านเรียกว่าตากค ตากคมีอาชีพเลี้ยงวัว ในตอนเช้าตากคจะต้อนวัวออกไปเลี้ยงและต้อนกลับเข้าคอกในตอนเย็น เส้นทางที่ใช้เดินคคเคี้ยวมาก เพราะต้องเดินหลบหลีกต้นไม้ที่ขึ้นขวางทางอยู่ เมื่อตากคใช้เส้นทางนี้ประจำ ประกอบกับวัวที่เลี้ยงมีจำนวนมาก ทำให้ทางที่เดินเป็นทางลึก เมื่อเวลาฝนตกจะเกิดน้ำขัง และน้ำจะไหลลงสู่แม่น้ำแม่กลอง เพราะเส้นทางติดต่อกัน ในเวลาที่ระดับน้ำในแม่น้ำขึ้นสูง น้ำจากแม่น้ำก็จะไหลเข้าไปตามทางเดินที่ตากคใช้ต้อนวัว เมื่อเป็นเช่นนั้นนาน ๆ เข้า ทางเดินของตากคจึงกลายเป็นคลอง

ในตอนท้ายเรื่องผู้เล่าได้เห็นว่า คลองตากคนี้ไม่ได้เป็นคลองที่มนุษย์ขุดขึ้น แต่เป็นคลองที่เกิดจากรอยทางเดินของฝูงวัวที่ตากคต้อนไปเลี้ยงทุกวันนั่นเอง

คลองอะคค

นายเริยะ ชุนประเสริฐ

1 กรกฎาคม 2521

เกลิงอะคคคลองตากค

เกลิงอะคคเนาะโก๊ะ จูมูเกลิงอะคค อะถึ
โก๊ะ อะถึคคอง อะถึคค เอาแล้วยัง
(สุรียา) เอาแล้วครับ
(เริยะ) หุมอะถึคค บาวะว๊ะกะเปุริย
แหม่มเจียะ เถลี่ยหะเก๊ะ แหม่มเจียะ เถลี่ยหะ
เก๊ะ ตอยที่เนาะเกอะโหล่เถลี่ยหุมว๊ะเก๊ะโก๊ะ
เล้ แตะเกุริบหุมง หลอกหะโหลกตะ ฮัวเหียะ

คลองตากคนี้้น ชื่อคลองตากค ทานัน
ตากคหรงก ตากค เอาแล้วยัง
(สุรียา) เอาแล้วครับ
(เริยะ) ชื่อตากค สองคนผิวเมีย
เลี้ยงฝูงวัว เป้าเลี้ยงฝูงวัว
แล้วที่นี้ไก่อ้ววัวฝูงหนึ่งนั้น
เน้นป่าอยู่ คำนะวันออกโน้น วันรุ่งขึ้น

ฮัวเหวี่ยะป้อกนาหม่งเจี๊ยะ

ฮัวซอหะเคี้ยงชะแหม่ง ดู๊วักเจี๊ยะจรงโกะเอิน
จนโตะเถลิง ทอยคี่แคะหะล่อก แคะหะล่อก
โกะค้ำคเถลิงแคะผู้ ค้ำคเถลิงแคะผู้ ผู้โตะ
มุละ โตะถูกลงตากคค เคี้ยวนี้

(ละมุก) คลองตากคค แคะหมัวปามเซียงฮ้า

(เรี๊ยะ) คลองตากคคนะ ตาคคคั่นไม้ไค้ชุก
ตากคคั่นเลียงว้าว ว้าวแคะนะไล้เข้าไล้ออก

(ละมุก) ไค้ยีนเซาว่า

(เรี๊ยะ) ไม้ไค้ชุก

(ละมุก) มีอีไค้อัน เซาพันไ้หมันจนเป็น
คลองไม้ไค้ชุก

(เรี๊ยะ) นี่ คนแก่ หนืออะเรมฮ้าไหลถาเนาะ
อ้อ แหม่งเถลี่ยหมัวหะเกาะโกะฮัวเหวี่ยะแคะ
ป้อก หะแคะแหม่งเจี๊ยะ ฮัวซอเลียงจาว
โตะจรวอก โตะจรวอกทีเนาะ ค้ำคคี่แหม่งกลง
เนาะจี ค้ำคคี่แหม่งถูกลงเนาะจี แคะผู้
อาถูกลงเถลี่ย ผู้โตะแคะเกอะ คคคค
เลี้ยวเลี้ยวนี้ มันมีต้นไม้ทับไร ถ้าคนชุก
มันคงจรง ไอ้นี้มันเลี้ยวไปเลี้ยวมา
เลี้ยวไปเลี้ยวมา จริงมันเป็นป่านี่ เป็นป่า
จัวมันก็เลี้ยวไป เลี้ยวมา กังนั้นเขาจึง
เรียกคลองตากคค ตาคคคั่นเลียงว้าว
แกไม้ไค้ชุกนะ แกเลียงจัว

วันรุ่งขึ้นเปิดออกไปเลียง

ตกเย็นไล้มา เค้นอยู่ทางนั้นเอง

จนเป็นคลอง ที่นี้มันเป็นหลุม มันเป็นหลุม
นั้นน้ำมามันไหล น้ำมามันไหล ไหลเป็น
ทางเริ่มแรก เป็นคลองตากคค เคี้ยวนี้

(ละมุก) คลองตากคค มันเรื่องหนึ่งไซ้ใหม่

(เรี๊ยะ) กลองตากคคนะ ตาคคคั่นไม้ไค้ชุก
ตากคคั่นเลียงว้าว ว้าวแคะนะไล้เข้าไล้ออก

(ละมุก) ไค้ยีนเซาว่า

(เรี๊ยะ) ไม้ไค้ชุก

(ละมุก) มีอีไค้อัน เซาพันไ้หมันจนเป็น
คลองไม้ไค้ชุก

(เรี๊ยะ) นี่ คนเก่า คนเก่าว่าไค้อย่างนี้
อ้อ เฝ้าว้าวฝู่งหนึ่งนั้น รุ่งเช้ามัน

เปิดออกไปเลียง เวลาเย็นกลับ

เป็นตรอก เป็นตรอกที่นี้ น้ำแม่น้ำแม่กลอง
นี้ลง น้ำแม่น้ำแม่กลองนี้ลง มันไหล

ไปตามทางว้าว ไหลนั้นมันไค้ คคคค

เลี้ยวเลี้ยวนี้ มันมีต้นไม้ทับไร ถ้าคนชุก

มันคงจรง ไอ้นี้มันเลี้ยวไปเลี้ยวมา

เลี้ยวไปเลี้ยวมา จริงมันเป็นป่านี่ เป็นป่า

วัวมันก็เลี้ยวไปเลี้ยวมา กังนั้นเขาจึง

เรียกคลองตากคค ตาคคคั่นเลียงว้าว

แกไม้ไค้ชุกนะ แกเลียงจัว

(ละมุก) ไฉนว่า มีอิโตะเล่มหนึ่ง

ซุกทุกวันทุกวัน

(เรื้อยะ) มีอิโตะ ที่โน้นหอรอก ปากลัดโน้น

ปากลัดขุนพยอม

(สุรียา) ตรงไหน

(เรื้อยะ) ขุนพยอมคนโป่ง

(ละมุก) บ้านโป่งนะ

(ละมุก) ไฉนว่า มีอิโตะเล่มหนึ่ง

ซุกทุกวันทุกวัน

(เรื้อยะ) มีอิโตะ ที่โน้นหอรอก ปากลัดโน้น

ปากลัดขุนพยอม

(สุรียา) ตรงไหน

(เรื้อยะ) ขุนพยอมคนโป่ง

(ละมุก) บ้านโป่งนะ

จบ

1.2 นิยายเกี่ยวกับบุคคล

พระเจ้าธรรมเจดีย์

เรื่องพระเจ้าธรรมเจดีย์ ผู้เล่ากล่าวถึงกษัตริย์ของรามัญพระองค์หนึ่งชื่อ
พระเจ้าธรรมเจดีย์ พระมหากษัตริย์พระองค์นี้ได้เป็นใหญ่ในหงสาวดีเมื่อศักราช 832¹
บ้านเมืองในยุคนั้นร่มเย็นเป็นสุขมาก เพราะพระเจ้าธรรมเจดีย์ทรงดำเนินกุศโลบายใน
การบริหารบ้านเมืองที่ลึกซึ้งเป็นต้นว่า เมื่อมีสุบัสขโมยอาหารไปกิน อำมาตย์นำความขึ้น
กราบทูลพระเจ้าธรรมเจดีย์ พระองค์มีรับสั่งให้ฆ่าผู้นั้นเสีย ต่อมาเมื่อมีแวมขโมยอาหารอีก
อำมาตย์ได้นำความขึ้นกราบทูลพระเจ้าธรรมเจดีย์อีกครั้งหนึ่ง พระองค์ทรงให้ฆ่าแวมนั้น
เช่นกัน ด้วยวิธีการอันชาญฉลาดนี้ทำให้ประชาชนทั้งหลายไม่กล้ากระทำความผิดกฎหมายใด ๆ
ทั้งสิ้น เพราะแม้แต่สุนัขและแมวก็ยังได้รับโทษจากผลกรรมที่ได้กระทำไว้

¹ พงศาวดารมอญพม่า ภาคที่ 1 หน้า 35

หากพิจารณาวิธีการปกครองของพระเจ้าธรรมเจดีย์แล้ว เข้าทำนองว่าเชือกไก่ให้ลิงดู เป็นการปราชญ์ประชาชนไว้ในขั้นต้น เพื่อให้ประชาชนเกรงกลัวอาญาแผ่นดินไม่กล้าฝ่าฝืนและกระทำความผิดต้องคบกฎหมายของบ้านเมืองในเวลานั้น

กอมเหมะเจตอย

นายจอก ราศี

1 สิงหาคม 2521

กอมเหมะเจตอย

พระเจ้าธรรมเจดีย์

แปลกัทธกอมเหมะเจตอยไปย
โตะเอกะรัก กอมเหมะเจตอยไปย
เจ้าะ อ้อ เจ้าะโถตองเจิงโก
กะกัวกะโถชอยเหมะซอน หะออก
เหี่ยมมะเจียเหรี๊ยปาวเกอหมัว
เบลิยะโหล โถชอยมะลึงตอย
แตะปะโค่น ทุมหมัวฮัวโกะ
อะหมากก่ากลางโหรบแตง
ถูลอมัว แกะฮัวถูลอนะ
ถูลอคเจียะ เอกะรักกอมเหมะ
เจตอยไปยฮัวเออ กุฑ์เกาะ
กอกเกาะ กุฑ์ปะลือกโกะ
อะหมากเกาะเก็กนาอาหะจอก
แฉะเตาะ ทุมองอาเกอะหญิปลอน
เกาะเตาะโหรบแตงหะกัวหมัว

ในรัชสมัยพระเจ้าธรรมเจดีย์ของเรา
เป็นพระมหากษัตริย์ พระเจ้าธรรมเจดีย์
ของเรา ทรงไว้ อ้อ ทรงไว้ซึ่งธรรม
ปกครองเมืองนั้น ใน คีลห่า ทั้งหมด
หากว่า (คือ) บุคคลผู้หนึ่ง
ได้ฝึกไว้ นิดพิลพิงแล้ว
ต้องถูกลงโทษ มีอยู่วันหนึ่งนั้น
เหล่าอำมาตย์รับ
หมามาตัวหนึ่ง มันกราบทูลว่าหมานี้
ขโมยกิน พระเจ้าธรรม
เจดีย์เราตรัสว่า โหษมัน
ให้มัน โหษขโมยนั้น
อำมาตย์ทั้งหลายเอาไปฆ่า
เสียสิ้น อยู่ไปอีกหน่อหนึ่ง
มันทั้งหลายจับแมวตัวหนึ่งมา

แทะฮ่ำแทะถู๊ลอกเจี๊ยะ เถลิง
 กอเอะรักดอมเหฺมะเจตอย
 เอะรักดอมเหฺมะเจตอย ทอยฮา
 เออ ถุ้ห่แทะถู๊ลอกเจี๊ยะโกะกอแทะ
 หุมทา เค้าะฮาหะจ็อคแถ๊ะเหาะ
 อะทุหะกั้วทัวปุลอน
 มุณีห่ไปยชาเค็งชุยอบเปริ่งสะเกาะ
 ถู๊ลอกเจี๊ยะเหฺมฺยยะหะจ็อค
 หะกั้วถู๊ลอกเจี๊ยะเหฺมฺยยะหะจ็อค
 ไปยมุณีห่เหฺมฺยยะระอาถู๊ลอกเจี๊ยะ
 เหฺมฺยยะหะจ็อคเหาะ แหลกหักโกะ
 หุณีชาเค็งทัววากาลอกหะเหฺลี่ยะ
 แหลกหักดอมเหฺมะเจตอยไปย
 โตะเอะรัก หุตะปี่ะตุถู๊ล่าง
 ปี่ะตุถู๊ลอกหะกั้ว อ็อคอาบา
 ชะโกะเอิ้น หุมั้วหุณีถู๊ลอกเจี๊ยะ
 หุมังเบาะหุมิบฉิบเหฺมฺยยะเกาะห่ำเค็ง
 ช่ำเค็ง

มันว่าขโมยกิน มา
 ให้พระเจ้าธรรมเจดีย์
 พระเจ้าธรรมเจดีย์ กล่าวว่า
 เออ โทษมันที่ขโมยกินนั้นให้มัน
 อามาศย์ทั้งหลายฆ่าเสียสิ้น
 กระทั่วแนวทัวหนึ่งอีก
 คน (เรา) ทั้งเมืองประชุมปรึกษากัน
 หมายขโมยกินเขาฆ่า
 แนวขโมยกินเขาฆ่า
 เราเป็นคนหาว่าไปขโมยกิน
 เขาฆ่าเสีย ในสมัยนั้น
 คนทั้งเมืองไม่มีขโมย (ไม่มี) ปล้น
 ในรัชกาลของพระเจ้าธรรมเจดีย์เรา
 เป็น าระบหากษัตริย์ ไม่ต้องทำโทษมาก
 ทำโทษหมากับแมว หมคไปสองตัว
 แค่นั้น ไม่มีคนขโมยกิน
 อยู่กันด้วยความร่มเย็นเป็นสุขทั้งเมือง
 ทั้งเมือง

อิสสิกไลยโกฏ

เรื่องอิสสิกไลยโกฏนี้ ผู้เล่านำเค้าเรื่องมาจากรามายณะของอินเดีย ตามชื่อภาษารามัญว่า อิชชัยท์เหมียะเชยะโกณูร่าย แปลตามชื่อแล้วได้ชื่อว่า อสิมฤตลูกกวาด เพราะมีแม่เป็นกวาด เหตุที่ได้ชื่อเช่นนั้นก็เนื่องด้วยมีอิสสิคนหนึ่งจำกัถกวาดอยู่ในป่า วันหนึ่งมีนางกวาดคนหนึ่งมาที่ข้างอาศรมของอิสสิคนนั้น นางกวาดรู้สึกกระหายน้ำมาก เมื่อเห็นแอ่งน้ำที่ข้างอาศรมของอิสสิ นางกวาดจึงก้มน้ำนั้นเข้าไป น้ำที่นางกวาดดื่มเข้าไปนั้น เป็นน้ำปัสสาวะของอิสสินั่นเอง เมื่อนางกวาดดื่มมัน ปัสสาวะของอิสสิ เข้าไปแล้วก็ตั้งท้องขึ้นมา ครั้นครบกำหนดนางกวาดจึงตกลูกเป็นเด็กผู้ชาย ต่อมาอิสสิมาพบ เข้าจึงนำเด็กคนนั้นมาเลี้ยงไว้ที่อาศรม แล้วจึงอธิษฐานว่า หากเด็กคนนี้เป็นลูกของตนจริงแล้วขอให้ฉันมีไหลออกจากนิ้วชี้ของตน เพื่อจะได้เลี้ยงเด็กต่อไป น้ำนมก็ไหลออกจากนิ้วชี้ของอิสสินั้น ครั้นเด็กชาวนั้นเจริญวัย อสิผู้เป็นบิดาก็อบรมสั่งสอนให้รู้จักบำเพ็ญเพียรภาวนา จนเด็กชายลูกอิสสิมีตะบะแก่กล้า ทำให้ฝนไม่ตกในมนุษย์โลกถึงสามปี ร้อนถึงพระอินทร์ พระองค์จึงทรงใช้ให้เทวดาองค์หนึ่งจำแลงกายมาเป็นหญิงงาม เพื่อมายั่วยวนอสิผู้เป็นลูกของนางกวาด จนอิสสินั้นเกิดศัพทหรรษะ ตะบะที่แก่กล้าก็กลับเสื่อมลง ฝนที่ไม่ตกตลอดระยะเวลาสามปี ก็ตกลงมา อสิผู้เป็นลูกนางกวาดจึงรู้ว่าตะบะของตนเสื่อม ที่เคยเหาะได้ก็เหาะไม่ได้ดังแต่ก่อน ครั้นต่อมาอสิผู้เป็นบิดาทราบเรื่องจึงให้ลูกชายบำเพ็ญตะบะใหม่จนมีตะบะแก่กล้าดังเดิม นับแต่วันนั้นมาอสิลูกกวาดก็เหาะ เข้าสู่ป่าหิมพาน ไม่ยอมพบมนุษย์อีกเลย

เรื่องอิสสิกไลยโกฏนี้ แสดงให้เห็นถึงศัตรูของผู้บำเพ็ญเพียร ศัตรูของผู้ไม่ธรรมะอันยิ่งใหญ่ นั่นคือสตรีเพศนั่นเอง

อิซ้อยท์เหมียะเรียะโกนจวราย

พระภิกษุผดอง กองกล้าง

25 สิงหาคม 2521

อิซ้อยท์เหมียะเรียะโกนจวราย

อิสิก โดยโกฏ

ปะคัวกาละอะเต็คเต๊ะ
 หนุมเหรียะซ้อยท์เหมีวะ ปะกะทาว
 หนุมปะคัวกาเฎริบเฮมะวอน
 ปะโมโกอิซ้อยเกอะฉั้น หนุมจิกักปอนตอย
 ปะกะทาวหนุมปะคัวกอเฎริบ
 อาฎลายเจียะซอกซุเหรวะเจ็ก
 เฎริกกะโนะเขียจวราย เกอะ
 ฎยางอาแหลมเหมีม หนุมอา
 ปะคัวเฎริบเฮมะวอนเต๊ะตอย
 หนุมจวรายเบอะเหมีวะ เฎลิงฎลายเจียะ
 หนุมเจียะเหรียังโกะ ถิ่นายตะเนาะ
 เต๊ะเหอะอา ปะฮอกหนุเหียะเหรีวะ
 อะเต็คเต๊ะโกะ อิซ้อยท์โกะโทะ
 ทะละสะงอบท์ จวรายเบอะโก
 โทะฆอมเหีย ปะฮอกหนุโกะระ
 จวรายเบอะโกะทฎากเตียะอิซ้อยท์
 เป่อหม่งอิซ้อยท์โกะ ตรงหม่ง
 อิซ้อยท์โกะ เหอะแถมทอย
 ฎลายเจียะหนุมเจียะเหรียังกอ
 เหม็กฎักอิซ้อยท์โกะ เหียเหรียังเหินีย

ในกาลกรังก่อนโน้น
 มีฤษัณหนึ่ง อาศัย
 อยู่ในป่าหิมพาน
 ภาวนาธรรมอิสิณไคฉาน มีครบบริบูรณ์แล้ว
 อาศัยอยู่ในป่า
 ไปหากินผลไม้หมากรากไม้
 มะม่วงวณุน เพื่อกมัน ใต้
 มีชีวิตต่อไป อยู่ไป
 ในป่าหิมพานนั้นแล้ว
 มีกวางเมียวตัวหนึ่ง มาหากิน
 อยู่ใกล้ใกล้กัน ที่อื่น
 มันไม่ไป ด้วยเหตุจากชาติ
 ปางก่อนโน้น อิสิณนั้นเป็น
 สามิ กวางเมยนั้น
 เป็นภรรยา ด้วยเหตุจากนั้นแล้ว
 กวางเมยนั้นเห็น (ภู) อิสิณนั้นแล้ว
 คุอยู่อิสิณนั้น มองอยู่
 อิสิณนั้น ไม่รู้สิ้น
 หากินอยู่ใกล้ใกล้กับ
 หน้าภูอิสิณนั้น ภาวนา

ทอยกาละหมั่วจ้าวปุ่นอิช้อยห์โกะ
 แต่คอป้อคขาวโหลกะควักอ จีเหวียง
 เหม็กกุกตอยโกะ ฎร่ายเบอะโกะเซอ
 เตียะ ฮุนอมอิช้อยห์โกะตอย
 เชิงชินา ป้อคขาวอิช้อยห์
 หมงอาชะราเหอะโหละ
 ตอนตอยปะตอยห์ทณิ จวบ
 คักปอนกิต้าวห์ ฎร่ายเวอร้อะโกะซุดะโก
 โหลกะควักอ เหม็กกุกตอยเหวียะซ้อยโกะ
 โทะโกนจาคฎเราะหมั่ว เหวียะซ้อยห์ โก๊ท
 ซำแถมโหลฎร่ายเบอะโกะ ฮุนอม
 เชิงเตียะฮุนอม ตอนตอยปะตอยทณิ
 เลโทะโกนอิช้อยห์โกะก่า
 อิช้อยห์โกะเหลียงโหลเคอโหลนโก
 อิช้อยห์ปะก้อคปะเกียงกอ โถชะมอย
 อิช้อยห์โกะเหมียะปะตอมปุมมะ
 วิหาระปอน คักป้อนตอยอิช้อยห์
 เหมียะเฮียะโกนฎร่ายโก๊ท อิช้อยห์
 เหมียะอ้อกโกะ จุกโหลยะหมุกอ
 ยะหมุเหมียะเฮียะโกนฎร่าย อิช้อยห์โกะ
 ปะโม โด ปะโมโดปะโมตอย
 เหนียะก้อชาน เหนียะก้อชานโกะฎร้อง
 ตอนตอย ปู๊วเหอะก้องกู่ชะปะตุนค

แล้วกาลวันหนึ่ง (อีก) อิลีนัน
 ออกไปปัสสาวะไว้ในที่ ช้างช้าง
 หน้าภูมินัน กวางเมียนันเห็น
 เข้า ปัสสาวะอิลีนันแล้ว
 ค่อมเข้าไป ปัสสาวะอิลิ
 อยู่ไปเมื่อไม่นาน กวางเมียนัน
 เกิดปฏิสนธิ ถึง
 ถวนทศมาส กวางเมียนันตกลูก
 ไว้ที่ หน้าภูมินัน
 เป็นเด็กผู้ชายคนหนึ่ง เหมีย นั้น
 รู้ว่ากวางเมียนัน ปัสสาวะ
 ค่อมปัสสาวะ แล้วเกิดปฏิสนธิ
 เลยเป็นลูกอิลีนันด้วย
 อิลินันได้ยิงไวจนกระทั่งเคิบ
 อิลิบรมให้ (บุตร) (ในเรื่อง) บำเพ็ญพรต
 (ของ) อิลินันเนื่องด้วยพรหม
 วิหารสี่ บริบูรณ์แล้วอิลิ
 กระไลยโกมินัน อิลิ
 พอนัน ให้ชื่อไว้ว่า
 ชื่อกะไลยโกมินัน อิลินัน
 ภาวนา ธรรม ภาวนาธรรมภาวนาแล้ว
 เนื่องด้วยฉาน เนื่องด้วยฉานนั้นแก่กล้า
 ขึ้นแล้ว ฝนไม่กล้าตกลงประมาณ

ป้อยอนาม ปะทุนกป้อยอนอมโกะตอย
 ปะตัวกาเติงดูวานเก๊ะโกะโตะตอนหะคัก
 ชะฮัก โถลนเจียะเหอะเกอะ
 เหอะคักปอน อีเนาะ กาละโกะ
 เตะกะตาวตอนอาจ๊อบสะเม็นอิน
 สะเม็นอินเหจี้เอดิงเหุณียะกาเหุมิตติบ
 ชำแถมโกะอิช้อยท์เหุณียะโกะโนนุร่าย
 เนาะโกะปะโมโถ ป๊ะฮักเนาะปรั้วเหอะกู
 จีจูลายเตหว่าตาวคอมหูนุมก
 หูนุมกบเลชะ หูนุมกะจะนาย
 บัว แหะแตะแตะตอยกักปะกมแห่ง
 เกอะเตหว่าตาวหุมัวเกอะ จีจ๊ออะตัวกจะนาย
 สะเบิน อินเจียะกาซีแห่งกอกะลอม
 ปะลอมฉานอิช้อยท์ เหุณียะโกะ
 เตหว่าตาวโกะเติงอะหุยังตอย
 ปะเก๊ะจี้เอดิง โกะหุรูปสะมกหูก
 หุมัวกะยังกะฮอไหล่ เหุณียะกอนี้ยก
 เหุณียะกอบีตะกะยังตะฮอปั้วเหุณียะดูล่าง
 กาละโกะ จีจ๊อบปะเตียะหุมังปะตัว
 กาเจียะเหุรียง เถวริบจ้างจ้าง
 หะมอยอิช้อยท์โกะ อีเนาะกาละละ
 ปุละหะเต็กกอกหุญากหุญาก่า แถะอะอาก่า
 อิช้อยท์โกะ ชาหุรงจะมกหุรงหุมง

สามปี ประมาธสามปีนั้นแล้ว
 ในบ้านเมือง เหล่านั้นเกิดเป็นทุกข์
 ภัยเหตุ ทำกินไม่ได้
 ไม่สมบูรณ์ ที่นี้ เวลานั้น
 มันร้อนขึ้นไปถึงพระอินทร์
 พระอินทร์เสด็จลงมาด้วยตาทิพย์
 รู้ว่า (นั่น) อิลิกะไลโยโกฏ
 นั่นนภาวนาธรรม ภัยเหตุนี้ฝน (จึง) ไม่ตก
 ลงไปหาเทวดาผู้มี
 มีมารยา มีอุบาย
 อันถูกต้องจึงถามแล้วเรียกมาประชุม
 ได้แนวคองค์หนึ่งได้ เข้าใจในอุบาย
 พระอินทร์ใช้ลงมาให้ทำลาย
 ทลายฉานอิลี กะไลโยโกฏนั้น
 เทวดานั้นรับอาสาแล้ว
 จำแลงลงมา เป็นรูปหญิงสาว
 คนแต่งกายไว้ ด้วยต่างหู
 ด้วยเครื่องประดับประดาอันอุดม
 กาลนั้น ลงแอบอิงอยู่ใน
 'ใกล้ใกล้' ป่าข้างข้าง
 (นักบวช) อิลีนั่น ที่นี้บางเวลา
 แสดงตัวให้เห็นบ้าง หายไปบ้าง
 อิลีนั่น กุจ้องดูอยู่

หุเกียงเซอ สะมคหฺวค
 ปะเตาะโตะเอาเกตุว่าถาวปะเตาะจีเอูลิง
 โตะหฺวคสะมคโกทฺ ฎฺฎากเตีปะ
 อีซ้อยหฺโกะจะมคหฺรง ฎฺรอบหฺลูป
 กร็อบหฺลูป ฎฺฎียะกักอ่า ฆะมฎฺฎียะกัก
 ฆะมึปะหฺลูป ฎฺลาวหะปล็อบแพ่ง
 คอยฎฺรึบหะเปาะ หะเปาะคอย
 ฎฺรึบเก็คคอาโอ้ม ปะคัวกาเจียะเหฺรียงโกะ
 คอยปลาวปะปล็อบแพ่งฎฺร็อบถูล่าง
 คอยหะเปาะคอย ฎฺรึบเก็คคอาปลอน
 ปะหฺม่งปะหฺนค บ่าปอยเหฺรีย อีซ้อยหฺ
 โกะเจียงหฺรง หฺม่งปะฮ้อคหฺนุ กะคตโตะ
 อะคัวเกฺรึบโกะหุเกียงเซอหฺมะหฺนคหะ
 หฺมัวหฺละ หุแถม สะมคหฺวคปะเตาะโกะ
 ฎฺร็อบหฺลูปฎฺร็อบหฺลูปคอย
 หฺลูปอาเจียะเหฺรียงอีซ้อยหฺโกะ
 อีซ้อยหฺโกะดฺมาน หฺมะหฺนุโตะ
 หฺมะหฺนุราว เกียงเซอเม่งโกะ
 เจิน ฎฺร่าย บัง เกฺลี่ยเกฺรึบ
 กะเลินเจินซำกแคะหฺนุเม่งแวง
 แคะหฺนุเม่งแวงอะคัวค็อบ อีเนาะโกะ
 โตะซอกหฺมะหฺนุราวหฺนุเม่งแวง
 อะคัวเขาะเนาะโกะ สะมคหฺวค

ไม่เคยเห็น หญิงสาว
 จ้าแกงเป็น อาเหวคจาแลงลงมา
 เป็นสาวหญิงนั้น เห็นถูก
 อีสันนั้นจึงดู ใกล้เข้า
 ใกล้เข้า เขาเรียกว่า ไทเขาเรียก
 ลูกขลุบ กลิ้งเข้ามา
 แล้ววิ่งเก็บ เก็บแล้ว
 วิ่งออกไปแอบ บริเวณใกล้ใกล้นั้น
 แล้วลี้เข้ามากใกล้มากขึ้น
 แล้วเก็บแล้ว วิ่งออกไปอีก
 ทำอยู่ประมาณสองสามครั้ง อีสัน
 นั้นเพ่งดู อยู่ด้วยเหตุจาก เกิด
 ในป่านั้นไม่เคยพบมนุษย์
 เลย ไม่รู้ หญิงจาลงนั้น
 ใกล้เข้าใกล้เข้าแล้ว
 เข้าไปใกล้ใกล้อิสัน
 อีสันถาม อะไร เป็น
 อะไรเล่า เคยเห็นอยู่นั้น
 ซ้าง กวาง เนื้อทราย วัวป่า
 กระตัง ซ้าง สิ่งที่มีเขา
 มั่นมีเขาบนหัว นั้น
 เป็นสัตว์อะไรเล่า มีเขา
 บนอกนั้น หญิงสาว

โกะเกาะแกว่งแทบคำอื้อฮือโกะ
 หุเกียงเซอหุมะหุคทะ สะมคหุค
 โกะฮำ โปยโกะโตะฮุค หุมะหุคสะ
 แกว่งทอนปะกัวเฮะ แกว่งโปยโกะ
 แกะตุปะเฮงอะ แกะคอน
 คีสะมคเปรียโกะอูรือฮุค
 กออื้อฮือโกะ โหรบแกลุ่มคิก
 สะปัดหุรง อื้อฮือโกะเหอะแกม
 โหรบหุรง คีสะโปคหุรง แกะคอน
 บือคหุรง กาละโกะ เหริยเกียะ
 ทอนอูนาโกะกะตอโตะกาอื้อฮือโกะ
 เหริยเกียะทอนอูนาโกะกะตอโตะทอนทอ
 ฉานอื้อฮือโกะหะเราะะ นานอื้อฮือโกะ
 โกะหะเราะะทอ ปรั้วเจียะโชนกฏีเอูลิง
 ปะกัวกาละโกะ คีสะมคเต๋ว่าทาว
 ปะเตาะโกะ กะเลียงทอนอาเก็งฟือเตะ
 อาปะแกมสะเมินอิน หะหมุเนาะโกะ
 อื้อฮือโกะฉานหะเราะะทอ
 ปรั้วเจียะโชนกฏีเอูลิง เอ
 ปะกัวเค็งปะกัวอูนาโกะโกะโถน
 โถสนเหะกักปอนทอระ คี
 อื้อฮือโกะเหิมะเฮียะโกะอูรือโกะ
 ฉานโกะเหิมะอาทอ แต่คักอูนา
 กะฉันกอราวหุเกอะ คีเหิมะอูนาโกะ

นั้นไคร้รู้ว่าอึสิน
 ไม่เกยพมมนุษย์ หึงสาว
 นั้นว่า เรานั้นเห็นสัตว์ มนุษย์
 เขาขี้เบนอก เขาเรานั้น
 มันไม่แข็ง มันอ่อน
 กรันหึงสาวนั้นใกล้เข้าไป
 ให้อึสิน จับคองดู
 คลำดู อึสินไม่รู้
 จับดู ดูคลำดู มันมี
 อ่อนอยู่ กาลนั้น รากะ
 ตัดทานันยังเกิดขึ้นกับอึสิน
 รากะตัดทานันยังเกิดขึ้นแล้ว
 ฉานอึสินก็เสื่อม ฉานอึสิน
 นั้นเสื่อมแล้ว ฝนหาใหญ่ตกลงมา
 ในกาลนั้น เมื่อหึง (สาว) เทวคา
 จำแลงนี้ คีนสูสวรรค์โนน
 ไปแรงแก่พระอินทร์ เคียวนี้
 อึสินฉานเสื่อมแล้ว
 ฝนหาใหญ่ได้ตกลงมา เอ
 ในบ้านในเมืองนั้นได้ทำไว้
 ทำนาทั่วหน้าแล้ว กรัน
 อึสินระไลโยโกณ
 ฉานนั้นเสื่อมไปแล้ว ออกเคือคร้อน
 เาะก็ไม่ได้ กรันพอนัน

อาดูลายเจียะเหวอะเจ็กเกวีกปะโนะ
 เหวะกะเลียงแนม เหมียะออก
 อิช้อยท์โกะกะเลียงเกวลิงทอย
 ปุ๊วบหลุบอะหลือยะเจียะ
 กออิช้อยท์เหมียะออกโกะ ละหลุบละหลุโกะ
 โทะฮักฮักโกะฮักโกะ ฉานโกะ
 หะเราะอะ อิช้อยท์เหมียะออกโกะ
 แคมทอย กอโกนโกะ
 ปะโมเฒียเหวียเหนียทอนปลดอน
 ปะโมทอน ปะโมทอน ปะโม จ็อคโทะ
 สุมากิตอย กะล้อยท์เกอะฉาน
 ปักกะทอยอะเรม อิช้อยท์โกะ
 ทังหลุจัวหลุทอย กะฉันแตคอะ
 เหวียเฮมะวอนเตะ เหวะกะเลียง
 เหวะหลุมักหลุฉาคหลุสะ
 พอออกหลุเหวียเกียะทอนฮุนา
 แคะทรวานสะกอกทอย แคะกอกุ ไร่
 ฮอกโกะระ เกียแตคอะกอฮัว หลุ
 หลุสะ หลุสะ เหวะกอเฮอ เหวะเฮอ
 เหวะหลุฉาค ทอยฉานโกะเหวะหลุฉิมรวั

ไปหากินผลหมากรากไม้ (มะม่วงขนุน)
 ยังไม่กลับมา พ่อของ
 อีฉินกลับมาแล้ว
 เข้าไปหาเล่าให้ฟัง
 ให้อีลีฟอนั้น เคียวนี้เคียวนี้
 เป็นเหตุอย่างนั้นอย่างนั้น ฉานนั้น
 เลื่อมไม่ อีลีฟอนั้น
 รู้แล้ว ให้ลูกนั้น
 บำเหนียวเพียรภาวนาขึ้นอีก
 ภาวนาขึ้น ภาวนาขึ้น ภาวนา ใจเป็น
 สมาธิแล้ว กลับไคฉาน (อีก)
 (เป็น) ปกติคงเคิม อีลีนั้น
 ตั้งแต่วันนั้นแล้ว เหวะออกไปสู่
 ป่าหิมพานโน้น ไม่กลับ
 ไม่อยากเห็นมนุษย์
 เหวะหมดจากรากะกัณฑา
 มันหงคแล้ว มันให้โทษหรงก
 เหวะนั้นแล้ว หนีออกไปให้ห่าง จาก
 มนุษย์ ไม่ให้เห็น ไม่เห็น
 ไม่พบ แล้วฉานนั้นไม่เลื่อมแล้ว

1.3 นิยายเกี่ยวกับสิ่งของ

พระพิฆเนศวร์

นิยายเรื่องนี้ เป็นเรื่องประวัติของตัวอักษรอ้างอิงเมื่อครั้งสูญญกัปปหรือกัปปมีค ในครั้งนั้นยังไม่มีตัวอักษรใด ๆ ใช้ พระพิฆเนศวร์ได้แสดงอิทธิฤทธิ์ โดยไขว้ขาของตน เขียนจารึกอักษรไว้บนหิน ต่อมาภายหลังบรรดาฤๅษี ซึ่งบำเพ็ญตบะอยู่ในป่าในถ้ำ ได้ ไปพบอักษรเหล่านั้นเข้า จึงจดจำมาเผยแพร่ต่อ ๆ ไป อักษรรามัญเป็นภาษารามัญ อักษรไทยเป็นภาษาไทย อักษรเขมรเป็นภาษาเขมร

เรื่องพระพิฆเนศวร์นี้ ตรงกับเรื่องประวัติตัวหนังสือ¹ จะต่างกันที่ส่วนปลีกย่อย เท่านั้น

สะเมินมาฬินาย

นายเลี่ยม วังวารี

7 มิถุนายน 2521

สะเมินมาฬินาย

พระพิฆเนศวร์

กาละปะทะมะโกะ	จ็อบอะทาวชาชะนาญ้ายัด	ครั้งปฐมกาลนั้น	ถึงศาสนาพระพุทธร
ออกตอย	แทะกอะลู่	หกกลั้ว	ถึงสิ้นยุค (พระพุทธรศาสนา)
แทะกอะลู่โกะตอยติ	เหื่อยะนะหล้านญ้ายัด	ถึงกาลสิ้นยุคแล้วนั้น	กาลสั่งสอน
เนาะหุมัวเลเหื่อยะ	เหวี่ยงเหูลิด ป็อด	นี้ไม่มั่ว	เรื่องหนังสือเหล่านี้
อักษรเนาะหุมัว	ตอยละโกะหุมุมมา	ตัวหนังสือนี้ไม่มี	แล้วที่นี้มี
สะเมินมาฬินายโกะ	ป๊ะละอิลลิ	พระพิฆเนศวร์นั้น	แสดงอิทธิ

¹ ฐานาญ รอดเหตุภัย "ประวัติตัวหนังสือ" วรรณกรรมไทยลือ หน้า 80

เกิดเหล็กเนาะ

(แถม) เกิดตัวเหล็ก

(เลียม) เออ เกิดตัวเหล็กเนาะคอตี้

อาหญาคเมาะหม่มอะลอร่าว อักขระ

โกะยะ อักขระโกะอา ชู ชู เกิดแกร่ง

โกะ ชู ชูโกะอักคะระ โตะอักคะระ

หะหล่านอาทา ดูว์ตอนดูว์ตอน

เยียะอะทา แห่น ตอมเกอะก๊อค

ดูว์ออกหม่งเพี้ยะเกาะ อาชูหม่งตามโมะโกะระ

คิค คิค คิค คิค ชูใหญ่แกร่ง

คอตี้ อาหญาโกะคอตี้ เพี้ยะตอม

เพี้ยะหม่งหมัวโกะอัยฮ์ หม่งหมัวโกะ

โกะอัยฮ์ หม่งหมัวเจลิงเกาะระ

เชอตะอักคะระตะโกะคอตี้ อัยฮ์

ตะโกะระ ชิตเหื่องหญาคอะกาตะโกะ

คอตี้ เกอะอะจาอะยะแต่ค

อะยะแต่ค โตะแห่นอักคะระ

(แถม) คัวป้อยโจะปอน

(เลียม) คัวป้อยโจะปอนเนาะ คอย

ดูลงแหมโตะอักคะระแหม

โหม่นโตะโหม่น สะเมนโตะ

หะเมน ละจัตโตะอักคะระ

เกอะก๊อคเจลิงหญาหะหมุเนาะ

เอาหนังสือนี้

(แถม) เอาในหนังสือ

(เลียม) เออ เอาในหนังสือนี้แล้วนั้น

ไปเห็นหินอยู่ที่ไหนเล่า อักขระ

นั้น อักขระนั้นไป เขียน เขียน เอางา

นั้น เขียน เขียนเป็นอักขระ

เหื่องกาตา เขียนขึ้นเขียนขึ้น

เหื่องกาตา นี้ ที่ได้เรียน

วิชากันอยู่ ไปเขียนอยู่ตามดินนั้น

ชีก ชีก ชีก ชีก เขียนไว้ควยงา

แล้ว ไปจากนั้นแล้ว อ้ายที่

เขาเข้าอาณาสมบัติ เข้าอาณา

สมบัติ รักษากันมา

เห็นถูกอักขระเหล่านั้นแล้ว อีสิ

เหล่านั้น คิคเหื่องพบบักขระเหล่านั้น

แล้วก็ได้กระจายเผยแพร่ออก

ขยายออก เป็นนี้อักขร

(แถม) ในสามสิบสี่

(เลียม) ในสามสิบสี่นี้ แล้ว

ทางไทยเป็นอักขระไทย

มอญเป็นมอญ เขมรเป็น

เขมร แล้วจัดเป็นอักขระ

ได้เรียนมาจนปัจจุบันนี้

พรานสุรา

นิยายเรื่องพรานสุรานี้ ผู้เล่าโลกเล่าถึงประวัติของสุราที่เกิดขึ้นครั้งแรกว่า มีนายพรานผู้หนึ่งเที่ยวหาสัตว์ป่าและของป่า พรานผู้นี้จะออกป่าล่าสัตว์ทุกวัน วันหนึ่ง เวลาเที่ยง นายพรานผู้นั้นได้เข้าไปพักเหนื่อยยังโคนต้นไม้ต้นหนึ่ง ขณะที่นั่งพักอยู่นั้นก็เหลือบไปพบฝูงนกบินมายังต้นไม้ นกเหล่านั้นต่างพากันคิมน้ำที่ซึ่งอยู่ในโพรงไม้ หลังจากนั้นไม่นาน นกบางตัวก็จิกคิกกับ นกตัวก็ส่งเสียงร้องเจี๊วเจี๊วอยู่ บางตัวก็บินไม่ไหว ตกอยู่ที่โคนต้นไม้ เพียงชั่วครู่ นกก็บินไปได้คึกคึก นายพรานเห็นอาการของนกเหล่านั้นก็เกิดความสงสัย วันรุ่งขึ้นนายพรานก็ไปยังต้นไม้ต้นนั้นอีก และได้พบอาการของนกดังเช่นวันก่อน นายพรานจึงคักน้ำในโพรงไม้นั้นมาคิมน้ำบ้าง ทำให้เกิดความสนุกสนานครึกครื้น ร่วมกันนั้นก็น่านกที่ตกอยู่ที่โคนต้นไม้มาอย่างกิน วัคค่อ ๆ มานายพรานไม่ไปหาในที่อื่น คอยเก็บนกที่ตกอยู่ที่โคนต้นไม้ก็นกลับมาที่บ้าน ต่อมานายพรานคักน้ำในโพรงไม้นั้นไปฝากญาติพร้อมทั้งน่านกที่ขังไว้ไปถวาย ญาติคิมน้ำนั้นแล้วทำให้มีนเมาลึบปากเพ็ญเพียร ร้องรำ เล่นกับนายพรานเป็นที่สนุกสนาน ต่อมาญาติคัสติขึ้นมา จึงเห็นว่าน้ำนี้เป็นภัยต่อตัวเองที่เป็น นกยวช ญาติจึงชี้แนะให้นายพรานนำไปถวายพระมหากษัตริย์ เมื่อพระมหากษัตริย์ได้เสวย น้ำที่นายพรานทูลเกล้าถวายแล้วก็มีความนิยม และโปรดที่จะเสวยอีก จึงมีรับสั่งให้นายพราน ผู้นั้นนำมถวายอีก นายพรานจึงต้องเดินทางเข้าป่าไปน่าน้ำในโพรงไม้นั้นมาถวาย ครั้น หลายครั้งเข้านายพรานก็เดินไม่ไหว ประกอบกับหนทางไปมานั้นไกลมาก นายพรานจึง เข้าป่าเพื่อควาน น่าน้ำในโพรงไม้นั้นมีเมล็ดหรือสิ่งของอะไรอยู่บ้าง และทดลองหมักน้ำตามที่ ได้สังเกตมา ปรากฏว่าน้ำที่หมักได้มีลักษณะเช่นเดียวกันกับน้ำในโพรงไม้ที่ตนเคยคิมน้ำ จึงนำขึ้นทูลเกล้าถวายพระมหากษัตริย์ ตั้งแต่นั้นมานายพรานจึงไม่ต้องเข้าป่าอีกเลย เพราะ สามารถหมักน้ำได้เอง และน้ำที่นายพรานผู้นั้นหมัก ก็แพร่หลายสู่ประชาชนทั่วไป รวมทั้งวิธีการหมักน้ำนั้นด้วย

สาเหตุที่เรียกว่าสุรา นั้จะเรียกตามชื่อนายพราน เพราะตามชื่อเรื่องนี้เรียกว่า
พรานสุรา แต่ในเนื้อเรื่องไม่ได้บอกชื่อนายพรานผู้นี้ชื่อจริงว่าอะไร

เนื้อเรื่องของนิยายเรื่องนี้ คล้ายเรื่องประวัติเหล่าในวรรณกรรมไทยลือ¹ ที่
ชำนานู รอคเหตุภัย ได้รวบรวมไว้

เหตุลึะเหมียะซาวรา

นายเลียม คงวารี

5 สิงหาคม 2521

เลียมเหมียะซาวรา

พรานสุรา

เนาะโปยเหตุลึะเรื่อง ซาวราเนาะ
ปักกะต๋อยกับดูลาเคะเงถึงหนูปะคะมะ
โกะ ปะฮ้อคโตะซ้าคลอราว ปะฮ้อก
ปะกั้วกับดูลาเคะโกะ หนูบะนอมจุ
มัวตะนอมโกะ โตะอูว่างโหนก
คอยหนูมอะ ปะร้อคไผ่กำ หนูโกย
หนูโกยทุกอูบ่างระ แหล่ม ทุม
คั้ว แหล่มอาจาวตะนอมซุโกะคอยกั
จีแหล่มหลุมอาจัวกะอูว่างโกะ
คอยกัคากปูลอนค่างทุม
กะหะเจมอะเนมกำเงถึงเจียะโหล
เหมียะหะทุมเหมียะอะลอยกำ
เหมียะหะเจาะกำหุแถม ซ้อคชู่กะโกะ

นี่เราเล่าเรื่อง สุรานี้
ปกติก่อนนั้นมันมาจากปรุม (เหตุ)
นั้น สาเหตุเป็นอย่างไรเล่า สาเหตุ
ในกาลก่อนนั้น มีคนใบ้
คนหนึ่งนั้น เป็นโพรงใหญ่
แล้วมี พรเพ็ค อะไร
อะไรทุกอย่างละ เลื่อย อยู่
ใน เลื่อยไปบนต้นไม้แล้ว
ลงลงไปโพรงนั้น
แล้วนั้นนั้นก็ค้างอยู่
นกหนูบ้างมากินไว้
ผลสมอผีเกก ผลมะขามป้อม
ผลสมอกิ่งไม่รู้ (ละ) ผลไม้เหล่านั้น

¹ชำนานู รอคเหตุภัย "ประวัติเหล่า" วรรณกรรมไทยลือ หน้า 92

เจียะ เจียะโหล่ตุ๋นตอยเล เจอลิง
 เชิงค้ำคักที่โกะโกะตอยเล ก้างแห้ง
 หะตามหลุบหลุมอะควัวงโกะกำ
 หะเจมเต็กโหล่กำอะควัวโกะ อะควัวกะค้ำคัก
 โกะตอย ค้ำคักควัวงโกะระ
 กะตอยโตะ ค้ำคัก ค้ำคักข้าวรา
 ตอน ค้ำคักข้าวราตอนตอย อ้นเาะ
 แกะกาละหุ่มัวฮัวโกะ หลุมเลื่อยะหุ่มียะ
 ข้าวรา หลื่อยะหุ่มียะข้าวราโกะระ
 ปอนเจียะฮัดตอยเล ญิวักเจอลิง
 เจอลิงจ็อบเจียะหุ่มียะตะนอมจุโกะ เจอลิงจุ
 หลุมหะเนินจุโกะ จุหะเนินจุโกะ
 กาละโกะปูลอนจ็อบตอยตะงัวเจียง
 หะเจมตะโกะทางค้ำคักเจอลิงเกาะ
 เจอลิงตอยเจอลิงเชิงค้ำคักตะโกะเล
 เชิงค้ำคักอะควัวงจุ ค้ำคักข้าวราโกะ
 เชิงตะค้ำคักโกะตอยเล หะเจมตะโกะเล
 หะมูตอนกอละฮัดเกาะปะเลปะสองเกาะ
 เจียวจาวเจียงจาว ละหุงอะหุงอ
 โกะปูลอนเล หะตามหลุมตอยโกะ
 ตอยหลื่อยะหุ่มียะโกะหลุยาคะหะเจม
 ตะโกะตะหะตามหลุมตอยโกะ
 หลื่อยะหุ่มียะโกะฮอบ เอ หะเจมตะเนาะ
 ตะโกะฮัดลอละเกอะเจอลิงหะตามหลุม

ค้ม ก้มไว้มากแล้ว มา
 ค้มน้ำที่นั่นแล้ว คามา
 ตกเข้า (ไป) อยู่ในโพรงนั้นบ้าง
 นกนอนไว้ในนั้นบ้าง ในน้ำ
 นั้นแล้ว น้ำในโพรงไม้นั้นแล้ว
 เกิดเป็น น้ำ น้ำสุรา
 ขึ้น น้ำสุราขึ้นแล้ว นี่
 ถึงกาลวันหนึ่งนั้น มีพราน
 สุรา พรานสุรานับหะ
 ยิงกินสัตว์ป่าแล้ว เคนมา
 มาถึงบริเวณต้นไม้้น มาพัก
 อยู่ริมไม้นั้น พักริมไม้นั้น
 เวลานั้น (อีก) ถึงเวลาตะวันตก
 นกเหล่านั้นหิวน้ำกันมา
 มาแล้วมาค้มน้ำเหล่านั้น
 ค้มน้ำในโพรงไม้ น้ำสุรานั้น
 ค้มถูกน้ำนั้นแล้ว นกเหล่านั้น
 เมานั้นก็เลยหะเลาะกันอีกทีกัน
 เลี้ยวจ้าวเลี้ยวจ้าว ส่วนบางตัว
 นั้นแล้ว ตกอยู่ที่พื้นดินนั้น
 แล้วพรานนั้นหอบ (ถูก) นก
 เหล่านั้นมันตกอยู่ที่พื้นดินนั้น
 พรานนั้นคิด เอ นกเหล่านี้
 มันเป็นอย่างไรมัน (ถึง) ได้มาตกอยู่

อะเนาะ หัวเนาะโกะ จัวเหอะแตะปอน
 เหอะแตะเหาะกอม เกอะหะเจม
 เนาะโกะอะเปาะตอยเล้ เหลื่อยะเหมียะ
 โกะอะรันเจียะตี้ หม่ง หม่งทนายโกะ
 เพราะหุแตะปอนหะเจมเกอะเจียะเหอะอะวะระ
 หะเจมแตะหะบูเดลิงตอยแตะหะตาม
 แตะหะตามจีหุมนอะควักอัย
 นอแตะหะตามจีเหมียบ หม่งกับหมัว
 เหมียบพัก โหละ พอแตะออกตุรัก
 หะบูโกะเลแตะปออาเกอะปูลอน เอ
 เหลื่อยะเหมียะโกะหรงหุญากสงสัย
 สงสัยตอยทอนอาเติกแต่งคาก
 อูว่างซุโกะ เติกแต่งคากอูว่างซุโกะ
 ลองเชียงหรงกำ เอ เชียงทอยแตะเหมียบ
 เหมียบทอยเกอะกอยพูน หะเจมโกะ อะรัน
 เจียแถมอากโละ หุแตะอาดูลาย
 เจียะโหล่งอะเนาะระ เหลื่อยะเหมียะโกะ
 พอจอบอะเกินหะเจมแตะเดลิงเชียง
 แตะหะตอยแตะหะตอยอกอาหะตอยอกเดลิง
 แตะหะตาม หะตามจีเดลิง
 เหลื่อยะเหมียะโกะอะโปะโหรบ
 พอโหรบโหรบเกอะตอยปักข
 อะรันเจียะ เจียะแถมกอกาคโกะ

ที่นี้ วันนั้น เราไม่ต้องยิง
 ไม่ต้องทิ้งกระสุน ไค่นก
 นั้นเก็บแล้ว พราน
 นั้นยังกิน อยู่ อยู่กิน
 เพราะไม่ต้องยิงนกไค่นกทุกวันแล้ว
 นกมันเมาเป็นมาแล้วมันตก
 มันตกอยู่ที่พื้นดิน
 พอมันตกลงพุง อยู่ชั่วครู่
 ฝุ่นอยู่ ผาน พอมันหมดฤทธิ์
 เมื่อนั้นมันบินไปได้อีก เอ
 พรานนั้นดูสงสัย
 สงสัยแล้วขึ้นไปตักมาน้ำ
 โพรงไม้ขึ้น ตักมาน้ำโพรงไม้ขึ้น
 ลองคีมคู้บ้าง เอ คีมแล้วมันสนุก
 สนุกแล้วไค่นกนั้นนอนกิน อย่าง
 กินแกล้มที่นั้น ไม่ต้องไปหา
 กินทางอื่น พรานนั้น
 หอถึงเวลานกมันมาคีม
 มันเมาแล้วมันเซไปเหมาย
 มันตก ตกลงมา
 พรานนั้นเก็บจับ
 พอจับจับได้แล้วถอนขน
 ย่างกิน กินแกล้มกับน้ำนั้น

หนึ่งเกอะโก้มัวฉานหล่นทอยได้
 เกอะโหละหะเจม อะวันโหละเยอะทอย
 พวง พวงนาหะเจมโกะตอบ
 เหลี่ยะเหมียะโกะตะน่านอมจุ
 เกอะนาคาคโกะมัวคอน คาคท้วงชู
 โกะระ เกอะนาคาคท้วงชูโก้มัวตอน
 หอยเผลี่ยะเหมียะโกะอา อาอีโกะ
 อาหะเปียะตะละเรีอะฮ้อยห้อยมัว
 หะเปียะตะละเรีอะฮ้อยห้อยโกะเผลี่ยะเหมียะโกะ
 เกิดคาคคอนโกะ กอตะละเรีอะฮ้อยห้อยโกะ
 ตะละเรีอะฮ้อยห้อยโกะ ฮ่าแหบ คาคเนาะ
 เเกาะ เฆ็งทอยเจีอะจีเกิดเฮลีนหมับ
 แกะหะโกะ แขนแถมกอฮุนหะเจมเนาะ
 ทอยเนาะเกอะฮุนหะเจมโกะแถมกอ
 คาคเผลี่ยะเหมียะปู้คากา ตะละเรีอะฮ้อยห้อย
 โกะเล เจีอะฮุนหะเจมโกะเลแถม
 เปียะคาคคอนเต็กนาโกะเล คาค
 คาคท้วงชู เฆ็งทอยระเนาะหะบู
 ระเนาะ เผลี่ยะเหมียะกอเลฮาน
 ตะละเรีอะฮ้อยกอเลฮานคอนระเนาะ
 หุนิบาเอนเอะ ระเนาะคากเท็งบองเกาะ

อยู่ไคที่นั่นหนึ่งชั่วเล่นแล้ว
 ไคนกไว้ ย่างไว้เยอะแล้ว
 พวง พวงไปนกันแล้ว
 พรานนั้นตากไปต้นไม้
 ไคไปนนั้นหนึ่งกระบอก น้ำโพรงไม้
 นั้นแล้ว ไคไปน้ำโพรงไม้นั้น
 แล้วพรานนั้นไป ไปนนั้น
 ไปพบ (อุก) ฤๅษีคนหนึ่ง
 พบฤๅษีนั้น พรานนั้น
 เอน้ำกระบอกนั้น ให้ฤๅษีนั้น
 ฤๅษีนั้น พูกว่านี้ น้ำนี้
 ก็ คิมแล้วกินไคนอนหลับสนุก
 ว่าคังนั้น นีแกล้มกับเอนอนกิน
 แล้วที่นี้ไคเอนอนกินแกล้มกับ
 น้ำ พรานกินกับฤๅษี
 นั้น กินเอนอนกินแกล้ม
 อายน้ำกระบอก (ที่) ตักไปนั้น น้ำ
 น้ำจากโพรงไม้ คิมแล้วที่นี้เมา
 ที่นี้ พรานก็กิน
 ฤๅษีนั้นก็กินขึ้นที่นี้
 สองคนเอง เอะที่นี้ตักลองยาวกัน

หมีบจ็อคตากเหิงบอง
 เต้นเหฺญะเกาะ อีซ้อยทกอเลเตนก่า
 ระเนาะ หมีบ เหฺวึกอาโถลงโทอีซ้อยโกะ
 หุริกหะบู หุริกหะบูเนาะเหฺวึกอาโถอีซ้อยท
 เต้นเหฺญะเกาะ เอ
 ทะละเหฺริยะซ้อยทซิกเกอะเออ แกะหุ
 เกอะกาเว้ย คาคเนาะเชิงแตะะทอย
 แกะเหฺวึกโถจาะระนา ทอยอาหุโกะ
 ทอยเหฺลี่ยะเหฺมียะโกะปูลอน
 อาหุอูซ้อยทโกะเกอะนาคาคโกะ
 อาเท็กแห่งมัวคอนปูลอน อะเลียงจาว
 หุลบเถลิงอะตัวกวาน หุรวูวานเตาะ
 เริง เริงโกะเล เอ แกะหมีบ
 โระ เจียะจีเต็กเฮฺลิน พ้อออก
 อีโกะเหฺลี่ยะเหฺมียะโกะเถลิงเก้าปูลอน
 เกคณาจาวอาหุลบเคิง หุลบเคิง
 ทอยหะววยจอบเอะจก อีบ
 หะววยจอบเอะรัก เอะรักโตะ
 พูลอยท่าโกะปูลอน เออ
 เจียะแตะะเชิงแตะะทอย เออ
 แกะหมีบเจียะจีเต็กเฮฺลินเกาะระ
 หะกอนกอเหฺลี่ยะเหฺมียะ กอเหฺลี่ยะเหฺมียะ
 โกะกอนกอกอ อ้อคเลกอนกอกอ

คีโกลองยาว
 เต้นกัน อีสีกีเต้นควย
 หนี ลนุก ลืมไปทางวัตรอิสินัน
 ฤทธิ์เมา ฤทธิ์เมานี้ลืมน (ไป) วัตรอิสิ
 เต้นกัน เอ
 ฤษีคิดได้ เออ มันไม
 ได้การเว้ย นานี้ลืมเข้าแล้ว
 มันลืมพิจารณาทางธรรม แล้วไปจากนั้น
 แล้วพรานนั้นอีก
 ไปจากอิสินันได้ไม่นาน
 ไปตกมาอีกหนึ่งกระบอก กลับคืน
 เข้ามาในหมู่บ้าน พวกชาวบ้านทั้งหลาย
 คิม กิมนั้นเล่า เอ มันสนุก
 ขร่อย กินไค่นอนหลับ พอหมก
 จากนั้นพรานนั้นมาเอาอีก
 เขาไปกลับคืนเข้าเมือง เข้าเมือง
 แล้วถวายถึงพระมหากษัตริย์ อ้อ
 ถวายถึงพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์
 พलयอย่างนั้นอีก เออ
 กินเข้าคิมเข้าแล้ว เออ
 มันสนุก กินไค่นอนหลับดีแล้ว
 สักกับพราน ให้พราน
 นั้นให้ไปเอา หมกแล้วให้ไปเอา

1.4 นิยายเกี่ยวกับประเพณี

บูชาด้วยการเผาฟืนเป็นทาน

นิยายเรื่องนี้ ผู้เล่าได้กล่าวถึงอันสงส์ของการถวายความอบอุ่นแก่พระภิกษุหรือพระปัจเจกพุทธเจ้า ความว่า ในครั้งนั้นราวกลางเดือนสาม มีพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ออกบิณฑบาตในยามเช้า ในวันนั้นอากาศหนาวมาก มีน้ำค้างและหมอกลงจืด พระปัจเจกพุทธเจ้าองค์นั้นหนาวสั่นเพราะจ্বরเปียกชื้นด้วยน้ำค้างและไอหมอก วันนั้นมีชวานาผู้หนึ่งได้พบพระภิกษุรูปนั้น เข้า จึงนิมนต์เข้าไปยังลานบ้านของตน แล้วชวานาผู้นั้นได้นำเอาฟางข้าวมาต้มก่อไฟขึ้นเพื่อให้พระปัจเจกพุทธเจ้าองค์นั้นผิง ครั้นพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์นั้นผิงไฟจนคลายความหนาวและจ্বরแห้งแล้ว ชวานาได้นำภัตตาหารมาถวายแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า พร้อมทั้งตั้งจิตอธิษฐานว่าหากเกิดชาติหน้าขอให้ได้เป็นผู้ที่มีพลกำลังกล้าแข็งและเป็นพระอรหันต์ดังเช่นพระยาปุณณผล พระมหากบิล และพระองค์คุลิมาลย์ ซึ่งในชาติปางก่อนท่านเหล่านั้นได้เคยบูชาด้วยการถวายความอบอุ่นแก่พระปัจเจกพุทธเจ้ามาแล้วทั้งสิ้น

การถวายความอบอุ่นแก่พระภิกษุที่ปรากฏในนิยายเรื่องนี้ ชาวรามัญถือเป็นแนวปฏิบัติสืบต่อมา กล่าวคือเมื่อถึงกลางเดือนสามชาวบ้านจะจักเตรียมฟืน คบไฟ เพื่ออุทิศถวายความอบอุ่นแก่พระภิกษุสงฆ์ เวลาเช้าก็ถวายข้าวยาคุ ประเพณีเช่นนี้นั้นบางแห่งเลิกทำแล้ว เช่นที่พระประแดง แต่ที่ตำบลคลองตาครบางวัดยังทำอยู่ คือที่วัดบ้านหม้อ ชาวบ้านบริเวณนั้นยังปฏิบัติอยู่จนทุกวันนี้ ประเพณีนี้นับได้ว่าเป็นประเพณีของรามัญโดยเฉพาะ เพราะพบว่าได้ปฏิบัติกันในหมู่ชาวมุสลิมเท่านั้น

ปาวเจียจงโอะตาน

พระภิกษุผ่อง กองคลัง

25 สิงหาคม 2521

ปาวเจียจงโอะตาน

บุชชาด้วยการเผาพื้นเป็นทาน

อะตีเตกาเล ปะควากาละ
อะเต็กเถโกะ หนุมแห่งปล่ายหมัว
โตะสะเม็คเหียะ กาละโกโตะหะท้าวทเบาะ
เบาะลัน คาคปะตอบโกะเลอูลัง
แคะหุตอบกาละหะหมุ กาละโกะ
แห่งปล่ายโกห์ โหระเคาะตอย
พะอุมโหละเคาะปะควากาเอรียม
กาละ จัวเหียะโกะ หนุมปักเคชะปุด
มหาเถระหมัวหะท้าวท เอลิง
เหูลียะเหิน ปินตะป้าก จัวคอกา
ปะควากาทานแห่งปล่ายหมียะหนุม
ปะควากาเอรียมเคาะโกะ ชะมอย
มหาเถระโกะ เด็กเคียกเฑนะกาคาคเหลียะ
ตอบ คาคหมียะหลานโกะ เบาะ
เบาะโหล่น หะตอ แห่งปล่ายโกะ
เชอตะตอย ญะหะมอยโกะ
หุคูปเอลิง กาเอรียมโกะตอย
เก็คชอกโกะ ปะโตะคอนอะมก
ปะโตะคอนอะมกตอย เกอะ
ชะงา อา มหาเทโกะตอย

อดีตกาล ในกาล
ครั้งก่อนนั้น มีมานพหนึ่งคน
เป็นชานา กาลครั้งนั้นเป็นฤดูหนาว
หนาวมาก น้ำค้างนั้นก็มาก
มันไม่เหมือนกาลปัจจุบัน กาลครั้งนั้น
มานพนั้น เกียวข้าวเสร็จแล้ว
กองข้าวไว้ในลานบ้าน
กาล วันรุ่งขึ้นนั้น มีพระปัจเจกพุทธ
มหาเถระองค์หนึ่ง มา
เที่ยวบิณฑบาต เกินไป
ในเขตบ้านมานพ
ในลานข้างนั้น พระภิกษุ
มหาเถรนั้น เปียกชื้นด้วยน้ำค้าง
น้ำไอหมอกนั้นหนาว
หนาวมาก สิ้น มานพนั้น
พบเข้าแล้ว นิมนต์พระภิกษุนั้น
เข้ามาในลานนั้นแล้ว
เอาฟางนั้น คัดไฟขึ้น
คัดไฟขึ้นแล้ว ได้
จิ๋วร อา มหาเถรนั้นแล้ว

หะอั้ง เตอะเก๊ะห์ กอมาเทโกะ
 บ็อง เกอะหุ้มตอนเจริยะโทค
 เปุลียะเบ๊ะะ คอย แหม่งปูล่านโกะ
 กอตันบิกะปักอาฮาระเผื่อเงิน
 จุกอะคั้วหะเปียงโกะคอย
 เหริยะเถียะเหนีย เหมิก
 หะทะหุญเนาะ อัวเกอะละวีปะราโหล
 หะมอยเนาะโกะห์ เกอะกอโหลตันกำ
 เกอะจุกอะมค กอหะมอยเนาะบ็อง
 เกอเปุริยะเบ๊ะะห์กำ หะทะหุญเนาะ
 กอเกอะปะตะละ ทอดจุม
 มะแหรงกุธยา กอหุ้มเจริยะหค
 แหม่งปูล่ายโกะ ละเหินเยี่ยงชวาอาศัย
 อากะล้อยท์ เกอะโตะบุนีห์
 เกอะโตะสะเมิน เกอะโตะเอการัก
 ปะตะละเจริยะหคทอดจุม
 เหมะเหริบกุธยา ฮำกะ
 สะเมินโปนเถียะเหูลียะ โกะเลกำ
 มุหาก็อบบิโนโกะเลกำ
 อังกุลิมาโกะเลกำ เกอะกอ
 เหูลียะตันปะไม้คหะออกระ
 ออคโกะระ ปะเวนอยเนาะโกะ
 ชักเจลิงหุญกอหุญคาราคำรา
 คำรา จนโปยแกมหล่างโกะ

อัง จนแห่ง ให้มหาเถรนั้น
 อัง ไก้มี่แรงขึ้น
 คลายหนาว แล้ว มานพนัน
 ให้ทานบิณฑบาตโภชนาหาร
 ใส่ในบาตรนั้นแล้ว
 ปรารธนาเอา
 ต่อไปข้างหน้า เราได้รักษาไว้ซึ่ง
 พระภิกษุนี้ นั้น ได้ให้ไว้ซึ่งทานบ้าง
 ได้ใส่ไฟ ให้พระภิกษุนี้ผิง (ไฟ)
 จนกระทั่งหายหนาวบ้าง ต่อแต่นี้ไป
 ให้ได้เป็นผู้ มีกำลัง
 วิชา ให้มีแรง
 มานพนัน พ้นไปจากวิภวสงสารไปแล้ว
 ไปเป็น เป็นบุคคล
 เป็นพระยา เป็นพระมหากษัตริย์
 เป็นผู้มั่งคั่ง
 แข็งแกร่ง เรนว่า
 พระยาพันพล นั้นบ้าง
 พระมหากบิลนั้นด้วย
 องกุลิมายนั้นบ้าง ได้ให้
 ซึ่งทานไฟทั้งสิ้นแล
 เหตุนั้นแล้ว ประเพณีนั้น
 สืบมาจากโบราณโบราณ
 โบราณ จนเราทั้งหลายนั้น

จอบกิต้าวห้หมาค อะโตะหะท้าวห้
 เกิดแห่งโอะหลกหมิตก้า
 จอนแห่งปะกาวก้า อะยะอะเยีย
 อิจอง ทอยหะกาทอนเตาะแก่มหล่างโกะ
 โอดนแห่งหุยาถูห์ เหมียะปะทอมหะหล่ม
 หะลาม คาคเตาะ
 กอตันเบิงหะท่มฮ่าอูละอูละ
 กอหะมอยเตาะแก่มหล่าง
 เจริยะแตกปะมคโกะกอหะมอยเตาะบ้อง
 เก้มเก้ม ทอยกอตานหุยาถู
 หุ่นเนาะโกะเอะลิงหุนกอ
 อะเต็ค อะเจนเวนอยเนาะ
 ปะเอะลิงโหม่นโปยปะเอะลิง
 ชักชักชักชัก เทอกอตุวอย
 ละหุม ฮ่าแกะโอะจองโอะตัน
 ฮักโกะระ โปยโหม่น
 เตาะแก่มหล่างโกะ ปะแปกเอะลิง
 อะเจนเวนอย ชักเอะลิงหุน
 คำร่าคำร่าเทอกอตะวอหละยะหุมระ



ถึงเคื่อนกุ่มภัพันธุ์ กลางเคื่อน
 เอาฟั้นมาหาหมั้นบ้าง
 มัดมาซึ่งคอกไม้บ้าง ประคับประคอง
 แล้วเฒ่า แล้วชาวบ้านทั้งหลายนั้น
 ทำมาซึ่งข้าวยาถู เป็นต้นว่าชาวต้ม
 ข้าวหลาม นำนม
 ให้ทานข้าวต้มว่ากันซักซัก
 ให้พระภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น
 คุ้ยเขี่ยไฟออกนั้นให้พระภิกษุผิง
 ดูนุ่น แล้วให้ทานยาถู
 อย่างนั้นมาจาก
 โนน ประเพณี
 ทำมา รามัญเราทำมา
 คอตคอตคอ ตรวาทะทุกวัน
 นี้ มักพูดว่าฟั้นเฒ่าฟั้นเป็นทาน
 เหตุคังนั้น เรามอญ
 ทั้งหลายนั้น ทำตามมา
 (ซึ่ง) ประเพณี สืบมาจาก
 ของคังเดิมจนกระทั่งปัจจุบันนี้แล้ว

ปล่อยปลาเป็นอภัยทาน

เรื่องปล่อยปลาเป็นอภัยทานนี้ ผู้เล่าได้กล่าวถึงสามเณรองค์หนึ่ง อาจารย์ได้ตรวจดูดวงชะตาแล้วทายว่า จะต้องตายภายในเจ็ดวัน สามเณรองค์นั้นจึงลาอาจารย์เพื่อกลับไปเยี่ยมบิดามารดาและเครือญาติเป็นครั้งสุดท้าย ระหว่างทางที่ผ่านไปสามเณรได้พบหนองน้ำแห่งหนึ่ง ในหนองน้ำนั้นมีปลาเล็กปลาน้อยตกคละกันอยู่ เพราะน้ำจวนจะแห้งหนอง สามเณรจึงมีจิตสงสารปลาเหล่านั้น คิดว่าหากปล่อยไว้ในหนองน้ำนี้แล้ว หนองน้ำแห้งลงปลาเหล่านั้นก็ต้องตาย สามเณรจึงได้นำปลาเหล่านั้นไปปล่อยยังที่ที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เมื่อปล่อยปลาแล้วสามเณรได้ตั้งจิตอธิษฐานขอให้ทุกสัตว์ที่ตนได้ปล่อยชีวิตของปลาเหล่านั้นจงกลบบรรดาทำให้ชีวิตของตนยืนยาวต่อไปอีกสักหน่อย สามเณรได้เดินทางต่อไปจนถึงบ้านบิดามารดาและญาติพี่น้อง เมื่อได้เวลาพอสมควรจึงลาบิดามารดาและญาติพี่น้องกลับมาหาอาจารย์ของคนที่อีกร้างหนึ่ง สามเณรองค์นั้นอยู่ต่อไปจนล่วงเลยกำหนดที่อาจารย์ทำนายไว้ว่าจะต้องตาย อาจารย์เกิดความสงสัยว่าเพราะเหตุใดสามเณรจึงยังมีชีวิตอยู่ได้ จึงเรียกสามเณรเข้าไปถามดูว่าระหว่างที่เดินทางกลับไปบ้านได้พบเห็นสิ่งใดบ้าง สามเณรได้เล่าเรื่องทั้งหมดให้อาจารย์ฟัง อาจารย์จึงทราบว่าการให้ทานชีวิตของผู้อื่นเป็นการต่ออายุของตนเองได้ และจะเป็นสิริมงคลแก่ผู้ประพฤติปฏิบัตินั้นด้วย

ในตอนท้ายของเรื่องนี้ได้กล่าวถึงอานิสงส์ของการให้ทานชีวิตของผู้อื่น เป็นการต่ออายุของตนเองให้ยืนยาวออกไปอีก ผู้ที่อายุจะสิ้นเร็วเรียกหมดอายุมักจะปล่อยนกปล่อยปลา ปล่อยเต่า ทั้งนี้เพื่อต่ออายุของคนที่ยืนยาวต่อไป หรือเมื่อถึงวันตรุษสงกรานต์หรือพิธีสารท มักมีการปล่อยนกปล่อยปลาปล่อยสัตว์ที่มีชีวิตเพื่อเป็นการต่ออายุและเพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ตนเอง

เรื่องการปล่อยปลานี้ พบว่าวรรณกรรมจากบ้านโน¹ เนื้อเรื่องจะแตกต่างกัน ดังนี้คือ อาจารย์ทำนายชะตาสามเณรด้วยเลขสิบตัว เมื่อสามเณรไม่ตายตามที่อาจารย์

¹ กิ่งแก้ว วัชฎากร "ประวัติการปล่อยปลา" วรรณกรรมจากบ้านโน

ได้ทำนายไว้ อาจารย์จึงเผาทำราทิ้งเสีย ส่วนวรรณกรรมไทยรามัญจากตำบล
ทรงคนอง¹ ผู้ที่ทำนายชะตาของสามเณร คือพระพุทฺธเจ้า (วิทยากร : นายตะ
พลอยงาม) ส่วนอีกสำนวนหนึ่งผู้ทำนายชะตาของสามเณรคือ อาจารย์องค์หนึ่งอยู่ที่
เมืองหงสาวดี (วิทยากร : นายยอด กฤษเพชร) ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ นั้น เหมือน
กันทุกสำนวน

หะเหลียะกะโตะอะพะเหียะตาน

พระภิกษุผ่อง กองคลัง

25 สิงหาคม 2521

หะเหลียะกะโตะอะพะเหียะตาน

ปล่อยปลาเป็นอภัยทาน

ปะกั้วกอประราว อะเต็กเตะ
หุ้มอุบปะฉ่ายหุ้มเจียะกั้วท
อุวะอุบปะฉ่ายโกะโตะสะมะนอย
หาโตะหะโปย หุ้มหุ้มเจียะเรียง
อุบปะฉ่ายโกะกอดะโตนเหินยะ
กอปอนญา คักปอนตอย หุมิกเกอะ
อาตุล่าย หุมิ เหมียะ ปะกั้วกาเคิงกวาน
เจียะกั้วทโกท กะเลาะอะจา
อะจาหุรง จะมกหุรงแหลกซอนกำ
หุรง อะเหียกตะชักกำ หะโปยเนาะ

ในเรื่องราว ครึ่งกระโนน
มีพระอุปัชฌาย์หนึ่งองค์
ศิษย์พระอุปัชฌาย์นั้นเป็นสมณเณร
หรือเป็นเณร อยู่อยู่ใกล้ซีก
พระอุปัชฌาย์นั้นได้สั่งสอนซึ่ง
ความรู้ จนหมดแล้ว อยากจะ
ไปหา แม่พ่อ ในบ้านเมือง
ของตัวนั้น จึงลาพระอาจารย์
อาจารย์ก็ พิจารณาคุณลักษณะ บ้าง
ดู อายุอานามบ้าง เณรนั้น

¹ จันทรศรี อุปัญญากร "ประวัติการปล่อยปลา" วรรณกรรมไทยรามัญจาก

อะเหฺยิกอ้ออก อา อาโหล่นเนาะโกะ
 แทะซุยอคมง อะจาโกะเทอะหิโหลซาคโกะ
 คีเนาะ อา สะมะนอย โกะธว้าก
 อากะเลาะอะจาทอยธว้ากปะทัว
 กาธูลังโกะ อาอาอาอาอา อาเซอเตียะ
 เหวีค เหวีคโกะเกะเกาะห่มง
 เซะคาคโกะโอิน กะก่าหล่างโกะ
 แคะจะปะกา ซะจ็อคโรง ทะโปยโกะ
 จะโมคหรงตอย ปะปะทะโกะระ
 ทะโปยโกะโหลมกะโกะอาณะเหฺลอะ
 ณะเหฺลอะหล่มเหฺยิม ณะเหฺลอะ
 "หล่มเหฺยิมตอย อาจอบเจิงอววน
 อาธูลายหุมิ เหมียะตอย ปะละทาวห่มง
 ห่มงปะทัว อววนโกะ ซะปะโหลนค
 ปะโหลนคบาป้อยจัว ป้าคหะท้าว
 คีเนาะเอ๊ะ เอ ปะแตมหุมิเหฺมะ
 โปยตอย กะเลียง ปะทัวกะ
 ทานอะจา กะเลียงเถลิงธว้ากเถลิง
 จอบเจียะเหฺรียงอาจาโกะ ปะโหลวค
 อะจาโกะ หรงเจียะโหลอะเหฺยิกะทักโกะอ้อคมง
 เทอะปะกาหะจ็อค เอ ทะโปยเนาะโกะ
 ปะทะลอะเหฺยิก ชักอาโกะราว
 สุมานหรงทะโปยโกะ กาละอาก่าเถลิงก่าโกะ

อายุหมค ไป ไปจากนั้น (แล้ว)
 คงทองตาย อาจารย์นั้นทักไว้เซนน
 ไอนี้ ไป สามเณร นั้นเดิน
 ไปลาอาจารย์แล้วเดินไป ตาม
 ทางนั้น ไปไปไปไปไป ไปพบ
 หนองน้ำ หนองน้ำนั้นมันแห้งอยู่
 น้ำนั้นเหลือน้อย ปลาทั้งหลายนั้น
 มันจะถึงที่ตาย เณรนั้น
 พิจารณาคุแล้ว อย่าทำอย่างนั้นเลย
 เณรนั้นจับปลานั้นไปปล่อย
 ปล่อยชีวิต ปล่อย
 ชีวิตแล้ว ไปถึงบ้านเมือง
 ไปหาแม่พ่อแล้ว อาศัย
 อยู่ในหมู่บ้านนั้น ประมาณ
 ประมาณสองสามวัน (ประมาณ) ครึ่งเดือน
 กรันแล้วเอ๊ะ เอ นอกเล่าแม่พ่อ
 เราแล้ว กลับ ยัง
 สำนักอาจารย์ กลับมาเดินมา
 ถึงบริเวณ (ที่อยู่) ของอาจารย์นั้น เคารพ
 อาจารย์นั้น คุไว้อายุอานามนั้นหมดแล้ว
 แต่ไม่ตาย เอ เณรนั้น
 ทำไม อายุถึงได้ ยืนไปนั้นแล้ว
 ตามเณรนั้น คุ เมื่อเวลาไปบ้างกลับบ้างนั้น

โปยพญากหมุหมุกำรวา หะโปยโกะ
 เหลือ กาลอะโกะ พญากเตียะ
 กะแคะ โทะหะตัก คักแคะโอน
 เจริญจี แคะแคะปะกาหะจ้อคนง
 โปยโกะโหรบเกอะกะโกะคอย อาณะเหลือยะ
 เทาะแคะกอซังบี เจริญหะเห่นีย
 หมักกอกะอะปะทะละอะเหียกุดลินหุญ
 คอยหะโปยโกะอาทานหมินหมียะ
 จอบหมิหมียะเตะคอยชะมะเหินิกเตะ
 กะเลียงเถลิงจอบอะจาปุลอน
 อะจาโกะ เอฐมานตอนปะราวปะราโกะคอยตี
 ออ โปยเนาะเกอะ กอโหลต่านปะเหี่ยม
 มะเหลือยะโหลทะ ทามะกากอ
 ต่านเตาะ อะพะเหี่ยยะต่าน
 กอต่านปะเหี่ยม ปุรอยโหล่น
 ปะกอะอะเหียกุดลินหัวอาเกอะ
 หุญเนาะโกะ ตะชักเถลิง
 กาลอะอะทะกำ กาลอะอะเหียกอะหัก
 สะกุกควากำ จาซอเกาะหรงเจียะคอยตี
 กอมะเหลือยะ หะเจม หะเหลือยะกะ
 เจริญหะเห่นีย กออะเหียโกะตอนชักกา
 ปัวหมียะโหลทะโหลทะหุญ ปะราวปะรา
 เนาะโกะ เถลิงควัวจา เกอะ
 มะกอกหมุตำราตำราเตะราห์

เราเห็นอะอะไรบ้างเล่า เณรนั่นก็
 เล่า เวลาไปนั้น เห็นถูก
 ปลำมัน เป็นทุกข์ น้ำมันน้อย
 แห่งขอลง มันต้องถึงที่ตายแน่
 เรานั้นจับได้ปลานั้นแล้ว ไปปล่อย
 มันเสียที่ฝั่งแม่น้ำ ปรารธนา
 อยากให้ใคมีอายุยืนยาวบ้าง
 แล้วเณรนั้นไปเรือนแม่พอ
 ถึงแม่พอนั้นแล้วพอสสมควรแก่เวลานั้น
 กลับมาถึงอาจารย์อีก
 อาจารย์นั้น เอ่ถามขึ้นซึ่งเรื่องราวนั้นแล้ว
 ออ เรานี้ได้ ให้ไว้ซึ่งทานชีวิต
 ปล่อยไว้ซึ่งปลา ธรรมคาให้
 ทานทั้งหลายนั้น อภัยทาน
 ให้ทานชีวิต (ไถ่กุศล) มากเหลือล้น
 ทำให้อายุยืนยาวไปได้
 จากเหตุนี้ สืบต่อมา
 กาลเมื่อสงกรานต์บ้าง กาลเมื่ออายุอาณาม
 อายุขาดไปบ้าง หมอทั้งหลายถูกินแล้ว
 ให้ปล่อย นก ปล่อยปลา
 ปรารธนา ให้อายุนั้นยืนไป
 นานนานอีก เรื่องราว
 นั้น มาจากอาจารย์ ได้
 เรียนจากของเก่าแก่นั้นแล้ว

ประเพณีสงกรานต์

เรื่องประเพณีสงกรานต์นี้ ผู้เล่าได้กล่าวถึงที่มาของประเพณีว่า
 ท้าวมหาพรหมกับท้าวมหาสงกรานต์ทายปรีศนากัน ท้าวมหาพรหมตั้งปัญหาถาม
 ท้าวมหาสงกรานต์เรื่องราศีสามนั้นอยู่ที่ใด ถ้าท้าวมหาสงกรานต์ตอบปัญหาได้
 ท้าวมหาพรหมจะตัดศีรษะของตนเป็นเครื่องบูชาปัญญาท้าวมหาสงกรานต์ หากว่า
 ท้าวมหาสงกรานต์ตอบปัญหานี้ไม่ได้ท้าวมหาสงกรานต์จะต้องตัดหัวตัวเองในฐานะผู้แพ้
 ท้าวมหาพรหมให้เวลาเจ็ดวันเพื่อให้ท้าวมหาสงกรานต์ตอบปัญหา ท้าวมหาสงกรานต์
 กิระเรื่องราศีสามอย่างไรก็คิดไม่ได้ ล่วงเข้าวันที่หกท้าวมหาสงกรานต์ไปนอนทอดอาลัย
 อยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง ขณะนั้นท้าวมหาสงกรานต์ก็ได้ยินเสียงนกอินทรีสองตัวแว่บ
 คุ้ยกัน นางนกถามนกผู้ว่าวันพรุ่งนี้จะไปหากินที่ใด นกผู้ว่าก็บอกนางนกว่าพรุ่งนี้เรา
 ไปหากินในเมืองเพราะท้าวมหาสงกรานต์จะต้องตัดศีรษะของตนเพื่อบูชาท้าวมหาพรหม
 แล้วนกผู้ว่าก็เล่าเรื่องการท้าพนันกันระหว่างท้าวมหาสงกรานต์กับท้าวมหาพรหมให้
 นางนกฟัง พร้อมทั้งอธิบายถึงตำแหน่งราศีสามให้นางนกฟังด้วย ท้าวมหาสงกรานต์
 ซึ่งฟังภาษากรูเรื่อง ก็ได้จดจำเรื่องราศีสามเอาไว้ ครั้นถึงวันที่เจ็ดท้าวมหาสงกรานต์
 จึงไปตอบปัญหาของท้าวมหาพรหมตามที่ได้ยินจากนกอินทรีสองตัวแว่บคุ้ยกัน เมื่อ
 ท้าวมหาสงกรานต์ตอบปัญหาได้ถูกต้อง ท้าวมหาพรหมจึงต้องตัดศีรษะของตนเป็นเครื่อง
 บูชาปัญญาของท้าวมหาสงกรานต์ตามสัญญา หลังจากนั้นท้าวมหาสงกรานต์จึงให้ท่านข้า
 น้ำแกมบุษย์และสัตว์ทั่วไป

จากนิยายเรื่องนี้ ทำให้เกิดความนิยมทำบุญให้ทานในวันสงกรานต์ขึ้น แม้
 กระทั่งปัจจุบันนี้ชาวรามัญก็ยังปฏิบัติอยู่ เพราะถือว่าเป็นอันสงฆ์ที่ประเสริฐยิ่ง

เรื่องประเพณีสงกรานต์นี้ วรรณกรรมไทยรามัญจากคำบลทรงคนอง¹ ได้
 รวบรวมไว้สองสำนวนซึ่งมีส่วนแตกต่างกันในเรื่องของผู้ถามและผู้ตอบปัญหาเท่านั้น

¹ จันศรี สุปัญญากร "เรื่องประเพณีสงกรานต์" วรรณกรรมไทยรามัญจาก
คำบลทรงคนอง หน้า 168 - 171

คือ ส่วนแรก (วิทยากร:นายตะ พลอยงาม) เป็นการถามปัญหาระหว่างกษัตริย์
สององค์ ส่วนส่วนที่สอง (วิทยากร:นายเอก กฤษเพชร) ท้าวมหาสงครามเป็น
ผู้ถามปัญหา ขรรชนาเป็นผู้ตอบปัญหา

เรื่องสงครามหรือบางแห่งเรียกเรื่องท้าวทิลพรหมมีอยู่แพร่หลายทั่วไป ในคติ
ชาวบ้านของ กุหลาบ มัลลิกะมาส¹ จัดเรื่องท้าวทิลพรหมเป็นเทพนิยาย

เรื่องราศีสามที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง เป็นเรื่องของสุภาพและพลานามัย เป็น
การรักษาและชำระล้างสิ่งปฏิกูลตามกาลเวลาที่ถูกต้องมากที่สุด

ประเวณอยอะตะ

พระภิกษุของ

25 สิงหาคม 2521

ประเวณอยอะตะ

ประเพณีสงคราม

ปะคัฏวาละอะตะเนาะโกห
หม่อนโปยเกียงปะเดลิงโคะ
อะเจนเวณอย ชักชักชักเดลิง
ปะฮอกหนูหนุ่มเฮมินซังจฺราน
เกอะเกอะเกอะกอตานโหล
เบ็งคาค แตะระหฺนิงสงสะโกะ
หนู่มกอเดริยะหคหฺกจม
เหฺรียกจากะล้อยท์เกอะ

ในกาลสงครามต้นนั้น
รณัฎฐาเคยทํามาเป็น
ประเพณีสืบต่อ สืบสืบสืบมา
กลัวเหตุจากมีพระยาสงคราม
ไคไคไคให้ทานไว้
ข้าวน้ำ นั้นแล้วอานิสงสนัน
มีซึ่งกำลัง
วังชามากพลันไคซึ่ง

¹ กุหลาบ มัลลิกะมาส ใน กติชาวบ้าน หน้า 222 - 223

ตะขัฟฟอ เปรมินป้าน
 ตีเตมิงชงอรานเนาะโกห
 เปรมินฮุมานอ้ายคชอยป้อย
 อ้ายคชอยป้อยเนาะโกหฮุมอะลอราว
 โหยะระเซาะหุเตียะเหมียะเกียะ
 เตียะปะกาชะจ็อค ผักโหล
 หะโปะฮัว ทินะเลชอยบ
 ชิคระหุแตก ชิคระหุแตก
 ฮัวเนาะแตะชอยคระ แคะหะโกะ
 เต็ดหม่งปะควากาฮอนอมฮุมัว
 หุมฮอดกลางบาเงะระกาเปรีย
 แคะฮุมานเหฎียะเกาะ ทอยตี
 ปะเหฎียะเนาะแตะมะหะเหฎะเจม
 แคะฮุมานเหฎียะเกาะฮัวเหฎียะ
 เกอะฮอดลายเจียะ อะนะอะลอราว
 แคะเลเงะระโกะฮุมาน ออ
 เหฎียะหะตะปะเหฎียะโกห
 อ้ายคชอยป้อย โหยะระโชะ
 หุเตียะ แคะเหฎียะแคะ
 หะจ็อคเทาะระ คีซอมเผีย
 ฮอดกลางโกะฮุมานอ้ายคชอยป้อย
 หุมอะลอราว ทอย
 ฮอดกลางเงะระโกะฮัว หุม
 หุมหะเหฎียะโกะหุมอะควัหมิก
 แตะหุลานหมิก อะตอฮัวเหฎียะ

สุขสวรรค์พรหมนิพพาน
 ครันท้าวมหาสงครามคั่นนั้น
 พรหมตามราชาสาม
 ราชาสามนั้นอยู่นที่ไหน
 หากว่าแกไม่ถูกไม่ต้อง
 ต้องถูกฆ่า ผักโหล
 เจ็ดวัน ที่นี้ชิลิต
 คิกก็ไม้ออก คิกก็ไม้ออกแล้ว
 เรานี้ต้องตายแล้ว ว่าคั่นนั้น
 นอนอยู่ที่ต้นไม้ต้นหนึ่ง
 มินกอินทรีสองตัวผิวเมีย
 มันถามกัน แล้วก็
 พรหมผู้รู้ภาษานก
 มันถามกันว่าวันพรุ่งนี้
 ไปได้หากิน อาหารที่ไหนเล่า
 นั้นแหละตัวนั้นถาม ออ
 เขาถามปัญหาพรหมคั่นนั้น
 ราชาสาม หากว่าแก
 ไม่ถูก ว่าเขาว่า
 ฆ่าเสียเลย นั้นเมีย
 นกอินทรีนั้นถามราชาสาม
 อยู่ที่ไหนเล่า แล้ว
 นกอินทรีว่า จาก
 จากเข้านั้นอยู่ในหน้า
 ต้องล้างหน้า คั่นคอนเข้า

ตะงัวโกะหนุ่มอะควัเซาะ
 อะทาวทอนฮุมคาคปูลอยหะกาวท
 หะเปอะเหมียะเหวียะหนุ่มอะควัเซาะ
 โทะยัคชอยบว ทอยหมัว
 ปูลอนโกะ กาละฮัวซอ กะเลียง
 หนูโจนกาเหวียหนิกเจียะ
 ทอยลิกาละ อะเลียงฮัวทโปย
 กาละดูลาเท็คโกะเตียะดูลาจาง
 ดูลาจางทอยตีโกะ เท็ค
 เนาะยัคชอยปอย ปะเหนียะโกะ
 เหมินเตียะหะเจมโกะฮัวทอย
 อาโชะ ชะมานเนาะเกอะแปละ
 หะจ็อค แปละหะจ็อคทอย
 กอตันเป็งคาคทอม ทุมอนโปย
 ปะหม่งเหวอะเหวอะฮุนาม
 ชักเจลิงเตอตะวอยละทุม
 กาละตันเนาะปรอย
 อาฮนิงชะเหวียะหนุ่ม
 ปัวเหมาดูลาจาง ปะตอนโหล
 ชะเนาะดูลาระ

กลางวันนั้นอยู่ตีก
 ร่อนขึ้นอาบนํ้าลูบตัว
 ประเครื่องหอมตีก
 เป็นราศีที่สอง แล้วอีก
 อย่างนั้น เวลาเย็น กลับ
 จากทำการจากไร่จากนาเป็นนิจ
 แล้วเวลา กลับบ้านเรา
 เวลาตอนนอนนั้นต้องล้างเท้า
 ล้างเท้าแล้วจึงได้ นอน
 นี่คือนิยาม พรหมณ์นั้น
 ไคยีน (ถูก) นกนั้นพูดแล้ว
 ไปแก่ ปัญหาอันไคยีน
 ถูกฆ่า พันถูกฆ่าแล้ว
 ให้ทานข้าวน้ำตาม (ที่) ราษฎร์รา
 ทำอยู่ทุกทุกปี
 สืบมาจนเท่าทุกวันนี้
 ในกาลเมื่อทานนี้ประเสริฐ
 อานิสงส์ (นี้) เขามี
 มากยิ่ง กล่าวไว้
 เพียงนี้แล

1.5 นิยายเกี่ยวกับอธิบายคำพังเพย

เรื่องวัวยังไม่ทันหายเรื่องควายมาถึง

นิยายเรื่องนี้ ผู้เล่ากล่าวถึงที่มาของคำพังเพยนี้ว่า มีนายกับตาสองคนทำไร่นานาอยู่ชายป่า ถึงจะขยันเพียงใดก็ไม่เคยร่ำรวยเหมือนกับผู้อื่นเขา วันหนึ่งมีชายกลุ่มหนึ่งมาขอพักค้ำน้ำ เมื่อยายกับตาหาน้ำมาให้ดื่มแล้ว ตาจึงได้ถามขึ้นว่าที่มาที่นั่นเป็นใคร ชายกลุ่มนั้นจึงบอกให้ยายกับตาทราบว่า เป็นใครบ้าง เช่น คนไหนคือพระเจ้าแผ่นดิน คนไหนคืออำมาตย์ คนไหนคือปุโรหิต ตาได้ยินดังนั้นจึงขอให้ปุโรหิตช่วยทำนายโชคชะตาของตน ปุโรหิตตรวจดูดวงชะตาของตาแล้วจึงทำนายว่า ในระยะนี้ตาจะโชคร้าย หากอยู่ในบ้านไม่ออกไปไหนคงจะช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบาได้ หลังจากนั้นนายก็ออกไปทำนาทำไร่เพียงผู้เดียว ให้ตาอยู่ภายในบ้านไม่ให้ออกไปไหน ทำเช่นนั้นอยู่หลายวัน ตาจึงเกิดความเบื่อหน่าย จึงออกไปเดินรอบ ๆ บ้าน ก็บังเอิญไปพบหัววัวเข้าหัวหนึ่ง หัววัวนั้นพูดขึ้นว่าให้ตาพามันไปหาพระมหากษัตริย์ มันสามารถเทศน์ได้เหมือนพระภิกษุ มันจะเทศน์ให้พระมหากษัตริย์ฟัง, ตาคิดว่าตนอาจจะได้ลาภสักการ เพราะพบหัววัวที่พูดได้ จึงนำหัววัวไปเก็บไว้ในบ้าน ครั้นเวลาเย็นยายกลับมาจากไร่นา ตาจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง และชวนยายไปเฝ้าพระมหากษัตริย์ ยายจึงห้ามไม่ให้ตาไป เวลานานไปหลายวันตาทนความเข้าซีของหัววัวไม่ไหว เมื่อยายออกไปทำไร่ ตาก็ออกเดินทางเพื่อนำหัววัวเข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ และจะให้หัววัวเทศน์ให้พระมหากษัตริย์ฟัง ครั้นเมื่อเข้าเฝ้าหัววัวนั้นก็กลับไม่พูดจาใด ๆ ทั้งสิ้น พระมหากษัตริย์จึงสั่งให้ทหารนำเอาตาไปขังไว้ เพราะเป็นการหลอกลวงพระมหากษัตริย์ เมื่อยายกลับจากไร่นามาถึงบ้านไม่พบตาและได้ทราบในภายหลังว่าตาถูกคุมขังอยู่ในคุก ยายก็อยากเข้าไปอยู่ในคุกด้วย เพราะเคยตกระกำลำบากมาด้วยกัน พอรุ่งเช้ายายออกไปทำไร่ตามปกติ บังเอิญพบหัวควายเข้าหัวหนึ่ง หัวควายบอกกับยายว่ามันสามารถเทศน์ได้ ให้พามันไปเฝ้าพระมหากษัตริย์ มันจะเทศน์ให้พระมหากษัตริย์ฟัง แล้วยายก็จะได้ลาภ ยายจึงนำเอาหัวควายเข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ เมื่อนานนายประตูเข้าไป นายประตูได้พูดว่า

"ความว้าวยังไม้ทันหาความควายมาแทรก" ฝ่ายยายโก้เข้าเฝ้าแล้วจึงกราบทูล
พระมหากษัตริย์ว่า ไก่เนาเอาหัวควายมาเพื่อเทศน์ให้พระองค์ฟัง แล้วจึงเอาหัวควาย
ขึ้นแขวนไว้ที่เสา เอาหัววัวที่คาไค้มานั้นวางไว้โคนเสา หัววัวจึงขอศีลขึ้น และ
หันโคนหัวควายก็ให้ศีลเหมือนเช่นพระภิกษุให้ศีลทุกประการ

ผู้เล่าได้จบนิยายไว้เพียงสั้น ๆ แค่นี้ ไม่ไค้กล่าวต่อไปถึงว่า ทาจะไค้ออก
จากคุก หรือยายจะไค้เข้าคุกสมตามความตั้งใจหรือไม่ เรื่องนี้จึงเป็นการอธิบาย
คำพังเพยเท่านั้นว่ามีความเป็นมาอย่างไร

ฮอกเจ็ลนุทอยฮอกเปรียงเจ็ลนิจอบ

นายแถม จักกาย

7 มิถุนายน 2521

ฮอกเจ็ลนุทอยฮอกเปรียงเจ็ลนิจอบ

หนุ่มกาละหมั่วเหียะเหวีย เปียกะ
เหลียะโกะ โฉนเจียะปะคว์เจ็ริบ
คือเรื่องเปรียงฮอกยโกะ เหว็องเจ็ลนุ
ทอยโกะ เหว็องเปรียงเจ็ลนิจอบโกะ
เหว็องฮั่วเหวเาะ แคะโตะ เหวาะ
ฮั่วเหวเาะ ฮั่วลอราว ฮั่วล้งคางฮันฮะคะ
หนุ่มเปียบา กะเหลียะโกะ โฉนเจียะ
ปะคว์กอกเจ็ริบจะหมั่ว
โฉนเจียะกุกอกเลฮุทอยเหว็อง
โฉนเจียะเหะกอกฮุทอยเหว็อง คือหมั่ง
หมั่งปะคว์กาทานเจ็ริบโกะ ฮางโหล
ถึหมั่งหมั่วไค้ค คือกะกาละหมั่วจะเคิน

เรื่องวัวไม้ทันหาเรื่องควายมาถึง

มีกาลครั้งหนึ่ง ยายกับ
ตานัน ทำกินอยู่ในป่า
อันเรื่องควายไม่เสร็จนั้น เรื่องวัวไม้
เสร็จนั้น เรื่องควายมาถึงนั้น
เขาว่าพวกนี้มันเป็นเคราะห์
นั้นเคราะห์อย่างไรเล่า ฟังต่อไปข้างหน้า
มียายกับตาสองคนนั้น ทำมาหากิน
อยู่ในป่าแห่งหนึ่งนั้น
ทำไรก็ไม่เหมือนเขา
ทำนาก็ไม่เหมือนเขา นั้นอยู่
อยู่ในชาวป่านั้น สร้างไว้
ที่อยู่หลังหนึ่งเล็ก ครั้นถึงกาลเวลาหนึ่ง

โกะ เอกะรัตเค็งโกะโกะโตะ
 กะทาวกะตาน หม่งหุหมาน อะเม็ค
 หุมิกเกอะอาเต็คอา เหล็ยะหอนเจริบ
 ทอยเอกะรัตโกะอา อะหุมาคปอนโกะ
 อากำ อา อา อาทางตอนค้ำค
 คีหุรงอาคี่หุรงอาเชอ คาย เปี้ยกะ
 เหล็ยะโกะ หม่งปะควัโกะ โตเจริบโกะ
 คี่ปะณญว้าคหุรบอา อุล่ายเชิงค้ำค
 อุล่ายเชิงค้ำค คี่หุรบอา ค้ำเปี้ย
 กะเล็ยะโกะ หม่ง หม่งโกะ ทอย
 อ้าคเชิงค้ำค เชิงเกอะค้ำคโกะทอย
 เอกะรัตกำ ซ้าอะหุมาคโกะเลกำ
 เชิงค้ำคโกะทอย โจะ จูหม่ง คี่เปี้ย
 กะเหล็ยะโกะฮุมานตอน เงาะ
 เจลิงเชิงค้ำคเนาะโกะ โตะ เหมิน
 ฮาโตะ เอกะรัต โตะอะหุมาคฮา
 อุ๊ยาก ฮ้าสะโกะทอย อะหุมาค
 ฮ้าโกะ ฮัวโกะโตะอะหุมาค ฮี้โกะ
 กอโตะป็นเตอ ฮี้โกะกอโตะ เอกะรัต
 เออ เปี้ยกะเหล็ยะฮ้าเคาะระ ฮ้า
 หะโกะ หุยมโตะป็นเตอ แกะทอยคี่
 ไปยโกะ หุมิกเกอะหุรงเจ็ยะหุญจอม
 หม่งหม่ง อะจัวทานเจริบเนาะโกะ
 โจนเจ็ยะกูกอละหุทอมเหล็ยะ โจนเจ็ยะ
 หะกอละหุทอมเหล็ยะ เหล็ยะโจน

นั้น พระมหากษัตริย์เมื่อนั้นนั้นเกิด
 ร้อนรุ่ม อยู่ไม่ไหว ประสงค์
 อยากจะได้ไปออกไปประพาสป่า
 แล้วพระมหากษัตริย์นั้นไป อำมาตย์ทั้งสี่นั้น
 ไปด้วย ไป ไป ไปเกิดหิวน้ำ
 ครั้นดูไปครั้นดูไปพบ กระหม่อมยายกับ
 ตานั้น อยู่ในนั้น กลางป่านั้น
 จึงเดินไกลเข้าไป หาน้ำดื่ม
 หาน้ำดื่มจึงเข้าไป ยังยาย
 กับตานั้น อยู่ อยู่ นั้น แล้ว
 ขอน้ำดื่ม ดื่มได้น้ำนั้นแล้ว
 พระมหากษัตริย์บ้าง ทั้งอำมาตย์นั้นบ้าง
 ดื่มน้ำนั้นแล้ว นั่งพักอยู่ แล้วยาย
 กับตานั้นถามขึ้น นี่
 มาคี่มน้ำนั้น เป็นนาย
 หรือเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เป็นอำมาตย์หรือ
 ครีบ พุคคังนั้นแล้วอำมาตย์
 พุคว่า เราเป็นอำมาตย์ นั้น
 เป็นโหราจารย์ นั้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน
 เออ ยายกับตาวาคี่แล้ว พุค
 คังนั้น หากเป็นโหราจารย์ ว่าคังนั้น
 เรานั้น อยากได้ลูกกินสักหน่อย
 อยู่อยู่ในราวป่านั้น
 ทำกินไรก็ไม่เหมือนเขา ทำกิน
 นาก็ไม่เหมือนเขา เขาทำ

ภูเคาะอาโงลนภูท่า ละหุเกอะคอบ
 เหญียะ เหญียะโกลนเหะ เคาะ อาโงลน
 เหะกำ กอเล หุ เคาะคอบเหญียะ
 คีแคะโทะซำคลอราว โงลนภูกอเล หุ
 คอบเหญียะ โงลนเหะ กอเล หุ คอบ
 เหญียะ คีฮุมานป็นเทอโกะ คีป็นเทอ
 โกะฮำ เอราะ โทนกเงว็บ อือ
 เหลียะโกะ คีเหญียะฮำกอเคาะ
 กอคี่ ปะ แต้คกอตายลือโกะ กอเปี้ย
 โกะอาโงลน หุหนีหมั่วเอน ทอยกอ
 หม่งหมั่วโก่ อา ซอยละระโกะคี่
 เคาะหุญิระหุแถม อา ป็นเทอ
 โกะฮำ ฮะโกะ ทอยคี่ทีเนาะ เปี้ยโกะ
 แตะอาโงลนหุหนีหมั่วเอน เหลียะหม่ง
 หม่งอะฮอยหฺคี่โทะโก่ กะทาวจ็อค
 อาโงลนหุหนีหมั่วเอนคี่ เหลียะโกะกะทาว
 จ็อคคี่ เปี้ยกอแต่คอาเนิง ภู เตะคี่
 เหลียะ กอแต่คอาจางย่างฮอยหฺ จ่าง จ่าง
 ทายโกะระ คี่เหงะฮากำ ปาคอากำ
 จองฮากำ คี่ฮะเปี้ยะแตะ ค้อบเงลีย
 หมั่ว ฮะเปี้ยะแตะค้อบ เงลียหมั่ว ทอย
 เงลีย ค้อบเงลียโกะแคะ ฮำ พานาฮัวเสอา
 เกว้าลือกอเอะรัก จีเกอะแหลฮะระ
 ค้อบเงลียแคะฮำ ฮะโกะ เอ ค้อบ

ไร่ไคยลคี่ไปทาบ้าง ก็ไคยไม่เหมือน
 เขา เขาหามาไคยลคี่ไปท่า
 นาบ้าง ก็ไคยไม่ เหมือนเขา
 นี่มันเป็นอย่างไรเล่า ทำไรก็ไม
 เหมือนเขา ห่านาก็ไม่เหมือน
 เขา จึงถามโหราจารย์นั้น ครั้นโหราจารย์
 นั้นว่า เกราะหฺใหญ่ของ อือ
 ตานั้น ถ้าหากว่าให้คี่
 นั้นก็ อย่าออกจากเพิงที่พักนั้น ให้ยาย
 นั้นไปท่า เพียงคนเดียว แล้วให้
 ถือคี่ลภาวนา อา ถือคี่ลนั้นแล้วก็
 ก็ขึ้นบ้างก็ไมรู้ อา โหราจารย์
 นั้นพูดคั้งนั้น ครั้นแล้วที่นี่ยายนั้น
 ต้องไปท่าเพียงคนเดียว ทายอยู่
 อยู่ที่บ้านเกิดความร้อนใจ
 ไปท่าเพียงคนเดียว ตานั้นร้อน
 ใจนัก ยายนั้นออกไปปลายไร้นั้น
 ตานั้นออกไปข้างข้างบ้าน ข้างข้าง
 กระหมอนนั้น ก็ถางไปบ้าง พันไปบ้าง
 เหวไปบ้าง ครั้นพบหัววัว
 หนึ่งหัว พบหัววัวหนึ่งหัว แล้ว
 วัว หัววัวนั้นมันผูก พาเราไปขี่ไป
 เเทศน์ให้พระมหากษัตริย์ จะไคยลากแล้ว
 หัววัวมันผูกคั้งนั้น เอ หัว

เกลี้ยเนาะแคะอำอะเหวเเกอะ ' ป๊ะป๊ะทะโกะ
 อัวเก็กนาฮ้อยท์ อาเจ้าะโหลอะฮ้อยท์
 เจ้าะโหลอะฮ้อยท์ เกลิงอูว์โกโหลคอบ
 เกลี้ยโกะ คำหะย่าง คำ คำตายหม่ง
 โกะระ ทอยเปี้ยโกะอะเลียงทูกอ
 อะโน้คกุกโกะ จาว จาวจ็อบเเลิงตาย
 โกะทอยคิ เหลี้ยะโกะอำแห่น
 ค้อปเเกลี้ยอวีเนาะ เหวาะโถ เเกอะเล
 โปยอาดูลายเอกะรักษา ทอยเปี้ยโกะอำ
 แคะหุ เเกอะป๊ะอา ปิน เก่อเหญะ
 อำโหลทอยระ เหญยะทูกอแต่คหุ
 ฮ้อยท์ทอยคิปะอาระ เออ อำอะโกะ
 ทอย แศคอาระ ฮัวโกะโกะ ทอยฮัว
 เหญยะโกะ เปี้ยกอแต่คอาอะเนิงกุก
 โกะปลอน ทอยเหลี้ยะโกะหม่งหม่ง
 อะควักตายโกะคิ ค้อมเเกลี้ยโกะ
 แคะกะแซะ อาเลโปยอา เหวาะโถ
 กอเอกะรัค ระโกะโปยเเกอะแหลบ
 โปยเเกอะแหลบชะเจี้ย อำอะโกะ
 ทอยฮัวโกะ โกะเลเหลี้ยกอยังหุอาแนม
 ฮัวฮอจีโกะเเลิงปลอนโกะ เปี้ยโกะอะเลียง
 เกลิงทูกอโกลนทูละกาหัวหัวโกะ
 เเกอะจาวเเลิงเหลี้ยะโกะ
 หะเลี้ยเจี้ยะปลอน คิเปี้ยกออำหม่ง

วัวนั้นผูกจาดัก ออย่าทำอย่างนั้น
 เราเอาไปบ้าน ไปเก็บไว้ที่บ้าน
 เก็บไว้ที่บ้าน มาแขวนไว้หัว
 วัวนั้น ที่เสา ที่กระท่อมพัก
 นั้นแล้ว แล้วายนั้นกลับมาจาก
 ปลายไรวัวนั้น กลับ กลับถึงกระท่อม
 นั้นแล้ว ตานนั้นผูกนี้
 หัววัวเรานี้เทศน์ได้
 เราไปหาพระมหากษัตริย์หรือ แล้วายนั้นว่า
 มันไม่ไถ่อย่าไป โหราจารย์
 ว่าไว้แล้ว เขาไม่ให้ออกจาก
 บ้านแล้วอย่าไปเลย เออ พุคคังนั้น
 แล้ว เจียบไปแล้ววันนั้นนั้น แล้ววัน
 รุ่งขึ้นนั้นบายก็ออกไปปลายไรวัว
 นั้นอีก แล้วตานนั้นอยู่
 ในกระท่อมนั้น หัววัวนั้น
 มันชวน ไปนำเราไปเทศน์
 ให้พระเจ้าแผ่นดิน แล้วนั้นเราไค้ลาก
 เราไค้ลากสักการ พุคคังนั้น
 แล้ววันนั้น นั้นแล้วตาก็ยังคงไม่ไป
 ครันตกเย็นนั้นอีกก็ บายนั้นกลับ
 มาจากหัวไรวัวจากที่ไกลไกลนั้น
 ไค้กลับมาตานนั้น
 เล่าให้ฟังอีก บายนั้นผูกอยู่

ปะแตกหนูฮอยหนะ อา
 เลียโกะปะแตกหนูฮอยห์ อา
 เปียโกะอาโถลนเอน เปียกอฮำ
 หะโกะ คีตะฮัวถึป้อยโกะระ
 เปียโกะแตกอาหลกเนาะคี ค่ะ
 หุเกอะ เลียะโกะฮำ ฮัวตะอาถูลาย
 เอกะรักนัง เกอะเกอะหลกสะเจีย
 แกะตอยคี เกิดหุละ
 โกะ กัวนาคอบเกลียโกะคี อา อาถูลาย
 ปะมั่งอะรัง หุหลอา อาถูลายเอ การัก
 คีปะมั่งอะรังคะฮำ อา รอราว
 ออ ฮัวเกิดคอบเกลียเนาะ เกว๊าะโก
 กอเอกะรักกะลั้ง อา หุหลหุเกอะ
 ปะมั่งอะรังคะฮำ ฮีห์
 ฮัวอาเกว๊าะโกกอเอกะรักกะลั้งคี
 หุหลเกอะ คีปะมั่งอะรังโกะเลย
 แกะสะหุละปูลอบนา สะหุละปูลอบนา
 อาจอบ เอกะรักโกะ เอกะรักโกะ
 เหญียะฮูมาน หุมปะเม็คราว
 ออ ฮัว เกิดโกะ เกิดหนั่ง
 แหนคอบเกลียเนาะโกะ เกว๊าะโก
 กอเอกะรักกะลั้ง คีเกอะปะซงลอราว
 เอกะรักเหญียะฮูมาน ทอยหุตะ
 ปะหะลอหุมัวชะมัว แหนเกิด

อ๋าออกจากบ้านนะ อา
 คานนอ๋าออกจากบ้าน อา
 ยายนันไปทำเอง ยายก็พูด
 อย่างนั้น ครันถูวันที่สามนั้น
 ยายออกไปทางนั้นนั้น มัน
 ไม่ได้ คานันว่า เราต้องไปหา
 พระเจ้าแผ่นดินทรอก จะไถ่ลาวสักการ
 ว่าดังนั้น เอาไม่
 นั้น หิ้วหัววานันไป ไป ไปหา
 นายประตู เข้าไป ไปหาพระมหากษัตริย์
 ครันนายประตูมันพูด ไปไหนเล่า
 ออ เราเอาหัววานี เทศน์
 ให้พระมหากษัตริย์ฟัง อา เข้าไม่ได้
 นายประตูมันพูด ฮีห์
 เราไปเทศน์ให้พระมหากษัตริย์ฟังนะ
 เข้าได้ นายประตูนั้นเลย
 มันปล่อยเข้าไป ปล่อยเข้าไป
 ไปถึงพระมหากษัตริย์นั้น พระมหากษัตริย์นั้น
 เขาถาม จูระอะไรเล่า
 ออ ข้าพเจ้านั้น นำมา
 นี่หัววานีนั้น เทศน์
 ให้พระมหากษัตริย์ฟัง แล้วจะได้ทำอย่าง
 ไรเล่า พระมหากษัตริย์เขาถาม แล้ว
 ไม่ต้องทำอะไรสักอย่างเลย นี่เอา

คือบเงลียเนาะ ฎวักโหลกอเฮลึงเฮลึง
 คอยคี่ อา (กระแอม)
 ไปยอาคชอยคี่ ฎญียะกชอย
 เอ็นระ ฎลียะกชอาชะโกะ พอฮา
 โทะชะโกะคอย เกกคือบเงลีย
 กอตอนฎวักเจ้าโหลเฮลึง
 คอยระเนาะโกะฮา ฎมียะหุยม
 ฝนเต คอยชะระเนาะ ชะ อะ
 ปอนจะชอยลา นะ ฎยียจาม้อยท์
 ฮ่าหุมงป้อยฎวีย คือบเงลียแคะกอด
 หุ ปรุ หุ ปรอน ที่เนาะเอกะรัด
 โกะฎญียะ กะเฮียตอนแ
 แคะ หุ เกอะ อะเนาะแคะเฮลึง
 ปะติเจียะหะมอนเจีย แคะอาฎรัง
 เทาะแคะระ แคะชะโกะ คอย
 ฎญียะ ฎญียะอาฎรังเทาะแคะ
 โทะฮาแคะหุจบเกิกหุจบเกีย
 โกะระ อะเฮุโทะ คอยเปียโกะ
 อะเลียงเฮลึง ฎญุกะเนิงฎุโกะ
 คอยเฮลึงจอบฮ้อยท์ โกะระ หุเชอ
 ฎลียะโกะ หุรงคือบเงลียกอเลหุ
 เชอ เอ ฎลียะเนาะแคะฮา
 อาฎลายเอร็คคำปุระระ
 คอยฎญียะฎวานกอเล ฎญียะหะโหยะตอน
 ฮ่าฎลียะโกะเกกนา

หัวววนี้ แขนวไว้ให้สูงสูง
 แลวกี่ อา (กระแอม)
 เราขอศีล เขาให้ศีล
 เอง ตานันพุคกัณัน พอพุค
 เป็นกัณันแล้ว เอาหัวว
 ขึ้นแขนวไว้สูง
 แลวที่นัันพุค มะยัง
 ภันเต กิสะระณะ สะหะ
 ปัญจะ สีสานิ ยาจามิ
 พุคอยู่สามหน หัวววนั้นมันก็
 ไม่พุคไม่จา ที่นี้พระมหากษัตริย์
 นั้นเขาโกรธขึ้น
 มันไม้ไค้ นี่มันมา
 โทหกกินหลอกกิน เอาไปชัง
 มันเสียเถิก ว่ากัณัน แลว
 เขา เขาไปชังมันเสีย
 เป็นว่าต้องเข้าคุกเข้าตาราง
 นั้นแล้ว กัณันนั้น แลวยายนั้น
 กลับมา จากปลายไวนั้น
 แลวกัดถึงบ้านนั้นแล้ว ไม่พบ
 ตานัน กุหัววักไม้
 เห็น เอ กานี้ต้องไป
 ไปหาพระมหากษัตริย์แน่นอนแล้ว
 แลวชาวบ้านนั้นเขาเล่าลือขึ้น
 ว่าตานันนำเอาไป

คอบเกลี้ยงโกะ เจว๊าะโก่กอ
 เอกะรัก คอบเกลี้ยงกอหุ เจว๊าะโก่
 กอเอกะรัก โกะคอบตี้
 เหมียะจวังเจียะโหล่เหลียะโกะ
 คอบตี้เปี้ยโกะ เหมียะมะเพรวะ
 หม่งโกะ คอบฮัวเหมียะตอนอาโกะปุลอน
 แท้คอาโจนยางโจน
 หม่งเพรวะฮัวเพรวะฮึงโกะระ ป่าคอา
 เหมียะอา จองอา โกะอา ปาวอา
 ละหุ้อา เหมียะอา หม่งถ่าโกะ
 ที่ซิดหม่งจอบ อา ทะละส่ง้อย เหมียะ
 โกะ โปยเกอะปะถ่าลอรวา
 ฮัวเกอะอาแตะเกิกกาหม่งปะถัว
 กาเหลียะหมึกาเล ที่ฮัวเกอะ
 ปะ ทะลอเรา ที่ซิดหม่งชะ
 ชงโกะ ที่เหมียะอา จองอาโกะ
 สะเปี้ยะแตะคอบเปรียงหมัว
 สะเปี้ยะแตะคอบเปรียงหมัว
 คอบตี้ ถีนะเกอะจวบสะบ็อก
 โกะ จะบ็อกคอบเปรียงโกะ อ้อ
 เบะ เนาะระปะกอทะละส่ง้อย
 ฮัวแตะเกิก ฮัวสะโกะคอบ
 คอบเกลี้ยงโกะแตะฮัวฮาย ปะ
 บ็อกฮัวเล ฮัวเจว๊าะโก่เกอะ

หัววันนั้น เทศน์ให้
 พระมหากษัตริย์ หัววันก็ไม่เทศน์
 ให้พระมหากษัตริย์ ครั้นแล้ว
 เขายังตานั้นไว้
 ครั้นแล้วยายนั้น ร้องให้
 อยู่ นั้น แล้วรุ่งขึ้นวันนั้นอีก
 ออกไปทำอย่างท่า
 อยู่ทุกวันทุกวันนี้แหละ พันไป
 คายไป เมาไป นั้นไป พันไป
 รักษาไป เรื่อยไป อยู่อย่างนั้น
 ก็คิดถึง อา สามีเขา
 นั้น เราจะทำอย่างไรเล่า
 เราจะได้ไปติดอยู่ในกัก
 กับตาข้างเล่า ก็เราได้
 ทำอย่างไรเล่า ก็คิดอย่าง
 นั้น ก็คายไป เมาไปนั้น
 พบ (ถูก) หัวควายหัวหนึ่ง
 พบ (ถูก) หัวควายหัวหนึ่ง
 แล้วก็ ที่นี้ใกล้จอบซุกดิน
 นั้น จะจอบหัวควายนั้น อ้อ
 อ้ายนี้แล้วทำให้สามี
 เราคิดถูก พุดคังนั้นแล้ว
 หัววันนั้นมันว่าฮาย อ้าย
 จอบเราเลย เราเทศน์ได้

(เลียม) คอบเปรี๊ยะ

(แถม) เออ คอบ คอบเปรี๊ยะ
โกะ แกะซาปะบอถั่วเล อัว
เงว๊าะโกะเกอะ เกว๊าะเกอะ เออ
เปี้ยฮำชะโกะ อัวเงว๊าะเกอะเล
เกอะตี้ เอ ชิกตอน' เหมื่อยะ
ฮำ กะตอนญู กะตะเหวตี้
กะตอนญู กะตะเหวตี้ เงว๊าะ
อัวตะเก็ก อัวสะเม็ก หมึกเกอะ
ตะเก็กถอเงว๊าะอัวก่า ฮำชะโกะ
ตี้ เกิดแห่งคอบเปรี๊ยะโกะ
จาวเงลิงตายโกะหม่ง
โกะ ฮัวตะมะตะกะเงิงตอยตี้
กอเกอะคอบเปรี๊ยะโกะที่อาดูลาย
เอกะรัด ที่ปะมั่งกะรังโกะ แกะฮำ
อาลอญะรวาว อ้อ อัวอาดูลาย
เอกะรัด อ้อ ปะมั่งกะรังแกะฮำ
ญะระเหว็องเงลี่ยกอลุทอย
แนม ญะระเหว็องเปรี๊ยะเงลิง
ปุลอนระ ปะมั่งอะรังแกะฮำ
อะโกะ ฮอดฮำคโกะระ อา
เหมื่อยะฮำเงลิงโกะ เหว็องเงลี่ย
หุทอย เหว็องเปรี๊ยะเงลิงแซก
อา ที่ที่เนาะปะมั่งอะรังโกะ แกะ

(เลียม) หัวควาย

(แถม) เออ หัว หัวควาย
นั้น มันว่าอย่าชุกเราเลย เรา
เทศน์ได้ เทศน์ได้ เออ
ยายว้างนั้น เราเทศน์ได้นา
ไต่ก็ เอ คิกขึ้น เขา
ว่า กัตญูญู กะตะเวตี
กะตญูญู กะตะเวตี ยัว
เราตักชุก เราประสงค้อยากได้
คิกชุกกับยัวเราบ้าง ว่าคังนั้น
แล้ว น้าเอาหัวควายนั้น
กลับมายังกระท่อมที่อยู่ นั้น วันรุ่งขึ้น
นั้น รุ่งเช้าสว่างไสวแล้วนั้น
หัวได้หัวควายนั้นแล้วไปหา
พระมหากษัตริย์ ครั้นนายประทุมันพุด
ไปไหนเล่า อ้อ เราไปหา
พระมหากษัตริย์ อ้อ นายประทุมันพุด
นี้แหละเรื่องวักก็ยังไม่เสร็จ
เลย นี่เรื่องควายมา
อีกแล้ว นายประทุมันพุด
อย่างนั้น เหตุคังนั้นแล้ว อา
เขาวามานั้น เรื่องวัก
ยังไม่ทันแล้วเสร็จ เรื่องควายมาแทรก
อา ก็ที่นี้นายประทุมัน มัน

อะเลี้ยะปูล็อบนา อะเลี้ยะปูล็อบ
 หนา อาจอบเอะรัก ทอยก็
 เอะรักเหญียะสุมานปูล็อน
 หมุอะเม็กชาคลอราว ออปะเค็ดโกะ
 เก็กแห่งคอบเปริยง กอเอะลิง
 เจว๊ะโถกอเอะรัก ทอยก็เกอะ
 ปะถาลอ ออ กุ๊วกโหลเฮะลิงเฮะลิง
 คอยระ ฮ่าทะโกะ เกอะ
 กุ๊วกอะลอรารว ทื่อะหงักตอน
 อากอ อะหมากเตพะเหญี
 โกะ ตอนกุ๊วกก็
 คอบเอะลียกอแะท่มหมงอะทาว
 หะหุยังโกะ ทื่อเินาะ คอบเกล็ย
 โกะอะชิเกะลิง คอบเปริยงโกะ
 ตอนเจอะชินา เพาะระแะ
 โทะบาปุระกาถาฮ่าหนุกกลาง
 คอยระ เหຣຣ່ອງเกล็ຍหุทอยแนม
 เหຣຣ່ອງเปริยงเกะลิงจ็อบ ตื่อเาะ
 พออะชิแห่งคอบเกล็ຍโกะจื่อ
 เจอะหลักหะโม คอบเปริยงโกะ
 กุ๊วกโหลหลักอะทาวก็ คอบ
 เกล็ຍโกะแะอากฮอยตอน
 เอากาชะ เอากาชะ เหมียะหุยม
 ฝนเต คอยชะระเนนะ ชะชะ

ปล่อยเข้าไป ปล่อยเข้า
 ไป ไปถึงพระมหากษัตริย์ แล้ว
 พระมหากษัตริย์เขาถามอีก
 จูะอย่างไรเล่า ออข้าพเจ้านั้น
 เอาหัวควายมา มาให้
 เทกนี้ให้พระมหากษัตริย์ แล้วได้
 ทำอย่างไร ออ แขนวไวสูงสูง
 ก็แล้วกัน ว่าคังนั้น ได้
 แขนวที่ไทนเล่า โนนแห่งนั้นขึ้น
 อาให้ อามาศย์
 นั้น ขึ้นแขนวโนน
 หัววัวนั้นมันอยู่บน
 เถานั้น หนึ่ง หัววัว
 นั้นเอาลงมา หัวควายนั้น
 เอาขึ้นไปไว้ นีแล้วมัน
 เป็นสองประการที่พูดเมื่อกี้
 แล้วนั้น เรื่องวัวยังไม่ทันเสร็จ
 เรื่องควายมาถึง นี
 พอเอาหัววัวลง
 ไวข้างล่าง หัวควายนั้น
 แขนวไวข้างบนแล้วก็ หัว
 วัวนั้นมันขอกีลขึ้น
 อูกาสะ อูกาสะ มะยัง
 ภันเต ทิสะระเณนะ สะหะ

ปอนจะ ขอยลานั้น เหยี่ยจาม้อย
 แคะอำป้อยเหวี่ยง คอยตี ก๊อบ
 เปุ่รียงโกะฮาทอน กอ เหนึยะโหม่ว
 คือกคะ เผียะเหียะเหวียะทาว อะเหวียะ
 หะทาว ขอมมา ขอมผูก ถือกคะ
 กอขอยถาเหนะก๊วยากโปย
 กอขอยละหมุ หมุ เนาะโกะระ
 คีพอฮ่าเหโกะตอยตี เอกะรัก
 โกะเหมีนเจียะก๊อบ เกลี่ยโกะ
 อ้าค โถ ก๊อบฮาเปุ่รียงโกะกอโถ
 เหยียะอัวฮ่าโถเนาะโกะ ฮ่าแคะ
 แคะโตะโกฏุหฺรุเหมียะฮอนกอเล
 ฮ่าเกอะ ฮอดฮากโกะระ เรื่อง
 ก๊อบเกลี่ยหุตอย เหมื่องเกลี่ยหุตอย
 เหมื่องเปุ่รียงเกลี่ยจ๊อบ เหมื่อง
 แคะโตะฮากเนาะระ

ป๊อจะ สีลानी บาจามิ
 มันผูกสามครั้ง ครั้นแล้ว หัว
 กวายนันผูกขึ้น ให้ นะโม
 คัสสะ ณะกะวะโต อะระ
 หะโต สมนมา สมพุทฺธัสสะ
 ให้ถืออย่างพระภิกษุเรา
 ให้ถืออย่างเคี้ยว เคี้ยว นั้น
 ครั้นพอผูกคังนั้นแล้ว พระมหากษัตริย์
 นั้นไถ่ยินหัว หัวนั้น
 ขอ ธรรม หัวอากวายนันให้ธรรม
 อย่างเราผูกธรรมนั้นนั้น จะว่าไป
 มันเป็นธรรมครูหา (ประการ) นั้นก็
 ผูกไถ่ เหตุคังนั้น เรื่อง
 หัววัวไม่เสร็จ เรื่องวัวยังไม่เสร็จ
 เรื่องควายมาถึง เรื่อง
 มันเป็นอย่างนี้แหละ

ตอนที่ 2

นิทานเรื่องสัตว์

นิทานเรื่องสัตว์ คือนิทานที่มีตัวเอกของเรื่องเป็นสัตว์ อาจมีพฤติกรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับมนุษย์ นิทานเรื่องสัตว์บางเรื่องแฝงคติธรรม ให้ข้อคิดและให้ความตกลงขบขันด้วย กิ่งแก้ว อธิการ กล่าวไว้ว่า "นิทานเรื่องสัตว์นั้น รวบรวมแต่เรื่องที่มีสัตว์เป็นตัวละครขึ้นโรง บางเรื่องมีปรัชญาน่าคิด อาจจัดอยู่ในประเภทนิทานคติได้"¹

นิทานเรื่องสัตว์ที่รวบรวมได้จากตำบลดคลองตาลดทั้งหมดมี 7 เรื่อง ดังนี้

สันดานสุนัข

นิทานเรื่องสันดานสุนัข เป็นนิทานที่กล่าวถึงสุนัขหนึ่ง บ้าเพี้ยนเพี้ยนอยู่ โป่ง ใกล้เคียง ๆ อาสมรของสุนัขนั้นมีสุนัขตัวเมียตัวหนึ่ง วันหนึ่งสุนัขนั้นคิดขึ้นว่า ตัวเองก็แก่เฒ่าลงทุกวัน ๆ หากตายไปแล้วสุนัขตัวเมียวัวนี้คงต้องลำบากมาก สุนัขจึงชวนสุนัขตัวนั้นให้เป็นหญิงรูปงาม ท่อมหาหญิงสาวคนนี้ได้ไปเป็นพระมเหสีของพระมหากษัตริย์องค์หนึ่ง แต่สุนัขสัญญาว่าจะเลี้ยงไม่ได้อย่างไรแล้วให้ส่งคืน เมื่อพระมเหสีองค์นั้นเข้าไปอยู่ในเมือง ในคืนที่สามนั่นเอง เมื่อปลอดจากผู้คน ด้วยสัญญาเดิมที่เป็นสุนัขจึงแอบไปกักร่องเท้าของพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ให้คนแอบคว่าสุนัขมาจากไหนมาแอบกักร่องเท้า เมื่อทราบว่าเป็นพระมเหสีจึงส่งตัวกลับคืนไปให้สุนัขเดิม สุนัขคิดว่าสุนัขเป็นสัตว์ที่ฉลาดชาญไหวเป็นมนุษย์ก็ผิดวิสัย จึงชวนสุนัขให้เป็นช้างเผือกอีก ภายหลังมีพระมหากษัตริย์เมืองหนึ่งส่งคนมาขอช้างจากสุนัข สุนัขจึงให้ช้างเผือกที่ชวนนั้นไป ครั้นอยู่ไป ๆ เวลาเที่ยงคืนช้างนั้นหอนมีเสียงเช่นเดียวกับสุนัข พระมหากษัตริย์จึงให้บุโรทิศทำนายดู จึงรู้ว่าเป็นสุนัขที่ชวนมา ไม่ใช่เป็นช้างเผือกมาโดยกำเนิด พระมหากษัตริย์เมืองนั้นจึงให้คนนำช้างส่งคืน สุนัขจึงทำให้ช้างคืนสภาพ

¹ กิ่งแก้ว อธิการ, วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า 9

กลับเป็นสุนัขดังเดิม

นิทานเรื่องนี้ แทรกคติไว้ด้วยคือ การที่จะเปลี่ยนสภาพภายนอกให้เป็น
อย่างไรก็ตาม แต่พื้นเพดั้งเดิมเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ นิทานเรื่องนี้คล้ายกับเรื่องนาง
แมวป่า¹ ที่กิ่งแก้ว อัคราคร ได้รวบรวมไว้

เจียปะต๋อยท์กุลลอ

นายเวียะ ชุนประเสริฐ

1 กรกฎาคม 2521

เจียปะต๋อยท์กุลลอ

สันคานสนัซ

หุ่่มหุ่่มงอ้อซ้อยท์หุ่่ม
หุ่่มหุ่่มงอะกัวเกริบ
ต๋อยท์หุ่่มกุลลอเบอะหะหลายหุ่่มว หุ่่มหุ่่มง
คัวอ้อซ้อยท์โกะ อ้อซ้อยท์ผิจาระนา ออ
อัวเนาะพุยจ้หุ่่มอะฮัวหุ่่มอะฮัว คีอัวเนาะ
ซ้อคอาต๋อยท์ กุลลอฮุ่่มหลายเนาะจะแตะ
หะคักฮากุลลอฮุ่่มหลายเนาะจะล่าบาก คีอัว
ซุ่่มกุลลอเบอะฮุ่่มหลายเนาะ กอโตะชะเหฺนุะ
กุก้าค
หุ่่มวแกย โตะชะเหฺนุะกุก้าคโกะ
แกยค๋อยคื เนาะหุ่่มงคัวอ้อซ้อยท์โกะ
ค๋อยคืหุ่่มหุ่่มวเคิงโกะ เหฺนุียะกุลลอ

มีอิลีอยู่คนหนึ่ง
อาศัยอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง
แล้วมีหมาตัวเมียดมตัวหนึ่ง อยู่
กับอิลีนั่น อิลีนั่นพิจารณา ออ
เราเห็นแก่งทุกวันทุกวัน ครั้นเรา
ตายไปแล้ว หมาดมนี้จะต้อง
ทุกข์หรือหมาดมนี้จะลำบาก ครั้นเรา
ซุ่่มหมาตัวเมียดมตัวนี้ ให้เป็นนางผู้
ประเสริฐขึ้นมาแล้ว
คนหนึ่งสวย เป็นนางผู้ประเสริฐนั้น
สวยแล้ว นั อยู่กับอิลีนั่น
แล้วก็มีเมืองเมืองหนึ่ง เขาหา

¹ กิ่งแก้ว อัคราคร วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า 9

คุ้ เหฐิยะกุ๋ล่ายซอมเพีย เอกะรัต
 เนาะโกะ เหฐิยะอะเห็นเกุริบ แต่คอา
 อะเห็นเกุริบตอยได้ อาจ้อมอิซ้อยหโกะ
 เรอแตะโกนหูกอิซ้อยโกะแกย แกย
 ตอยหุมิกเกอะเกอะ ที่อาคเกิด
 อิซ้อยหโกะ อิซ้อยหโกะกอ
 เกอะนุวะเหณะกุ๋ยาคเนาะตอยที ละถ่าลอ
 หะทะเนาะเลปะกุ๋ยัวปะกุ๋ยามปะเบิง
 ปะตากณะ ละหุเหฺลียงที่อะลงคั่นแห่ง
 ละหะเจียะหุ่มนยกกอระ เทะเอการัตโกะ

เกอะแห่ง แปกะแห่ง เกูลิงจ้อม
 เติง เกูลิงจ้อมเติงเกูลิงเบุริยวเวหฺวียอะ
 ปะพิซี้แข็งแรง โทะชะเหณะกุ๋ยาค
 เอกะรัต ตอยหุ่มนเหฺวียงหุ่มนเหฐิยะเกาะ
 เหฺวอะฮัว หุ่มนเกอะหุ่มวะเต็ก เคาะ
 หุ่มนแนม พอมักอาหุ่มวะเต็กโกะ
 ตอย จ็อคเคะโทะหุ่มนจ็อคซาวท์ -
 เหชนียกคะ เซอแตะหะโหญเอรัดโกะ
 แตะกอเกุ่ยอเจียะ เกุ่ยอเจียะนิกหุ่มน
 อะทัวจ็อคโกะเล ซิโหลละเอรัดเนาะเกอะ
 เฮฺลินราว พอเอรัดโกะเฮฺลินเกอะ
 อะแห่นเจียะหะโหญ ตอยแตะแห่น
 เจียะหะโหญโกะ เอ เอรัดกอ

คุ้ เขาหาคูครอง พระเจ้าแผ่นดิน
 นั้นนั เขาออกเทียวป่า ออกไป
 เทียวป่าแล้ว ไปถึงอิสินัน
 พบลูกสาวอิสินันสวย สวย
 แล้วอยากจะได้ จึงขอเอาจาก
 อิสินัน อิสินันให้
 ได้นางผู้ประเสริฐนั้นแล้ว ถ้าอย่างไร
 คอไปภายหน้าแล้วอย่าทรมานอย่าทรม
 อย่าคั้นะ ถ้าไม่เลี้ยงให้ส่งคืนมา
 ถ้าเลี้ยงคูไหวก็ยกให้ เมื่อพระเจ้า
 แผ่นดินนั้น
 ได้มา นำมา มาถึง
 เมือง มาถึงเมืองมาจัดแจงวิวาหะ
 ทำพิธีแข็งแรง เป็นพระราชินี(ของ)
 กษัตริย์นั้น แล้วมีวังอยู่ด้วยกัน
 ทุกวัน อยู่ได้หนึ่งอาทิตย์ ยังคงที่
 อยู่ พอพ้นไปจากอาทิตย์นั้น
 แล้ว ใจมันเป็นใจสุ -
 นัช พอร่องเท้าของพระเจ้าแผ่นดินนั้น
 มันให้อยากกิน อยากกินนิกอยู่
 ในใจนั้น เมื่อไรพระเจ้าแผ่นดินนี้ได้
 หลับแล้ว พอพระเจ้าแผ่นดินหลับได้
 กัดกินรองเท้า แล้วมันกัด
 กินรองเท้านั้น เอ พระเจ้าแผ่นดินให้

อะตอฮัวเหียะ เอ อะควั่ว่วงโปย
 เนาะระหมัวเล ซ้าวเหินยกกะเกอะ
 ตอนเกดิง หมุโกยเกอะตอนเกดิงหมัว
 อะเคินหมุมหุนเหม่งเวนเหม่งยาม
 คีเงาะซ้าวเหินยกกะแคะอะเห่นเจียะ
 หะโหฺนเนาะซังชัย ซงชัยตอยหุแตม
 ปะถาลอ เงาะเก็ด ก้าโลนปงมะ
 เตาะโกะ แปกแอม แปกโกยหะตอม
 แปกแอมแปกโกยหม่ง โตะหะตอม
 ถีสองหุหะเปียะ ที่มาหุหะเปียะ
 หะตอมถีสอยโกะหะเปียะ หะเปียะ
 แตะ ออ ซะเหฺนกะย้ากเนาะเป็น
 เห่นเจียะหะโหฺน ที่อำหุตะที่เนาะ
 เอริคโกะฮุมาน เซอฮ้า ซ้าวเหินยกกะ
 อะลอเห่นเจียหะโหฺนเนาะราว
 คีก้าโลนปงมะโกะแคะฮ้าเล โปย
 เกอะเรอแคะ ฮ้าากอเด๊พอด
 พอดเอริคโกะ เอริคฮ้าปะพอด

โตะหะลอฮ้าหะโกะ แคะฮ้าตอนเล
 ซะเหฺนกะย้ากโกะระ หะเห่นเจียะ
 หะโหฺนโกะเล หะลอซ้าวเหินยกกะหะล
 ลอหมัว ซะโกะเอริคเกอะกรองนิจานา

อือ ซะเหฺนกะย้ากเนาะจ็อคหะลอโตะ

คิ่นขึ้นตอนเข้า เอ ในวังเรา
 นี้ก็ไม่มีนา สุนัขได้
 ขึ้นมา อะไรได้ขึ้นมา ไม่มี
 เวลามีคนเฝ้าเวรเฝ้ายาม
 นี่สุนัขมันกัดกิน
 รองเท้านี้ส่งสัย สงสัยแล้วไม่รู้
 ทำท่าไหน นี่เอา นางสนม
 เหล่านั้น ตามแอม ตามคูกกลางคิ่น
 ตามแอมตามคูกอยู่ เป็นคิ่น
 ที่สองก็ไม่พบ ไม่พบ
 คิ่นที่สามนั้นพบ พบ
 ถูก อ้อ พระราชินีนี้
 กัดกินรองเท้า พุดไม่ถูกที่นี้
 พระเจ้าแผ่นดินตรัสถาม พบไหม สุนัข
 ที่ไหนกัดกินรองเท้านี้
 พวกนางสนมก้านันมันพุด เรา
 ได้พบมัน พุดไปก็กลัว
 กลัวพระเจ้าแผ่นดินนั้น พระเจ้าแผ่นดิน
 ตรัสว่าอย่ากลัว
 เป็นอย่างไรพุดอย่างนั้น มันพุดขึ้นว่า
 พระราชินีนั้นแล้ว กัดกิน
 รองเท้านั้น อย่างไรสุนัขที่ไหน
 ไหนไม่มี ดังนั้นพระเจ้าแผ่นดินได้ตรอง
 พิจารณา
 อือ พระราชินีนี้ใจทำไมเป็น

ถ้านะระราว กุ้ยฆปะระราวโตะ
 ป๊ะป๊ะ หะโกะระระ เก็จนากออิซ้อยท์
 เหลียงหุเกอะเล เหลียงหะกอะลอง
 อะเลียงนาเหลย เอริคอะลองจอม
 อิซ้อยท์ อาจอมอิซ้อยท์ อิซ้อยท์โกะฮา
 ออ กลอ อิกุลอหะหลาย
 อัวโกะฆบิแกย หะหลายนาระ
 ปิโตะหะเหนะกัฎากระ อา หุนิซอย
 บิหะหะเียน นาระราว ปิโตะหุมัง
 กุลออะระมโกะเียนระ เก็หะเกอะเล
 บิตะหุมังอะนาระระ เอริคโกะ
 อะลองคอยอะเลียง อะเลียงโกะคอย
 ทินะระ เอ อิซ้อยท์โกะซิค
 บุลอน อิซ้อยท์ซิค เอ อัวนาระ
 เกอะป๊ะหะลอเกอะอุมปะเการะอิเปอะ
 หะหลายนาระราว กุลอเบอะหะหลาย
 นาระ ซอบพิจนาควัจอก
 ซอบเกอะหุญ ที่เค็งเค๊ะเอริคเหลียง
 หะเจียะเค็ง กุลอเบอะหะหลายนาระหุมัว
 อัวฆกอโตะเจินหะตาน คอยอิซ้อยท์
 โกะฆกุลอเบอะโกะโตะคอบเจินหะตาน
 แกยบุลอน แกยบุลอน ก่าโลนงมะ
 เชนาตะโกะตักหุมังหุรงฆานเกุสิงเหลียงเก๊ะ
 เกุสิงโกะเซอตะเจินหะตาน
 อิซ้อยท์โกะ อักเก็อิซ้อยท์โกะ อิซ้อยท์

ห่านเล่า คิดเรื่องที่เป็น
 อย่างทำอย่างนั้นเลย เอาไปให้อิสิ
 เลี้ยงไม่ได้แล้ว เขาให้ส่ง
 กลับไปเลย พระเจ้าแผ่นดินส่งถึง
 อิสิ ไปถึงอิสิ อิสิเห็นว่า
 ออ หมา อีหมาดม
 เรานี้ขูเอ็งให้สวชนาคนี้
 เอ็งเป็นพระราชินีแล้ว อา นิสัย
 เอ็งไม่ทิ้งเลยนี้เล่า เอ็งยังคงเป็น
 หมายเหมือนเดิม มันไม่ได้นา
 เอ็งต้องอยู่ที่นี้ละ พระเจ้าแผ่นดินนั้น
 ส่งแล้วกลับ กลับแล้วนั้น
 ที่นี้ เอ อิสิมันคิด
 อีก อิสิมันคิด เอ เรานี้
 ทำอย่างไรจะได้อุปการะอีตัวเมีย
 ดอนนี้เล่า หมาตัวเมียดม
 นี้ คิดพิจารณาในใจ
 คิดได้หน่อย ก็เมื่อนั้นพระเจ้าแผ่นดินเขา
 ขึ้นครองราชย์ หมาตัวเมียดมตัวหนึ่งนี้
 เราขอให้เป็นข้างเผือก แล้วอิสิ
 นั้นขูหมาตัวเมียนั้นเป็นข้างเผือก
 สวยงามอีก สวยงามอีก ขำราชมาร
 เสนาเหล่านั้นก็ฆ้องร้องป่าวมาด้วยกัน
 มานั้นพบข้างเผือก
 อิสิมัน ขอเอาจากอิสิมัน อิสิ

โกะกอนาปุลอน กอนาทอยเหญียะ
 หะกอน โตะมกคลเหญียะเล โตะ
 กุยาตชอย
 เคิงเหญียะ เหญียะกอนา ทอย
 เหลียงหะเจียะเหญียะเกาะ
 เคะ หะราวหุโหละปุลอน จ็อคเคะโตะ
 จ็อคข้าวเหนียกคะ เกอะตอม เคะ
 ลัว เจินโกะ เกอะตอมเคะลัว
 (หัวเราะ) ลัวที่เนาะ เอ้ เกอะปะ
 หะลอรวา เจินเนาะ เคะหุ
 เคะเกอะลัวหุม่งเกอะ เจินเนาะ
 เจินปะหะลอ เคะเกอะลว
 หะลอเคะโตะ กักแห่งบิ๊นเทอ
 อะราวฮิต เกลิงหุรงเจียะ เกลิงหุรง
 ทอยติ อะราวฮิตโกะฮำ
 เคะโตะค้อยท์โหละกานระ ชะเคะโตะ จ็อค
 จ็อคข้าวเหนียกคะ เคะหุเซียงจ็อคเจิน
 ปะหะงอมัว โตะซุบแห่งบง เอ้อ
 เกอะปะหะลอ ข้าวเหนียกคะ เอริค
 เคิงโกะปุลอนคิตเหุรือยอาระ อีซ้อยท์
 เหญียะฮำโหละระ หุยมหุเหลียงเจียะเหญียะ
 กออะลองกอเหญียะ ทอยเอริคหะกาวท์โกะ
 อะลองนาปุลอนเล อะลองจอบอีซ้อยท์โกะ
 ปุลอน อีซ้อยท์โกะฮำ อะลองจอบ

นั่นให้ไปอีก ให้ไปแล้วเขา
 เอาขึ้น เป็นมกคลเขา เป็น
 สง่าราศรีแก่
 เมืองเขา เขาให้ไปแล้ว
 เลี้ยงกัน
 ดี แต่ไม่นานนัก ใจมันเป็น
 ใจสุนัข เที่ยงคืน มัน
 หอน ช้างนั้น เที่ยงคืนมันหอน
 (หัวเราะ) หอนที่นี้ เอ้ ใค้ทำ
 อย่างไม่เล่า ช้างนี้ มันตื่น(ขึ้น)
 มันไค้หอนอยู่ ช้างนี้
 ช้างทำไมมันไค้หอน
 มันเป็นอย่างไร เรียกโหราจารย์
 ปุโรหิต มาทำนาย มาทำนาย
 แล้ว ปุโรหิตนั้นว่า
 มันเป็นเตรจฉานแล้ว แต่มันเป็น ใจ
 ใจสุนัข มันไม่ใช่ใจช้าง
 อย่างเขาหอรอก เป็นซุมาหอรอก เอ้อ
 จะทำอย่างไร สุนัข พระมหากษัตริย์
 เมื่อนั้นคิดเรื่อยไปอีก อิลิ
 เขาพูดไว้ หากไม่เลี้ยงดูเขา
 ให้คืนไปให้เขา แล้วพระมหากษัตริย์
 พระองค์นั้น
 ส่งคืนไปอีก ส่งคืนไปถึงอิลินั้น
 อีก อิลินั้นว่า ส่งคืนถึง

* ออ อิช้อยท์ เมอะหะหล่าบ เจียปะต้อยท์
 บี บีหุเพะ อัวปฺร่าคบีหุหม่าน
 ระเชอะ แกะหะโกะ ออกชะโกะระ
 จบ (หัวเราะ)

* ออ อิลี อี(หมา)ดม สันคาน
 เอ็ง เอ็งไม่ทิ้ง เราไปรคเอ็งไม่ไหว
 แล้ว ว่าดังนั้น หมคแค่นั้นแล้ว
 จบ (หัวเราะ)

จบ

กินสินบนต้องเกิดเป็นสุนัขป่า

นิทานเรื่องนี้ ผู้เล่ากล่าวถึงปุโรหิตคนหนึ่ง ได้ศึกษาเล่าเรียนวิชามาแล้ว ก็สวดสาธยายมนต์อยู่เฝ้า เพราะวิชาที่เรียนมานั้นจะสวดหรือท่องบ่นในเมืองไม่ได้ ขณะนั้นมีสุนัขป่าตัวหนึ่ง เมื่อชาติก่อนเกิดเป็นมนุษย์เที่ยวกินสินบนเขา ครั้นตายไปแล้วเกิดเป็นสุนัขป่า บังเอิญให้ได้ยินปุโรหิตสาธยายมนต์ก็หยุดฟังและจำไว้ได้ เพราะครั้งเมื่อเกิดเป็นมนุษย์เคยได้ศึกษามนต์บทนั้นมาแล้ว เมื่อสุนัขป่าจำมนต์ได้แล้วก็เข้าสู่ป่าลึกแล้วเริ่มสาธยายมนต์บทนั้น ด้วยอำนาจมนต์วิเศษทำให้บรรดาสัตว์ป่าทั้งหลาย มาอ่อนน้อม รวมทั้งราชสีห์ ช้าง และเสือดวย สุนัขป่าจึงตั้งตนเป็นใหญ่เหนือสัตว์ทั้งปวงในที่นั้น ต่อมาสุนัขป่ามีใจกำเริบคิดจะเป็นพระมหากษัตริย์ จึงพาบริวารทั้งหลายมาล้อมเมืองเมืองหนึ่งไว้ แล้วตัวเองก็แสดงอำนาจขึ้นขึ้นหลังราชสีห์ แล้วให้ราชสีห์ขึ้นขึ้นหลังช้างอีกทอดหนึ่ง ปุโรหิตในเมืองนั้นจึงออกมาไต่ถามว่ามีจุดประสงค์สิ่งใด เมื่อทราบว่สุนัขป่าต้องการต่อสู้กับมนุษย์เพื่อชิงเอาเมือง ปุโรหิตจึงถามสุนัขป่าว่าเมื่อไม่มีอาวุธจะต่อสู้กับมนุษย์ได้อย่างไร สุนัขป่าจึงว่าตนจะกังวลไปทำไม เพียงให้ราชสีห์ขึ้นร้องคำรบขึ้น ประชาชนทั้งหลายได้ยินเสียงของราชสีห์แก้วหูก็จะแตกตายกันหมด ปุโรหิตจึงขอเวลาเจ็ดวันแล้วจะออกมาต่อสู้กับสุนัขป่านั้น ครั้นครบเจ็ดวัน ปุโรหิตให้ชาวเมืองอุกหนุมคทุกคนแล้วจึงออกมาบอกกับสุนัขป่า ว่าถ้าทำได้จริงอย่างที่พูดไว้แล้ว จงให้ราชสีห์ร้องคำรบขึ้นเถิด สุนัขป่าไม่ทันได้คิดจึงสั่งให้ราชสีห์ร้อง

คำรณขึ้น บรรดาสัตว์ทั้งปวงรวมทั้งสุนัขป่าก็ปล้นตายหมด กงเหลือแต่ราชสีห์เพียงตัวเดียวเท่านั้นที่วิ่งหนีเข้าป่าไปได้ ประชาชนเมื่อรู้ข่าวว่าสัตว์ทั้งหลายตายหมดแล้ว จึงชวนกันออกไปแค่น้ำสัตว์เหล่านั้นเป็นอาหาร

นิทานเรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงอำนาจและความรู้เมืออยู่ในมือของผู้ใจฉลาด เมาปัญญา ย่อมพาให้ผู้นั้นถึงความวิบัติได้

เจี๊ยะชอยพอโตะกุดอเกร็บ

นายเลียม วังวาริ

30 สิงหาคม 2521

เจี๊ยะชอยพอโตะกุดอเกร็บ

ปะตัวกับกุดาเตะหุ่่มเค็งหุ่่ม
หุ่่มปะราวฮิดหุ่่ม ก้อดโหล่ก๊วอด
ก๊วอดโกะ จอนสะก่าทอย ก๊วอดโกะ
ปุลอนโกะ จะหะโค็ดเคาะฉ่ายตัวเค็ง
หุ่่มเกอะ หุ่่มหะโค็ดเคาะฉ่ายก๊วอด
โกะทอยแตะหะโค็ดเคาะฉ่ายก๊วอดเกร็บ
ตามเคอ ตามเกร็บ ตามโฮ่นโกะ
เกอะหะโค็ดก๊วอดเกอะ ทอยปะราวฮิดโกะ
ปุลอน
แต่คอาเกร็บ ตอนหุ่่มเกอะอะทาว
คอบเคอ หะโค็ดก๊วอดโกะ
หะโค็ดก๊วอดโกะ กาละโกะปุลอนระ
หุ่่มกุดอเกร็บหุ่่มโกะ หะเหวียะ
ก๊วอดและเกียงโตะหม่งอะหุ่่มาค แะ

กินสินบนเป็นสุนัขป่า

ในครั้งก่อนโน้นมีเมืองอยู่เมืองหนึ่ง
มีปโรหิตคนหนึ่ง เรียนวิชาไว้
วิชานั้น ศักดิ์สิทธิ์มาก วิชานั้น
อีกนั้น จะสวดสาธยายในเมือง
ไม่ได้ หากสวดสาธยายวิชา
นั้นแล้วต้องสวดสาธยายในป่า
ตามเขาตามป่าตามเนินนั้น
จึงจะสวดวิชาได้ แล้วปโรหิตนั้น
(อีก)
ออกไปป่า ขึ้นอยู่(ไค้)บน
ยอดเขา สวดวิชานั้น
สวดวิชานั้น เวลานั้น(อีก)
มีสุนัขป่าตัวหนึ่ง ชาติ
ปางก่อนมันเคยเป็นอำมาตย์อยู่ มัน

เจียะชอยพอเหฺยยะ โทะเกฺลึงตอย
 ซ้อคอาแตะะ เกิ่งหฺวีหฺวีวตอยเล
 แตะเกฺลึงเต็งวิปฺลน
 แตะเต็ง แตะเต็งวิปฺลนแตะะเกฺลึงโทะ
 กุลอเกฺริบโกะตอยเล เกฺลึงเท็ดหฺม่ง
 จีเหฺรียงจางเทอโกะ กาลอะระราวฮิดโกะ
 หะคักกฺว้อกโกะตอย กุลอโกะ
 เหฺวียะกับกุลาโกะระแตะะโทะเฮฺมินโกะ
 แตะเกอะกอกฺกฺว้อกโกะก่า พอแตะะ
 อะล้งกฺว้อกโกะ เนาะแตะะหะแทมโหล่เกอะ
 พอแตะะหะแทมเกอะกฺว้อกโกะอ็อก
 แตะหะโคคกฺว้อกโกะแตะะ แตะอะตออา
 แตะหฺลุบเกฺริบ กุลอโกะ แตะหฺลุบเกฺริบ
 อาตออาจ้วหะตะโกะปฺลน กุลอโกะปฺลน
 แตะหะโคคโหล่กฺว้อกแตะะค้วเกฺริบ
 แตะเขาะฉ่ายทอนตอย ซ้อคเกฺริบ
 หะหฺลางแตะะทอนกอกแตะะอ็อกเลเนาะ
 กละเจียะคิซางเงินหฺแทมหฺมูโกะ
 ค้วซ้อคเกฺริบแตะะเกฺลึงซิดอม
 ซิดัวกอกแตะะอ็อก
 แตะโทะเฮฺมินโฮฺนกละเนาะ
 พอแตะะเกอะเฮฺมินโฮฺนกละตอยโกะตอย
 ระเฮย
 แตะซ้อบเนาะโกะเลเนาะ แตะซ้อบ
 โฮฺนกตอน เอ อัวเนาะหฺน่ม

กินสิเมนของเขา (เป็น)มาแล้ว
 ตายไปมันรับเวร แล้ว
 ต้องมารับวิบัติอีก
 มันรับ มันรับวิบัติมันมาเป็น
 สุนัขป่านั้นแล้ว มานอนอยู่
 ข้างตึ้นเขานั้น เวลาปุโรหิตนั้น
 สวดวิชานั้นแล้ว สุนัขนั้น
 ซากป่าง่อนนั้นครั้งมันเป็นพระยานั้น
 มันได้เรียนวิชานั้นไว้บ้าง พอมัน
 ฟังวิชานั้น นี่มันจกจำไว้ได้
 พอมันจกจำวิชานั้นได้หมด
 มันสวดวิชานั้น มันลุกไป
 มันเข้าป่า สุนัขนั้น มันเข้าป่า
 ไปต่อไปวันหนำนนั้นอีก สุนัขนั้นอีก
 มันสวด(ไว้)วิชา(ของ)มันในป่า
 มันสาธยายขึ้นแล้ว สัตว์ป่า
 ทั้งหลายต้องขึ้นกับมันหมดเลยนี้
 เสือ ราชสีห์ ช้าง ไม่รู้อะไร
 (ใน)สัตว์ป่าต้องมาเคารพ
 เฒให้มันหมด
 มันเป็นนายใหญ่ขึ้น
 พอมันได้(เป็น)นายใหญ่ได้แล้ว
 นั้นแล้ว
 มันคิดอย่างนี้เลยนะ มันคิด
 ใหญ่ขึ้น เอ เรานี้มี

กอเปื้อนเหฺลียะเปียะเงินกูละเจียคิขาง
 หุแตมระซอดเกฺริบเคาะหะหลาง
 ทอนโตะโปะพะอะอ้อออก
 ปะปะหะโกะระ อัวเนาะโกะเกอะปะหะลอ
 เกอะโตะโฮนุก เกอะปังเคิงเกอะ
 แกะหะโกะ ซ้อม ปะปะหะโกะ
 เกดเปื้อนเหฺลียะเปียะเนาะระ อัวอับังเคิง
 เอกะรัต อัวจะตักเคิงโกะทอย
 อัวจะโตะเอการัต แกะหะโกะเล
 ซ้อม ซ้อมหะโกะทอย หะโกะทอน
 อะพาโกะโกะ หะโกะทอนกัววดโกะทอย
 ซอดเกฺริบเงินเจียคิขางกูละหุแตม
 ซิงโตะหมุโกะหมุโกะเกฺลิง
 อะชิตอมเกฺลิงมึงออก มึงออกทอยแกะ
 เสุ่มินกุดอโกะกอะซอม หะหมุเนาะ
 อัวจะเกดมะเนียะเคาะอับังเคิง
 เอกะรัต ตักเคิงเกอะทอยอัวจะโตะ
 เอกะรัต มะเนียะเคาะโตะเปื้อนเหฺลียะเปียะ

ซ้อมหะโกะทอย เสุ่มินกุดอโกะ
 เหฺลียะเกดเจิบ หมุงหะไม
 เจียคิขางหมุงอะทาว อะทาวเงิน
 เสุ่มินกุดอโกะเหฺลียะทอนคัก
 อะทาวเจียคิขางโกะปลอน อ้อ
 คักป้อยชั้น เหฺลียะทอนคัก

ทหารข้างเลื่อราชสีห์
 ไม่รู้จะสัตว์ป่าทั้งหลาย
 มาขึ้นเป็นมรวิวารเราหมด
 อย่าทำอย่างนั้นเลย เรานั้นได้ทำอย่างไร
 จึงได้เป็นใหญ่ ได้ครองเมืองได้
 ว่าคังนั้น คิค อย่าทำอย่างนั้น
 เอาทหารนี้แล้ว เราไปล้อมเมือง
 พระมหากษัตริย์ เราจะตีเมืองนั้นแล้ว
 เราจะเป็นพระมหากษัตริย์ ว่าคังนั้น
 คิค กิดคังนั้นแล้ว สวดขึ้น(ซึ่ง)
 คางานันนั้น สวดขึ้นวิชานันแล้ว
 สัตว์ป่าข้างราชสีห์เลื่อไม่รู้
 สิ่งโตะอะไรอะไรมา
 ลงหัวมาห้อมล้อมหมด ห้อมล้อมหมดแล้ว
 พระยาสุโขทัยออกคำสั่ง เคี้ยวนี้
 เราจะเอาพวกท่านทั้งหลายไปล้อมเมือง
 พระมหากษัตริย์ ตีเมืองได้แล้วเราจะเป็น
 พระมหากษัตริย์ พวกท่านทั้งหลายเป็น
 ทหาร

ปรึกษากันนั้นแล้ว พระยาสุโขทัย
 เขาเอาข้าง อยู่ข้างล่าง
 ราชสีห์อยู่ข้างบน ข้างบนข้าง
 พระยาสุโขทัยนั้น เขาขึ้นขี่
 บนราชสีห์นั้นอีก อ้อ
 ขี่สามชั้น เขาขึ้นขี่

เหฺลือยะเจียกเปื่อเหฺลือยะเปียะ
 เจินเชฺยะตะโกะเจินกุลือตะโกะ
 อาเหฺลือยะเกาะ อาอ่าบั้งเกิงเอกะรัตออก

เอการัตออกคอยเนาะ อ้อ เอกะรัต

เกอะซุ่ยบซัดล่อ หะหมุเนาะ
 หุ้วซอดเกฺริบหะมะเคาะเกฺลิงบั้งเคิงเนาะ
 เกอะปะซัดล่อเลเนาะ แกะหะโกะ
 ที่เนาะหุ้มปะราวฮิตปุลอนคัวเคิงโกะ
 หุ้มกอหุญานปอนญา ซบอบ อ้อ
 ซอดเปฺรียซอดเกฺริบ เเคะเกฺลิง
 บั้งเคิงโปยเนาะโกะ เหฺงะรัตเหฺลือยะปะ
 เคิงจางอัวเคิดเคิงหะจางเจิน
 อ้อ อะราวฮิตโกะฮำ ฮำโกะคอย
 อะราวฮิตคัวเคิงโกะปุลอนระ
 แคคอาหุญโกะระ แคคอาทอน
 เหฺลือยะคาวคอบเคื่อ คอยฮุมาบ
 เออ เซินคาค เซินชาดเกฺลิง
 บั้งเคิงโปยเนาะหุ้มปะเม็คซัดล่อราว
 อ้อ อี้ ปะเม็คอัวจะ บั้งเกิดเคิงเนาะ
 อัวจะโตะโหฺนุก จะโตะเอกะรัตเอิน

อ้อ จะโตะเอกะรัตเอินโกะ
 เซินคาคเนาะโตะซอดเกฺริบ

เขายกกองทัพ
 ซ่างมาเหล่านั้ ซ่างเลื่อเหล่านั้
 ไปค้วยกัน ไปไปล่อมเมืองพระมหา-
 กษัตริย์หมค

พระมหากษัตริย์หมคแล้วนี้ อ้อ พระ
 มหากษัตริย์

ไคคิค้อย่างไร เคียวนั้
 พวกสัตว์ป่าทั้ง นั้นมันมาล่อมเมืองนี้
 ไคทำอย่างไรเล่านี้ ว่าคังนั้น
 ที่นี้มีปุโรหิตอีกเินเมืองนี้
 มีซิงสติปัญญา คิค อ้อ
 สัตว์ไพรสัตว์ป่า มันมา
 ล่อมเมืองเรานั้ มหาราช
 รับอาสาซ่านเจ้ารับอาสาเอง
 อ้อ ปุโรหิตนั้นว่า ว่านั้นแล้ว
 ปุโรหิตเินเมืองนี้เินอีกแล้ว
 ออกไปจากนั้นแล้ว ออกไปขึ้น
 บนยอดเขา แล้วถาม
 เออ สิงกาล สิงกาลมา
 ล่อมเมืองเราเินระสงคฺสิ่งไรเล่า
 อ้อ อี้ ชุระเราจะ ล่อมเอาเมืองนี้
 เราจะเป็นใหญ่ จะเป็นพระมหา-
 กษัตริย์เอง
 อ้อ จะเป็นพระมหากษัตริย์เอนั้น
 สิงกาลนั้นเป็นสัตว์ป่า

แสงหุละวักอเลหุมัว โปยหุมะหุนุคะ
 หุนุมกอแสงหุละหุ อำหะโกะ
 หุนุแสงหุนุม ทอยมุนีหะเฑาะ
 จะสูกอโปยเนาะ หุนุมชะกาปาน
 กาจางตัว จะสูโปยฉาลอ
 เหญียะแกะหะโกะ เอ้อ เหญียะแกะตอน
 กุลอโกะหญียะอำ หุมุอัวตะเกวีนะ
 ปิเฑาะ จะสูอัวอัวกอเวียติขาง
 อะเรียบตอน ปิเฑาะตะชะอ้ออ้อเลเนาะ
 อ้อ กอเจียติขางอะเรียบตอนปิเฑาะ
 ตะชะอ้ออ้อ เหญียะแกะหะโกะ
 อ้อ หุยมโตะซักโกะตอยทิแกะ
 อ้วนัดโหลหะโป๊ะฮัว หะโป๊ะฮัว
 หะตะเนาะโปยเกุลิงแกกตอจะแนะ
 เหญียะเเกาะ แกะหะโกะ เออ
 อำซาดโกะตอย ปะราวฮิดโกะอะเลียง
 อะเลียงหุลุมเกิง อะเลียงหุลุมเกิงตอยเล
 กอหุรวัวเป้อหญียะเปียะหุนิอะควัดิงกอ
 เกกโตชออุคเทาะอะโก้ออก
 อุคเทาะอะโก้ออก ตามทำคาเป้อหญียะ
 เปียะปุลอน
 โกะเลกออุคเทาะอะโก้ออก อุคเทาะ
 อะโก้ออกอ้อโกะตอย ปะราวฮิดโกะ
 อุคเทาะอะโกะ ตอนอาอะทาวค้อมเตอ
 โกะปุลอน ตอนอาตอนอา

กำลังอาวุธก็ไม่มี เรามนุษย์
 มีทั้งกำลังอาวุธ ว่าดังนั้น
 หอกดาบมี แล้วพวกท่านทั้งหลาย
 จะสู้กับเรา มีแต่เพียงปาก
 กับมือเท้า จะสู้เราอย่างไร
 เขาวาดังนั้น เอ้อ เขาวาขึ้น
 สุนัขนั้นเขาวา เราจะต้องหว่านทำไม
 พวกแก จะสู้เราเราให้ราชสีห์
 ส่งเลี้ยงร้อย พวกแกต้องตายหมดที่นี่
 อ้อ ให้ราชสีห์ส่งเสียงคำรามขึ้นพวกแก
 ต้องตายหมด เขาวาดังนั้น
 * อ้อ หากเป็นอย่างนั้นแล้วก็เอา
 เรานักไว้เจ็ดวัน เจ็ดวัน
 ตอนนี้เรามาออกต่อสู้
 กัน ว่าดังนั้น เออ
 พุคอย่างนั้นแล้ว ปุโรหิตนั้นก็กลับ
 กลับเข้าเมือง กลับเข้าเมืองแล้ว
 ให้พวกทหารคนในเมืองให้
 เอาสำลีสูกุหุเสียหมด
 อุคหุเสียหมด ตามธรรมดา
 ทหารอีก
 นั้นให้อุคหุเสียหมด อุค
 หุเสียหมดนั้นแล้ว ปุโรหิตนั้น
 อุคหุเสีย ขึ้นไปบนยอดเขา
 นั้นอีก ขึ้นไปขึ้นไป

เออ ชิงคาค อ้อ หะหุยม
 ทอจะณะกาโปยแคะทอยตี
 แคะกอเจียติซางอะเรียบ แคะ
 กอเจียติซางอะเรียบทอน แคะ
 โปยหุตะพ็อคมัว แคะหะโกะ
 เสมินกุลอเหตุญะฮากอเจียติซาง
 แคะ เจียติซางโกะเก็กเหฺรียมซาน
 อะเรียบทอน เหตุญะแคะหะโกะ
 ทอยเจียติซางอะเรียบทอนเลเนาะเล
 เบียะซอดเกฺริบ เค้าะเบียะหุรวัว
 กุละหุรวัวโกะทอยซอดออดเล
 เบียะเสมินกุลอโกะปุลอนเล
 บากาเบียะซอมเฝียเหตุญะ
 คักหุมงอะทาวเจียติซาง หะคักจี
 หุญกาเงิน เงินกอเล้ออก
 ทิเนาะเซะเซหุรวัวเจียติซางเอินเลเนาะ
 เซะเซหุรวัวเจียติซางเอิบละเนาะ
 หะลัคเตียหุลุมเกฺริบเกาะออดเลเนาะ
 เตียหุลุมเกฺริบออดทอย หุรวัวเคิงกวาน
 เกาะคิ คัะเตียอาอีโกะออด
 กักเหตุญะเกาะ เจียกเท็คเกฺลิง
 ปุลักซุนเหตุญะเกาะเลเนาะ
 เจียกเกฺลิงเก็คซุนเกาะ เกฺลิง
 เกฺลอะซุนหุยกซุนเกฺลอะซุนบังกูรายตะโกะ
 ซุนโกะหุยกเหตุญะเกาะเลเนาะ

เออ ลิงกาล อ้อ หากว่า
 ต่อสู้กับเรากังวานั้น
 เอ้าให้ราชสีห์ส่งเสียงร้อง เอ้า
 ให้ราชสีห์ส่งเสียงคำรามขึ้น เอ้า
 เราไม่ต้องกลัวหรอก ว่าคังนั้น
 พระยาศุณฺษีเขาพบกับราชสีห์
 เอ้า ราชสีห์นั้นเอาเสียง
 คำรามขึ้น เขาว่าขึ้นคังนั้น
 แล้วราชสีห์ส่งเสียงร้องขึ้นแล้วทัน
 อ้ายสัตว์ป่าทั้งหลายอ้ายพวก
 เสือพวกนั้นเลยตายหมด
 อ้ายพระยาหมานนั้นอีกด้วย
 กับอ้ายเมียเขา
 ซื่ออยู่บนราชสีห์ ล้มกลิ้งลง
 จาก(หลัง)ข้าง ข้างนั้นก็ตาย
 ทันเหลือแต่พวกราชสีห์ที่ขึ้น
 เหลือแต่พวกราชสีห์ที่ขึ้น
 กระโดดหนีเข้าป่ากันหมดที่ขึ้น
 หนีเข้าป่าหมดแล้ว พวกชาวบ้าน
 เหล่านั้น มันหนีไปหมดนั้น
 เรียกขานกัน ยกกันออกมา
 เอาเนื้อกันที่ขึ้น
 ยกกันมาเอาเนื้อกัน มา
 แลเนื้อแมกเนื้อแลเนื้อทรายเหล่านั้น
 เนื้อนั้นแมกกันที่ขึ้น

สบายเลเนาะ อีโกะ ประราวเนาะโก
 หุ่นมกอกวอกชะหุมัวหุยาน
 ปอนญา ชิดหุจบ เจียกาวห์
 หะกาวห์จะเต๊ะชะออคหุชิด
 อีโกะระ หุโนนกอหุยานปอนญา

สบายที่นี้ นั้น เรื่องนั้น
 มีวิชาแต่ไม่มีสติ
 ปัญญา คิดไม่ถึง ตัวเอง
 ตัวเองจะต้องตายไม่คิด
 นั้นแล้ว ผู้คอยสติปัญญา

จบ

เชื้อเขาหมกตัวเองต้องตาย

นิทานเรื่องนี้ กล่าวถึงนกกะยางตัวหนึ่ง เห็นปลาในหนองน้ำแห่งหนึ่ง จึงคิดอยากที่จะกินปลาเหล่านั้น การที่จะลงไปในหนองแล้วจับปลากินคงกินได้แต่เพียง มือเดียว จึงแก้งหาอุบายว่ามีความสงสารปลา โดยไปยื่นหนึ่งเจยอยู่ที่ริมหนองน้ำ ปลาในหนองน้ำสงสัยว่าเพราะเหตุใดนกกะยางจึงไม่กินพวกตน ปลาจึงร้องถามนกกะยางถึงสาเหตุที่นกกะยางไม่กินปลาในครั้งนี้ นกกะยางจึงบอกกับปลาทั้งหลายว่าตนไม่กินพวกปลาแล้ว เพราะตนเกิดความสงสารพวกปลา อีกไม่นานน้ำในหนองนี้ก็จะแห้ง พวกปลาทั้งหลายก็ต้องตายกันหมดสิ้น แต่ถ้าพวกปลายังไม่ยอมตาย ตนรับอาสาพาไปปล่อยยังหนองน้ำอื่นที่มีน้ำมากและใสสะอาด มีปลาตัวหนึ่งรับอาสาไปเป็นผู้พิสูจน์ เมื่อกลับมาแล้วจึงมาบอกกับบรรดาปลาทั้งหลายว่าเป็นจริงตามที่นกกะยางพูดไว้ทุกประการ ปลาทั้งหมดจึงลงเชื้อ นกกะยางตัวนั้นจึงคาบปลาในหนองนั้นไปกินทุกวัน ๆ จนปลาในหนองหมด เหลือแต่ปูเพียงตัวเดียว ปูขอให้นกกะยางพาตนไปบ้าง นกกะยางก็ยินดีพาปูไป แต่ปูขอเอาก้ามหนีคอนนกกะยาง เวลานนกกะยางบินไปนกกะยางยินยอมให้ปูเอาก้ามหนีคอนตนไป เมื่อไปถึงโคนต้นไม้ที่นกกะยางเคยนำปลามากิน นกกะยางจึงพูดขึ้นว่า ถึงที่เจ้าจะต้องตาย เหมือนกับปลาทั้งหนอง ซึ่งเราเอามากินที่นี่ ปูได้ยึดงัดนั้นจึงเอาก้ามหนีคอน

กระยางจนคอนกกระยางขาดตาย

นิทานเรื่องนี้แสดงคติสอนใจเกี่ยวกับความประมาท ปลาต้องตายเพราะ
ความประมาท และท้ายที่สุดคนกระยางก็ต้องตายเพราะความประมาทด้วย
เค้าเรื่องของนิทานเรื่องนี้ ตรงกับนิทานชาดกเรื่อง พกชาดก¹

ปะแต๊ะเหญี๊ยะออกหะก้าวห้แตะช้อยอด

พระประทุม พลเกริ

1 สิงหาคม 2521

ปะแต๊ะเหญี๊ยะออกหะก้าวห้แตะช้อยอด

เชื้อเขาหมคั่วเองต้องตาย

ว่า หุניתานฮ้าปอมอะเก้ม
เนาะปุลอน โตะปอมอะเก้ม
ปะราว ปะแต๊ะเหญี๊ยะออก
ปะแต๊ะเหญี๊ยะออกหะก้าวห้
แตะช้อยอด โกะระเชื้อปะแต๊ะ
เหญี๊ยะหุฮ้าหุนิล อะเห
อะเรมเหญี๊ยะฮ้าโห่ มุหนี
ปะปะแต๊ะมุหนี ปะแต๊ะ
เหญี๊ยะออกแตะช้อยอด หะก้าวห้
แตะช้อยอด อะเหญี๊ยะออก

ว่า นิทานหรือเรื่องอิงประวัติ
นี้อีก เป็นเรื่องอิงประวัติ
เรื่อง เชื้อเขาหมค
เชื้อเขาหมคั่วเอง
ต้องตาย นั้นแล้ว
เขาไม่ว่า คำพูด
โบราณเขาวัว คน
อย่าเชื่อคน เชื้อ
เขาหมคั่วต้องตาย ตัวเรา
ต้องตาย อายุมันต้องหมด

อะเหวี่วโกะ อะหุอะเหมี
 ขอบโถ๊ะชะย้อค อาถ่าโกะได้
 โกะระปะอะแตะเหฎียะอ้อค
 เหฎียะหุอะโตะบาเกอะโกะ
 เหฎียะกอเจอะโหล่ อะดัง
 หุมัวอะโตะ กอเจอะโหล่หุมัวอะโตะ
 ปะอะแตะชำมาอะโตะ อะแตะเหฎียะอ้อค
 แตะชะย้อค เหฎียะทานาเหฎียะ
 ลอกนา หะกาวหระหุแถม
 เหฎียะธำเกะเหฎียะธำหะเกะหะกาวห
 ระหุแถม มะนัวปอมอะเกิม
 ธำ ปอมเนาะ จะเหลี้ยกอะล้ง
 เนาะปุลอน อาหะตะเนาะ
 ปะคอย หะหล่านปอมเนาะโกะ
 ปะคอยกาอะเต็กเะ อะคอยกา
 อะเต็กโหละโกะระ เฉวถ้ำช้อค
 โปยโกะกะคอโตะ เทหว่าดาว
 เทหว่าดาว อา บังหมง
 ปะควฮุนอมหะลัว ฮุนอม
 หะหลัวหุมัวฮุนอม กาละ
 โกะระ หุ้มป้อกหุมัวโกะ
 ป้อกหุมัวเนาะแตะหุ้มจะนาย
 แตะแตกโหล่จ้อค แตะจะนาย
 แตะหุ้มเหมียยา อะเหวระกา
 โกะแตะคอนจกระมค เหวะ อา

บางก็ ชื่อเลี้ยง
 คนความดีต้องตายไปอย่างนั้นแหละ
 นั้นแล้วอย่าเชื่อเขาหมค
 (เขา)มีหสองข้างนั้น
 เขาให้ เก็บไว้ พัง
 หหนึ่ง ให้เก็บไว้หหนึ่ง
 อย่าเชื่อหสองหุ เชื่อเขาหมค
 ต้องตาย เขา
 หลอกไป ตัวเราก็ไม่รู้
 เขาพูดจริง เขาพูดไม่จริงตัวเรา
 ก็ไม่รู้ เหมือนหนึ่งว่าเรื่องตำนาน
 หรือ เรื่องนี้ จะเล่าให้ฟัง
 นั้นอีก ค่อยไปนี้
 ใน เรื่องราวนิทานนั้น
 ในครั้งกระโน้น ใน
 อดีตกาลโน้น พระโพธิสัตว์
 ของเรานั้นเสวยพระชาติเป็น เหวคา
 เหวคา อา อาศัยอยู่
 ที่คันทัน
 กุ่มคันทันหนึ่ง เวลา
 นั้น มีนกกะยางตัวหนึ่งนั้น
 นกกะยางตัวนี้มีอุบาย
 มันผูกใจไว้มัน(ทำ)อุบาย
 มันมีมารยา คำพูดคำจา
 นั้นมันอ่อนหวาน นุ่ม

หุละจิดระโม ระจิดเกะ
 แตกโหล่เหมียยา แคะอำอะเหฺ
 โกะแคะหุแกว๊ะ ระหุณีเหมินตะ
 หุขุยอม อะแคะ จิน่า ปัก
 เนาะโกะ แคะอาถูลายเจียะ
 จะนะแคะ จุนะป็อก โกะกะเล

กะโตะจะนะกอป็อก กะกำ
 หุยก่ำหะตามกำ สับเปยะระ
 อะคอยกาคัด คัวกามี ป็อก
 เชอป็อกเจียะกะ โกะ ปักโกะ
 อาถูลายเจียะกะ อาถูลายเจีย
 อะนะแคะโกะระ แตะกาละ
 หมัวจัว อือหมัวตะจัว
 แตะอา อา อาถูลายเวียะ
 อาหุญาคะกะหมัว หมัวเกว็ด
 กะโกะแคะเป็นหุวนคุมั่งอะคอยเกว็ด
 อะคอยคัดโกะ ป็อกเอะออย
 ป็อกหุยอม เอ๊ะหะล่ออัวเกอะ
 เจียะกะเนาะ ล่ออัวเกอะเจียะ
 กะเนาะโกะ ป็อกหุยอมจัก
 โกะคอย ป็อกโกะจือจาจ่าง
 เกว็ดโกะเล กะโกะเป็นอา
 เป็นเกลิง กาละโกะระ
 (กระแอม) กะโกะเอะออะ

อ่อนหวาน แก่จมัน
 ผู้กั้วซึ่งอุบาย มันพุดจา
 นั้นมันไม่จริง หากคนไต่ยินเข้า
 ไม่คิด เชื่อ ลงไป นกระสา
 นั้นมัน มันไปหากิน

อาหารของมัน อาหารนกระสา
 เป็นปลาซี

ปลาเป็นอาหารของนกระสา ปลาบ้าง
 กุ้งบ้างปูบ้าง ทุกอย่างละ
 ในน้ำ ในแม่น้ำ นกระสา
 พบนกระสาภิปลา นั้นนกระสานั้น
 ไปหาปลา กิน ไปหากิน

อาหาร(ของ)มัน ครั้นถึงกาล

วันหนึ่ง อือวันหนึ่ง

มันไป ไป ไปหากิน

ไปพบ(ถูก)ปลาหนึ่ง หนึ่งหนอง

ปลานั้นมันว่ายน้ำเล่นอยู่ในหนอง

ในน้ำนั้น นกระสาพบแล้ว

นกระสาคิด เอทำอย่างไรเราถึงได้

กินปลานี้ ทำไมเราได้กิน

ปลานั้นนั้น นกระสาคิดดัง

นั้นแล้ว นกระสานั้นลงไปข้างข้าง

หนองน้ำนั้น ปลานั้นว่ายน้ำไป

ว่ายน้ำมา เวลานั้นแล้ว

(กระแอม) ปลานั้นเห็นเข้า

คอย กะโกะอำ ป็อก
 ปะเหลอพิทุเจียะอัวราว
 ปะเหลอพิทุเจียะอัว ป็อก
 โกะแคะชูปอม อัวจะเจียะ
 หมัวอัวเนาะ เกอะระหมัวอัวเจ
 ถ้าอัวจะแด้กจะนาย ปะเหมีย
 อัวเจียะอาหุรั้วอัว อ้าอัว
 เกอะเจียะกะ ำเกวักเนาะ
 อัวเกอะเจียะออก ถ้าอัวจะเจียะ
 หมัวอัวเนาะโกะ อัวเกอะเจียะชะ
 หมัวอัวเนาะ อัวหะตะอัวอ้อน
 กะแคะกอดุหลุมเกลิง
 จางอะรังแคะกอดัวเจียะระ
 อ้อ ป็อกโกะอำ เหมิน
 แตะกะปะเหลอพิทุเจียะอัวราว
 ป็อกโกะแด้กจะนาย โอ
 อัวโกะชานคูเหมคตา
 กอปีอัวพิทุเจียะปิระ ป็อกโกะ
 อำกอกะโกะ อัวโกะชานคู
 เหมคตา อัวพิทุเจียะปิมา
 อ้อคโกะระ อัวชานคูปิโกะระ
 อัวขอปีเป็นหม่งกะคอยเกวัก
 เนาะคัวอะมาเนาะโกะ อะมาเนาะ
 คาคแคะโอนจีหุรั้วอัวหุรั้วอัว
 คาคโกะเลจ๊ะเกาะ โกะระ

แล้ว ปลานั้นพูด นกกระสา
 ทำไมแกไม่กินข้าเล่า
 ทำไมไม่กินข้า นกกระสา
 นั้นมันคิด เราจะกิน
 วันหนึ่งนี้ ได้เพียงวันเดียว
 ถ้าเราจะทำอุบาย ทำมารยา
 เรากินไปทุกวัน หรือเรา
 ได้กินปลาทั้งหนองน้ำนี้
 เราได้กินหมด ถ้าเราจะกิน
 วันเดียวนั้น เราได้กินเพียง
 วันี่วันเดียว วันหน้าเราอด
 ปลา มันก็ไปเข้ามา
 ริมตลิ่งมันไม่ให้เรากินแล้ว
 อ้อ นกกระสา นั้นอ้อ ได้ยิน
 (นก) ปลาทำไมไม่กินเราเล่า
 นกกระสา นั้นมันทำอุบาย โอ
 เรานี้เมตตาสงสาร
 กับแกเราไม่กินแกแล้ว นกกระสา นั้น
 พูดกับปลานั้น เรานั้นเมตตา
 สงสาร เราไม่กินแกหรอก
 เหตุนี้แล้ว เราสงสารแกนั้นแล้ว
 เราเห็นแกว่าย(น้ำ)อยู่ในหนองน้ำ
 นี้ในเวลานั้น บ่อน้ำนี้
 น้ำมันน้อยลงทุกวันทุกวัน
 น้ำนั้นก็แห้ง นั้นแหละ

อ้าวชานคูปิอ้าวเซอโหลเกวี่คหุ่มัว
 เกวี่คปูลอน อะมาหุ่มัวอะมา
 ปูลอนโกะคาคกลางคาคคี
 กลางออก อาหุ่มอะเตะ
 หุมิบฉิมเป็นหุ่มอนเปาะเซาะ
 หุตะเกวี่น ค่ะหุ่มัวเกาะ
 เซอะมาคอบปิท่มงเนาะโกะ
 คาคคะเกาะจีหุ่มัวฮัว "คะ
 โจคจีหุ่มัวฮัว สะโหฺลอะคาก
 ค่ะเกาะปะตะซุยกโกะออกได้
 โกะระฮัวหุ่มคตาชานคูปิโกะ
 ฮัวหุมิดเกอะกอบิอาหุ่มงเกวี่คคี
 เกวี่คตามคาคกลางคี
 คาคหุเกาะคี เกอะหุ่มงหุมิบ
 กะโกะคะฮัวเกวี่ฮัวฮัวปัก
 ปักโกะเกวี่ละได้ โอ
 ถ้าปิทอะเตะฮัวเกะ
 หุ่มัวปี หุ่มัวหุฉิมหุฉิมเกอะ
 หุ่มัวกะ อิดอเกอะ กะหะหุฉิม
 อากอฮัว อากอฮัว อากอเซอ
 หะหะหุมค แกะหะหะหะ
 คาคอะมาเกะฮัวเกวี่คคี
 คาคคะกลาง อะ ฮัวก้างนา
 กะโกะอะเตะ อะเตะ
 กะหะหุฉิมโกะหุ่มงกะหุ่มัว

เราสงสารแก่เรา(เดิน)หนองน้ำอีก
 หนองหนึ่ง บ่อน้ำหนึ่งบ่อ
 อีกนั้นน้ำมากน้ำลึก
 มากหมก ไปอยู่โน้น
 สนุกสนานว่ายน้ำเล่นเป็นสบาย
 ไม่ต้องห่วง มันไม่มีแห่ง
 แต่บ่อน้ำที่แกอยู่แล้วนั้น
 น้ำมันแห้งลงทุกวัน มัน
 แห้งขอลงทุกวัน เมื่อไรน้ำ
 มันแห้งแกต้องตายหมกเลยนั้น
 นั้นแล้วเราเมตตาสงสารแกนั้น
 เราอยากให้แก่ไปอยู่หนองน้ำโน้น
 หนองที่น้ำมากโน้น
 น้ำไม่แห้ง ได้อยู่สบาย
 ปลานั้นมันพูดว่าจริงหรือนกกระสา
 นกกระสา นั้น(พูดว่า)จริงซิ โอ
 ถ้าแกไม่เชื่อเราเอา
 พวกแกหนึ่งตัว ตัวไหนตัวไหนก็ได้
 พวกปลา ตัวไหนก็ได้ ปลาทั้งหลาย
 ไปกับเรา ไปดู ไปให้เห็น
 กับตา จริง(หรือ)ไม่จริง
 น้ำสระนั้นบ่อนั้นหนองนั้น
 น้ำมันมาก ไป เราจายไป
 ปลานั้นเชื่อ เชื่อ
 ปลาเหล่านั้นมีปลาตัวหนึ่ง

อา เติงอะหฺย่าง อ๊ะ
 อัวอาเป้อ ป็อกโกะกังนาเล
 ป็อกโกะกังนาเกะโกะ อาจกั๊

อาหะเหฺลียะ เกฺว๊ตตี
 เกฺว๊ตตีโกะเกะโกะเป็นหฺวอน
 อะควเกฺว๊ตโกะพอยลวยตอย
 อ้อ เชอ ก๊าคโกะสัหฺมิมสิบ
 เคะะ เบ้าะเซาะเคาะ กะโกะ
 อะเลียงเกฺลึง อะเลียงเกฺว๊ง
 ป็อกโกะกังอะเลียงแหฺนง
 เกฺว๊ตอะเรมโกะปุดอนเล
 กางอะเลียงเกฺว๊ตอะเรม
 กะโกะหะเหฺลียะ เจียะกอหฺร้วหะกาว्हเล
 โอ แก้วะป็อกเนาะ แคะกัง
 นาอัวแคะหะเหฺลียะเกฺว๊ตตีโกะ
 เกฺว๊ตตีโกะก๊าคสัคคั๊เบ้าะเซาะ
 เคะะ หุมิบสิบ เคะะเอาแคะ
 พอดคัคเกาะ หะตะเนาะโปย
 เกอะหุมังเหฺรียะระ โตะถาโกะ
 กะหะหฺลางอะแคะเจียะ
 หะหฺลางกะโกะ กะโกะอะแคะ
 ป็อกโกะ เลยอา อาเกาะ
 ป็อกโกะอาโตะ อ้า รับอาซา
 กางนา กางนาหฺมัวฮัวหฺมัวนา

ไป รับอาสา ไป
 เราไปคฺย นกกระสา นั้นคฺยไป
 นกกระสา(นั้น)คฺยปลานั้นไป
 ไปถึงโนน
 ไปปลอย หนองน้ำโนน
 หนองน้ำโนนปลาตัวนั้นว่ายเล่น
 ในหนองน้ำนั้นจนพอแล้ว
 อ้อ พบ น้ำนั้นลึกสนุกสนาน
 ดี เย็นสบายดี ปลาตัวนั้น
 กลับมา กลับมา
 นกกระสา นั้นคฺยกลับมายัง
 หนองน้ำเดิม นั้นอีก
 คฺยกลับหนองน้ำเดิม
 ปลาตัวนั้นเล่า(กิน)กับพวกพ้องของตัว
 โอ จริงนกกระสา นั้นคฺย
 เราไปมีนปลอย(ใน)หนองน้ำนั้น
 หนองน้ำนั้นน้ำลึกน้ำเย็นสบาย
 ดี สนุกสนานดีไม่ต้อง
 กลัวน้ำแห้ง คอไปนี้เรา
 ได้คฺยสนุกแล้ว เป็นอย่างนั้น
 ปลาทั้งหลายหลงเชื่อ
 เรื่อง(ของ)ปลาตัวนั้น ปลา นั้นเชื่อ
 นกกระสา นั้น เลยไป ไปกัน
 นกกระสา นั้นไปเป็น อ้า รับอาสา
 คฺยไป คฺยไปวันหนึ่งตัวหนึ่งสองตัว

โหนก้าโดคก้า ป็อกโกะกังนา
 อัจกยูนอมหะหลัวโกะเด
 ป็อกโกะเจียะเพะออก หุเกวอะ
 อะนาหะหลือยะเกวักตีมีว
 เปะกะหลอกเนาะโกะ อ่า จิต
 นึกว่า กะโกะอาหุ่มงเกวักตี
 เปาะเซาะ เปะหุ่มหลอกเนาะโกะ
 ป็อกกังนาหุวัฮัว กังนา
 ป็อกโกะเจียะออก กังนา
 ป็อกโกะเจียะออก จุกกอง
 หุ่มงออกค่อมหะหลัวโกะ
 กะโกะหุ่มวเกวักโกะออก
 ออกปั๊วกราว เตียะหะตาม
 หุ่มว หะตามโกะเซอกะ
 โกะอาเกาะออก หะก้าว
 ระหุแตม หุแตมนึกว่า
 ป็อกโกะกังนาหะหลือยะเกวักตี
 อะโตะเกวี่โกะป็อกโกะเจียะเพะออก
 อายะ หะตามโกะหุ่มวเกวัก
 หุ่มวเกวัก โออัวาก้าป็อก
 หะตามโกะแคะหะโกะ โอเกอะได้
 แคะ อาอา ทีเนาะเบะ
 หะตามโกะฮ้า อัวาโกะ
 อาเกอะระ สะ ป็อกจะกัง
 นาอัวจะเก็คปาน กังนาอัว

ใหญ่้างเล็ก้าง นกกระสาขึ้นคาบไป
 ไปถึงต้นกุ่มน้ำชี
 นกกระสาขึ้นกินเสียหมด ไม่ได้
 เอาไปปล่อยที่หนองน้ำโน้นเลย
 อ้ายปลาหางนั้นนั้น อ่า คิด
 นึกว่า ปลานั้นไปอยู่หนองน้ำโน้น
 สุขสบาย อ้ายอยู่ข้างนั้นนั้น
 นกกระสาคาบไปทุกวัน คาบไป
 นกกระสาขึ้นกินหมด คาบไป
 นกกระสาขึ้นหมด กระดุกกอง
 อยู่โคนต้นกุ่มนั้น
 ปลา(นั้น)หนึ่งหนองนั้นหมด
 หมดภายหลัง ถูกปู
 ตัวหนึ่ง ปูนั้นเห็นปลา
 นั้นไปกินหมด ตัวเอง
 ก็ไม่รู้ ไม่รูนึกว่า
 นกกระสาขึ้นคาบไปปล่อย(ที่)หนองน้ำนั้น
 ที่จริงนั้นนกกกระสาดำนั้นกินเสียหมด
 ไปแล้ว ปูตัวนั้นมา
 ตัวนั้นมา โอเราไปด้วยนกกระสา
 ปูนั้นพูดเช่นนั้น โอได้ชี
 เอ้า ไปไป ที่นี้อ้าย
 ปูนั้นพูด เราไปนั้น
 ไปได้หรอก แต่ นกกระสาจะคาบ
 เราไปจะเอาปาก คาบเราไป

โกะอัวพอด ปี่ปะพะโกะระ
 อัวจะอาอาภา ะ กออัวเนาะ
 เกตหุงานเงบโหล่เกาะป็อกกลา
 คอย ปออาปางอัวเกว็ดคี่
 กอ กางนากอปานโกะอัวพอด
 พอโตะซาคโกะป็อกโกะอะเต๊ะ
 หะตามกำ พออาจักโกะ
 หะตามโกะ เงบโหล่ เกตหุงาน
 โกะเงบโหล่เกาะป็อก ป็อกโกะ
 ปออา ปออาปออาจักฮุนอม
 หะหุด้วโกะ ฮุนอมหะหุด้วโกะ
 ป็อกโกะหะบ๊ะกอหะตามเปอ
 เต๊ะ กะหุมัวเกว็ดอัวอะแห่นังโกะ
 อัวเจียะเพาะออกอายะ ปิเนาะ
 เกลึงกำอัวเนาะ อัวจะเจียะมุดอน
 อัวหูกอหุม่งเกว็ดคาคคีคากกลางโกะ
 คาคคีคาคกลางอะลวเกกร้าว
 อัวจะเจียะปิระ หะตามโกะ
 เหมิ่นแตะถ่าโกะ โอ
 ป็อกเนาะจุนาย กะหะหุกลางโกะ
 เต๊ะอะเต๊ะเจียะป็อก
 ป็อกเจียะเพาะออก จุกกอง
 หุม่งอะคอมหะหุด้วเนาะ
 มาหะหุด้วเนาะ โตะถ่าโกะ
 หะตามโกะ ปิเจียะอัวหุเกอะระ

นั้นเรากลัว อย่าทำอย่างนั้นเลย
 เราจะไปไปด้วย แต่ ให้เรา
 เอากำหนึ่มคอนกกระยางไว้ก่อน
 แล้ว บินไปเก็บเรา(ไว้)ที่หนองน้ำโน้น
 ให้ คามไปด้วยปากนั้นเรากลัว
 เมื่อเป็น เช่นนั้นนกกระสา นั้นเชื่อ
 ปูน้าง พอไปถึงโน้น
 ปูนั้น หนีไว้ เอากำ
 นั้นหนีคอนกกระสาไว้ นกกระสา นั้น
 บินไป บินไปบินไปถึงต้น
 กุ่มนั้น ต้นกุ่มนั้น
 นกกระสา นั้นชี้ให้ปูก
 นั้น ปลาหนองหนึ่งเราเอามา นั้น
 เรากิน(เสีย)หมดไปแล้ว เจ้า
 มากับเรา นั้น เราจะกินอีก
 เราไม่ให้ยู่หนองน้ำลึกน้ำมากนั้น
 น้ำลึกน้ำมากเอาที่โอบแล้ว
 เราจะกินเจ้าแล้ว ปูนั้น
 ไคยิน(ถุก)กั้นนั้น โอ
 นกกระสา นั้นเจ้าเล่ห์ ปลาเหล่านั้น
 มัน เชื่อถือนกกระสา
 นกกระสา กินเสียหมด กระชุกกอง
 อยู่โคนต้นกุ่มนั้น
 มากขนาดนี้ เป็นดังนั้น
 ปูนั้น เจ้ากินเราไม่ได้แล้ว

ปิเจียะอัวโกะ ถ่าลวเจียหุเกอะ
 อัวเก็ดหุงานโกะ เจียโหลเกาะปิ
 โกะระ อัวจะเจียเกาะปิกอ้ออก
 หะตามซุ่ยอถาโกะทอย
 หะตาม เจียเกาะป้อกโกะป้อก
 ป้อกโกะซุ่ยอ อ่า
 ป้อกโกะซุ่ยอ อี้เงาะระ
 เคะหว่าดาวโกะเหญียะอ่า
 อะเตะเหญียะออกตะซุ่ยอ
 ล่าหะออก เปียะกะ
 หะหลางโกะตะอะเตะเจียะป้อก
 ป้อกเจียะเทาะกุดักออก
 ปัวกูรวป้อกโกะปูลอน
 นีกว่าตะเคาะ หะลวเกะ
 อะเตะหะตามปูลอน
 หะตามโกะ เจียป้อก
 เกาะป้อกโกะป้อก ตะซุ่ยอ
 อาปูลอน เงาะระเหญียะอ่า
 อะเตะหลัว อะเตะเหญียะออก
 ตะซุ่ยอคิเกาะ โกะระ
 หะหลานอะเตะเหญียะเนาะ
 ลอยเปียะ เญียะกอะเตะ
 อะเตะระ ตะปะกอะเตะออก
 ตะกางโหลหุมัวอะโต อะลัง

เจ้ากินรานั้น อย่างไรก็กินไม่ได้
 เราเอากำนัน หนีบคอเจ้าไว้
 นั้นแล้ว เราจะหนีบคอเจ้าให้ขาด
 ปุ๊กคังนั้นแล้ว
 ปู หนีบคอนกกระสา นั้นขาด
 นกกระสา นั้นตาย อ่า
 นกกระสา นั้นตาย นี่แหละ
 เหวคานั่นทานว่า
 เชื้อเขาหมกต้องตาย
 ทั้งหมด อ้ายปลา
 ทั้งหลายนั่นมัน เชื้อนกกกระสา
 นกกระสา กินหมดสิ้นไป
 ภายหลังนกกกระสา นั้นอีก
 นีกว่ามันฉลาด ทำไมมันจึง
 หลงเชื้อปุ๊กอีกเล่า
 ปูนั้น หนีบนกกระสา
 กอนกกระสา นั้นขาด ต้องตาย
 ไปอีก นี่แหละ เขาว่า
 เชื่อง่าย เชื้อเขาหมก
 ต้องตายด้วยกัน นั้นแหละ
 เรื่องเชื้อเขานี้
 ทุกอย่าง เขาให้เรือ
 เชื้อเด็ก แต่อย่าได้เชื้อหมก
 ต้องเก็บไว้หนึ่ง ฟัง

หูมัวอะโต เหม็นตะ
 หูมโก้ยตะนิจรรนา
 ว่าโตะแกวี่หุโตะแกวี่
 กอตะชักกอหะตักกอไป
 บอกลอ ตะระย้อบนิจรรนา
 เญาะระเป้วถิซอกโกะ อ่า
 โตะเคหว่าคารวมงฮุนอมหะเล้วโกะ
 เกอะหุญาค ป็อก กอเกะ
 ฮ้าป็อกกาหะตามโกะ
 คอยเกูลิงนิจรรนา
 หะหล่าน อะตะหะญีเยฮ้อค
 ตะระย้อคซำกะซำป็อก
 เนาะระฮ้อค ประราว อ่า
 หุניתาน ฮ้าประราวปอม
 หุนม เกอะเกอะหุนมชะเนาะ

หูหนึ่ง ไคยีน(ถูก)
 อะไรต้องพิจารณา
 ว่าเป็นจริงไม่เป็นจริง
 ให้สุขให้ทุกข์เรา
 เพียงใด ต้องคิดพิจารณา
 นี่แล้วพระโพธิสัตว์(ของ)เรานั้น อ่า
 เป็นเทวดาอยู่(ที่)ต้นกุ่มนั้น
 ได้เห็น นกกระสา กับปลา
 หรือนกกระสากับปูนั้น
 แล้วมาพิจารณา
 เหตุ เชื้อเขาหมด
 ต้องตายทั้ง(กับ)ปลาทั้งนกกระสา
 นี่แล้วเหตุ เรื่องราว อ่า
 นิทาน หรือเรื่องราวตำนาน
 มี สันสันมีเพียงนี้

จบ

กาถิ่นลม

นิทานเรื่องนี้ ผู้เล่ากล่าวถึงกาแก้วตัวหนึ่ง บินไปเที่ยวหาอาหารที่ไหนไม่
 ไรแล้ว ประกอบกับหูกาและเรียวแรงก็ไม่เหมือนดังแต่ก่อน จึงแก่งทำอุบายยืมขา
 เตี้ยว หลับตาและอำปากเฉยอยู่ บรรดานกบนต้นไม้เห็นอาการอันแปลกประหลาด
 ของกาดังนั้นจึงพากันสงสัย เมื่อนกเหล่านั้นไต่ถามกา กาจึงบอกว่าตนนั้นถือศีลกินลม

ไม่กินสิ่งมีชีวิตใด ๆ ทั้งสิ้น บรรณานกที่อาศัยและทำรังอยู่บนต้นไม้จึงไว้วางใจกา
เมื่อได้เวลาออกไปหาอาหาร บรรณานกทั้งหลายเหล่านั้นต่างก็ร้องฝากไข่บ้าง ฝาก
ลูกน้อยในรังบ้าง เมื่อนกพากันไปหมดแล้ว กาก็แอบไปขโมยกินไข่ในรังบ้างขโมยกิน
ลูกบ้าง ครั้นเวลาเย็นบรรณานกเหล่านั้นก็บินกลับมายังรังของตน ก็พบว่าไข่และลูก
น้อยหายไป จึงพากันไปถามกา กาก็ตอบว่าตนยืนกินลมเพลินอยู่ ไม่ทันสังเกตว่า
ใครแอบเข้ามา วันรุ่งขึ้นก็เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นอีก นกทั้งหลายจึงเกิดความสงสัย
วันต่อมาให้นกส่วนหนึ่งแอบซ่อนสังเกตดูว่าใครมาขโมยกินไข่และลูกนกในรัง ก็ทราบ
ว่าเป็นกาคตัวนั่นเอง ครั้นถึงเวลาเย็นบรรณานกทั้งหลายกลับมาและได้ทราบสาเหตุ
ว่ากานั้นเองเป็นผู้ขโมยกินไข่และลูกนกในรัง นกเหล่านั้นจึงรวมจิกจิกตีกาจนถึงแก่
ความตาย

นิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นคติความเชื่อในการลงว่าตนเป็นนักบุญหรือนัก
พรต ทำให้ไม่มีผู้ใดสงสัยพฤติกรรมของตน โศร่งเรื่องคล้ายกับนิทานชาดกเรื่อง
มุลิกชาดก¹

ระคากเจียะกุยา

นายเลียม วังวารี่

30 สิงหาคม 2521

ระคากเจียะกุยา

กากินลม

ปะคั้วกับกุลาเคะหุ่ญชะคาคหั่ว
หุญาคเคียะหะเจมเหสุียะปะทะตาว
อะคั้วฮุนอมซุ แถกใหญ่หะปั้ว หะมายก่า

ในการครั้งหนึ่งมี กาคตัวหนึ่ง
เห็นนกอาศัยอยู่
ที่ต้นไม้ ทำรังไว้ ไข่บ้าง

¹ เลียม มากบวล การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดกกับนิทาน

โกนกำ กุ่ลั้งระแคะ สะก้ากโกะ
 ขั๊อม อัวเกอะแตกจะนายซ้าดลอรวา
 อัวเกอะ แตกหุ้มิกกหะเจมตะเนาะเกอะ
 ขั๊อมอะควัจ้อกโกะ ขั๊อมอะควัจ้อกโกะทอย
 หะค้ำคโกะขั๊อมนาโกะระ หะค้ำค
 อาแตกหุ้มิกกาหะเจมโกะ อ้าแคะ
 หะค้ำคเหญี๊ยะหะทาวจ่างหุ้มักทอย
 อาโหล่ปานเจียะกุยา ว้ากหะเจมโกะ
 อัวเจียะกุยา อัวหุเจียะอาหาระเผื่อเจิน
 หุ้มโก้ยมัว แคะระอัวแห่งฮอย
 เจียะเทาะกุยาเอื้อฮ้ากหะเจมโกะ
 อา หะเจม หะเจมโกะกิ
 เหญี๊ยะหะอะแต๊ะแนมหุ้มัก
 ที่เนาะหะค้ำคโกะหุ้มักทอน หะเจมโกะหุ้มัก
 หะทาวเหญี๊ยะ จ่างหุ้มักคี่ อาโหล่ปาน

เจียะกุยาโกะระ ที่เนาะหุ้มักอาหุ้มักอา
 ที่เนาะหะเจมเหญี๊ยะอะแต๊ะ โอ
 หะค้ำคเหญี๊ยะแห่งฮอยเหญี๊ยะเจียะกุยาแควะ
 อัวหุเจียะพ้อดระ ป๊ะปะหะโกะระ
 หะค้ำคหุ้มักฮอนอมขุเนาะเคาะ
 เกอะแห่งฮูมายแห่งโกนโปยโปยเกอะ
 อากุล่ายเจียะเกอะแห่งจ้อกโปยโกะ
 แคะโกะทอยเหญี๊ยะหะเหญี๊ยะ

ลูกข้าง ว่าไปก็มากอยู่ กานัน
 คิค เราจะทำอุบายอย่างไรเล่า
 เราจะได้ ญกมิตรกับนักเหล่านี้นได้
 คิคในใจนั้น คิคในใจนั้นแล้ว
 อีกานันคิคไปดั่งนั้นแล้ว กา
 ไปญกมิตรกับนกันนั้น ถ้าว้า
 กาเขายืนตีเดียวแล้ว
 อ้าปากไว้กินลม พดกับนกันนั้น
 เรากินลม เราไม่กินแล้วโภชนาหาร
 อะไรทั้งหมด เอาเถิดเราจำศีล
 กินแต่ลมอย่างเดียวพดกับนกันนั้น
 อา นก นกนั้นก็
 เขายังไม่เชื่ออยู่หรอก
 ที่นี้ กานันก็อยู่ นกนั้นอยู่
 ข้างบนเขา(ซึ่งยืน)ตีนเดียวนั้น
 อ้าปากไว้
 กินลมนั้นแล้ว ที่นี้อยู่ไปอยู่ไป
 ที่น้นกเขาเชื่อ โอ
 กาเขาถือศีลกินแต่ลมจริง
 เราไม่ต้องกลัวแล้ว อย่าทำอย่างนั้นเลย
 กาอยู่ที่ตนไม้ก็ดี
 ได้เฝ้าไขเฝ้าลูกเรา เราได้
 ไปหากินได้ดังใจเรานั้น
 ว่าดั่งนั้นแล้ว เขาปล่อย

ใหญ่ยะอาใหญ่ยะปรางโหลโกนกาหะคาคโกะ
 หมายกอหะคาคโกะเจ ที่เนาะใหญ่ยะ
 อาเกาะออกละเนาะ พออาเกาะออก
 หะคาคโกะละเนาะก็ อาหุย่องเจียะ
 หมายหะปัวโกะหุมัวหุมียะ อือ
 โจนหะปัวเนาะหุมัว อากุลือกเจียะพอ
 พออากุลือกเจียะฮือโกะทอย
 เจียะพัทอยละเนาะก็ สอหะเจมเกuling
 เนาะหะตาวจ่างหุมัว ฮาโหลปาน
 เจียะกุกาโกะปลอน เจียะกุกาเนาะ
 หะเจมโกะอะเลียงเกuling เอ๊ะ
 ใหญ่ยะหุรง เอ๊ะ โจนฮัวแกละอาหุมัว
 ใหญ่ยะแกะเอ๊ะ หมายฮัวแกละ
 เออ แกละหะคาคโกะได้
 เออ ฮัวเจียะกุกาเพดิน ฮัวหุรง
 หุรงอะเนาะเล ฮัวระหุญาก
 ใหญ่ยะโกะเกulingถาลอ ใหญ่ยะแกะ
 เออใหญ่ยะทอยโกะทอน เกอะเคิน
 อาหะโกะปลอน พออาเกาะออกโกะ
 หะคาคโกะปะหะโกะปลอน
 พอแคะอาออกอาหุย่องเจียะ
 โจนหะปัวโกะหุมัว หะปัวเนาะหุมัว
 หะโกะปลอน ปะซาคโกะ
 หะเจมเกาะอะเลียงเกuling เอ
 หุญากแคะโตะซาคโกะปลอน

เขาไปเขาฝากลูกกับกานัน
 ไซให้กานันแล้ว ที่นี้เขา
 ไปกันหมดคนนั้นแล้ว พอไปกันหมด
 กานันแล้วที่นี้ ไปยังกิน
 ไซวังนั้นเองหนึ่ง อือ
 ลูกนกรังนี้ตัวหนึ่ง ไปขโมยกินพอ
 พอไปขโมยกินกันนั้นแล้ว
 กินอิ่มแล้วที่นี้ พอนกมา
 นี้นับเต็มตัว อ้าปากไว้
 กินจนนั้นอีก กินจนนี้
 นกนั้นกลับมา เอ๊ะ
 เขาดู เอ๊ะ ลูกเราหายไปหนึ่ง
 เขาวาเอ๊ะ ไซเราหาย
 เออ หายกานันก็
 เออ เรากินนมเพลิน เราอยู่
 อยู่ที่นี่แล้ว เราก็กินเห็น
 ใครนั้นมาอย่างไร เขาวา
 วันรุ่งขึ้นนั้น พอเวลา
 ไปอย่างนั้นอีก พอไปกันหมดแล้วนั้น
 กานันทำอย่างนั้นอีก
 พอมันไปหมดไปยังกิน
 ลูกวังนั้นตัวหนึ่ง รังนี้ตัวหนึ่ง
 อย่างนั้นอีก ทำอย่างนั้น
 นกเหล่านั้นกลับมา เอ
 พมมันเป็นอย่างนั้นอีก

หนีเยะแคะโกนแกละ อัวแคะ
 โกนแกละ เอ แคะหูกะ กาทุแคะ
 หะคาคเนาะโกะ ฮ่ำเตียะเจียะกุยา
 แหม่งซอหะทาวจางหุ่มเนาะโกะ
 จ็อคแคะหูกอมโถหุ่มกาโปยง
 ละเนาะโปยปะปะหะโกะระ แคะหะโกะ
 ฮ่ำกอหุ้วหะกาวหิโกะ โปยปะอาออก
 แอมหุ่ม แหม่งโกย แคะจะโตะ
 ซักลอราว กอหุนหุ่มโกย
 หะคาคโกะ ทอยหะเจมย้อยหะโกะ
 ทอยระเฮย จัวหนีเยะกอนอาหนีเยะเกะเล
 เจาะโหลหุ่มบา แอมหุ่มจะกุรา
 เหวระอะกุราผู้มอมชะโนะเล
 แหม่งโกย พอเกอะดาแคะอา
 หะคาคโกะหนีเยะแคะอา หนีเยะอาหุของ
 เจียะดาโกะปลอนระ หุของโกะแคะเซอ
 ออ หะคาคเนาะดาเนาะเอน
 แคะหุ่มกาเปะปัวโถมัว
 หะคาคเนาะเอนหุของเจียะโกนอัว
 เกอะแกละอาเหวระฮัวเหวระฮัว
 แคมซาโกะทอย จัวซออีโกะ
 หุรวโกะอะเลียงตอน หะแคมเจียะ
 หุรวออก พอหะแคมเจียะ
 โกนหุรวออกตะโกะเล หะเจมตะโกะ

เขาว่าลูกหาย เราว่า
 ลูกหาย เอ มันไม่ได้เรื่องก็ไม่รู้
 กานัน พูคว่ากินลม
 ถือศีลขึ้นคืนเดียวนั้น
 ใจมันไม่ซื่อตรงกับเราหรอก
 หีนเราอย่าทำอย่างนั้นเลย ว่าคังนั้น
 พูกกับพวกตนนั้น เราอย่าไปหมก
 แอมอยู่ กอยสังเกตุ มันจะเป็น
 อย่างไรเล่า ให้ตัวหนึ่งสังเกตุ
 กานัน แลวันกปรักคังนั้น
 แลวันรุ่งขึ้นไปกันแล้ว
 เก็บไว้นึ่งสองตัว แอมอยู่ระหว่าง
 ราวระหว่างพุ่มไม้คันอื่นซี
 กอยสังเกตุ พอได้หามันไป
 กานันเขาออกไป เขาไปย่อง
 กินอย่างนั้นอีกแล้ว ย่องนั้นมันเห็น
 ออ กานันอย่างนี้เอง
 มันไม่มีความซื่อตรงหรอก
 กานันเองย่องกินลูกเรา
 ได้หายไปทุกวันทุกวัน
 ร้อย่างนั้นแล้ว เป็นลงวันนั้น
 พวกนั้นกลับมา เล่าให้
 พวกพ้องหมก พอเล่าให้
 พวกพ้องหมกคังนั้นแล้ว นกเหล่านั้น

เหมีนตะโกะตอยจะเนาะ หูลุม มือก
 เหฐียะเกาะเลดะเนาะ มือกชะคาคโกะ
 ฮุมานหุมปี เกอะเจียะโกนละโกะ
 หะโกะหะโกะตอยเจ เหฐียะมือก
 ฮัวมือกเหฐียะกักฮัว ปลีกคักเกาะ
 หูลุมเกอะหะคาคโกะเลย ฮุยอกเล
 หะคาคโกะ โกะระ อ่า อะเลกะ
 อะเลกะโกะเคะหะปุยยะ โปยป๊ะหะเคะคี่
 กุล่งหะเคะแะโตะอาเลเนาะ
 คีจอบถึเตียะฮุยอก ฮักเคะ
 หมัวเปะปัวโถโกะระ

ไถยิบคังนั้นแล้วทั้น เข้า จิก
 กันเลยทั้น จิกกานั้น
 ถามทำไมเอ็ง ได้กินลูกอย่างนั้น
 อย่างนั้นอย่างนั้นแล้ว เขาจิก
 เราจิกเขากัดเรา เอาตีกัน
 เข้าได้กานั้นเลย ตายเลย
 กานั้น นั้นแล้ว อ่า ความไม่ซื่อ
 ความไม่ซื่อมันไม่หมด เราทำไม่ดีแล้ว
 อย่างไม่ซื่อมันไปนไปคังนี้
 ก็ถึงทีต้องตาย เหตุด้วยมัน
 ไม่มีความซื่อตรงนั้นแล

จบ

เสือจำศีล

นิทานเรื่องเสือจำศีล กล่าวถึงเสือแก่ตัวหนึ่ง อยากจะกินลิงกับนกกระทา
 ซึ่งอาศัยอยู่บนต้นกุ่ม จึงได้ออกอุบายหลอกลึงกับนกกระทาว่าตนจำศีลไม่กินอาหาร
 ลึงกับนกกระทาหลงเชื่อ อยู่มาวันหนึ่งลิงกับนกกระทาตกลงเถียงกันว่าผู้ใดเป็นผู้ที่อาศัยที่
 ต้นกุ่มก่อนกัน เมื่อตกลงกันไม่ได้จึงพากันไปให้เสือช่วยตัดสิน เสือแกล้งบอกว่าตนหูตึง
 ให้มาพูกล้อ ๆ เมื่อนกกับลิงเข้าไปใกล้ เสือก็ได้โอกาสจับสัตว์ทั้งสองกินเป็นอาหาร

นิทานเรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงโทษของการหลงเชื่อวาจาของผู้อื่น และโทษของการ
 แทะความสามัคคีกัน.

กุดะแห่มงซอ

นายเลียม วังวารี

30 สิงหาคม 2521

กุดะแห่มงซอ

เลื้อจำศีล

ปะคั้วกับกุดะเคะโกะ หนุ่มหม่ง
 สุนอมซัวซมหมัวสุนอมโกะ
 คั้วกาสุนอมซัวซมโกะ หนุ่มหม่งกุดะ
 (กระแอม) คั้วกาซัว ุมโกะหนุ่มหม่ง
 สุนอยหมัว ซอเหรียะเหวียกั๊ดโกะหมัว
 ปะทะตาวหม่งอะคั้วกาสุนอมซัวโกะ
 ปะทะตาวหม่งโกะ หนุ่มหม่ง
 กุดะหมัว พุ่ย อากุลายเจียะหุหม่าน
 ที่ซุ่ยบกะคั้วจอก ปะทะลอราว
 อัวเกอะ เก็ดเจียะสุนอยกอ
 ซอเหรียะเหวียะกั๊ดเนาะเกอะราว
 ปะปะทะโกะระ อำหะโกะ
 อัวอาหม่งหม่งคอมสุนอมซัวโกะ
 หม่งคอมสุนอมซัวโกะคยเล
 อาหม่งหม่งคอมสุนอมซัว
 หะบ็อคเหมิคโกะเล เหวียะสุนอย
 กอซอเหรียะเหวียะกั๊ดโกะ
 เหวียะหุญาคเตียะโกะคยเหวียะฮุมาน
 หมูปิหม่งทะลอญะราว
 ออ อัวแห่มงซอ อัวเนาะ
 สะหุมพุระอัวแห่มงซอ

ในกาลครั้งก่อนโน้น มี
 คนไทรอยู่คนหนึ่งนั้น
 ที่คนไทรนั้น มีเลื้ออยู่
 (กระแอม) ในคนไทรนั้นมี
 ลิงตัวหนึ่ง นกกระหนานตัวหนึ่ง
 อาศัยอยู่ที่คนไทรนั้น
 อาศัยอยู่นั้น มี
 เลื้อตัวหนึ่ง แก่ ไปหากินไม้ไผ่
 แล้วคิดในใจ ทำอย่างไรเล่า
 เราได้ กินลิงและ
 นกกระหนานได้เล่า
 อย่าทำอย่างนั้นเลย ว่าดังนั้น
 เราไปอยู่อยู่โคนต้นไม้
 อยู่โคนต้นไม้แล้ว
 ไปอยู่อยู่โคนต้นไม้
 หลับตานั่น อ้ายลิง
 กับนกกระหนาน
 เราเห็นภูกนั้นแล้ว เราถาม
 อยู่ทำไมนี่เล่า
 ออ เราจำศีล เรา
 เติบวนี้แก่แล้วเราจำศีล

อ้าวหะจอตซอด อ้าวเหียะ
 อะเหียมเหียะระ แกะทะโกะ
 คอยหม่งชอยหม่งหม่งอะโกะ
 หม่งอะโกะคอย หม่งแตะ
 หน่ายโกะคอยโกะคอย เหียะ
 หะทะคอนหะทะคอนหะทะคอนละเนาะ
 หม่งหม่งเหียะกาละหมัวจัว
 ซอเหียะเหวียะกิดโกะ
 กอฮุนอยโกะ เหียะแกะฮุนอมซุโกะ
 เหียะแกะฮัวหม่งเกอะกุดา
 เหียะแกะหม่งเกอะกุดา
 คอยซอดเหียะเกาะ ซอดเหียะเกาะ
 ที่เนาะ โหล่นเนาะเหียะโกะเกอะ
 กุดโหล่นคั่นโหล่น หุมิาเนาะ
 เหียะโกะเกอะหุดุคเหวียะโกะ
 จะเหียะเหียะโกะจะหม่งเกอะกุดาราว
 จะกุดโหล่นคั่นโหล่นเหียะเกาะ
 ปะปะหะโกะระ ฮำกอแคะ
 หุยมโตะซาดโกะเลแกะ
 ตี กอกุดะเหียะแหม่งชอย
 เหียะหม่มเปะปัวโก
 กอเหียะคัคสิบกอ เหียะโกะ
 จะกุดะเหวียะหุดุคเนาะโกะ
 ฮำซาดโกะคอยตี อะ อาไปบแกะ
 อะ ไปบอากุลายกุดะเหียะเกาะ

เราไม่ฆ่าสัตว์ เราไม่กิน
 ชีวิตเขา ว่าดังนั้น
 แล้วรักษาศีลอยู่ยู่ที่นั่น
 อยู่ที่นี่แล้ว อยู่ได้
 ที่นั่นแล้วนั่นแล้ว เขา
 เชื่องขึ้น เชื่องขึ้น เชื่องขึ้นขึ้น
 อยู่อยู่ถูกกาลวันหนึ่ง
 นกกระทานั้น
 กับถึงนั้น เขาว่าคั่นไม้
 เขาว่าเราอยู่ได้ก่อน
 เขาว่าอยู่ได้ก่อน
 แล้วทะเลาะกัน ทะเลาะกัน
 ขึ้น แล้วขึ้นจะไก่อใคร
 คัคสิบ สองคน
 ใครได้ผิดใครผิดใคร
 จะถูกใครจะอยู่ได้ก่อนแล้ว
 จะคัคสิบกัน
 อย่าทำอย่างนั้นเลย พวกมัน
 หากเป็นเช่นนั้นแล้วเอา
 โนน ให้เสียเขารักษาศีล
 เขามีความซื่อตรง
 ให้เขาคัคสิบให้ ใคร
 จะแพ้ชนะผิดนั้น
 พุคดังนั้นแล้ว ไป ไปเรา
 ไป เราไปหาเสียด้วยกัน

จี้อากุลายกุดะเหญียะเกาะ ทอยหุนิมา
 สุนอยกอซอเหวียะเหวียะกักโกะ
 เหญียะจี้อาโกะ เหญียะเกุถึง
 หุรงกุดะโกะเล หะหมุเนาะฮุนอมซุเนาะ
 อัวเกอะหมั่งเกอะกุดา อือ ฮุนอยโกะ
 เหญียะหมั่งกุดา ทอยละโปยเหญียะมา
 เนาะโกะ เหญียะโกยจะหมั่งเกอะกุดา
 ทอยคัตชินกุกโศนทันโศนอะเราะกอหุญ
 แกะหะโกะ ทอยกุดะโกะช้อยอม อือ
 ละเนาะ เคาะระแกะหะโกะ ทอยฮำ
 อือ กุดะโกะฮำ บีเคาะฮำอะเหว
 เหญียะเกาะหัวหัวโกะฮำหุเหมิน
 เพราะฮำพุยะโตะเคาะล่าง แห่น
 เกุถึงอะเซียกอฮำฮุนิมาโกะ
 เกุถึงอะเซียเหญียะเกาะหมัวหมัวอะโตะ
 อือ เหญียะหมัวหมัวอะโตะฮำนิมาเนาะ
 แกะหะโกะ กุดะโกะช้อยอมอะเหว
 กุดะฮำโกะทอยเล กอหุนิมา
 เกุถึงฮำอะคัวกาอะโตะ พอเหญียะฮำ
 อะคัวกาอะโตะ พอเหญียะหุลบ
 เกาะโตะคู้ เหญียะหุลบเกาะกร้อม
 พอเหญียะอะเซีย เหญียะเกุถึงฮำ
 กุดะเกอะ ถ้ากุดะโกะจับหมัวจุคเล
 ซอคออกสำบาโกะเลย
 ซอคสำบาโกะเลย อือโกะระ

ลงไปหาเสื่อด้วยกัน แล้วสองคน
 ดึงกับนกระทานั้น
 เขาลงไปนั้น เขามา
 คูเสื่อนั้นซี เคี้ยวต้นไม้นั้น
 เราได้ยู่ได้ก่อน อือ ลิงนั้น
 เขายู่ก่อน แล้วเราสอง
 นั้นนั้น ใครจะยู่ได้ก่อน
 แล้วคัตสินพิจารณาแจกแจงให้หน่อย
 ว่าคังนั้น แล้วเสื่อนั้นคิต อือ
 ที่นี้ คิตแล้วว่าคังนั้น แล้วพุด
 อือ เสื่อนั้นพุด พวกแกพุด
 กันไกลไกลนั้นเราไม่ได้ยิน
 เพราะเราแกหมันหนัก นี่
 มากะชิบกับเราทั้งสองคนนั้น
 มากะชิบด้วยกันคนละห
 อือ คนจะหุทั้งสองคนนี้
 ว่าคังนั้น เสื่อนั้นคิตคำพุด
 เจื่ออย่างนั้นแล้ว ให้สองคน
 มาพุดในหุ พอเขาพุด
 ในหุ พอเขาเข้า
 กันเป็นคู้ เขาเข้ากันใกล้
 พอเขากระชิบ เขามาพุด
 เสื่อไค้ ทำเสื่อนั้นงัยที่เคี้ยวเลย
 ตายหมดทั้งสองนั้นเลย
 ตายทั้งสองนั้นเลย นั้นแล้ว

กาละเนาะ หุ่โนโบหุ่หม่มหม่มทอนโกะดี
 เหยอะโกะหะปะปุกะหะหลานเตาะโกะ
 อากุลาหุ่หนายความเนาะโกะ
 พอกุลาหุ่เหญะคักสินเหญะเจียะเทาะ
 แบบ แบบกุละแห่งฮอยโกะระ

กาลนั้น คนเรามีอะไรขึ้นแล้ว
 หากเป็นเหตุเป็นความเหล่านั้น
 ไปหาหนายความนั้น
 พอนาเขาตัดสินเขากินเสีย
 แบบ แบบเสียจำศีลนั้นแล้ว

จบ

เต่ากับนกเป็ดน้ำ

เรื่องเต่ากับนกเป็ดน้ำ กล่าวถึงนกเป็ดน้ำสองตัวตัวเมีย เพียวหากินใน
 หนองน้ำแห่งหนึ่ง ในหนองน้ำแห่งนี้มีเต่าอยู่ตัวหนึ่ง สัตว์ทั้งสามจึงเป็นเพื่อนกัน
 ต่างก็หากินด้วยกันเสมอมา ภายหลังน้ำในหนองน้ำนั้นแห้งขอด นกเป็ดน้ำทั้งสองนั้น
 สงสารเต่าผู้เป็นเพื่อนจะต้องตายเพราะขาดน้ำ นกเป็ดน้ำทั้งสองจึงหาทางช่วยเหลือ
 โดยจะนำเต่าไปหาแหล่งน้ำที่อุดมกว่า แต่ระหว่างที่เดินทางนั้นเต่าต้องไม่พักอะไร
 เมื่อถึงเวลาเดินทางนกเป็ดน้ำทั้งสองจึงให้เต่าคาบไม้ท่อนหนึ่ง แล้วนกเป็ดน้ำทั้งสอง
 คาบปลายไม้ตัวละข้างบินขึ้นไปในอากาศ ขณะนั้นมีเด็ก ๆ กลุ่มหนึ่งกำลังเลี้ยงควาย
 อยู่ เห็นเต่าลอยอยู่ในอากาศก็ชวนกันให้มากู แล้วร้องบอกกันว่า "เฮ้ยเต่าขึ้น
 สวรรค์ไฉน" เต่าได้บินเด็ก ๆ เหล่านั้นพูดดังนั้นจึงโกรธ ลืมคำห้ามของนกเป็ดน้ำ
 ทั้งสอง อ้าปากหมายจะพูดกับเด็ก ๆ เหล่านั้นว่า "มันหนักหัวอะไรเอ็งควยเล่า"
 ครั้นพออ้าปากหมายจะพูดก็พอดีปากหลุดจากไม้ที่คาบไว้ตกลงสู่พื้นดิน เป็นเต่าอกหักจน
 กระทั่งทุกวันนี้

นิทานเรื่องนี้ แทรกคติเกี่ยวกับการไม่รู้จักกาละอันควรพูด และอธิบาย
 เรื่องว่าเพราะเหตุใดเต่าจึงอกหักจนทุกวันนี้ นิทานเรื่องนี้คล้ายกับนิทานชาดก

เรื่อง "กัจจยชาดก"¹ ซึ่งเนื้อเรื่องสัตว์ทั้งสาม คือเต่ากับหงส์สองตัว ไม่ใช่เต่ากับนกเป็ดน้ำ

อะหุรคกอบา

นายเลียม วังวารี

30 กรกฎาคม 2521

อะหุรคกอบา

เต่ากับนกเป็ดน้ำ

ปะดัวกับกุลาเตะ หุ่นม้ามมา
โทะเกวี่ระเปรีย เมอะมิก ป๊ะหะดาว
หุ่มปะดัวกะ หุ่นหุ่มเกวี่ดหุ่ม
เกวี่ดโก อะดัวกาเกวี่ดโกหุ่มหุ่ม
อะหุรคหุ่ม ทอยบับโกะเกวี่ดกลายเจียะ
หุ่มอะดัวเกวี่ดโกะหุระอะฮัวหุระอะฮัว
ทอยอะหุรคหุ่มหุ่มหุนายโกะเกวี่
คี่ซอคบาเนาะแตกหุมิดเหญียะเกาะ
บับกาอะหุรคโกะปออะนระ แตกหุมิด
เหญียะเกาะ
แตกหุมิดเกาะ หุ่มปะดัวกาเกวี่ดโกะ
หุ่มหุ่มอาเนาะ คัดเกวี่ดหุ่มหุ่ม
เกวี่ดโกะเตะเกาะหี่ เกาะเกาะหัดาคโกะ
เตะเกาะหี่โอนอาระเนาะล่ำมาก
อะหุรคโกะเกอะหุ่มเกอะเจียะหั่งล่ำมาก
เตียะเต็งหะดักหุ่มอะดัวเกวี่ดโกะทอยได้
บับโกะทอยได้ เหญียะหุ่มเฮนียง

ในกาลก่อนโน้น มีนกเป็ดน้ำสองตัว
เป็นผิวเมีย ตัวผู้ตัวเมีย อาศัย
อยู่ใน มีหนองน้ำอยู่หนึ่ง
หนองนั้น ในหนองน้ำนั้นมี
เต่าตัวหนึ่ง แล้วนกเป็ดน้ำนั้นมาหากิน
อยู่ในหนองน้ำนั้นทุกวันทุกวัน
แล้วเต่าอยู่อยู่หนึ่งด้วย
ครั้งสัตว์สองนี้ผูกมิตรกัน
นกเป็ดน้ำกับเต่านั้นอีก ผูกมิตรกัน
ผูกมิตรกัน อยู่ในหนองน้ำนั้น
อยู่อยู่ไปที่นี่ น้ำในหนองนั้นอยู่อยู่
หนองน้ำนั้นมันแห้ง มันแห้งน้ำนั้น
มันแห้งน้อยลงไปทีละช้ามาก
เต่านั้นได้อยู่ได้กินหั่งล่ำมาก
ต้องทนทุกข์อยู่ในหนองน้ำนั้นแล้วละ
นกเป็ดน้ำนั้นแล้ว เขามีปีก

¹ เณลิ้ม มากนวล การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดกกับนิทานอีสป
หน้า 60 - 61

ใหญ่ะปอากุล่ายเจียะเกอะ
 กุล่ายอาตามถึสะอานสะอานโกะตี
 หุญาคตามเกุลิงโจ้กากแคะเคาะห
 เยอะ เกเคาะหโกะตอย โปะฮุาจ็อม
 เปียโปยเล โอเปียโปยอะรุดโกะโกะ
 หม่งหม่งอะเตะะ หะดักจ็อกกุดัง
 คาคโกะแคะเคาะหหม่งหุมิบ
 ที่เนาะคาคเคาะห โปยเคียะอาเก็ดแห่ง
 เปียโปยกอเกุลิงหม่งอะเนาะเคาะหุแถม
 ขาเกะระกาเปุริย บ้ายบาโกะฮุยอม

ใหญ่ะเกาะ ขุยอมโอโตะซาคโกะ
 เคาะหเด

(กระแอม) ขุยอมซาคโกะตอยปะปะหะโกะ
 โปยอากุล่ายอะหุรุกใหญ่ะเกาะฮำหะโกะ
 บ้ายบาโกะเกุลิง เกุลิงเหลี่ยะระราปะรา
 ตามอากุล่ายเจียะ ความเกวักตามเกุลิง
 ตามโจ้ กากเคาะห คาคกุดัง โกะตอย
 เหลี่ยะกออะหุรุก อะหุรุกโกะจ็อกใหญ่ะโตะ
 ใหญ่ะหุมิดเกอะอากำ ใหญ่ะหุมิดเกอะ
 อากำเล บ้ายโกะฮำ ออเปีย
 หุยมเปียจะอาตามโปยโกะอาหุเกอะ
 หุยมเปียอาตามโปยตี เปียเกอะอาถาลอ

จะกว่าคอาโกะเล ะอนทานโกะเลแคะหัว

เขามินไปหากินได้
 หาไปตามที่อื่นอันนั้นแล้ว
 เห็นตามคลองที่มีน้ำไหลน้ำมันดี
 เยอะ ใสคั้นแล้ว คิดถึง
 เพื่อนเรา โอเพื่อนเราเท่านั้น
 อยู่อยู่โน้น มีทุกข์โงมมาก
 น้ำนั้นมันแห้งอยู่ไม่เป็นสุข
 ที่นี้น้ำสมบูรณ์ เราต้องไปเอามา
 เพื่อนเราให้มาอยู่ที่นี้ดีกว่า
 สองตัวผิวเมีย นกเป็ดน้ำสองตัวนั้น
 ปรึกษา

กัน ปรึกษาโอเป็นอย่างนั้นคี่ซี

(กระแอม) ปรึกษากันแล้วอย่าทำอย่างนั้น
 เราไปหาเต่าด้วยกัน เชื่อว่าดังนั้น
 นกเป็ดน้ำสองตัวนั้นมา มาเล่าเรื่องราว
 ตามที่ไปหากิน ตามหนองตามคลอง
 ตามห้วย น้ำดี น้ำมาก บั้นแล้ว
 เล่าให้เต่า เท่านั้นใจเขาเป็น
 เขาอยากได้ไปบ้าง เขาอยากได้
 ไปบ้างซี นกเป็ดน้ำนั้นพูด ออเพื่อน
 หากเพื่อนจะไปกับเรานั้นไปไม่ได้
 หากเพื่อนไปกับเรานั้น เพื่อนได้ไป
 อย่างไร

จะเดินไปนั้นก็ หนทางนั้นมันไกล

โหละ ทีโหละเดียเกอะอาเกอะเดียหะเหมีย
 ห่มงหุญญโกะ หุยมเดียหุคเกอะอา
 ตามโปยโกะทอย หุยม ปะเดีย
 แหม่งห่มหุพานเกอะโกะทอย
 อาตามโปยเกอะ หุยมแหม่งห่ม
 หุพานทูกะทอยอาตามโปยทูกะ
 แกะหะโกะ เพราะอะรวาแคะห่มง
 ทอยอะหุคหุญยะฮ่า อ้อ แหม่งเกอะเล
 หุญยะ แกะหะโกะ แหม่งห่มหุพานเกอะ
 เอ้อ หุยมเกอะ ปะละมคัฏกะเจียะเกอะ
 แกะทอยที อัวอะนาเกอะ แกะหะโกะ
 พอหุยมซัคโกะทอยที เกอะอะนา
 ซัคลอรวา บานบาเกะระกาเปุริยโกะเล
 เกิดแห่งหุละห่มหะกุก เกิดแห่ง
 หุละห่มหะกุกทอย หุญยะแห่ง
 ตามปานชะ บาบเบอะกาอุมักโกะเล
 กิดโหละอะเนิงหุคเกอะห่มห่มหะปะค
 ทอยกอะหุคโกะ กิดโหละหุละโกะอะโต
 อะโต พอกิดห่มงเคาะระเล บาบบาโกะ

ปออา ปออาหะหุลินนาเปียอะหุคโกะ
 อาโด้งเค้งโด้งเค้งระเนาะ อะหุคโกะ
 หะกัวอาโด้งเค้งเค้งแคะปออา
 อา อา อา อาจอย หุยมห่มงโกนังวค
 เหมียเกุสียเตาะห่มหะเกอะแคะ

นาน เมื่อไรเพื่อนได้ไปไ้เพื่อนคลาน
 อยู่คนคนนั้น หากเพื่อนอยากได้ไป
 กับเรานั้นแล้ว หาก ทำเพื่อน
 ระวังปากนั้นได้แล้ว

ไปกับเราได้ หากระวัง
 ปากไม่ได้แล้วไปกับเราไม่ได้
 ว่าดังนั้น เพราะทางมันไกลอยู่
 แล้วเต่าเขาว่า อ้อ ระวังได้ซี
 เข่าว่าดังนั้น ระวังปากได้
 เอ้อ หากได้ ทำสัตย์สัญญาได้
 ว่าแล้วนั้น เราเอาไปได้ ว่าดังนั้น
 พอคิดดังนั้นแล้ว ได้เอาไป
 อย่างไรเล่า นกเปิดน้ำด้วยกับเมียนั้นก็
 เอามาไม่หนึ่งทอน เอามา
 ไม่หนึ่งทอนแล้ว ชาวง
 ที่ปากสระ นกเปิดน้ำสองตัวเมียนั้น
 กัดไว้ปลายไม้กันตัวละข้าง
 แล้วให้เต่านั้น กัดไว้ไม้นั้นตรงกลาง
 ตรงกลาง พอกัดอยู่ดีแล้ว นกเปิด
 น้ำสองตัวนั้น

บินไป บินไปห้ามไปอ้ายเต่านั้น
 ไปโงะเทงโงะเทงทีนี้ เต่านั้น
 ห้อยไปโงะเทงโงะเทงมันบินไป
 ไปไปไปไปถึง มีอยู่เด็ก
 เลี้ยงวัวเหล่านั้นอยู่กลุ่มหนึ่งมัน

แหม่มหม่มเกตุลีย แคะหะเปี้ยะเตี๊ยะ
 แคะอะหุรงคเกตุลึงเซอ แคะกักหะเกาะ
 เฮีย เปี้ยะเตี๊ยะเปื่อ เปาะอะหุรงคตอนฟอ
 แคะอำหะโกะ เออแคะเซอ ตอนเกาะ
 เหญ็ยะแคะเอออะหุรงคตอนฟอเวีย
 เหญ็ยะแคะอะหุรงคตอนฟอเวีย
 คอยอะหุรงคโกะปูลอน อะโตะหญ็ยะโกะเหม็น
 แคะแคะอำโกะคอยเล เปี้ยะจ๊อค
 เหญ็ยะโกะเพี้ยระเนาะ เหญ็ยะเพี้ยคอย
 เปี้ยะอะคว๊จ๊อคหญ็ยะจะอำกอแคะโกะ
 หมุ่เตี๊ยะอะเชินกอก็อบเปี้ยะร้าว อัวอ
 อัวตอนฟอโกะอัว เหญ็ยะจะอำโกะคอยเล

พอปักตอนฟานระเนาะเล
 เปี้ยะปานแคะหะลุดจี่หุ่หุ่ลีโกะ
 หะลุดจี่หุ่หุ่ลี หะคามหุ่ลิก
 จิตอยโกะ เปี้ยะเซาะโกะกอ
 เหยอะโกะระ แคะเกอะโกะหม่ม
 อะหุรงคเซาะกอหม่มหม่มเทอหมุ่โกะ
 โกะระ ประราปะราเนาะโกะเล้าเกอะ
 ชะโกะระ แคะเกอะอาชักชวน
 โตะอะหุรงคเซาะกอ อะหุรงคเซาะกอ
 หม่มหม่มเทอหะหมุ่

เป้าว้าวอยู่ มันพบถูก
 มันแหงนมาก มันเรียกพวกพ้อง
 เฮีย พวกเอ็งดู นี่เต้าขึ้นสวรรค์
 มันว่าดังนั้น เออมันเห็นด้วยกัน
 เขาว่าเออเต้าขึ้นสวรรค์เวีย
 เขาว่าเต้าขึ้นสวรรค์เวีย
 แล้วเต้านั้นอีก หูเขานั้นไต่บิน
 ถูกมันผูกตังนั้นแล้ว อ้ายใจ
 เขานั้นโกรธหีนี เขาโกรธขึ้น
 อ้ายในใจ เขาจะผูกกับมันนั้น
 หนักหัวอะไรเอ็งควยเล้า เราไป
 เราขึ้นสวรรค์ของเรา เขาจะว่า
 อย่างนั้นครั้นแล้ว
 พอเปิดขึ้นปากหีนี
 อ้ายปากมันหลุดจากไม้
 หลุดลงจากไม้ ตกลง
 สูดินนั้น อ้ายออกนั้นหัก
 ควยเหตุนั้น มันได้เป็นอยู่
 เต้าออกหักมีอยู่กระทั่งเดี๋ยวนี
 นั้นแล้ว เรื่องรำนนั้นไปได้
 แค่นี้แล้ว มันได้ไปชักชวน
 เป็นเต้าออกหัก เต้าออกหัก
 มีอยู่กระทั่งเดี๋ยวนี

กระต่ายไม่มีหางจระเข้ไม่มีลิ้น

นิยายเรื่องนี้ กล่าวถึงจระเข้ตัวหนึ่งอยากกินกระต่ายเป็นกำลัง วันหนึ่งจระเข้จึงถามกระต่ายว่าวันนี้จะลงค้ำน้ำค้ำนใด กระต่ายตอบว่าจะลงกินค้ำนเหนือ จระเข้จึงไปแอบซุ่มอยู่ค้ำนเหนือ กระต่ายลงกินน้ำค้ำนใต้ จระเข้ก็กินกระต่ายไม่ได้ วันรุ่งขึ้นจระเข้ถามกระต่ายอีกว่าวันนี้จะลงกินน้ำค้ำนใด กระต่ายตอบว่าจะลงกินน้ำค้ำนใต้ จระเข้ไปแอบซุ่มอยู่ค้ำนใต้ ส่วนกระต่ายลงไปกินน้ำทางค้ำนเหนือ จระเข้ก็ไม่สามารถกินกระต่ายได้ กระต่ายกับจระเข้ล้อลอกกันดังนี้เรื่อยมา จนในที่สุดจระเข้ก็จับได้ว่ากระต่ายนี้หลอกตน ครั้นต่อมาจระเข้ถามกระต่ายอีกว่าจะลงกินน้ำค้ำนใด เมื่อกระต่ายตอบแล้วจระเข้ก็ไปแอบซุ่มอยู่อีกค้ำนหนึ่ง กระต่ายชะล่าใจคิดว่าจระเข้ไม่รู้ไม่เท่าทันตน จึงลงไปค้ำน้ำตามปกติ จระเข้ที่ซุ่มคอยอยู่จึงจับกระต่ายไว้ได้ จระเข้หอมกระต่ายไว้ในปากแล้วส่งเสียงซู่ซัง ฮือฮือ ฮือฮือ กระต่ายได้ยินเสียงจระเข้ซู่ซังนั้นจึงพูดขึ้นว่า ที่เจ้าส่งเสียงฮือฮืออนั้นเราไม่กลัว จระเข้หลงเชื่อจึงอ้าปากส่งเสียงร้องดังฮ่าฮ่า กระต่ายจึงกระโดดออกจากปากจระเข้ จระเข้จึงจับถูกหางกระต่ายขาดและจับถูกลิ้นตนเองขาดด้วย กระต่ายจึงมีหางสั้นและจระเข้ไม่มีลิ้นแต่นั้นมา

นิยายเรื่องนี้ เป็นการเล่าความเป็นมาเกี่ยวกับกระต่ายหางสั้น และจระเข้ไม่มีลิ้น

เปะต่ายหมัวหะตะกุกยามหมัวอะตัก

พระภิกษุรวิ ปริธาโน

15 สิงหาคม 2521

เปะต่ายหมัวหะตะกุกยามหมัวอะตัก

กระต่ายไม่มีหางจระเข้ไม่มีลิ้น

หะต่ายโกะหมุิคเกอะเซิงคาค

กระต่ายนั้นอยากค้ำน้ำ

ฮุมาน กุกยาม ฮ้าย กุกยามโกะฮุมาน

ถาม จระเข้ ฮ้าย จระเข้ขึ้นถาม

เซอหะตายโกะฮุมาน หุมิคเกอะ
 เจียะหุม่งหะตายโกะ
 ฮุมาน หะตายแคะเคาะ เกกแคะหุวาค
 ละเนาะคี ฮุมานหะตาย
 หะตาย ฮัวเนาะ เซิงคาคทุลอราว
 เซิงคาคทุหะโม กุยามโกะ
 เหญียะอาแม็ง หุลักหะโม
 แหมง แหมง แหมง
 หะตายแคะเซิงหุลักหะทาว
 เอ หุมัวฮัวระ หุเกอะ ฮัวเหญียะโกะ
 เบียะโกะฮุมานปุดอน เบียะหะตาย
 ฮัวเนาะเซิงคาคทุลอราว
 เซิงคาคทุหะทาว เอ
 กุละแคะอาแม็งหุลักหะทาว
 หะตายแคะหุเซิงเซิงหุลักหะโม
 เอ ออคคอนถา หุมัวฮัวระมะ
 บาฮัวระมะ ป้อยฮัวระมะ
 ปะหะล่อเกอะเจียะหะตายเนาะ
 เกอะราว ที่เนาะฮุมานปุดอน
 เฮย เกกคาคทุลลอเซิงราวฮัวเนาะ
 เซิงคาคทุหะทาว อ้อ เกอะถาเนาะ
 เบียะกุยามโกะจืออา อาแม็งหุลักหะโม
 หะตายโกะจืออาโกะ เหญียะอาเซิง
 หุลักหะโม ซะเคาะกุยามแคะ
 หุลมเกูลิงโกะแคะ

พอกระตายนันตาม อยากรู้ได้
 กินกระตายนัน
 ตาม กระต่ายมันฉลาด เอามันยาก
 ที่นี้ก็ ตามกระต่าย
 กระต่าย วันนี้ คีมน้ำข้างไหนเล่า
 คีมน้ำข้างล่าง จระเข้
 เขาไปคอย ข้างล่าง
 คอย คอย คอย
 กระต่ายคีมน้ำข้างบน
 เอ วันหนึ่งแล้ว ไม่ได้ วันรุ่งขึ้นนั้น
 อ้ายนันตามอีก อ้ายกระต่าย
 วันนี้คีมน้ำข้างไหนเล่า
 คีมข้างบน เอ
 เสือมันไปคอยข้างบน
 กระต่ายมันไม่คีมคีมข้างล่าง
 เอ หมกท่าขึ้น วันหนึ่งเปล่า
 สองวันเปล่า สามวันเปล่า
 ทำอย่างไรจะได้กินกระต่ายนี้
 ได้เล่า ที่นี้ตามอีก
 เฮ้ย เอาน้ำจากไหนคีมเล่าวันนี้
 คีมน้ำจากข้างบน อ้อ ได้ทำนี้
 อ้ายจระเข้นั้นลงไป ไปคอยข้างล่าง
 กระต่ายนั้นลงไปที่นี่ เขาไปคีม
 ข้างล่าง พอดีจะเข้มัน
 เข้ามานันมัน

หะลัดจับเกอะ แคะหะบอมโหล
 คัวปาน บอมปานแคะ
 กุยามโกะเหฎียะฮำ ฮือ ฮือ
 แคะอะเหฺรอะ ฮือ เบะฮือฮือ
 ฮัวหุ่พอดมัว หะตายฮำ
 ฮำ ฮำ โกะฮัวเกอะพอด
 เอ เบะกุยามโกะหะและแคะ
 โกะแกว๊ะ ฮำ ฮำ เหฎียะฮาทอนปาน

หะตายแคะหะลัดแคะหะจับ
 อาคัต อะคัตปอด เปียะกุยามโกะ
 จับเกอะหะตะหะตาย หะตะหะตายโกะ
 ปอด โกะหะหะตะหะตายหะหุ
 หะตาคหุ มัว เซอฮำ โกะเล
 ปอมเนาะชะโกะเล

กระโคตจับได้ มั่นอมไว้
 โนปาก อมปากมัน
 จรเข้มนันพด ฮือ ฮือ
 มั่นร้อง ฮือ เอ็งฮือฮือ
 ข้าไม่กลัวหฺรอก กระต่ายพด
 ฮำ ฮำ นั้นเราได้อ้ว
 เอ อ้ายจรเข้มนันคิดว่า
 อย่างนั้นจริง ฮำ ฮำ เขาอ้าว
 ปากขึ้น
 กระต่ายมันกระโคตมันกระโจน
 ลิ่น ลิ่นขาด อ้ายจรเข้มนัน
 จับได้ทางกระต่าย ทางกระต่ายนั้น
 ทางมันไม่มี จรเข้เกี้ยวนี้
 ลิ่นไม่มี เห็นไหม นั้นแหละ
 เรื่องนี้แสนแฉด

ตอนที่ 3

นิทานมุขตลก

นิทานมุขตลก เป็นนิทานที่มีเนื้อหาส่วนใหญ่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน นิทานประเภทนี้เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือการแสดงออกทางอารมณ์ เป็นการแสดงออกที่มนุษย์ต้องการหาอิสรภาพจากกรอบของวัฒนธรรม จากกรอบของประเพณีและกิจวัตรประจำวัน จึงเกิดการแสดงออกมาในรูปแบบของการเล่าเรื่องตลก เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เนื้อเรื่องอาจจะสมจริงหรือไม่สมจริงก็ได้ แต่โครงมักจะเป็นเรื่องเกินความเป็นจริงหรือคาดคิดไม่ถึง อันเป็นหนทางนำไปสู่ความพอใจในบั้นปลาย คลายความเครียดทางอารมณ์ได้บ้าง ซึ่งทั้งผู้เล่าและผู้ฟังก็ไม่ได้ตั้งใจในความไม่สมจริงเหล่านั้น

นิทานมุขตลก จากคำบอกเล่าของภาคใต้ มีทั้งหมด 5 เรื่อง จำแนกประเภทได้ดังนี้

3.1 มุขตลกหายปัญหามี 1 เรื่อง

มันไม่เข้าใจกัน

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงวงเหล่าวางหนึ่ง มีญาติพี่น้องและมิตรสหายนั่งดื่มเหล้ากันอยู่ ต่างคนต่างปรึกษากันถึงเรื่องที่จะเข้าไปหาของในป่า เมื่อพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องป่าในวงเหล้า มีชายคนหนึ่งตั้งปัญหาขึ้นมาถามว่า "อะไรเอ่ย หั้วมันใหญ่เท่าพอม หูมันใหญ่เท่ากระดอง" เมื่อตั้งปัญหาแล้วต่างก็คิดไม่ออก และสนใจใน เรื่องอื่นมากกว่า ปัญหานั้นจึงยังไม่ได้เฉลย ครั้นรุ่งเช้าทุกคนต่างก็มารวมกัน เพื่อเดินทางไปหาของป่า ระหว่างเดินทางนั้น ชายคนหนึ่งยังคิดถึงปัญหาที่หายกันไว้ก็เดินคิดไปตลอดทาง เมื่อคิดได้ก็โผล่ออกมาว่า "ช่าง" พวกที่เดินรวมกลุ่มกันมานึกว่าชายคนนั้นพบช่าง จึงต่างคนต่างวิ่งหนีจนเหนื่อย เมื่อวิ่งไม่ไหวจึงหยุดพักคุยกัน เพื่อน ๆ จึงถามชายผู้นั้นว่าพบช่างที่ไหน ชายผู้นั้นจึงตอบว่าตนเองไม่ได้พบช่างหรอก แต่ตนนึกถึงปัญหาที่หายกันไว้เมื่อคืน เมื่อคิดได้แล้วจึงพูดขึ้นทันที เมื่อเห็นเพื่อนวิ่งหนีก็เข้าใจว่าเพื่อพบช่าง ตัวเองก็วิ่งหนีบ้าง

๙ ๙๙ ๙
 เคะหัจจอกเหตุยะเกาะ

นายบุญสม อินทร

17 กรกฎาคม 2521

๙ ๙๙ ๙
 เคะหัจจอกเหตุยะเกาะ

ปอมเห็รเณาะ เห็รเคะ
 หุัจจอกเหตุยะเกาะ กาละหุ้หวะหุ้โกะ
 หุ้หมกวนหุ้หมกวน หุ้หมกหะเห็รมเเกาะ
 บั้วเตะ หุ้หวะหุ้โกะ ชำหะออก
 หุ้ปอปปอน หุ้บอปปอเหตุยะเกาะ
 อะเห็ยะโปยจะอาเกุริบ ทอยโปยเกอะมะ
 ภาลอเหตุยะเกาะเคาะราว ทอยหุ้หม
 แหมงปุลายหุ้หวะโกะ ชิตอนเกอะ
 อัวจะเห็ลปอมกออะลั้ง ฮำ
 อีโกยจะเตะตะคาค หุ้โกยเอย
 คอบเคอะอะมาเทิง อะโตเคะโตะ
 อะมาอะนาย ทอยหุ้หวะหุ้ชำหะออกโกะเล
 ชิด หะโจะชิด หะโจะกุยาอาเเกาะ
 เเชิงอะแหุรกอเหตุยะเกาะ
 เห็ยะชิดอัวชิด ชิดถาลอชิดเคะหุ้แตก
 ชิดอาชิดเกุสิงกุยาอากุยาเกุสิง
 เเชิงอะแหุรกอเหตุยะเกาะหุ้ยะอาอาระเห็วเจ็น
 เห็ยะเกาะหุ้หวะเจอะเกาะทอย
 (หุ้วเระะ) เหุ้คอา เหุ้คอา

๙ ๙๙ ๙
 ม้นไม่เข้าใจกัน

เห็รเห็รเห็ร เห็รเห็รเห็ร
 ไปเข้าใจกัน กาลวันหนึ่งนั้น
 มีคำบคคำบคหนึ่ง อยู่รวมกัน
 ฟ้อง พวกพ้องกัน ทั้งหมด
 คนสามสี่คน คิคกัน
 พรุ่งนี้เราจะไปป่า แล้วเราจะไคทำ
 หาไหนกันคิเลา แล้วมี
 ชายหนุ่มคนหนึ่งนั้น คิคขึ้นไค
 เราจะเลาเห็วงไห้ฟ้ง ว่า
 ไคจะคิคออก อะไรเอย
 หุ้บั้นเหาพอม หุ้บั้นเป็น
 เหากระคัง แล้วพวกพ้องทั้งหมดนั้น
 คิค นั้งคิค นั้งคิคกันไป
 คิมเหลักันไป
 เขาคิคเราคิค คิคอย่างไรมันคิคไม่ออก
 คิคไปคิคมาคิคไปคิคมา
 คิมเหลักันกันโกะจนดาร
 กวยกันรวมกลุ่มกันแล้ว
 (หุ้วเระะ) ลืมไป ลืมไป

เปี้ยะปอมตอน เตะโหล่ใหญ่เก๊ะโกะ
 ระเนาะ ข้าใหญ่ข้าอัว อะเลี้ยงฮ้อยห์
 ใหญ่เก๊ะ พออะเลี้ยงจาจ้อยฮ้อยห์
 แหม่งปูลายหมัวโกะเท็ดมิกเกุละหะคอม
 เท็ดหุเฮลิน เอ หมุกัยร้าว
 เปี้ยะค้อมแคะโตะอะมาเิง
 อะโตะแคะโตะอะมาอะนาย
 ชิดอาชิดเกลิงเท็ดเฮลิน เท็ดเฮลิน
 ะดังเหยียะ จานเกรียบ หุงทอนขุนเปิง
 กุ๊เปิง จะอาเกรียบใหญ่เก๊ะ
 ระเนาะพอกมะหะหะริ่มใหญ่เก๊ะคอย
 กิกกวาใหญ่เก๊ะ อาเกรียบ
 อาระเนาะ พอเกอะอะเกินกว่าคอกว่าคอก
 กว่าคหุลมอะโตะเกรียบ เปี้ยะหุนี้
 กว่าคหะตะโกะ ชิดทอนเกอะบับ
 อำทอนอะโกะเล พอชิดเกอะ ปาบ
 ทอนเตะโหล่เก๊ะโกะ เจ็น
 (หัวเราะ) พออำเจิมเปี้ยะหุนี้
 (หัวเราะ) เปี้ยะหุนี้ กว่าคหะระราวโกะเล
 ชิดว่าหุนี้หะตะโกะเฮอเจิม กุ๊บเล
 หุนี้หะตะโกะชิดว่าหุนี้โอะระราวโกะเฮอเจิม
 กุ๊บ ต่างคนต่างกุ๊มอาใหญ่เก๊ะ
 กุ๊บ กุ๊บจนกุ๊มหุหม่าน
 กุ๊บจนคง เหยี่ยมแฮกแฮกระ (หัวเราะ)
 เหยี่ยมตอนแฮกแฮกระเนาะ
 อาหุหม่านแกว่าะแกว่าะฮุมาตอน
 เฮย หะกาวห์เฮอเจิมถื่อจาว
 เฮย (หัวเราะ) เจิมอะจอราว

อ้ายเรื่องตอน ทายกันไว้กันนั้น
 ที่นี้ ทั้งเขาทั้งเรา กลับบ้าน
 กัน พอกลับไปถึงบ้าน
 ฆ่ายหนุ่มคนหนึ่งนั้นนอนคิดตลอดคืน
 นอนไม่หลับ เอ อะไรเล่า
 อ้ายหัวมันเป็นขนาด
 หุมันเป็นขนาดกระคัง
 คิดไปกิกมานอนหลับ นอนหลับ
 ตลอดรุ่ง ไก่ขัน ตื่นขึ้นหุงข้าว
 ห่อข้าว จะไปป่าด้วยกัน
 ที่นี้พอรวบรวมกันแล้ว
 เรียกขานกัน ไปป่า
 ไปที่นี้ พอได้เวลาเดินไปเดินไป
 เดินเข้าไปกลางป่า อ้ายคน
 เดินข้างหน้านั้น คิดขึ้นไคบับ
 พุดขึ้นนั้น นอนคิดไป เรื่อง
 เมื่อทายกันไว้นั้น ข้าง
 (หัวเราะ) พอว่าข้างอ้ายคน
 (หัวเราะ) อ้ายคน เดินอยู่ข้างหลังนั้น
 คิดว่าคนข้างหน้านั้นเห็นข้าง วังซี
 คนข้างหน้านั้นคิดว่าคนข้างหน้าเห็นข้าง
 วัง ต่างคนต่างวิ่งกันไป
 วิ่ง วิ่งจนวิ่งไม่ไหว
 วิ่งจนเหนื่อย หายใจแฮกแฮก (หัวเราะ)
 หายใจแฮกแฮกที่นี้
 ไปไม่ไหวจริงจริงถามขึ้น
 เฮย คิวเห็นข้างที่ไหนเล่า
 เฮย (หัวเราะ) ข้างที่ไหนเล่า

กอเงินตามหะกำว้ดเอะโหลอัว
 ตั้งหุ่หะคอมโกะราว
 หะโกะระเอะเอะ เอะเอะเอะเอะเอะเอะ
 เอะเอะเอะเอะเอะ

อ้อ หุ่รวโปยเอะเอะเอะเอะเอะ
 เอะเอะโหลเอะเอะตั้งหุ่หะคอม
 เอะเอะเอะเอะเอะ หะหุ่เอะเอะ
 หะหุ่เอะเอะเอะเอะเอะเอะเอะเอะ
 กุ่เอะเอะเอะเอะเอะเอะ กุ่เอะเอะเอะเอะเอะเอะ
 หุ่เอะเอะเอะเอะเอะเอะเอะเอะเอะเอะเอะเอะ

ก็ข้างตามที แก ทายไว้กับเรา
 ตั้งแต่เมื่อคั่นนั้นใจ
 กั้งนั้นจิง จิงมารู้กันขึ้น

อ้อ พวกเรานี้หายจริง
 หายกันไว้ตั้งแต่เมื่อคั่น
 มาพูดเคี้ยว เคี้ยวนี้
 คั้วย(เหตุ)ตกใจนี้แล้ว
 วังแทบตาย วังจนไปไม่ไหว
 นิทาน เรื่องนี้หมดแค่นี้แล้วครับ

จบ

3.2 มุขตลกคนโง่มี 1 เรื่อง

คนปลูกเผือก

นิทานเรื่องคนปลูกเผือก กล่าวถึงแม่กับลูกสาวสองคนมีอาชีพทำไร่ วันหนึ่ง
 ขณะที่ผู้เป็นแม่กำลังปลูกเผือกอยู่นั้น มีลิงตัวหนึ่งเดินผ่านมา ลิงจึงถามหญิงผู้นั้นว่า
 กำลังทำอะไร หญิงผู้นั้นจึงบอกกับลิงว่าตนกำลังปลูกเผือก ลิงจึงแนะนำขึ้นว่าการ
 ปลูกเผือกอย่างนั้นทำให้เผือกงอกช้า ถ้าจะให้เผือกงอกเร็วต้องนำเผือกไปต้มให้สุก
 เสียก่อน แล้วจึงปอกเปลือกออกให้หมด เอาหัวเผือกนั้นใส่กระทงแล้วจึงโรยด้วยน้ำ
 ตาลทรายให้ทั่ว เสร็จแล้วนำกระทงเผือกนั้นไปวางไว้ที่ปากหลุม ไม่ต้องกลบดิน
 พอวันรุ่งขึ้นเผือกจะงอกขึ้นทันที หญิงผู้นั้นจึงทำตามคำแนะนำของลิง ครั้นวันรุ่งขึ้น
 หญิงผู้เป็นแม่จึงชวนลูกสาวไปดูเผือกที่ปลูก ปรากฏว่าพบแต่กระทงใส่เผือกเปล่า ๆ
 ส่วนเผือกนั้นลิงกินเสียหมด หญิงผู้เป็นแม่จึงตะโกนคำลึง ลิงผู้เป็นจำเริญจึงวิ่งไล่

หญิงสองคนแม่กับลูกว แต่ของวิ่งหนีกลับเข้าบ้าน

หุניתอกุรรว

พระภิกษุรีว ปุริชาโน

15 กันยายน 2521

หุניתอกุรรว

คนปลุกผีออก

หุ้มนุ่เหฺยยะหะโหฺนุกหุ้มนุ่โกะ
 หุ้นเปรี๊ยะ หุ้นหะโหฺนุกหุ้นเปรี๊ยะโกะ
 อกุรรว เก็กเหฺนงกุรรวหุ้มนุ่เหฺนยะ
 อะคอกุรรว หุ้มนุ่ฮุ้มนุ่ฮุ้มนุ่เกฺลึง
 เกฺลึงจ็อบโกะแคะฮ้า
 โหฺนุกปะหะลอร้าว เหฺนยะโกะฮ้า
 อกุรรว เอ้อ โหฺนุกอกุรรว
 อกะโกะเกอะเจียะหุ้มนุ่ฮ้า ฮัโหฺลอะ
 เกอะเจียะร้าว แะะ อกุรรว
 อกุรรว ะเนาะปะหะลอะ
 ฮุ้มนุ่โกะฮ้า อกุรรวเนาะเล
 โอ หุ้มนุ่หะคอกุรรว
 หะเหฺนยะเกฺลึงหุ้มนุ่จอบเล
 โอ อกุรรวฮ้าจอบ
 ฮุ้มนุ่โกะฮ้า เมาะเทาะกุลา
 เก็กกุรรวโกะเบาะเทาะกุลาโกะคอกุ
 จินคอกุ ฮัคฮัคฮัคฮัค
 เจ้นเหฺนงกะทงฮุ้มนุ่ฮัค

มีเขาอยู่ใหญ่คนหนึ่งนั้น
 ผู้หญิง ผู้ใหญ่เป็นหญิงนั้น
 ปลุกผีออก เอาผีออกมากะบุงหนึ่ง
 ปลุก ผีออก มีสิ่งตัวหนึ่งมา
 มาถึงนั้นมันพูด
 ยายทำอะไรเล่า เขานั้นว่า
 ปลุกผีออก เอ้อ ยายปลุกผีออก
 อย่างนั้นได้กินอยู่หรือ เมื่อไหร่
 ได้กินผีออก แะะ ปลุกอย่างไรเล่า
 ยัยแม่ อย่างนั้นทำอะไร
 สิ่งนั้นว่า ปลุกอย่างนั้น
 โอ คินเคียวเท่านั้นนอก
 พรุ่งนี้มากุเถาะ
 โอ ปลุกอย่างไรบอกซิ
 สิ่งนั้นว่า คัมเสียก่อน
 เอาผีออกนั้นคัมเสียก่อนนั้นแล้ว
 สุกแล้ว ปอกปอกใส่กระตัง
 ยัยกระตังใบทอง

จุกจุกโหล่จะหงโกะตอย
 เกูลิงอะจักเก้กะเก้เกียโกะกรุขโหล่โกะ
 จุกโหล่จะจกอะจกอะจกอะจกโหล่
 ตามอะตางโกะ ปะต้ามตอยห์
 ต้ามตอยห์ตอนเนียบ ปะต้าม
 โอ้ ตอนเอิ้น ย่าโกะ อุณาโกะฮ้า
 เออณาโกะเลหะโหล่เก อนุบโยะ
 ไส่หุหนีหะโหล่เก โกะอาเกอะตอย
 อาฮ้ากอโกนหูกโกะ เออ
 อี้ควคเอียบ ที่ เบาะเทาะกราว
 โกะเล้ เบาะกอจินตอยซ็อกเทาะ
 ตอยเจินโหล่จะหงก่า แห่น
 อะหงโค้คโค้คโค้คโค้ค อัวอาญา
 อัวอาหุร่านหะเก้เกีย เกอะหะเก้เกีย
 เกอะเกูลิงกรุข หะโหล่เกโกะ
 อาญาหุลักคี่ โกงหูกโกะเบาะกราว
 กราวโกะจินตอยโกงหูกโกะซ็อก
 ซ็อกซ็อกซ็อกซ็อกซ็อกโหล่
 ตอยจุกอะจะหงอะจะหงอะจะหง
 เก้กะเก้เกียโกะกรุขกรุขชีนา
 หะโหล่เกโกะอา บาโกงหูกโกะตอย
 อะตอยอะจกอะจกอะจกอะจกอะจก
 โหล่ปานอะตังตอย โดะตอย
 ฮัวขอเหญียะอะเลียง อะเลียง
 อาอ้อโกะตอย อนุบหะเกอะหะหล่าง

ใส่ใส่กระหงไว้แล้ว
 มาวางไว้เอน้ำตาลทรายนั้นมาโรยไว้
 ใส่กระหงไว้วางวางไว้
 ตามหลมนั้น อย่างกลบดิน
 กลบดินขึ้นช้า อย่างกลบ
 โอ้ ขึ้นเอง ว่านั้น อุอย่างนั้นหรือ
 เอออย่างนั้นซึบยาบ ถึงนั้น
 ไส่ยายนั้นไป(ไค้)แล้ว
 พุกกับลูกสาวนั้น เออ
 อี้เล็กเอียบ นี่ ต้มเผือก
 นั้นแล้ว ต้มให้สุกแล้วบอกลีบ
 แล้วเย็บกระหงไว้ข้าง นี่
 กระหงเล็กเล็กเล็กเล็ก เราไปตลาด
 เราไปซือน้ำตาลทรายได้น้ำตาล
 ได้มาโรย ผู้ใหญ่นั้น
 ไปตลาดทางโน้น ลูกสาวนั้นต้มเผือก
 เผือกนั้นสุกแล้วลูกสาวนั้นปอก
 ปอกปอกปอกปอกปอกไว้
 แล้วใส่กับกระหงกระหงกระหงกระหง
 เอน้ำตาลทรายนั้นโรยโรยลงไป
 ยาย แก่นั้นไป สองคนกับลูกสาวนั้นแล้ว
 ปลุกวางวางวางวางวางวางวาง
 ไว้ปากหลมแล้ว นั้นแล้ว
 เย็บลงเซากลับ กลับ
 ไปนั้นแล้ว ถึงผู้ใหญ่

จีเกลิงเกอะโกะหะเม้าะเจียะ
อะเคุ่ลีย ฮัวเหญียะโกะหุ้หะโหฺนุก
โกะอา อาเชอแตะะ เอ้อเฮอ
ฮุนอยเจียะเพาะออคยะ โหฺนุกโกะ
แหฺลุกฮุนอยโกะหุ้หะเหญียะหุ้เหียง
ฮุนอยหุ้หะเกาะโกะ เหฺมึ
หะโหฺนุกโกะแหฺลุก จีเกอะ
กัวคหะเกียงหุ้หะโหฺนุก กุ้
บาโกนกะหุ้หะจาอัยฮ์

ลงมาได้แล้วนั้น เก็บกิน
หมดเกลี้ยง วันรุ่งขึ้นผู้ใหญ่
ก็ไป ไปพบเข้า เอ้อเฮอ
ลึงกินเสียหมดแล้ว ผู้ใหญ่
คำดิงนั้นมากมาย
ลึงฝูงนั้นไคยีน
บายเขานันคำ ลงมา
กวดไล้ผู้ใหญ่ วึ่ง
สองกนลูกกับแม่กลับบ้าน

จบ

3.3 มุขตลกเรื่องไม่มี 1 เรื่อง

อ้ายหัวแม่มือ

นิทานเรื่องนี้ กล่าวถึงครอบครัวครอบครัวหนึ่งมีลูกชายคนหนึ่ง ชื่อ อ้ายหัวแม่มือ อ้ายหัวแม่มือคนนี้มีลักษณะพิเศษ คือ กินข้าวจ วันหนึ่งกินข้าวหนึ่งหม้อ วันที่สองกินข้าวสองหม้อ วันที่สามกินข้าวสามหม้อ พ่อแม่เห็นว่าถ้าขึ้นเลี้ยงอ้ายหัวแม่มือต่อไปคงจะต้องล้มจมแน่ จึงวางแผนฆ่าอ้ายหัวแม่มือ วันหนึ่งผู้เป็นพ่อจึงชวนอ้ายหัวแม่มือให้เข้าป่าเพื่อไปโค่นต้นไม้ พ่อจะเป็นผู้ชักโค่นต้นไม้แล้วให้อ้ายหัวแม่มือคอยรับทางปลายต้นไม้ที่จะโค่นลงมา อ้ายหัวแม่มือสังเกตเห็นต้นไม้เป็นง่ามอยู่จึงยืนระหว่างนั้น เมื่อต้นไม้ล้มลงมาจึงไม่ถูกอ้ายหัวแม่มือ พ่อเข้าใจว่าอ้ายหัวแม่มือถูกต้นไม้ทับตายเสียแล้ว จึงเดินทางกลับบ้าน ส่วนอ้ายหัวแม่มือเอาขวานที่ติดตัวไปซุกต้นไม้ต้นนั้นให้เป็นเรือ เอาขวานดากกิ่งไม้ให้เป็นพาย แล้วจึงพายเรือนั้นกลับมายังบ้านของตน ผู้เป็นพ่อจึงไม่รู้จนทำอะไรอีก ต่อมาภายหลังมีเรือสินค้ามา

จากเมืองไกล อ้ายหัวแม่มือทำแข่งเรือกับเรือสินค้าลำนัน หากอ้ายหัวแม่มือชนะจะมีสิทธิ์
ในเรือและสินค้าทั้งหมด ผลการแข่งขันปรากฏว่า อ้ายหัวแม่มือชนะนายเรือเพราะ
มีพลังกำลังที่เหนือกว่า อ้ายหัวแม่มือจึงได้รับทรัพย์สินสมบัติมากมาย และได้มีการทำ
แข่งกับเรือสินค้าต่างเมืองอยู่เนือง ๆ จนอ้ายหัวแม่มือกลายเป็นเศรษฐี มีความสุข
สบายตลอดมา

เบอะตอย

นายจอก ราชี่

1 สิงหาคม 2521

เบอะตอย

เบอะตอย ทอโกะ
มุนีตอย หุมัวฮัว เจียะเปิงเกอะ
หุมัวปอด บาฮัวโตะทอนพาปอด
ป้อยฮัวโตะทอนป้อยปอด ปอนฮัว
โตะทอนปอนปอด เอ เกอะ
อะซอนอะราวฮัวหุมิกอหุมียะโกะ
เต็งหุหุมาน ฮำเก๊ะหุเกอะ
โกนโปยเนาะ เหลียงงโหลลี้
ปฺรอน โปย นอง โปยอากอ
เอ้อ อาหะจอกเหาะเกะระ
ซุ่ยบตอย โก๊กเกอะ เบอะตอย
ตอย เกอะหุมุ่ยววน อี
แต็กเกุริบโปย อาหะโด้มซุ
หุมัวฮุนอม อาเชอแตะซุ

หัวแม่มือ

หัวแม่มือ เกิดเป็น
คนแล้ว หนึ่งวัน กินข้าวได้
หนึ่งหม้อ สองวันเป็นสองหม้อ
สามเป็นสามหม้อ สี่วัน
เป็นสี่หม้อ เอ ได้
ห้าหกวันแม่กับเพื่อน
ทนไม่ไหว ว่ามันไม่ได้
ลูกเราสิ เลี้ยงไว้แล้วนั้น
ผลาญเราหมด เราไปให้
เอ้อ ไปฆ่ามันเสียเถิด
คิดแล้ว เรียกได้ หัวแม่มือ
แล้ว ไล่ขวาน ไป
ออกป่าเรา ไปล้มไม้
หนึ่งตัน ไปพบถูกไม้

ห่มวนอมโหม่นก ทอย
 อำกอบะตอย แกะ โปยหะโตมช
 นอมเนาะ เหยื่อยะบาปากเหยื่อยะเกาะ
 ปาก ปากตอย อะเบอะตอยปีแตก
 อารับ กองเก็กเกะหุญ เบอะตอย
 หุรงเซอโพรงแห่งมโกะ อ้อ
 โทมจีเกลิงอัวหุลอกเกอะ ชุโกะ
 โทมจีเกลิง เบอะตอยหะทาว
 อะรันหุมงอะกูราแกบช
 เหมะออกโกะหุเชื้อ รำตะหุยอก
 กะเลียงฮ้อยท์ เบอะตอยจ็อบเกลิง
 เบอะตอยกุกชตอยเตะชุโตะเกลิงห่มัว

กุกเกก ฮุนันเตะเตะโตะละข้าวห
 ตอยคุ่นจีเกลิงฮ้อยท์ เอ้อ
 แหม่มกาอะปาเซอตะอะลล เบอะตอย
 เกลิงปลอบ เลย เวลาโกะบาง
 เหยื่อยะตอนเกลิง ตอนเกลิง
 เบอะตอยกุกปลั่งเหยื่อยะเกาะกอบาง
 ก็กะปาโกะจิกุ่นกอบ เบอะตอย
 คุ่นเฮน แกะบางอำปลั่งกอกปลั่ง
 อัวกุกะตอยอ้วยกอกปี ปลั่ง
 กาเบอะตอย อา ปะปลั่ง
 หุยอเกาะ เบอะตอยมุดีก
 คุ่นมาจุก ป้อยจุก อะปาโกะ

คันหนึ่งใหญ่ แล้ว
 พุดกับหัวแม่มือ เอ้า เราล้มไม้
 คันนี้ สองคนตักด้วยกัน
 ตัก ตักแล้ว ไปหัวแม่มือแกออก
 ไปรับ ประคองเอามันหน่อย หัวแม่มือ
 เห็นโพรงง่ามนั้น อ้อ
 ล้มลงมาเราลอคได้ ไม่นั้น
 ล้มลงมา หัวแม่มือยัน
 เหยื่อยะระหว่างง่ามไม้
 พอนั้นไม่เห็น ว่าต้องตาย
 กลับบ้าน หัวแม่มือมาถึง
 หัวแม่มือคักไม้แล้วตากไม้เป็นเรือ
 ลำหนึ่ง
 ตักเอากิ่งมันตากเป็นพาย
 แล้วพายกลับมาบ้าน เอ้อ
 แม่กับพ่อพบเข้าที่ไหนได้ หัวแม่มือ
 มาอีก เลย เวลานั้นเรือผีจักรกล
 เขาขึ้นมา ขึ้นมา
 หัวแม่มือ รียกแข่งกับเรือผีจักรกล
 รียกพอนั้นลงพายหัว หัวแม่มือ
 พายท้าย เรือผีจักรกลว่าแข่งก็แข่ง
 เราแพ้แล้วเรายกให้แก แข่ง
 กับหัวแม่มือ อา ทำการแข่งขัน
 กัน หัวแม่มือลงมือ
 พายสองที่ สามที่ พอนั้น

หะวอเกฺลึงหุนหุลอกค้อมเกฺลึงเเกะ
 เบอะตอยอะแนเญะโหฺลกอเบอะจาง
 บางสูหุ่หม่าน ป้อยอะจุกเก้คอะลว
 บางยอม เลยกุยะเบอะตอย
 แตะยกปลักเทาะบางหุ่มีวะระ เอ
 เอ หุม่งหุม่งเบอะตอยปลัก
 เอ โทะตอน คีโกะเกอะอีนะเกอะ
 ปลักโทะตอนเซคทีหุ่มีโหมกเก
 อากุวานโกะ บางเกฺลึงหุ่มีกุยะ
 เกฺลึงบางกุยะอะเบอะกอยหะออกได้

ปลิวมาจากทางหัวมาโน้น
 หัวแม่มือหนีไว้วัยวัยแม่มเท้า
 เรือผีจักรกลสูไม่ไหว สามครั้งเอาที่ไหน
 เรือผีจักรกลยอม เลยแพ้หัวแม่มือ
 ต้องยกให้ เรือผีจักรกลหนึ่งลำแล้ว เอ
 เอ อยู่อยู่หัวแม่มือทำอีก
 เอ เป็นขึ้น อ้ายนั้นไค้อ้ายนี้ไค้
 ไค้มาก จนเป็นเศรษฐีใหญ่คนหนึ่ง
 ในท่าบลั่น เรือผีจักรกลมาลำแพ
 มาสองลำแพอ้ายหัวแม่มือหมดเลย

จบ

3.4 มุขตลกคนเจ้าปัญญา 2 เรื่อง

กลัววัว

นิทานเรื่องนี้ กล่าวถึงเสือตัวหนึ่ง แอบเข้าไปในคอกวัวซึ่งอยู่ใต้ถุนบ้าน และได้ยินเสียงคนในบ้านคุยกันว่าไม่กลัวอะไรทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเสือหรือสัตว์ใด ๆ ก็ตาม แต่กลัวอย่างเดียวก่อนหน้านั้นคือกลัววัว เสือได้ยินดังนั้นก็นึกสงสัยว่าอ้ายตัวร่วนั้นเป็นอย่างไร เสือตัวนั้นจึงหมอบนั่งอยู่ในคอกวัวคอยดูอยู่ ขณะนั้นมีขโมยคนหนึ่งจะเข้าขโมยวัว ได้คำถูกเสือเข้าก็นึกในใจว่า วัวตัวนี้ลำก็แข็งแรงก็แข็ง จึงเอาเชือกผูกคอกงออกมา เมื่อออกนอกเขตบ้านขโมยจึงขึ้นขี่หลังเสือความหนีไป เสือก็ไม่กล้าขัดขืนเพราะนึกว่าอายนั่นแน่แล้วคือตัววัว ขโมยคนนั้นขี่เสือไปเรื่อย ๆ จนสว่างจึงรู้ว่าคนกำลังขี่เสืออยู่ แต่จะลงจากหลังเสือก็เกรงว่าเสือจะกัดตน ระหว่างทางมีกิ่งไม้หยอกลงมาพอเอื้อมถึง ขโมยคนนั้นจึงเหินยวไถ้แล้วโหนตัวขึ้นไป

บนต้นไม้ เมื่อเสือผ่านไปแล้วจึงลงมาแอบอยู่ในหลุมซึ่งอยู่ใกล้ต้นไม้ นั้น เสือตัวนั้น
วิ่งเตลิดไปพบกับพวกเสือ ยะไ้ได้เล่าเรื่องให้ฟัง เสือเหล่านั้นจึงชวนกันมาพิสูจน์
ความจริง ครั้นมาถึงที่ต้นไม้ก็เที่ยวหาจนพอใจแต่ไม่พบ เสือตัวที่ถูกจับมาจากคอก
วัวก็นั่งพักอยู่บนปากหลุมที่ขโมยคนนั้นหลบซ่อนอยู่ หางเสือห้อยลงไปในหลุม ขโมยจึง
ดึงหางเสือขึ้นไว้ เสือตัวนี้ก็ร้องคว่ำความตกใจแล้ววิ่งหนีไป

ผู้เล่าได้แทรกไว้ตอนท้ายว่า เหตุที่หางของเสือมีขนเกรียนก็ด้วยถูกขโมย
ดึงในครั้งนั้น.

พอดะจู

พระภิกษุรีว ปริชาโน

15 สิงหาคม 2521

พอดะจู

กลั้วรีว

เพาะเหฺลือปุดอน ปอมเนาะ
โกะฮำคอบเหฺญียะ อ่า หุ้หุมัวพอกกุดะ

หุ้หุมัวพอดะจู กูองกอนะมอยหะกาวห
หะจู

ฮำหุดาคำคองหะจูหะจู เหฺญียะโกะ
ก้อฮาม อื้อ โปยเนาะหุม่งอะเกฺริบ

เนาะโกะ

ฮ้อยโทโปยหุม่งฮัวหุนกอเหฺญียะ

หุมัวเงินเอั้น

หะตอมหะตอมเนาะฮัวพอก กุดะโกะเอั้น

แคะหุลยเกฺลิ่ง เหฺญียะหะโหฺนโกะล่ำ

นี่เล่าอีก เรื่องนี้

นั่นทำนองเดียวกัน อ่า คนหนึ่ง
กลั้วเสือ

คนหนึ่งกลั้วรีว เหมือนกับหลังคา
เรารีว

เขาคุยกัน อื้อ เขาโน้น
ก็พูด อื้อ เรานี้อยู่ในป่าโน้น

บ้านเราอยู่ห่างจากเขา

หลังเดียวเอง

กลางคั่นกลางคั่นนี้เรากลั้ว เสือนั่นเอง

มันเข้ามา คนเป็นผู้ใหญ่พูด

โอ้ หุ่พอกกุดะหุ่พอกหุมโก่ยะหุ่พอก
อัวพอกหะจุ่มัวเ็น อ้อ เหญียะ
พอกกุดะเล

เกูลิงพอกหะจุ๋ โอ้หะจุ่นะหุญิง หุญียะ
หุ่เซียง พอกแกวะ กุดะ โอ
หุมพอกปะแคะ เซอแคะโกะเคียบเทาะ
ทอยเล

หะจุ่นะเลเคียบแคะหุเปลิยะ โอ
ชะเคาะ หะทอมโกะกุดะ แคะหุลุมเกูลิง
เจียะเกูลียปุลอน แคะหุลุมเกอะหะรัง
โกะทอยระ แคะเกูลิง แคะจะเก็ด
เกูลียโกะระ

แคะหุ่หมิ่น อ้อ อัวโทะกุดะยังหุ่พอกแนม
พอกหะจุ๋ เปียะหะจุ่นะโทะหุมง
หะล่อรว อ้อ ชะเคาะปุลอนระ
ปะล่อตปุลอน หุลุมกุดอกเกูลียปุลอนระ
หะทอมโกะ กุดอกเกูลีย หุลุมอาเกอะ
แคะแกลัม เกูลียโกะเกูลียเนาะเกูลียตี
อา หุมัวหะรังแกลัมอ้อ อ้อ
อาแกลัมแตะหะกาวหุ่กุดะ อ้อ
กุดะเกอะหะมาวหุ่แคะหะโหฺร
ทอนหะรอน เกูละแคะเมะล้าเกะ
อูหย่าย เบะกะล่อค อ้อ เปียะเนาะระ
เคาะทอยระ เกูละทอน
อาปูลักเปียะเนาะ

โอ้ ไม่กลัวเสือไม่กลัวอะไรก็ไม่กลัว
เรากลัวรั้วอย่างเคียว อ้อ เขา
กลัวเสือซี

มากกลัวรั้ว โอ้รั้วนี้คั่นน้อย
ไม่ใช่ กลัวจริง เสือ โอ
ทำไมกลัวกับมัน เห็นมันนั่นเห็นเสีย
ก็แล้วกัน

รั้วนี้คั่นมันไม่พัน โอ
พอก คั่นนั้นเสือ มันเข้ามา
กินวัวอีก มันเข้าไค(ใน)คอก
นั่นแล้ว มันมา มันจะเอารัว
นั่นแล้ว

มันไคยินเสือ เราเป็นเสือยังไม่กลัวอีก
กลัวรั้ว อ้ายรั้วนี้เป็นอยู่
อย่างไรเล่า อ้อ พอกอีกแล้ว
ขโมยอีก เข้าขโมยวัวอีกแล้ว
คั่นนั้น ขโมยวัว เข้าไปได้
มันคล้า รั้วนั้นรั้วนั้นโนน

อา คอกหนึ่งคล้าหมค อ้อ
ไปกล้าถูกัวเสือ อ้อ
เสือมันไคกลืนคนมันพอง
ขนขึ้น มันอ้วนใหญ่ล้าคี่
อูแม่ อ้ายขโมย อ้อ อ้ายนี้แล้ว
ก็แล้วละ อ้วนขึ้น
อาฟาคอ้ายนี้

โหรบ โหรบ เกอะหมุ่ทุ่โกะทอย
 หะเปียะหมัด โอ่กุดีะโกะหะแหะ
 หะจุ่เกดิงระ พ็อค ปะหะลอปะ
 ยอมกอปะระ เปียะมาก เปียะหมาก
 จางหะป่าย เกอะแตกหะป่ายทอยเล
 แตกจุ่ต เจิกเคาะระ หะคัวหะแตกหุ่หะรัง
 ทอนอาดักกะ บักออยห้ ขวบ
 คักขวบอู่กริบ อ้อ เปียะโกะหุ่ริกพ็อค
 หะจุ่โกะเล
 กริบหะเนาะ อาอาอาอาอา อารง
 ฮัวกอเลจะอะมะ ยะฮัวกอเลตอน
 กรือทองตอน เอ เปียะเนาะ เกดียะระอา
 หุ่รงกอเคะแนนอน เอ เคะหุ่เซียงเกดียะ
 หมัวแะไว้ย กุดีะนงเคะฮะโกะ
 อ้อ กุดีะนงเคะฮะโกะ เกอะปะ
 หะลอปะระราว หะเหฺลียะหุ่เนาะฮ้า
 แห้หะกุดีะเนาะจะ จะปะเวรยตอน
 เลยหุ่เกอะ หะ ปะหะหุ่ริบอาปะคัว
 กาฮุนอมฮุ่ หะเคาะอาจอบฮุนอมฮุ่
 ฮุนอมโกะโกะ หะเคาะอะโยจอบ
 นันเคะอะโหยะอะโหยะ โหรบเกอะ
 นันฮุ่โกะทอย หะเหฺลียะกุดีะ
 กุดีะโกะเลกริบ หุ่โกะหะหุ่
 หะเออยายระโกะเล เคะเกอะอาเทาะ
 อาว อาว กุดีะโกะพ็อคคี่

จับ จับได้จุมกเลือนันแล้ว
 ทบร่อยวมก โอ่เลือนันคิดว่า
 รัวมาแล้ว กัว ทำอย่างไรทำ
 ขอมให้ทำแล้ว ทบจุมก ทบจุมก
 สนตะพาย ได้จุมกตะพายแล้ว
 จุมกใส่ เชือกคี่แล้ว จุงออกจากคอก
 ขึ้นไปขึ้นหลัง พันม่าน ควม
 คี่ควมอู่วิ่ง อ้อ อ้ายนันถชักกัว
 รัวนัน
 วึ่งเต็มเหยียค ไปไปไปไปไป ไปค
 ท้องฟ้าก็จะสว่าง แสงตะวันก็ขึ้น
 จ้าขึ้น เอ อ้ายนี วัวแนหรือ
 คุให้มันแนนอน เอ มันไม่ไขว้
 สักนิตไวย เสือหรือกมันว่าอย่างนั้น
 อ้อ เสือหรือกมันว่าอย่างนั้น ได้ทำ
 อย่างไรนี้เล่า ปลอยจากนี้หรือ
 เคียวเสือนีจะ จะทำเวรขึ้น
 เลยไม้ไผ่ หะ ควมไปใน
 คันไม้ พอคี่ไปถึงคันไม้
 คันนั้นนัน พอคี่เอื่อมถึง
 กิ่งมันห้อยห้อย(ลงมา) จับได้
 กิ่งไม้นันแล้ว ปลอยเสื่อ
 เสือนันเลยวึ่ง คนนั้นส่งเสียง
 โห้ใหญ่นันแล้ว มันได้ไปเสียบ
 อาว อาว เสือนันกัวนี

อาหุมั้วทอด อาอาอาอา
 เชอแตะหะเกาะหะกาวห์ เชอแตะ
 หะเกาะหะกาวห์เล อาโกะ
 ฮีบ ป๊ะอาอีโกะนะ อาบ
 ป๊ะหะลอราว โอ หะจุ
 หุมโก่ยราวหะจุ กุละโกะธูมาน
 โอ อัวเคียะหุมั้วหะตอมระ
 เชอ อัวเกุละหะหุม ที่หุรง
 หะจังหุลักหะปายกออัวละหุมยังนุ่มแนม
 อะล่อราวแตะหุมนะล่อ ที่ฮุนอมขุ
 โกะเล ที่พานาอัว
 หุญื่อะ พานาเกอะแกะ
 หะแตะตาคหะตะนา
 อัวหุมังค่อะราว อะพานากอเกอะ
 หุพอด อือ บือกลอราวหะจุ
 ฮำโกะ อา อา เบะหุณี
 ตามกุลัดคณาเกุละโกะ หะตอมโกะ
 โตะอากุละโกะทอย เอ หะเหุละยะ
 กุละโกะทอยเนาะ หะเพียกุละเนาะ
 โหุยะระแตะกัทอย แคะแตะ
 หะตะอะเลียงปุลอนนัง
 บ็อคโปยปอนสะนัคกอโกะ
 ปอนแตะแคะทอยโหุยะหุซอด
 แตะหะตะอะเลียงปุลอน
 เกอะปะหะล่อนเนาะ เกอะแอมอะล่อ

ไปสุกกำลัง ไปไปไปไป
 พบถูกพวกของตัว พบถูก
 พวกของตัวชี ไปนั้น
 อี้ย อียำไปนั้นนะ พุก
 ทำไมเล่า โอ ร้ว
 อะไรเล่าร้ว เลื่อนั้นถาม
 โอ เราถูกคั่นหนึ่งแล้ว
 เห็น เรามาเคียวนี้ นี่คูน
 สนตะพายให้เราเคียวนี้ยังมีอยู่
 ไหนเล่ามันอยู่ไหน โนนตันไม้
 นั้น ไหนพาเราไป
 หนอยไป พาไปได้ว่า
 แตะคองออกข้างหน้านะ
 เราอยู่ข้างหลัง ไปพาไปให้ได้
 ไม่กลัว อือ แคไหนเล่าร้ว
 ว่าคั่นนั้น ไป ไป อ้ายคน
 ที่ขโมยไปซึ่งวันนั้น คั่นนั้น
 เป็นวัวไปแล้ว เอ ปล่อย
 เลื่อนั้นแล้วที่นี้ ธรรมชาติเลื่อน
 หากว่าถูกเจ็บแล้ว มันต้อง
 หันกลับอีกแน่
 เหมือนเราบังคับขี้ป็นก็เหมือนกัน
 ยิ่งถูกมันแล้วหากไม่ตาย
 ต้องหันกลับคั่นอีก
 ได้ทำอย่างไรนี้ ได้แอมที่ไหน

หุ่่งอะเนาะ แคะระหุอา
 หะล่อแตกเกอะ ป๊ะป๊ะคะโกะ
 โหฺรุมเกอะ หะคะโกะ
 ยึด ยึด หะคะโกะ หะป๊อค
 เปียะกุดะโกะหะป๊อค คีแคะ
 หะจุหนุมอะเนาะเอน ที่
 แคะหะป๊อคหุ้มว ระโกะแคะ
 โหฺรุมหุ่่งเอน จนหะคะป๊อก
 โตะเกอะกูริบอา เกอะเปุสียะ
 โกะระหะคะกุดะ หะหนุมแคะหุ้มว
 หะคะเซอฮ้า หะคะแคะหุ้มว
 หะคะแคะควนควน หะคะกุดะ
 (หัวเราะะ)

อยู่นี้ มันก็ไม่ไป
 ทำไมออกได้ อย่างทำอย่างนั้นเลย
 จับได้ ทางนั้น
 ยึด ยึด ทางนั้น คั้น
 อ้ายเสือนั้นคั้น นีมัน
 รัวอยู่ที่นี้เอง นี
 มันคั้นไม่มีละ ดังนั้นมัน
 จับอยู่เฉย จนทางธาค
 เป็นได้วิ่งไป ได้หาย
 นั้นแล้วทางเสือ เคี้ยวนี้มันไม่มี
 ทางเห็นไหม ทางมันไม่มี
 ทางมันควนควน ทางเสือ
 (หัวเราะะ)

จบ

เล่ห์เหลี่ยมโจร

นิทานเรื่องนี้ ผู้เล่าได้แสดงให้เห็นถึงการใช้ปัญญาระหว่างโจรต่อโจร มีความว่า มีขโมยสองคนชวนกันออกไปขโมยของของชาวบ้าน คนหนึ่งเข้าไปในร้านของเศรษฐีและได้ทองคำมาไ้หนึ่งกระโหลก แต่อีกคนหนึ่งโชคไม่ดีจึงไม่ได้อะไรเลย เมื่อขโมยทั้งสองคนมาพบกันที่จุดนัดพบ ก็ได้ตกลงกันว่าให้คนที่ขโมยอะไรมาไม่ได้เลยเข้าไปขโมยใหม่ ระหว่างเดินทางไปด้วยกัน คนที่ขโมยได้ทองคำมาเกิดพลาค่ตกลงไปใ้บ่อเก่า ๆ แห่งหนึ่ง และไม่สามารถขึ้นจากบ่อได้ จึงร้องให้เพื่อนช่วย เพื่อนจึงหลอกให้ส่งกระโหลกที่บรรจุทองคำขึ้นมาข้างบนก่อน เมื่อขโมยที่อยู่บ่อได้ทองคำ

แล้ว ก็วิ่งหนีไปโดยไม่ยอมช่วยเพื่อนที่อยู่เฝ้าอยู่นั้นเลย ขโมยที่ตกลงไปในเมื่อเมื่อปีน
ขึ้นมาได้จึงวิ่งไล่ตามเพื่อนทรยศไปอย่างกระชั้นชิด ขโมยคนที่ได้ทองคำเมื่อจวนตัว
จึงวิ่งหนีเข้าไปในวัด ออกอุบายให้แม่ชีเอาผ้าขาวมาคลุมแบบคนตาย แล้วให้แม่ชี
นั่งร้องไห้อยู่ข้าง ๆ นั้น ขโมยเจ้าของทองมาพบแม่ชีนั่งร้องไห้อยู่ข้าง ๆ ศพ ขโมย
เจ้าของทองจึงขอเปิดดูหน้า แล้วให้แม่ชีช่วยค้นหาเจ็อกมามัคตราสัง แล้วเอาขโมย
คนที่กำลังทำตายขึ้นเผาไฟ ขโมยคนที่กำลังทำตายจึงร้องขอชีวิตไว้และยอมคืนทองคำ
ให้

เหมียยากำลอค

พระประชุม ปรีชาโน

1 สิงหาคม 2521

เหมียยากำลอค

เล่ห์เหลี่ยมขโมย

หุניתานฮอปมอะเก็มเนาะโกะ
โตะปอมปะควากา จากกำ ตะหลัน
ปอมเนาะโกะ ยุ่มเหมียยากำลอค
ฮ้าเหมียยาปะลอค ปะลอคกอหะเหฺลอะโกะ
ยุ่มหุ้มัวเจ๊ะโกะระ เจ๊ะกะเก๊ะเกะ
หุניתานหุุ่มเกฺลึงซัดเนาะ
ปะคอยกาละเต๊ะโกะ หุุ่มปะลอค
เหฺญึยะมา หุุ่มปะคอยเกิงซาหุวคตี
ปะลอคเหฺญึยะโกะ ปะกมกอบเก๊ะ
โตะหุ้มัว อื้อ คอยอาทุล่ายกุดอค
เจ๊ะโกะรบเหฺญึยะเกิงกาวาน
ส่วยตะเนาะตะเนาะ อะกูรากวาน

นิทานหรือตำนานอิงประวัตินั้น
เป็นเรื่องใบชาคบบ้าง หะ เหตุ
ของเรื่องนั้น ชื่อเล่ห์เหลี่ยมขโมย
หรือเล่ห์เหลี่ยมขโมย ขโมยพวกปล้นนั้น
ชื่อเคียวกันแล้ว ไซ้กันได้
นิทานมีมาอย่างนี้
ในกาลก่อนโน้น มีขโมย
สองคน อยู่ในเมืองสาวัตถี
ขโมยเขานั้น รวมหัวกัน
กินด้วยกัน ไปเที่ยวขโมย
กินของชาวบ้านชาวเมือง
บ้านอื่นในหมู่บ้าน

โกะระ กุลลอกหม่งหุละเห่ป็น
 หุละเห่ป็น ฮ้าแซมเห่ญะกัก
 กุลลอกหม่งประจำ ที่เนาะหม่ม
 หมัวตะจัวโกะเล่ ปะลัดกมาโกะ
 แคอะแอะอากุลลายกุลลอกโกะรบ
 เห่ญะกะวาน คอบกอเห่ระเห่ระจัวโกะระ
 คอบกอฮัวกุลลายโกะระ
 เกียงกุลลอกหม่งเกาะหุละเห่ป็น
 หุเกอะตาคอามัว สะอะหุละ
 เนาะโกะ กาอากุลลายกุลลอกเจียะ
 หันหมัวอาหมัวฮ้อยท์ หันหมัว
 อาหมัวฮ้อยท์ ปะลัดอกหมัวโกะ
 กออากุลลอคฮ้อยท์ แซคที่หมัว
 ปะลัดอคหมัวปุลลอนโกะ กออากุลลอค
 เจียะฮ้อยท์หมัว ฮ้อยท์แซคที่หมัวปุลลอน
 ที่เนาะปะลัดอกหมัวโกะ อากุลลอค
 ฮ้อยท์แซคที่หมัวโกะ อากุลลอคเกอะ
 แหน่งทอหมัวโปรัก ะบะจัวล
 หมัวปุลลอนโกะ อากุลลอคฮ้อยท์
 แซคที่หมัวปุลลอน สะเจิกแะกะหุเคาะ
 อากุลลอคเจียะฮ้อยท์ แซคที่โกะ
 แซคที่โกะหุงตอน หุงตอน
 แคมหะกาวทตอน ปะลัดอกโกะ
 เห่ป็นแคอะละฮ้อยท์ฮา แซคที่โกะหุงตอน
 ปะลัดอกโกะพ็อค พ็อคแซคที่โกะ

นั้น ขโมยอยู่ทุกวัน
 ทุกวัน หรือไทยเขาเรียก
 ขโมยอยู่ประจำ ที่นี้มี
 อยู่วันหนึ่งนั้น ขโมยสองคนนั้น
 มั่นรวนกันไปเที่ยวขโมยของ
 ชาวบ้าน เหมือนกับทุกทุกวันนี้
 เหมือนกับวันก่อนก่อนนั้น
 เคยขโมยอยู่ด้วยกันเสมอ
 ไม่ได้ขาดเลย แต่ครั้ง
 นั้น การไปหาขโมยกิน
 คนหนึ่งไปบ้านหนึ่ง คนหนึ่ง
 ไปบ้านหนึ่ง ขโมยคนหนึ่งนั้น
 ให้ไปขโมยบ้านเศรษฐีคนหนึ่ง
 ขโมยอีกคนหนึ่งนั้น ให้ไปขโมย
 กินบ้านหนึ่ง บ้านเศรษฐีคนหนึ่งอีก
 ที่นั้นขโมยคนหนึ่งนั้น ไปขโมย
 บ้านเศรษฐีคนหนึ่งนั้น ไปขโมยได้
 ทองมาหนึ่งกระโถล แต่ขโมย
 อีกคนนั้น ไปขโมยบ้าน
 เศรษฐีอีกคนหนึ่ง แก่โง่มันไม่ดี
 ไปขโมยกินบ้าน เศรษฐีนั้น
 เศรษฐีนั้นตื่นขึ้น ตื่นขึ้น
 รู้สึกตัวขึ้น ขโมยนั้น
 ได้ยินถูกเจ้าของบ้านหรือ เศรษฐีนั้นตื่นขึ้น
 ขโมยนั้นกลัว กลัวเศรษฐีนั้น

โหรบเกอะ กรีบเตียบเกลิงเล
 เกลิงชะตัวมะมะ หุเกอะแห่ง
 หุมโกย ะหุญไฉย ปะลัดคบาโกะ
 กุลอกอีเกาะหุมัวหุมัวฮ้อยห้อย
 ปัวกราวเกลิงเกาะเล เกลิงหะเปียะ
 อีเกาะปุลอน เกลิงหะเปะเกาะปุลอน
 อุมานหุรงอีเกาะ เบะกุลอกเกอะ
 หุมโกยกำรว ปะลัดคโกะหุมัว
 โกะฮุมาน เบะกุลอกเกอะหุมโกยกำ
 อื้อ ปะลัดคหุมัวโกะฮำ โอ
 อัวจัวเนาะเจิกหุเคาะไฉย อากุลอก
 เจียะฮ้อยห้อยชัตโกะชัตโกะหุงตอน
 หุงตอน ชัตโกะแกมหะกาวห้อยตอน
 อัวพอกอัวกริบเตียบ เกลิงชะตัวมะมะ
 หุเกอะแห่งหุมโกยไฉย กอปะลัดค
 เบะหุเกอะหุมโกยไฉยโกะ
 ฮุมานปะลัดคหุมัว
 คอยเบะรวเกอะแห่งหุมโกยกำ
 ปะลัดคโกะแห่งอัวจัวเนาะเจิกเกาะ
 เบะเอีย เกอะแห่งทอหุมัวโปรัก
 เกอะแห่งทอหุมัวโปรัก โอเกาะเล
 เบะเจิกเกาะ กุลอกเจียะเกอะแห่ง
 ทอหุมัวโปรัก ชะอัวเจิกหุเคาะ
 หุเกอะแห่งหุมโกยไฉย เกลิง
 ตัวมะมะ ที่เนาะปะลัดค เบะ

จับได้ วังหนี่มาซี
 มาแต่มือเปล่าเปล่า
 อะไรสักนึกเลย ขโมยสองคนนั้น
 ขโมยกันคนละบ้านแล้ว
 ภายหลังมาช่วยกันซี มาพบ
 กันอีก มาพบกันอีก
 ถามกันดู เอ็งขโมยได้
 อะไรบ้างเล่า ขโมยนั้นคนหนึ่ง
 นั้นถาม เอ็งขโมยได้อะไรบ้าง
 อื้อ ขโมยคนหนึ่งนั้นว่า โอ
 เราวันนีโชคไม่ดีเลย ไปขโมย
 กินบ้าน เศรษฐีนั้น เศรษฐีนั้นขึ้นขึ้น
 ขึ้นขึ้น เศรษฐีนั้นรู้สึกตัวขึ้น
 เรากตัวเรารวังหนี่ มาแต่ตัวเปล่า
 ไม่ได้อะไรมาเลย ก็ขโมย
 อ้ายคนไม่ได้อะไรเลยนั้น
 ถามขโมยอีกคนหนึ่ง
 แล้วเอ็งเล่าได้อะไรมาบ้าง
 ขโมยคนนั้นเช้าวันนีโชคดี
 เอ็งเอีย ได้ทองมาหนึ่งกระโหลก
 ได้ทองมาหนึ่งกระโหลก โอคีซี
 เอ็งโชคดี ขโมย(กิน)ได้
 ทองมาหนึ่งกระโหลก แต่เช้าโชคไม่ดี
 ไม่ได้อะไรมาเลย มา
 มือเปล่า หนี่ขโมย อ้ายคนที่

เกอะทอหุ้มัวโปรกโกะ ป๊ะโตะ
 ป๊ะป๊ะทะโกะระ เอะ อากุ๊ลอกปูลอน
 เบะกุดอกแห่งหุเกอะหุ้มุโกะเย
 อะ อะแะอะโมอาเก๊ะ อากุ๊ลอก
 เจียะเก๊ะปูลอน อากุ๊ลอกบ้อบห
 อะเนาะอะเนาะปูลอน อะแะอะโม
 อากุ๊ลอกเจียะโกะเล
 กุ๊วาคเกุ๊ลิงกุ๊วาคเกุ๊ลิง โกล่งโกะ
 กุ๊วาคเหว๊อยเหว๊อยเกุ๊ลิงแปกกุ๊ลง
 โกะเล เกุ๊ลิงจ๊อมโกะ กุ๊ลงโกะ
 แะโตะปอนทาน ฮาเหว๊อยะกัก
 ปอนแบก กุ๊วาคเกุ๊ลิงจ๊อมกุ๊ลง
 ปอนแหุกโกะ ปะคอยกุ๊ลง
 ปอนแหุกโกะระ กุ๊วอมกุ๊วอมกุ๊ลง
 โกะเล หุ้มุกะทังสิหุ้มุ
 ฮ้ออะมา แะโตะอะมาอะเรม
 อะมาโกะอะเรมแะโหุละระ
 นอมรูนอมฮัวฮุนานปานรูน
 แะคองหุ้มุอะกัวอะมาโกะ
 แะเกุ๊ริบหะเหว๊ิมโหุมาโกะออก
 หุรงหุแตมหุว่าโตะอะมาเลัย ที่เนาะ
 ปะลอคบาโกะ อะแะอะจะอากุ๊ลอก
 เก๊ะปูลอนโกะเล กุ๊วาคเกุ๊ลิง
 จ๊อมกุ๊ลงโกะเล หุเซอโตะอะเลิง
 หุเซอโตะอะมา เบะปะลอค

ได้ทองมาหนึ่งกระโหลกนั้น ทำเป็น
 ว้ายทำอย่างนั้นเลย ไป ไปขโมยอีก
 เอ็งขโมยมาไม่ได้อะไรเลย
 ไป ชักชวนกันไป ไปขโมย
 กันอีกอีก ไปขโมยบ้าน
 อื่นอีก ชักชวน
 ไปขโมยกินนั่นแหละ
 เดินมาเดินมา ทางนั้น
 เดินเรื่อยเรื่อยมาตามทาง
 นั้นแหละ มาถึงนั้น ทางนั้น
 มันเป็นสามแพร่ง หรือเขาเรียก
 สามแยก เดินมาถึงทาง
 สามแยกนั้น ในทาง
 สามแยกนั้นแล้ว ไกลใกล้ทาง
 นั้นแหละ มีหลุมลึกหลุมหนึ่ง
 หรือม่อ มันเป็นม่อเกา
 บ่อนั้นเก่ามานานแล้ว
 ต้นไม้ต้นไทรกิ่งก้านไม้ไผ่
 มันขึ้นอยู่ในบ่อนั้น
 มันปกคลุมไว้ซึ่งบ่อนั้นหมด
 คุณไม่รู้ว่าเป็นม่อเลย ที่นี้
 ขโมยของกันนั้น ชวนกันจะไปขโมย
 กันอีกนั่นแหละ เดินมา
 ถึงทางนั้นแหละ ไม่เห็นว่าเป็นม่อ
 ไม่เห็นว่าเป็นสระ อ้ายขโมย(คนที่)

กุ่ลือกเกอะทอหุมั้วโปรงโกะ
 กุ่ลือกทะเลหุแถมเล หุเกอะปะ
 สะตอยหุ หุเกอะหุรงจางยาดาลอ
 หุแถม กุ่ลือกทะเลเดินเจียะเกอยหุ
 ทะเดินเจียะหุทะเลหุมิบจ็อค
 หะกาวหุเกอะแห่งทอหุมั้วโปรง
 กุ่ลือกอากุ่ลือกเกลิงทะเล
 ทะเดินเจียะหะ หะคอมจีตัวอะมาโกะ
 หะคอมจีตัวอะเลิงโกะ หะคอม
 จีตัวอะเลิงซำทอหุมั้วโปรงโกะ
 โหฺรบโหฺล หะตามจีอาตอนแคะ
 หุเกอะเล ตอนหุเกอะเบะเฉีย
 ปะลือกหุมั้วโกะ ตามหุมังอะทาว
 ปานอะเลิงโกะ เซอแคะ โอ
 ปะทะเลแคะเกอะหะตามจีอะเลิง
 เบะตอนเกลิงหุเกอะย้า
 ปะลือกเบะตามหะทาบอะเลิง
 อัวตอนหุเกอะเลเบียะ อือ
 ทะลอบะตอนหุเกอะ เบะอะแวะ
 นั้นนุนันคั่นตอนเล นั้นนุ
 นั้นนุนันคั่นหุหมังพอแวะ
 ตอนเกอะ เบะอะแวะคอย
 อัวตอนหุเกอะเล อัวตอนหุหมัน
 อือ เบะตอนหุหมัน
 เบะตอนแห่งอะเลิงหุเกอะโกะ

ขโมยได้ทองกระโหลกหนึ่งนั้น
 เดินอย่างไรไม่รู้ชี้ ไม่ได้ตั้ง
 สติ ไม่ได้ดูเท่าหรืออย่างไร
 ไม่รู้ เดินสะคุดเอาคืน
 เดินสะคุดเอาไม้หรืออย่างไรทีใจ
 ตัวเองได้ทองมาหนึ่งกระโหลกนั้น
 เดินไปเดินมาอย่างไร
 สะคุดเอาตะ คกลงไปในบ่อนั้น
 คกลงไปในบ่อนั้น ตก
 ลงในบ่อทั้งทองหนึ่งกระโหลกนั้น
 ถือไว้ คกลงไปขึ้นมัน
 ไม่ได้ชี้ ขึ้นไม้ได้อายเพื่อน
 ขโมยคนหนึ่งนั้น ที่อยู่ข้างบน
 ปากบ่อนั้น เห็นเข้า โอ
 ทำอย่างไรมันได้ตกไปในบ่อ
 เอ็งขึ้นมาไม่ได้หรือ
 ขโมยคนที่ตกในบ่อ
 ขำขึ้นไม่ได้ชี้เอ็ง อือ
 ทำไมเอ็งขึ้นไม่ได้ เอ็งเห็นยาว
 กิ่งไม้กิ่งไรขึ้นชี้ กิ่งไม้
 กิ่งไรมันมีอยู่พอเห็นยาว
 ขึ้นได้ เอ็งเห็นยาวขึ้น
 ขำขึ้นไม่ได้นา ขำขึ้นไม่ไหว
 อือ เอ็งขึ้นไม่ไหว
 เอ็งขึ้นจากบ่อไม่ได้นั้น

อ้าวแถมระ หนูโตะยอกถอเบี๊ยะ
 เกอะตอนทุเกอะ อ้าวเกม
 ปะอ็อคหนูกอตอยเบี๊ยะโกะแคะ
 ทุหะละ คอยเบี๊ยะโกะแคะโหฺรบ
 โหล่ทอหุมัวโปฺรก ป๊ะปะทะโกะระ
 คอยเบะโกะแคะทุหะละ ทอหุมัวโปฺรก
 โกะเบะเจี๊ยะหะตอนหญ่่งกัวอัว
 เบะเจี๊ยะหะตอนหญ่่งกัวอัวคอย
 ที่เนาะคอยเบี๊ยะหะละเล คอยเบี๊ยะ
 หุมัว ทุเกอะโหฺรบหุมัวโกะ
 เบี๊ยะอะแะนั้นชนันคนตอน
 เบี๊ยะตอนเกอะเล เอะ
 เบี๊ยะปะลือกตามหะตามวี่อะเจี๊ยะโกะ
 แคะเชอก่า เอะแคะยอกถอเบี๊ยะ
 หลบถาหุญี แคะท่า
 เบี๊ยะปะลือกหะตามหุม่งอะตาอะเลี๊ยะโกะ
 เจี๊ยะทอหุมัวโปฺรกกะ ๗ จั๊ยะ
 ปานอะเลี๊ยะโกะเล เบี๊ยะปะลือก
 ปานอะเลี๊ยะโกะ พอเจี๊ยะเกอะทอ
 เบี๊ยะปะลือกอะคัวอะเลี๊ยะแคะเจี๊ยะ
 กอตอย เกอะทอหุมัวโปฺรกโกะ
 เกอะฉั่วเลื่อฮาเกอะฉั่วทองกูรัว
 ปะลือกอะคัวอะตาอะเลี๊ยะหะตอน
 หุมัว พอแคะเกอะทอหุมัว
 โปฺรกโกะ กูรียาหุว่าโกะเลย

ขำรู้แล้ว อะไรเป็นสาเหตุเอ็ง
 ถึงได้ขึ้นไม่ได้ ขำรู้
 ค้วยเหตุจากมือเอ็งนั่นมัน
 ไม่ว่าง มือเอ็งนั่นมันถือ
 ทองไว้กระโหลกหนึ่ง อย่าทำอย่างนั้นเลย
 มือเอ็งนั่นมันไม่ว่าง ทองหนึ่งกระโหลก
 บั่นเอ็งส่งขึ้นมาให้ข้า
 เอ็งส่งขึ้นมาให้ข้าแล้ว
 ที่นี้มีมือเอ็งว่างซี มือเอ็ง
 ไม่มี ไม่ได้ถืออะไร
 เอ็งเห็นวี่กึงไม้กึงไรขึ้น
 เอ็งขึ้นได้ซี เอะ
 อ้ายขโมยที่ตกลง(ไป)บ่อนั้น
 มันเห็นค้วย เอะว่าเหตุผลเอ็ง
 เข้าท่าหน่อย ถูท่า
 อ้ายขโมย(ที่)ตกอยู่กับบ่อนั้น
 ส่งทองกระโหลกนั้นให้ขโมยที่
 อยู่ปากบ่อนั้นซี อ้ายขโมย
 ปากบ่อนั้น พอรับได้ทอง
 อ้ายขโมยใหม่มันส่ง
 ให้แล้ว ได้ทองหนึ่งกระโหลกนั้น
 ได้ช่วยเหลือหรือได้ช่วย เห็นวี่วี่
 ขโมยในกันหม่อขึ้น
 ไม่มี พอมันได้ทองหนึ่ง
 กระโหลกนั้น วี่ไปขณะนั้นเลย

จ็อคโกะหุมิกเกอะเก็คทอหุมัวโปรูกโกะ
 ชะหุณีหุมัวเอน โปยกูล็อก
 แห่น่งหุเกอะหุมุโกยกุหุมัวแะระ
 เปียบโกะกูดอกแห่น่งเกอะ
 จะโปยโกะปะจะนาย จะเก็ค
 ทอหุมัวโปรูกโกะ พอเกอะทอ
 หุมัวโปรูกโกะกูรืบ กูรืบเบ๊ะปะลัด
 ตามหุมุอะคัวอะเลิงโกะ
 เหมิ่นจางแคะเนาะแคะเกอะโหล
 ทอหุมัวโปรูก แคะจะเก็คทอนา
 อัว โกรบอัวชาโปรูกเนาะแคะ
 เก็คทอะ ทะแหลุ่มทะแหลือ
 แะมันซันตันตอน
 ตอนเกูลิงจอบปานอะเลิงเกอะ
 ตอนเกอะมิกอะเลิงเกอะอะเลิง
 โกะเกอะ พอมิกตอนกูรืบแปก
 อาเล่ จะเก็คทอโกะอะเลียง
 เบะปะลัดหุมัวตามเกอะนาทว
 หุมัวโปรูกโกะ กูรืบ กูรืบอา
 เกอะมาหัวระ ทะคะอะเลียงหุรง
 ทะคะอะเลียงหุรง โอ
 แคะกูรืบแปกเกูลิงอัว แคะ
 จะเก็คทอแคะอะเลียง
 เบะเนาะ เกอะเกอะทอ
 แคะหุเกอะ กูรืบหุยาบ

ใจนั้นอยากได้อาตองหนึ่งกระโหลกนั้น
 เพียงคนเดียว เราขโมย
 มาไม่ได้อะไรสักอย่าง
 เพื่อนนั้นขโมยมาได้
 แต่เรานั้นทำอูบาย จะเอา
 ทองหนึ่งกระโหลกนั้น พอได้ทอง
 หนึ่งกระโหลกนั้นวิ่ง วิ่งอายขโมย
 ที่อยู่ในบ่อนั้น
 ได้ยินต้นมันนั้นมันได้ไ่วิ่ง
 ทองหนึ่งกระโหลก มันจะเอาทองไป
 เรา ของเราทั้งกระโหลกนี้มัน
 เอาเสีย ตะเกียกตะกาย
 เหนียวกิ้งไม้กิ้งไ่ว้น
 ขึ้นมาถึงปากบ่อนั้น
 ขึ้นได้พันบ่อไคบ่อ
 นั้นได้ พอมันขึ้นวิ่งตาม
 ไปเลย จะเอาทองนั้นคืน
 อายขโมยคนหนึ่งที่ได้ทองไป
 หนึ่งกระโหลกนั้น วิ่ง วิ่งไป
 ไกลพอประมาณ หันกลับไปดู
 หันกลับไปดู โอ
 มันวิ่งตามเรามา มัน
 จะเอาทองมันคืน
 อายนี่ จะเอาทอง
 มันไม่ได้ วิ่งใหญ่

ทุเรียนอาทุเรียนอาทุเรียนอา เบะหลัดก
 ปะลัดคหุมัวโกะ กัวคเกูลิง
 กัวคเกูลิง ทุเรียนแปกเกูลิง
 พอทุเรียนเกูลิงทุเรียนเกูลิง
 เกูลิงจอมจางจางเฟีย
 จอมจางเผียโกะ เบะปะลัดค
 ตามเกอะแห่งงหอแคะทุเรียนเกูลิง
 จาง จะจอมจางเผียโกะ
 จะกลายเป็นถ่อเน็กหอ หุ่่นาย
 อะเน็กหอ อะเน็กแคะหุ่่นะตาบ
 เบะปะลัดคตามทุเรียนแปกเกูลิง
 แคะทุเรียนเกูลิงทุเรียนแปะ ทุเรียนเกูลิง
 ทุเรียนแปะหะล่อ พอเกูลิง
 จอมจางเผียชะเคาะ กาละโกะ
 หุ่่นมเปุ่เรียนหุ่่นมหุมัว
 เปุ่เรียนหุ่่นอะเหยุกโหุ่่นกการะ
 พุกการะ หะทาวหุ่่นงจางจาง
 เผียโกะ เบะปะลัดคโกะ
 ทุเรียนหุ่่นอบากุ่่นายเปุ่เรียนหุ่่น
 ฮ่า เปุ่เรียนหุ่่น จั้วจัวหุ่่น
 คีเบะโกะแคะทุเรียนแปกหะเกียง
 แปกฮัวเกูลิง แคะจะปูลอง
 เกดหอฮัว แคะจะหะจอก
 ฮัวระหุ่่นเตม เปุ่เรียนหุ่่น
 จั้วฮัวหุ่่น เออ เปุ่เรียนหุ่่นโกะ

วิ่งไปวิ่งไปวิ่งไป อ้ายข้าง
 ชโนยอีกคนหนึ่งนั้น กวตมา
 กวตมา วิ่งตามมา
 พอวิ่งมาวิ่งมา
 มาถึงข้างข้างวัด
 ถึงข้างวัดนั้น อ้ายชโนย
 ที่ไคทองบามันวิ่งมา
 ข้าง จะถึงข้างวัดนั้น
 จะหาที่ซ่อนทอง ที่
 ซ่อนทอง ซ่อนมันไม่ทัน
 อ้ายชโนยที่วิ่งตามมา
 มันวิ่งมาใกล้แล้ว วิ่งมา
 ใกล้ตัวอย่างไร พอมา
 ถึงข้างวัดพอดี ขณะนั้น
 มีแม่ช้องคหนึ่ง
 แม่ช้ออายุมากแล้ว
 แกแล้ว ยืนอยู่ข้างข้าง
 วัดนั้น อ้ายชโนยนั้น
 วิ่งเข้าไปหาแม่ช้อ
 พุค แม่ช้อ ช่วยฉันหน่อย
 โน่นอายนั้นมันวิ่งตามไล่มา
 ตามฉันมา มันจะแย่ง
 เอาทองฉัน มันจะฆ่า
 ฉันก็ไม่รู้ แม่ช้อ
 ช่วยฉันหน่อย เออ แม่ช้อนั้น

ปีกออัวฉั้วหะลอราัว
 ฉั้วซัดเนาะเล อัวหุลุม
 อะควัเฝียควักอุน่าย
 เปุรียหมื่นหม่งโกะ
 อัวหุลุมอาทอຍอัวเต็ค
 เต็คเปุรียหมื่นโกะเก็ก
 หุยาควแห่งหะหลิมเหาะอัว
 หะหลิมเหาะอัวทอຍ
 ปะด่าซอด ปะด่าเฝียะ
 โทะเฝียะ ทอຍเปุรียหมื่นโกะ
 พอปะลัดคแะแบกเกุลิงอัว
 แะทะกริบเกุลิงกรวมกรวม
 เปุรียหมื่นโกะปะด่าอะระอะ
 หะหุรีหะหุรคชะอดชะอวอคอน
 ปะหุญกาโกนฮากาวฮ้า
 ฮ้าหุยาบปั้วติชอຍหุญบัก
 อะระอะเหฝียมด่าโกะ เออ
 เปุรียหมื่นโกะหุຍ
 นึกว่าโทะเกะเกะเกะ นึกว่า
 โทะเกะเกะ หุลุมเกอะอะควัเฝีย
 เบะปะลัดคตามเกอะแห่ง
 ทอหุมาโปุรกโกะเก็คจีเล
 เต็คจี เปุรียหมื่นโกะ
 กล้วยเกอะหุยาคว หะหลิม
 ปะโทะเฝียะ ปะโทะหุญชอกซอด

เอ็งให้ข้าช่วยอย่างไรเล่า
 ช่วยอย่างนี้ซี ฉันเข้า
 ในวัดในที่
 แม่ชื่อนั้น
 ฉันเข้าไปแล้วฉันนอน
 นอนแม่ชื่อนั้นเอา
 ข้าขาวมาคลุมฉัน เสีย
 คลุมฉัน เสียแล้ว
 ทำทาทาย ทำทาศพ
 เป็นศพ แล้วแม่ชื่อนั้น
 พอขโมยมันตามฉัน มา
 มันวิ่งมาใกล้ใกล้
 แม่ชื่อนั้นทำท่าร้อง
 พิรีพิไรสะอึกสะอื้นขึ้น
 ทำอย่างกับลูกหรือหลานหรือ
 หรือแม่พี่น้องนำลงตาย
 ร้องให้ทำนั่น เออ
 แม่ชื่อนั้นคิด
 นึกว่าเป็นจริงจริง นึกว่า
 เป็นจริง เข้าได้ในวัด
 อ้ายขโมยที่ได้มาซึ่ง
 ทองกระโหลกหนึ่งนั้นลงนอนซี
 นอนลง แม่ชื่อนั้น
 หาได้ข้าขาว หม
 ทำเป็นศพ ทำเป็นคนตายตาย

เป็รียบหมื่นโกะหะโจะหมั่งจ่างจ่าง
 เป็ยะ จ่างจ่างหุยาากุ
 ตามโกะรบโกะ อะเหฺรอะ
 ซะอดซะอดหมั่ง
 หะหุรีหะหุรคหมั่ง อะจน
 จะนอ้าเหฺนียเหฺนียซัดเล
 อีเนาะปะลัดคตามแคะแปก
 หะเคียงเกฺลึงโกะ แคะกริบเกฺลึง
 กริบเกฺลึง จอมจ่างจ่างเป็ยะ
 แคะ เอ เบะเบาะ แคะอาอ้อล
 หุญกลางโกะแคะกริบเกฺลึง
 เขาะหุมเนาะแคะแคะ
 อาอ้อลราว ปะปะหะโกะ
 แคะอาลอหุเกอะ แคะเกฺลึง
 จกเนาะแคะเกอะแคะอะ
 อัวกริบเกฺลึงหะระแคะหุมิตหัว
 หุรงเกาะเซอเซอ แคะเกอะ
 แคะอะเกอะ เบะเนาะ
 โตะหะลอแคะกงหุญ
 อะกุราอะกุราเนาะระ แคะอา
 หุหัวมัว กุลาโยโกะกุลาโยเนาะ
 หุเซอ หุเซอหุลุมอา
 คัวเป็ยะโกะเล เบะปะลัด
 ตามหะเคียงแปกเกฺลึง
 หุลุมอัวเป็ยะโกะ อาจิก

แม่นั้นนั่งอยู่ข้างข้าง
 ศพ ข้างข้างผ้าขาว
 ที่คลุมนั้น ร้อง
 สะอึกสะอื้นอยู่
 โศกเศร้าอยู่ รำพึง
 รำพันไปต่างต่างชนิด
 ที่นั้นโหมยที่มันตาม
 ไล่มานั้น มันวิ่งมา
 วิ่งมา ถึงข้างข้างวัด
 มัน เอ อ้ายนี้มันไปไหน
 เมื่อกลิ่นมันวิ่งมา
 นี่เกี่ยวมันหาย
 ไปไหนเล่า อย่างทำอย่างนั้น
 มันไปไม่ได้ มันมา
 ถึงนี้มันได้หายไป
 เราวิ่งมาระยะไม่ไกลกัน
 คุณเห็นเห็น มันได้
 หายไปได้ อ้ายนี้
 เป็นอย่างไรมันคงอยู่
 แฉวแฉวนั้นแหละ มันไป
 ไม่ไกลหรอก หาโน้นหานี้
 ไม่พบ ไม่พบเข้าไป
 ในวัดนั้นเลย อ้ายโหมย
 ที่ไล่ตามมา
 เข้าในวัดนั้น ไปถึง

เปี้ยโกะ อาเชอเปรียหมื่น
 เปรียหมื่นหะโจะหม่งข้างข้าง
 เปี้ยะตามปะลอคคะปะจุนาย
 คะปะถาญ้อยอก เก็ดหุยาคุ
 เกรียบโหลโกะ ปะลอคโกะ
 กรึบหลุมอา อาจกฮุมาน
 เปรียหมื่นโกะ พอเปรียหมื่นโกะ
 เชอปะลอคโกะหลุมเกดิง
 เปรียหมื่นโกะปะถาอะเหฺรอะ
 หะหุรีหะหุรคสะอคสะอ
 อะญนอะนนฮำหะหมื่นหุข้อยอก
 โกะเล้ ปะลอคโกะคะฮุมาน
 หมุโทะหะลอรารเปรียหมื่นเอี้ย
 เออ โจนจาวอ้วคะฮุข้อยอก เชอเหฺมิก
 เกอะหม่งหุนากุด้างโกะเอิน อะหุมเนาะ
 คะฮุข้อยอก อะ อะเหฺมิมคะฮุออก
 คะฮุข้อยอก อ้วหุแถมเกอะปะถาลอ
 เชอเหฺมิกเกอะหม่งหุนากุด้าง
 กุยาอะเหฺรหม่งเกอะหุนากุด้าง
 เปฺาะอะเหฺมิมคะฮุออกคะฮุข้อยอกอายะ
 อ้วหุแถมเกอะปะหะลอ ปะลอคโกะ
 ปะลอคตามกรึบแปกเกดิงโกะ
 หุข้อยบ เอ ฮำคะจะโทะเบะปะลอค
 ตามกรึบ เกอะแห่งทอฮุหมัวโปรโกะ
 ฮำถาลอ เมียงซังกา ซังกา

รัตนัน ไปพบแม่ชี่
 แม่ชี่นั่งอยู่ข้างข้าง
 ศพที่ขโมยมันทำอุบาย
 มันทำท่าตาย เอาผ้าขาว
 คลุมไว้นั้น ขโมยนั้น
 วิ่งเข้าไป ไปถึงถาม
 แม่ชี่นั้น พอแม่ชี่นั้น
 พบขโมยนั้นเข้ามา
 แม่ชี่นั้นทำท่าร้อง
 พิรีพโรสะอีกสะอื่น
 ราพึงราพันเกี่ยวด้วยคนตาย
 นั้น ขโมยนั้นมันถาม
 เป็นอะไรเล่าแม่ชี่เอี้ย
 เออ ลูกหลานเรามันตาย เห็นหน้า
 ใค้อยู่เมื่อกี้เอง เคี้ยวขึ้น
 มันตาย ลม ลมหายใจมันหมด
 มันตาย เราไม่รู้ได้ทำท่าไหน
 เห็นหน้ากันอยู่เมื่อกี้
 พกจากันอยู่เมื่อกี้
 นิลมหายใจมันหมดมันตายไปแล้ว
 เราไม่รู้ได้ทำอย่างไรได้ ขโมยนั้น
 ขโมยที่วิ่งตามมานั้น
 คิด เอ หรือมันจะเป็นอ้ายขโมย
 ที่วิ่ง ใค้ทองของเรามาหนึ่งกระโหลกนั้น
 หรืออย่างไร คิดสงสัย สงกา

ชังกา อ้ากอเปรี๊ยะหมิ่น
 อะลอเปรี๊ยะหมิ่น กออัวหรงเหมิค
 แคะหุญจอมโกนจาวโกนแถม
 เปรี๊ยะหมิ่นโกะ บางทีอัวแถมหุญก
 แคะกำ ย้าโตะเฝียปัวเฝียอัวกำ
 ถาลอหุญแถม หะลออัวเกอะฉัวเกอะ
 เกอะฉัวกำ เปรี๊ยะหมิ่นโกะ
 หุญยอมถาลอ เก็กเล หรงเหมิค
 หรงเล เปรี๊ยะหมิ่นโกะหุญหะลอ
 เบะปะลัดคอะจะหะอัวโปรงโกะ
 ตามหะตามอะเล็งโกะ หุญอูปอก
 หุญคปุ หรงเหมิคโกะเล
 เบะ เบะปะลัดคตามปะจะนาย
 ปะด้าหุญยอกโกะ หะม็อกเหมิคเกุลัด
 เบะเนาะโกะเซอ อ้อ เบะเนาะเอิน
 ปะด้าหุญยอกหุญอะเนาะเอิน
 เบะปะลัดคอะจะหะอัวโปรงโกะ
 โอ เฝียอัวเอินระเปรี๊ยะหมิ่นเอย
 แคะระ แคะหุญยอกอากอยปะปะ
 หะโกะระเปรี๊ยะหมิ่น อากุล่ายแห่ง
 เจ็ก กุล่ายแห่งเจ็กแห่ง
 อัวจะแตกปะปายท์ แตกเกาะ
 แตกเกาะคอบ แตกจางแคะ
 มุแน้วเซมเหญ๊ะชะอำมัทกราสัง

สงกา พุกกับแม่ชี
 ไหนแม่ชี ให้เราคูหน้า
 มันหนอยชิลูกหลาน
 แม่ชีนั้น บางทีเรารู้จัก
 มัน้าง หรือเป็นมิตรสหายเราบ้าง
 อย่างไรไม่รู้ อย่างไรเราได้ช่วยได้
 ได้ช่วยบ้าง แม่ชีนั้น
 ไม่คิดอย่างไร เอาชี คุหน้า
 คุชี แม่ชีนั้นไม่พูดอะไร
 อ้ายชโมยเจ้าของทองหนึ่งกระโหลกนั้น
 ที่ตกไฉน่อนั้น เข้าไปเปิด
 ผ้าขาว คุหน้านั้นชี
 อ้าย อ้ายชโมยที่ทำอุบาย
 ทำทำตายนั้น หลับตาสนิท
 อ้ายนั้นเห็น อ้อ อ้ายนี้เอง
 ทำทำตายอยู่นี่เอง
 อ้ายชโมยเจ้าของทองหนึ่งกระโหลกนั้น
 โอ เพื่อนเราเองแล้วแม่ชีเอย
 มันแล้ว มันตายไปแล้วอย่าทำ
 อย่างนั้นเลยแม่ชี ไปหามา
 เชือก ไปหามาเชือกมา
 เราจะผูกเป็นสาม ผูกคอ
 ผูกข้อมือ ผูกเท้ามัน
 อย่างที่ไทยพมดัตตราสัง

อ้าวจะแตกเกาะตอยแคะ แยกเกาะ
 แยกจางแคะ อ้าวจะจอนแตก
 หุจอนแตกแมนะเฒะแคะป้าวทกอน
 แคะหุวาค อ้าว เปรี๊ยะหุ้มนโกะ
 กุลายแห่งเกอะเจ็กที เบะเนาะ
 แยกเล แยกเบะโกะ หุ้ปะ
 หะลอเล หุ้ม่งแฮคกอมตะแยก
 แฮคแฮคหุ้ม่งอะโกะ เบะเนาะ
 แยกเกาะจางเกาะคอย แยกชะ
 แห่งฮั่วหะโกะเล แยกหะ
 เป็นเลย พอแตกเป็นคอย
 กุลายแห่งโอ๊ะเปรี๊ยะหุ้มน
 กุลายแห่งโอ๊ะ ฆ่ำปะลอค
 โกะกำชำเปรี๊ยะหุ้มน อากุลาย
 แห่งโอ๊ะ โอ๊ะ เกิดเบะโกะ
 เบะปะลอคโกะ โหรมปะลอคโกะ
 เขี่ยตอนอะตาวโอ๊ะโกะ
 เกอะแห่งโอ๊ะคอย กุลายแห่ง
 ระหะมระหะไม้ค กุลายแห่งอะไม้ค
 จอง จองจองเฒะโกะเล อา
 เบะเนาะโกะปะลอคโกะแคะหุ้ยัค
 หุ้ม่งที แคะหะ พออะไม้คแคะ
 เกอทอนหุ้ญแคะอะตาวตอนหะป้อค
 โอ๊ะเออะโกะฮุ้ลอคฮุ้ลองฮุ้ลอคเล

เราจะผูกข้อมือมัน ผูกคอ
 ผูกเท้ามัน เราจะมัดผูก
 หากไม่มัดผูกเกี่ยว ศพมันอีกขึ้น
 มันลำบาก เอ้า แม่จันนั้น
 หามาได้เชือกนั้น อ้ายนี่
 ผูกเลย ผูกอ้ายนั้น ไม่ทำ
 อะไรเลย อยู่เงียบให้มันผูก
 เงียบเงียบอยู่นั้น อ้ายนี่
 ผูกข้อเท้าข้อมือ ผูกเสีย
 แน่นว่าอย่างนั้นละ ผูกเสีย
 แน่นเลย พอผูกแน่นแล้ว
 หามาฟันแม่ชี
 หามาฟัน ทั้งขโมย
 นั้นด้วยทั้งแม่ชี ไปหา
 มาฟัน ฟัน เอาอ้ายนั้น
 อ้ายขโมยนั้น จับขโมยนั้น
 ยกขึ้นบนฟืนนั้น
 ได้ฟันมาแล้ว หามา
 ไม้คังไม้ขีด หามาไฟ
 เผา เผาเผาศพนั้นชี อา
 อ้ายนี้นั้นขโมยนั้นมันไม่ตาย
 อยู่ มันหะ พอไฟมัน
 ลุกขึ้นหนอยมันร้อนขึ้นคั้น
 ฟืนเฟินนั้นแหลกลาญหมดเลย

หะป้อคเหฺลิวจีแหฺนง แะกะกูรีบ
 กูรีบหุเกอะเหฺญึยะแตกโหฺลตอย
 อำทอน อุษุหายเบะเออย
 ปะจงอัวหุญิระ แะระทอเบะโกะ

เบะเก็คอะเลียงนา อัวหุเก็คระ
 เบะปะจงอัวหุญิ โกะเล
 พอจะจงตอย เบะโกะโกะ
 พ้อคทาวทอน โทะตอมเล
 หุมนั้หะกาวหุเกอะอุยอ
 หะกาวหุปะจะนาย
 โกะ พอตะจงโกะตอย
 โทะตอน อำอะเลียงทอน
 กอเก็คทอโกะ กออา กอเบะ
 อะละทออะเรมโกะ หะกาวหุโกะ
 เปฺลียะทอน เชาอะเลียงทอน
 โทะบักกะตอยหะเรมปฺลออน
 เญาะระเหฺญึยะกัก จะนายปะอ็อก
 ฮาจะนายหะเหฺลียะ ปิตำบเนาะ
 หุมนั้บัวซังเคม
 บัวหะคอนหะคอนจะเนาะเด

กลิ้งลงมา มันวิ่ง
 วิ่งไม่ได้เขาผูกไว้แล้ว
 พุกขึ้น อูยแม เอ็งเอีย
 ออย่าเฒาเราหนอยเลย เอาเถอะ
 ทองเอ็งนั้น
 เอ็งเอาคีนไป ข้าไม่เอาแล้ว
 เอ็งอย่าเฒาข้าหนอย นั้นเลย
 พอจะเฒาแล้ว อ้ายนั้นนั้น
 กลัวร้อนขึ้น เป็นขึ้นเลย
 เหตุด้วยตัวเองไม่ได้ตาย
 ตัวเองทำอุบาย
 นั้น พอถูกเฒานั้นแล้ว
 เป็นขึ้น พุกกลับขึ้น
 ให้เอาทองนั้น ให้ไป ให้อ้าย
 เจ้าของทองเก่านั้น ตัวเองนั้น
 กลับคีน แก้ไขคีน
 เป็นปรกคิตังเคิมอีก
 นี่แล้วเขาเรียวก เลห์ชโมย
 หรือเลห์โจร นิทานนี้
 มีพอสังเขป
 พอสันสันเพียงนี้แด

ตอนที่ ๔

นิทานคติ

นิทานคติ มักมีแก่นเรื่องและเนื้อหาเป็นไปในเชิงสอนใจหรือให้คติธรรม
 จุ่มหมายในการเล่าก็เพื่อให้อคติในการดำรงชีวิตหรือเป็นสื่อแสดงคุณธรรมอันเป็น
 บาทรฐานของสังคม โดยเฉพาะวิทยากรผู้เล่าได้เน้นความสำคัญของคติในเรื่องมาก
 การเล่านิทานคติมีจุดมุ่งหมายก็เพื่อความสนุกเพลิดเพลินเป็นส่วนใหญ่ แต่พฤติกรรมของ
 ตัวละครในเรื่องมักเป็นเครื่องสอนใจผู้ฟัง กิ่งแก้ว อัคราทร กล่าวถึงนิทานคติว่า
 "ส่วนนิทานคติ มีเนื้อหาไปในเชิงสอนใจอย่างเห็นได้ชัด ชาวบ้านนิยมเรื่องประเภท
 นี้มาก"¹

นิทานคติที่รวบรวมได้ ๑๔ เรื่อง แสดงให้เห็นแนวคิดและคติธรรมในแง่ต่าง ๆ
 ดังนี้

คติและแนวคิด	จากนิทานเรื่อง
1. ความกตัญญู	คุณของความกตัญญูกตเวที
2. ความอกตัญญู	พระยานกกระกรุม เรื่องราวของบุคคลผู้เป็นพาล ตายไปเกิดเป็นวัว
3. ความมีสัจจะ	นางเหมวรรณศรี
4. ความบริสุทธิ์ใจ	หาบุญให้ขึ้นมาไปสวรรค์ หาบุญได้กระอรเกิดใหม่
5. ความโลภ	หนุ่มเลี้ยงวัว นกยูงทอง
6. ความไม่รู้จักประมาณตน	พระเจ้าอโศกธรรมราชา

¹ กิ่งแก้ว อัคราทร วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า 9

กุนกะตันโยกะตะเหวตี

พระภิกษุผ่อง กองก้าง

25 สิงหาคม 2521

กุนกะตันโยกะตะเหวตี

คุณของความกตัญญูกตเวที

ปะคัฏกาละอะเตี๊ยะเตะหุณุม
 เหริยะช้อยห่มัว ยะหุมุ หะแถม
 หุเกอะระ ปะทะทาวหมงปะคัฏกา
 เจียะเหริ่งซางปี ปะโมโกปุรมมะ
 หุอิธาระปอน หุณุมหิตตา
 กะรุณา หุณุมิตตา อุเปียกคา
 ดักปอน หุณุมกาละหุบ่วงวัโกะ
 โจนเอการักปรมมะตอคตะ
 ปะกังรังเคิงฉาหุราเหินยชอย
 จีฮุมคาคตอย เหนะกาคาคโกะไผ่ทอด
 โจนเอกะรักโกะลอยจีเกดิงปะคัฏกาปีโกะ
 เกดิงจ็อม เหมิกกุกตอยอิชอยหโกะ
 อิชอยหโกะหุญาคเตียะ อะคัฏกอ
 หุณุมโกหุณุมิตตา กะรุณา
 เกอะเหละห่มัวปะเนิง เค็งปะแตคณา
 โจนเอการักโกะโหรบเกอะเหละตอย
 อิชอยหโกะคองหะปลือบแห่งปะคัฏซาง
 ตอนเจ้าะเจียะโหลปะคัฏกาเหมิก
 กุกต่ายโกะ เกอะจุทาว โหละ
 เกอะเปลียะดง คอยเตียะกาละ

ในการสร้างกระโน้นมี
 ฤษีคนหนึ่ง ชื่อ จำ
 ไมได้ อาศัยอยู่ใน
 ริมฝั่งแม่น้ำ รักษาพรหม
 วิหารดี มีเมตตา
 กรุณา มุทิตา อุเบกขา
 สมบูรณ์พร้อม ถึงกาลวันหนึ่งนั้น
 ลูกพระเจ้าพรหมทัต
 ครองเมืองพาราณสี
 ลงอาบนํ้าแล้ว ค้วยนํ้านั้นไหลแรง
 ลูกพระมหากษัตริย์ลงมาในแม่น้ำนั้น
 มาถึง หน้ากุฎี อีสินัน
 อีสินันเห็นถูก ควย
 มีเมตตา กรุณา
 ได้ไม้อันหนึ่ง ส่งยื่นออกไป
 ลูกพระมหากษัตริย์นั้นจับได้ใบนั้นแล้ว
 อีสินันถึงเข้ามาสู่ฝั่ง
 ขึ้นเก็บไว้ ที่หน้า
 กุฎีนั้น ได้หยุดพัก เมื่อไร
 โกลหายเหนื่อย แล้วกาล

หมัวเหวียะเหวียะปลอน โจนทะเจมเอี้ยก
 แตกกะปัวหมงปะควักานอมเกร็กจ้างซาง
 ปัวกูโหนกจีเกิลิงคาคไผ่จีเกิลิง
 ปะควักานีโกะ ตะรางโกะหลาดจี
 ทอยคี่ นอมเกร็กโกะโถมจีเกิลิง
 โจนทะเจมโกะลอยเกิลิง ลอยเกิลิง
 อิชอยหโกะหญาคเตี้ยะเก็ดทะเลโกะ
 เต็งแตคณา โจนทะเจมโกะ
 ปะเตี้ยะควักอทะเลอิชอยหโกะทอย
 อิชอยหโกะทองหะปลือบแหง
 เกิลิงเจาะโหลปะควักอเหมิกกุดตายโกะ
 กอจุทาว ทอยหุญฮนอยหุบัวปฺรอน
 หุญฮอะควักอเกอะควัก
 คาคโกะไผ่หลุมอาปะควักอหำโกะ
 ฮนอยหโกะลอยแตคเกิลิง
 ลอยแตคเกิลิง เตี้ยะคาคปูจีเกิลิง
 ลอยจีเกิลิง อิชอยหโกะหญาค
 เตี้ยะปลอน หญาคเตี้ยะนอยหโกะ
 อิชอยหโกะเต็งแตคณาทะเล
 ปะเตี้ยะโหลปลอนอิชอยหโกะต้องแหง
 กอจุโหล หุญฮสุมหุบัวปลอน
 หุญหมงอะควักเกอะเนาะโกะระ
 คาคโกะหลุมอาสุ่มโกะลยแตคเกิลิง
 อิชอยหโกะฮ้องโหลปลอน อิชอยห
 โกะฮ้องโหล เจาะโหลควเหมิก

อีกหนหนึ่ง ลุกนกลูไปคก
 ทำรังอยู่ที่ในตมมะม่วงซางฝั่ง
 ฝนตกหนักลงมาน้ำไหลลงมา
 ในแม่น้ำนั้น ฝั่งน้ำนั้นพังลงไป
 แลวกก็ ตมมะม่วงนั้นล้มลงมา
 ลุกนกลนั้นลอยมา ลอยมา
 อิดินั้นเห็นเข้าเอาไม้
 ยื่นออกไป ลุกนกลนั้น
 ปะทะกับไม้อิดินั้นแล้ว
 อิดินั้นจึงเข้ามา
 มาเก็บไว้ในที่หน้ากุฎ
 ให้พักผ่อน แล้วมีหนูอีกตัวหนึ่ง
 อยู่ในซางในถ้ำ
 น้ำนั้นไหลเข้าไปในถ้ำนั้น
 หนูนั้นลอยออกมา
 ลอยออกมา ถูกับน้ำไหลลงมา
 แลวลงมา อิดินั้นพบ
 คุกอีก พบถูกหนูนั้น
 อิดินั้นยื่นไม้ออกไป
 ปะทะไว้อีก อิดินั้นจึงบา
 ให้พักไว้ มีหนูอีกตัวหนึ่ง
 อยู่ในถ้ำนั้น
 น้ำนั้นเข้าไปในถ้ำนั้นลอยออกมา
 อิดินั้นนั้นชวนไว้อีก อิดิ
 นั้นชวนไว้ เก็บไว้ในหน้า

โจนเฮอร์โกะกะเลียงจอบเคิงพารานาฮอย
 หุขิดเกอะกอโทะเหมียะฮ็อกโกะ
 ปะกาชะจือต อะลวยหะ โทะโปะฮัว
 โหล่นอาฮอย จองแผะเฒะเฒะจุกตอย
 อะหุมาคเคาะหุยกกอตอน โจนเฮอร์โกะ
 กอโทะเอกะรัต ปะกังรังเคิง ละเนาะ
 อิชอยหโกะ หุละเหินปันทะปาด
 หุลอบาคัวเคิง โจนเฮอร์โกะตอนหุหมักัว
 อะทาวปราสาตตะะ หุรงเกดิงหุหมากฮอยหโกะ
 หะแตมเตียะ หะแตมเตียะตอย
 กิกอะหุมาคเคาะ กัวโละเคาะกอโหุรบ
 อิชอยหโกะ โหุรบจอนแตกคักเบิง
 แปกปะเตียะเหาะ หุญเริยะเอกะรัต
 เปียะโจนหุรวเอการัตโกะเคาะ อะหุมาคเคาะ
 จอนแตกเกอะตอย เคาะตัก เคาะ
 หะแตคณา อิชอยหโกะอะหุระอะตอน
 ออ ปาวเกอะกะตันเญาฮุน โจนเอ
 เฮอร์เนาะโกะ กาละ อา ลอยอา
 คาคโกะ ฮัวเคิงเจียะโหล เลียงเจียะโหล
 ตอยหุหมักเริยะโหคหะหลางเนาะ
 ตอยปะตูกอฮัว ปาวเกอะกะตันเญา
 เนาะโกหะ ฮองเจียะโหลหุหมัก
 กุน ปะมาโหยะฮองโหลโอะหะ
 หุหมักะกุก โอะหโกะหุหมัก
 ปาวเกอะกะตันเญาเนาะหุหมักกุน

ลูกพระมหากษัตริย์นั้นกลับถึงเมืองพาราณสี
 มันให้ไปพอบังเกิดเกลานั้น
 สิ้นพระชนม์ ไค เจ็ดวัน
 พบไปแล้ว เมาศพเก็บอัฐิแล้ว
 อำมาตย์ทั้งหลายยกขึ้น ลูกพระมหากษัตริย์นั้น
 ให้เป็นพระมหากษัตริย์ ครองเมือง ที่นี้
 อิศินัน เพียวบิณฑมาต
 เข้าไปในเมือง ลูกพระมหากษัตริย์นั้นขึ้นอยู่
 บนปราสาทนั้น คุมารเห็นอิสินัน
 จำได้ จำได้แล้ว
 เรียกอำมาตย์ทั้งหลาย ทาสทั้งหลายให้จับ
 อิศินัน จับมัดทุบตี
 ขับไล่ออกไป จากเขตพระราชอาณาจักร
 พวกลูกน้องพระมหากษัตริย์มัน อำมาตย์ทั้งหลาย
 ยุกมัตได้แล้ว มันมัน
 เอาออกไป อิศินันร้องขึ้น
 ออ บุคคลลอคัตถุญญกุล โอรัสพระ
 พระมหากษัตริย์ กาล อา ลอยไป
 ซึ่งน้ำนั้น เราช่วยเอาไว้เลี้ยงดู
 แล้วเมื่อมีแรงขนาดนี้
 แล้วทำโทษกับเรา ทำคุณกับบอกัตถุญ
 นั้นนั้น ช่วยพยุงขึ้นไว้ไม่มีสิ่ง
 บุญคุณ อุบมาเหมือนกุฟีนไว้
 หนึ่งทอน ฟันนั้นมีคุณ
 บุคคลลอคัตถุญนี้ไม่มีประโยชน์

โธ่หโกะป๊ะฮักซาคคอราว คุณเบิ่ง
 คุณพะคุณคาค เจียะกาเกอะ
 ปาวเกอะกะคันเพาเนาะเจียะกาหุเกอะ
 หุญตฺ ที่เนาะอะหุมาคเตาะ
 ฮุมานตอนปะราวปะ ะโกะแกบตอย
 อะหุมาคเซาะหะเหฺลียะฮิฮอย
 เซาะหะเหฺลียะฮิฮอยหโกะ
 เกอะ เปฺลียะตฺ ตอยกะเลียงจอบ
 อ็อคสะบักค ะหุมาคเตาะปะกม
 กุยอมณะหุนหนิกเกาะ เอริค
 โปยเนาะโกห โตะปาวเกอะกะคันเพากุน
 โหฺยระปะกังรังเคิงอา หะทะหนุเนาะคอยค
 โปยโตะนะคักโรง อะหุมาคเตาะ
 กมหะเหฺลิม ป๊ะป๊ะหะโกะ
 ปาวเกอะกะคันเพาเนาะโกห
 เจาะหุเกอะอะ อะหุมาคเตาะกมเหฺลียะเกาะ
 โหฺรมเอารักโกะหะจอกเพาะ
 หะจอกเพาะคอยค อาอะหุน
 แหฺนงักฮิฮอยหโกะ เกอะหุยกปะตอน
 โตะเอการัก ปะกังรังกอมมาเคิง
 ฮิฮอยหโกะหุญกอก โถหุญคคากะรนา
 หุญคคากะเปียงกา หุญกอกปุรมมะวิหาระปอน
 ปะกังรังเคิงโกะทะซักระ หุยกปะตอน
 ฮิฮอยห ฮิฮอยหโกะเกอะโตะเอการักคตอย
 เออ โปะพุนหนอยห หะกอนเจียะโหล

พินันควยเหตุโคเลา หุงข้าว
 หุงแกงคมนำ ใช้การโค
 บุกกลอกคักญูนี้ใช้การไม่ได้
 มีโทษ หิฮิฮิฮิฮิฮิฮิฮิฮิฮิ
 ถาบขึ้นเรื่องรานั้นครั้งรูแล้ว
 อำมาตย์แก้ปลดอยอิสิ
 แก้ปลดอยอิสิ นั้น อิสิ นั้น
 ไค พินโทษ แล้วกลับถึง
 อาศรม อำมาตย์ทั้งหลายรวมกัน
 คิคปริกษากัน กษัตริย์(ของ)
 เรานี้ นั้น เป็นผู้ไรความกตัญญูคุณ
 หากว่าครองเมืองไป ต่อจากนี้แล้วละก็
 เราจะทำมาก อำมาตย์ทั้งหลาย
 รวมกัน อย่าทำอย่างนั้น
 บุกกลอกเป็นพาลนั้น
 เอาไว้มิได้ อำมาตย์ทั้งหลายรวมกัน
 จัปพระมหากษัตริย์นั้นฆ่าเสีย
 ฆ่าเสียแล้วนั้น ไปนิมนต์
 มาซึ่งพระอิสิ นั้น ไคยกขึ้น
 เป็นพระมหากษัตริย์ ปกครองเมือง
 อิสิ นั้นมีซึ่ง ความเมตตากรุณา
 มุทิตาอุเบกขา มีซึ่งพรหมวิหารสี่
 ขึ้นครองเมืองมีความสุข สถาปนา
 อิสิ อิสิ นั้นได้เป็นพระมหากษัตริย์แล้ว
 เออ กิดถึงหนุ สิ่งไว้วา

โปะพุนหุ้ม พุนหะเจม ที่เนาะคี
 เจียะกานาโกนหรว อากุลาย หะเจมเฮียก
 หะเจมเฮียกโกะหนุมอะคว์เกริบเหมะวอน
 แคมเตียะอิชอยหโกะ เกอะโตะเอการักคอย
 หะเจมโกะกักปะ เมินปะวาเหมียะซอนกุดอม
 เอรักเตียะปะ เม็ดเซาะ

หะเจมเฮียกโกะ กักโกนหรวกางแห่งเซาะ
 กนเกียะสาละยโกะ กางแห่งก่งแห่ง
 กางแห่งเกลิงหะหวนเจียะโหล
 เหมิกแห่ง สะเมินอิชอยหโกะ
 เปียะหวนคอะมา
 เตอ ฮำโกะ เอะอะมะเาะ กระแอม
 โปะฮุนาจอบนอยหโกะ กอโกนหรวเเกาะ
 อากุลาย นอยหโกะหะกอนโหล
 อากุลาย เอะอะนอยหโกะ
 หุนเนาะโกะ อิชอยหโกะเกอะโตะ
 เอการักคะ ปะฮอดหุนอะเม็ดกาทอ
 นอยหโกะเหมินเตียะคอย กักโกนหรว
 เหมะซอนกุดอมโกะปลอน
 กางแห่งทอเหมียะหุมวหั่วกะเลาะ
 หุมวหั่วกะเลาะ กอหะหวนเจียะโหล
 คัวเหมิกแห่งเตะโกะโอปะหวนคอะมา
 เตอชอชอเล กะกันเฆาะกุนอิชอยห
 สุมโกะปลอนหะกอนเจียะโหล

คิดถึงงู คิดถึงนก ที่นี้ก็
 ไซพวกพองไป ไหวหาย นกแก้ว
 นกสุมไปคณัน้อยในป่าหิมพานต์
 ภูเขาวาอิสินีโคเป็นพระมหากษัตริย์แล้ว
 นกนั้นเรียกบริวารหารอย
 พระมหากษัตริย์ของประสงคชาว
 ของประสงคชาวแล้ว

นกสุมไปคณัน เรียกพวกพองกามขาวมา
 ขาวสาสินัน คามมาคามมา
 คามมานำมากองไว้ที่ ที่
 หน้าวัง พระยาอิสินี

ประมาณ

ภูเขาวาอิสินี มามากมาย (กระแอม)
 คิดถึงหนูนัน ให้พวกพองทั้งหลาย
 ไปหา หนูนันสั่งไว้
 ไปถึงพบหนูนัน
 เคียวนั้น อิสินีโคเป็น
 พระมหากษัตริย์แล้ว ควยเหตุมีประสงคกับทอง
 หนูนันไถยินแล้ว เรียกพวกพอง
 หารอยนั้นอีก

คามทองมาคัวหนึ่งหนึ่งกอน
 หนึ่ง(คัว)หนึ่งกอน ไทกองไว้
 หน้าวังนั้นโอประมาณขนาด
 ภูเขาคี้คี้ คัตถุณคูนอิสินี
 งุนั้นอีกสั่งเอาไว้

เจียะกาแห่งโกนหัวโกะ หมิดเกอะ
 ฐักอะเม็คซอน สุมโกะแห่งหมัวเจียะโหล
 ขอนอะควักเกอะโกะ โก๊กแห่ง
 โกนหัวเหมาซอนกลอม กังนา
 ขอนกอเอร็คโกะ หะหฺนุเจียะโหล
 ปัวเหฺมียะกัจจ เอร็คโกะหฺนุ
 โถหมิดตากะรุนากอหฺรวโกบ เคิง
 โกนกวาขเล ตักเหฺมียะเหฺลียะเหฺมียะ
 ปะเราะนาทอซอนเซาะ โตะตะชัก
 ออคชำเคิงหมัว โกะระปะฮอดหฺนุ
 โถกะตันเญาอะตะเหฺวตี แคลกุน
 อิชอยหโกะเกอะฮองโหล เกอะแปละ
 ฮอค โกนเอการ็คโกะโกะหฺมะหฺนุคสะ
 ยิงหฺแถมกุนปาวเกอะเหมาฮองโหลโกะ
 อิชอยหโกะ เกอะหะจอคอิชอยห
 เตกอเตียะปะกาชะจอค ชุยฮอคคอย
 อาเตียะเหฺนียะแหฺรค ปัวเหฺมียะกัจจ
 กับ โถกะตันเญาอะตะ
 เหฺวตีเนาะโกหฺ ปุรอยโหลนหฺมะหฺนุคสะ
 โปยเหอะฮำ เหฺมียะคักเหฺมียะชัก
 เหฺมียะหฺนุ โถกะตันเญาอะตะเหฺวตีคอยเล
 ปุรอยโหลน ปาวเกอะอะกะตบเญาโกะ
 หฺแถมกุน หฺแหลบแคลกุนเหฺมียะปะโหล
 หฺนุกาถูลาโกะ เตียะหะคัก
 หฺมัวกาตะชัก ฮอดโกะระ
 ปาวเกอะเหฺมียะเหฺมียะปะกุนโหลคอย

ไซบาซึ่งลูกน้องนั้น ประสงค์
 อยากไ้เงิน งุนั้นรักษาเอาไว้
 เงินในคู้หานั้น เรียกนา
 ซึ่งพวกพองทั้งหารอย คาบไป
 ซึ่งเงินให้พระมหากษัตริย์นั้น กองไว้
 เป็นจำนวนมาก พระมหากษัตริย์นั้นมี
 เมตตาการุณากับชาวเมือง
 ชาวบ้านแล คนยากคนจน
 แบ่งไปซึ่งทองเงินข้าว เป็นสุข
 ทั่วทั้งเมือง นั้นแล้วเหตุจาก
 ความกตัญญูกตเวที แทนคุณ
 อิลินั้นไ้ช่วยไว้ ไ้พน
 คาย ลูกพระมหากษัตริย์นั้นเป็นมนุษย์
 ยังไม่รู้คุณซึ่งช่วยไว้
 อิลินั้น กิดชาอิลีอีก
 จนกระทั่งคองคาย คายแล้ว
 ไปตกนรก หลายหลาย
 กับปี่ กตัญญูกต -
 เวทีนั้น ประเสริฐสำหรับมนุษย์
 ไ้ว่าใคร คนจนคนมั่งมี
 เขามี กตัญญูกตเวทีแล้ว
 ประเสริฐยิ่ง มุกลอกกตัญญู
 ไม่รู้คุณ ไม่รู้แทนคุณเขาทำไว้
 จากก่อนนั้น คองทุกข์
 ไม่มีความสุข เหตุนั้นแล้ว
 มุกลกเขาทำคุณไว้แล้ว

เตี้ยะแกลโหรงกุนเหี้ยะปะตอมกากุน
 หมิ กุนเหี้ยะ กุนอาจา
 กุนกะราวเกาะกำหลาง เกอะ
 ท็อกปางเกอะ จัวเจียะโหล
 ปะคัตปะคองโหล แตะแถมกุน
 โกะระ ปะอ่า ปะฮำชะบุนี
 เทอชอดคอยทหฺรวดชาน
 แหลกแถมกุน ปาวเกอะเหี้ยะปะโหลกุน
 ออดโกะระ อิชอยทเจียกแห่งจาด
 ปาวเกอะคันเญาอะกะคันญาว
 กาละโกะระ

ต้องแทนคุณเป็นต้นว่าคุณ
 แม่ คุณพ่อ คุณอาจารย์
 คุณญาติมิตรทั้งหลาย ได้
 อุดหนุนจนเจือใจ ชอยเอาไว
 ประคับประคองไว้ ต้องรู้คุณ
 นั้นแล้ว เพราะว่า
 แม่กระทั่งสืตาเครือเจ้าน
 ยังรู้คุณ บุคคลที่ทำคุณไว้
 เหตุนี้แล้ว บิสิชักชาก
 บุคคลกตัญญูออกกตัญญู
 ในกาลครั้งนั้นแล

จบ

พระยานกกระกรุม

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงชายหนุ่มคนหนึ่งเป็นคนยากไร้ขาดญาติพี่น้อง หาเลี้ยงชีพด้วยการตกปลา ชายคนนี้จะออกตกปลาที่หนองบัวทุกวัน และมักแบ่งปลาให้แก่กกระกรุมที่อาศัยอยู่ใกล้หนองน้ำนั้นเป็นประจำ พระยานกกระกรุมจึงคิดที่จะแทนคุณชายหนุ่มผู้นี้ โดยให้ชายหนุ่มขึ้นที่หลังของตน แล้วพาไปยังเมืองเมืองหนึ่ง ซึ่งเมืองนั้นไม่มีพระมหากษัตริย์คงมีแต่พระมเหสีเท่านั้น ชาวเมืองเห็นชายผู้นี้ที่พระยานกกระกรุมมา ต่างคิดว่าคงเป็นผู้มีฤทธิ์ จึงเชิญชายหนุ่มผู้นี้ให้เป็นพระมหากษัตริย์ ชายหนุ่มจึงอนุญาตให้พระยานกกระกรุมมีสิทธิ์กินปลาใบตลาดได้ ครั้นเวลาว่างมา บรรดาพ่อค้าในตลาดเห็นว่าพระยานกกระกรุมมากินปลาที่ปากคนบ้านาชายทุกวัน ๆ ทำให้ท้องขาดทุนอยู่เสมอ จึงชวนกันไปเฝ้าพระมหากษัตริย์แล้วกราบทูลเรื่องราวทั้งปวงให้พระมหากษัตริย์ทรงทราบ พระมหากษัตริย์จึงอนุญาตให้บรรดาพ่อค้าแม่ค้าลงโทษพระยานกกระกรุมได้ ครั้นวันรุ่งขึ้น

พระยานกกระกรุมก็มากินปลาที่ตลาดตามปกติ พวกพ่อค้าแม่ค้าทั้งหลาย จึงช่วยกันจับ
พระยานกกระกรุมที่ถอนขนจนหมดแล้วเอาขึ้นเอาหางจนหัวแล้วปล่อยไป พระยานกกระกรุม
ได้รับทุกขเวทนาเป็นอันมาก จึงเดินกลับไปยังที่พัก เพื่อพระยานกกระกรุมขนขึ้นเต็มตัว
เหมือนเดิมแล้ว จึงคิดจะไปແຈ້ນพระมหากษัตริย์ โดยแกล้งอุบายว่าตนพบเมืองที่อุดม
กว่าเมืองเดิมนี้ อยากจะพาพระมหากษัตริย์ไปครองเมืองใหม่นั้น พระมหากษัตริย์หลงเชื่อ
จึงขึ้นหลังพระยานกกระกรุมไป พระยานกกระกรุมจึงพาพระมหากษัตริย์พระองค์นั้น
กลับไปยังหนองน้ำที่เคยตกปลาาก่อน และกลับเป็นชายยากจนที่ต้องตกปลาหาเลี้ยงชีพ
เหมือนเดิม

นิทานเรื่องนี้ให้คติสอนใจดังนี้ คือ

1. ความอกตัญญูยอมพาตนไปพบกับภัยพิบัติได้
2. ผู้ที่เกยตระกำลำบากเมื่อได้พบความสุขมักจะลืมตน ลืมผู้ที่เคยอุปการะมาแต่ก่อน

สะเมิงเต็ง

นายແຈ້ນ อินทบุตร

13 มิถุนายน 2521

สะเมิงเต็ง

พระยานกกระกรุม

อีนะ อ้าวจะเหลี่ยบองสะเมิงเต็งกอ
กะลาวโหม่นเซมชาหะออกกะอะดั่ง
เหຍอะหลุคกำเคียะกำ กะลาวโปยเด
ปี่จาวปี่อำหะเหຍียะเหຍียะ อะคอย
กาละເສີນເຕິງເນະໂກະ ນຸ່ມແກ່ງປ່າຍພົ່
ຕັກຄິໂລນປະໂໜຣະ ເອະກັວກາ
ຂອຍນຸ່ມກາວເຕະປກຸນີເຄື່ຍະເຍີຍ
กะลาววงสะหมัว อะคອນຸ່ມະເຍີຍະ

นี่ เราจะเล่าเรื่องพระยานกกระกรุมให้
หมู่บอญไทยทั้งหมดได้ฟัง
หากว่าคิดบ้างถูกบ้าง พวกเรานั่น
อยากเล่าบรรยายอกินหาหน่อยเลย ใน
กาลเมื่อพระยานกกระกรุมนี้ ยี่มาพหนึ่งคน
ทุกคตเชียวใจยิ่ง ไม่มี
ญาติพี่น้องวงศ์วานหวานเครือ
ญาติวงศ์ไม่มี คั้นขึ้นเขา

แห้งปลายโกะ เกะ เจอหน่นหัวัว แต่คอา
 ปะตัวกอจีเห่ียงเกวี่ค้ำป้าฮาเหอะแถมระ
 อีคอนเนาะ คีคอนกะเร่อยกาเหฺวะฮัว
 เหฺวะฮัว แห้งปลายโกะคอนเกอะกะ
 หุเต็มเกอะปะหะคอ เจียะซุนกะหมิงโกะ
 แตะกาละหุบัวฮัวปฺลอน เต็งพยุหุบัว
 เกฺกิงคอมแห้งปลายโกะระ
 แห้งปลายโกะหฺญาคเต็งพยุทอย
 แห้งปลายโกะคอบอา คาระเกอะกะปฺลอน
 อะเป็คกอเต็งเจียะระ เต็งโกะปฺลอน
 เจียะพั้ว เหฺวะฮัว แตะกาละหมัวฮัว
 เต็งโกะหมิกเกอะแกล่กุนแห้งปลายโกะ
 เต็งโกะป้ออา อาจอบเต็งหมัวโกะ
 เต็งโกะปฺลอนหฺนุุมชะชะเหฺนเกฺยาค
 อะหฺมาคเสนาปะทอย หฺนุุมอะคัวเต็งโกะ
 เอริคเหอะมัว เต็งหฺญาคปั้วแห่มะตะแหระทอย พระมหากษัตริย์ไม่มี นกตระกูล เห็นก็แล้ว
 เต็งป้อเกฺลิงกอแห่มะ ปลายระ ฮากอ
 แห้งปลายโกะ เยอะแห้งปลายเอีย
 ละหฺมฺหฺว ฮัวป้ออาเกลายเจียะโกะ ฮัวอาเซอ
 เต็งหมัวโกะ ฮฺลวยเลียะจักกะวา
 หฺนุุมชะเหฺนเกฺยาคอะหฺมาคเสนาปะทอย
 ซำหะออกระ ชะเออะริคหฺมัว
 ละหฺมฺปฺลอนฮัวหมิดเกอะเกอะแห้งปลาย
 เนาะโกะฮา อาปะเออะริคเต็งเต๊ะระ
 แห้งปลายจะอาหาหฺวอ แห้งปลาย
 เกอะเหฺบิซซาคโกะทอง แห้งปลายโกะ

มานพนั้นได้เบ็ดคันหนึ่ง ออกไป
 ที่ริมหนองน้ำหรือไปน้ำก็ไม่รู้ละ
 คอนนี้ ก็กลปลารเรื่อยไปทุกวัน
 ทุกวัน มานพนั้นตกได้ปลา
 ไม่รู้จะทำอะไร กินแต่ข้าวปลาดูนั่น
 ถึงกาลวันหนึ่ง นกตระกูลตัวหนึ่ง
 บายูกับมาบพนั้นถวย
 มานพนั้นพบนกตระกูลแก่แล้ว
 มานพนั้นตกไป เมื่อได้ปลาอีก
 โยนให้นกตระกูลกิน นกตระกูลนั้นก็
 กินอิ่ม ทุกวัน ถึงกาลวันหนึ่ง
 นกตระกูลนั้นอยากจะไล่แห่ดูมามานพนั้น
 นกตระกูลนั้นบินไป ไปถึงเมืองหนึ่งนั้น
 เมืองนั้นมีแต่พระราชินี
 อำมาตย์เสนาบดี อยู่ในเมืองนั้น
 นกตระกูลบินหาหามานพนั้น พูดกับ
 มานพนั้น ขาแคะทานบานผอย
 เคี้ยวนี้ เราบินไปหากินนั้น เราไปพบ
 เมืองหนึ่งนั้น กว้างใหญ่ไพศาล
 มีพระราชินีอำมาตย์เสนาบดี
 ทั้งหมดแล้ว แต่พระมหากษัตริย์ไม่มี
 เคี้ยวนี้อีกเราอยากได้ไค้บานพ
 นี้นั้น ไปเป็นพระมหากษัตริย์เมืองโน้น
 มานพจะไปหรือไม่ไป มานพ
 ไค้ยินดังนั้นแล้ว บานพนั้น

หมิบจ็อคจะรอด ถ้ากลเค็งระ โห่ยะ
 โทะชาดโกะ อ้ายกาวสะเม่นเค็ง
 ลัวหิดเกอะอาโทะเอะกะรัดเค็งโกะระ
 อำชาดโกะคอย คักคอนดาวจะเค็ง
 เค็งโกะปอหอนอาดาวอะกาสะเตะโกห
 ดาวจะเค็งโกะปอเกลิงจอบเค็งคอย
 จีเจ้าะโหล่หม่งปลายดาวโหน่นปราสาตกอย
 กมะอะเปอะเปยะอะหมากเสนาปะคอย
 หนุญาคหม่งปลายคักเค็งเกลิงโกห
 โอ หม่งปลายหนุมกอดิทธิเปยะเหฺลือยะ
 หนุญกอะดะกาวหอนหมักการะ
 แกะชาดโกะคอย ปุริกาหาญยะชากอ
 ชะเหนะกษาค ชากอเปอะเปยะกำหลาง
 สะเมิดเกอะเก็ดหม่งปลายโกะปะเอะกะรัด
 ปังปะค้ำเค็งโกะระ อำชาดโกะคอย
 ชากอหาญยะกำหลางโกะ แหลบแปง
 หาญยะเกาะจ้ำ กะหุญกะญาคปราสาท
 ปัวเหฺปยะเตียะเหฺริยะ คอยอะระ
 เหลลิดเหฺริยะเจียซาน
 เจียะแบบเค็งเจียะแมบกวาน
 กอนาชาหะออดระ กอเกลิงเปอะสะแพง
 ปัว ปะคักกอะจัวโปยคังหม่งปลายเนาะ
 โทะเอะกะรัด ตั้งโทะเอะกะรัดคอยระ
 คอยเปอะเหฺลือยะเปียะกำหลางโกะ ละเหฺงอโกะ
 กะเลียงคอย กะเลียงจอมฮอยห
 เสฺจินเค็งโกะ ชากอหม่งปลาย

ยินดีปรีดา พุทกัณนถระกรุม หากว่า
 เป็นคังนั้น อายัพพะยานถระกรุม
 เราอยากจะไปเป็นพระมหากษัตริย์เมื่อนั้น
 ว่าคังนั้นแล้ว ขึ้นขึ้นหลังนถระกรุม
 นถระกรumnนั้นบินไปบนอากาศโน้น
 บนหลังนถระกรumnนั้นบินมาถึงเมืองแล้ว
 คงไว้มานพบนปราสาทแล้ว
 หมู่นหารอำมาตย์เสนาบดี
 เห็นมานพขึ้นหลังนถระกรumnมานั้น
 โอ มานพมีซึ่งฤทธานุภาพ
 คุญญ์เป็นญควยเหมือนกัน
 ว่าคังนั้นแล้ว ปรีกษากันทั้ง
 พระราชินี ทั้งทหารทั้งหลาย
 ประสงค์จะเอาบานพนั้นเป็นพระมหากษัตริย์
 ครองในเบืองนั้น ว่าคังนั้นแล้ว
 ทั้งคนทั้งหลายนั้น ช่วยเหลือ
 กันช่วย ประคัมประคอง
 อย่างก็แล้ว แล้วส่ง
 หนังสือพระราชสาร
 ทุกเมืองทุกแคว้น
 ให้ไปทั้งหมด ให้หาญงาน
 รื่นเรีง ในวันเราตั้งมานพนั้น
 เป็นพระมหากษัตริย์ ตั้งเป็นพระมหากษัตริย์เดานั้น
 แล้วหุบพหรรทั้งหลายนั้น บ้างก็
 กลับแล้ว กลับถึงบ้าน
 พะยานถระกรumnนั้น ทั้งบานพ

แห่มาปล่อยโกะกอดึงโกะบังปะกัวชะกะระ
โกะกาดะหมั่วฮัว เรอะฮัวเต็งโกะเกลิง
เจียะกะปะกัวซาโกะ เจียะเกลิงเหว้อย
กัวน สำเภาทะหุโตะเบ็งกอะระหุโตะ
เพราะว่าเต็งเนาะโตะเต็งเอะรัก

ป๊ะตะลอปโยเกอะป๊ะเกอะราว เออ
โปยโตะทะหุณิก้าหลางป๊ะป๊ะทะโกะระ
โปยเกอะอาหะแทมสะเบินเอะรัก
โหฺยระเอะรักเนาะ ทะเหฺลียะแท่งเต็งกอ
เกลิงเจียะกะโปย เหฺระฮัวทอย กะโปย
โกะแตะออดปะรอยโปยโกะเลปะ
คอมโปยโกะเลหฺนัว บ๊ะ ป๊ะป๊ะ
ซาดโกะระ โปยเต๊ะทะหุณิก้าหลาง
อาฮากอเอะรัก เหฺยอะเอะรัก
เหฺยอะเอะรัก
หฺลอะหมุโกะเต็งโกะเต็งเสมิน เกลิง
บ๊อกลเจียะกะโปยเหฺระฮัวเหฺระฮัวเนาะโกะ
คอมโปยโกะเตียะหลาง โปยเหฺระเกอะ
ถื่อละ เอะรักเกอะป๊ะถื่อละราว
ถื่อเมคตากะรฺนูปะคอยกอโปยถื่อ
หุณิก้าหลางหฺญี เอะรักเกอะเหมิน
เหฺญีชะฮฺซาดโกะคอย ฮากอเหฺญีชะฮฺ
เยอะหฺรฺวซาเต๊ะเอย โหฺยระ
โตะซาดโกะแกว่า เสมินเต็งเนาะระ
แคะชะอะเจียะเหมิกโหมคฮัว

มานพนั้นให้นกระกรุมนั้นมีสิทธิ์ในตลาดค้าปลา
เป็นกาลวันหนึ่ง ทุกวันนกระกรุมนั้นมา
กินปลาในตลาดนั้น กินมาเรื่อย
ชาวบ้าน พุคก็ไม่ได้พุทก็ไม่ได้
เพราะว่านกระกรุมนี้เป็นนกระกรุม(ของ)
พระมหากษัตริย์
ทำอย่างไรเราจึงได้ทำได้เล่า เออ
พวกเราคนหมู่บ้านกอยาทำอย่างนั้นเลย
เราคงไปกราบทูลพระยามหากษัตริย์
หากว่าพระมหากษัตริย์ ปล่อยนกระกรุมให้
มากินปลาเราทุกวันแล้ว ปลาเรา
นั้นต้องหมดกว่าไรเราก็ทิ้ง
หฺนุเราก็อิ่ม บ๊ะ ออย่าทำ
อย่างนั้นเลย พวกเราทั้งหลาย
ไปพุกกับพระมหากษัตริย์ ซ้ำแ
ซาแพระหฺนุกระหม่อม
เดี๋ยวนี้ฉันนกระกรุมฉันนกระกรุมเจ้านายมา
จิกกินปลาซาฟเจ้าทุกทุกวันนี้
หฺนุซาฟเจ้าก็ตองหมด ซาฟเจ้าไม่ได้
ที่ไหนเคย พระมหากษัตริย์ทำอย่างไรเล่า
ช่วยเมคตากะรฺนุในพวกซาฟเจ้า
ทั้งหลายหนอยเถิด พระมหากษัตริย์ได้ยิน
ชาวตลาดว่าดังนั้นแล้ว ตรัสกับชาวตลาด
หลานชาวตลาดทั้งหลายเอย หากว่า
เป็นดังนั้นจริง พระยานกระกรุมนี้แล้ว
มันทำให้เราขายหนา

ปิไต่าะป๊ะป๊ะซำคโกะระ กะเลียงจาวา
 คอยตี้เตียะอะเคินอะคาแคะเกลิง
 บ็อกเจียะโกะ ปิไต่าะป๊ะสุญา
 โหรบกอเกอะ โหรบกอเกอะ
 ปักเพาะอะซกแคะคอยโหลกะตอน
 คอยละโกะเกอะหะเหฺลียะแคะอะนา
 หุรว ซาเหฺมื่นเตียะโกะคอยหุมบิจอก
 โอยตากจางตากตัวเหฺมียะเก๊ะเล
 เออ เออรัคกออะซอมกอโปยคอยเนาะ
 โปยหุมบิจอกโหลระ แตะอะเลียง
 จาวฮอยหะเหฺมียะเก๊ะ โหะ ศัเหฺมียะ
 โกะแตะอะเคินอะคาเกะเต็งเกลิงกอกเจียะ
 หุรวซาแคะเกอะแคะสะโมะสะโมนเหฺมียะเก๊ะ
 ซำหุนเกราะซำหุนเปรีย ซำหุคหุค
 ปลายปลาย ซำเปรียฮุมา
 กมหะเหฺมื่นเหฺมียะเก๊ะคอยโหรบเล
 โหรบเกอะคอยปักซกแคะโหลกะตอน
 คอยแคะฮำกาเต็ง ฮายเต็ง ปิเนาะ
 ปิเจียะกะหุเตียะฮุญากอเหฺมียะ
 ถือปิโกะเต็งเอะระค
 ฮัวเนาะฮัวเตียะ ปักซกปิ
 ปักซกปิคอยฮัวหลกะตอนคอย
 หุรวซาแคะปักแคะคอะเหฺงอโกะแคะ
 หะเคียงหุแถมเล เต็งโกะกรับเตีย
 จิอา กรับ กรับฮากอโหลก่า
 หะหมั่งก่า หะคก่าหุแถมเล

พวกท่านอย่าทำอย่างนั้น
 ครั้นใดเวลามันมา
 จิกกินนั้น พวกท่านอย่าเกรง
 จับให้ไค้ จับให้ไค้
 ถอนทิ้งขนมันแล้วหาควยซี่เถา
 แล้วจึงคอยปลดอยมันไป
 พวกตลาดไค้ยินถูกคังนั้นแล้วตีใจ
 โอยคบคีนคมีอกันเลย
 เออ พระมหากษัตริย์ให้อนุญาตกับเราแล้วนี่
 เราตีใจมากแล้ว ไค้กลับ
 คีนบ้านกัน วะ วันรุ่งขึ้น
 นั้นได้เวลาเวลากาฉนกระกรมมาเบียดเบียนกัน
 พวกตลาดมันไค้มันพร้อมเพรียงกัน
 ทั้งผู้หญิงทั้งผู้ชาย ทั้งสาวสาว
 หนุ่มหนุ่ม ทั้งแม่มาย
 รวบรวมกันแล้วจับซี่
 จับไค้แล้วถอนขนมันหาซี่เถา
 แล้วมันผูกกับนกระกรม ฮายนกระกรมเอ็งนี่
 เอ็งกินปลาไม่ต้องเกรงกับใครเขา
 ถือว่าเอ็งเป็นนกระกรมพระมหากษัตริย์
 วันนี้เราทอง ถอนขนเอ็ง
 ถอนขนเอ็งแล้วหาหาซี่เถาแล้ว
 ชาวตลาดมันเอามันที่ข้างนั้นมัน
 ไค้ไม่รู้ซี่ นกระกรมนั้นวิ่งหนี
 ลงไป วิ่ง วิ่งไปทกลมบ้าง
 ยงโยยงหยกบ้าง กลิ้งเกลือกบ้างไม่รู้ซี่

พอด พอดคอยกริบอา อาตอย
 เขี่ยบเลเนาะ ออ นะ เสนินเนาะ
 แหมงปฺลายนะ กุนอัวซาคโตะโหลนก
 เกอะ หุเปอะสะนาอัวเลย
 หะหมานเกอะโตะเอรักโกะกุนหมุโกยราว
 กุนอัวโถโถ หะโปะสะนากำ
 อัวเกดิงเจียะชา อา ป็อกเจียะชา
 ปฺลอนโกะ เอรักกอะหะวอกอัว
 หมัวตีโกะเอกะรักราวหุอำ หะหมุอัว
 เกดิงเจียะคอกอะชอกอหุัวชาโกะ
 ปักอะชกอัวปะกัวยักยามอัวคอบตี
 อัวเคียะเต็งยัวละเซาะ เขี่ยมมา
 กลายอาตอย เจียะอะนาวหำ
 หะตามกำหุแถมเล กราเกวักโกะ
 กะคอกกำกะสัวสัวโกนหุญ ชำกอโกน
 กะชา หุฆงโหลละหุญเฮียง คึดเฮนียง
 กอเลปอนตอนคอย กวาคหุหลอากุกลาย
 สะเบ็นระ เอรักหุญาคหุญาคแหมงปฺลายโกะ
 กัก โก แหมงปฺลาย อะลอแหมงปฺลายอา
 อัวหุญาคเหมิค โหลละเหลียะระ
 หะหุญเกอะเกดิงหุญาคเหมิคแหมงปฺลาย
 แหมงปฺลายวาลอราว เต็งโกะอำเหรี้อยา
 ปฺลอยเหรี้อยา อำหุวนอากำกัลังกำ
 หุแถมเล หุญองเกอะหุหลบจ็อคเอกะรักโกะ
 พอเคียะกาละฮัวชอะ เต็งโกะอำกอ
 แหมงปฺลาย เขี่ยอะระตะปฺลาย

กลัว กลัวแล้ววิ่งไป ไปแล้ว
 ร้องไห้ที่นี่ ออ นะ พระยานี้
 มานพนะ คุณเราที่เป็นใหญ่
 ไต่ ไม่คิดถึงคุณเราเลย
 ที่ได้เป็นพระมหากษัตริย์นั้นคุณใครเล่า
 คุณเราแท้แท้ ไม่คิดถึงบาง
 เรามากินที่ตลาด อา จิกกินที่ตลาด
 นั้นแล้ว พระมหากษัตริย์ให้สิทธิกับเรา
 เมื่อก่อนพระมหากษัตริย์ก็ไม่พูด เคี้ยวนี้เรา
 มากินแล้วให้อนุญาตให้พวกตลาดนั้น
 ถอนขนเรา ทรมาณเราแล้ว
 เราต้องรับภัยนี้หนอ ร้องไห้ไป
 หาไปแล้ว กินหอยบ้าง
 ปูบ้างไมรุละ กลางหนองน้ำนั้น
 ปลาหมอบางปลาเล็กปลาน้อยลูกกุ้ง ทั้งลูกปลา
 ชิว อยู่ไปนานหนอย ปีกหาง
 ก็ขึ้นเต็มอีก เคนเข้าไพบา
 พระมหากษัตริย์อีก พระมหากษัตริย์เห็น เห็นมานพ
 เรียก โอ พอหนุ่ม พอหนุ่มไปไหนมา
 เราไม่เห็นหน้า เนื่อนานแล้ว
 เคี้ยวนี้ไคมาเห็นหน้ามานพ
 มานพไปไหนเล่า นกกระกรุ่นนั้นพูดเรื่อยไป
 (พูด) ช้วนเรื่อยไป พูดเล่นไปบางหัวเราะบ้าง
 ไมรุละ จะไคถูกใจพระมหากษัตริย์นั้น
 พอไคเวลาเย็นแล้ว นกกระกรุ่นนั้นพูดกับ
 มานพ หากวานองหนุ่ม

หะหมุ่เจิงเนาะโกะเค๊ะหมัวหุ่คอบเจิงเค๊ะ
 หะเหฺนทะก๊ยาตเจิงเค๊ะกอลเกฺย หนี๊ยะ
 เจิงเค๊ะโกะเลโอหนี๊ยะกะหุ่ญิกะหุ่ชาคโหล
 เคะะ บัวหนี๊ยะเค๊ะยะเหฺริยะบึงกาเจิงเนาะ
 ป๊ะปะหะโกะระ โปยอาหุ่งเจิงเค๊ะ
 อาหุ่งเจิงเค๊ะ คีชะนะโกะปลอน
 ชะเหฺนทะก๊ยาตโกะเหอะบัว เจิงโกะ
 ทาวหะเหฺลิวแห่หมงปลายโกะตอย
 แหมงปลายโกะหมิบจ้อดเล
 เกอะปะหะลอราว เหฺลียะ เหฺลียะ
 สะนาตออะตาวจะเจิง คอยเจิงโกะ
 ปอตอนอาโกะ ชะเหฺนทะก๊ยาตโกะ
 เซอแตะตอยเหยี่ยม เหยี่ยมฮ่า
 กอแห่หมงปลายโกะ เออแห่หมงปลาย
 เกฺลึงเทาะโหลอัวเนาะโกะ อะเลียงเกฺลึง
 กุลาเด เกฺกนาอัวก่า เกอะอา
 หนี๊ยะเก๊ะหมัวเจ๊ะะ หุ่ชะอะเลียงระ
 เจิงโกะปออา ระเนาะ อะเนาะโกะเหยี่ยม
 เหยี่ยมหะจีเหยี่ยมหะโจค เหยี่ยม
 ค้าคะโมคหะจู้กังบอง หุ่ชะเลียงระ
 เจิงโกะปออาปออาปออา อาจ็อบ
 ถืทานแห่หมงปลายคอนกะโกะ
 แหมงปลายโกะแคะอูบาย เหยอะ
 เตะปลาย โออัวเนาะทางค้ำค
 เก๊ะเก๊ะ ป๊ะปะหะโกะระ โปยจู้
 เซิงค้ำคคอย โปยปออาปลอน

ปัจจุบันเมืองนี้หนัมนัมนี่ไม่มีไม่เหมือนเมืองโน้น
 พระราชินีเมืองนั้นก็สวย เขา
 เมืองโน้นนั้นก็โอเขาประทับประคาวไว้
 ดี เหมาะสมถึงงามยิ่งกว่าเมืองนี้
 อย่างทำอย่างนั้นเลย เราไปอยู่เมืองโน้น
 ไปอยู่เมืองโน้น แล้วขณะนั้นอีก
 พระราชินีนั้นไม่อยู่ นกตระกูลนั้น
 ลอดวงมานพนั้นแล้ว
 บานพนั้นก็จิตใจ
 จะทำอย่างไรเล่า ปู ปู
 หนึ่งขึ้นบนหลังนกตระกูลนั้น แล้วนกตระกูลนั้น
 บินขึ้นไปนั้น พระราชินีนั้น
 เห็นแล้วร้องไห้ ร้องไห้พุด
 กับมานพนั้น เออมานพ
 มาถึงเราไว้นั้น กลับมา
 ก่อนเถิด เอาเราไปบ้าง ได้ไป
 ด้วยกันด้วย ไม่หับกลับแล้ว
 นกตระกูลนั้นบินไป บินไป บินไป ไปถึง
 สถานที่(เดิม)ที่มานพตกปลานั้น
 บานพนั้นออกอุบาย
 น้องชายเออ โอเรานี่กระหายน้ำ
 คอแห้ง อย่างทำอย่างนั้นเลย เราลงพัก
 คิมน้ำแล้ว เราบินไปอีก

อำซำคโกะตอยเต็งโกะปอจิจำจ็อมซาง
 ถึเกียงคอนกะโกะ ตอยจิจ็เาะโหล
 แหมงปฺลาย แหะเดแหมงปฺลาย
 ทานแหมงปฺลายหุนนถึเนาะค็แหมงปฺลาย
 หุมังระ อัวาระ อำซำคโกะตอย
 เต็งโกะปออา ตอยแหมงปฺลายโกะ
 เต็ยะหุมังทานถึ ถึโกะปฺลอน
 เต็ยะกฺลายเจ็ยะคอนกะ ตอยเหี่ยม
 เห็ร็อยอา ออ อัวเนาะเห็วิกฺนเซาะ
 อะหุมุเกดจ็อบอัวปฺลอนระ

ว่าตั้งแต่เวลานั้นก็รีบไปจนถึงฝั่ง
ที่เขยตกลานนั้น แล้วลงวางไว
มานพ ขาแตกมานพเอ๋ย
ถิ่นมานพอยู่ที่นี่(ก็ให้)มานพ
อยู่เถิด เราไปแล้ว ว่าตั้งแต่
นักษัตรก็รีบไป แล้วมานพนั้น
ต้องอยู่ที่นี่ ที่นั้นอีก
ต้องหากินทางตกลาน แล้วรองไห
เรื่อยไป ออ เรานี้ดื่มคุณเขานะ
เดี๋ยวนี้กลับมาถึงเราอีกแล้ว

ຈົບ

เรื่องราวของบุคคลผู้เป็นพาล

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงชายสามคน คนที่หนึ่งเป็นลูกของอำมาตย์ คนที่สองเป็นลูกของเศรษฐี และคนที่สามเป็นลูกของพระยาพนาหนึ่ง ชายทั้งสามคนไปเรียนวิชา ณ เมืองคักลีดา ต่างเรียนวิชาคนละอย่าง คือ คนที่หนึ่งเรียนวิชาประกอบกระดูกให้เป็นรูปร่าง คนที่สองเรียนวิชาทำให้กระดูกใหม่ เนื้อมีหนังขึ้นมาและอีกคนที่สามเรียนวิชาชุบชีวิต เมื่อทั้งสามคนนั้นเรียนวิชาจบแล้ว จึงลาอาจารย์กลับบ้านเมืองของตน ระหว่างทางได้พบกองกระดูกเลื่องกระจัดกระจายอยู่ ชายทั้งสามคนจึงคิดชุบชีวิตเสียขึ้นมา โดยคิดว่าเป็นประโยชน์แก่พวกเขามากมาย ทั้งสามคนจึงช่วยกันชกกองกระดูกเลื่องขึ้นมาและออกเดินทางไปด้วยกัน ระหว่างที่เดินทางเสียไม่ได้กินอาหารอิ่มเต็มที่จึงได้เอาชายเหล่านั้นไปกินกินละกอนจนหมด

นิทานเรื่องนี้ให้คติสอนใจดังนี้ คือ

1. ความรู้หากไม่รู้จักก็ขี้ยอมให้โทษแก่ตน
2. การทำคุณกับสัตว์รายบอมนำภัยมาสู่ตน

ประราวปาวเกอซำล่ำ

พระประทุม พลเกรี่

27 กรกฎาคม 2521

ประราวปาวเกอซำล่ำ

ปะถั่วอะเต็ดเต๊ะ หนุม
 หนุมงป๋ลายป๋อย หนุมวโกะโตะโกนอะเหม็ด
 อะหบาค หนุมวโกะโตะโกนเซตที่
 หนุมวโกะโตะโกนสะเบิน หนุมยยะป๋อย
 เนาะโกะ อากอดก๊วอดปะถั่ว เถิง
 ตักกะซอ เหมิงเถิง ถั่ว
 เหมิงก๊วอด อ่า
 อะเถิงตักกะซอโกะ หนุมวโกะ
 กอดก๊วอดแหลกซอนจุก
 หนุมวโกะปอดนกอดก๊วอดแหลกซอนทรูป
 หนุมวโกะปอดนกอดก๊วอดแหลกซอน
 หนุม หนุมยยะป๋อย เนาะกอดก๊วอด
 อะถั่วเถิงตักกะซอทยอย
 กอดคอยอดอก จาวกะเดียงเถิงกวาน
 เจียะกาวห้เค จาวเกุ่เถิงกะถั่ว
 กาเถิงกวานเจียะกาวห้โกะ
 กูลาจาวจอบเกุ่เถิงอะโต่เกิบหนุมวโกะ
 ก๊วาคเกุ่เถิงก๊วาคเกุ่เถิงเซอแตะะก๊วอะหนุมว
 ก๊วอะโกะแตะะชยุอด แตะะชยุอดอาตอย
 เซะชะจุก จุกโกะแตะะปะระชาย
 แตะะลุด แตะะปะระอา

เรื่องราวมุคคณูปเป็นพาด

ในกาลครั้งหนึ่ง มี
 ชายหนุ่มสามคน คนหนึ่งนั้นเป็นลูกอะเหม็ด
 อะหบาค คนหนึ่งนั้นเป็นลูกเศรษฐี
 คนหนึ่งนั้นเป็นลูกพระยา เขาทั้งสาม
 นั้นนั้น ไปเรียนวิชาในเมือง
 ตักสิลา ในเมือง ใน
 ในวิชา อ่า
 เมืองตักสิลานั้น คนหนึ่งนั้น
 เรียนวิชาลักษณะ(ประกอบ)กระดูก
 คนหนึ่งนั้นเรียนวิชาลักษณะ(ประกอบ)รูป
 อีกคนหนึ่งนั้นเรียนวิชาลักษณะ(ประกอบ)
 ชีวิต คนทั้งสามนี้เรียนวิชา
 ในเมืองตักสิลาแล้ว
 เรียนจบแล้ว กลับคืนบ้านเมือง
 ตน กลับมาใน
 บ้านเมืองตนนั้น
 ก่อนกลับมาถึงกลางป่าป่าหนึ่งนั้น
 เคนมาเคนมาพบเสือตัวหนึ่ง
 เสือนั้นมันตาย มันตายไปแล้ว
 เหลือแต่กระดูก กระดูกนั้นมันกระจัดกระจาย
 มันหลุด มันกระจายไป

หนึ่ง เชนตะตอยแตบตวน เออ
 เนาะก๊ะ และชุยอคา
 เหญิบะหมัวโกะ ตามกอดก๊วอด
 แหลกซอน จุกโกะ และชุยอบตวน
 เออ ชุยอบตวนกอดหุปีโยโกะ
 อะเนาะโกะเชอกุละเนาะ กุละเนาะ
 และชุยอคจุกและประหมงดาเนาะ
 ดาไปยเกอะ เกกจุกโกะเกดิงประกม
 แตกกอโตะตวน หลบประกอบ
 กอและหลบจ๊อบ กอและหมง
 ฮุนายหุวายกอดเคาะ เมาะตอย
 ตอยตะอะโหลน หุปีกอดก๊วอด
 แหลกซอนหุรูปโกะ ปะโตะตวน
 หุรูปและ กอดหุณุมพุนหุณุมฮุนาม
 หุบอะเคียงหะเหวียง
 ตอยหมัวปุลอนโกะ ตวนแหลบ
 แหลกซอนแหบโกะ หะปุลอบ
 หุวินหุงานและ หะปุลอบแหลบเหี่ยมและ
 ชุยอบเกาะตอย ชุยอบเกาะ กุละโกะ
 ฮอดดาเกอะโตะตวนตอย ไปย
 และ เกอะอาหมัวเจ้าอะรบไปยตอย
 จอบอะกราเกริบกราโหลน
 กุละโกะและวาพางทางแหง
 กรายกำ พุณบักกำ หุโมย
 อะรมโกะไปยกว่าอะกราเกริบไปยหมัว

อยู่ พบเขาแล้วจึงรู้ เออ
 นี่เสีย มันตายไป
 เขาคนหนึ่งนั้น ที่เรียนวิชา ..
 ลักษณะ(ประกอบ)กระดูกนั้น มาเกิดขึ้น
 เออ ปรีักษากันทั้งสามคนนั้น
 ฟันนั้นพบเสี้ยน เสี้ยน
 มันตายกระดูกมันเกลื่อนอยู่อย่างนี้
 ดาเราใด เอากระดูกนั้นมารวมกัน
 ทำให้เป็นชิ้น เข้าประคิประคต
 ไขมันเรียบรอย ไขมันอยู่
 ถูกที่ถูกทางไขมันดีที่สุด
 แล้วเป็นหน้าของ ผู้เรียนวิชา
 ลักษณะ(ประกอบ)รูปนั้น ทำขึ้นเป็น
 รูปมัน ให้มีเนื้อหนัง
 มีเส้นมีเอ็น
 แล้ววิกกนหนึ่งนั้น ซึ่งรู้
 ลักษณะ(ประกอบ)ชีวิต เอาเขา
 วิญญาณนั้น เอาเข้าชีวิต
 ปรีักษากันแล้ว ปรีक्षा เสี้ยนนั้น
 เหตุว่าดาใดเป็นขึ้นแล้ว เรา
 ไปควยกันร่วมกับเราแล้ว
 ถึงกลางปากกลางเขา
 เสี้ยนมันไปคาบมา
 กวางมั่ง เนื้อทราย ทุกอย่าง
 รวมกันนั้นเราเดินทางกลางป่าเราไปมี

อาหาระวะรมโกะโปยเกอะเจียะ
วะรมแคะกำ เกอะปะอาหาระวะรมแคะกำ
แคะเกอะขอโปยเจียะกำ อ้อคหุโปย
หะปล็อบแหลมเหี่ยมก้อแคะ ..

(กระแอม) ขุยอบตะโกะเซอเคาะคอน
เหี่ยมะป้อยเซอเคาะ เซอเคาะทอยป้อย
หุหนีหุหมก๊วอคแหลกซอนจุกโกะเล
จุกเนาะหุหม ฮุนายเนาะ จุกโกะ
หุหมฮุนายโกะ เกลิงปะกบจุกโกะ
โตะตอนหุรูปก๊ละ ทอยเบี่ยะ
โกนเซกทีโกะ ก้ออคก๊วอคแหลกซอนหุรูป
ก้อโตะตอนหุรูป ก้อโตะตอนฮุน
ก้อโตะตอนฮุนามก๊ละ โตะตอน
หุรูปก๊ละคักปอนตอน ทอยก๊ละโกะ
แหลมเหี่ยมแคะหุมีวแนม หุมีวแนบ
ปะหะลอ โกนสะเมินโกะก้ออคก๊วอค
แหลกซอนแหลม เกคก๊วอคโกะ
เจียะกาอ๊วอคโกะ จุกแหลบตอน
ก๊ละโกะหุหมหุวันหุพานหุหม
แหลมเหี่ยมโตะตอน โตะตอน
ก๊วาคอะราวอาโกะหุบ๊วเจ้าะ
ก๊ละโกะแปกอาอูอะราว
อาเกาะหุมีวเจ้าะโกะ เกอะอะเลียง
เคิงปลอน (กระแอม)
ก๊วาคเกลิงก๊วาคเกลิง กงอะลอ

อาหารร่วมกันนั้นเราได้อกิน
ร่วมกับมันด้วย ได้ออาหารร่วมกับมันด้วย
มันได้ให้แก่อกินบ้าง เหตุเพราะเรา
ให้ชีวิตแก่มัน

(กระแอม) ปรีกษาคังนี้ก็เห็นคี่ด้วย
ทั้งสามเห็นคี่แล้ว เห็นคี่แล้วทั้งสาม
ผู้มีวิชาลัทธิณะ(ประกอบ)กระดูกนั้น
กระดูกนี้อยู่ ทางนี้ กระดูกนั้น
อยู่ทางนั้น มาประคิกประตอกระดูก
เป็นรูปเสื่อซ้า แล้วมัน

ลูกเศรษฐีนั้น เรียนวิชาลัทธิณะ(ประกอบ)รูป
ให้เกิดเป็นรูป ให้เกิดเป็นเนื้อ
ให้เกิดเป็นหนังของเสื่อ เป็น
รูปเสื่อครบบริบูรณ์ขึ้น แล้วเสื่อนั้น
ชีวิตมันยังไปมี ไม่มี

ทำอย่างไร ลูกพระนั้นเรียนวิชา
ลัทธิณะ(ประกอบ)ชีวิต เอาวิชานั้น
ใช้วิชานั้น ใส่วิญญาณขึ้น

เสื่อนั้นมีวิญญาณมี
ชีวิตเป็นขึ้น เป็นขึ้น
เดินทางไปค้วยกันที่นั้น
เสื่อนั้นตาบไปข้างหลัง
ไปค้วยกันนั้น ไคกลับ

เมืองอีก (กระแอม)

เดินมาเดินมา เหนื่อยที่ไหน

จุ๋น่ายโกะ ฮุนอมหญ่ายเตาะ
 ทอมซุทอมทอม อา ชุโหนก
 ชุโคค คีจู้เคิม กุละเกอะแห่ง
 อาฮาระ ชุนหญุกโยเจียะอะรมกุละโกะ
 อะโซเกอะกำอะโซหุเกอะกำ
 ตะกาดะหุมัฮัวโกะกว่ากกุลึงเกลิง
 กงบอคกอน หะกุกทอน
 จุทาวหะเนินชูโกะเฮลินอา
 กุละโกะแคะหุมงหุมงอะโกะกำ
 เฮลินอาทอยป๊ะหะลอ พอเฮลินอาทอย
 กุละโกะ แคะชยอบหุมงโหละระ
 ทอยแคะโตะทอน แคะนั๊กกะฮัว
 แคะฮ้อนอกทอน แคะหุเกอะเจียะ
 อาฮาระ ชุนหญุกโยหญุกโย
 แคะหุมิคเกอะเจียะ อะโซเกอะเจียะ
 อะโซหุเกอะเจียะ แคะเกยอ
 แคะอะฮางทอน แคะหุมัฮัวเกอะเจียะ
 กาดะโกะ แคะฮ้อนทอนแคะเก็ง
 แคะหุหุปาน แคะกาง คัวกา
 หะบงปลายป้อย แคะกางนา
 หะบงปลายหุมัฮัว แคะอะนาเจียะเกละ
 เจียะเพาะทอย แคะเก็ดจุคหะนุดโกะ
 อะนา กางนา เพาะเพาะถี้
 อะเนาะอะเนาะ หุ หุกอหุนาเนาะเซอ

พักที่นั่น ต้น(ไม้)ทั้งหลาย
 โคนไม้โคนโคน อา ไม้ใหญ่
 ไม้เล็ก ก็หยุดพัก เสือโคม่า
 ซึ่งอาหาร เนื้ออะไรก็กินรวมกับเสือนั้น
 บางเวลาได้บางบางเวลาไม่ได้บาง
 ถึงกาลวันหนึ่งเดินทางมา
 เห็นยออ่อนขึ้น ง่วงขึ้น
 พักนอนร่มไม้ที่นั่นหลับไป
 เสือนั้นมันอยู่อยู่ที่นี่ทวย
 หลับไปแล้วทำอย่างไร พอหลับไปแล้ว
 เสือนั้น มันลึกลงไปแล้ว
 แล้วมันเป็นขึ้น มันหลาวันแล้ว
 มันอยาก มันไม่ได้กิน
 อาหาร เนื้ออะไรอะไร
 มันไม่คอยได้กิน บางเมื่อได้กิน
 บางเมื่อไม่ได้กิน มันหิว
 มันอยากขึ้น มันไม่มีจะกิน
 กาลครั้งนั้น มันออกขึ้นมันออกทน
 มันไม่ไหว มันคาบ ใน
 ชายหนุ่มสามคนนั้น มันคาบไป
 ชายหนุ่มหนึ่งคน มันเอาไปกินหมด
 กินเสียแล้ว มันเอากะถูกกระเดี้ยวนั้น
 เอาไป คาบไป ทิ้งเสียที่
 อื่นอื่น ไม้ ไม้ให้สองคนเห็น

(กระแอม) หูกอเหฐียะเซอ
 เพาะหุหนีบาโกะอะตอตอน
 ฮุมวากลายทรง หุแอม
 แศคกลายทรงระหุเซอ
 อาลอ อกลอหุเซอ
 ขยอบ เกาะตอน เหฐียะแกละอา
 ไปยหนีบาอะหมงหนีบา
 กุละโกะเกอะแหมงซุนหมุโกยหมุโกย
 อะเราะะกอกุละเจียะกะ
 เกอะโอนจี อาปลอนอาปลอน
 จักเกริบปลอน เก็กเฮลิน
 ทะกุยทะเกาะหังบอดตอนปลอน
 หมัวอะเคินปลอน กุละโกะ
 เจียะอาหุหนีหมัว กางนาหุหนีหมัวปลอน
 ทะหวายเฮลินโกะ หุหนีหมัวโกะ
 เฮลินปลอนหุแอม ฮอดหมุโกย
 กุละโกะกานาคอย อะนาเจียะแกละปลอน
 เจียะแกละปลอน จุหะนุค
 กุละกานา เทาะเทาะ หัวหัว
 หุกอเซอ เหฐียะโกะอะตอตอนปลอน
 เออหุเซอ หมุโกย บาโกะอาดอ
 ฮุมวาระหุเกอะอะงาวอะงอก
 กลายแปกทรงระหุเซอ หุเซอโอ
 ขยอบ แตะเกลิงหมัวเอน อะโหละเนาะ
 กุละแคะกางแหมงซุน

(กระแอม) ไม่ให้เขาเห็น
 นี้สองคนนั้นคันขึ้น
 ตามหาหุ ไม่รู้
 ออกหาหุก็ไม่เห็น
 ไปไหน ไปไหนไม่เห็น
 คิด ดีขึ้น เขาหายไป
 เราสองคนเหลืออยู่สองคน
 เสือนั้นไคมาซึ่งเนื่ออะไรอะไร
 แบ่งให้เสือกินบาง
 ไคนอยลง ไปอีกไปอีก
 ถึงป่าอีก นอนหลับ
 ว่างเหงาเห็นน้อยอนขึ้นอีก
 อีกครั้งหนึ่ง เสือนั้น
 กินไปคนหนึ่ง คาบไปอีกคนหนึ่ง
 ก้างดังหลับนั้น คนหนึ่งนั้น
 หลับอีกไม่รู้ เหตุอะไร
 เสือนั้นคาบไปแล้ว เอาไปกินหมดอีก
 กินหมดอีก กระชุกกระเดี้ยว
 เสือคาบไป หึงเสีย ไกลไกล
 ไม่ให้เห็น เขานั้นคันขึ้นมาอีก
 เอื่อไม่เห็น ไครเลย สองคนนั้นไปไหน
 ตามก็ไปรูทสลายปลายเหตุ
 หาหุก็ไม่เห็น ไม่เห็นโอ
 คิด ตอวงมาคนเดียว เวลานี้
 เสียนั้นคาบมาซึ่งเนื่อ

หมุ่โก้ยหมุ่โก้ยโปย เกอะเจียะพั้ว
 หุตะอะเราะกะกอเหฺญียะโก้ยเจียะ
 โปยเจียะหุ้หุ้บัวเอิบ อ้อ
 กุ้ละโกะเกอะเจียะก่าอะรมโกะ
 หุมะหุ้หวะเกาะ กุ้ละโกะโตะหะเกาะ
 อา วาดออลอกุ้ละโกะแตะเกอะ
 ปาออนตะราย นั้หมุ่โก้ยหมุ่โก้ย
 เกฺดิงปะรักกอโปย กุ้ละโกะแตะ
 เกอะคอะจะแนะ กุ้วาคากุ้วาคาปูลอน
 โตะหุ้วังวับลอน เกอะอะเกินโกะระ
 กุ้ละโกะเกฺยอคอนล้งคอน
 เจียะเหาะอวดเล่ ซำป๋อยโกะ
 เจียะอาบา เซะหม่งหมั้ว
 เลยเจียะปลวอน เจียะปลอบ
 กุ้ละโกะเจียะ อ้อค แตะหุ้หมั้ว
 หมุ่โก้ย เซะ แตะหุ้หมุ่โก้ยเซะระ
 ออด พ้อออดคอย ปะหะล
 ออดคอยอวดเล่ หุ้หมุ่โก้ยเล
 โกะระกั๊วอเหฺญียะสำ
 กุ้วอดโกะเกาะระ สะหลุบอา
 ปองพั๊กกอปาว เกอซำล้า
 ปาว เกอคอมหุ้แกมกุน หุ้หมั้ว
 กุน แตะมกุนหะหุนากเหฺญียะ
 เหฺญียะเกอะปะ อึบปะการะ
 กอหลอบเหฺยม กอ หุ้รูป

อะไรอะไรเราได่กินอิม
 ไม่ตองแบ่งให้ใครกิน
 เรากินคนเดียว ว้อ
 เลื่อนันได้กินบ้างโน้น
 ลำพังเพื่อน เลื่อนันเป็นเพื่อน
 ไป ไปไหนไปไหนเลื่อนันมันได้
 ปองกันอันตราย ศักรุทางต่าง
 มาปองรายกับเรา เลื่อนันมัน
 ไคคอสู้ เค้นไปเค้นไปอีก
 (เป็น)อีกวันหนึ่ง ไคเวลานั้น
 เลื่อนันหิวมากขึ้น
 กินเสียหมดเลย ทั้งลาบนั้น
 กินไปสอง เหลืออยู่หนึ่ง
 เลยกินอีก กินอีก
 เลื่อนันกิน หมด มันไมมี
 อะไร เหลือ มันไมมีอะไรเหลือเลย
 หมด พอหมดแล้ว ทำอย่างไร
 หบคแล้วหมคกัน ไมมีอะไรเลย
 นั้นแล้ววิชาเขาว่า
 วิชานั้นดีแล้ว แต่เข้าไป
 สماعกับผู้เป็นพาล
 มุคคอยู่ไมรู้คุณ ไปมี
 คุณ ฐนุญจุเขา
 เขาไคทำ อุปการ
 ให้ชีวิต ให้ รูป

กอแหม่ม กอหะกำวหคกปอนตอย
 หนีเยะยังแกลกุน หนีเยะจะ
 หะโจกกุน เจียะเพาะโปยอ้อค
 โกะระกุกาตหนีเยะหะเหลี่ยหะคนโหล
 ปาวเกอสะเตอะสะเต็ม
 หุดบอปปองพัก กอกาปาวเกอหนีเยะ
 หุดแตมกุน โปะหุดโกบโกระ
 ออคโกระ หนีเยะหาโจกกุน
 วะโกะหุนีระลือโตะซอคกำลือเล
 เกอะหะโจกกุนหนีเยะตอย
 เก็ดเกาะแคะหะเกอะ หุนุมชะหุลาหุลา
 หุนุมชะ กุลาหุ หุนุมชะตุ
 หุนุมชะโคณ หุนุมชะ
 หะถักหะนากุล้าง หุนะหุนัวกาโกณ
 อะหุมาคโกณสะเมิน โคนเซตทีเนาะระ
 กอคแหม่งกว้อคตอย
 หนีเยะกักจัว ตาม จัวตามซอก
 แคะหุดแตมกุน ท้อบกอหุนี
 หุดบอจัวหุนีปาวแกอซำด้า
 ปาวเกอ เปียหนีเยะอ้อนหะเปียหนีเยะ
 ตะโกะ แคะหุดแตมกุน
 หุรวตะเนาะโกะ เก็ดทอเก็ดซอน
 เก็ดหุมะเหินคเบริคปัว กุสิงหุยกกอแคะ
 เก็ดจ๊ะเหซอ เหวอหะวิกกอแคะ
 เก็ดจ๊ะเหซอเหวอกลางลือ

ให้นาม ให้เราสมบุรณแล้ว
 เขายังแทนคุณ เขาจะ
 เนรคุณ กินเราเสียหมด
 นั้นแล้วพระท่านสั่งสอนไว้
 บุคคลอันโง่เงา
 เขาไปสมาคม กับเขาผู้
 ไม่รู้คุณ เราไม่มีมงคล
 เหตุนั้นแล้ว ผู้ไม่รู้คุณ
 จะเป็นคนก็ดี(จะ) เป็นสัตว์ก็ดีนั้น
 ไต่เนรคุณเขาแล้ว
 เอาดีมันไม่ได้ มีแต่ฉิบหาย
 มีแต่ หา มีแต่โทษ
 มีแต่โทษ มีแต่
 ทุกขทรมานมาก เช่นเดียวกับลูก
 อามาคยลูกพระยา ลูกเศรษฐีนั้นแล้ว
 เรียนวิชามาแล้ว
 เขาเริ่มกช่วย ี่ ช่วยกับสัตว์
 มันไม่รู้คุณ เหมือนคน
 เขาช่วยบุคคลที่ไม่รู้คุณ
 บุคคลพาลหรืออันธพาล
 เหล่านั้น มันไม่รู้คุณ
 พวกนี้นั้น เอาทองเอาเงิน
 เอาเพชรนิลจินดา มายกให้มัน
 มากอบโกยให้มัน
 มาให้มันแคลไหนด

มือคล้องตะขุแทมกุ่มเหฐียะโกะระ
 โกะระฮอกโกะระ หูลุปองพัก
 กอปาว เกอซาล้าตอยตะหุมัวพอกกอ
 หุมโกยหุมัวซาคัมัว เงาะ
 หุนิตานเนาะเกละเกละ

เท่าใดมันไม่รู้คุณเขาเลย ..
 นั้นแล้วเหตุนั้น เข้าคบค้าสมาคม
 กับบุคคลผู้เป็นพาลมันไม่มีผลกับ
 ใครแม้เพียงประการเดียว นี่
 นิทานนี้สั้นสั้น

จบ

ตายไปเกิดเป็นวัว

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงสามเพชรองค์หนึ่ง ไม่เคยสวคมนต์อุทิศส่วนกุศลให้แก่
 ผู้ที่นำอาหารมาถวายเลย เมื่อถูกอาจารย์ถามถึงสาเหตุที่ทำไมเช่นนั้น สามเพชรให้
 เหตุผลว่าตนไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสวคมนต์อุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ใด เพราะไม่ได้
 ฉันทของใคร ตนฉันทเฉพาะอาหารที่บิดามารดานำมาให้เท่านั้น ภายหลังเมื่อสามเพชรนั้น
 ได้ตายไป ได้ไปเกิดใหม่เป็นวัว เมื่อวัวตัวนั้นตาย ชาวบ้านได้แลเห็นวัวเอาไปกิน
 ส่วนหัวกระโหลก แม่ของสามเพชรซึ่งยังมีชีวิตอยู่นั้น ได้นำไปทำสำหรับล้างเท้า
 นิทานเรื่องนี้ให้คิดว่า ความไม่รู้จักบุญคุณคนนั้น ย่อมไม่เป็นสิริมงคลแก่ตัว

ขออาโตะเกลีย

นายเลี่ยม วังวารี่

18 พฤษภาคม 2521

ขออาโตะเกลีย

หุ้มหม่งหุมัวฮอยหโกะ เหฐียะหุ้ม
 หุ้มโกนเกุ๊ระหุมัว ตอยโกนเกุ๊ระเหฐียะโกะ
 เหฐียะกอแต่ด๊ะปะหะโปย กอปะหะโปยตอย

ตายไปเกิดเป็นวัว

มีอยู่บ้านหนึ่ง เขามี
 ลูกชายอยู่คนหนึ่ง แล้วลูกชายเขานั้น
 เขาให้ออกไปบวชเณร ให้บวชเณรแล้ว

หะโปยโกะปุดอน ทอยเกอะป๊ะโตะฮะโปยทอย
 ละหุเคิ่นเก๊ะเซาะฉายเจียะ ทอยเหญียะฮำ
 อะจาตะโกะฮำ เออ หะโปย หะลอหุเคิ่น
 เก๊ะเซาะฉายเจียะกำราว อ้อ หมอว์เคิ่น
 ปะหะลอราว อ้อ ทอยฮำหนายควัหมุญเจียะป้อ
 วัตะเคิ่นปะฮะลอ เคิ่นเก๊ะเกอะเหลี่ย
 ฮะเต๊ะเหญียะ เกอะเจียะโหลเกุริบเหญียะ
 อ้อ อัวหุเกอะเจียะเกุริบเหญียะเต๊ะโกะ
 อัวเจียะเกุริบหมะอะปำควั ฮำอะโกะ หุเคิ่น
 หุหะโค็ค หะเกิ่นเจียะ หมะงเจียะทอยเค็ค
 เค็คทอยอะทอยเกอะจ็อบอะเคิ่นเจียะ อัวเจียะ
 เจียะทอย หมะงอาโกะ
 เหนะหุ เกอะเหลี่ยฮะเต๊ะ หะโค็คเหลี่ยกอ
 เหญียะโกะระทอยโตะ ซอคอาหุนุกอหะเหวียะ
 โตะฮะโปยโกะทอย กะทอโตะเกุเลี่ยโปะ
 อะควากวนโกะเล โอ โหนกกอเหญียะระ
 เกุเลี่ยโปะโกะเกุระะ เกุระะทอยหมะงอา หมะงอา
 วัวเปลี่ยวนั้นอวน อวนแล้วอยู่ไป อยู่ไป
 เกุเลี่ยโปะโกะอ้อคอะเหยิก เกุเลี่ยโปะโกะซอก
 ทอยซอกคอตอย เกุเลี่ยโกะเค๊ะโหนกเนาะเล
 ทอนเกอะเกุละเกุเลี่ยโกะทอยเล
 เหญียะหุณิกวนหะหุหลางกมเกุลิง เหญียะหมัว
 อะเลาะ อัวหมัวอะเลาะ เออเล เหญียะ
 เหญียะกอโหลตานเตาะโกะนา เหญียะเกุลิง
 แปก เจียะซุนเตาะโกะเล
 (แถม) ฮำอะโกะ

เณรนั้นเล่า ครั้นได้บวชเป็นเณรแล้ว
 ก็ไม่ท่องมนภาวนา แล้วเขาวา
 อาจารย์ทั้งหลายว่า เออ เณร ทำไมไม่ท่อง
 มนภาวนาบ้างเล่า อ้อ เราต้องท่อง
 ทำไมเล่า อ้อ แล้วพูดว่าที่เราจะกินมีมาก
 เราต้อง ท่องทำไม ท่องบนจะได้ใช้
 หันเขา ได้กินของเขาไว้
 อ้อ เราไม่ได้กินของเขาทั้งหลายนั้น
 เรากินของแม่พ่อเรา ว่าอย่างนั้น ไม่ท่อง
 ไม่สวด ไม่ถือศีล คอยกินแล้วกินนอน
 นอนแล้วตื่นได้ถึงเวลากิน เรากิน
 กินแล้ว อ้อยอย่างนั้น แล้ว
 คอยไม่ได้ใช้หนี้ สวดใช้ให้
 เขานั้นแล้วครั้นแล้ว ตายไปจากชาติ
 เป็นเณรนั้นแล้ว เกิดเป็นวัวเปลี่ยว
 ในหมู่บ้านนั้น โอ ใหญ่กว่าเขา
 วัวเปลี่ยวนั้นตาย วัวเปลี่ยวนั้นตาย
 แล้วตายไปแล้ว วัวนั้นมันใหญ่
 ตอนแด่นือวันนั้นแล้ว
 ชาวบ้านทั้งหลายรวมมา เขาหนึ่ง
 กอน เราหนึ่งกอน เออนา เขา
 เขาให้ทานไว้เหล่านั้น เขามา
 ตาม กินเนื้อทั้งหลายนั้นนา
 (แถม) พุดอย่างนั้น

(เลี่ยม) เหงี่ยมะเกอะนาหุมัฟะ
 คอบเกลี้ย หุมิโกะเจ้าะโหลตอมคอบ
 อะแนน เจาะถักถักจาง คอบเกลี้ยโกะ
 ปะถักถักจาง เกอะตอนฮอยทอนทาน
 ทอยตอนฮอยถาดอเกอะตะโตะซาดโกะราว
 กอปะฮอยอะเฒะเหวียะละโตะหะโปยโกะ
 หุเค้นเคาะเซาะฉาย โมะเฒะเหวียเหวีย
 หุ หุหะโคคหุ
 ทอยหะเหวียฮะลามบายโกะระ เกลิงตะ
 เหวียหะเคาะเหวียะโกะระ เกลิงโตะเกลี้ย
 โปะ เหวียองเกลี้ยฮอยอะโกะ

(เลี่ยม) เขาได้ไปหนึ่งแกง
 หัววันนั้น แม่นนั้นเอาไว้งเชิง
 บันได ไว้ที่ลางเท้า หัววันนั้น
 ห้ที่ลางเท้า โคชินบานขึ้นเรือน
 แล้วเกิดสาธุทุกอย่างไรจึงต้องเป็นเช่นนี้เล่า
 เหตุเพราะครั้งภาวะเมื่อเป็นเพชรนั้น
 โมทองบนภาวนา โมทนา
 โม ไม่สวด โมอุทิศส่วนกุศลให้เขา
 แล้วบานั้นแล้ว ทองถูก
 ไซ้หั้นเขานั้น มาเป็นวัว
 เบลียว เรื่องวัวนมคเพียงนั้น

จบ

นางเหมวรรณรี

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงหญิงพรหมจารีนางหนึ่ง วันหนึ่งนางนั้นเข้าไปในป่า
 เพื่อเที่ยวหาของป่า นางเกิดหลงทางและหิวน้ำจึงดื่มน้ำในแอ่งน้ำแห่งหนึ่ง โดยไม่
 ทราบว่าเป็นน้ำปัสสาวะของเสือ อยู่ต่อมานางจึงตั้งครกขึ้น เมื่อครบกำหนดจึง
 คลอดบุตรออกมาหนึ่งเป็นชาย เด็กชายคนนั้นเมื่อเติบโตขึ้นเป็นเด็กที่มีความซน
 หมั่นเพียร ช่วยมารดาทำการงานทุกอย่าง กล่าวถึงบรรดาหญิงในเมืองนั้น เห็นว่า
 หญิงพรหมจารีผู้นี้ได้บุตรที่มีความซนหมั่นเพียรทั้ง ๆ ที่นางไม่มีสามี หญิงชาวเมือง
 เหล่านั้นจึงได้ไปสมรสกับชายทั่ว ๆ ไป แต่ไม่ยอมมีสามีเป็นตัวเองเป็นตน ภายหลังหญิง
 เหล่านั้นจึงตั้งครกขึ้นทุกคน เมื่อคลอดบุตรแล้วบรรดาเด็กเหล่านั้นก็เป็นเพื่อนเล่นกัน
 การที่หญิงชาวเมืองเที่ยวไปสมรสกับชายไม่เลือกนั้นนานเมืองจึงเกิดอาเพศวิปริต
 ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล วันหนึ่งบรรดาเด็ก ๆ เหล่านั้นได้เข้าไปเล่นในอุทยานของ

พระมหากษัตริย์ ชาวพนักงานจับตัวเด็ก ๆ เหล่านั้นไว้ได้แล้วจึงนำมาเข้าเฝ้า
 พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ได้ตรัสถามถึงพ่อแม่เด็กเหล่านั้น เด็ก ๆ จึงตอบว่า
 พวกตนไม่มีพ่อแม่ พระมหากษัตริย์จึงให้ไปตามบรรดาแม่ของเด็กมาไต่ถามสาเหตุ
 หญิงเหล่านั้นจึงกราบทูลให้พระมหากษัตริย์ทราบว่าพวกตนไม่มีสามี ไม่เคยสมสู่กับใคร
 พระมหากษัตริย์จะให้พิสูจน์ด้วยการลุยไฟว่าไม่มีสามีจริง หญิงคนอื่น ๆ ไม่กล้าลุยไฟ
 มีแต่หญิงพรหมจารี ชื่อ นางเหมวรรณศรีลุยไฟได้เพียงคนเดียว พระมหากษัตริย์เห็นว่า
 หญิงพรหมจารีผู้นั้นบริสุทธิ์ นางตั้งครรภ์เองจึงรับนางเป็นมเหสีของพระองค์ ส่วนหญิงคน
 อื่น ๆ นั้นพระองค์ให้รักษาศีลภาวนา ดังนั้นบ้านเมืองที่อาเพศวิปริตฝนฟ้าที่ไม่ตกก็ตกต้อง
 ตามฤดูกาล

นิทานเรื่องนี้ให้คติสอนใจคือ

1. ความเป็นสัตย์จะ อื้อเกราะป้องกันภัยทั้งปวง
2. การรักษาศีล เป็นการสร้างความดี
3. การอุทิศส่วนกุศลให้เทวดา บุพการี ทำให้บ้านเมืองสงบมีความร่มเย็น
4. ผู้ที่บริสุทธิ์ มีสัตย์จะเป็นผู้ที่ควรยกย่องเสมอ
5. ความเชื่อเรื่องกำเนิดบุตรโดยไม่ต้องสมสู่กับชายแม้เพียงคัมภีร์สวาระเข้าไป
 ก็ตั้งครรภ์ได้ ความเชื่อเรื่องนี้คล้ายกับเรื่องท้าวแสนปม¹

¹ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ท้าวแสนปม หน้า 402 _ 436

สละมคปริยเฮมะหวนชอย

นายเลี่ยม วังวารี

17 พฤษภาคม 2521

สละมคปริยเฮมะหวนชอย

นางเหมวรรณศรี

สละมคปริยเฮมะหวนชอย

นางเหมวรรณศรี

อาเกุริบเล กะเลินเกุริบทางคาค
ทางคาคตอยดี อาหะเปียะแคะคาค
นอมก๊ะ เชิงแคะคาคนอมก๊ะ
เชิงแคะคาคนอมก๊ะเหนะกุยาตโกะ
กะเลียงจ๊อบ เออ สละมคปริยะ
กะเลียงจ๊อบหอยหตอย ปะตอยชนดิโกะ
อะตอโทะ ปะตอยชนดิแคะกุรองตอน
เป็งกุรองตอน กุรองตอนเลยสละมคปริย
อะละแคะ เกอะโกนเกุระ
หมัว เกอะโกนเกุระโกะตอย
โกนเกุระโกะอะเงาะ โหรงกุนหมิ
เหมียะเลาะ จัวโกนหมิเหมียะหุแคะ
อะทาว ทอยเนาะ ปะริยเตาะหะล่าง
หุญาคแคะเฮมะหวนชอยโกะเกอะ
โกนเกุระเตาะแคะตอย โอ
อ่าหั่ว โหรงกุนหมิเหมียะ โกน
ยะเจียะหมิเหมียะเกาะ ปะริยหะล่าง
โกะแคะซ็องกำ เลทีเนาะ แคะหุ
มัวเกุระแคะเกอะโกนเลาะ ทีเนาะ
อะโทะเหุียะเกาะ เหุียะแคะอะโกะ

ไปป่า หลงป่ากระหย็นน้ำ
กระหย่นน้ำแล้ว ไปพบ(ถูก)น้ำ
เปี้ยวเลื่อ คิม(ถูก)น้ำเปี้ยวเลื่อ
คิม(ถูก)น้ำเปี้ยวเลื่อนางผู้ประเสริฐนั้น
กลับถึง เออ หลิง (นั้น)
กลับถึงบ้านแล้ว ปฏิสนธิ์นั้น
เกิดขึ้น ปฏิสนธิ์(มัน)แกขึ้น
ทองแกขึ้น แกขึ้น แกขึ้นเลยหลิง(นั้น)
คลอคออก(มา) ไคลูกชาย
คนหนึ่ง ไคลูกชายนั้นแล้ว
ลูกชายนั้นขยัน รุกขแม่
พอดี ช่วยทำพ่อแม่ไม่ต้อง
เค็ดรอน หลิงทั้งหลาย
เห็น(ถูก)เหมวรรณศรีนั้นไค
ลูกชายเขาแล้ว โอ
พวงาย รุกขแม่พอ ทำ
เลียงพอแม่ดี หลิงทั้งหลายเหล่า
นั้นมันคิดบ้าง ที่นี้แล้ว มันไม่
มีตัวมันไคลูกที่ ที่นี้
ไปเป็นกัน เขาว่าดังนี้

อาโตะหุแถมละ อาทุล่ายโตะกอ
 หุหนีหะหลางเล หุมีวเก้ระคอบเนาะเค็ง
 โทะอะทาวโตะอะโน ปุ๊ว^๑ วั^๒
 ปุ๊ว^๑ หุญป้อยฮุนาม คอยหงบอา
 เนาะโกนงาคโทะโหนกตอน อะคอ
 โทะหะบายเลียงเล แด็คอาหุวนเก๊ะคี
 อาเลินคอบนอมฮุ เอกากัก
 เหญียะอะเป๊ะจ็อค เหญียะแด็คจุ๊พัก
 เค็มหม่งโทะ อาหุวนเจียะเหริ่งโทะ
 หุวนนอมฮุกาโทะกะ เฮมินโทะ
 เหญียะโหฺรบนว โหฺรบนนาโกน
 งาคตะโทะ เยอะ เหญียะโหฺรบน
 นากอยเนาะฮุนามหฺรง ฮะลอ
 บิเต๊ะ ฆะหมอะปา^๑ หุ^๒ หลอะฮะโตน
 โหลฮา บิเต๊ะเกฺลิ่งหุวน
 จีเรียงเกฺริบเค็งเนาะ เกฺริบเอะกรัก
 ซำหฺรับเหญียะอะเป๊ะจ็อคเหญียะ
 เหญียะเกอะหม่งที่^๑ พักจุ^๒ เค็ม
 เฮมิน ฆะหมอะปาโทะคอย
 โกนงาคโทะฮำ โอ อัว^๑ หุ^๒ หม
 ซะ^๑ ฆะหมอะปา^๒ หุ^๑ วั^๒ คอยฮุนาม
 หุ^๑ หม^๒ วั^๑ ปุ^๒ คอบ^๑ หุ^๒ หม^๑ ซะ^๒ ฆะ^๑ หม
 อะปา^๑ หุ^๒ วั^๑ ฮุนาม ฮุนามโกนงาค
 หะ^๑ หลาง เนาะ^๒ หม^๑ วั^๒ อะปา

ไปเป็นไม้^๑ รุกะ ไป^๒ เทียว^๑ เป็นกับ
 คนทั้งหลาย ไม่มี^๑ ด้ว^๒ แล้ว^๑ ที่^๒ นี้
 เกื่อ^๑ ครอน^๒ นอก^๑ คอยาก ฝน^๑ ไม่^๒ ตก
 ฝน^๑ ไม่^๒ ตกสามปี แล้ว^๑ อยู่^๒ ไป
 ปี^๑ เด็ก^๒ นั้น^๑ โต^๒ ขึ้น^๑ เดิบ
 โต^๑ เป็น^๒ หมู^๑ ออก^๒ ไป^๑ เล่น^๒ กัน
 ไป^๑ เขีย^๒ บ^๑ โคน^๒ ต้น^๑ ไม้^๒ (ที่^๑) พระ^๒ มหาก^๑ ษัต^๒ ตรี^๑
 เขา^๑ พัก^๒ ยอน^๑ ให้^๒ สำ^๑ รา^๒ ญ^๑ ใจ เขา^๑ ออก^๒ พัก^๑ ยอน
 พัก^๑ อยู่^๒ นั้น^๑ ไป^๒ เล่น^๑ บริ^๒ เว^๑ ม^๒ นั้น^๑
 เล่น (ที่^๑) ต้น^๒ ไม้^๑ นั้น^๒ บ้าง^๑ ค่ำ^๒ รว^๑ จ^๒ (นั้น)
 เขา^๑ จับ^๒ ไป^๑ จับ^๒ เด็ก
 เหล^๑ นั้น^๒ ไป^๑ มาก เขา^๑ จับ
 ไป^๑ แล้ว^๒ ที่^๑ นี้^๒ งาม^๑ ทุ^๒ อย่าง^๑ ไร
 พวก^๑ แก^๒ พ่อ^๑ แม่^๒ ไม่^๑ ไค^๒ สั่ง^๑ สอน
 วั^๑ หรือ^๒ พวก^๑ แก^๒ บา^๑ เล่น
 ชาย^๑ ปา^๒ (ของ)^๑ เมือง^๒ นี้^๑ ปา^๒ พระ^๑ มหาก^๒ ษัต^๑ ตรี^๒
 สำ^๑ หรับ^๒ เขา^๑ สำ^๒ รา^๑ ญ^๒ ใจ
 เขา^๑ ไค^๒ อยู่^๑ เป็น^๒ ที่^๑ พัก^๒ ยอน
 เจ^๑ านาย^๒ พ่อ^๑ แม่^๒ นั้น^๑ แล้ว
 เด็ก^๑ นั้น^๒ พุก^๑ โอ^๒ เรา^๑ มี
 แด^๑ แแม่^๒ พ่อ^๑ ไม้^๒ นี้^๑ แล้ว^๒ งาม
 อีก^๑ คน^๒ หนึ่ง^๑ มี^๒ แด^๑ แม่
 พ่อ^๑ ไม้^๒ นี้^๑ งาม^๒ งาม^๑ เด็ก
 ทั้ง^๑ หลาย^๒ นี้^๑ ไม่^๒ มี^๑ พ่อ

หนุ่่มชะแหม่เอน ธุ่มน
 เอกะรักชอบเอกะคอย เติงอัวเนาะ
 แกะโตะซำคเนาะระโตะ ปุ่รว
 คาคหุเอกะโตะโถเหญียะชะโกะ
 คอยคี่ แหม่อะปาปิไต่าะหนุ่
 ละลอ อากักแหม่ก แหม่ปิไต่าะโกะ
 กักแหม่กนหม่ปิไต่าะ กักแหม่ก
 แหม่เหญียะไก่อะ เหญียะเกูลิงอัวเกูลิง
 เกูลิงไก่อะเยอะเลหุ่ปี่ริย เกูลิง
 เหญียะไก่อะสุ่มานถาลอโกนเหญียะไก่อะโกะ
 หนุ่วกออะปาเหญียะไก่อะ
 ปิไต่าะโตะเกูลิงถาเนาะโกะ
 เหญียะโกยโตะเกูลิงฮอดเกูลิง
 ฮอดถาลอ หนุ่โกยกะคอกโตะกุดา
 เฮมะหุ่วอน ซอยอะคอกโตะกุดา
 เหญียะแกะ อื่อ อะคอกโตะกุดา
 ฮำโกะ กักแหม่กเฮมะหุ่วอนซอย
 โกะ เหญียะโตะคองฮอด แกะ
 กักแหม่กนหม่เยเป่ริยเฮมะหุ่วอนซอย
 เฮมะหุ่วอนซอยโกะเกูลิง
 เกูลิงคอย ฮะลอปิไต่ะคองฮอดคอย
 เหญียะแกะ อะคอกโตะคองหนุ่ปาว
 สะมคเป่ริยโกะฮำ อัวเค็ดโกะเอกะ
 โกยเนาะโกะ หนุ่วกออะปา
 อัวเค็ดหุเอกะเก็ดกอกอะเกุระอะโนะ

นี่แค่แม่เอง ถกม
 พระมหากษัตริย์คิต(โก)แล้ว เมืองเรานี้
 มันเป็นคังนี้ทำให้ ฝน
 ฟ้าไมตกคองตามถุกกาด
 แล้ว พอแม่พวกแกอยู่
 ไหน เรียกมา แม่พวกแกนั้น
 เรียกแม่พวกแกมา เรียก
 แบนากัน เขามาเรา
 มากันมาซี้ผู้หญิง มา
 กันถามอย่างไรลูกเขานัน
 ไม่มีพอกัน
 พวกแกเป็นมาอย่างนี้
 ใจรเป็นต้นเหตุ
 เหตุเป็นมาอย่างไร ใจรเกิดขึ้นก่อน
 เหมววรรณศรีเป็นขึ้นก่อน
 เขาว่า อื่อ เกิดขึ้นก่อน
 พุ่คังนั้น เรียกมาซี้เหมววรรณศรี
 นั้น เขาเป็นคนเหตุ เอา
 เรียกนางเหมววรรณศรีมา
 เหมววรรณศรีนั้นมา
 มาแล้ว อย่างไรแกเป็นคนเหตุแล้ว
 เขาว่า เกิดเป็นขึ้นแล้ว
 นางนั้นพุค ขำพเจ้านันได้
 ลูกนั้นนัน ใจไม่มีพอ
 ขำพเจ้าไม่ไค้สมสู่กับหนุ่มนอื่นใด

ชะเพียเกอะโหฺบ อะกาวหฺสาเกอะ
 หฺนินหฺนุโหฺบอะกาวหฺมัว อัวเค็ด
 โตะตอนเอน ปะต๋อยชนดิแคะ
 อะตอโตะเอน ละเกอะโกนโกะ อือ
 คอยฮฺมานหฺนุเปรี๊ยะหฺลางปฺลอน ฮฺมาน
 หฺนินหฺมัวปฺลอนโกะ อะลอปิ
 ซาหฺนินหฺมัวปฺลอนโตะ หฺนิตีโตะหฺนินเาะ
 โตะ ชะเฮมะหฺวอนชอย แคะหฺนุเกอะ
 โตะ แคะหฺนุเกอะโตะกอหฺนินโกยมัว
 เกอะโกนโกะ คอยคี่เอการัก
 แคมโกะคอย ฮฺมา เฮมะหฺวอนชอย
 บิหฺนุเกอะโตะแห่นสา แห่น หฺนินบิ
 หฺนุเกอะโตะแห่นหฺลอบอะโมคเกอะสา
 อือ เกอะ ปะอะลอยอมปะ เต็งปะ
 อะอ็อค เต็งปะอะอ็อค แคะหฺนินโตะ
 อะโกะคอย อะโตะตอนอะโมค
 อะโตะตอนอะโมคคอย เฮมะหฺวอนชอย
 หฺลอบอะโมค หฺนินบิหฺนุเกอะโตะ
 กาเกฺร่าหฺนินหฺมัว หฺนินบิ
 กะล้อยหฺนุเกอะโกนเอนเฮย เาะเกอะ
 โกนปิกะคอยเอน โกะคอยกอบิ
 หฺลอบอะโมคเาะ ฮฺมาอะโกะเหฺนุย
 อะโตะตอนอะโมค เฮมะหฺวอนชอย
 ปะอะทิตานคอย เหฺนุยฮฺมัวหฺนุเกอะ

แมแต่เพียงถูกตัวหรือไค
 อุมจับตองตัวไม่มี ซาพเจ้า
 เป็นขึ้นเอง ปฏิสันธิมัน
 เกิดเอง จึงไคลูกนั้น อือ
 แลวถามหญิงทั้งหลายอีก ถาม
 คนหนึ่งอีกนั้น อยางไรแก ..
 ทั้งคนหนึ่งนั้นเป็น คนโน้นเป็นคนนี้
 เป็น แคเหมววรรณศรีมันไม่ได้
 เป็น มันไม่ได้เป็นกับใครเลย
 (ที่)ไคลูกนั้น กรันแล้วพระมหากษัตริย์
 รู้คั้งนั้น พุด เหมววรรณศรี
 แกไม่ได้เป็นแนหรือ แน หากแก
 ไม่ได้เป็นแนลุยไฟไคไหม
 อือ ไค ทำอยางไรยอมทำ รับทำ
 ทั้งหมด รับทำทั้งหมด เอาหากเป็น
 อยางนั้นแล้ว สุมไฟขึ้น
 สุมไฟขึ้นแล้ว เหมววรรณศรี
 เขาลุยไฟ หากแกไม่ได้เป็น
 กับชายใดใด หากแก
 ไคลูกโดยลำพังเองแล้ว นี่ไค
 ลูกโดยปกติเอง นั้นแล้วให้แก
 ลุยไฟนี้ พุดคั้งนั้นเขา
 กอไฟขึ้น เหมววรรณศรี
 ตั้งอธิษฐานแล้ว หากว่าเราไม่ได้

โตะกาเกวี่ระสะอานแกะทอย อัวกะตอโตะ
 เหนียปะคอยชนดิอัวเอน
 หุยมโตะชาคโกะทอย ปะกออัว
 เกอะโตะชาคลอหุมัวมัว อัวหลุม
 อะโมคเบาะ ปะอะพิทานทอย
 เปรี๊ยะเฮมะหุวอนชอยกว่าคหลุมอะโมค
 โกะ โตะกาวิสะเกาะกำดาง โตะกาวิ
 สะเกาะ ที่เนาะสะบดเปรี๊ยะโกะหุทาว
 เลยเล หุทาวเลย หุนิเปรี๊ยะดาง
 โกะแกะ ปิเตาะหุยมหุเกอะโตะกอ
 หุนิเกวี่ระอะโนะกำกั ปิเตาะหลุม
 อะโมค หุนิเปรี๊ยะดางโกะแกะ
 หุกองหลุมเล แกะโตะหุมงอะมะ
 หนาคเกอะสะมดเปรี๊ยะเฮมะหุวอนชอย
 เกอะโกนเคาะแกะทอย หิดเกอะ
 เกอะกำ อาโตะแหงทอยหุ
 เกิดเกวี่ระ อาโตะกอเหฐิยะ เหฐิยะโตะ
 อะทอยหะคาคหุแกม อะตอโตะ
 กะลักกะมอ เลยปรั้วคาคหุ อือ
 แกะโตะชาคเกะ แกมโกะทอย
 ที่เนาะเฮมะหุวอนชอยเนาะอะแกะ
 จอคหุโตะชาคลอหุมัวชาค
 เฮมะหุวอนชอยเนาะ เอกะรักเหฐิยะแตะจอก
 ชะเหณะกุดาเนาะ เฟราะเฮมะ

เป็นกับชายอื่นแล้ว เราเกิด
 ตั้งครรภ์ปฏิสนธิเอง
 หากเป็นเช่นนั้นแล้ว อย่าให้เรา
 ต้องเป็นอะไรเลย เราสุข
 ใจนี้ ตั้งอิฐฐานแล้ว
 นางเหววรรณศรีเดินเข้าลุยไฟ
 นั้น เป็นดอกบัวจำนวนมาก เป็นดอก
 บัว ที่นั้นนางนั้นไม่ร้อน
 เลย ไม่ร้อนเลย ผู้หญิงทั้งหลาย
 นั้นเอา พวกแกหากไม่ได้เป็นกับ
 ผู้ชายอื่นบ้างแล้ว พวกแกลุย
 ไฟ ผู้หญิงทั้งหลายนั้นมัน
 ไม่กล้าลุยเลย มันเป็นกันทั้งนั้น
 เห็นนางเหววรรณศรี
 ไต่ลงก็ตั้งนั้น อยากจะ
 ไต่บ้าง ไปเป็นบาแล้วไม
 เอาตัว ไปเป็นกับเขา เขาเป็น
 ที่คืนที่น้ำไม่รูळे เกิด
 หุภิกขภัยขึ้น เลยฝนฟ้าไม่ตก อือ
 มันเป็นอย่างนั้น รู้ตั้งนั้นแล้ว
 ที่นี้เหววรรณศรีนี้บริสุทธิ์(ว่า)
 ใจไม่เป็นอะไรเลยสักอย่าง
 เหววรรณศรีนี้ พระมหากษัตริย์เขาชอบใจ
 นางผู้ประเสริฐนี้ เพราะเหมา

หุ่^๑วอน^๑ชอย^๑เกอะ^๑โก^๑น เกอะ^๑โก^๑ย^๑ปัก^๑กะ^๑ตอย^๑เอน^๑

เห^๑ญี^๑ยะ^๑หุ^๑เกอะ^๑

หุ^๑นุ^๑ย^๑ชะ^๑นาว^๑กอ^๑เก^๑ระ^๑หะ^๑หล^๑าง หะ^๑ล^๑อ

หะ^๑ล^๑อ^๑ตอย^๑เน^๑าะ โทะ^๑เห^๑นะ^๑กุ^๑ย^๑าค^๑ตอย^๑

เห^๑ญี^๑ยะ^๑หนิ^๑หะ^๑หล^๑าง^๑หะ^๑หล^๑าง^๑คัว^๑เค^๑ิง^๑โก^๑ะ กั^๑ง^๑เน^๑าะ ส่ว^๑ก^๑น^๑ทัง^๑ห^๑ล^๑าย^๑น^๑เ^๑ื่อ^๑น^๑ั^๑ง^๑ค^๑ั^๑น^๑

กอ^๑ปิ^๑เค^๑าะ^๑หุ^๑ล^๑บ กอ^๑ปิ^๑เค^๑าะ^๑เห^๑ม^๑ง^๑ชอย^๑เก^๑าะ

กอ^๑เห^๑บ^๑ง^๑ชอย^๑เก^๑าะ^๑จ็อบ^๑จัว^๑ชอย^๑

ชะ^๑จ^๑าม จัว^๑ชอย^๑โ^๑น^๑ก^๑ำ

เห^๑บ^๑ง^๑ชอย^๑หะ^๑ม^๑อย^๑หะ^๑กัว^๑ว^๑

อะ^๑โม^๑เ^๑ีย^๑เห^๑ว^๑ยะ^๑เห^๑น^๑ีย^๑เจ^๑ียะ

ละ^๑โก^๑ะ ปะ^๑กัว^๑ว^๑ห^๑ขอ

กอ^๑ค^๑าน^๑เน^๑าะ^๑โก^๑ะ เค^๑ิง^๑โก^๑ะ^๑เก^๑อะ

โ^๑หม^๑ค^๑อน^๑ เร^๑ีย^๑เ^๑ียะ^๑เน^๑ีย^๑เจ^๑ิน^๑ป^๑อน^๑

กอ^๑เท^๑ห^๑ว^๑า^๑ค^๑าว^๑สุ^๑ ฝ^๑บ^๑ะ^๑เว^๑อ

ร^๑ิก^๑ชะ^๑เจ^๑อ อ^๑าก^๑า^๑สะ^๑เจ^๑อ

เร^๑ีย^๑ชะ^๑เน^๑ีย^๑ อะ^๑ระ^๑ะ^๑ค^๑ำ^๑ค^๑

เค^๑เท^๑ห^๑ว^๑า^๑ค^๑าว^๑หะ^๑หล^๑าง^๑เค^๑ะ^๑โก^๑ะ

ที่^๑เน^๑าะ^๑เห^๑ญี^๑ยะ^๑ตาม^๑ราง^๑

เ^๑ีย^๑อา^๑โก^๑ะ^๑เล^๑ อะ^๑เล^๑ียง^๑เก^๑ล^๑ิง

อะ^๑เล^๑ียง^๑หุ^๑ล^๑บ^๑เก^๑ล^๑ิง อะ^๑เล^๑ียง^๑หุ^๑ล^๑บ^๑เก^๑ล^๑ิง

ค^๑อน^๑ก^๑าว^๑ตะ^๑น^๑อบ^๑หุ^๑ก^๑ำ โกะ^๑ก^๑ำ

ระ^๑โก^๑ะ เค^๑ิง^๑ก^๑ว^๑าน^๑หุ^๑ค^๑อน^๑ ป^๑ร^๑ัว^๑ค^๑ำ^๑ค^๑

กุ^๑เก^๑อะ^๑ปัก^๑กะ^๑ต^๑อย^๑อะ^๑เร^๑ม เ^๑หะ^๑กุ^๑ย^๑าค^๑

โก^๑ะ^๑เ^๑ิน^๑ สะ^๑ม^๑ค^๑เป^๑ร^๑ี^๑ย^๑เ^๑ม^๑ะ^๑หุ^๑ว^๑อน

ว^๑รร^๑ณ^๑ศ^๑รี^๑ไ^๑ค^๑ุ^๑ล^๑ก^๑ ไ^๑ค^๑ไ^๑ย^๑ป^๑ร^๑ก^๑ติ^๑เ^๑อง

เ^๑า^๑เ^๑ไ^๑ค^๑ไ^๑

ก^๑ล^๑ก^๑ก^๑ล^๑ี^๑ก^๑ับ^๑ช^๑าย^๑ทัง^๑ห^๑ล^๑าย^๑ อ^๑ย^๑าง^๑ไ^๑ร^๑

อ^๑ย^๑าง^๑ไ^๑ร^๑ที่^๑น^๑ี^๑ เ^๑็น^๑พ^๑ระ^๑ม^๑เห^๑ส^๑เ^๑แล้ว

อ^๑ย^๑าง^๑ไ^๑ร^๑ที่^๑น^๑ี^๑ เ^๑็น^๑พ^๑ระ^๑ม^๑เห^๑ส^๑เ^๑แล้ว

ไ^๑ห^๑พ^๑ว^๑ก^๑เ^๑า^๑ทัง^๑ห^๑ล^๑าย^๑เ^๑า^๑ ไ^๑ห^๑พ^๑ว^๑ก^๑เ^๑า^๑ทัง^๑ห^๑ล^๑าย^๑ร^๑ัก^๑ษ^๑า^๑ที่^๑

ไ^๑ห^๑ร^๑ัก^๑ษ^๑า^๑ศ^๑ี^๑ด^๑ก^๑ับ^๑ถ^๑ึง^๑ว^๑ัน^๑พ^๑ระ^๑

แ^๑ก^๑(^๑ล^๑ำ) ว^๑ัน^๑พ^๑ระ^๑ล^๑ิ^๑บ^๑ห^๑า^๑ก^๑ำ^๑บ^๑าง

ร^๑ัก^๑ษ^๑า^๑ศ^๑ี^๑ด^๑ว^๑ช^๑ตัว

ส^๑ว^๑ค^๑ม^๑น^๑ท^๑ก^๑าว^๑น^๑า

แล้ว^๑น^๑ั้น^๑ ท^๑ำ^๑น^๑ุ^๑ญ^๑

ไ^๑ห^๑า^๑น^๑ั^๑น^๑ั้น^๑ เ^๑ื่อ^๑น^๑ั้น^๑ไ^๑ค^๑

เจ^๑ริ^๑ญ^๑ซ^๑ึ^๑น^๑ อ^๑น^๑ุ^๑โ^๑ม^๑ท^๑น^๑า^๑อุ^๑ติ^๑ศ^๑

ไ^๑ห^๑ร^๑ุ^๑ก^๑ษ^๑เท^๑ว^๑ค^๑า^๑ ภู^๑บ^๑ิ^๑เท^๑ว^๑า

ร^๑ุ^๑ก^๑เท^๑ว^๑า^๑ อ^๑าก^๑า^๑ศ^๑เท^๑ว^๑า

ป^๑ร^๑า^๑ร^๑ณ^๑า^๑ ก^๑ร^๑ว^๑ค^๑น^๑ำ

(ไ^๑ห^๑)เท^๑ว^๑ค^๑า^๑ทัง^๑ห^๑ล^๑าย^๑น^๑ั้น

ที่^๑น^๑ี^๑อ^๑าย^๑ที่^๑เร^๑น^๑

ห^๑น^๑ี^๑ไป^๑บ^๑ั^๑น^๑ ก^๑ล^๑ับ^๑มา^๑

ก^๑ล^๑ับ^๑เ^๑า^๑มา^๑ ก^๑ล^๑ับ^๑เ^๑า^๑มา^๑

แล้ว^๑บ^๑น^๑ท^๑บ^๑เ^๑ม^๑บ^๑าง^๑ (ที่^๑)น^๑ั้น^๑บ^๑าง^๑

น^๑ั้น^๑ บ^๑ำ^๑บ^๑เ^๑ื่อ^๑ง^๑เจ^๑ริ^๑ญ^๑ซ^๑ึ^๑น^๑ ฝ^๑น^๑ฟ^๑ำ

ค^๑ก^๑เ^๑็น^๑ป^๑ก^๑ติ^๑ด^๑ัง^๑เค^๑ิม

เ^๑อง^๑น^๑ั้น^๑ น^๑าง^๑เ^๑ม^๑ว^๑ร^๑ณ^๑

ขอยโกะ เอกระรักใหญ่ยะ
หยักอะตอนโตะชะเห่นะกุกยาตใหญ่ยะต
เร่องเนาะออกชะโกะ

ถึนั้น พระมหากษัตริย์เขา
ยกขึ้นเป็นพระบเหสีเข้าแล้ว
เร่องนั้นจบแค่นั้น

จบ

พระเจ้าอโศกธรรมราช

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงพระเจ้าอโศกธรรมราช มีความสามารถบีบกรวาคีให้น้ำไหล
ออกมาได้ จึงคิดจะทรงตนว่าเป็นผู้ที่เก่งกว่าใครทั้งหมด มเหสีของพระองค์ได้หาบปราม
พระองค์ไม่เชื่อฟัง ทั้งยังแสดงความไม่พอใจที่ถูกบางเทือกสติเช่นนั้น และได้ทำให้นาง
ไปหาผู้ที่เก่งกว่าตนมาต่อสู้กัน หากภายในเจ็ดวันหาผู้ที่เก่งกว่ามาต่อสู้กับพระองค์ไม่ได้
ก็จะฆ่านางเสีย ในที่สุดบเหสีได้พบถึงแก่ตัวหนึ่ง จึงแก้ตัวนั้นจับตัวได้แล้วขว้างพระเจ้า
อโศกธรรมราชไปตกยังเมืองลับแล เจ้าเมืองลับแลเข้าใจว่าบึงนเหาะมาที่เมือง
จึงให้คนนำเขาไปเฝ้า ครั้นทราบข่าวความเป็นไปว่าพระเจ้าอโศกธรรมราชถูกลิงแก
ขว้างมา ไม่ได้เหาะมาเองอย่างที่เล่าต่อกัน จึงถามพระเจ้าอโศกธรรมราชว่าจะกลับ
เมืองไหม เพื่อพระเจ้าอโศกธรรมราชแสดงความจำนงว่าจะกลับเมือง เจ้าเมืองลับแล
จึงเลาตัวพระเจ้าอโศกธรรมราชใส่เข้าไปในกล่องแล้วเป่ามาตกยังที่บึงของพระเจ้า
อโศกธรรมราช หลังจากนั้นจึงคิดได้ว่าที่ตนบีบกรวาคีให้น้ำได้นั้นหาใช่จะเก่งเหนือ
ผู้อื่นใด จึงได้ละหยศ ละความทะนงตน เกิดศรัทธาในพุทธศาสนา สร้างพระพุทธรูป
จำนวน 8 หีบ 4 พันองค์เท่ากับจำนวนพระธรรมชั้น

นิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิด คือ

1. ผู้ที่บริสุทธิตะวาจะคุ้มครอง
2. ผู้ที่มามีความสามารถแม้แค่เพียงเล็กน้อยก็มักจะอวดตัวเองว่ามีความสามารถมาก
3. พระพุทธศาสนาเป็นหัวใจของชนทั่วไป และชาวรามัญจะยึดกันมาก ปฏิบัติตาม
ข้อบัญญัติต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎกโดยไม่เสื่อมคลาย

เสมินชาวทกะณุมเหปัะรัก

นายเรียะ ชุนประเสริฐ

1 กรกฎาคม 2521

เสมินชาวทกะณุมเหปัะรัก

พระเจ้าอโศกธรรมราช

เสมินชาวทกะณุมเหปัะรักโกะ

พระเจ้าอโศกธรรมราชนั้น

เหปัะหนุมอิทธิเดเหปัะ คือเหปัะกรอม

เขามีฤทธาภาพ แล้วเขาเก่ง

หุบจะชอยเหปัะโกะ กุวานเหปัะโกะ

อยู่บ้านเขานั้น ค้ำบลเขานั้น

(ละมุด) กรอม หุรวแคะ

(ละมุด) เก่ง พวกมัน

(เรียะ) กรอม กอกรอม กุดาง กุดาง

(เรียะ) เก่ง ให้เก่ง มาก มาก

ชอมเกียเหปัะแหม เหนะกุดากโกะแหม

ภรรยาเขาหาม มเหสีนั้นหาม

เหปัะรักเอะเหปัะรักปะกรอม

มหाराชเอะ มหาราชอย่าอวดเก่ง

ชาวเหปัะรักหุณุม

คู่แข่งมหाराชมี

(ละมุด) สะลอคเกอะฮ่าเหโกะ

(ละมุด) ทำไปจึงพูดเช่นนั้น

(เรียะ) ปะหะลอคเกอะฮ่าชาวเหปัะรักหุณุม

(เรียะ) ทำไมจึงพูดว่าคู่แข่งมหाराชมี

ราว เหนะกุดาก ชาวอัวหุณุม

เล่า พระนาง คู่แข่งเราอยู่

อะลอร่า เหนะกุดากเกิดแห่งกอกเกอะนะ

ที่ไหนเล่า ท่านเอามาให้เราให้ได้นะ

โห่ยเกิดแห่งหุเกอะ คัวกาหะเปาะฮัว

หากเอามาไม่ได้ ภายในเจ็ดวัน

อัวหะจ็อคเหาะระ

เรา(จะ)ฆ่าเสีย

(ละมุด) กูกเกาะได้ เหปัะกูกเกาะ

(ละมุด) ตัดคอเลย เขาตัดคอ

(เรียะ) คือ ฮ่าเกอะหะโกตอยกิ

(เรียะ) นั้น พูดไว้ตั้งนั้นแล้วก็

ชอมเหปัะโกะซิก

ภรรยานั้นคิด

หะลอฮัวเกอะฮุดา ชาวเหปัะอะลอค

อย่างไรเราได้หาคู่แข่งเขาที่ไหน

เนาะราว

นี้เล่า

(ละมุด) หะเปาะฮัวเหญียะหะจ็อค
 (เรียวะ) อากุลาโยโกะเหญียะหุมวรั
 อาอีเต๊ะเหญียะหุมวรั อา อา
 อ็อค เกอะ ซานฮัวระจ๊อบฮัวระราวโกะ
 (ละมุด) ฮะนาอินที เชียงฮ่า
 (เรียวะ) เต๊ะ ฮะนาอินทีโกะ ฮะนาอินที
 เอ ฮัวโกะปุลอนเต๊ะเกอะหุรูปฮุบอย
 พุญ เกลิงหะโจะหมง
 หีชีแยก โจะหมงหีชีแยกโกะตอยคี่ หีชีแยก
 เซอแตะเหบะหุหนีเปรีโยโกะเหญียะมาคี่
 เหมะกุกยาโคทะหะลอราว
 เกอะเหญียะมาลอราว ออ ฮัวโกะ
 ตะละฮัวโกะเหญียะกุ่ม
 เหญียะโคะสะเมินป๊อกแกระ
 คี่ฮัวฮ่า ป๊ะกุ่ม ชาวเหญียะรักหุหม
 ฮัวฮ่าตะกอเหญียะดาโกะ เหญียะกอ
 ฮัวกุลาชาว ฮัวกุลากระหุเกอะ
 ฮัวเขะโกะซอด อาหลักหะตะระ
 คี่ฮุนอยหุฮ่า ป๊ะกอด ฮัวจะฉัว
 ฮัวระโคะชาวเหญียะ คี่ชาโหุระรา
 คี่จะรุมกำหนดเหญียะระ แกะระ
 เหญียะคี่ทาโกเหญียะเกลิงอะเนาะ
 ฮัวหมงหมงอะเนาะ ฮุนอยหุฮ่า
 หะโกะ ฮุนอยหุหมงหมงอะโกะเล
 ซอมเพียโกะพานา พออาจ๊อบโกะ

(ละมุด) เจ็ดวันเขาสา
 (เรียวะ) ไปหานั่นไม่มีครเขารับ
 ไปที่โน่นเขาไม่รับ ไป ไป
 หมก ใ้ ห้าววันแล้วถึงวันที่หกนั้น
 (ละมุด) ทิพยอาสน์ ไข่ใหม่
 (เรียวะ) โบน ทิพยอาสน์โบน ทิพยอาสน์
 เอ วันบั้นเป็นรูปลิง
 แก นานั่งอยู่
 นั่งอยู่หีชีแยกนั้นแล้ว
 เห็นถูกอาการที่หญิงร้องไห้ไปนั้น
 บางผู้ประเสริฐเป็นอะไรเล่า
 จึงใคร่ร้องไห้ไปไหนเล่า ออ เรา
 สามเณรนั้นเขาอดเก่ง
 ฐาเป็นพระเจ้าบิภกรวด
 ครั้นเราว่า อย่าอดเก่ง คุแข่งของมหาราชม
 เราพูดกับเขาดังนั้น เขาให้
 เราไปหาคุแข่ง เราไปหาทำไมได้
 ฐานี้มันตาย ไปภายหน้าแล้ว
 ครั้นแล้วถึงแกพูด อย่าตาย เราจะช่วย
 เราเป็นคุแข่งเขา ก็เมื่อไหร่เล่า
 ก็จจะรุมกำหนดเขาแล้ว เอาละ
 พรุ่งนี้ทำให้เขามาหีน
 เราคอยอยู่ที่นั่น ถึงแกพูด
 ดั่งนั้น ถึงแกคอยอยู่ที่นั่นแล้ว
 ภรรยานั้นพา(สามี)ไป พอไปถึงที่นั่น

ถามขึ้น ไหนเล่านางผู้ประเสริฐ
คู่แข่งเรา จึงชี้ให้ นิลแล้วคู่แข่ง
บหาราช นันถึงแก่ นิลแล้วถึง
แก่นัน เขาเป็นคู่แข่งของมหาราช
เขาสู้กับบหาราชละ แล้วที่นี้
คู่แข่งบหาราชเขาเก่งมาก
เดี๋ยวนี้กลัวถึงแก่จะสู้กัน
วิธีใดเล่า อย่างไรเล่า ครั้นแล้วถึงแก่นัน
พูด เอาเถอะมีฤทธิอย่างไร สู้แล้ว
ถึงแก่สูญหมก ก็ตกลงสู้กัน
สู้กันแล้วก็ ถึงแก่
สู้โคสัถพัก ถึงแก่นันจะ
จับได้ จับได้ เหวี่ยงไปที่เคียว
(ละมุด) ไป ปิที่เคียวเท่านั้น
(เรียว) โนน ไปตกเมืองดัลแล
ตกเมืองดัลแลแล้วก็ ปี่เอ
ชาวบานชาวเมืองเขาโงะ โอ
มนุษย์คนนี้ บาดอย่างไรไป
อย่างไรก็ไม่รู้ มา ปลิวมากับลม
นี่ มาตกอยู่เมืองนี้ มี
ฤทธาณภาพหรือมีฤทธิ
อิทธิฤทธิอย่างไรไม่รู้ เล่าลือถึง
พระเจ้าอยู่หัว พระเจ้าอยู่หัวเรียกไป มาอย่างไร
ไปอย่างไรนี้ เหตุอย่างไรมา ชุร.อย่างไร

ถามขึ้น ไหนเล่านางผู้ประเสริฐ
คู่แข่งเรา จึงชี้ให้ นิลแล้วคู่แข่ง
บหาราช นันถึงแก่ นิลแล้วถึง
แก่นัน เขาเป็นคู่แข่งของมหาราช
เขาสู้กับบหาราชละ แล้วที่นี้
คู่แข่งบหาราชเขาเก่งมาก
เดี๋ยวนี้กลัวถึงแก่จะสู้กัน
วิธีใดเล่า อย่างไรเล่า ครั้นแล้วถึงแก่นัน
พูด เอาเถอะมีฤทธิอย่างไร สู้แล้ว
ถึงแก่สูญหมก ก็ตกลงสู้กัน
สู้กันแล้วก็ ถึงแก่
สู้โคสัถพัก ถึงแก่นันจะ
จับได้ จับได้ เหวี่ยงไปที่เคียว
(ละมุด) ไป ปิที่เคียวเท่านั้น
(เรียว) โนน ไปตกเมืองดัลแล
ตกเมืองดัลแลแล้วก็ ปี่เอ
ชาวบานชาวเมืองเขาโงะ โอ
มนุษย์คนนี้ บาดอย่างไรไป
อย่างไรก็ไม่รู้ มา ปลิวมากับลม
นี่ มาตกอยู่เมืองนี้ มี
ฤทธาณภาพหรือมีฤทธิ
อิทธิฤทธิอย่างไรไม่รู้ เล่าลือถึง
พระเจ้าอยู่หัว พระเจ้าอยู่หัวเรียกไป มาอย่างไร
ไปอย่างไรนี้ เหตุอย่างไรมา ชุร.อย่างไร

ที่อำเภอกะโกะ ออ อัวโกะอะเม็ก
 ตาลอเกลิงตาลอ อากาลอะรุเซียง
 อัวโกะโตะเฮมินปอดแก๊ระ
 แก๊ระเนาะเกมหมัวเกมโหวดคาคแคค
 คิวอำกอชอบเพีย ชอบเพียโกะ
 เหมียะอำ ปะกรอม ชาวเหมียะรักหมุม
 คิวอำกอเหมียะกลายชาวเล ก็เหมียะ
 อากลายชาวโกะ หนีระรุเซียง
 โตะฮุนอยหะหุยง กิสูกอฮุนอย
 หะหุย ฮุนอยหะหุยโกะระเวียง
 แหนงจอบเคิงเนาะ เออ คีเอรัก
 หะกาวห์โกะอำคอนปอน หนีคเกอะ
 อะเลียงหงบเคิงอะเระมา ถีอะเระมา
 หนีคเกอะอะเลียง หนีคเกอะอะเหลียง
 เคิงด้าลาโกะ ด้าลาเหมียะหมุม
 เหมียะอำแกะหลุมเกลิงกลองเนาะ
 ออ เฮมินปอดแก๊ระโกะหลุมอา
 คัวกลอง หลุมอาคัวกลองโกะ เหมียะ
 หะคาม ฮอยหมุมเตอะลอรา
 อำเตอะโกะ กอหะมะ เหมียะหะเกอะแหง
 หะเกอะแหงคอบคี่
 เกลิงหะคอมจี๊เคิงหะกาวห์
 อะเระเหมียะโกะ พอหะคอมกั
 เคิงหะกาวห์อะเระคี่ ออ
 เอคเซี่ยเรียอัวโตะสะเมินปอด

ก็กราบทูลกับพระเจ้าอยู่หัวนั้น ออ เราสู้ระ
 อยากรมาอย่างไร ไปอย่างไรก็ไม่ไช
 เราเป็นพระเจ้ามืบกรวด
 นึกาหนึ่งครั้นน้ำออก
 ครั้นเราพุดกับภรรยา ภรรยา
 หลาวา อยาอดแคง ภูแข่งของมหาราชมี
 ครั้นเราให้เขาหลูแข่ง ครั้นเขา
 ไปหาคู่แข่งนั้น คนก็ไม่ไช
 เป็นลิงแคงรอก กรันสู้กับลิง
 แก ลิงแคงนั้นเหวียง
 มาถึงเมืองนี้ เออ ครั้นพระเจ้าแผ่นดิน
 พระองค์นับครัดขึ้นอีก อยากร
 กลับอยู่เมืองเก่าใหม่ ที่เคิมใหม่
 อยากรกลับ อยากรกลับ
 เมืองลับแลนั้น ลับแลเขามี
 เขาพุดเอาเขามาทางนี้
 ออ พระเจ้ามืบกรวดนั้นเข้าไป
 ในกลอง เข้าไปในกลองนั้น เขา
 หันไป บานอยู่ฝ่ายไหนเล่า
 ว่าฝ่ายโนน ไห้ เขาเป่ามา
 เป่ามาแล้วก็
 มาตกลองที่เมือง เรา
 เกาเขานั้น พอดกที่
 เมืองเคิมของเขานั้นแล้ว ออ
 ลำพังตัวเราเองเป็นเพียงพระยาบิ

แกระ โกวคาคาคเต็

หวัตะเกาะ ตะเกาะเหญะเวียง

นาจอบ หุญเกวีน

กออัวเนาะราว พิจารนา

เกอะโล พิจานาโกะ เกดิงตั้ง

แปดหมื่นสี่พัน ช้าวกะทุมชะรัต

ตั้งพระแปดหมื่นสี่พัน เอริกทุม

ทอซอน ปุ้จะอิทธิริค เกอะชะป้อด

แกระคาคเต็โกะ เงาะเหญะหุญ

บาชะโกปลอนที่เนาะเกอะโล ที่เนาะ

(สุริยา) โกลนทีล

(เรียะ) หา

(สุริยา) ฮ่า แปดหมื่นสี่พัน หุมง หุบง

ละล

(เรียะ) หุมงเคิงอะกอน เมืองอะกอน

แปดหมื่นสี่พันเมืองละคอนนั้นเคียวนี้

(สุริยา) นครศรีธรรมราช ..

(เรียะ) นครศรีธรรมราช เมืองละคอน

ผไปไป ไปไหวพระที่นั่น ไปถึง

โอ สนุก ไหว้โตโหราน แปด

หมื่นสี่พัน บิหลายอย่าง หลายชนิด

นั้นและสร้างพระแปดหมื่นสี่พัน

จะจริงหรือโกหกไม่รู้ละ เขาเล่าต่อต่อ

มา ก็เล่าต่อ บิทา

กรวด คั่นน้ำออก

ทั้งทวีป ทวีปเขาเหียง

ไปถึง ห่าไมพะวง

กับตัวเราเล่า พิจารนา

ไคธรรม พิจารณานั้น มาตั้ง

แปดหมื่นสี่พัน อโกลกรรมราช

ตั้งพระแปดหมื่นสี่พัน พระเจ้าแผ่นดินมี

ทองเงิน แดงอิทธิฤทธิ ได้เพียงบิ

กรวดคั่นน้ำออกนั้น นี่เขามี

นาขนาดนั้นที่ไคธรรม ที่นี้

(สุริยา) ทำที่ไหน

(เรียะ) หา

(สุริยา) พุด แปดหมื่นสี่พัน อยู่ อยู่

ไหน

(เรียะ) อยู่เมืองละคอน เมืองละคอน

แปดหมื่นสี่พันเมืองละคอนนั้นเคียวนี้

(สุริยา) นครศรีธรรมราช ..

(เรียะ) นครศรีธรรมราช เมืองละคอน

ผไปไป ไปไหวพระที่นั่น ไปถึง

โอ สนุก ไหว้โตโหราน แปด

หมื่นสี่พัน บิหลายอย่าง หลายชนิด

นั้นและสร้างพระแปดหมื่นสี่พัน

จะจริงหรือโกหกไม่รู้ละ เขาเล่าต่อต่อ

มา ก็เล่าต่อ บิทา

หนุ่มเลี้ยงวัว

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึง ชายหนุ่มคนหนึ่งมีอาชีพเลี้ยงวัว วันหนึ่งมีพระภิกษุรูปหนึ่ง
ต้องการพิสูจน์ความซื่อสัตย์ของชายหนุ่มคนนี้ พระภิกษุจึงเดินไปตามชายผู้เลี้ยงวัวคนนั้นว่า
รู้จักถ้ำถ้ำหนึ่งไหม ชายหนุ่มจึงพาพระภิกษุรูปนั้นไปจนถึงถ้ำนั้น เมื่อเขาไปภายใน
ถ้ำแล้ว พระภิกษุถามชายหนุ่มผู้ว่า จะเอาเพชรนิลจินดาที่อยู่ในถ้ำนั้นไหม ถ้าวางได้
ให้เอาไปได้ ชายหนุ่มนั้นไม่เอาเพราะเกรงจะโดนอย เพราะตนไม่มีภรรยาไปเสีย เมื่อออก
จากถ้ำนั้นแล้วพระภิกษุก็แยกทางไป ชายหนุ่มเมื่อกลับไปถึงบ้าน ได้เล่าเรื่องให้ภรรยาฟัง
พร้อมกับบอกว่าพรุ่งนี้เราจะเอากระบุงไปหาพบพี่สมัยกัน เช้าวันรุ่งขึ้น ทั้งสองคนสามี
ภรรยาก็ออกเดินทางไปที่ถ้ำนั้น ที่ปากถ้ำนั้นมีปีศาจตนหนึ่งยืนขวางอยู่ เมื่อสามีภรรยาคู่นั้น
เข้าไปใกล้ ปีศาจคนนั้นก็พูดขึ้นว่า "เออ เจ้ามาวันนี้ก็คิดแล้วจะไ้จับเจ้ากินเป็นอาหาร
เมื่อวันนี้หากเจ้ามาเพียงลำพังข้าก็คงจะกินเจ้าเรียบร้อยแล้ว" สามีภรรยาคู่นั้นตกใจมาก
พากันวิ่งหนีกลับบ้าน หลังจากนั้นก็ป่วยจนเสียชีวิตทั้งคู่

นิทานเรื่องนี้ให้คติ คือ

1. ความโลภเป็นหนทางของความหายนะ
2. ผู้ไร้อัจจะมักจะประสบความพินาศได้
3. วาสนาของบางคนเป็นสิ่งที่แก้กฏกันไม่ได้
4. มนุษย์ทุกคนก็มีความโลภเป็นของคู่กายเสมอ

แห่งปล่อยหะเหิมยังเกลียด

นายแฉลบ อินทบุตร

13 มิถุนายน 2521

แห่งปล่อยหะเหิมยังเกลียด

หนุ่มเลี้ยงวัว

หนุ่มแห่งปล่อยหะเหิม ปล่อยปล่อยโกะ
ฮัวเหี้ยะตอน หนัวกา

มีมานพคนหนึ่ง มาบพั้น
วันรุ่งขึ้น ไม่มีการ

หนู่มซอ หนู่มหะเหิดเปรี๊ญ
 หะออด (กระแอม) หุฮำโกะ
 หนู่มหะออดเลหซอหนู่มแถม คี
 เหนะก๊วยาคโกะเหี้ยยะฮาม เออ
 แหมงปลาย เวลาอัวหนู่มเนาะโกท
 แหมงปลายจะตะอะเบิดหนู่มโก
 แหมงปลายเกิดเพาะนะแหมงปลายะ
 ถาอัวหนู่มตอยแหมงปลายหุเกอะ
 แหมงปลายแคะนิกจอกแคะระ
 อ้อ หนู่มหาวคหนู่มโกทรบตะเนาะ
 อัวเกียงเก็งหงระ บอดเหนะก๊วยาค
 แคะหุฮำอัวปลักเกอะ แหมงปลาย
 นิกอะควจอกแคะระ ก๊วยาคแหมงปลาย
 แคะแคะหะโกะ ก๊วยาค คีเหี้ยยะหุเกด
 เย็น เหนะก๊วยาคโกะพาพาหะปลอบนาพา
 หุยังพาหุยัง โอแคะเกอะตัว
 ถาบเหี้ยยะโกะ เหี้ยยะเหี้ยยะ
 หนู่มองกอฟอตาเหี้ยยะเต็น
 เตะโกะเล
 คอยกี เหนะก๊วยาคโกะเหี้ยยะหุลม
 อาตอยเหี้ยยะเกอะแหมงเกลบหนู่มเกคม
 โหรบแหมงเกอะเกลบหนู่มเกลบคิ
 ฮำหะลอแหมงปลาย เกิดฮาหุเกด
 แหมงปลาย เกิดฮาหุเกด

มีเงิน มีเพชรนิลจินดา
 หังหมค (กระแอม) ไม่วานัน
 มีหังหมคทองเงินไม่รู้ ครั้น
 พระภิกษุนั้นทานกล่าว เออ
 มานพ เวลาเราอยู่ที่นั่น
 มาบวะประสงคสิ่งใด
 มานพเอาเสียบะมานพนะ
 ถาเราใจปี(พี)แล้วมานพไม่ได้
 มานพนั้นกานีจมันแล้ว
 อ้อ ทำไมยากอะไรของเหล่านี
 เราเคยมาอยู่แล้ว หากพระภิกษุ
 นั้นไม่อยู่เราพาดได้ มานพ
 นิกานีใจมันแล้ว ครัวมานพ
 มันวักงั้น ครัว แต่เขาไม่เอา
 อยู่ดี พระภิกษุนั้นพาพาเข้าไปพา
 ยิงพายัง โอมันสุกสว่างข้างใน
 ถาลูกนั้น แสงสว่าง
 ประคุดังสุวรรณคันถาวดิงส์
 โนนแหละ
 แล้วก็ พระภิกษุนั้นทานเข้า
 ไปแล้วทานเขาโตตำรามานึ่งเล่ม
 ถือมาตำราเล่มหนึ่งแล้ว
 พุคกับมานพ เอาหรือไมเอ
 พุคกับมานพ เอาหรือไมเอ

แหมงปูลายอำหูกุ่กุกุ่
 หุตะอะเบ็ดหมวกุ่กุกุ่ เออ ถ้า
 หุตะอะเบ็ดคี่ อะ โปยแต่ค
 เกาะเกอะระ พออำถาโกะ
 แหมงปูลาย เหนะกุกุ่กุกุ่แต่เกอะอะตะ
 แหมงปูลายแปกโกะระราวแหงโกะเล
 พอแต่กะเหงะปานถาโกะละคี่
 แหมงปูลายบคูนโกะนงโกะเล
 ปลักพะ พะ บอมชุกุ่
 พอเกอะหะแตบ! สีปะโหล
 อัวเหญียะอัวเกอะเกลิง
 ปลักกอกะนัคนงโกะระ พอเหนะกุกุ่
 อาตอย อ้อ คอยพออาอี่โกะ
 อาอาอาเหนะกุกุ่กุกุ่ชาเรกอ้ออ้อ
 หุแตม เญียะเกอะเกุลม
 แหมงปูลายโกะโกย เอ
 เหนะกุกุ่กุกุ่เนาะอาถาลอี่เญาะ
 เอ เทะโหลเกลุยอัวอาหรง
 เกลุยอัวหุญจอม อาเซอตะเกลุย
 อัวชอจาวฮอยหเนาะโกะ
 พอวารฮอยหจอบฮอย
 อัวเหญียะอำ หะคอบเหญียะเต็ค
 เญียะอำกอเป็รียเหญียะ
 แหม่อเบอะเอย อัวเนาะอัวอา

มานพพูดไมเออาควับ
 ไม่ต้องการเลยควับ เออ ถ้า
 ไม่ต้องการก็ ไป เราออก
 กับได้แล้ว พอพูคอย่างนั้น
 มานพ พระภิกษุออกข้างหนา
 มานพตามข้างหลังบานนั้นแล้ว
 พอออกนอกปากถ้านั้นทันใดนั้น
 มานพ ปิดขันขึ้นดังนั้น
 หันจับ จับ ตะบันนั้น
 เพื่อใดจกจำเอาไว
 วันรุ่งขึ้นเราไคมา
 ฟ้าคี่ถนัคเลยที่เคี้ยว พอพระภิกษุ
 ไปแล้ว อ้อ แล้วพอไปจากนั้น
 ไปไปไปพระภิกษุสำเร็จไปไหน
 ไม่รู้ เขาไคตำรา
 มานพนั้นค เอ
 พระภิกษุนี้ไปทาไหน
 เอ หิงวัวไวเราไปดู
 วัวเราหนอยชี่ ไปพบวัว
 เวลาเย็นกลับบ้านนั้นแล้ว
 พอกลับบ้านถึงบงน
 เขาพูด กลางคืนเขานอน
 เขาพูดกับเมียเขา
 แม่อีหนูเอ๋ย วันนี้เราไป

กอมเหฺนกะยุํคํนํ วัชเชอชนะนัค
 วัชทอซอนหมุโกยหมุโกย
 อูปออะ วัชเหฺยยะโปยอา
 เกฺลียงเกค (หวัเราะะ)
 เหฺญียะอำฮาโกะนาเหฺญียะอำกอ
 เปฺรียเหฺญียะ อุย ทะเปฺรียะโกะ
 ปะทะลอุเกคทะหมุวัจกฺทาว
 หมุปะราวหมุวัจกฺแคะรุมหมงศา
 ปลักซำหะเหฺลียงเลย (หวัเราะะ)
 ซำหะเหฺลียงเลยเล เออทีเขาะอ
 วัชเหฺยยะคอยกุนเปิงเจียะเปิง
 เกาะคอย บากะเปฺรียโกะจคฺแจง
 กลายทะเหฺลียงเล อาอา
 อาอา จอญเตอ ถามเหฺญียะโกะ
 เซอถึนอมซุทะกาวหฺปากอะเนคโหล
 พอหลุอโกะทะแคะทะคาวเพอะ
 หมงตามปารังถาบโกะ
 ปิหอะ แคะอำหะโกะ
 หุนอแนะเนาะอะปาเบะหุเกฺลึงอวัเหฺวียะ
 เจียะเกาะเบะถงหุนอแนะ
 (หวัเราะะ) อำหะโกะ อะปาเบียะ
 หุเกฺลึงอวัเหฺวียะเจียะเกาะ
 คึงหุนอแนะเนาะระ เคะะ
 เคะะชะอะปา เบียะหมุมนงนา
 ถาอะปาเบียะหมุวัเบียะ

กับพระภิกษุณํ เราเห็นถนัด
 เราทองเงินอะไรอะไร
 จุมากไป วันรุ่งขึ้นเราไป
 หาบเอา (หวัเราะะ)
 เขาพูดอย่างนั้นนาเขาพูดกับ
 เมียเขา อุย แต่เมียนั้น
 ทำไมไม่เอาซักหนึ่งห่อเล่า
 ทำอะไรเล่าห่อเดียวมันพออยู่หรือ
 ฟาคทั้งหาบเลย (หวัเราะะ)
 ทั้งหาบเลยละ เออทีนี้
 วันรุ่งขึ้นหุงข้าวกึ่งชาย
 กันแล้ว สองคนกับเมียนั้นจคฺแจง
 หาหาบชี ไปไป
 ไปไป ถึงเขา ถ้าลูกนั้น
 พบที่คนไม้ตัวเองพันรอยไว้
 พอเขาไปนั้นแถมมันยื่นเฉย
 อยู่ทีประคูดำนัน
 เอ็งหรือ บันว่าอย่างนั้น
 เมื่อวานนี้พอเอ็งไม่มาซาหัก
 คอเอ็งกินคั้งแต่เมื่อวานนี้
 (หวัเราะะ) ว่าคั้งนั้น พอเอ็ง
 ไม่มาซาหักคอกิน
 คั้งแต่เมื่อวานนี้แล้ว คี
 คีแต่พอเอ็งมีย่อยบา
 ถาพอเอ็งไข้อยู่เอ็ง

เสี๑กอ๑ว๑ต๑ง๑ห๑น๑แ๑ะ๑เน๑ะ
 แ๑หม๑ง๑ป๑ล๑าย๑โก๑ะ๑เซ๑อ๑แ๑ทะ๑หะ๑โก๑ะ
 ค๑อย๑อะ๑ก๑อ๑อะ๑ง๑อ๑มา๑กะ๑เป๑ร๑ีย
 โ๑กะ๑อะ๑เล๑ียง๑ จ๑อ๑บ๑อ๑ย๑ห
 โ๑ตะ๑ห๑ย๑ว๑ ห๑ม๑โก๑ย๑แ๑ก๑อ๑เด
 ห๑ห๑ม๑าน๑ เล๑อ๑ค๑หะ๑โป๑ค
 อะ๑เห๑ย๑ม๑ อ๑อ๑ค๑เล๑ย๑น๑ิ๑ท๑าน
 น๑้๑ห๑บ๑ค๑พ๑อ๑ค๑ี

เสี๑ร๑จ๑ก๑บ๑ข๑า๑ต๑ง๑เป๑ื่อ๑ว๑าน๑ี
 ม๑าน๑พ๑น๑น๑พบ๑ค๑ง๑น๑ัน
 แ๑ล๑ว๑ค๑ก๑อ๑ก๑ก๑ใจ๑ส๑อง๑ค๑น๑ก๑บ๑เม๑ีย
 น๑ัน๑ก๑ล๑ับ๑ ..จ๑ง๑ม๑าน
 ป๑ว๑ย๑ โ๑คร๑แ๑ก๑ก๑ี
 ม๑ไ๑ห๑ว๑ เล๑ย๑ต๑าย๑ด๑ิน๑ล๑ม
 ป๑ร๑า๑ณ๑ ห๑ม๑ค๑เล๑ย๑น๑ิ๑ท๑าน
 น๑้๑ห๑ม๑ค๑พ๑อ๑ค๑ี

จบ

หุ๑หน๑ว๑ก

นิ๑ทาน๑เร๑ื่๑ง๑หุ๑หน๑ว๑ก๑น๑ี้๑ เก๑ีย๑ว๑ก๑บ๑การ๑พ๑ู๑ด๑ไม๑รู๑เร๑ื่๑ง๑ระ๑ห๑ว๑าง๑ค๑น๑ส๑ี๑ค๑น๑ กล๑า๑ว๑ถึง๑ค๑น๑ส๑ี๑ค๑น๑
 เม๑ื่๑อ๑อ๑ก๑ไป๑ฟ๑ัง๑ช๑ร๑ม๑ที่๑ว๑ัด๑ไม๑ต๑ั้ง๑ใจ๑ฟ๑ัง๑ เพ๑ราะ๑ไป๑บ๑ัง๑ค๑ุ๑ย๑ก๑ัน๑อ๑ย๑ ไม๑เก๑ร๑ง๑ใจ๑ย๑ู๑ที่๑มา๑ร๑วม๑ฟ๑ัง๑ช๑ร๑ม๑
 ณ๑ ที่๑น๑ัน๑ คร๑ัน๑ต๑าย๑ไป๑แล๑ว๑ค๑น๑ท๑ั้ง๑ส๑ี๑ก๑มา๑เก๑ิ๑ด๑ร๑วม๑ก๑ัน๑อ๑ีก๑ ค๑น๑ห๑น๑ึ่ง๑เก๑ิ๑ด๑เป๑็น๑พ๑อ๑ ก๑น๑ห๑น๑ึ่ง๑เก๑ิ๑ด๑เป๑็น๑แม๑
 ก๑น๑ห๑น๑ึ่ง๑เก๑ิ๑ด๑เป๑็น๑ล๑ูก๑ส๑าว๑ แ๑ล๑ะ๑อ๑ีก๑ค๑น๑ห๑น๑ึ่ง๑เก๑ิ๑ด๑เป๑็น๑ล๑ูก๑เซ๑ย๑ ห๑ุ๑ค๑น๑หุ๑หน๑ว๑ก๑ห๑ม๑ค๑ ว๑น๑ห๑น๑ึ่ง๑ย๑ู๑เป๑็น๑พ๑อ๑
 โ๑ไ๑น๑า๑อ๑ย๑ู๑ที่๑ห๑ู๑ง๑นา๑ แ๑แม๑เ๑า๑ข๑าว๑ไป๑ส๑ง๑ ช๑น๑ะ๑น๑ัน๑มี๑กา๑ต๑ว๑ห๑น๑ึ่ง๑มา๑จ๑ิ๑ก๑ิ๑น๑ข๑าว๑ ย๑ู๑เป๑็น๑พ๑อ๑ก๑ี๑ไ๑ด๑า๑มี๑อ๑ีก๑ก๑ว๑า๑
 ก๑อน๑ด๑ิ๑น๑ไ๑ล๑ข๑ว๑าง๑กา๑ต๑ว๑น๑ัน๑ ป๑า๑ก๑ี๑ร๑อง๑ข๑ับ๑ไ๑ด๑า๑ฝ๑าย๑ภ๑ร๑ร๑ยา๑น๑ิ๑ก๑ว๑า๑ส๑ามี๑ข๑ับ๑ไ๑ด๑น๑ จ๑ง๑มา๑บ๑อ๑ก๑บ๑
 ล๑ูก๑ส๑าว๑ว๑า๑ ว๑น๑นี้๑พ๑อ๑ข๑อง๑ด๑ูก๑ไ๑ล๑แม๑ไม๑รู๑ว๑า๑ค๑ว๑ย๑เร๑ื่๑ง๑อะ๑ไร๑ ห๑ำ๑ห๑ั้ง๑ม๑ือ๑ห๑ั้ง๑เ๑า๑ห๑ั้ง๑น๑า๑ห๑ั้ง๑ตา๑ ค๑ง๑โ๑ิ๑ร๑ธ๑
 แ๑ม๑า๑ก๑ม๑าย๑ ล๑ูก๑ส๑าว๑จ๑ง๑ค๑อ๑บ๑แม๑ว๑า๑ ต๑ั้ง๑แ๑ด๑ล๑ูก๑โ๑จ๑น๑มี๑ส๑ามี๑ค๑ำ๑พ๑ด๑แม๑แ๑ต๑น๑อ๑ย๑น๑ิ๑ค๑ก๑ี๑ไม๑เคย๑เ๑ี๑ย๑ง๑แม๑เล๑ย๑
 ห๑ด๑ง๑จ๑า๑ก๑น๑ัน๑ล๑ูก๑ส๑าว๑จ๑ง๑ไป๑บ๑อ๑ก๑ส๑ามี๑ว๑า๑ ว๑น๑นี้๑แม๑เ๑า๑ไ๑ล๑ไม๑ไ๑ห๑อ๑ย๑ู๑บ๑าน๑เ๑า๑แล๑ว๑ เ๑า๑ไป๑อ๑ย๑ู๑ที่๑อ๑น๑ก๑ัน๑เก๑ิ๑ด๑
 ส๑า๑บ๑ี๑จ๑ง๑ว๑า๑ เ๑อ๑เ๑า๑เป๑็น๑ภ๑ร๑ร๑ยา๑ห๑ิ๑ว๑า๑ว๑ก๑ิ๑น๑ก๑อน๑เก๑ิ๑ด๑ เร๑ื่๑ง๑น๑ี้๑จ๑ง๑ไม๑รู๑เร๑ื่๑ง๑ก๑ัน๑

อะโศกััง

พระภิกษุวั ปรีชาโน

15 กรกฎาคม 2521

อะโศกััง

อุทฺทวก

เออ ฮัวเนาะ ฉากตบะสมบุคเกอะ
 เหลือบ เปียะเจียะปะราวุนิหุขัว
 โดเกียะเหรียะเหวียะ ปะควักโก
 มุณีทกัลละหะมุเนาะโกะ
 เกียะเหรียะเหวียะปะควักโกโทะโกะโอิน
 หุนุกำระหุวัหุเชียง หุนุ
 ชะเหอะหุบิกเคียะเหรียะเคาะแนม
 ฮอกชาคดอราว หุละเห่งอโกะ
 อะลังโถ่นกอโท
 หุละเห่งอโกะ รนกออะกักอะชา
 หุละเห่งอโกะรนกอแลบซาน
 หุละเห่งอโกะกุยา กุยาเคาะหุ
 ฮุญาคากอตะละ หุละเห่งอโกะฮุญากอ
 ตะละกาม เหญียะเกอะโตะสะกาโท
 หุละเห่งออะลังโถ ชะปานโกะฮำอะรี
 โหยะระตะละปอนซางโกะโปะอะฉิโถโกะ
 คอยระ คอย คอยละปอนซางโกะ
 โปะ ตีโตะอา แกะชะกุยา
 หมงหญียะเกาะ ปะเลปะลอง

เออ วันนี้ อุกตมาสมมติได้
 เล่า สู้กันฟังเรื่องบุคคลไม่มี
 คารวะในธรรม
 คนเดี๋ยวนั้น
 คารวะธรรมนั้นน้อย
 มีบ้างใบไม้ไหม้ มี
 แต่ยังไม่ถูกต้องคั่นัก
 เหตุอย่างไรวะ บ้างนั้น
 ฟังเทศน์โกยตั้งใจมั่นในธรรม
 บางคนนั้น ยึดมั่นในทานอง(เทศน์)
 บางคนนั้นยึดมั่นในเสียง
 บางก็ดู คุยกันไม่
 เกรงผู้อื่น บางก็เกรงกัน
 ผู้หนึ่งบาง ผู้หนึ่งเจ้าของกัน
 บ้างนั้นฟังเทศน์ แต่ปากนั้นพูด
 หากพระภิกษุนั้นกำลังสวดพระอภิธรรม
 ถาหาก แล้ว ถาหากพระภิกษุสงฆ์นั้น
 สวด ก็สวดไป มันก็ดู
 กันอยู่ เสียงอีกทัก

คอยหุเชอฮา อีเญาะระ อาคตะมะ
 สะเม็กเกอะตะเวาะกอดะกราวเถ้ากะดั่ง
 ปะราวเกียะเหรียะเหวียะ
 ปะคอยกะโถโกะกะกราวเถ้ากะดั่ง
 กอเกอะซำแถมโหลปะคอยกุด
 โคนเดี่ยะซอนหาน หนุมกวาง
 หุบัวกวาบ ตะงัวโกะโตะตะงัว
 ซอยเปียะปอน เที่ยะการะ
 สะเม็กเกอะปะดั่งปังเมินโด
 กะชะปะโมแหร่ง เถ้าะ แต็คอาเพีย
 อากะดั่งปังเมินโดอะเหวี่ตะละปอน
 เหมียะหนุมโด ตะเวาะเตี่ยะหมงโดโกะ
 เหมียะกำหลางกะดั่งปังเมิน
 ปัวเหมียะเตี่ยเหรียะ ปะควักกะโทะระ
 หนุมหุบัวหุบัวปอน หนุมหุนิเกะระ
 โทะบาหนุมหุเปรีโยทะบา
 อากะรมเหมียะกม สะแก
 ปะโตโกะกะดั่งกำเหอะกะดั่งกำ
 ปานโกะกุธาอะเหอะคะราโกะยะหุ
 ปะเลปะลง ซำปาวเกอเหมะกะดั่งโกะตะ
 เวียงกะโทะกะดั่งเคอโดจี อีเญาะระ
 อ็อคตะมะ ลอมเพนะเกียะเหรียะเหวียะตา
 แคะเถ้าะ หุบัวกอเกียะเหรียะเหวียะ
 ปะควักกะโท คอยโตะบ็อคลอคเคะ
 โตะปลอนราว แคะเถ้าะบักอาหุ

แล้วไม่เห็นหรือ ปี่แหละ อาคม
 ประสงค์จะแสดงให้ญาติฟัง
 เรื่องการะวะ
 ในธรรมนั้น(ให้)ญาติฟัง
 ให้ใจจดจำไว้ในทาง
 จัขสันดาน มีตำบล
 ตำบลหนึ่ง วันนั้นเป็นวัน
 พระลืมหาก้า ผู้บิณฑิศา
 ประสงค์จะสดับตรับฟังพระธรรม
 ชักชวนกัน ออกไปวัด
 ไปสดับตรับฟังพระธรรมกำลังพระภิกษุ
 กำลังเทศน์ กำลังแสดงพระธรรมอยู่นั้น
 เขาทั้งหลายสดับตรับฟัง
 ในท่าสงบดี ในกาลครั้งนั้น
 มีอีกพวกหนึ่ง มีผู้ชาย ..
 นั้นสองคนมีผู้หญิงขึ้นสองคน
 ไปกับเขาควย แคว
 หนึ่งฟังบ้างไม่ฟังบ้าง
 ปากนั้นคุยกันนั้นเสียง
 อีกทีก็ บุคคลผู้ฟังนั้นต้อง
 ตะแคงหูฟังจนเทศน์จบ นี่แล้ว
 อาคมะ การะวะธรรม
 ปี่แหละนั้น ไม่มีการะวะ
 ในธรรม แล้วก็อย่างไรมัน
 (จะ)เป็นอีกเล่า มันเหล่านั้นพ้นไปจาก

[illegible]

คอยโห่บเกอะค้อยหะเลาะแปกเกฺล๊ะ
 ชะค้ำโกะ ปานโกะ หะเคียงแปก
 ชำจางชำคอย ชอมเพียโกะญาคแตะ
 ตะละสง้อยท์โกะจะปะทะจางหะ
 ทัวโกะ ตะละโกะ ตะละสง้อยท์โกะ
 ปะเพียกอเจียะกาวหราว หะเคียง
 เทาะเจียะกาวห หะเหมียเลี้ยจาวฮ้อยท์
 จาวจอบฮ้อยทคอยอาเหลี่ยฉะเจียะ
 เทาะโกนหูกเจียะกาวห
 เออ ญุยเอยฮัวเนาะหมุอะบาญ
 โตะหะลอมุแถมเพียกอฮัวแหวะแหวะ
 ระบุม โห่บเกอะคอยหะเลาะห
 แปกเกฺล๊ะฮัว ปะชำจางชำทัว
 หุญเหญียะหุเซียง โคนหูกโกะ
 เฒ่นินแตะคอยฮำชาดลงปุลอนระ
 ะลอ เคาะ อะลั้งนะ
 ฮำชาดเนาะ เออ เหม
 ปะตะวอหุญฮัวโตะโกนเหมเกฺลิ่ง
 หุญโคคเคอเกอะโตะสะงอยห
 กะมานอินทองคอย ปานโสนก
 เกาะหุสคอยฮัวเหอะเกอะฮำกอเหบหมัวเหละเดเม
 บักลือโตะ กะราวเเคาะกะลั้งหมิบ
 หมงฮา โคนหูกโกะฮำกอหมิ
 โคะคอย อากุลาบ ตะละสะงอยห

แล้วหยิบไคกอนคินตามขวาง
 กานั้น ปากนั้น ไคตาม
 หั่งเท้าหั่งมือ เมียนั้นเห็นลูก
 สามีนนั้นจะทำหั่งเท้าหั่ง
 มือนั้น สำนั้น สามีนนั้น
 ทำไ้โกรชกับเราเล่า ไค
 เสียซึ่งตัวเรา รับกับบ้าน
 จาวถึงบ้านแล้วไปเล่าสู่
 ลูกสาวของตัว
 เออ เอ็งเอ๋ยวันนั้นทำไมพ้อเอ็ง
 เป็นอะไรไม่รู้โกรชกับเราจริงจริง
 เลยเอ็ง หยิบไคกอนคิน
 ตามขวางเรา ทำหั่งเท้าหั่งมือ
 บิดหนอยไม่ใช่ ลูกสาวนั้น
 ไคยินแล้วพคอย่างไ้อีกเล่า
 ญาคิทั้งหลาย ฟังนะ
 พคอย่างนี้ เออ แม่
 ตั้งแต่นั้นเป็นลูกแมมา
 ตั้งแต่เล็กจนมีเหยาเรือน
 มีเรือนแล้ว คำ
 แก่ไหน ทาบททั้งหลายฟังสนุก
 อยู่หรือ ลูกสาวนั้นพคกับแม่
 นั้นแล้ว ไปหา สามี

ทำบุญให้ชีเฒ่าไปสวรรค์ทำบุญให้พระอรหันต์ได้ไปนรก

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึง ชายชู้เฒ่าคนหนึ่งอยากรับประทานอาหารของพระมหากษัตริย์ จึงปลอมตัวเป็นพระเจ้าไปรับนิมิตในวัง เมื่อได้อาหารแล้วก็ไปยืนแอบกินอยู่ข้างกำแพงวัง พระมหากษัตริย์ เมื่อทรงบาตรเสร็จแล้ว ใ้สั่งให้อำมาตย์ตามไปดูพระองค์นั้น อำมาตย์ก็ไปพบพระปลอมจึงมอง กินอาหารอยู่ แต่ไม่กล่ากราบพูดความจริง จึงกลับไปทูลว่า ไม่พบพระองค์นั้นแล้ว ไม่ทราบหาหายไปทางไหนไ้รวดเร็ว สงสัยว่าพระเป็นพระอรหันต์มารับบาตร พระมหากษัตริย์จึงมีความปลาบปลื้มใจมาก ที่ได้มีโอกาสถวายอาหารให้พระอรหันต์ ภายหลังเมื่อพระมหากษัตริย์ตายไปจึงได้ไปเกิดในสวรรค์ อำมาตย์คนนั้นไ้ครองเมืองแทน วันหนึ่งมีพระอรหันต์รูปหนึ่งมานิมิตในวัง อำมาตย์เข้าใจว่าเป็นพระปลอม จึงทำบุญอย่างขอไปที ครั้นเมื่อตายไปก็ตกนรก เพราะไม่ได้ทำบุญด้วยจิตภักดี

นิทานเรื่องนี้ให้คิดว่า การทำบุญให้ท่านนั้น หากทำด้วยความศรัทธาและบริสุทธิ์ใจ ย่อมไ้รับความดีตอบแทน

ปะกาว่าหซอกอะละซอนอาเหินยะแหรก ๖

นายแถม จักกาย

7 มิถุนายน 2521

ปะกาว่าหซอกอะละซอนอาเหินยะแหรก

ทำบุญให้ชีเฒ่าไปสวรรค์

ปะกาว่าหซอกอะละซอนอาเหินยะแหรก

ทำบุญให้พระอรหันต์ไปนรก

หุ่ญเอะระวัดหุ่ญเจียะกาว่าหโกะ
หะเเอะอะแหรกโกะ แคะสะเม็กหมิด
เกอะเจียะเปิงเอะระวัดโกะ เกอะกยอบตอน
ลอบีเเอะอะเกอะอะอ้อมเเอะโกะ
แคะอาเกะแค้นหุ่ญยาค ทอมนอมลัว

มีพระมหากษัตริย์องค์หนึ่งนั้น
ชีเฒ่านั้น มันประสงก้อยาก
ไ้กินข้าวของพระมหากษัตริย์ ไ้คิดขึ้น
กรันก็คิดไ้ดังนั้นแล้ว
มันไปนำเฒ่ามา โคนต้นโพ

สุกาโกะ ฟูยากะสะงาโกะ คอมนอมสัว
 คอยเหฺละกุลายหะเปาะแหงนนะเปียง
 ปะคว์เพโกะ คอยแคะหมิ่นหะเปียง
 จาวอา สะเม็กหมิดเกอะเจียะเปิง
 เอกะรักโกะ แคะจาวอาตามแหง
 เอกะรักโกะ คอยเอกะรักโกะเซอเคียะ
 หะมอยหะกั้วหโกะ ฟูวาคเคียะ
 ฆะป้งสะงาโกะขร่าหฺนง คอยชิตหฺนง
 เอ จะโกะทะละอะซอนกอลเหตุแทบ
 ปะปะหะโกะระ อัว สะวกอัว
 จะเจียะระโกะ อัวปะกั้วหฺนง
 ทะละอะซอนระ ใหญ่ยะแคะหะโกะ
 คอยเก็คอาหาระเดิวเจิ่นเกอะจุก
 หะเปียง หะมอย หะกั้วหโกะ
 ะหะมอยหะกั้วหโกะ โกะหุโกะ
 อะซอนมัวห์ เอ เอกะรักโกะ
 เล็งสะกักแคะ รัวโกะทะละอะซอน
 คอยปะกั้วหฺนงคอย เจียะกานา
 อะหฺนากโกะ อาหฺนง
 หมัวจุคปฺลอน ที่ อะหฺนากโกะอา
 อา แตะอา อา หัวหฺนง
 แหงโกะระ คอย อะแป๊ะอะแฮรงโกะระ
 ฆะอะปะงัสะงาโกะคอย แคะเจียะ
 เปิงคอย แคะเอะโหลโกะเล
 เนอะอะเลียงเจิง หะเหล็ย เจียะ

จั๊วรนั้น ฝััจั๊วรนั้น โคนคันโพ
 แล้วไปเหี้ยวหาเกียมาครมา
 ในวัคั้น แลวมันอุมากร
 บินฆาตไป คั๊วประสงกไคกินข้าว
 ของพระมหากษัตริย์นั้น มันบินฆาตไปตามวัง
 พระเจ้าแผ่นดินนั้น กรันแล้วพระเจ้าแผ่นดินเห็น
 นักบวชรูปนั้น เห็นถูก
 สบงจั๊วรนั้นสัคร่าอยู่ แล้วคิกค
 เอ จะเป็นพระอรหันต์ก็ไมรู้
 อยาทำอย่างนั้นเลย เรา ส่วนเรา
 จะกินนั้น เราทำบุญให้
 พระอรหันต์เกิด เขาว่าคังนั้น
 แล้วเอาโภชนาหารไคใส่
 มาตร นักบวช รูปนั้น
 แตนักบวชรูปนั้น นั้นไมไคเป็น
 พระอรหันต์หรือ พระ พระมหากษัตริย์นั้น
 สรัทธานั้น ว่าเป็นพระอรหันต์
 แล้วทำบุญแล้วเสร็จ ไซ้ให้
 อำมาตย์นั้น ไปค
 อีกครั้งหนึ่ง โนน อำมาตย์นั้นไป
 ไป ออกไป ไป ห่างจาก
 วังนั้น แล้ว ซี่เมานั้น
 เปล้องสบงจั๊วรนั้นแล้ว มันกิน
 ข้าวแล้ว มันทิ้งไว้ที่นั้น
 แล้วมันกลับมา กราบทูล

เอกะรัตโกะ ที่เอกะรัตโกะตุมาน
 ถาลอ อา กอแปกอหรง
 เซอโทะถาลอกำ โอ อัวเก็ค
 แปกแตคอา แปกแตคอา
 อา อา เลยหรงหุเซอ
 เกลอะอาเลย ทอยทีเนาะ
 เอกะรัตโกะป้อยตอยชาวเปะหุนเล
 เกอะปะกาวหซอครั้งเนาะโกะ
 เกอะปะทะละ ปะกาวหซอกอ
 ทะละอะซอน จ็อคทอยจ็อคโกะ
 ปาวค้อยหปะโมะ โปะสะหุน
 หุมงละเหมินละเหมิน
 ทอยซอคอา ซอคอาเกอะอา
 เกิงพอ ทอยเวกะรัตซอคทอย
 อะหุมาคโกะทอนโทะเอกะรัตปลอน
 ทอนโทะเอกะรัตปลอนทอย
 ทีเนาะทะละอะซอน เจียะปะทอย
 โทะทะละอะซอนระ เญียะเกุลิงปฺร่าค
 ทอยค้อะหมคโกะฮำ ออ
 อะเปะอะแหฺรกเนาะ หมุเกลิง
 ปะลีเจียะอัวปลอนระเล
 อัวหะเปียะหรงหุมวทอยระ
 เญาะแะะโทะอะแปะระอะแหฺรกปรอนระ
 แะะเกุลิงอาคเจียะเนาะโกะ
 แะะเก็ค สะเม็กหุมิกเกอะเจียะ

พระมหากษัตริย์นั้น ครั้นพระมหากษัตริย์นั้นถาม
 อย่างไร อา ให้ตามไปดู
 เห็นเป็นอย่างไรม้าง โอ ข้าพเจ้า
 ตามออกไป ตามออกไป
 ไป ไป เลยคูไม้พม
 หายไปเลย แล้วทีนี้
 พระมหากษัตริย์ปิตินคิ
 ใคทำนุฏครั้งนั้น
 ใคทำพระอา ทำนุให้
 พระอรหันต์ ใจแล้ว ใจนั้น
 ปิตินคิ คิดถึง
 อยู่เสมอเสมอ
 ครั้นวรรคต สวรรคตไคไป
 เมืองสวรรคต เมื่อพระมหากษัตริย์สวรรคตแล้ว
 อำนาจนั้นขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์อีก
 ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์แล้ว
 ที่นี้พระอรหันต์ โดยแท้จริง
 เป็นพระอรหันต์แล้ว เขามาโปรค
 แล้วอำมาต ยนั้นกล่าวว่า ออ
 ช้เมานี้ เคี้ยวเมานี้
 โทหกเราอีกแล้ว
 เราพบครั้งหนึ่งแล้ว
 นี่มันเป็นช้เมานี้อีกแล้ว
 มันมาขอเรากินนั้น
 มันเอา ประสงค์อยากจะกิน

เปิงอวัโตะเอกะรัดเภาะ รางแะระ
 อวักอะแะหุญี แะหะโกะ
 เออ จ็อคหุเกอะสะโมะโตะหะโหมบ
 หมัวมัว
 ชิคปะกาหฺซอกอถาน แะเกลิง
 กออะแะหุญี กอ ซำจ็อค
 จ็อคซำเร็ดหุหมาน ทะกอแะโกะ
 ทอยทีเภาะเอกา เอกะรัด
 เหลียะหฺมาคเอกะรัดโกะ ซอกอา
 ทีเภาะ แะอะอาเหนะแหรงโกะละ
 คีปามเภาะโกะเลฮำ
 ปะกาหฺซอกอแปะอะแหรงโกะ
 เกอะอาฟอ ปะทะละ อะ
 กาวหฺซอกอทะละอะฮอย
 ทะละอะซอนโกะแะอะอาเหนะแหรง
 ปามเภาะหฺนุเมะเภาะ

ขาวของพระมหากษัตริย์ ช่างมันเถิด
 เราให้มันเสียหน่อย ว่าคังนั้น
 เออ ใจไม่ได้ศรัทธาขึ้นดี
 สักนิคเลย
 คิดทำบุญให้ทาน เมื่อมันมา
 ให้มันหน่อย ให้ ทั้งใจ
 ใจมันไม่บริสุทธิ์ ที่ให้มันนั้น
 แล้วที่นี้พระมหา พระมหากษัตริย์
 อำมาตย์ที่เป็นพระเจ้าแผ่นดินนั้น สวรรคต
 ที่นี้ ต้องตกนรกนั้นแล
 นี่เรื่อนี้ว่าไว้
 ทำบุญให้ขึ้นมาขึ้น
 ไปได้ไปสวรรค์ ทำพระอร อะ
 บุญให้พระอรหันต์
 พระอรหันต์นั้นต้องตกนรก
 เรื่อนี้มีแก่น

ค้นหาหนามาค

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึง พระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งมีรับสั่งกับอำมาตย์คนหนึ่งว่า "หวั่นหาอยู่ที่ใด ภกยในเจ็ดวันนี้ถ้าหาพบจะตั้งให้อำมาตย์ผู้นี้เป็นอำมาตย์ผู้ใหญ่ ถ้าหาไม่พบจะฆ่าเสีย" อำมาตย์กลับมาถึงบ้านเที่ยวเดินหาจนทั่วก็ไม่พบ มีความกลัดกลุ้มมาก จนวันที่หกก็ยังหาไม่พบว่าตัวหวั่นหาอยู่ที่ไหน ลูกสาวของอำมาตย์ผู้นั้นสังเกตอาการปฏิกิริยาของ บิดาผิดปกติไปจึงไต่ถามดู เมื่อบิดาเล่าให้ฟังดังนี้แล้ว ลูกสาวจึงชวนบิดาไปหา ตัวหวั่นหา ลูกสาวพาบิดาไปริมฝั่งน้ำแล้วเปลี่ยนเสื้อผ้า นุ่งผ้าขาวบางแล้วลงไปในน้ำ เมื่อลูกสาวขึ้นจากน้ำแล้ว อำมาตย์เห็นรูปร่างลูกสาวจึงเกิดค้นหาราคะ ตรงเข้าไป จะโอบกอดควยความล้มตัว ลูกสาวจึงร้องห้ามแล้วชี้ให้บิดารู้ตัวว่านั่นแหละคือตัวหวั่นหาราคะ วันรุ่งขึ้นอำมาตย์จึงเข้าไปในวังกราบทูลให้พระมหากษัตริย์ทรงทราบ พระองค์จึงทรง แต่งตั้งให้เป็นอำมาตย์ผู้ใหญ่คนที่ใดที่ใครแล้ว

คติที่ได้จากนิทานเรื่องนี้ คือ

1. ตัวหวั่นหาราคะย่อมเกิดขึ้นได้กับมนุษย์ทุกคน
2. ผู้เป็นใหญ่บางครั้งก็อาจขาดสติสัมปชัญญะเพราะอำนาจของตัวหวั่นหาราคะได้

ตอนสุณาแถมหลุโหมก

นายจอก ราศี

1 สิงหาคม 2521

ตอนสุณาแถมหลุโหมก

ค้นหาหนามาค

เอกราช อ่างอะหะหมาก
หมุ่โกยกล้ายเซอ ตอนสุณา
แถมหลุโหมก เขี่ยมระแถมตอย

พระมหากษัตริย์ พุคกับอำมาตย์
ใครหาพบ ค้นหา
หนามาค หากวารู้แล้ว

อ้าวโกโตะอะหฺมาคโหนก
 เขี่ยมระพุแควอัวปะโตน
 อะหฺมาคโหนกจาวเกฺลึงจ็อมฮ้อยตอย
 ฮ่ำ อ็อค กอชอมเผียกอโคโนหฺวุด
 โคโนหฺวุดโกะฮ่ำ กอเหมียะฮ้อยกอโกะระ
 เขี่ยมระโตะฮาดโกะเหมียะฮ้อย
 เกฺลึงก่ำฮัว อัวหะปะกอ
 โคโนหฺวุดเกอะหฺยาคเขียบตาน
 กุลอยกุลอยหฺมัว อา
 บากอเหมียะฮ้อย จีอาปะคัว
 เกฺลึงโกะ ฮ่ำกอเหมียะฮ้อย
 หฺมึงซัง หฺรอกเนาะนะ
 อัวเกฺลืออะฮ้าง บัวหฺลัดเคะ
 โคโนหฺวุดปะเกฺลือปะเทะกะยา
 อะเรมตอยปักเกฺลือหฺยาค
 กะเทฺกุลอยหฺมัว เกฺลืออะฮาดาค
 จ็อมซังหะเตะ เหมียะฮ้อย
 เซอเตียะ กะตอโตะปุลอน
 ตอนฮฺนา โหมคกุก
 โโกะระ เกฺลืออะฮากอโก
 โคโนเกอะจะโนนหะปะกอ
 เหมียะฮ้อย อีเนาะระ
 โตะตอนฮฺนาแถมหฺลุดโหมค
 ฮ่ำกอเหมียะฮ้อยกอโกะระ

เราให้เป็นมหาอำมาตย์
 หากว่าไม่รู้เราลงโทษ
 อำมาตย์ผู้ใหญ่กลับมาถึงบ้านแล้ว
 พุด หมด ในภรรยาให้ลูกสาว
 ลูกสาวนั้นพุด กับพอนั้น
 หากว่าเป็นอย่างนั้นพอ
 มากับเรา เราชี้ให้
 ลูกสาวไคผาขาว
 บางนางผีนหนึ่ง ไป
 สองคนกับพอ ลงไปใน
 จดองนั้น พุดกับพอ
 อยู่ฝั่ง ทางนั้นะ
 เราข้ามไปฝั่ง คำนโนน
 ลูกสาวผัดเปลี่ยนผ้า
 เกาแฉนวนงไคผา
 ขาวบางหนึ่งผืน ข้ามน้ำไป
 ถึงฝั่งโนน พอ(บังเกิดเกล้า)
 เห็นถูก บังเกิดขึ้นอีก
 คันทา หนาม็ด
 นั้นแล้ว ข้ามไปหาลูก
 ลูกไคซี้แจงให้
 พอ(บังเกิดเกล้า) อายนี้แล้ว
 เป็นคันทาหนาม็ด
 พุดกับพอ(บังเกิดเกล้า)นั้นแล้ว

เหมียะออกเกาะแห่นางคอย
 เกลิง จาวเกลิงฮอยท์
 ฮัวเหมียะเกาะตะแตคอา
 ปะแตมกอเอการัก โกะระ
 คอยเกาะเต็งเจียะโตะ
 อะหุมาคะโหนก

พอ(บังเกิดเกล้า)ได้มาแล้ว
 มา กลับมาบ้าน
 วันรุ่งขึ้นออกไป
 กราบทูลให้พระมหากษัตริย์ นั้นแล้ว
 แล้วได้รับแต่งตั้งเป็น
 อำมาตย์ใหญ่

จบ

ลึงอุปการะบารคา

นิทานเรื่องนี้ คงได้เค้ามาจากนิทานชาดกเรื่อง จุลฉันทียชาดก¹ เนื้อเรื่องกล่าวถึง เมื่อครั้งพระโพธิสัตว์สวयพระชาติเป็นลิงอยู่ในป่า มีแม่ซึ่งแก่แล้วกับน้อง ๆ อีกสองตัว มีนายพรานคนหนึ่งจะยิงแม่ลิง พระโพธิสัตว์จึงร้องขอชีวิตแม่ไว้โดยยินดีที่จะแลกกับชีวิตของตน เมื่อนายพรานยิงลิงที่เป็นพระโพธิสัตว์ตายแล้วก็ยังตระบัดสัตย์ จะยิงลิงที่เป็นแม่นั้นอีก ลิงที่เป็นลูกอีกสองตัวต่างก็ร้องขอชีวิตแม่ไว้ และเอาชีวิตตนเขาแลก นายพรานได้ลิงทั้งสามแล้วก็ยังลิงแก่นั้นตายอีก เมื่อนายพรานได้ลิงทั้งสี่ตัวแล้วเดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางจนถึงบ้าน นายพรานผู้นั้นก็ถูกธรณีสูบ ทางบ้านของนายพรานเกิดไฟไหม้บ้าน ลูกและเมียตายในกองไฟหมดทั้งนี้เป็นเพราะนายพรานเป็นผู้ไร้วัดจะนั่นเอง

คติที่ได้จากนิทานเรื่องนี้ คือ

1. ผู้ไร้วัดจะยอมพาให้ตนเองและวงศ์ตระกูลถึงซึ่งความวิบัติ
2. ผู้ไร้วัดจะยอมปราศจากบาริหาร
3. ผู้ไร้วัดจะฟาดฟันยอมลงโทษ

¹ เฉลิม มากนวล การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดกกับนิทานอีสป หน้า 45

ฮุนอยละวีหฺมิ

นายเลี่ยม วัจวาริ

7 มิถุนายน 2521

ฮุนอยละวีหฺมิ

ถึงอุปการะแม่

ไผ่ดิซอกกาละโกะฮุนอย
 บากาวกาเตะละวีหฺมิ
 เหม็คหลุ่ หฺมิเหม็คหลุ่ หฺมิเหม็คหลุ่โกะ
 อาเกฺลึงหฺญากทอยติ
 หฺมิโกะซฺยุเหม็คโกะเลหฺญาก
 ทอยเนาะไผ่ดิซอกโปยมากาวกอกะโกะ
 ลู่วํงหฺมิโกะ แตะกาละหฺมัวจวโกะ
 หฺนุมนเหฺลียะเหฺมียะ หฺมัว
 แตะ เกฺลึงจอบแตะะเฮียะแตะะฮุนอยหฺญ
 หฺมิเหม็คหลุ่โกะ แตะจะอะจ็อค
 แตะจะอะจ็อค ทอยฮำ โอ
 ปะอะจ็อคละ หฺมิฮัว ไผ่ดิฮำ
 เกิดะกาวฮัวเนาะระ หฺมิฮัวโกะพฺยุระ
 พฺยุ่นพะกอล โลโอน
 ทอยแห่นโปยเนาะก่าลึงเกฺระเกฺลาง เกฺระ
 เกิดะกาวฮัวเนาะระ โปยแห่นหฺมิโปย
 ฮำซาคโกะ ฮำซาคโกะทอยเล
 เติงกอลเหฺลียะเหฺมียะ กอลเลปอน
 แตะปอนะฮอกทอย ละเนาะแตะะจะเกิด
 หฺมิโกะเย็น ทอยเตะโกะปฺลอน

พระโพธิสัตว์ครึ่งเสวยพระชาติเป็นลิง
 กับพี่น้องทั้งสองเลี้ยงแม่
 ตาบอด แบทาบอด แม่ตาบอดนั้น
 ไปมาไม่เห็นแล้ว
 แม่นั้นแก่ตาก็ไม่เห็น
 พี่พระโพธิสัตว์ของเราสองคนกับพี่น้องนั้น
 เลี้ยงคุณแม่อยู่นั้น ถึงกาลวันหนึ่งนั้น
 มีพราน คนหนึ่ง
 มันมาถึงมันมันพบลิงแก่
 แม่ตาบอดนั้น มันจะฆ่า
 มันจะฆ่า จึงว่า โอ
 อย่าฆ่าเลย แม่เรา พระโพธิว่า
 เอาตัวเรานี้เถิด แม่เรานั้นแก่แล้ว
 เนี่ยหนึ่งก็ น้อย
 แล้วเรานี้กำลังอ่อนมาก เอาเถอะ
 เอาตัวเรานี้เถิด เราแทนแม่เรา
 พุ่คังนั้น พุ่คังนั้นแล้ว
 จึงให้พราน นั้นยัง
 มันยังตายแล้ว แล้วที่นี้มันจะเอา
 แม่น้อยอยู่ดี แล้วฝายนั่นแล้ว

เต็งฮะฮุ่ยยัง ปูลอนระ ปี่ปี่หุ่ยฮัว
 ฮะแห่ละหุ่ยฮัวตัวเต็ง ฮะฮุ่ยยัง
 เกิดพุนฮัวเนาะ ปี่ฮะฮะฮุ่ยหุ่ย
 กอแคะปอนเตะโกะฮอด ฮอด
 แคะยังเกิดหุ่ยหุ่ย โกะเป็น
 เหลี่ยยะหุ่ยยะโกะ (แถม)
 แคะเกอะบากาวกาเตะโกะฮอดระ

(เลี่ยม) เออ

เออะบากาวกาเตะฮอดฮัวจะเกิด
 หุ่ยหุ่ยฮอดโกะเป็น แคะเกิดฮอดฮัวฮอด
 แคะฮะฮอดฮะ
 แคะฮะฮอดโกะฮอดโกะฮอดฮอด
 แคะเกิดเกอะฮะเหลี่ยยังแคะเกิดฮอดฮอด
 แคะ เหลี่ยยังฮอดฮอดฮอด
 โกลงฮอดฮอด โป๊ฮอดแคะโกลงฮอด
 ฮะเกอะฮอดฮอด ฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอด ฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด โกะ
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 เลี่ยฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอด ฮอดฮอดฮอด

รับฮอดฮอด อีกร อย่างฮอดฮอด
 ปอดฮอดฮอดฮอดฮอด ฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอด ฮอดฮอด
 ให้งฮอดฮอดฮอด ฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอด ฮอดฮอด
 ฮอดฮอด (แถม)
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด

(เลี่ยม) เออ

ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด
 ฮอดฮอดฮอดฮอดฮอดฮอด

นกยูงทอง

นิทานเรื่องนี้ มีเค้าเรื่องคล้ายกับนิทานชาดกเรื่องสุวรรณังสชาดก¹ เป็นเรื่องกล่าวถึงครอบครัวหนึ่ง มี พ่อ แม่ และลูกสาว มีอาชีพทำค้าขาย ต่อมาสามีตายและได้ไปเกิดเป็นนกยูงทอง ด้วยความห่วงใยลูกและเมีย นกยูงจึงได้มาสลักขนทองให้วันละขน ฝ่ายภรรยาเกิดความโลภ จึงจับนกยูงทองตอนนอนเอาไว้ทั้งหมด แต่ปรากฏว่าขนเหล่านั้นไม่ได้เป็นทองเหมือนอย่างเคย นางจึงต้องเผชิญกับความยากจนเหมือนเดิม

นิทานเรื่องนี้ให้คติสอนใจ ดังนี้

1. ความโลภเป็นหนทางแห่งความหายนะ
2. ความโลภเป็นเครื่องบั่นทอนความเจริญทั้งปวง

เหมาะ รอคอด

พระภิกษุรู้ว ปรีชาโน

15 สิงหาคม 2521

เหมาะ รอคอด

นกยูงทอง

เงาะเห็ดส้มปอม ปอม
 แคะเห็ดขิงโตะหินตาน เกลิง
 มะแรมมะเราะะ นิตานเนาะคอย
 อำแคะ หุ่นมาเปี้ยกะเห็ดยะ
 อำหะโกะ คอยหุ่นโกนหวดมัว
 ชะตาก เห็ดยะบาเนาะกัก
 กุลายเห็ดยะเจียะชะเกอะอะปอนเห็ดยะ
 โกลนโต โกลนโต
 เกอะเกอะหุ้ เกอะอะชะยะเจียะ

นี่เล่าเรื่อง เรื่อง
 มันไม่ใช่นิทาน มา
 เก่าแก่ นิทานนี้แล้ว
 ว่าไว้ มีสองคนขายกับตา
 ว่าอย่างนั้น แล้วมีลูกสาวคนหนึ่ง
 แค่อำมาก สองคนนี้อำมาก
 หาเข้ากินคำเพื่อเติมทอง
 ทำด้วย ทำด้วย
 ได้ราคา ได้ไปขายกิน

¹ เฉลิม มากนวล การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดกกับนิทานอีสป

โกะเจียะเกอะเกอะทะทางเกุสิงหุร่านเจียะ
 โกะเจียะ ทุม่งทุม่งหุบ่งทุม่ง
 ทะละส้งอโยโกะ ชุ่ยออค ชุ่ยออคอา
 หุญโกะทอยอาโทะเหฺมะร้อคท้อ
 อาโทะเหฺมะร้อคท้อโกะทอยตี
 โปะเกอะฮุนาโกนเปุรียะหะก้าวหียา
 โจนกอเปุรียอัว แะะแะะหะคักกั
 ปะเกอะเจียะเกอะเจิง อัวหุมัวทอย
 เกอะเจียะเกอะเจิงกอละชาวัค
 ชิตซานคูกอโจนกอเปุรียโกะทอย
 เกุสิง ปอเกุสิงคูนทอนฮ้อยท์
 เปุรียโกะ โกกฮ่า โกกฮ่ากอ
 โจนเปุรียโกะฮ่า อัวเนาะระโทะ
 ทะละส้งอโยท์ ปักอาฮิโกะทอยอัว
 แหฺนโทะเหฺมะร้อคทอเนาะระ
 ทอยเนาะปะปะหะโกะระ อะ
 อัวอะเราะโหล่กอคักเคฺนียะอัวเนาะห่มัว
 หุมัวฮัวหุมัวคัก หุมัวฮัวหุมัวคัก
 อือ โปะกางโหล่เกอะเซาะเจียะ
 อาหุร่านเจียะโกะเจียะ เคฺนียะเนาะ
 โกะโทะทอ อา ปะตะวอหุญกอ
 ฮัวโกะทอย เกุสิงเหฺรอะฮัว
 พอฮัวเหฺยยะเกุสิงเกุสิงอะเราะ
 โหล่กอหุมัวคักทอยอะเลียง
 ฮัวเหฺยยะเกุสิงปุลอน ปะหุม่ง

นั้นกินเพื่อได้สรวงค์มาซื้อกิน
 นั้นกิน อยู่อยู่อยู่อยู่
 สามนั้น ตาย ตายไป
 จากนั้นแล้วไปเป็นนกยูงทอง
 ไปเป็นนกยูงทองนั้นแล้ว
 คิดถึงลูกเมียของตัวหรือ
 ลูกกับเมีย เราจะต้องทุกข์หนัก
 ทำไม่ได้กินได้ดื่ม เราไม่มีแล้ว
 ได้กินได้ดื่มก็ทั้งยาก
 คิดเอ็นดูกับลูกกับเมียนั้นแล้ว
 มา บินมารอนลงบนบ้าน
 เมียนั้น เรียกพูด เรียกพูดกับ
 ลูกเมียนั้นพูด เรานั้นแล้วเป็น
 สามี่ พ้นไปจากนั้นแล้วเรา
 เป็นหงส์ทองนั้นแล้ว
 แล้วนี้อ่าหาอย่างนั้นเลย อะ
 เราสลัดไว้ชนปีกเรานี้ชนหนึ่ง
 วันละชน วันละชน
 อือ เก็บไว้ได้ขายกิน
 ไปซื้อกินนั้นกิน ปีกนี้
 นั้นเป็นทอง อา ตั้งแต่
 วันนั้นแล้ว มาทุกวัน
 พอวันรุ่งขึ้นมามาสลัด
 ไว้ให้หนึ่งชนแล้วกลับ
 วันรุ่งขึ้นมาอีก ทำอยู่

หะโกะ ป๊ะ โอ เนาะเกอะตัง
 กุล้างตอกลงตอกลง เนาะเหญียะอำ
 มุหนีเปรี๊ยะเลี้ยวเฉียกตัง
 เลี้ยวเฉียะตามมุหนีเปรี๊ยะ
 เกียงเกอะเหฺรอะฮัวเหฺรอะฮัวหมัวฮัว
 หมัวเฮฺนียงหมัวเฮฺนียง ยังหุหุหมัน
 หุมิดเกอะเกอะหะออกโกะระ เอ
 ป๊ะหะลออนะ ฮักกอโกนหุคโกะ
 อะปาปิเกฺลึงฮัวเนาะ โปยฉัวโหฺร
 บักชกออกคอะชก เอ
 เหฺมป๊ะหะโกะแคะหุเคาะเลเหฺม
 แคะหุเคาะเหฺม เหญียะกอกหมัวฮัวหมัวเฮฺนียง
 เก็ดเล โกะกอกเจียะหุออก
 เอ้อ อะปาปิเกฺลึงป๊ะหะล
 เกคอะลออกเจียะ เอ้อ
 ฮัวหะลออกเหฺมกอกหุอะแคะ
 ฮัวหะลออกหุอะแคะ ระเนาะ
 ฮัวเหฺนียงตอกลงโกะ เกฺลึงแควะแควะ
 เหฺมระออกทอโกะเกฺลึง เกฺลึงปอกเกฺลึง
 เกฺลึงคูนยางโกะปูลอน
 เกฺลึงคูน เกฺลึงป๊ะหะล
 เปรี๊ยะโกะฮัวหมันระ จะโหฺร
 เกอะถาหุคมาโหฺร บักอะชก
 โกนโกะเหฺนียงหะมะ เหฺมป๊ะป๊ะ
 อะปาเล หะเหฺนียงเหาะ เหฺม

อย่างนั้น ทำ โอ นี่ได้ตั้ง
 มากขึ้นมากขึ้น นี่เขาพูด
 ญฺหฺนฺยฺง(มี)ความโลภมาก
 ความโลภหนาญฺหฺนฺยฺง(นี้)
 เคยได้ทุกวันทุกวันวันละ
 หนึ่งชนหนึ่งชน ยังไม่พออีก
 อยากจะได้ทั้งหมดนั้น เอ
 ทำอย่างไรนี้ พุคกับลูกสาวนั้น
 พอแถมวันนี้ เราช่วยจับ
 ถอนเสียให้หมดเลยชนนะ เอ
 แม้ทำอย่างนั้นมันไม่คืนนะ
 มันไม่ถูก เขาให้วันละชน
 เอาเถอะ นั่นก็กินไม่หมด
 เอ้อ พอแถมไม่มาทำอย่างไร
 เอาที่ไหนได้กิน เอ้อ
 พุคอย่างไรแม้ก็ไม่เชื่อ
 พุคอย่างไรเล่าก็ไม่เชื่อ ที่นี้
 วันรุ่งขึ้นนั้น มาจริงจริง
 หงส์ทองนั้นมา มาบินมา
 มาจับอยู่อย่างนั้นอีก
 มาเกาะ มาทำอย่างไร
 เมียนั้นพคอยู่แล้ว จะจับ
 ได้ทำเข้าไปจับ ถอนชน
 ลูกนั้นร้องไห้อย่างเดียว เมื่ออย่าทำ
 พอเลย ปลอยเสีย แม่

ป๊ะป๊ะอะปาเล หะเหฺลือยะเพาะ
 หมุหะเหฺลือยะป๊ะ บักบักบัก
 จนอะซก หมัวระ เกอะหะเหฺลือยะนา
 เออ เหมะร็อคทอโกะ หมัวระ
 กิหะโจคหะจุ จน หะเหฺลือยะคอย
 ปออะเลียง ซานกูโกนโกะเลซานกู
 ซะเกอะป๊ะหะลอ ปออะเลียงอาอีโกะคอย
 เบะเฮฺนียงทอโกะ เกอะเหฺรอะ
 ฮัวเหฺรอะฮัวโกะ
 ตามบักโหลโกะเลก่า เออ
 อ็อคโตะเบะเฮฺนียงอะร็อค
 ทามะคาอ็อค อือ แคะระหุโตะ
 หะโกปุลอน เบะหะหล่าน
 ทอโกะหุโตะท้อ โคะเฮฺนียงทามะคา
 ตักหุวาคจีเล เกอะเจียะ
 เกอะเชิงอา ปึงแคะโตะอาหะมะ
 โคะระเหฺลือยะฮ่า หุณีเปฺรียโกะ
 เลี้ยวเผียะคอม ฮ็อคหุญม
 หะลอ ฮ็อคซาคเนาะระ
 เกอะหุมงระหุมัฮัวฮุมัเฮฺนียง
 หุมัฮัวฮุมัเฮฺนียง
 (กระแอม) หุเกดเลหุมิดเกอะ
 โตะกอปอนกอจอด กอหุญมเลี้ยวเผียะ
 เลี้ยวเผียะเนาะระ
 แคะปลันกอโตะหะตัก

อย่าทำพอเลย ปล่อยเสีย
 ชุระอะไรต้องปล่อย ถอนถอนถอน
 จนจน ไม่มีแล้ว ได้ปล่อยไป
 เออ หงส์ทองนั้น ไม่มีละ
 เจ็บอย่างสาหัส จน ปล่อยแล้ว
 บินกลับ สงสารลูกนั้นก็สงสาร
 แต่จะทำอย่างไร บินกลับไปนั้นแล้ว
 อ้ายชนทองนั้น ใต้ทุกวันทุกวันนี้

ที่ถอนไว้นั้นข้าง เออ
 ทั้งหมดเป็นอ้ายชน นกยูง
 ชรรคาคาหมด อือ มันก็ไม่เป็น
 อย่างนั้นอีก อ้ายเรื่อง
 ทองนั้นไม่เป็นทอง เป็นชนชรรคาคา
 หุขียากลง ไต่กิน
 ใค้อยู่ไป ยิ่งมันเป็นไปทั้งนั้น
 นั้นแล้วเขาวา ผู้หญิงนั้น
 ความโลภมันหนา เหตุมี
 อย่างไร เหตุอย่างนั้นแล
 ใค้อยู่แล้วหนึ่งวันหนึ่งชน
 หนึ่งวันหนึ่งชน
 (กระแอม) ไม่เอาชื้อยากไค้
 สมตั้งใจ ใ้พอกับความโลภ
 ความโลภนี้แล้ว
 มันทำให้เกิดทุกข์

฼ญาะระเหฎียะฮา
 หะตักโกะเกฺลิ่งหฺนุเหฺลิวเหฺเปยะ
 เหฺลิวเหฺเปยะ โถะชะ โหฺมอะ
 หฺนุเกอะหะออกเฑาะเหฺลิวเหฺเปยะ
 เนาะเกอะ โถะชะ โหฺมอะ
 โกะเลค๊ะหฺมัวค๊ะโอนจึ
 โกะระก่างหะแถมเจียะโหฺล
 หะกาว์หฺญู เกฺกระ หนิต่านเนาะ
 เกคชะโกะระ

นี่แล้วเชาวา
 หุ่กซึ้นเมาจากความโลภ
 ความโลภ โทส โมห
 จากการขจัดให้หฺมคเสียซึ่งโภภ
 ซึ้นไค้ โทสะ โมหะ
 นั้นมันไม่มันนอยลง
 นั้นแล้วจำเอาไว
 (กับ)ตัวหฺนอย เอาละ นิตานัน
 เอาแค้นละ

จบ

กลองวิเศษ

นิตานเริ่อกนักกล่าวถึงอึ่งอ่างสองตัวแม่กับลูก อาศัยอยู่ในถ้ำแห่งหนึ่ง ลูก
 อึ่งอ่างนั้นส่งเสียงดังออกมาถึงนอกถ้ำ แม่อึ่งอ่างนั้นจึงห้ามลูกไม่ให้ร้อง ลูกอึ่งอ่าง
 จึงถามสาเหตุที่แม่ห้ามไม่ให้ร้อง แม่อึ่งอ่างจึงเล่าให้ลูกฟังว่า หน้ของแม่กับหน้
 ของลูกนี้มีคุณวิเศษ คือ ถ้าเอาคันทะแวงมาห้กลองเอาเ็นราชสีห์ทำเชือกซึ่งกลอง
 เอากระดกราชสีห์ทำไม้ตีกลอง กษัตริย์เมืองโคทาโกได้กลองไปก็สามารถทำให้
 กษัตริย์ต่างเมืองต้องตกอยู่ในอำนาจได้ โดยการตีกลองนี้ ดังนั้นแม่อึ่งอ่างจึงไม่
 ให้ลูกร้องเสียงดัง หากมีผู้ใดได้ยินเสียงของลูกแล้ว อันตรายก็จะมาถึงตัวอย่าง
 แนนอน พอเ็นเวลานั้นมีนายพรานมาได้ยินคำสนทนาระหว่างแม่อึ่งอ่างกับลูกอึ่งอ่าง
 นายพรานจึงนำความขึ้นกราบทูลเจ้าเมืองสะเทิม เจ้าเมืองสะเทิมจึงให้จับอึ่งอ่าง
 สองตัวแม่ลูกเอาหน้ไปทำหน้หน้ากลอง เมื่อเจ้าเมืองสะเทิมตีกลองเ็นนั้น กษัตริย์
 ต่างเมืองก็มาเฝ้าขอเ็นเมืองขึ้นมากมาย ภายหลังพระมเหสีของเจ้าเมืองสะเทิม

เห็นว่าการกระทำนี้โดยถูกต้อง จึงให้นำเอากลองใบนั้นไปทำลาย เมืองสะเทิมจึง
หมดอำนาจ ต่อมาก็ตกไปเป็นเมืองขึ้นของเมืองอื่น

คติที่ได้จากนิทานเรื่องนี้ คือ

1. การผูกมิตรยอมทำให้ตนเองพบความวิบัติได้
2. ของวิเศษยอมเป็นที่ปรารถนาของบุคคลทั่วไป
3. การมีอำนาจด้วยคุณวิเศษไม่ใช่สิ่งจีรังยั่งยืน
4. ภรรยายอมไว้วางใจมิได้ ความลับบางประการไม่พึงปรึกษาหรือพูด
ให้ทราบ
5. นิทานเรื่องนี้ตรงกับคำพังเพยสุภาษิตของไทยที่ว่า "ปลาหมอตาย
เพราะปาก"

พอมหวิไชยะ

พระประชุม พลเภา

1 สิงหาคม 2521

พอมหวิไชยะ

กลองวิเศษ

เออ ปอม หะหล่านปอม

พอมหวิไชยะเนาะโก๊ะ อ่า

เห่ร้องแคะฮ่าหะหล่านแคะ ฮ่าหุניתานแคะ

หุ่่มซาคเนาะ โห่ละเกูลิงระ อะควักลา

อะเตีคกุลลาเต๊ะโก๊ะเล หุ่่มปฺร่านหุ่่ม

ปฺร่านโก๊ะอุมอะปุนะกะ

อะปุนะกะปฺร่านเนาะโก๊ะปิกกะต้อยท์

หุ่่มปฺเริมฮากุ่ล่ายเป๊าะ ปอนเจียะ

บางกรายเป๊าะ พุนหะเจอะอะเนม

เห่นียเห่นียซาค หุ่่มปฺเริมตั้งหุ่่ม

เออ เรื่อง เหตุของเรื่อง

กลองวิเศษนั้นนั้น อ่า

เรื่องมันหรือลาเห่ของมัน หรือนิทานมัน

มีอย่างนี้ นานมาแล้ว ใน

ในอดีตกาลโน้น มีพรานคนหนึ่ง

พรานนี้ชื่อปณณก

อปณณกพรานนั้นนี้ปรกติ

เข้าป่าไปหนแก้งยึง(กิน)

เนื้อทรายกวางแก้ง เนื้อนกเนื้อกา

นานาชนิด เข้าป่าตั้งแต่

หะเหียะ ฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 เป๊าะกะฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว เกอะแห่ง
 เป๊าะกะฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 ฮือ ฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 ปุ๊ราโนะ หุ้ลมาเก๊าะฮัวฮัวฮัว
 ปอนเจียะบางเป๊าะกราย ฮัว ฮือ
 หุ้ลยังกะฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 กุ๊ลาโกะระ ฮะฮัวเนาะโกะ ปุ๊ราโนะ
 หุ้ลมาเก๊าะฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 หุ้ลมาฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 หุ้ลมาฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 หุ้ลมาฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 บางเป๊าะกรายโกะ ฮะฮัวเนาะโกะ
 แคะหุ้ลมาฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 กุ๊ลาฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 หุ้ลมาฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 ทามโกะ ปุ๊ราโนะ ฮะฮัวเนาะ
 ปานปานฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 หุ้ลมาฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 แคะหุ้ลมาฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 หุ้ลมาฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 แคะโกะโกะ แคะหุ้ลมาฮัวฮัวฮัวฮัว
 แคะฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 ฮะฮัวเนาะโกะ
 ฮะฮัวเนาะฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 ทามเลหุ้ลมาฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 ฮะฮัวเนาะฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว

เข้า ตอนเย็นตอนมืดกลับ
 เร็วบ้างบางครั้งช้าบ้าง ได้มา
 เก้งบ้างบางครั้งได้มากบ้างน้อยบ้าง
 ฮือ วันหนึ่งนั้น อีกวันหนึ่ง
 พรานนั้น เข้าไปป่า ไปหา
 ยิงกินเนื้อทรายเก้งกวาง ฮัว ฮือ
 เหมือนอย่างกับทุกวันทุกวันที่ห้าม
 ก่อนนั้นแล้ว แต่วันนั้น พรานคน
 เข้าไปป่าไปลึกอีก ลึกกว่าทุกวัน
 เข้าไปลึก มันเป็นป่าใหญ่
 เข้าไปเดินไปหาถึงกิน
 เนื้อทรายเก้งกวางนั้น แต่วันนั้น
 มันไม่ค่อยพบเนื้อทรายเก้งเท่าไรเลย
 เดินไปเดินไป เดินไปถึงถ้ำ
 ถ้ำหนึ่ง ไปถึงถ้ำนั้น ไปถึง
 ถ้ำนั้น พรานนั้น ไปยืนอยู่
 ปากปากถ้ำนั้น ได้ยินฮัว
 ฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัวฮัว
 มันมีอยู่สองตัวลูกกับแม่มัน
 แม่มันตัวหนึ่งลูกมันตัวหนึ่ง แต่มัน
 มันนั้นนั้น มันอยากได้ร้องแล้ว
 มันเจียบอยู่ แต่ลูกมันนั้น
 ร้องอยู่เสียงดัง อยู่นอก
 ถ้ำก็ได้ยิน อยู่ในถ้ำยิ่ง
 ได้ยินเสียงดังเลย ได้ยินมัน

อะเหฺรอะตอน เปะเหฺบโกะฮำกอน
 อ้ายโก้น๊ะอะเหฺรอะอาเล้ ชะงักเทาะ
 โธมนปานกาม ปะอะเหฺรอะแอ้คแอ้คเทาะ
 อะเหฺรอะอาอะชันท้อคเนาะโกะ
 หม่งเทาะแอ้คแอ้คระเคาะ
 ออนตะรายโปยระหมัว ปะอะชันท้อค
 อะชันกราวเนาะออนตะรายโปยแะกะกลาง
 อือ โจนโกะโจนเหฺงียปุงโกะ
 ฮุมานตอนเหฺม ปะหะลอราวเหฺม
 อัวอะเหฺรอะท้อคท้อคเนาะ ปะหะลอราว
 แะกะโตะออนตะรายถาลอราว
 ชักกาทอนเลฮุมานเหฺม เหฺมเกอะแอม
 หุกอัวอะเหฺรอะเนาะ หมูโตะถาลอ
 กออัวหม่งแอ้คแอ้คเนาะ
 หมูแะฮักพอถาลอรว ฮุมานเหฺม
 เหฺงียปุงโกะ เหฺมโกะฮำ โอ
 โจนเนาะหุแตมแนม ที่เฮฺมิน
 เสฺมินเอการัก เคิงอะเถิม เอรัก

เคิงอะเถิมเตะ จ็อคฮินนะ
 จ็อคสูกอด เกฺรอะ จ็อคเกฺรอะจ็อคฮิน
 อา จ็อคสะกอดเหฺมียะโหฺระหมัว
 เหฺมคตากะรฺนาซอคมัว หุญโปย
 อะเหฺรอะเนาะโกะ เสฺมินเอการัก
 เคิงอะเถิมโกะเหฺมินเตียะ เหฺมินเตียะ

ร้องขึ้น อ้ายแม่นั้นพูดขึ้น
 ไข่ลูกอย่าร้องไปซี สักเสีย
 ซึ่งปากบ้าง อย่างร้องเงิบเงิบเสีย
 ร้องไปเสียงดังนั้น
 อยู่เสียเงิบเงิบแหละดี
 อันตรายเราก็ไม่มี ทำเสียงดัง
 เสียงก้องนี้อันตรายเรานี้มาก
 อือ ลูกนั้นลูกอึ้งอึ้งนั้น
 ถามขึ้นแม่ ทำไมเล่าแม่
 เราช้องดังดังนี้ ทำไมเล่า
 มันเป็นอันตรายทำไมเล่า
 สงกาขึ้นแล้วถามแม่ แม่ได้ห้าม
 ไม่ให้เรา้องนี้ อะไรเป็นเหตุ
 ให้เราอยู่เงิบเงิบนี้
 เหตุผลมันเป็นอย่างไร ถามแม่
 อึ้งอึ้งนั้น แม่นั้นว่า โอ
 ลูกนี้ยังไม่รู้จัก โน่นพระยา
 พระยามหากษัตริย์ เมืองสะเทิม
 พระมหากษัตริย์
 เมืองสะเทิมโน้น ใจหิน
 ใจโหดเหี้ยม ร้าย ใจร้ายใจหิน
 อา ใจโหดเหี้ยมทารุณไม่มี
 เมตตากะรฺนาสัจจเลย หากเรา
 ร้องนั้น พระยามหากษัตริย์
 เมืองสะเทิมนั้นได้ยินถูก ได้ยินถูก

หนึ่งจะแถมคองคอง หนึ่งจะเกิด
 นอมคองโกะ เกลิงปะพอม
 คองหนึ่งจะเกิดศุณามโกะบเหมเนาะ
 ศุณามหะกาวหเหมเนาะ อาคิงโกะ
 ศุณามพอมหมัวเหมิก คองหนึ่งจะ
 จะเกิดศุณามโกะบโกะเนาะโกะ อาคิง
 พอมอีกหมัวเหมิกปลอน กาละโกะ
 หนึ่งจะจากุลา ยศุณามเจียติซาง
 เกลิงปะเจิกคิงพอมโกะกอเคียง
 คองกาละโกะปลอนหนึ่งจะเกิดจุก
 เจียติซางโกะ ปะเหละเกลิงคากพอม
 ปะเหละเกลิงคักพอม กาละโกะระ
 ออนทะรายแคะจกกอไประโกะเนอ
 อือ เนาะโกะโกะ ศุณามคองปลอน
 เอ เกิดศุณามโกะบเหมก่า
 เกิดศุณามอ้วก่าเกลิงคิงพอมโกะ
 คองเกิดศุณามเจียติซาง เกลิงปะเจิก
 คอง อา เคียงพอมโกะ เกิด
 จุกเจียติซางเกลิง ปะเหละคักพอมโกะ
 กอพอมโกะแคะโกะหะลอราว แคะโกะ
 คองหะลอ เหมเกอะแหมอ้ว
 โอเบะหุแถมแถม พอมหนึ่งจะ
 เกิดศุณามโกะบเหมก่าศุณามโกะบปีก่า
 คองเกิดจุกเจียติซางคักโกะ
 เหมิน อะ อา อะเคินลอหนึ่งจะ

เชารุขึ้นแล้ว เชาจะเอา
 คณมะเชื่อนั้นมาทำกลอง
 แล้วชาจะเอาหนังของแมง
 หนึ่งตัวแมง ไปซึ่งเป็น
 หนึ่งกลองหน้าหนึ่ง แล้วชา
 จะเอาหนังของลูกนั้น ไปซึ่ง
 กลองอีกหน้าหนึ่งอีก กาลนั้น
 ชาจะไปหา หนึ่งราชสีห์
 มาทำเชือกซึ่งกลองนั้นให้คิง
 แล้วกาลนั้นอีกชาจะเอากระดูก
 ราชสีห์นั้น ทำไม้มาคักกลอง
 ทำไม้มาคักกลอง กาลนั้นแล้ว
 อันตรายมันถึงเราแล้วลูกเอ
 อือ นี่ลูกนั้น ถ้ามั่นอีก
 เอ เอาหนังของแมงบาง
 เอาหนังเราบางมาซึ่งกลองนั้น
 แล้วเอาหนังราชสีห์มาทำเชือก
 คิง อา ซึ่งกลองนั้น เอา
 กระดูกราชสีห์มา ทำไม้คักกลองนั้น
 ให้กลองนั้นมันเป็นอย่างไรเล่า มันเป็น
 ขึ้นอย่างไร แมไตหามเรา
 โอเอ็งไม่รู้อีก กลองชา
 เอาหนังของแมงบางหนังของแก บาง
 แล้วเอากระดูกราชสีห์คั้น
 ไคยีน อะ อา เวลาใดชา

คักทอนพอมเนาะโกะ พอมเนาะ
 แคจะปฺรอาทอย เอการัก
 กลอมหมัวคังหะตาม ฮาเอะระรัก
 เค็งอะเนาะอะเนาะ แคเกลิงโจะซอ
 อับเหมียโตะเค็งทอน แคกลายโกรบ
 แห้งบอนนากาน เกลิงอะกิน
 กวายกอเอการักเค็งอะเก็มโกะเล
 แคหมุหฺวีเซชะดาโกะระ พอ
 พอมเนาะโกะ ดาโกะระเหมเกอะแหม
 ปะกอโกนโกะอะหะระ อะหะระทอย
 เหญยะโหรบนาหะกาวทักวามา
 เหญยะเก็คฮอนอานาโปยโกะ
 อาปะพอม แคโตะฮอนตะราย
 กอโปย ฮอนตะรายโปยจะแคะ
 กะทอโตะหะตะเนาะ โจนหุแถม
 หมัวชะ เนาะเล เหญียปุง
 เหมหญียปุงกอโกนหญียปุง กยา
 อะหะระของหญียชะหมง เกาะคัวตาม
 โกะเล เปียะปฺรานโกะแคะหะทาว
 หมงปานตามโกะแคะแฉบอะล้ง
 แคะเหมินฮอดเล หมัวหฺนัว
 แคะแถมอะหะระแถมอะคักอะนาฮา
 อะหะระหญียปุงกยาเกาะดาลอแคะ
 แถมฮอด ปฺรานโกะแคะเหมินแคะ

คีซึนกลองนั้นนั้น กลองนี้
 มันจะคังไปแล้ว พระมหากษัตริย์
 รอยเอ็ด หัวเมือง หรือพระมหากษัตริย์
 เมืองอื่นอื่น ทองมา
 หมอมกลานเป็นเมืองขึ้น ทองหาของ
 มาบรรณาการ มาประเคน
 ถวายให้พระมหากษัตริย์เมืองสะเทิมนี้ซึ
 มันมีวิเศษเท่านั้นแล้ว กอ
 กลองนั้นนั้น ถ้านั้นแล้วแม่โคหาม
 ไม่ให้ลูกนั้นร้อง ร้องแล้ว
 เขาจับไปทั้งสอง
 เขาเอาหนึ่ง เหยิงเรานั้น
 ไปทำกลอง มันเป็นอันทราย
 กับเรา อันทรายเราจะมัน
 เกิดข้างหน้านี้ ลูกไม่ รู้
 อะไรเลย นี่ละ อึ่งอ่าง
 แม่อึ่งอ่างกับลูกอึ่งอ่าง พุด
 คุยสังสรรค์กันอยู่ในถ้ำ
 นั้นแล้ว อายพรานนั้นมันยืน
 อยู่ปากถ้ำนั้น มันแอมฟ้ง
 มันไคยินหมดเลย เหมือนหนึ่ง
 มันรู้ภาษารูแบบแผนหรือ
 ภาษ่าอึ่งอ่างคุยกันอย่างไรมัน
 รุหมด พรานนั้นมันไคยินถูก

เหมินแตะแตะหะแถมโหล่ ออ
 ถามหนุหนายเนาะ เหยียปุง
 มาเหมกาโกนโกะหนุหนายเนาะ
 แคะหะแถมโหล่ถามโกะแหมนคอย
 แถมโหล่เป็นคำปุระคอย โกล่ง
 กวาคอะเลียง แคะอะเลียงเกลิง
 แคะหะแถมโหล่หนายหาย
 กวาคเกลิงโกล่งโกะกวาคเกลิงโกล่งเนาะ
 อะจ็อกทองทวนุหนายโกะอะจ็อกทองทัว
 หนายเนาะ แคะกวาคอะเลียง
 ปะชาแถมโหล่โกล่งโกะอะเลียงเกลิง
 อะเลียงเกลิง หลุบจากลาย
 เอการัคเล หลุบจากลาย
 เอการัคอาหะเหลี้ยหะเจียะ
 เหลี้ยเหว่องราว ตามเกอะ
 เหมินเหยียปุงกะบะกะเหม
 กะโกนโกะ อำหม่งเกาะ
 อะชั่วดำโก เกอะเหมิน
 แหนงชาดโกะเกูลิง กวาย
 เอ รัค เหลี้ยหะเจียะกอ
 เอ รัคกอแถม เอ รัคโกะ
 เหมินแตะอะเหว่ป่วนโกะ
 เหลี้ย คอยแถมกละอะมะ
 กอควัจจอกโกะ หมิบจอก

ไคยีนถกมันจำไว้อ ออ
 ถำอูยฺหนึ อึงอ้าง
 สองตัวแมกับลูกนั้นอูยฺหนึ
 มันจำไวซึ่งถำนั้นแมนแล้ว
 จคจำไวอย่างแมนฆ่าแล้ว ทาง
 เคนกลับ มันกลับมา
 มันจำไวซึ่งหนทาง
 เคนมาทางนั้น เคนมาทางนี้
 หักข้อศอกทางนั้นหักข้อศอก
 ทางนี้ มันเคนกลับ
 ทั้งจคจำไวซึ่งทางนั้นกลับมา
 กลับมา เข้าไปหา
 พระมหากษัตริย์เลย เข้าไปหา
 พระมหากษัตริย์เล่า (กิน)
 เล่าเรื่องราว ตามไค
 ยินอึงอ้างสองตัวแม
 กับลูกนั้น พุกกันอูยฺ
 ในถำนั้น ไคยีน
 มาอย่างนั้นมา ถวาย
 พระเจ้าแผ่นดิน เล่ากินให้
 พระมหากษัตริย์ใหญ่ พระมหากษัตริย์
 ไคยีนถกซึ่งคำพุดพราวน
 เล่า แล้วรู้แจ่มแจ้ง
 ในใจนั้น คีใจ

ตอนเล แอะระรัโกะ
 หุมิบจ็อคปาวโมะ
 หะทะเนาะหะกาวหั่นม
 อิกกิกอนระ พอแถมตอน
 ปุ่รำนสามถาโกะทอย
 สามกอเป้ออะเปียะโกะ
 อำกอหฺรวอะหฺมาคเคียพะเฉีย
 อำหฺรวทาฮาน หฺรว
 อำ อำหฺมาคทะโกะ แทคอำ
 อาเกริบอาถามเคะ อาโหรบ
 แห่่งเห้งยฺงบาเห่มาโกนโกะ
 กอเกอะ เฉาะ หะจื่ออะซอม
 กออะหฺมาค อะหฺรวหะกอบฮานก่า
 หฺริงปะนาก่าทะโกะ กออา
 เกคแห่่งเห้งยฺงโกะ
 ทอยอะซื่ออะซอม กออะหฺมาค
 หมัปลอน อะฮากลายแห่่ง
 หะคงฮฺนอยท์ ฮฺนอมหะคงฮฺนอยท์
 อากลายแห่่ง เบะฮฺนอม อำ
 สะทอมหมัเจิงโกะ
 เกลิงปะเห่มาพอม อำแหม
 เหมียะกิก เกลิงปะฮฺนพอม
 เกลิง อำเกคแห่่งหะคงฮฺนอยท์
 หฺรวอะหฺมาคหมัโกะอา

ขึ้นชี พระมหากษัตริย์นั้น
 ปลื้มปิติยินดี
 ทอไปนี้ตัวเรามี
 มีอำนาจขึ้นแล้ว พอรูขึ้นซึ่ง
 พรานผูกทานั้นแล้ว
 พกกับทหาร (ทั้งหลาย) นั้น
 พกกับอำมาตยา
 หรือพวกทหาร พวก
 อำ อำมาตย์เหล่านั้น ออกไป
 ไปป่าไปถ้ำโน้น ไปจับ
 มาซึ่งอึ่งอ่างสองตัวแม่กับลูกนั้น
 ให้ได้ นี้ มีรับสั่ง
 ให้อำมาตย์ พวกแม่ทัพนายกองบ้าง
 พวกพลทหารเหล่านั้นบ้าง ให้ไป
 เอาอึ่งอ่างนั้นมา
 แล้วมีรับสั่ง ให้อำมาตย์
 อีกคนหนึ่ง ไปไปหา
 ซึ่งมะแว้งเครือ ๓ มะแว้งเครือ
 ไปหา มาอายคน อำ
 ชนาคกลางนั้น
 มาทำลูกกลอง หรือไทย
 เขาเรียก มาทำหุ่นกลอง
 มา ไปเอาตามมะแว้งเครือ
 พวกอำมาตย์คนหนึ่งนั้นไป

กล้ายแห่งสนอมหะคงสนอยห์
 กุดแห่งสนอมแคะ
 เกลิงปะพอม ปะสนพอมโกะ
 เบะหรวัว หนาปะทอยโกะ
 หลุมอาเกริบโกะ แปกอาปราน
 ปรานโกะหะปะโกลงกออาจัก
 ามโกะเล อาจักทามโกะ
 หลุมอาโหรบแห่งเหงียปุง
 บาเหมกอกอนโกะ โหรบแห่งทอย
 เกลิงหะจ็อค หะจ็อคเพาะ
 เกกฮนาม หลอกฮนาม
 หะแตก ฆุนโกะอะนาเจียะเพาะ
 ฮนามโกะเกลิง จัว
 เกลิง ปะกอเคาะ กอเคียงทอน
 เกลิงปะโตะพอม
 ฮนามเหมโกะปะพอมหมัวเหมิก
 ฮนามโกนโกะปะพอมทอน
 หมัวเหมิกปลอน กาละโกะ
 ฮนามเจียติซางเหญียะคงกลาย
 โหลเกอะฮาหมุเอนถาลอโกะ
 เหญียะเกลิงเกรกโกะฮนาม
 โคโคกเกลิงโตะเจิกกิง
 ปะเคียงพอมโกะ ทอยจุก
 เจียติซางโกะ เหญียะหมุ

หามาตมะแว้งเครือ
 คักมาทมนัน
 มาทำกลอง ทำหุ่นกลองนั้น
 อายพวกเสนาบคินัน
 เข้าไปป่านั้น ตามไปพราน
 พรานนั้นชี้ทางให้ไปถึง
 ถ้ำนั้น ไปถึงถ้ำนั้น
 เข้าไปจับอึ่งอ่างมา
 สองตัวแม่กับลูกนั้น จับมาแล้ว
 มาฆ่า ฆ่าเสีย
 เอาหนัง ลอกหนัง
 ออก เนื้อนั้นเอาไปกินเสีย
 หนังนั้นมา ตาก
 มา ทำให้ดี ให้ทิ้งขึ้น
 มาทำเป็นกลอง
 หนังนั้นทำกลองหน้าหนึ่ง
 หนังลูกนั้นทำกลองขึ้น
 หน้าหนึ่งอีก กาลนั้น
 หนังราชสีห์เขาคงหา
 ไว้ไคหรือมีเองอย่างไรวั้น
 เขามาเกรียกให้เป็นหนัง
 เล็กเล็กมาเป็นเชือกชิง
 ให้ทิ้งกลองนั้น แล้วกระชุก
 ราชสีห์นั้น เขามี

หมงกำ เญ็ยะเก็จจุโกะ
 ปะเหละกักพอม ฮอกโกะชะ
 พอกักคอนพอมโกะ
 หรวเอร์คัหมักังหะทาน
 แตะเกลิงโจะชอ้อมเหม็ย
 ชอยกลอยเอกะรักเค็งอะเฒึ
 โกะเล อีเญาะระเหญ็ยะอำ
 หะหลานเหญ็ยะอำ
 มะนัว อ่า เหมเหญ็ยะฮา
 ปลาหมอกตายเพราะปาก
 เหย็โยกะทอม มะนัวกัยอค
 เพราะอะชัน เพราะแหลมชัน
 หะกาวหมักักวามอำเปละ
 ออนทะรายกำระ ชะหะกาวห
 อะเหระอะแตกอะชันโกะเคะ
 หะหลงแตกอะเหย็ยะทามโกะ
 ปะกอเหญ็ยะเหม็น
 เญ็ยะโหรบนาเจ็ยะ
 หุยังฮนามหะกาวหมักัก
 วิเชชะหะหลังโกะ เญ็ยะ
 เกลิงปะโกะพอม อ่า
 ปะโกะพอม โทะวิเชชะ
 พอกักอะล่อ หรวชอกเกีราห
 แตะปาเค็ยออก

อยู่บาง เขาเอากระดูกนั้น
 ทำไม้ตีกลอง เหตุนั้นแล
 พอกีขึ้นกลองนั้น
 พวกพระมหากษัตริย์รอยเอ็ดหัวเมือง
 ทองมานบนอบหมอบคลาน
 เขาเฝ้าพระมหากษัตริย์เมืองสะเทิม
 นั้นแล นี่แหละเขาว่า
 เรื่องเขาว่า
 เหมือนหนึ่งว่า อ่า ไทยเขาว่า
 ปลาหมอกตายเพราะปาก
 กบนันเหมือนกัน เหมือนหนึ่งว่าตาย
 เพราะเสียง เพราะน้ำเสียง
 ตัวเองอยู่ในถ้ำว่าพัน
 อันตรายบางแล้ว แต่ตัวเอง
 ร้องออกเสียงนั้นมัน
 กังวานออกนอกถ้ำนั้น
 ทำให้เขาได้ยิน
 เขาจับไปกิน
 ยิ่งพั่ง ตัว มีคุณ
 วิเศษขนาดนั้น เขา
 มาทำเป็นกลอง อ่า
 ทำเป็นกลอง เป็นวิเศษ
 พอกีที่ไหน พวกคักรู
 ทองพายนีไปหมด

หนึ่งเอกราชกล่อมหมี่กัณฑ์ทาน
 แตะ แตะอะชี โຈະชอ
 โอบหมี่ โคะระ เอกราช
 เกิ่งอะเดิมเนาะเกอะเกลาอะ อ่า
 เกอะพอมหวิเชะตอน
 อ่า ปัว กราว ปัวกราวเนาะ
 มะเอะชีอะชะเหะเกยากเอการัก
 โคะระ พุฒากตอนหุเกอะ
 มะนัวชานเอการักเกิ่งอะเนาะอะเนาะกำ
 ชาติลอโกะหุแทม
 ชาติจะเหว็ดอะละเอ
 ตะละสะงอยหะเอรัดโกะชาติลอส
 โคะหุแทม เชอแตะจ็อคแตะ
 หุหมิบ แะหุหมิบเหะตอน
 กลอดพอมโกะ อะนาปะล้า
 เพาะออก นางองนาปาก
 นาปะเรียกเพาะออก อือ
 พอมโกะออกอา วิเชะโกะ
 ออกอา ปัว กราว เกิ่งอะเดิมโกะ
 เอรัดเกิ่งอะเดิมโกะ พอมโกะออก
 วิเชะพอมโกะแะหุหมิบตอน
 ปัวกราว เกิ่งโกะ แตะกะยะ
 กอ หุวั เอการักเกิ่งสะชาน
 แตะโกะเกิ่งตอน เกิ่งตอน

พวกพระมหากษัตริย์ร้อยเอ็ด
 ทอง ทองลง
 หมอบคลาน นั้นแล้ว พระมหากษัตริย์
 เมืองสะเขินนี้ได () อ่า
 ไคกลองวิเศษขึ้น
 อ่า ภายหลัง ภายหลังนี้
 มหะสิหรือพระราชินี (ของ) พระมหากษัตริย์
 นั้นแล้ว เห็นไม่ได้การ
 เหมือนหนึ่งว่ารักพระมหากษัตริย์เมืองอื่นอื่นมาง
 หรืออย่างไรรู้
 หรือจะเคื่อนสติ ()
 สวามี พระมหากษัตริย์นั้นหรืออย่างไร
 นั้นไม่รู้ เห็นถูกใจมัน
 ไม่สบาย มันไม่คอยสบายขึ้น
 ขโมยกลองนั้น เอาไปทำลาย
 ทั้งหมด เอาไปเผาเอาไปพัน
 เอาไปเผาทั้งหมด อือ
 กลองนั้นหมดไป วิเศษนั้น
 หมดไป ภายหลัง เมืองสะเขินนั้น
 พระมหากษัตริย์เมืองสะเขินนั้น กลองนั้นหมด
 วิเศษกลองนั้นมันไม่มีขึ้น
 ภายหลัง เมืองนั้น ทองแก่
 กับ พวก พระมหากษัตริย์เมืองอื่น
 ทองเป็นเมืองขึ้น เมืองขึ้น

เอกะรัตเคิงสะอาน
 ปัวกราวเอกะรัต เคิงอะเดิมโกะ
 หุมงอาจะเหยิกโหละคอน
 ชุยกคอา เเงาะเล
 ฮอดแคะหุ้ม ปอม
 พอมวิเซะเนาะหุ้ม
 หะคอนหะคอน ฮาหุ้มปอมเกลิง
 ฮอดพอแคะหุ้มชะเนาะ
 ฮาเหื่องราวแคะหุ้มชะเนาะ
 ฮอดชะโกะ

พระมหากษัตริย์เมืองอื่น
 ภายหลังพระมหากษัตริย์ เมืองสะเพินนั้น
 อยู่ไปอายุนาน
 คายไป นี่แหละ
 เหตุมนั้ เรื่อง
 กอองวิเคะมนั้
 เพียงสั้นสั้น หรือมีเรื่องมา
 ส่าเหตุมนั้แค่นี้
 หรือเรื่องราวมนั้เพียงนี้
 หมดเพียงนั้น

ขอทาน

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงขอทานคนหนึ่ง ไ้ไปขอทานที่บ้านเศรษฐีเป็นประจำ เศรษฐีมีจิตสงสารคิดจะช่วยให้ขอทานคนนั้นร่ำรวยบ้าง จึงได้ปรึกษากับภริยาเพื่อหาทางช่วยเหลือขอทาน ภริยาไม่เห็นควยเพราะคิดว่าเป็นเรื่องสุวิสัยที่จะช่วยเหลือได้ เศรษฐีจึงได้ทดสอบขอทานคนนั้นโดยเอาเพชรพลอยบรรจุลงไปใ้กระบอกกระบอกทำให้เหมือนชาวหลาม แล้วให้ขอทานผู้นั้นไป ขอทานผู้นั้นได้ชาวหลามมาแล้วก็คิดว่าชาวหลามกระบอกเดียวลูก ๆ ก็มีหลายคน คงกินกันไม่พอ ขอทานจึงแะบ้านเพื่อนเอาชาวหลามแลกกับขนมได้ไปหลายหอ ขอทานกลับถึงบ้านเอาขนมแบ่งให้ลูกให้เมียกินไม่กี่ม้อก็หมด ฝ่ายเพื่อนของขอทานได้ชาวหลามกระบอกนั้นไปและเกิดความสงสัยว่าทำไมจึงหนักผิดปกติ จึงไ้ถามกระบอกชาวหลามและได้พบเพชรพลอยเงินทองของมีค่ามากมาย เพื่อนของขอทานผู้นั้นจึงร่ำรวยขึ้น ทางฝ่ายขอทานเมื่อหมดหมดก็ไปขอทานที่บ้านเศรษฐีอีก เศรษฐีจึงเอาพวกดาพรพรรณสิ่งของใส่ลูกมะพร้าวไปแลกกับกล้วยที่บ้านเพื่อนคนเดิม ทางฝ่ายเพื่อนคนนั้นก็ไ้สิ่งของในผลมะพร้าวร่ำรวยขึ้นอีก วันต่อมาขอทานไปขอที่บ้านเศรษฐีตามปกติ เศรษฐีสงสัยว่าเพราะเหตุไ้ทรัพย์สมบัติไ้ให้ ขอทานไปนั้น จะกินชาตินี้ทั้งชาติก็ไ้หมด ทำไมขอทานผู้นี้จึงไ้หมดเร็วนัก เศรษฐีจึงให้ขอทานคุ้กไ้เงิน ตักไ้ทอง และตักไ้เสื่อผืนผ้าขอลานขวางถูกตักไ้ก็จะยกตักนั้นไ้ ขอทานผู้นั้นไ้ใจมาก ควาไ้เปลือกน้ำเตาซึกหนึ่งก็ขวางออกไป เปลือกน้ำเตาเมื่อถูกลมก็รอนไป เปลือกน้ำเตาเมื่อถูกลมก็รอนไป ไ้ถูกตักไ้เลย เศรษฐีจึงจึงขอให้ขอทานอย่ามาขออีก เพราะช่วยเหลือไ้เพียงนี้

นิทานเรื่องนี้ให้คติสอนใจคือ

1. ผู้ไ้บุญญาบอมชาดสติไตรตรอง
2. วาสนาของคนไ้ไ้สิ่งไ้จะเกื้อหนุนกันไ้
3. คนไ้มีวาสนาจะเกื้อหนุนอย่างไรก็ไ้ไ้ล ส่วนคนไ้มีวาสนา แมไ้มีคนเกื้อหนุนก็ไ้ร่ำรวยไ้
4. คนชาดสติไตรตรองบอมพาคนไ้ไ้ลำบาก

กำลังเหวี่ยงเอาค

นายเลียม วังวารี่

30 กรกฎาคม 2521

กำลังเหวี่ยงเอาค

เหวี่ยงกะลาเตะหนุ่มกำลังเหวี่ยงเอาค
 หมัวโกะ อาเตียะกาละเอาคเจียะคี่
 อาหมงอะกรากะกรากะวาน อาหมง
 ฮอยทเซตทีโกะเรื้อย
 อาหมงละเหมิอะละเหมิน
 คอยเซตทีโกะฮำ ออ กำลังเหวี่ยงเนาะ
 โตะตักหฺวาค หมัวหนือคูนุกอ
 แตะเกอะตักหฺวาคหมงดาเนาะ
 เซตทีโกะฮำชาคโกะ คอยซอมเผีย
 เซตทีโกะปุลอนระฮำทอน อือ
 ซะเผียหะกัวเนาะโกะ จะอูกุน
 กอแตะะโตะคองทอถาลอเล
 แตะหฺุโตะ อือ แตะหฺุโตะ
 ซะเผียหนิหฺวาคเนาะโกะ
 ปะกอแตะะซักโกะ แตะโตะอาหฺุเกอะมัว
 เซตที ปะหะลอหฺุเกอะราว
 แกะชาคโกะ
 ถึจิงอูกุนแตะะโกะหะลอแตะะหะเกอะ
 ปะหะลอแตะะแตะะซัก อือ
 แตะซักเกอะคอย

ขอทาน

เมื่อก่อนนี้มีขอทาน
 คนหนึ่ง เมื่อถึงเวลาชอกินนั้น
 ไประหว่างเมืองระหว่างบาน ไปสู่
 บานเศรษฐีนั้นเรื้อย
 ไปอยู่เสมอ ๆ
 แล้วเศรษฐีนั้นพูด อือ ขอทานนี้
 เป็นทักขยาก ไม่มีผู้อดทนให้
 มันใคร่ทักขยากอยู่อย่างนี้
 เศรษฐีนั้นพูดอย่างนั้น แล้วภรรยา
 เศรษฐีนั้น(อีก)พูดขึ้น อือ
 แตะถะกัวนั้น จะอดทน
 ใหม่มันเป็นทองอย่างไรเล่า
 มันไม่เป็น อือ มันไม่เป็น
 ธรรมดาคนยากจนนี้
 ทำให้มันรวมนั้น มันเป็นไปไม่ได้หรอก
 เศรษฐี ทำไม่ไม่ได้เล่า
 ว่าคังนั้น
 ที่จริงดู ๆ มันนั้นทำไมมันไม่ได้
 ทำอย่างไรมันต้องรวมนั้น อือ
 มันรายได้แล้ว

ปะหลวแคะตะชัก อ้อ แคะชักอะตอย ทำอย่างไรมันต้องรวย อ้อ มันรวยได้แล้ว
 แคะหุ่เกียะเกฺลึงรบกวนไปย มันไม่ตองมารบกวนเรา
 แคะหุ่เกียะเกฺลึงอาคเวียะไปย มันไม่ตองมาชอกกินเรา
 เกห หุยนโตะชวคโกะตอยดี เอะเออะ หากเป็นเช่นนั้นแล้วก็
 เหญียะจะอุ้กนุบ เซคที่อำ จะอุ้กนุบ เขาจะอุ้กนุบ เศรษฐีพูด จะอุ้กนุบ
 กอแคะชักหุ่ทอชอนกือเกอะแคะ ใหม้นรวยมีทอง(นี้) เงินให้ใครเออะ
 เกห ลองละ อ้อ ชอมเฝียโกะอำ เอะ ลองดู อ้อ ภรรยาฉันพูด
 จะโตะอาหุเกอะบัว ชะเฝียหนี จะเป็นไปไม่ได้หรอก ธรรมดาคน
 ตักกหวาคตอย ชะเฝียหะกัว ยากจนแล้ว ธรรมดาตะกัว
 กอโตะทอแคะโตะอาหุเกอะ ให้เป็นทองมันเป็นไปได้
 แคะ อำเกอะอ้อโกะตอย เซคที่หญียะอำ เอะ พูดโก่คังนี้แล้ว เศรษฐีเขาพูด
 กอกำดั่งเหฺลียะอ้อคโกะ จัวโกะ กับขอทานนั้น วันนั้น
 เหญียะกอนาโกะบอะชอมกอแคะเยอะ เขาให้ไปสิ่งของแก่นันมาก
 กอนาเยอะตอยหญียะอำ ระปิเจียะอ้อค ให้ไปมากแล้วเขาพูด ถ้าแกกินหมด
 เจียะกาอ้อคตอยปิเกฺลึงกลายอ้วนนะ ำหมดแล้วแกมาหาเรานะ
 เหญียะแคะหะโกะ เกฺลึงกลายอ้ว เขาวาดังนั้น มาหาเรา
 อำหะโกะ หะกอนนาชวค โกะตอย ว่ากั๊บ สั่งไปอย่างนั้นแล้ว
 กำดั่งเหฺลียะอ้อคโกะแคะเกอะนาโกะบอะชอมคอะโกะ ขอทานนั้นบับโกไปสิ่งของเหล่านั้น
 แคะเหฺลียงโกนจาด แคะเจียะ มันเลี้ยงลูกเฒ่า บับกิน
 เจียะอ้อคตอย แคะเกฺลึงดำโกะแคะเฝีย กินหมดแล้ว บับขาทานนั้นของมันอีก
 เซคที่ เหญียะกอนาปฺลอนระ เศรษฐี เขาให้ไปอีกแล้ว
 ทอกำชอมกำ กอนาแคะเยอะ ทองบางเงินบาง ให้บับไปบาง
 เอะ แคะอาเกอะระ หุ่บัวจื่ออะโหจะ เอะ มันไปได้ ไม่นานนัก

แคะหมกคอนปลอน

แคะหมกจ๊อบเหว้อยเหว้อยหมกโกะตอยระเบาะ บับโด้ถึงเรื่อยเรื่อยอยู่นั้นที่นี้
 เซกทีโกะเหว้อยะอำ เอ อ้าวกอนาปี
 หะหลังทีโกะ หะคอบีเจียะออกระฮา
 เหว้อยะแคะหะโกะ เจียะออกระกุก้าด
 แคะแคะ เออ เซกทีเหว้อยะแถม
 ซากโกะ ป๊ะป๊ะหะโกะ เหว้อยะแคะหะโกะ
 (กระแอม) โตะซากโกะตอย เซกทีโกะ
 เหว้อยะเก็ก โกลบ อา หะลาม
 เหว้อยะเก็ก จุกนาทอ มะเน็ค
 โกรบเคาะเคาะ หุงหุกกลางกลางโรระระ
 เหว้อยะกอนา หมงปุลายโกะ เอ้อ
 กำลังเหว้อยะอ้าคโละ
 เซกทีโกะกอนาตอยตี กำลังเหว้อยะอ้าคโกะ
 เกอะนาหะลาบถอบโกะนา
 อะควะหะลามโกะ
 แคะหุเซียงหะลามปักกะตอยมัว
 เหว้อยะจุกนา มะเน็คเบจิกปัวทอหะบะ
 อะควโกะ กอนาตอยกำลังเหว้อยะอ้าค
 เกอะบาอีโกะตอย อะเลียงอาอีโกะตอย
 จิดอะควจ็อคคอน เอ อ้าวอ้าค
 เกอะทอซอนโกะเกอะอาเหว้อยะโกนจา
 หะหมุ่เหว้อยะกอนาหมงหะลาม
 กอหะลามหมวกอนเนาะโกะ

มันโด้ขึ้นอีก

เศรษฐีนั้นเขาพูด เอา เราให้แกไป
 บากขนาคันนั้น อยากรักกับหมกแล้วหรือ
 เขาวางั้นั้น ดินหมกแล้วครับ
 มันว่า เออ เศรษฐีเขารู้
 อย่างนั้น อยาทำอย่างนั้น เขาวางั้นั้น
 (กระแอม) เป็นอย่างนั้นแล้ว เศรษฐีนั้น
 เขาเอา ทำ อา ขาวหลาม
 เขาเอา ใส่ทองไป เพชร
 ของดีก็ ราคามากมากนั้นแหละ
 เขาให้(ไป) ชายหนุ่มนั้น เอ้อ
 ขอทานนั้น
 เศรษฐีนั้นให้ไฉฉ้วนนั้น ขอทานนั้น
 ไค(ไป)ขาวหลามกระบอกนั้น
 ในขาวหลามนั้น
 มันไม่ใช่ว่าขาวหลามปกติหรอก
 เขาใส่ไป เพชรพลอยทองทั้งนั้น
 ในนั้น ให้ไปแล้วขอทาน
 ไคไปนั้นแล้ว กลับไปนั้นแล้ว
 คึกซิบในใจ เอา เราไปขอ
 ไคทองเงินนั้นไคไปเลียงลูกเต๋า
 เคี้ยวนี้เขาให้ขาวหลามา
 กับขาวหลามกระบอกนั้น

อ้าวาเนาะคีโกนอ้วเยอะแคะจะเจียะเกาะหุ่มหุ่มฮา เราไปนั้นลูกเรามากมันจะกินกันพอหรือ
 กุยอมหุ่มอะคว้จอก กวาคเฒ่ร่อยอาโกะระ คิคอยูนัจ เคนร่อยไปนั้น
 อาอาอ้อโกะทอย อาจอบฮอยห่เฝีย ไปนั้นแล้ว ไปถึงบ้านเพื่อน
 อาจอบฮอยห่เฝียคอบเนาะ ไปถึงبابเพื่อนแล้วที่นี้
 อาเตอะตำฮอยห่เฝียโกะ เฝียโกะ ไปหยุกที่บ้านเพื่อนนั้น เพื่อนนั้น
 กักเจียะเป็งเจียะพะทอย เรียกกินข้าวกินปลาแล้ว
 เฝียโกะจัวโกะปุดอนแคะโกลงเจียะกฺวาน เพื่อนนั้นวันนั้น(อีก)มันทำขนมกิน
 แคะโกลงเจียะกฺวานทอยเล มันทำขนมกินแล้ว
 เกิดกฺวานแคะโกะเล กฺวานกฺวี่ยะโกะระ เอาขนมมันนั้นบ่เจอะ ขนมทอเหล่านั้น
 ฮ่าเออ กฺวานเนาะโกะ พุคเออ ขนมนี้
 ฮฺลวยกอหะลามาอ้วเนาะ แลกกับข้าวหลาม(ของ)เรา
 แคะหะโกะ ที่เนาะแคะกอนากฺวาน ว่าคั้งนั้น ที่มันบ่ขนมไป
 แคะเกอะเยอะกาควี้เลกฺวาน มันไคหลายทอ(นี้)ขนม
 ทอยกอนาหะลามา แคะปุดอนเกอะนา แล้วให้ข้าวหลามไป มันอีกที่ไคขนม
 กฺวานกฺวี่โกะทอย ละเลียงนาฮอยห่เล หอนั้นแล้ว กลับไปบ้าน
 ขอทานโกะ ละเลียงอาฮอยห่ทอย ขอทานนั้น กลับไปบ้านแล้ว
 ะเนาะอาเกอะกฺวานกฺวี่โกะ อะเราะ ที่นี้ไปไคขนมหอนั้น แบ่ง
 กอโกนโกะหุ่มกฺวี่ โกนเบาะหุ่มกฺวี่ ให้ลูกคนละทอ ลูกคนนั้นทอหนึ่ง
 โกนเฒ่หุ่มกฺวี่ กฺวานโกะแคะฮอดเล ลูกคนโน้นทอหนึ่ง ขนมมันมันหมก
 ทอยกฺลงเนาะปุดอน เหยอะเฝีย แลทางนี้อีก เพื่อน
 กาดังเหฺลียะฮอดโกะระ ขอทาบุญนี้
 หุยกเฝียโกะเกอะนา เพื่อนนี้ไคไป
 เอ หะลามาเนาะปะหะลอแคะสาาง เอ ข้าวหลามนี้ทำไบมันหนัก
 หะหลั่งเนาะราว หุยกเฝียหะลามาเนาะ เฝียนี้เลา เพื่อนข้าวหลามนี้
 แคะหุสาางหะหลั่งเนาะ แคะแคะ มันไม่หนักเฝียนี้ มันว่า

ลองชอกหุ่รงจ้อมหะลามโกะ
 ช็อกหุ่รงหะลามโกะ เอ
 เคะโตะอาทอหะมะ อะควหะลามโกะ
 โตะอาทอโตะอาเหม็ดหะมะ
 ทอยเอ ชุ่ยอบเอเฝียเนาะอาเกอะ
 แห่หงหลอ เกริบเคาะทอซอน
 อะควหะลาม เฝียโกะเคะเกอะอีโกะ
 เคะสา่งลักทานเคะรวยเล เฝียโกะ
 คอยก่าล้งเห่ลียะอ้าคโกะ โจนจาต
 โกะเจียะกัวนโกะอ้อคตอย จัวโกะ
 หมัวปลอนอาจ็อบเซคทีโกะปลอน
 อาจ็อบเซคที เออ เอ อัวกอนาเคะ
 ทอหะล้งโกะจุกนาทอตั้งหมัวคอน
 ป๊ะหะลอเคะเจียะกาอ้อค
 เป๊ราหะหะล้งเนาะราว แกะชุ่ยอบ
 ชุ่ยอบตะโกะคอย กอเคะหมัวหลนปลอน
 ที่เนาะเก็ดเหมียะซอบเป๊รีย
 จุกมะเน็คเป๊ริคปัวเกุ่ลิกหุ่ยาคเกริบเคาะเคาะหะมะ ใส่เพชรพลอยเสื่อผ้าของก็คี่ทั้งนั้น
 อะควเหมียะซอบเป๊รียโกะ หะนิกเทาะ
 หะนิกเหมียะซอบเป๊รียโกะ
 กอนา ก่าล้งเห่ลียะอ้าคโกะปลอน
 คอยก่าล้งเห่ลียะอ้าคปลอน อ้าคกอเกอะ
 เหมียะซอบเป๊รียโกะ
 เกอะนาซอบเป๊รียโกะคอย
 อาอาโกะปลอน อาจ็อบฮ้อยหะเฝีย

ลองปอกกุ่ข้าวหลามนั้น
 ปอกกุ่ข้าวหลามนั้น เอ
 มันเป็น(ไป)ทองทั้งนั้น ในข้าวหลามนั้น
 เป็น(ไป)ทองเป็น(ไป)เพชรทั้งนั้น
 แล้วเอ คิคเอเพื่อนนี้ไปได้
 มาจากไหน ของคี่เงินทอง
 ในข้าวหลาม เพื่อนนั้นมันไค้น
 มันสร้างหลักฐานมันรวยซี เพื่อนนั้น
 แล้วชอทานนั้น ลูกเฒ่า
 นั้นกินขนมมันหมดแล้ว วันนั้น
 ไม่มีอีกไปถึงเศรษฐีนั้นอีก
 ไปถึงเศรษฐี เออ เอ เราให้มันไป
 ทองชนาคนั้นไล่ไปตั้งกระบอ
 ทำอย่างไรมันใช้หมด
 เร็วขนาดนี้เล่า คิค
 คิคคี่ทั้งนั้นแล้ว ให้มันอีกครั้งหนึ่ง
 ที่นี้เอาผลมะพร้าว
 ในผลมะพร้าวนั้น ฝักเดียว
 ฝักผลมะพร้าวนั้น ฝักไปเด๋วนี้
 ให้(ไป) ชอทานนั้นอีก
 แล้วชอทาน(อีก) ชอกก็ได้
 ผลมะพร้าวนั้น
 ใค้ผลมะพร้าวนั้นไปแล้ว
 ไปไปนั้นอีก ไปถึงบ้านเพื่อน

เออ ส่วยหฺเฝียโกะปลฺลนระ
 อาเคอะฮฺอ่วยหฺเฝียโกะทอยตี
 จัวโกะปลฺลน เฝียโกะ
 หุญมฺปฺราด อะเหยอะหมงนะ
 หุญาคเตียะปฺราดฮฺอ่วยหฺเฝียโกะทอยตี
 แกะชอบเปรียเนาะอัวอะแลกอปฺราด
 ปฺราดเนาะ เกอะແၤงปฺราดเนาะทอย
 อัวอาเกอะอะเราะเจียะโกนอัวเหฺฉียะโกะ
 หมัวเหฺหมียะเนาะหมัวเหฺหมียะ เกอะเจียะหฺรุม
 อีเนาะโกะ กอชอบเปรียเนาะอัวหฺแทม
 อาปี้เจียะหลอเกอะ เกอชอบเปรียโกะ
 กอเฝียโกะปลฺลน ทอยหะกาวห
 เกอะนาปฺราดหมัวบาหะเหฺรียะ อาอฺโกะ
 จอมฮฺอ่วยหะกาวหะเรากอโกนจากเจียะ
 เกอะจีหะโหฺลอะตอยแคะเจียะกาอฺอดเด
 อะเนาะโกนเฝียโกะ โหฺรบเกอะเหฺหมีย
 ชอบเปรียโกะ เอ ชอบเปรียเนาะโกะ
 แคะสาํงหมง เจียกหฺนุํปັกอะตอย
 ปาคตอนชอบเปรียโกะเล
 ปาคตอนชอบเปรีย โอ
 โทะมะเนคเปฺริคปฺร้าวหะมะอะคัวชอบเปรียะโกะ เป็นเพชรพลอยทั้งนี้ในมะพร้าว

เออ บ้านเพื่อน(คน)นั้นอีก
 ไปหยุดบ้านเพื่อนนั้นแล้ว
 วันนั้นอีก เพื่อนนั้นอีก
 มีกล้วย มากอยู่
 เห็น(ถูก)กล้วยบ้านเพื่อนนั้นแล้ว
 วามะพราวนั้นเราแก้ไขกับกล้วย
 กล้วยนี้ ไคกล้วยนี้มาแล้ว
 เราไป(จะ)ไคแบ่ง(ให้)ลูกเรานั้นกิน
 คนละลูกนี้ ไคกินพอ
 นี้ ไหมะพราวนั้นเราไม่รู้
 ไปทำอะไรได้ ไคมะพราวนั้น
 ให้เพื่อนนั้นอีก แล้วตัวเอง
 ไคกล้วยไปสองหวี ไปนั้น
 ถึงบ้านของตัวแบ่งให้ลูกเฒ่ากิน
 ไคไม่นานแล้วมันกินหมด
 ทางนี้ลูกเพื่อนชั้น จับไคผล
 มะพราวนั้น เอ มะพราวนั้นนั้น
 มันหนักอยู่ ต่างจากปรกติ
 พัน(ขึ้น)มะพราวนั้น
 พัน(ขึ้น)มะพราวนั้น โอ

โทะมะเนคเปฺริคปฺร้าวหะมะอะคัวชอบเปรียะโกะ เป็นเพชรพลอยทั้งนี้ในมะพร้าว

โทะมะเน็คเปรีคปรั่วหะมะ
 ทอยหุมิบจ็อคอะฮ็อคเลเฝียโกะ
 ทอยเกอะมะเน็คเปรีคปรั่วโกะ โอ
 ส้างลักทาน ชักโทะเซคทีเฝียโกะ
 เหญียะขอทานหุแถม เกอะนาปฺราค
 กอโกนโกะเจียะฮ็อคโกะทอย
 ฮ็อคชะโกะปฺลอน ฮ็อคชะโกะปฺลอน
 ทีเนาะ ละเลียงอากุลาเซคทีโกะปฺลอน
 เพราะเซคทีหญียะหะกอนโหล
 ชุ่ยอคกุยางดาลอกอากุลาเซคทีหญียะ
 อากุลาเซคทีหญียะปฺลอน
 กุลาเซคทีหญียะปฺลอน
 เซคที ชุ่ยอบ โอโห อักกอนา
 โกรบหะหล้างโกะ เกอะราวหุญจิว
 แคะเกอะเจียะฮ็อค ฮี ะเนาะ
 ปะปะหะโกะระ แคะ
 ชุ่ยอบชาคโกะทอย
 ปิ ตีโกะคักทอ โทะคักซอน
 โทะคักเกุลิคหุยาค น้าป้อยคักเนาะ
 ชะแคะ ปิแปเตียะคักลอ
 อ้วยกกอปิคักโกะ อ้าวคอนชาคโกะ

เป็นเพชรทั้งนั้น
 แลวคือกักใจซีเพื่อนนั้น
 แลวได้เพชรพลอยนั้น โอ
 ส้างหลักฐาน รวยขึ้นเป็นเศรษฐีเพื่อนนั้น
 อายขอทานไม่รู้ ไคกลวยไป
 ไหลูกนั้นกับหมดแล้วนั้น
 หมดแค่นั้นอีก หมดแค่นั้นอีก
 ที่นี่ กลับไปหาเศรษฐีนั้นอีก
 เพราะเศรษฐีเขาสั่งไว้
 เป็นตายอย่างไรให้ไปหาเขา
 ไปหาเขาอีก
 ไปหาเขาอีก
 เศรษฐี คิค โอโห เราให้ไป
 ของขนาดนั้น ไคไม่วั้น
 มันไคกินหมด ฮี ที่นี่
 อย่าทำอย่างนั้นเลย เอา
 คิคดังนั้นแล้ว
 แก โบนคักทอง คักเงิน
 นั้นคักเสี้ยน ส่องสามคักนี้
 แควว แกขวางถูกคักไหน
 เรายกให้แกคักนี้! พุดขึ้นคักนั้น

อำทอนซำคโกะค้อย กาลังเหฺลียะอำคโกะเล
 หุมบิจ้อคอะรอต หุมบิจ้อคอะรอต
 ทั้กะโมะ คุวาเกอะหุโกย
 หุควา คุวาเกอะหะนกะเหฺลิวหุมวอะเรียก
 คุวาเกอะหะนกะเหฺลิว แปตอนโกะ
 แปตอนเปียะหะนกะเหฺลิวโกะกูริบอา
 แคะเทอาเปิดแคะระเนาะ
 แคะเทอาเปิดแคะโกะเล ทั้กลอแคะ
 กอหุเตียะชะหุมวักโกะระ
 เซตที่อำ หุมบิแปหุเกอะติ
 เคะชะโกะระ บิปะเกฺลึงระ
 ทั้ฮัวเนาะ เกอะฉวิหุมานชะโกะ
 เนาะแปหุเตียะชะหุมวักเลย
 ฮวออา อีโกะ ออคซาคโกะระ
 เหฺลียะอำ เหฺลียะสะนาหะนกะเหฺลิว
 เหฺลียะสะนาหะนกะเหฺลิวโกะเล
 เกอะบากาลังเหฺลียะอำคโกะระ
 เหฺลียะสะนาหะกาวหุมว ปะกอ
 หะนกะเหฺลิวเตียะกุกา แคะปักเปอา
 โปดแคะโกะ คอยเหฺลียะสะนา
 หะนกะเหฺลิวโกะเลออคชะโกะ

พุดซันคังนั้นแล้ว ขอทานนั้น
 คีอกคิจ คีอกคิจ
 ลูกลูลูกสน คุวาไคอะไร
 ไมควา คุวาไคเป็ด็อกน้าเตาซีกหนึ่ง
 คุวาไคเป็ด็อกน้าเตา ขวางซันนั้น
 ขวางซันอายเป็ด็อกน้าเตานั้นวิ่งไป
 มันเจไปตามประสามันทีนี้
 มันเจไปตามประสามันชี คักไหนดมัน
 ก็ไม่ถูกแบแต่คักเดียว ครั้นแล้ว
 เสรมรู้ หากแกขวางไม่ได้แล้ว
 หยุดเพียงนั้น แกอยามาเลย
 ทั้(แต่)วันนี้ ไคช่วยแกไหวเพียงนั้น
 นี้ขวางไม่ถูกแม่แต่คักเดียว(เลย)
 บลิวไป นั้น เหตุคังนั้น
 เขาว่า วาสนาเป็ด็อกน้าเตา
 วาสนาเป็ด็อกน้าเตานั้น
 ไคเป็นเหมือนขอทานนั้นแล้ว
 วาสนาตัวเองไม่มี ทำให้
 เป็ด็อกน้าเตาถูกลม มันปักเปไป
 ประสามันนั้น แล้ววาสนา
 เป็ด็อกน้าเตานั้นหมดแค่นั้น

สรุปคติธรรมที่ได้จากนิทานคติ

นิทานคติที่รวบรวมมาได้ มีทั้งหมด 15 เรื่อง ซึ่งสรุปคติธรรมได้ดังนี้

คติธรรม	จากนิทานเรื่อง
1. คุณค่าของความกตัญญู	คุณค่าของความกตัญญูทุกเวลาที่
2. โทษของความกตัญญู	คุณค่าของความกตัญญูทุกเวลาที่ พระยานกกระกรุม เรื่องราวบุกกกลผู้เป็นพาล ตายแล้วไปเกิดเป็นวัว เรื่องราวบุกกกลผู้เป็นพาล นางเหมวรรณตรี พระยานกกระกรุม สิ่งอุปการะแม่ หนุ่มเลี้ยงวัว
3. โทษของการคบคนพาล	พระยานกกระกรุม เรื่องราวของบุกกกลผู้เป็นพาล หนุ่มเลี้ยงวัว
4. คุณของความมีสัจจะ	นกกยงทอง
5. โทษของความไร้สัจจะ	ทำบุญให้พ่อแม่ไปสวรรค์ ทำบุญให้พระอรหันต์ไปนรก
6. โทษของความโลภ	กลองวิเศษ
7. กรรมเป็นเครื่องส่อเจตนา	
8. การไขว่คว้าอยากมีภัย	

9. วาสนาเกื้อกูลกันได้		ขอทาน
10. การไม่กังไจฟ้งเหมือนคนหูหนวก		หูหนวก

กตัตถรรพในนินทาน แสดงให้เห็นว่าชาวราญยัตถมัตถในหลักธรรม
ตามคำสอนของพระพุทธองค์ แสดงให้เห็นถึงชนบประเพณีความเชื่อ ความนิยม
โดยเฉพาะให้พอใจในสิ่งที่ไกรบัตถ ความมีสัจจะและการส่อเจตนาในผลกรรม

ตอนที่ 5

นิทานทรงเครื่อง

นิทานทรงเครื่อง

ลักษณะของนิทานทรงเครื่อง

นิทานทรงเครื่อง เป็นนิทานที่มีเรื่องราวสนุกสนาน เนื้อเรื่องสลับซับซ้อน ส่วนมากเป็นเรื่องค่อนข้างยาว บางเรื่องมีลักษณะคล้ายเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ มีเรื่อง อจินาริษยาถิ่นระหว่างเมียน้อยกับเมียหลวง ฝ่ายที่ประหลาดคือต้องเป็นฝ่ายชนะ คือ ธรรมชนะอธรรม บางเรื่องเป็นลักษณะการต่อสู้ ผจญภัย แสดงอิทธิฤทธิ์ มีของวิเศษ มีการเนรมิต เรื่องบุญบารมีของมนุษย์และอมมนุษย์ เป็นคน หรือเป็นเรื่อง ก่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจ มีเทวดา นางฟ้า เข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง ลักษณะดังกล่าวของนิทานทรงเครื่องนี้จึงคล้ายกับเทพนิยายของฝรั่ง นิทานทรงเครื่อง มักมี ไวหารเปรียบเทียบและพรรณาไวหารเพื่อให้ผู้ฟังซาบซึ้ง กวียเหตุนี้นิทานทรงเครื่อง จึงได้รับความนิยมมากและนำไปดัดแปลงตกแต่งเป็นเรื่องท่านองเดียวกันอีกมาก

กิ่งแก้ว อัครถาวร ได้กล่าวถึงนิทานทรงเครื่องไว้ตอนหนึ่งว่า "นิทานทรงเครื่องมักเล่ากันในงานทำขวัญหรืองานรื่นเริง ส่วนใหญ่นิยายนำไปเล่นเป็นลิเกละคร เนื้อเรื่องมักเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์และบรรยากาศที่วิจิตร เหมาะแก่การตกแต่งจัดฉากให้รับกับภาพพจน์"¹ นิทานทรงเครื่องที่ผู้เขียนรวบรวมมีทั้งหมด 8 เรื่อง ลักษณะส่วนใหญ่เป็นลักษณะเกี่ยวกับที่กล่าวมาข้างต้น แต่บางเรื่องมีการกลัษชาติด้วย ซึ่งต่างจากเรื่องอื่น ๆ เช่น เรื่อง "ชาละวัน"

นิทานทรงเครื่อง นอกจากให้ความสนุกสนาน ให้ความเพลิดเพลินกับแก่นนิทานอื่น ๆ แล้ว นิทานทรงเครื่องยังชี้ให้เห็นถึงความเชื่อ วัฒนธรรม ลัทธิ ประเพณีของชนชาตินั้น ๆ ทั้งให้คติเตือนใจทำให้ผู้ฟังและผู้อ่านได้เข้าใจสภาพชีวิตของมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น

นิทานทรงเครื่องเท่าที่รวบรวมมาได้มีทั้งหมด 8 เรื่อง ดังนี้

หญิงทูลศกษะเจ้ญใจ

นิทานเรื่องหญิงทูลศกษะเจ้ญใจนี้ เป็นเรื่องของความเชื่อมั่นในผลของการทำบุญ ถึงแม้ว่าตนเองจะยากจน ด้วยความศรัทธาที่มีอยู่นั้น เมื่อได้พบพระภิกษุก็มีจิตยินดีที่จะกระทำบุญ นิทานเรื่องหญิงทูลศกษะเจ้ญใจนี้ กล่าวถึงหญิงทูลศกษะเจ้ญใจนางหนึ่ง ยังชีพอยู่ได้ด้วยการขายข้าวตอก วันหนึ่งหญิงนั้นนำข้าวตอกไปขายตามปกติดังเช่นทุก ๆ วัน ระหว่างทางได้เก็บคอกบัวไปถวายสามคอก เมื่อเดินทางต่อไป หญิงทูลศกษะเจ้ญใจได้พบพระภิกษุรูปหนึ่งมาหยุดอยู่ตรงหน้าของนาง นางจึงเอาข้าวตอกที่จะนำไปขาย ถวายแด่พระภิกษุ พร้อมทั้งคอกบัวที่เก็บมาด้วย ลักครุหนึ่งนางได้ขอคอกบัวกลับคืน ด้วยคิดว่าพระภิกษุไม่ควรจะไข่คอกไม้ประดับกาย เมื่อได้คอกบัวคืนมาแล้ว นางถูกคิดได้ว่าสิ่งใดที่ถวายพระไปแล้วไม่ควรขอคืน นางจึงถวายคอกบัวให้พระภิกษุไปใหม่ พร้อมกับตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้เกิดเป็นมนุษย์และมีบุตรที่มีจริยาวัตรประดุจพระภิกษุรูปนี้ และขณะนั้นมีพรานป่าจำนวน 50 คน มาถึงที่นั้น ได้ถวายเนื้อแด่พระภิกษุ เมื่อได้ยื่นหญิงทูลศกษะเจ้ญใจอธิษฐานขอให้บุตร พรานทั้ง 50 คน จึงอธิษฐานขอให้ตนได้เกิดในชาติหน้า และให้มีมารดาประดุจหญิงผู้นี้ เมื่อหญิงทูลศกษะเจ้ญใจและพรานทั้ง 50 คน ถวายไปแล้ว หญิงนั้นได้ไปเกิดในสวรรค์ ครั้นหมดบุญจึงจุติมาเกิดในมนุษย์โลก ถือกำเนิดในคอกบัวใหญ่คอกหนึ่งใกล้อาศรมของฤๅษีคนหนึ่ง วันหนึ่งฤๅษีได้ลงไปอาบน้ำในสระ พบคอกบัวใหญ่ชนิดปกติ จึงเก็บคอกบัวคอกนั้นมา ครั้นแกะกลีบคอกบัวออกก็พบเด็กผู้หญิงคนหนึ่งอยู่ในคอกบัว ฤๅษีได้เลี้ยงเด็กหญิงไว้จนเติบโตใหญ่ และได้ไปเป็นมเหสีของกษัตริย์เมืองหนึ่ง ภายหลังนางตั้งครรภ์ และได้คลอดโอรสออกมาครั้งเดียวถึง 50 องค์ พวกนางสนมที่ริษยานาง ได้เอาท่อนไม้มาใส่ในเบาะแทนที่โอรส แล้วจึงนำโอรสทั้ง 50 องค์นั้นไปถ่วงน้ำ พระราชาเมื่อทราบวามเหสีคลอดลูกเป็นท่อนไม้ ก็กริ้วและได้สั่งขับไล่นางออกจากวัง แต่ภายหลังได้ค้นพบความจริงว่านางถูกพวกสนมใส่ร้าย จึงโปรดให้ชาวประมงไปเอาวนดักที่ปากน้ำและสามารถช่วยชีวิตโอรสทั้ง 50 องค์ไว้สำเร็จ พระราชาได้สั่งให้ทหารติดตามมเหสีกลับมา แต่พวก

ทหารเหล่านั้นนางไม่พบ เพราะกรรมเก่าที่นางเคยทำไว้คือขอของที่ถวายพระภิกษุไปแล้วกลับคืน กรรมนั้นจึงบังทำให้ทหารตามนางไม่พบ ในวันที่พระมเหสีจะหมั้นกรรมนั้น ข้างทรงของพระมหากษัตริย์เกิดตกน้ำมันวิ่งออกจากเมืองเข้าไปในป่าใกล้ ๆ กับที่อยู่ของนาง เหล่าทหารติดตามไปจึงได้พบข้างเผือกและได้พบพระมเหสีด้วย จึงได้เชิญกลับวัง กล่าวถึงโอรสทั้ง 50 องค์ ขยบเก็บคอกบัวมาเล่น ของเล่นอย่างอื่นไม่สนใจ วันหนึ่งพี่ชายของคโตะได้สังเกตเห็นว่าคอกบัวนั้นเมื่อเก็บมาใหม่ก็ดูสดสวยดี แต่พอไม่นานนักคอกบัวนั้นก็เหี่ยวเฉาไป ก็เล็งเห็นถึงความไม่เที่ยงแท้ของสิ่งต่างๆ พี่ชายคนโตจึงได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ส่วนน้องอีก 49 องค์ ภายหลังดวงตาเห็นธรรมเช่นเดียวกับพี่ชายคนโต จึงได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์หมดทุกองค์ และได้ชวนกันไปลาพระบิดาและพระมารดา เพื่อไปจำศีลที่นอกเขาจิตรกูฏ อันเป็นที่อยู่ของพระอรหันต์

ลักษณะเด่นของเรื่องนี้ คือ

1. มีการกล่าวถึงการกลับชาติมาเกิด
2. มีความเชื่อเรื่องตายแล้วเกิดตามหลักพุทธศาสนา
3. มีความเชื่อเรื่องแรงอธิษฐาน
4. แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและศรัทธาในพุทธศาสนา แม้ว่า

ผู้ยากไร้ก็ยังมิมีจิตศรัทธาในการทำบุญ

5. แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ทำดีย่อมมีเทวดาคอยช่วยเหลือ เมื่อยามตกทุกข์ได้ยาก

6. แสดงให้เห็นเรื่องของการความริบยาระหว่างมเหสีกับบรรดานางสนมทั้งหลาย

7. แสดงให้เห็นถึงการทำบุญ เมื่อถวายสิ่งของแก่พระภิกษุแล้ว เอากลับคืนยอมส่งผลให้ได้รับวิบากกรรมนั้น

สมศกเปรี้ยเต็กกค

นายเลี่ยม วัจวาริ

30 สิงหาคม 2521

สมศกเปรี้ยเต็กกค

หญิงทูกตเชื้อใจ

เหมียะตอยเตะ ปะคัวกับดูลาเตะโกะ
 หุ่นม่งสมศกเปรี้ยตักหาวคหั่วโกะ
 ปะเจียะหะเทนิคเฒะกะ เปาะหะกะ
 เกอะเหมียะซอนดูลอมคตอยคี่
 อาเขาะเจียะ เขาะเกอะพุหะกะ
 เหมียะซอนดูลอมคโกะตอย เกอะ
 หะหลังแหล่มเหมีม่ม่งโกะ ตอยปะม่ง
 ซาคโกะระ เกอะเฒะกะโกะเหมียะซอนดูลอม
 คต ตอยปะหะเทนิค ปะหะเทนิคอาเขาะเจียะ
 ตอย เกอะแหล่มอโกะเกอะหฺร่านแหล่มโกะเกอะ
 หะหลังแหล่มเหมีม ตอยเตยะกาละหฺมัวฮัวโกะ
 สมศกเปรี้ยโกะปูลอหะ หะเปาะเกอะหะกะ
 เหมียะซอนดูลอมคตอยอาอโกะ
 หะเปยะเตยะกาวหะเกาะ ป้อยคัก
 เกอะกาวหะเกาะป้อยคักโกะตอยคี่อา
 อาเขาะเจียะปูลอน อาชา ตอยฉะเอิน
 หัวโกะปูลอนระ หุ่นชะมอยหฺมัวหะกาวโกะ
 แทกหฺนุหนีเฎีวเจียตอย พิจาระนาหฺรง
 ฮัวเนาะฮัวเกอะอาปุ๊วาคเหมีโยเกีย หุบอบ
 คัวจอกตอย หฺรงหฺนุคเตยะ ออ

ครั้งกระโน้น ในกาลครั้งก่อนโน้น
 มีหญิงยากจนคนหนึ่ง
 ค้าขายข้าวตอก เก็บข้าวตอก
 ไคหำร่อยคอกแล้วคี่
 ไปขายกิน ขายได้เงิน (ค่า) ข้าวตอก
 หำร่อยคอกนั้นแล้ว ไค
 เลี้ยงชีวิตอยู่นั้น แล้วทำอยู่
 อย่างนั้น ไคข้าวตอกหำร่อยคอกนั้น
 แล้วขาย ทำการค้าขายแล้ว
 ได้มานั้นได้ชื้อมานั้นไคเลี้ยง
 ชีวิต แล้วกาลวันหนึ่งนั้น
 หญิงนั้นเล่า เก็บไคข้าวตอก
 หำร่อยคอกแล้วไปนั้น
 พบคอกบัว สามคอก
 ไคคอกบัวสามคอกนั้นแล้วไป
 ไปขายกินอีก ไปตลาด แล้วเผอิญ
 วันนั้นอีกแล้ว มีพระภิกษุองค์หนึ่งนั้น
 ออกจากนิโครธารามแล้ว พิจารณา
 วันนี้เราจะไปโปรดใคร คิดพิจารณา
 ในใจแล้ว เห็นถูก ออ

อ้าวเนาะโกะ อ้าวจะดูลายปู้ร่าคสะมคเปรี้ยวโกะ
 ขยับตัวจ๊อกตอยเล ทุมึนเเกาะหะเปียงตอย
 เถลิง เถลิงจ๊อบสะมคเปรี้ยวโกะ
 คาวเตอะ คาวเตอะสะมคเปรี้ยวโกะ
 โกะจื้อหุงตอย ขยับตัวจ๊อก เอ
 หะมอยเนาะเถลิงเตอะทุมึนหะตะทุมิกอ้าวเนาะโกะ
 เถญี่ยะ เถญี่ยะอ้าตหะกะอ้าวเนาะเป็นระ
 ขยับบะตัวจ๊อกโกะ แกะระอ้าวอ้าวเนาะโกะ
 หะก้าอ้าวเนาะอ้าวหุอาเขาะหุร่านเก้กระ
 อ้าวกอตานหะมอยระ ขยับบะตัวจ๊อกโกะเล
 เเกาะเผียะกะเหมะซอนดูลอมคักโกะ
 จุกหะเปียงหะมอยโกะตอย เเกาะกาว
 หะเกาะโกะ จุกชินาตัวหะเปียงโกะ
 กอตานหะมอยโกะตอยเนาะสะมคเปรี้ยว
 โกะขยับปูลอน เอ อ้าวกอตานนา
 กาวเนาะ ซับเผียหะมอยเนาะโกะ
 เถญี่ยะหะหุญหะญากหุมัว กาวขาว
 เมะระหุญ เนาะโกะ อ้าวเก้คณาอ้าว ออ
 ดุยังดยอหะหุญหะญากหะก้าอ้าวเคาะ
 แกะหะโกะ เก้คอะเลียงแห่งปูลอน
 พอเก้คอะเลียงแห่งหุญกหะเปียง
 หะมอยโกะตอย สะมคเปรี้ยวเเกาะแห่งตอย
 ขยับบะตัวจ๊อกปูลอนระ เอ อ้าวเนาะ
 หะเผียกอตานเนาะกหะมอย

วันนั้น เราหาไปรคหญิงนั้น
 คิดในใจแล้ว จุ่มไคบาตรแล้ว
 มา มาถึงหญิงนั้น
 หยุคยื่น หยุค ยื่นหญิงนั้น
 นั่งลงไหวแล้ว คิดในใจ เอ
 ภิกษุนี้มาหุคอยู่ต่อหน้าเรานั้น
 ทาน ทานบิณฑบาตข้าวตอกเรานั้น
 คิดในใจนั้น เอาเถิดเราวันนั้น
 ตัวเรานี้เราไม่ไปซื้อขายเอาเถิด
 เราให้ทานภิกษุแล้ว คิดในใจนั้นซี
 ไคข้าวตอกหาร้อยคอกนั้น
 ใส่บาตรพระภิกษุนั้นแล้ว ไคคอก
 บ้วนน้ำ ใส่ลงไปในบาตรนั้น
 ให้ทาน (แก่) พระภิกษุนั้นแล้วที่นี้หญิง
 นั้นคิดอีก เอ เราให้ทาน (ไป)
 คอกไม้ ธรรมคาภิกษุนั้น
 ทานจะประดับประดาไคไม่ได้ คอกไม้
 เครื่องหอมนั้น เราเอาไปเรา ไป
 ประดับประดาตบแต่งกายเราดีกว่า
 ว่าถึงนั้น เอากลีบคินมาอีก
 พอเอากลีบคินมาจากบาตร
 พระภิกษุนั้นแล้ว หญิงนั้นไคมาแล้ว
 คิดในใจอีกแล้ว เอ เรานี้
 เมื่อให้ทานนี้แก่พระภิกษุแล้ว

จีบตัวห่มอยทอยเนาะอ้าว
 จะเกอะเลียงปูลอนระแคะหุโตะ
 แคะหุเคาะหม่งเซอะ แคะหะโกะ
 ขยับซาคโกะตอยเล ปะอะติทานเลเนาะ
 พอเกอะกอตาน เฝียะกะเหมะซอนดูลอมคกเนาะ
 พอเกอะกอตานกาวหะเกาะเนาะโกะ
 เฝียะโกะเกียะตะอาหุเนาะโกะ อ้าวอะล้อยท์เกอะ
 โกองตอย หุญองกอหะมอยปักเจหะปัก
 กออ้าวอะล้อยท์เกอะหุญ ปะอะติทาน
 หอปะ ปะอะติทานตอยหุญหม่งป่วน
 ตัวหุญอะซอนโจะโกะละ เถลิงจ๊อบ
 สะนะโกะปูลอน เกอะแห่งซุนกว่าโกะกำ
 เตะหม่งจีเหวียงละมคเปรียะโกะ
 เหมิ่นสะมคเปรียะโกะปะอะติทาน
 ซาคโกะตอย ป่วนตะโกะปะอะติทานกำ
 อ้าวเนาะโกะ โหล่นเนาะอ้าวโตะป่วน
 พอกอตานหุญกอหะมอยเนาะโกะ
 หะตะโหล่นเนาะตอยอ้าวอะล้อยท์
 เกอะหุมิตี กออ้าวอะล้อยท์เกอะ
 หุญองกะสะมคเปรียะเนาะโกะ
 กออ้าวอะล้อยท์กอโตะหุมิอ้าวหุญ
 ป่วนเตาะโกะปะอะติทานซาคโกะปูลอน
 หอปะอะติทานโกะตอย ปักเจตะปัก
 สะมอยโกะ เถฐียะยะหากอ

ถึงมือพระภิกษุแล้วนี้เรา
 จะเอาคืนอีกเล่ามันไม่เป็น
 มันไม่ค้อยู่นะ ว่าอย่างนั้น
 ค้อย่างนั้นแล้ว ก็ตั้งอธิษฐานขึ้น
 พอได้ให้ทาน ข้าวตอกहार้อยคอกนี้
 พอได้ให้ทานคอกบัวนั้น
 พ้นไปจากนี้แล้วนั้น เราพลันได้ลูก
 ประจุพระปัจเจกพุทธ
 ให้เราพลันได้เกิด ตั้งอธิษฐาน
 พอตั้ง ตั้งอธิษฐานแล้วมีพราน
 ตั้งแต่หาลิบนั่นแล้ว มาถึง
 ขอนั้นอีก ได้มาเนื้อข้างนั้นบ้าง
 หุค้อยู่ใกล้ใกล้หญิงนั้น
 ได้ยินหญิงนั้นตั้งอธิษฐาน
 อย่างนั้นแล้ว พรานเหล่านั้นตั้งอธิษฐานบ้าง
 เรานั้น ก็ยวนี้เราเป็นพราน
 พอให้ทานเนื้อให้พระภิกษุนั้น
 ต่อจากนี้แล้วเราได้
 ได้แม่นั้น ให้เราพลันได้
 เหมือนอย่างหญิงผู้นี้
 ให้เราพลันได้ให้เป็นแม่เราหน้อยเกิด
 พรานเหล่านั้นตั้งอธิษฐานอย่างนั้นอีก
 พอตั้งอธิษฐานแล้ว พระปัจเจกพุทธ
 พระภิกษุนั้น ท่านยะดาให้

หนึ่งขี้เฒ่าหนึ่งขี้เก๋อ พอ
 หนึ่งขี้เฒ่าหนึ่งขี้เก๋อคอย ห่มขี้เฒ่า
 หนึ่งขี้เฒ่า อดั้นอา อาหนูโกะคอย
 สมนกเปรี้ยวโกะหนึ่งขี้เฒ่าคนโกะคอย
 ห่มอาห่มอา อ้อคอะเหี้ยกอาอีโกะคี่
 เกอะตอละโกะตอนโตะทาวพอ
 ตอนโตะคัวเคิงพอ อ้อคกาวห้ชอคักทาวพอ
 โกะคอย จู้ค้อยจี้เจอลิง จี้เจอลิง
 อะทอโตะกะคักทากงทาวหะเก๊ะ
 ทาวหะเก๊ะโกะห่มห่มโกะห่ม
 เจวี้คจี้เหวี่ยงกะละเหวี่ยะชอห่ม
 คอยแคะ ทอโกะคักทาวทาวหะเก๊ะโกะ
 คกโชนกตอนอะตูเจวี้คห่มคก คอยเคี้ยะ
 กาละห่มฮัวโกะ ทะละเหวี่ยะชอยห้โกะปูลอนระ
 หนึ่งขี้เฒ่าอะทอน หนึ่งขี้เฒ่าห่มคอย
 หนึ่งขี้เฒ่าจี้อาเจวี้คจี้หะเบาะหะกาวห้
 หนึ่งขี้เฒ่าหะเบาะเคี้ยะทาวทาวหะเก๊ะคักโกะโอ
 ทาวทาวหะเก๊ะคักเนาะ อ้อชอยห้โกะห่มชากเคี้ยะคอย
 คักโชนกห่มหนึ่งขี้เฒ่า คอยโกะแฉะ
 คอยอ้อชอยห้โกะเก็ดทาวทาวหะเก๊ะโกะเล
 เบาะนา เบาะนาคอย เกอะทาวทาวหะเก๊ะโกะ
 อ้อชอยห้โกะเล ห่มชากทาวทาวหะเก๊ะโกะเล
 เกอะป๊ะปาวเจี้ย คอยปรั้นทาวทาวหะเก๊ะโกะ
 พอปรั้นทาวทาวหะเก๊ะโกะเลอาห่มชากเคี้ยะ

ทานอนุโมทนาให้ พอ
 อนุโมทนาให้แล้ว พระภิกษุ
 ทานไป เหาะไป ไปจากนั้นแล้ว
 หึงนั้นเขาให้ทานนั้นแล้ว
 อยู่ไปอยู่ไป ห่มคอาอยู่นั้นแล้ว
 ได้เกิดเมื่อนั้นขึ้นไปอยู่บนสวรรค์
 เกิดในสวรรค์ ห่มกุศลในสวรรค์
 นั้นแล้ว จูทิลงมา ลงมา
 เกิดในคอกบัว
 คอกบัวนั้นอยู่ที่นั่นหนึ่ง (คอก)
 หนองน้ำใกล้ใกล้อยู่
 แล้ว เกิดในคอกบัวนั้น
 คอกใหญ่ขึ้นอยู่กลางหนอง แล้วถึง
 กาลวันหนึ่งนั้น ฤๅษีนั้นอีก
 เขาลุกขึ้น เขายืนแล้ว
 เขาจะไป (ใน) หนองลงอาบน้ำ
 เขาพบคอกคอกบัวคอกนั้นโอ
 คอกบัวคอกนี้ อีสินเห็นแล้ว
 คอกใหญ่กว่าเขา แล้วสวยงาม
 แล้วอิสินเอาคอกบัวนั้น
 เค็ดไป เค็ดไปแล้ว ได้คอกบัวนั้น
 อีสินชี้ เห็นคอกบัวนั้น
 ไก่บูชา แล้วคลั่งคอกบัวนั้น
 พอลคลั่งคอกบัวนั้นไปพบคอก

โกงงาคสะมค หนุ่มหน่งอะควัก
 กาวหะเกาะโกะ โกงงาคโกะโตะ
 โกงงาคมนิห์เปรี๊ยะ หนุ่มอะควัก
 กาวหะเกาะ อีซ้อยหิโกะพญาคเตียะซาดโกะทอย
 เอ ชุ่ยอะควักจ้อคโกะ โกงงาคเนาะโกะ
 หะเหวียะกับดูลาคี หนุ่มมะเกียงโตะโกน
 อัวเป็นแคะตอยคี่ คาคเตาะกอ
 เตียะไผ่แตกหนูกอเหละปู้ทอย
 เกอะเหลียงไหลโกงงาคเนาะเกอะ
 โหนกอา เกอะโหนกโก๋ อาปูลอน
 ปะอะทิตานทอยโกะ คาคเตาะเกอะไผ่
 แตกหนูกะนนตัว เกอะโกะ โกงงาค
 โกะกอหะเบคคาคเตาะเกอะเหลียง
 อาโกงงาคโกะ ทอยเหลียง
 อาโกงงาคโกะคี่ เนาะโหนกทอน
 กะตอโตะธูมายเลียง ทอ โตะหูก
 โก๋แถย สะมคเปรี๊ยะโกะปูลอน
 อะหฺวี่อะหฺวาคหฺเมียะออกกะละเหวียะซ้อยหิโกะเล
 หฺวี่หน่งโกะเตียะกาละหฺมัวฮฺวี่ปูลอนโกะระ
 หนุ่มเหลียะหฺเมียะปฺร่าณหฺมัวโกะ
 โตะปฺร่าณทอยจฺวาคอะควักเจริบโกะ
 กะเลินเจริบ จฺวาคจี้เจลิงโกะ
 เจลิงจ้อบ อ่า อ้อคสะมาปัก
 ทะละเหวียะซ้อยหิโกะเล

เก็กน้อย อยู่ในคอก
 บั๊วนั้น เก็กนั้นเป็น
 เก็กผู้หญิง อยู่ใน
 คอกบัว อีสั้นเห็นถูกคังนั้นแล้ว
 เอ คิดในใจนั้น เก็กนั้น
 ซาติปางก่อน หากว่าเคยเป็นลูก
 เราจริงแล้วไซร้ น้านมนี้
 ต้องไหลจากนิ้วมือ
 ไค่เลียงไว้เก็กนี้ไค่
 โตต่อไป ไค่โตใหญ่ ไปอีก
 ตั้งอธิษฐานแล้วนั้น น้านมไค่ไหล
 ออกจากนิ้วนี้ ไค่ให้เด็ก
 นั้นให้ลูกน้านมไค่เลียง
 เก็กนั้นไป แล้วเลียง
 เก็กนั้นไปแล้ว นี่เตียบใหญ่
 เตียบโตสู่วัยรุ่น โตเป็นสาว
 สวยงาม หญิงนั้นเล่า
 ญแลรักษาพอ (บังเกิดเกล้า) ญี่นั้นชี่
 ญแลอยู่นั้นถึงกาลวันหนึ่งนั้น
 มีพรานคนหนึ่ง
 เป็นพรานแล้วเดินในป่านั้น
 หลงป่า เดินลงมานั้น
 มาถึง อ่า อาศรม
 ญี่นั้นชี่

ทะละเหวียะซ้อยหโกะ ทุฎาเค็ยะ
 โจนทวุดทะละเหวียะซ้อยหโกะโก่แญ
 เคาะเมาะหม่งโกะคอยที ทะละเหวียะซ้อยห
 คอยเหวียะเหวียะโกะปุลอนเลเมาะ
 กะเลียงจาวหม่งโกะคอยเถลิงหะแถมเจียะ
 เอกะรัต หม่มเอกะรัตเค็งโกะ
 ปุราณเถลิงหะแถมเจียะเอกะรัต
 หม่มเมาะฮะโกะ หม่มโจน
 ทะละเหวียะซ้อยหหม่วอะโต่เจวียโกะ
 แญโก่หม่วเมาะหะทับ หม่มเมาะ
 โทะชะเหฺนะอุยัคเหฺนะรัตที เหวียะ
 แกะเคาะระแกะหะโกะเล พอฮ่า
 ซัคโกะคอยเอกะรัตโกะเหวียะ
 หม่มจ็อค หม่มจ็อค คอยเอกะรัตโกะเออ
 หม่มโทะซัคโกะแควะโกะคายที
 กอเหวียะเหวียะโกะพานา อัว
 คอยกอเปอเหวียะเปียะเหวียะ
 ฎวานบัวเหฺนอะบอนคักปอนเล
 แต่คอาเต็งแห่งปะชะเหฺนะอุยัค
 เมาะนาฎวานบัวเหฺนอะบอนแต่คอาจอบ
 ทะละเหวียะซ้อยหโกะ ทุฎบาฎลาย
 ทะละเหวียะซ้อยห กอฎวานบัว
 กอทะละเหวียะซ้อยห โอ
 ทะละเหวียะซ้อยหโกะคูละ

ฤษันั้น เห็นลูก
 ลูกสาวฤษันั้นสวยงาม
 ค่เล็ศอย (ที่) นั้นแลวก็ ฤษั
 แลวพรานนั้นเล่าที่
 กลับคืนจากนั้นแลวมากกราบทูล
 พระมหากษัตริย์ มีพระมหากษัตริย์เมืองนั้น
 พรานมากกราบทูลพระมหากษัตริย์
 เค็วนี้ว่าอย่างนั้น มีลูก
 ฤษัคนหนึ่งกลางป่าน
 สวยงามไม่มีใครเหมือน หากได้
 เป็นพระมเหสี (ของ) มหาราชก็ เขา
 ว่าก็แล้วว่าอย่างนั้นชี พอพูด
 อย่างนั้นแลวพระมหากษัตริย์นั้นเขา
 มีใจ มีใจ แลวพระมหากษัตริย์นั้นเออ
 หากเป็นเช่นนั้นจริงนั้นแลวก็
 ให้พรานนั้นพาไป เรา
 แลวให้ทหาร (ของ) เขา
 ขนมนมเนยมากมายชี
 ออกไปรับมาทามพระมเหสี
 ได้ไปขนมนมเนยออกไปถึง
 ฤษันั้น เข้าไปหา
 ฤษั ให้ขนมนมเนย
 ให้ฤษั โอ
 ฤษันั้นอุคมชี

ระบุเคาะ แคะอิดชา กาละหะละโกนโกะ
 แคะแตกเหาะเหิมิกโหมค้อออก แคะแตก
 โหล่เหิมิกโหมค้อออก ตอยละโกนโกะ
 หะละแตกเอะลิงโกะ พอหะละแตกเอะกะหุมัว
 ตอยเนาะแคะหะละแตกเอะลิงโกนจ้อบ
 ถึปอนโจ๊ะหะจิก อะซอนโจ๊ะชาโกนหุมัว
 โจนจ้อบอะซอนโจ๊ะหะละ เหี้ยะชิมโกะ
 โกะแคะกะตอโตะเอะลิงโกนงาค้อออก
 ปะฮ้อกถาลอรวาว ฮ้อกแคะกาละเปรี้ยว
 เหวียะเหะเหี้ยะเหิมิกโกะ เหวียะเหะลิยะเหี้ยะ
 เหี้ยะซอนโจ๊ะโกะ เหวียะเหะเหี้ยะ
 กอโตะโกนสะมกเปรี้ยว คิหุรวัวโจะ
 เอะลิงอะตอโตะสะมกเปรี้ยวโกะตามโกน
 อะซอนโจ๊ะ โกะตอนตอยเนาะวีเปรี้ยว
 ป้อยโจ๊ะโกะ แคะจุกกอเปียะฮีบฮ้อก
 จุกกอเปียะฮีบฮ้อกจุกกอฮีบ ตอยแคะ
 กอเก็ดสะเกาะแคะโกะ อาเหาะเหาะค้ำคบี
 แคะกอะนะเหาะโกนง้าคโกะฮ้อก
 ตอยแคะเก็ดแห่งฮูหุมัวหะกุก
 แคะหุลกหุมิกหุลกฮูลอนเคาะ
 แคะหะเค็ดโหล่กอะนะย ก็เก็ดหุยาคโอรบโหล่
 เคาะ ฮ้อ แคะโอรบโหล่โกะตอยระพอแคะ
 จ้อบหะเกฮัวคี้ แคะกอกเก็ดหะเกาะ
 แคะระ เอ้อ แคะเจาะโหล่โกนง้าคโกะ

ไม่คี่ มั่นอิจฉา เมื่อคลอกลูกนั้น
 มั่นผูกหน้าตาเสียหมด มั่นผูก
 ไว้หน้าตาหมด แล้วเมื่อลูกนั้น
 คลอกลอกมานั้น พอคลอกลอกมาได้หนึ่งคน
 แล้วที่นั่นมันคลอกลอกมาลูกถึง
 ที่สี่สิบเจ็ด ห้าสิบทั้งลูกหนึ่งคน
 ลูกถึงห้าสิบคนคลอกลอ ส่วนเล็ดคนนั้น
 นั้นมันเกิดมาเป็นเด็กหมด
 ค้วยเหตุอย่างไรวะ เล่า เหตุว่าเมื่อหญิง(นั้น)
 ปรารถนาเอานั้น ส่วนพราน
 ห้าสิบนั้น ปรารถนา
 ได้เป็นลูกหญิง (นั้น) ก็พวกนั้น
 มาเกิดหญิงนั้นที่ลูก
 ห้าสิบ (คนนั้น) เกิดขึ้นแล้วนี้หญิง
 สามสิบ (คน) นั้น มันใส่กับหีบหมด
 ใส่ในผอบใส่กับหีบ แล้วมัน
 ให้ข้าทาส (ของ) มันนั้น ไปตังน้ำแม่น้ำ
 เสีย มันให้เอาเด็กนั้นไปตังหมก
 แล้วมันเอาไม้มาหนึ่งทอน
 มันหาขมิ้นทาน้ำมันคี่
 มันนอนไว้ในกระตัง แล้วเอาผ้าคลุมไว้คี่
 ฮ้อ มันคลุมไว้นั้นแล้ว พอว่า
 ถึงเที่ยงวันนั้น มันให้ข้าทาส
 มันแล้ว เอ้อ มันเก็บเด็กนั้นไว้

แคะจุกโหลฮับแคะหูกะทะ เปิดคำคณน
 พอแคะเจ้าอะเน็กโหลทอยอีโกะ
 แคะทอนอาทะแถมเจียะเอกะรัก ทอย
 แคะเจ้าโหลซุ แคะหะแถมเจียเอกะรัก
 เอกะรักเหญียะเหมีน หะหมูเนาะแคะฮำ
 หะหมูเนาะโกนหะละแคะระ อุ กบโก๋แฉย
 คัวเคิงเนาะหนิหมัวเกอะทอบโกนเหมียะรัก
 แคะหะแถมทอยเอรักเหญียะหะหุญิหะหุญาค
 ดุยงอชอยทอย เหญียะเจอลิงหุรง
 เจอลิงเปอเกอะเหมีกโกนเหญียะโกะเล
 เจอลิงเกอะทอย พอปักคำวังหุญาคเตียะ
 โอ โคนโตะซุ อะเฮียเลเนาะ เทีย
 เทียหะลโตะ เนาะแคะหูกะทะ
 ชะเพนะดยาคเนาะเจ้าโหลอะคัวเคิงทอยหูกะทะ
 แคะหะโกะ ชะเปรียหนิ โคนเกลิงโตะซุ
 ซักเนาะ เจียะกาแคะหูกะทะ แคะหะโกะ
 ทอยหุรวัตะโกะแคะฮำ เหญียะเปรีย
 ป้อยโจะโกะ โอ โคนหนิถ้ำล่อแคะ
 เกอะโตะซุ อือ คีนเจ้าโหลเลเคิงโปย
 จะหล่มหลัก เตาะ แคะบูเยโยเลระเนาะ
 เอกะรักโกะฮำอีโกะทอย เหญียะทอนอีโกะ
 กอเหลียะเหมียะ ฮำกอเหลียะเหมียะโกะ
 เกิดนาชะเพนะดยาคเนาะ กอเกิด เพนะดยาค
 เนาะอะลองนาอะ ชะตามตะละเทรียะซอฮ์เตะ

มันใส่ดิบไว้มันยังไม่ได้ทิ้งน้ำหรง
 พอมันเก็บซ่อนไว้แล้วนั้น
 มันขึ้นไปกราบทูลพระมหากษัตริย์ แล้ว
 มันเก็บไม้ไว้ มันกราบทูลพระมหากษัตริย์
 พระมหากษัตริย์เขาไคยีน เคียวนี้มันพูด
 เคียวนี้มันลูกคลอกแล้ว อุ เหมาะสมสวย
 ในเมืองนี้ใครไม่มีได้เหมือนลูกมหาราช
 มันกราบทูลแล้วพระมหากษัตริย์เขาตบแต่ง
 ประดับประดาแล้ว เขามาดู
 มาดูไค้หน้าลูกเขานั้นชื
 มาไค้แล้ว พอเปิดดูเห็นเข้า
 โอ ลูกเป็นไม้ โกรทนี่ โกรท
 โกรทอย่างไรเป็น นี่มันไม้ไค้
 พระมเหสีนี้เก็บไว้ในเมืองไม้ไค้แล้ว
 ว่าอย่างนั้น แต่เมีย (เป็น) คนลูกมาเป็น
 ไม้แบบนี้ ไช้การมันไม้ไค้ ว่าอย่างนั้น
 แล้วพวกเหล่านั้นมันพูด เหล่าพวก
 ลามสืบคนนั้น โอ ลูกคนอย่างไรมัน
 ได้เป็นไม้ อือ ขึ้นเก็บไว้ชืเมืองเรา
 จะฉิบหาย พวกมันบูเหยใหญ่ทึ้น
 พระมหากษัตริย์นั้นพูดอย่างนั้นแล้ว เขาขึ้น
 นั้น ให้พราน พูกับพรานนั้น
 เอาพระมเหสีนี้ ให้เอาพระมเหสีนี้
 ส่งไปให้ทฤษีโนน

แกะทะโกะ พอเจียะกาอำซำคโกะตอย
 เหลือยะเหมียะโกะ เกอะนาชะเหฺนะญั๋ยาคโกะตอย
 เหลือยะเหมียะโกะอะนา อะเนาะปุลอน
 เอกะวัคโกะซุ่ยบอะควัจจอกโกะระ
 ชิด อือ ชานหม่งกอเลซาน
 ทอยชิดโจะชิด เอ ฮาญนิตะเนาะ
 แคะจะฉิดชาเหฺนียะเกาะฮา ซุ่ยบอะโกะตอย
 ปะปะทะโกะระ ฮัวทอฮัวเนาะโกะ
 ฮำกอหฺร่วท่างาเตาะ ทะหลั่งเตาะแคะเดฺลึง
 เก็ด ทะเหฺนิก เจียเตาะเกะ กอกาน
 โหล่เหมิกเคิง กอคิงโหล่เหมิกเคิงโกะ
 กอออก (กระแอม) คิงโหล่ตอย
 หัวเหฺนียะกอแคะทองทะตอน พออำ
 ซำคโกะตอย กออะซอมโกะตอย
 หฺร่วมนี้ท่างา หฺร่วทะเหฺนิก
 เหฺนียะหฺร่วปงเตาะเล แคะเก็ด
 คิงโหล่ปานเคิงโกะเล พอฮัวดูลู
 จีโกะดี เหฺนียะหฺร่วเค็ดสะมคปุ๋ย
 ทะโกะ แคะเกอะโกนจำคทะโกะ
 แคะโหฺรบเกอะหีบทะโกะแคะอา
 แคะทะเป็ดจีบีเหฺนียะเกาะ ทะเป็ด
 จีเหาะคาคทะตอม แคะจีทะเป็ด
 พอแคะจีทะเป็ดทะ โกะตอย พอฮัวเหฺนียะ
 ตอนอโกะ เหฺนียะ เหฺนียะทองทะตอน

ว่าอย่างนั้น พอใช้พูตอย่างนั้นแล้ว
 พรานนั้นพระมเหสีนั้นไปแล้ว
 พรานนั้นเอาไป ทางนี้เล่า
 พระมหากษัตริย์นั้นคิดในใจนั้น
 กิด อือ รักอยู่ก็ยังรัก
 แล้วคินั่งคิด เอ หรือคนเหล่านี้
 มันจะฉิดจกกันหรือ คิดคังนั้นแล้ว
 อย่าทำอย่างนั้นเลย เย็นวันนี้นั้น
 พุคกับพวกชาวประมงทั้งหลาย จำนวนมาก
 มันมาเอา แห อวนเหล่านั้น ใ้กัน
 ไ้หน้าเมือง ใ้ซึ่งไ้หน้าเมืองนั้น
 ใ้หมด (กระแอม) ซึ่งไ้แล้ว
 รุ่งเช้าใ้มันคิงขึ้นมา พอพูค
 อย่างนั้นแล้ว ใ้หฺนุญตแล้ว
 พวกชาวประมง พวกแห
 อ้ายพวกอวนทั้งหลาย มันเอา
 ซึ่งไ้ปากเมืองนั้นชี่ พอเวลาเย็น
 ลงนั้นก็ เหล่าพวกข้าหาสหญิง
 เหล่านั้น มันไ้เค็กเหล่านั้น
 มันจับไ้หีบเหล่านั้นมันไป
 มันหุ่มลงแม่น้ำกัน หุ่ม
 ลงหึ่งน้ำกลางคีน มันลงหุ่ม
 พอมันหุ่มลงเหล่านั้นแล้ว พอรุ่งเช้า
 ชนนั้น เขา เขาคิงเอาขึ้น

พอตองหะตอน เหยียะเหเหนก
 ตะโกเล พอตองตะโกเล
 เปียะฮับตะโกเลแคะแกงตอนเล
 เปียะฮับจุตโหลโกนงาคตะโก
 ฮ่าแปกอะหรีโหม่นโตะกะลาเหญียะกก
 อือ แก่งตอนเจดิง ตอนม็อกหรง
 โอ โตะโกนงาคหะมะ โคนงาคตั้ง
 ปอน โจ๊ะหะจิกอะซอนโจ๊ะสำหะฮอดโก
 โตะโกนงาค ตอนหะแถมเจียะเอะกะรัต
 หะแถมเจียะเอะรัตนากอเอะการัต
 เอะกะรัตหุฎากตะโกนงาคตอย เอ
 หนุมโถสะคักขานโถหมักตา
 โถหมักตาตอยโกนงาคกอย
 ป่าออก กอบับหะเหมียะเตาะเหลียงโหล
 โคนงาคโกะ เหลียงหะเจียะโหล
 ตอยตะอะเตะปูลอนโกะ เหลียงหะเหมียะ
 ตามเก็ดนาชะเหนะญ้าคโกะปูลอน
 เก็ดนาเกะ ฆาคอะราว ชะเหนะญ้าค
 โกะญ้าคหุหม่าน เหลียงหะเหมียะโกะ
 หุยก หุยกนาหุหม่านเหลียงหะเหมียะโกะ
 คงตอนเลเตาะโหลอะตุเอะริบ
 เตาะโหลอะตุเอะริบโกะตอยละโกะเล
 หะนาอินเกอะชีตคน หะนาอินชีตคน
 อินเกอะปูละโหมคหุละหุยมหรงจีเอะลิง

พอดึงเอาขึ้น ยกแห
 เหล้านั้นชี พอดึงเอาขึ้นนั้นชี
 อ้ายหีบเหล้านั้นมันติดขึ้น (มา) ชี
 อ้ายหีบใส่เล็กไว้เหล้านั้น
 พุดตามภาษามอญเป็น "กะลา" เขาเรียก
 อือ ติดขึ้นมา ขึ้นเปิดดู
 โอ เป็นเด็กหั้นนั้น เด็กตั้ง
 ลี ลีบเก๋าหาลิบหั้นหมคนั้น
 เป็นเด็ก ขึ้นกราบพูลพระมหากษัตริย์
 กราบพูลพระมหากษัตริย์เอาไว้ถวาย
 พระมหากษัตริย์ เอ พระมหากษัตริย์เห็นถูก
 เด็กแล้ว เอ มีความเมตตารักใคร่
 เมตตาธรรมแล้วเด็กนั้น
 พอให้พี่เลี้ยงหั้นหลายเลี้ยง
 เด็กนั้นไว้ เลี้ยงดูไว้
 แล้ว (ถูก) ทางโน้นอีกนั้น พราน
 ที่เอา พระมเหสีนั้นไปอีก
 เอาไปได้ ครึ่งทาง พระมเหสี
 นั้นเกินไม่ไหว พรานนั้น
 อุ่ม อุ่มไปไม่ไหวพรานนั้น
 เห็นอัยขึ้นชีหั้นไว้กลางป่า
 หั้นไว้กลางป่านั้นแล้วเมื่อนั้น
 ทิพยอาสน์ไค้หั้นไหว ทิพยอาสน์หั้นไหว
 พระอินทร์ไค้ลืมตา (หั้น) พันคูลงมา

ภูเขาชะเห่นะอุยัคโกะ และลำน้ำ
 และหะกัทะนาหุมงอะตุเจริบโกะคอย
 อินจีเอสิงหนิมคกโกะโทะโชนนุปราชาค
 อะควเจริบโกะ โทะโชนนุปราชาคคอย
 เหนะอุยัคโกะเกอะ หุมงปะทะตาวหุมง
 คัวเจริบโกะเล หนิมคกโทะลกอ
 โกรบอะซอบเจริบเจียะ หนุมอะควโกะหะมะ
 เหนะอุยัคโกะหุมงอะควโชนนุปราชาคโกะ
 คอยหุมงอาหุมงอาอีโกะเหียะ
 เค็กเปริยป้อยโจะโกะปลอนระ
 และกโกะโกะโกะปลอนโกะ
 เหญียะอุยัค อัวอุยัคเหญียะ เหญียะ
 อุยัค อัวอุยัคเหญียะ โกะระเอร็ค
 เหญียะแหมงอะลึงหุมง อะเคะจ็อคเหญียะโกะ
 และหะเนมหุมง อะลึงเอร็คเหมิน
 และคอย แคมตอนอะราวอะราโกะ
 แคมอะราวอะราและอิกฉาและหุโตะแฉะ
 มัวชาคโกะ แฉะเอร็ค
 เหญียะกอรัวอะมาคเฉาและแฉะ
 อาแป็กเล แฉะอาแป็กเหนะอุยัคโกะ
 อะควเจริบโกะ แป็กหุหะเปียะ
 อัวคอาชิดชิดปราสาคโกะชะหุหะเปียะ
 ปราสาคโกะ เพราะชะเห่นะอุยัคโกะ
 ปะฮอกถาลอหุหะเปียะ เหนะอุยัคโกะ

เห็นพระมเหสีนั้น ต้องลำบาก
 ต้องทุกขเวทนาอยู่กลางป่านั้นแล้ว
 พระอินทร์ลงมาปฏิบัติให้เป็นปราสาท
 ในป่านั้น เป็นปราสาทแล้ว
 พระมเหสีนั้น อยู่อาศัยอยู่
 ในป่านั้น นิรมิตไว้ให้
 สัมภาระของกิน อยู่ในนั้นทั้ง
 พระมเหสีนั้นอยู่ในปราสาทนั้น
 แล้วอยู่ไปอยู่ไปนั้นพวก
 ขาหาสหญิงสามสิบนั้นอีกเล่า
 มันให้เป็นไปอีกนั้น

เขาคำหาเรา เราคำหาเขา เขา
 คำหาเรา เราคำหาเขา นั้นแล้ว
 พระมหากษัตริย์เขาคอยฟังอยู่ ทางโน้นใจ
 เขานั้น มันของใจอยู่ ฟังพระมหากษัตริย์
 ได้ยินเข้าแล้ว รู้ซึ่งเรื่องราวนั้น
 รู้เรื่องราวมันจริงมันไม่เป็นจริง
 ลึกอย่างนั้น ทันใดนั้นพระมหากษัตริย์
 เขาให้พวกอำมาตย์เสนาทั้งหลายออก
 ไปตามชี ออกไปตามพระมเหสีนั้น
 ในป่านั้น ตามไม่พบ
 เดินไปซิดชิดปราสาทนั้นแต่ไม่พบ
 ปราสาทนั้น เพราะพระมเหสีนั้น
 ค้วยเหตุอย่างไรงี้ไม่พบ พระมเหสีนั้น

หูวิ้วหะลามปายโกะแคะหื้อออกแนม
 หูวิ้วหะลามปายหะลามปายชัคลอรา
 หะลามปายตะจู้คกกาวหะเกาะ
 ทอยเกะอะเลียงโกะระ หะลามปาย
 ที่โกะที่อะเลียงเทาะโกะระ
 ที่เกะอะเลียงคกกาวหะเกาะโกะ
 หะลามปายโกะระตะประหนูเอะกรัก
 ตะแตะก ทอนอะเลียงหนูกอ
 หะมอยโกะ ทอยหุ้มอาหุ้มอาอีโกะ
 โกงงัก อะเนาะปูลอนโกะเล
 อะตอทอนโตะธูมายเลียงทอย
 โกงงักเตาะโกะปูลอนตี้ กาลังห้วน
 หุ้มโกะ หุห้วนหุ้มโกะ ตะจ้อค
 ห้วนชะคกกาวหะเกาะ ทอยกาวหะเกาะปูลอน
 พอเสียวหุ้มวัก เกะหุ้มวัก เสียว
 หุ้มวัก เกะหุ้มวักหะโกะ เม็ก
 จ้อคเซ็งสะคักกอกาวหะเกาะ โกงงัก
 (ไอ) ทอยหุ้มอาหุ้มอาหะญัก
 โกะปูลอน พอออกหะเหวียะ
 หะลามปายโกะระ อะเนาะปูลอน
 อะควักเต็งโกะเงินเอะกรัก เงิน
 เอะกรักโกะจู้ลอน จู้ลอน
 เกะหุ้มมาน แทกหุ้มหะลัง
 แทกหุ้มหะลังหุวิมเตียหุลูบเอะวิบเลย

เวรบาปนั้นมันยังไม่หมดเลย
 เวรบาปบาปอย่างไรเล่า
 บาปเมื่อใส่คอกบัว
 แล้วเอากลับคืนนั้น บาป
 ที่นั้นที่เอากลับคืนเสียนั้นแล้ว
 ที่เอากลับคืนคอกบัวนั้น
 บาปนั้นแล้วคงพักพรากจากพระมหากษัตริย์
 คงออก ทอนกลับคืนจาก
 พระภิกษุ นั้น แล้วอยู่ไปอยู่ไปนั้น
 เด็ก ทางนั้นอีกชี้
 เตียบโตเป็นหนุ่มรุ่นแล้ว
 เด็กเหล่านั้นอีกชี้ กาลังเล่น
 อยู่ นั้น ไม่เล่นอะไร ชอบใจ
 เล่นแต่คอกบัว แล้วคอกบัวอีก
 พอเฒ่าคอกหนึ่ง เอาคอกหนึ่ง เฒ่า
 คอกหนึ่ง เอาคอกหนึ่งอย่างนั้น ค่าย
 ใจนิยมชมชอบคอกบัว เด็ก
 (ไอ) แล้วอยู่ไปอยู่ไปพระมเหสี
 นั้นอีก พอหมดเวร
 บาปนั้นแล้ว นี่อีก
 ในเมืองนั้นช่าง (ของ) พระมหากษัตริย์
 ช่าง (ของ) พระมหากษัตริย์ทมมัน ตกมัน
 รังไม่อยู่ ออกจากโรง
 ออกจากโรงวังหนีเข้าป่าเลย

เงินโกะ เงินโกะหุดบถุริบทยเล
 เหมียเงินโกะเลเปียก เปียกเงินโกะ
 หุหะเปียะ เปียกหุหะเปียะทยตี้
 อาอาเงินโกะ อาหูกาเคิงโกะทย
 เงินโกะอาจ็อบปราชาคชะเหณะ อุ๋ยากโกะ
 เงินอาหุม่งหุม่งอะโกะ หุม่งตาม
 ปราชาคเหณะอุ๋ยากโกะระ เงินโกะ
 อาหุม่ง บั้วถูราวเหมียเงินโกะ
 เปียกอาเปียกเดลิงเปียกเปียก
 อาจ็อบโหล่นปราชาค หะเปียะเงินโกะ
 หุม่งตามโหล่นปราชาคโกะ
 หะเปียะข้าเงินหะเปียะข้าชะเหณะอุ๋ยากเลเนาะ
 หะเปียะพอรอม พอหะเปียะอโกะทย
 อะเลียงจ็อบโกะหะแถมเจียะเอะกะรัด
 หะแถมเจียะเอะกะรัดทย เอะกะรัดเหมินเตียะ
 โอ เงินหะคักเกุญียะกอละหุ่ม
 ตามปราชาคโกะเหณะอุ๋ยากเกุญียะ
 กอละหุ่มอโกะ แะเอะกะรัด
 กักเป่อหุเลียะเปียะเตาะคักหุม่งหลังชาน
 แต่คอาเคิงชะเหณะอุ๋ยากโกะปลอน
 แต่คเคิงแห่งชะเหณะอุ๋ยากโกะ
 เดลิงเกอะหุดบถุริบจ็อบเคิง
 หะหุเลิบฮุมทยโกะทยตี้หุม่งโกะ
 บักกะทยอะเรมเลเนาะ ทยโกะ

ช้างนั้น ช้างนั้นเข้าป่าแล้ว
 ความช้านนั้นก็ตาม ตามช้านนั้น
 ไม่พบ ตามไม่พบแล้วก็
 ไปไปช้านนั้น ไปจากเมืองนั้นแล้ว
 ช้างนั้นไปถึงปราสาทพระมเหสินัน
 ช้างไปอยู่อยู่นั้น อยู่ที่
 ปราสาทพระมเหสินันแล้ว ช้างนั้น
 ไปอยู่ ภายหลังความช้านนั้น
 ตามไปตามมาตามตาม
 ไปถึงปราสาท พบช้านนั้น
 อยู่ที่ปราสาทนั้น
 พบทั้งช้างพบทั้งพระมเหสินัน
 พบพอรอม พบพบเข้านั้นแล้ว
 กลับถึงนั้นกราบทูลพระมหากษัตริย์
 กราบทูลพระมหากษัตริย์แล้ว
 พระมหากษัตริย์ไต่ถาม โอ ช้างทรงเขา
 ก็อยู่ที่ปราสาทพระมเหสินัน
 ก็อยู่ที่นั่น เอาพระมหากษัตริย์
 เรียกทหารทั้งหลายที่ของร้องป่าว
 ออกไปรับพระมเหสินันอีก
 ออกรับพระมเหสินัน
 ให้ได้เข้าถึงเมือง
 โสรจสรงแล้วนั้นแล้วก็อยู่เป็น
 ปกติคังเดิมที่นี้ เสร็จแล้ว

เหยอะโกน เหมียะซอนโจโกะปุลอนระ
 โจนโชนกโกะระ พอโชนกตอน
 ทอสะมายเลียงโกนโกะหฺวอนตัก
 กาวหะเกาะโกะตี้ เหยอะปาระมอยโกะ
 จ็อบเจดิงระ โจนโกะนะ
 หฺวากแตะกาวหะเกาะโกะพอฮฺวเฮฺลึงหฺมู
 กาวหะเกาะโกะแต๊ะเสียะแต๊ะหะเฮียเล
 หฺวอนอาแต๊ะเสียะหะเฮียตี้
 โจนโชนกโกะ คิคจาระนาหฺร่ง
 ออ กาวหะเกาะเนาะโกะ แต๊ะหฺมัว
 กาเจตะนา แกะเตียะเสียะเตียะ
 หะเฮียหฺม่งเฮอะ โปยเนาะโกะ
 หฺมูกอเจตะนาทอย หะตะเนาะ
 โปยเตียะเสียะเตียะหะเฮียบอ
 กาวหะเกาะเนาะก่าระเฮอะ ชิคคิจาระนา
 เกอะฮฺโกะทอยตี้ เหนียะแกะ
 ปาระมอยโกะจ็อบเจดิง จาระนา
 หฺวากซาคโกะทอยเกอะโกะของหฺวียะเกียตี้
 อะทอโตะป้อคเจตะปู้คองกาวโกะ
 อะหฺยงอะหฺลือหฺม่งหะเปียงชฺงาเจดิง
 คักปอนโตะป้อคเจตะปู้ค โตะ
 ป้อคเจตะปู้คทอยฮฺกอเตะปอนโจะหะจี้คโกะระ
 ออ เตะนะ กาวเนาะหฺม่งหฺกเกอะระ
 กาวเนาะโตะหะมอยระ ทอยเตะ
 หฺม่งอะเนาะอาหฺวืออาหฺมิเหมียะอาณะ
 แกะหะโกะ โปยหฺม่งอาโกะแต๊ะ

ลูกรัก ทำสิบนั่นอีก
 ลูกคนโตนั้น พอโตขึ้น
 โตเป็นหนุ่มรุ่นลูกนั้น เล่นดอก
 บัวนั้น ค่ายบารมีนั้น
 มาถึงแล้ว ลูกนั้นนะ
 เห็นถูกดอกบัวนั้นพอดแคกล้าหนอย
 ดอกบัวนั้นมันเฒ่ามันเหี่ยวซี
 เล่นไปมันเฒ่าเหี่ยวก็
 ลูกคนโตนั้น คิคพิจารณา
 ออ ดอกบัวนั้นมันไม่มี
 เจตนา มันต้องเฒ่าต้อง
 เหี่ยวอยู่หนอ เรานั้น
 มีค่ายเจตนาแล้ว ต่อไปข้างหน้า
 เราต้องเฒ่าต้องเหี่ยวประจักษ์
 ดอกบัวนี้บ้างแล้วหนอ คิคพิจารณา
 ได้ดังนั้นแล้วก็ ค่ายเหตุ
 บารมีนั้นมาถึง พิจารณา
 เห็นอย่างนั้นแล้วได้ธรรมสังเวช
 บรรลุเป็นปัจเจกพุทธหรือฟั่น
 มีจิตวิวัฒน์มีมาตรจิรวมา
 พร้อมเป็นพระปัจเจกพุทธ เป็น
 พระปัจเจกพุทธแล้วพอกับน้องสืบลีเก้านั้น
 ออ น้องนะ พี่อยู่ไม่ได้แล้ว
 พี่เป็นพระภิกษุแล้ว แล้วน้อง
 อยู่ที่นี่อยู่รักษาพ่อแม่ไปนะ
 ว่าดังนั้น เราอยู่ไปนั้นมัน

หูเป็นแคะหูปลิว เทกาวหะเกาะ
 ทอมโปยหวานหุระฮัวเนาะโกะหุมัว
 กอเจตะนาเตาะเลียงเตียะเตียะเสียะ
 เตียะหะเอี้ย โปยเนาะหุมงอา
 โปยพูโยไหนกทอนโปยเตียะเสียะ
 หะเอี้ยคอบกาทาวหะเกาะเนาะกัระ
 เญียะแคะหะโกะ ฮักกอเตะ
 ทอยเตะเตาะโกะหุเม็เตียะฮิโกะ หะจาวะนา
 หุรง เกอะโถฆางหุเวียเก็ปะเลโยตะ
 ป็อคเจตะปุกคอกฮัหะออกเลย
 ฮัอะฮอนโจะ พอโตะบ็อคเจตะปุกโกะ
 อ็อคฮิโกะทอย ฮักกอหุมิหุเมียะโกะ
 อ็อค ฮักกอหุมิหุเมียะหะหุเนาะโกะ
 โปยโตะป็อคเจตะปุกคอบระฮ็อกระ
 โปยเนาะหุมงอะกัวเก็งกอหุมงหุเกอะ
 โปยแตะอาฮอนทานหะมอย
 โตะหะเตียะคัวกาคอบเทอจิกตะกุกเตะโกะ
 แตะฮาระ ฮักหะโกะ
 หิเนาะทอนเนาะเล ฮักอะหุเอียง
 หะแถมเจียะหุมิหุเมียะโกะ
 กะเลาะหุมิ หุเมียะทอยเล
 ป็อคเจตะปุกเลย อะลันอาเตะ
 อะคัวกาคอบเทอ จิกกุกเตะฮ็อกละ
 อะลันอาหุมงหำป็อคเจตะปุกคะตาว
 คอบเทอจิกตะกุกเตะ ปะตะตาวแตะหุมง
 ทอย หุเอียงเนาะโกะ คักปอน
 อ็อคหะโกะ

ไม่นั่นนอนหุระก นั้นคอกบัว
 ที่เราเล่นทุกวันนี้ไม่มี
 ด้วยเจตนาทั้งหลายยังต้องตองเงา
 ต้องเหี่ยว เราน้อยไป
 เราแก่โตขึ้นเราตองเงา
 เหี่ยวเหมือนกับคอกบัวนี้บ้างแล้ว
 เขาพูดอย่างนั้น พุทกับน้อง
 แล้วน้องเหล่านั้นได้ยินดังนั้น พิจารณา
 ได้ธรรมสังเวช เลียบรรลุเป็น
 พระปัจเจกพุทธทั้งหมดเลย
 ทั้งห้าสิบ พอเป็นพระปัจเจกพุทธนั้น
 หมคนแล้ว พุทกับพอมั่น
 อ็อค พุทกับพอมั่นเดียนั้น
 เราเป็นพระปัจเจกพุทธแล้วหมดแล้ว
 เราน้อยอยู่ในเมืองก็อยู่ไม่ได้
 เราต้องไปอยู่ดิน (ของ) พระภิกษุ
 ต้องอยู่บนยอดเขาจิตรกฏโน้น
 ต้องไปแล้ว พุคอย่างนั้น
 ที่นั่นตอนนั้น พุค (ของ) เรือง
 บอกกับพอมั่น
 ลาพอมั่นเสร็จแล้ว
 พระปัจเจกพุทธเลย เหาะไปใน
 ในที่ยอดเขา จิตรกฏโน้นหมด
 เหาะไปอยู่ถ้ำพระปัจเจกพุทธบน
 ยอดเขาจิตรกฏโน้น อาศัยอยู่
 แล้ว เรืองนั้น สมบูรณ์
 หมดเพียงนี้

ปลาหมอ

นิทานเรื่องนี้ กล่าวถึงปลาหมอตัวหนึ่งมีลูกเป็นสัตว์สี่ตัว คือ เป็นราชสีห์ เป็นเสือ เป็นจระเข้ เป็นม้า และลูกลูกทองเป็นมนุษย์ เมื่อลูกเจริญวัยขึ้น แม่จึงเรียกลูกทั้งห้ามาสั่งความ ให้ลูกทั้งห้าแยกย้ายกันไปหาที่อยู่อาศัยกันใหม่ จระเข้ให้อยู่ในน้ำ เสือกับราชสีห์ให้ไปอยู่ในป่า ลูกที่เป็นมนุษย์ให้ไปกับม้าซึ่งเป็นพี่ ไปไหนให้ไปด้วยกันอย่าแยกกัน ลูกทั้งห้าก็ฉาแม่แล้วแยกย้ายกันไป ม้ากับมนุษย์ไปด้วยกัน และได้พบกษัตริย์ทั้งเจ็ดนาง จึงได้เล่นซ่อนหาฟันกันขึ้น ลูกปลาหมอที่เป็นมนุษย์ขณะนั้น จึงได้นางกษัตริย์คนลูกทองเป็นภรรยา ทั้งหมดได้เดินทาง ไปถึงเมืองเมืองหนึ่ง ชายหนุ่มได้ไปรับจ้างตัดผมหาเลี้ยงชีพ พระมหากษัตริย์ในเมืองนั้นเห็นนางกษัตริย์งดงาม จึงมีใจปรารถนาอนาคจะได้ จึงออกอุบายขอให้ชายหนุ่มคนนี้ไปหาน้ำนมราชสีห์ให้พระองค์ ชายหนุ่มมีพี่ชายเป็นราชสีห์จึงเอาน้ำนมมาถวายให้พระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งได้ลูกสาวราชสีห์มาเป็นภรรยาอีกคนหนึ่ง พระมหากษัตริย์จึงให้ชายหนุ่มไปหาน้ำนมเสือมาถวายอีก ชายหนุ่มก็ได้้นำนมเสือมาถวายอีก พร้อมทั้งได้ลูกสาวของเสือมาเป็นภรรยา พระมหากษัตริย์ไม่ละความพยายามที่จะหาวิธีให้ชายหนุ่มนี้ตามให้ได้ เพื่อจะได้ภรรยาของชายหนุ่มทั้งหมด พระองค์จึงให้ให้ชายหนุ่มไปเอาดินโก๋มาถาดถวาย ชายหนุ่มก็นำดินมาถวายให้ได้อีก พร้อมทั้งได้ลูกสาวของจระเข้มาเป็นภรรยาอีกด้วย พระมหากษัตริย์จึงให้ให้ชายหนุ่มไปเอาโคตรเพชรมาถวาย ชายหนุ่มผู้นั้นก็นำโคตรเพชรมาถวายพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งชายหนุ่มก็ได้กระบองวิเศษคือ คันชั่งตายปลายขี้เป็น และลูกสาวราชสีห์มาเป็นภรรยา พระมหากษัตริย์ทรงชังเคืองระหัยมาก จึงให้ชายหนุ่มไปโดนรกและสวรรค์ แล้วมากราบทูลพระองค์ให้ทรงทราบ ค้วย่านาจกระบองวิเศษ ชายหนุ่มผู้นั้น จึงไปโดนรกและสวรรค์ แล้วกลับมากาบทูลให้พระมหากษัตริย์ทรงทราบ ต่อมาพระองค์อยากจะไปทอดพระเนตร เมืองนรกบ้าง ชายหนุ่มจึงเอากระบองวิเศษให้พระมหากษัตริย์ขึ้นพระชนม์แล้วไม่รู้จักตื่น เมื่อพระมหากษัตริย์ในเมืองนั้นขึ้นพระชนม์ ชาวเมืองจึงพร้อมใจกัน

เปลี่ยะกอรหุแถม เพราะอัวตั้งโตะ
 ญะเพีย เกียงโปะเหลลิต
 กะกอดเจลิง เอะฮำตั้งโตะ
 ญะเพียหมัวแสะอะละลีเจียะ
 หนียะเกาะปุลอน โปะ
 เชื้อโทะฮิโปะ เว้นชะโปะแคะ
 หุ้ออก โปะอาป้อคป้า
 หะกุกหะกุกหุแถมระ โหยะระ
 บัวตะโปยหมื่นโหม่นก่าแซมกา
 หุแถมระ โปะยเหลี่ยโหยะระ
 แคะเปลี่ยะตอยตี้ ปะญิโยปยหุ
 นะญ้าค อ้าคตูกอโปยเค็กหุ
 เพราะอัวเนาะจำเป็นเคียะเจลิงเหลี่ย
 กอหนียะอะล้ง
 หุ่มกะกอกหมัวเคียะ
 กาะหมัวอัวโทะ กะกอดโทะ
 จีหุ่มหม่งตามเจือกหุ่มหม่ง
 ตามหะราม หุ่มหม่งตาม
 หะรามตอยตี้ กะกอดโทะระ
 ส่างตอนเจลิง ส่างโทะ
 โหม่นโปยหนียะฮำเป้ง
 ฮำกอดูละหุของกอเป้ง
 พออรบกำหุนกะกอดจะ
 หะเหลี่ยะหะมายตอยตี้
 ค็อคแต่คเจลิงโทะ โจนอดูโทะ

ฝึกก็ไม่รู้ เพราะเราตั้ง (แต่) เป็น
 คิษยัค เคยอ่านหนังสือ (เรื่อง)
 ปลาหมอมมา เอะพูดตั้งเป็น
 คิษยัคเคียวโกหก (กิน)
 กันอีก อ่าน
 เวลานั้นก็อ่าน เว้นแต่อ่านมันไม่หมด
 อ่านไปขาดขาด
 ตอนตอนไม่รู้ละ หากว่า
 พี่น้องเราไต่ยมอญบ้างไทยบ้าง
 ไม่รู้ละ เราเล่าหากว่า
 มันฝึกแล้วก็ อย่าตำหนิเราหน่อย
 นะครับ ขอโทษให้ข้าพเจ้าหน่อยเถิด
 เพราะเรานี้จำเป็นต้องมาเล่า
 ให้เขาฟัง
 มีปลาหมอตัวหนึ่งครันถึง
 กาลวันหนึ่งนั้น ปลาหมอนั้น
 ลงอยู่ที่ในแก่งอยู่ใน
 ที่โคลน อยู่
 โคลนแล้วก็ ปลาหมอนั้นแหละ
 ตั้งท้องขึ้น ตั้งท้องนั้น
 มอญเราเชื่อว่าทอง
 พูกให้จับเหมือนกับทอง
 พอกรบกำหนดปลาหมอมจะ
 ปลอยไขล่วนั้น
 ตกลูกมานั้น ลูกหัวป็นั้น

โตะเจียติซาง อ้อ
 โกงหมั่วโกะหะค็อค โตะจูละ
 โอ๊ะ ทะลโตะหะโกะ
 เอเนาะแคะยังหม่มถ่า
 โกงถ้ำขามโกะโตะอูยาม เอ
 ยังหม่มหม่งแนม เอ
 ถีซโกะโตะแฉะ ถีห้าโกะ
 โตะมูนิห์ โตะหะหมะหุคสะ
 ฮ่าหลั่งหลั่วโตะหะหมะหุคสะ
 คอยคักะค็อคโกะฮ่ากอโณ
 อะซอนโกะระ เพยอะโณ
 หะหมุเนาะโกะ หมิเกอะเงลิ่งหม่งหม่ง
 อะจราฮัวอะจราหะรามอะจรา
 หะก่าอะจราหะหุค ตามเงวีก
 อางเนาะโกะ หมิเคียะลับเคียะเคีย
 หม่ง เหมื่อยะก๊อบก่าเหมื่อยะจูลาคก่า
 หุแถมระ หมิเคียะเคียหม่ง
 หะหมุโณเงลิ่งโตะเนาะคอยคัก
 โกงปะหม่งตามไปยะ
 โกงต่างคนต่างอา โกงอูยามปลอน
 จีมาหะแม็ค โกงอา
 เจียติซางหุลบเงริบ โกงแฉะ
 อาตามมูนิห์ โกงอาจูละอา
 หุลบเงริบ คีหะหมุโกะหม่มโณมูนิห์
 หุนิมัว โกงมูนิห์โตะหะหมะหุคสะ

เป็นราชสีห์ อ้อ
 ลูกหนึ่งนั้นออกมา เป็นเสือ
 โอ๊ะ ท่าไมเป็นอย่างนั้น
 เอนี้มันยังมีท่า
 ลูกที่สามนั้นเป็นจระเข้ เอ
 ยังมีอยู่อีก เอ
 ที่สี่นั้นเป็นม้า ที่ห้านั้น
 เป็นคน เป็นมนุษย์
 พูดยายง่ายเป็นมนุษย์
 ครั้นแล้วปลาทมนั้นพูดกับลูก
 ทั้งห้านี้ ลูกรัก
 เคียนั้นนี้ แม่ไคมาอยู่อยู่
 ระหว่างห้วยระหว่างโกลนระหว่าง
 ส่าหรายระหว่างกก ตามหนอง
 บึงนั้นนี้ แม่คงหลบหนี
 อยู่ เขาสูบบ้างทอดแหบ้าง
 ไม่รู้ละ แม่คงหนีอยู่
 เคียนี่ลูกมาเกิดนี้แล้วนั้น
 ลูกอย่าอูกับเราเลย
 ลูกต่างคนต่างไป ลูกจระเข้เล่า
 ลงมหาสมุทร ลูกอา
 ราชสีห์เข้าป่า ลูกม้า
 ไปกับคน ลูกอาเสือไป
 เข้าป่า ครั้นเคียนั้นนี้มีลูกคน
 คนหนึ่ง ลูกคนเป็นมนุษย์

เนาะโกะ คืออากะรมเฮะ
 กากาวโกะ ซำบาอาเกาะหมัวเจ้า
 คอยหละหลุปลอน หมิหลุมหม่ง
 อะจินหมัวสะ อะจินเนาะโกะ
 หมิหลุโกนปอน หมิโกน
 หมะหลุคสะหลุมัวเอิน
 เพราะเหตุยิยะโตะมุนีห์ ทะล
 โคนปอนฮำถาลอรวา ปะอินจ็อค
 นะเตาะนะ ทะหลุโกนเตาะ
 โตะซอกเจริบหะมะ ซำ าค
 ที่เนาะเหตุยิยะโตะมุนีห์ ควนจะ
 กอเหตุยิยะ โคนปอนโกะหมื่น
 เหตุยิยะฮำคอย อะหลุมัวเอินยิยะเหินยิยะ
 โอเตียะเหริยะซอนเตียะเหริยะซอน
 ระหุมิ อะจินหุมิเนาะโกะกอนา
 โคนหมะหลุคสะเตียะเหริยะซอนระ
 ไปยซำปอนหลุอินจ็อคระหุมิเอีย
 โหละระโตะซาคโกะหลุมิโกนมุนีห์
 โกะระ ซาลูซาลู ซำโคนซำหลุย้าย
 หุมิบจ็อค คอยคี่ฮำซาคโกะคอย
 หุมิโกะเหริยะหะเหินยิยะคอย
 ปอนอาอาแต่คอาเหตุยิยะเกาะ
 ซำหุมิอะซอน เจียติซางโกะเล
 กะเลาะหุมิตอย แต่คเจริบหลุบเจริบ
 โทนกะอะลิกอยู่าง อาอิคี่ระ

นั้น นั้นให้ไปค้วยกันกับมา
 ฟั้น ทั้งสองไปค้วยกัน
 แล้วเดียนั้นนั้น แมมีอยู่
 แหวนวงหนึ่ง แหวนนั้น
 แม่ไม่ให้ลูกสี่ (ตัว) แม่ให้ลูก
 มนุษย์เพียงคนเดียว
 เพราะเขาเป็นคน อย่างไร
 ลูกสี่ (ตัว) ว่าอย่างไรเล่า อย่างน้อยใจ
 นะพาก (ลูก) นะ เดียนนี้ลูกทั้งหลาย
 เป็นสัตว์ป่าทั้งนั้น สัตว์น้ำ
 แทนี่เขาเป็นคน ควรจะ
 ให้เขา ลูกสี่ (ตัว) นั้นไถย
 เขาว่าแล้ว อนุโมทนาค้วย
 โอสมควรสมควร
 แล้วแม่ แหวน (ของ) แม่นั้นนั้นให้ไป (กับ)
 ลูกมนุษย์สมควรแล้ว
 เราทั้งสี่น้อยใจเลยแม่เอ๋ย
 มากกว่าเป็นเช่นนั้นแม่ให้ลูกคน
 นี้แล้ว สาธุสาธุ ทั้งลูกทั้งแม่
 ก็ใจ ก็แล้วพวกทั้งนั้นแล้ว
 แม่นั้นอาราธนาแล้ว
 สี่ (ตัว) ไปไปออกไปกัน
 ทั้งคน (เป็น) ห้า ราชนั้นก็
 ลาแม่แล้ว ออกปัวเข้าป่า
 ไหญ่ (ปัว) ติบิ ไปโน่นแล้ว

เออ เนาะถูกละปลอนเลอะเลาะ
 หนีตอยชิต้อบจ้อบตอยตอย
 ปะเหวีกกอกหนีตอยคี่ เอวีน
 กอหนีโกะ ออหนีอัวเนาะหม่งอะเนาะ
 ตอยอัวเตี้ยะเอวีน ป๊ะหะลอราว
 หนีเอี้ยโกนเตี้ยะอา ถูละโกะอา
 เบ่กถูกละ ถูยามโกะอาเบ่กถูยามเล
 หนีหม่งแหวะปากา ะหนูคสะ
 อะเลาะโจะหนีตอยคี่ หนีโกะ หนียม
 กอโกนแหวะกาหนีโกะ ออ หะกอน
 ป๊ะเทาะเตะน้า โห้ระกาเว้คหะตะ
 ตะโกะปลัดะแปกทูอะราว โห้ระ
 เกอะเบ็งเกอะถวานเกอะหมูโก้ย
 อะเราะเจี้ยะเหวียะเกาะ ปากาว
 กาตะโกะป๊ะเว้คอะราวหนีหะกอน
 เนาะโกะ โคนก่างซ่าแถมโหลหนี
 ป๊ะเทาะเหวียะเกาะ เต็กกอล
 ป๊ะหะหลิมยัก อือ จ้าง อือ
 หะลังกอลเบ็กวัก ปานหะลังโกะเล
 จ้างหะลังโกะปักหัก ปานหะลัง
 โกะป้ากว่าคโณเอี้ย หะแถมโหล
 อะเหว้หมินะ หนีเปวี่ปลอนคี่
 คาระโกนอัวหมะหนูคสะเนาะโกะ
 อาแตกหมัดกาหนีเปวี่หรง
 แหลก ซอนหนีเปวี่ปลอน

เออ นี่เลื่อเลื่อล่า
 แม่แล้วคอมหัวจรคินแล้ว
 ทำความเคารพแม่แล้วก หวง
 กวยแม่นัน ออแม่เราอยู่ที่นี่
 แล้วเราต้องหวง ทำอย่างไร
 แม่จาลูกต้องไป เลื่อนั้นไป
 ตามวิสัยเลื่อ จระเข้นั้นไปตามวิสัยจระเข้
 เลื่ออยู่แต่มากับมนุษย์เพียงสอง
 กราบกราบแม่แล้วก แม่นั้นร้องไห้
 กับลูกมาและคนนั้น ออ สิ่ง
 อย่างหนึ่งน้องนะ หากว่าพี่ออกหน้า
 น้องนั้นคิดตามข้างหลัง หากว่า
 ไข่ขาวไข่ชนมไข่อะไร
 แบ่งกินกัน สองคนพี่
 กับน้องนั้นอย่าลืมความแม่สิ่ง
 นั้นนี้ ลูก (เก็บ) จดจำไว้หน่อย
 อย่างหนึ่งกัน นอนก็
 อย่างหนึ่ง อือ เท้า อือ
 ถ้านั้นถึถอยยาก ปากถ้านั้นก็
 เท้าถ้านั้นถอยง่ายเพียงแต่ถลอกเท่านั้น ปากถ
 นั้นถอยยากลูกเอ๋ย จำไว้
 คำแม่นะ ญูหญิงอีกเล่า
 เมื่อ ลูกเรามามนุษย์นั้น
 ไปผูกมิตรกับญูหญิง
 ลักษณะญูหญิงอีก

หนุ่มแหลกขอนหนูเปรี้ยวเคาะ
 เคาะโถม แหลกขอนหนูเปรี้ยวโกะ
 โจนกาว กาวแขวะธำธาลออีตะ
 ตะแบกเจียะ ปะ ปะจะปะเกิด
 หนีเยเกาะอา โจนบานะโกะ
 หนีเยี่ยมตอยโจนหนีเยี่ยมอา
 บากาวกาตะโกะอาอาหนีเยเกาะตอย
 อาเซอเคียะเปรี้ยวอุยิ เปรี้ยวอุยิ
 ตะโกะเซอเคียะตอยตี โอหฺรุมแคะ
 แดงเลเปรี้ยวอุยิโกะ หฺรุมแคะแดงโกตี
 โอตะโกะเซอเคียะแดง
 แขวะโกะธำ ตะเยี่ยมเนาะแคะหฺรุมเชียง
 หฺมะหฺนุคสะมัว แคะหฺรุมเชียง
 เปรี้ยวอุยิโน้ง อะ โปยเคียอา
 หนีงเกอะเปลิยะหฺนุเปรี้ยวอุยิเนาะ
 อี กาวธำซัดโกะทืออาปูลอน
 บากาวกาตะโกะ อาอาอาอาเนาะอาเซอ
 เคียะโจนหะโนหะเปาะ โจนหะโนหะเปาะโกะ
 เซอแคะหฺวอนคาคหฺวอนทาวอับหฺตาม
 แคะอับหฺม่งหนีเยเกาะตี บากาวกาตะโกะ
 แอับเปือหฺม่งเล โอตะแดง
 โจนหะโน หฺนุโกยเกอะอะตอบราว
 เออ กาวแขวะโกะเซอตอนตอยตี
 พูลันกำเล พูลันแบกตะโกะเล
 โจนหะโนแดง เออเพลินตอย

มีลักษณะผู้หญิงคิ
 คิชั่ว ลักษณะผู้หญิงนั้น
 ลูกพี่ พี่ว่าอย่างไรวั้น
 ทองท่าตาม อย่า อย่าขวางอย่าซัด
 กันไป ลูกสองนั้น
 แมรอนไหแล้วลูกรองไหไป
 สองคนพี่น้องนั้นไปไปด้วยกันแล้ว
 ไปพบเอนางยักษ์แปลง นางยักษ์แปลง
 เหลานั้นเห็นเข้าแล้ว โอรูปมัน
 สวยขึ้นางยักษ์แปลงนั้น รูปมันสวยงาม
 โอน้องนั้นเห็นว่าสวย
 มานันท์นุค น้องเอียนมันไม่ใช่
 มนุษย์หรือ มันไม่ใช่
 นางยักษ์แปลงหรือ ไป เราหนีไป
 เพื่อให้พ้นจากนางยักษ์แปลงนี้
 อี พี่ว่าอย่างนั้นก็ไปอีก
 สองคนพี่น้องนั้น ไปไปไปหนีไปพบ
 กิณรีเจ็ด (นาง), กิณรีเจ็ด (นาง) นั้น
 กำลังมันเล่นน้ำเล่นซ่อนหาไม่รู้
 มันแอบกันอยู่นั้น สองคนพี่น้องนั้น
 แอบดูอยู่ซิ โอ มันสวย
 กิณรี ใครได้เหมือนเล่า
 เออ พี่มานันท์พบเข้าแล้ว
 พลาดบ้างซิ พลาดตามน้องนั้นซิ
 กิณรีสวย เออเพลินแล้ว

โกงทะโนโกะแคะหฺวอนเกอะตอยตี้
 แหม่งปฺล่ายโกะหมิกเกอะหฺวอนก่า
 หฺลุบอาฮฺมาน ฮฺมานโกงทะโน
 หฺยอะเบอะ หฺยอะหฺมูเนาะโกะ
 โปยจฺวักดฺล่งเงฺลิ่งเนาะโกะ
 เซอเนอะหฺวอนเตาอบเนาะโกะ
 ฮฺวฺหมิกเกอะหฺวอนก่า คีปอนจ็อค
 กอโปยหฺวอนฮฺวฺพอน กอโกโปยหฺวอน
 โกงทะโนหฺเมิ่นเคียะฮฺโกะตอยฮฺกอก
 แหม่งปฺล่ายโกะ หฺยอะกาว
 โหฺยระกาวหมิกเกอะหฺวอน
 อะรมโปยตี้ กาวเคียะสันยา
 กอโปยดฺลา สันยาถาลอแหม่งปฺล่าน
 โกงฮฺมาน ฮฺส โหฺยระ ฮฺวฺโตะ
 หฺนือบ กาวโตะหฺนือดฺล่าย
 โหฺยระดฺล่ายโปยหฺกเกอะตอยตี้
 กาวจะป๊ะ กอโปยป๊ะถาลอราว
 โอ แหม่งปฺล่ายเนาะฮฺก่ง
 ตอนเนาะไว้ย เกอะป๊ะหะลอ
 หฺยอบหฺนือหฺมัวนา หฺยอบแฮคแฮค
 เอ เกอะป๊ะหะลอเนาะราวฮฺวเนาะ
 พอฮฺเคียะฮฺกโกะตอย หี
 จอมแคะหฺมัวจูกจอม โตะหะลอ
 กอโตะ แคะระละฮฺวฺดฺล่ายเตะ
 หฺยเซอตอยฮฺวฺยอมโตะเค็คโตะดฺลือก

กิณรึนนั้นมันเล่นได้แล้วนั้น
 ชายหนุ่มนั้นนอบน้อมได้เล่นด้วย
 เข้าไปตาม ถามกิณรึ
 น้องสาว เกียวนั้น
 เราเดินทางมานั้น
 เห็นน้องสาวเล่นซ่อนแอบนั้น
 เราอยากได้เล่นด้วย นั้นเต็มใจ
 ให้เราเล่นหรือไม่เต็มใจให้เราเล่น
 กิณรึได้ยินดังนั้นแล้วว่ากับ
 ชายหนุ่มนั้น พี่ชาย
 หากว่าพี่อยากเล่น
 รวมกับเรานั้น พี่ต้องสัญญา
 กับเราก่อน สัญญาอย่างไรชายหนุ่ม
 นั้นถาม ฮ้อ หากว่า เราเป็น
 คนแอบ พี่เป็นคนหา
 หากว่าหาเราไม่ได้แล้วนั้น
 พี่จะทำ ให้เราทำอย่างไรเล่า
 โอ ชายหนุ่มนี้ตักง
 หีนีไวย จะทำอย่างไร
 คิดคนเกียวนา คิดเจียบเจียบ
 เอ จะทำอย่างไรนี้เรานี้
 หอว่าได้ดังนั้นแล้ว หี
 ลองมันสักหีซี เป็นอย่างไร
 ให้เป็น เอาเถอะหากเราหาน้อง
 ไปพบแล้วเรายอมเป็นข้าเป็นทาส

โตะ เจียะกาอัวหะลอป๊ะ
 กุลาดจางปักหุ่หนีฮุมคาคหุ่แถมระ
 ป๊ะหะออก ละอัวกุลายเขอรวา
 แหม่งปุลายโกะฮำ เอ้อ ถ้ากา
 กลายไปยเซอคือ แกะระ
 ไปยหุ่หนีหะเปาะเนาะโกะ
 กาวจะสะมคจ็อคหนีโกยรวา
 กอการทองเก็กหุ่หนีหุม หุ่ยกเกิด
 หุ่หนีหุมว จะเกิดบักเก็กเทะเกิด
 หะคัวเกิดกุลุหุ่แถมระเกอะหะออก
 หุ่คชะจ็อค เอ้อพอฮำตกตง
 เกาะตอย แหม่งปุลายโกะโตะ
 หุ่หนีแหม่ง โจนหะโนโตะหุ่หนีบ
 โจนหะโนฮำหะเปาะแคะลาอบ
 แคะลาอบตอย แคะลาโอบหม่ง
 ตามเบี่ยะ ทักหะเกาะ
 กาวหะเกาะ เอ้อ พอจอยเวลาระคิ
 อากลายเลแหม่งปุลายโกะอากลาย
 อากลายพวยหุ่ตะเซอโจนหะโน
 หะเปาะโกะ หุ่ตะหะฮวด
 หุ่เตียะเห่หมิ่นหะหุ่หะหุ่รวาเลย
 หุ่โกะเตียะหะลหุ่เตียะเซอระ
 เกวีนตอนเนาะอัวเนาะจะเตียะโตะ
 กุลักแคะฮำโตะเก็กแคะฮำหุ่แถม
 แคะกอะปักหุ่หนีหยาคแคะหุ่แถม

เป็น ใช้เราอย่างไรทำ
 ล้างเท้าซักผ้าอ่างอาบน้ำไม่รู้ละ
 ทำทั้งนั้น ถ้าเราหาพบเลา
 ชายหนุ่มนั้นพูด เอ้อ ถ้าพี่
 หาเราพบนั้น เอาเถอะ
 เราเจ็ดคนนั้น
 พี่จะมีใจกับคนไหนเล่า
 ให้พี่คิดเอาคนหนึ่ง เลือกเอา
 คนหนึ่ง จะเอาพี่เอาน้องเอา
 คนรองคะโตไม่รู้ละคิดทั้งนั้น
 สุกแต่ใจ เอ้อพอพูดตกลง
 กันแล้ว ชายหนุ่มนั้นเป็น
 กนคอย กินนรีเป็นคนแอบ
 กินนรีทั้งเจ็ดนางมันไปแอบ
 มันไปแอบแล้ว มันไปแอบอยู่
 ที่อาย กอบัว
 คอกบัว เอ้อ พอถึงเวลาแล้วก็
 ไปหาพี่ชายหนุ่มนั้นไปหา
 ไปหาจนหมกไม่ได้พบกินนรี
 เจ็ด (นาง) นั้น ไม่ได้เห็น
 ไม่ได้ยินเสียงเลย
 อะไรนั้นอย่างไรไม่ได้เห็นแล้ว
 ห่วงขึ้นที่นี้เรานี้จะต้องเป็น
 ขำมันหรือเป็นคนใช้มันไม่รู้
 มันให้ซักผ้าผอนมันก็ไม่รู้

พอกจ้ให้ร้องอาเนาะโกะ เอ
 เกอะปะะหะลอราว ชุ่ยบ๊ว
 กาวแซะโกะเซอตอยอิมเพอะ
 หุมงระ เตะแคะหุฮุมาน
 ตอยหุฮำ อิมเพอหุมงหะโกะ
 เกอะปะะหะลอเนาะอัวเนาะเตียะ
 โทะเค็ดโคทะปลักแคะแทนแทนระ
 หือปะะหะโกะระอ๋ วาปริกษาเจียะ
 กากาวอัวหุมัวจุค เกอะแถม
 เพื่อกาวเหฎียะแถมหุฎิกำ
 เออ กาวแซะโกะเหฎียะ หุฎิบาโกะ
 ลำกอกาวแซะ เหฎะกาว
 หะหุมเนาะอัวหุออนทาวอบกาโกน
 หุคหะเปาะโกะ เตียะกาละอัวหุมง
 แคะโทะหนิกาอบ หะหุมอัวกลาย
 แคะหุเซอติ้กาวหุฎากแคะอาอบ
 อะลอลำราว ออตะหะหุมเนาะโกะ
 กอปิกุลายตอยหะตะปิกุลายหุเซอมัว
 โจนหะโนเนาะ ลำพังปิเอิน
 เออ ปิกุลายเอินตอยหะตะ
 ปิกุลายหุเซอ หะหุมเนาะโกะ
 ปิฮุมานอัวอัวหะหุเลี้ยกอ ถ้าปี
 หุฮุมานอัวอัวอิมเปอปิกุลายโกะระ
 พอฮำซาคโกะตอยกาวแซะโกะฮำ
 อ้าห์ ตีปือาหุรงเกมคังหะเกาะโกะ

กลัวทุกเรื่องทางนั้น เอ
 ไก่อทำอะไรเล่า คึกหมค
 ฝั่มนั้นเห็นแล้วอิมเฉย
 อยู่นั้น นอนมันไม่ถาม
 แลวไม่พูด อิมเฉยอยู่อย่างนั้น
 ไก่อทำอะไรนี่เรานี้ตอง
 เป็นข้าเป็นทาสมันแน่นแน่นแล้ว
 หืออย่าทำอย่างนั้นเลยเราไปปริกษา
 กับพี่เราสักครั้ง ไก่อ
 เพื่อดีเรารูบ้าง
 เออ ฝั่มนั้นเขา เข้าไปนั้น
 พุกกับฝั่ม ฝั่ม
 เกี้ยวนี้เราเอนซอหนากับลูก
 สาวเจ็ก (นาง) นั้น ถึงคราวเราคอย
 มันเป็นคนแอบ เกี้ยวนี้เราทา
 มันไม่ทบนันพี่เห็นมันไปแอบ
 ที่ไหนบ้างเล่า ออนองเกี้ยวนี้
 ให้เกหาจนแผ่นคินพลิกเกหาไม่พบหรือ
 กิณวรีนี้ ลำพังแเอง
 เออ แกหาเองแผ่นคินพลิก
 แกหาไม่พบ เกี้ยวนี้
 แกถามเราเราบอกให้ ถ้าแ
 ไม่ถามเราเรายืมกุแเกหานันแหละ
 พอพุดังนั้นแล้วฝั่มนั้นว่า
 ไป โน่นแไปกุที่คงขันั้น

หะเปาะคงโกะหุ่่มข้าหะเปาะ
 เออ หุ่่มข้าหะเปาะกาวหะเกาะหะมะ
 โจนหะโน พอฮาหุ่่ม กาวแซะ
 ฮาชาดโกะตอยอาเล อาเล
 อาปอกหรงหะเซอหุ่่มโกะเกาะตัว
 แหน่งเประอะ บาโกะเกาะตัวแห่น
 เกอะแห่นข้าหะเปาะเลย

เกอะแห่นข้าหะเปาะหุ่่มหะเปาะโกะเลฮ่า
 เนาะออโปยเนาะโกะ มะหะลอลอง
 พูลากท่าหะหุ่่มสะเนาะกะเกอะปะหะล
 โปยเนาะเคียะเทาะหนิหุ่่มเค็ดเค็ดหุ่่ม
 โกะระ โจนหะโนหะเปาะปริกสา
 หุ่่มเยเกาะ ปะปะหะโกะทีเนาะ
 เคียะทีโปยก่า เออ เคียะที
 โปยแห่นก่ากอแห่นปล่ายโกะ
 อบก่า เออ ตอยโจนหะโนหะเปาะ
 โกะแห่นก่า แห่นปล่ายแคะอาอับเล
 อบตอยแคะอาโกะแคะอาอุมานแซะ
 กาวแซะแคะโกะ กาว ฮัวเนาะ
 จะเคียะโจนหะโนเนาะ เคียะอาอบ
 อะลอลเกอะเปลิยะราว กอปีอาอับ
 ตอมโมะกออับหุ่่มเปลิยะ อับอะล
 ปือบหุ่่มเปลิยะกะตัวโจนหะโนเนาะ
 หุ่่มหุ่่มดีเอินดีเปลิยะ หัลล
 ปืออะแคะเจียะฮัวปีเปลิยะ โอ

เจ็ดกอนนั้นมิทั้งเจ็ด (นาง)
 เออ มีในคอกบัวเจ็ดคอกทั้งนั้น
 กิณรี พอหุ่่มจาก หิมา
 ว่าคังนั้นแล้วไปซี ไปซี
 ไปเปิดคอกขึ้น (นาง) หนึ่งรวบข้อมือ
 มาทันที สอง(นาง) รวบข้อมือมา
 ไคมาทั้งเจ็ดเลย
 ไคมาทั้งเจ็ดคนทั้งเจ็ดนั้นว่า
 นี้อเรานั้น ทำอย่างไรมา
 พูลากท่าหะหุ่่มแล้วจะทำอย่างไร
 เรานี้คองทั้งคนหนึ่งเค็ดเค็ดจาก
 นั้นแล้ว กิณรีเจ็ด (นาง) ปริกษา
 กัน อย่าทำอย่างนั้นที
 ถึงทีเราบ้าง เออ ถึงที
 เราคองบ้างให้ชายหุ่่มนั้น
 แอบบ้าง เออ แล้วกิณรีเจ็ด (นาง)
 นั้นคอง ชายหุ่่มมันไปแอบซี
 แอบแล้วมันไปมันไปถ้าม้า
 ที่บ้านนั้น ฟี่ เรานี้
 จะหนีกิณรีนี้ หนีไปแอบ
 ที่ไหนไคพันเล่า ให้แกไปแอบ
 ที่ไหนก็แอบไม่พ้น แอบที่ไหน
 แกแอบไม่พ้นจากกิณรีนี้
 มีอยู่ที่เกี่ยวที่พัน ที่ไหน
 แกเชื่อ (กัน) เราแกพัน โอ

กาวหุอะแต่เกอะฮาหิหะกอนแห่ง
 กออะแต่เจียะกาวหะออก เอ้อ
 ปิหลุบอะควำเป็งอัวเนาะ เอ้อ
 แชยะโกะฮาหะโกะ พอชะยะโกะฮา
 หะโกะที ฮาทอนปาน เตะโกะ
 หุหลุบอะควำเป็งชะยะโกะเล
 เตียะเวลาระยะออก โจนหะโน
 หะเปาะโกะอะเปียกแห่งปล่ายโกะเล
 อะเปียกอะโกะละหุเชอเนาะละหุเชอ
 จนชักออกจอกอะลักโกะเลแต่ค
 เหมิกกอละเชียว เหมิกหุแตมเล
 ชุร่าชุร่าเปุเลียะหุรูปเล
 เกอะปะหะลอราวหุเชอระ เอ
 โปยเนาะ ปะหะลอหุหะหุคสะ
 หุหมุอิดิเปียเหลียะหะหลางเนาะ
 อัวเตียะกุลายหุเกอะแตมเชอเนาะราว
 โปยเนาะโตะตอนโจนหะโน เอ้อ
 โปยหุหมุหุญ ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐
 เกอะชันยากอเหตุยะ ปะหะลอโปย
 เกอะกยะกาเหตุยะด่าเนาะราว
 ชุยอบหะโกะปริกาเหตุยะเกอะทอย
 เบาะระเนาะ แหพอเบาะแต่ค
 แห่งปล่ายโกะแต่คแต่คกลางปานชะยะ
 ชากกลางเล กลางปอกเกูลิงเชอเตียะ
 หุนิอะชอหุนิหะเปาะโกะทอยคี่

พี่ไม่เชื่อได้หรือแม่สั่งไว้
 ให้เชื่อ (กิน) พี่ทั้งหมด เอ้อ
 แกเข้าในทองเรา นี่ เอ้อ
 มานั่นว่าดังนั้น พอมานั่นว่า
 ดังนั้นแล้ว อ้าปากขึ้น น้องนั้น
 เข้าในทองมานั่นซี
 ถึงเวลาระยะหมก กินนรี
 เจ็ด (นาง) นั้นไปตามชายหนุ่มนั้นซี
 ไปหาที่นั่นก็ไม่เห็น นึกไม่เห็น
 จนชักหมกกำลังใจ เห่งอนั้นก็แตก
 หนานั้นก็เชียว หนาไม่รู้ละ
 ครว้าครว้ามีกรุปเลย
 จะทำอย่างไรเล่าไม่เห็นแล้ว เอ
 เรา นี้ ทำไมมนุษย์
 มีอิทธิฤทธิ์ขนาดนี้
 เราต้องหาไม้ไกร้เห็นนี้เล่า
 เรา เป็นถึงกินนรี เอ้อ
 เรามีสติปัญญาแล้วจึงกล้า
 (ได้) สัตว์อยู่กับเขา ทำไมเรา
 ไล่แพ้กับเขาอย่างนี้เล่า
 คิดดังนั้นปรึกษากันแล้ว
 สบาย(ใจ) ที่นี้ พอสบาย(ใจ) ออก(มา)
 ชายหนุ่มนั้นมันออกทางปากมา
 หัวเราะเระซี่ หัวเราะเปิดมาเห็นถูก
 คนท่าคนเจ็ด (คน) นั้นแล้วก็

ละกุนเออย แคะแกยออดข้าหะเปาะโกะ
 เตียะหุ่ยหะเปาะโกะปลอนระ
 เอ้อเฮอเกอะปะหะล่ออีเนาะราว
 อัวเนาะจะเก็ดข้าหะโป๊ะข้าชันยาโหล
 เก็ดหมัวเอิน เอ้อ เกอะปะหะล่อ
 ระเนาะ เออ ปะหะล่อเนาะราว
 ปะปะหะโกะเล อัว เนาะชานบัว
 เกอะหะทะ เอ ชานตะเกอะหะบัว
 เกอะหะกัว อ้อ ตักสินใจ
 จักอาโหุรบเกอะเกาะตัวโกนหะทะออก
 เออ เกอะตัวหะทะออกโกะตอยตี
 บัว อะราวโกะฮา เออ แหม่งปล่ายเออย
 โห่ยระเกดนาตะโปยตอยตีปะเทาะนะ
 ปะเปิงปะตักปะแพลปะโกะ
 ถีลล่อหุ่ดเตียะตีหะตนะเหฎียะเกาะ
 บัวเหฎียะเตียะเหฎียะ เออ
 แหม่งปล่ายโกะเต็งปานตอยตี
 หะหมุเนาะโกะ อัวปรางโหลตะ
 อัวตอยตี แก่หะระ อาระ
 อากุล่ายโกลนเจียะเหฎียะเกาะ
 หุ่ดแถมเล หุ่ดงกอเกอะโกะ
 หะตะหุ่ดเนาะ ตีบา แซยะ
 แหม่งปล่าย โจนหะโน
 อาเล อาชาหนีป้อย หะโนอะราวโกะ

แม่คุณเออย มันสวดยหมกทั้งเจ็ด(นาง) นั้น
 ก้องเลือกเจ็ด (นาง) นั้นอีกแล้ว
 เอ้อเฮอไคทำอย่างไรนี้เล่า
 เรานี้จะเอาทั้งเจ็ด (นาง) หรือสัญญาไว้ว่า
 เอาเพียง (นาง) เดียว เอ้อ ไคทำอย่างไร
 ที่นี้: เออ ทำอย่างไรนี้เล่า
 อย่าทำอย่างนั้นเลย เรานี้รักพี่
 เสียกายน้อง เอ รักน้องเสียกายพี่
 เสียกายที่สอง อ้อ ตักสินใจ
 ไปถึงจับไคข้อมือลูกคนเล็กหมก
 เออ ไคมีอคนเล็กหมกนั้นแล้ว
 พี่ หก (นาง) นั้นว่า เออ หนุ่มเออย
 หากว่าเอน้องเราไปแล้วอย่าทิ้งนะ
 อย่าทุบอย่าตีอย่าคำอย่าขาน
 ที่ไหนผิดถูกนั้นสอนกัน
 ที่คี่ทิ้งาม เออ
 ชายหนุ่มนั้นรับปากแล้วนั้น
 เดียวนั้น เราฝากไว้น้อง
 เราแล้วนั้น เอาเถอะ ไปเถอะ
 ไปเที่ยวหากินกัน
 ไม่รู้ละ กว่าจะได้เป็นขึ้นมา
 ถอไปจากนี้ ก็สอง ม้า
 ชายหนุ่ม กิณวี
 ไปซิ ไปทั้งสามคน กิณวี หก (นาง) นั้น

แตะอะเลียงออก อาอาอาอาระเนาะ
 อาจอบเค็งหมัว อาจอบเค็งหมัว
 เค็งโกะปลอนโกะ เอ
 เกอะอาปะหะลเณะโปยเนาะ ปะปะหะโกะ
 เล จอบเค็งเนาะตอยติ
 หมักเกอะแถมเค็งเนาะเหญียะปะหะลเณะ
 หลูอา หลูอาแคะอะคีเหญียะ
 เหญียะกลายหมะระ เหมะ
 เค็มชาก อา เค็มชาก หลูอา
 เค็มชากโกะ คีหมะงปล่ายโกะหลูอาเล
 หลูอาชาเปริยโกะหุแถมเล
 ชาแยะ หลูอาคิ้วเอริค
 เค็งโกะ เซอเตียะเปริยหมะงปล่ายโกะ
 เตียะจอก เตียะจอกปะหะล
 อัวเกอะเกอะเปริยหมะงปล่ายเนาะราวเล
 ชิด อือ ชิด ชิกกลักชิดขอ
 ชิดเหญียะชิด หุแถมเลชิดทอน
 เหมะกิลุหะกาวหะทอเล
 หมักเกอะเกอะ แตะจอบเกลิง
 กาละเอะรัตโกะ เลหมะงปล่ายโกะ
 คี หะหมุเนาะโกะฮักอหมะงปล่าย
 เหญอะหมะงปล่าย เกลิงปะเจียะ
 ถี อา เค็มกรายเนาะโกะ
 อัวหะหมุโกะ ซอมเฒ่าอัว

มันกลับหมด ไปไปไปไปที่นี่
 ไปถึงเมืองหนึ่ง
 เมืองนั้นอีกนั้น เอ
 จะไปทำอะไรเล่าเรานี้ อย่าทำอย่างนั้น
 เลย ถึงเมืองนี้แล้วก็
 อยากจะรู้เมืองนี้เขาทำอะไรเล่า
 เข้าไป เข้าไปมันก็เขา
 เขาหาอยู่แล้ว เรื่อง
 กัดผม อา กัดผม เข้าไป
 กัดผมนั้น ก็ชายหนุ่มนั้นเขาไปซื้อ
 เข้าไปทั้งภรรยาฉันไม่รู้ซื้อ
 ทั้งมา เข้าไป นั้นพระมหากษัตริย์
 เมืองนั้น เห็น (ถูก) ภรรยาชายหนุ่มนั้น
 ถูกใจ ถูกใจหาอย่างไร
 เราจะได้ภรรยาชายหนุ่มคนนี้เล่า
 คิด อือ คิด คิดเข้าคิดเย็น
 กัดคอกรุ่นคิด ไม่รู้ซื้อคิดขึ้น
 หน้ามืดตัวสั่นเลย
 อยากจะได้ มันมาถึง
 เวลาพระมหากษัตริย์นั้น แล้วชายหนุ่มนั้น
 ก็ เฒ่านั้นผูกกับชายหนุ่ม
 พ่อหนุ่มเอ๋ย มาหากิน
 ที่ อา ตัดผมนี้
 เราเดียนั้น ภรรยาเขาป่วย

อ้าวหมึกกอแหล่หม่งปล่าย
 อาชาอาเกกคาคเตาะเจียติขาง
 เกลิงทะกมทะดุยกอซอมเผียอ้าวหุญ
 เกอะฮาหุเกอะฮา พอแหล่หม่งปล่าย
 โกะเหม็นซักโกะทอย เออัวเนาะ
 เกอะปะทะลอลเนาะ เหญียะกอ
 อาเกกคาคเตาะเจียเกมางเนาะ
 โอเกอะปะทะลอร้าว หนุมอะลล
 กอระหุแถม หุเกอะอ้าวเกียะ
 อาฮุมานกาวแขะอ้าวหมัวจุกกุลา
 อ้อ อาฮุมานกาวแขะ กาว
 ทะหมุเนาะเหญียะเจียะกาอ้าว
 กออาเกกคาคเตาะเจียติขาง
 เหญียะปะทะดุยหุลบทะดุย
 กาวโกะฮ้าเล ออทะ ทะหมุ
 โกะเหญียะหุเกอะเจียะกาทะ
 โดยตุกจะริคมัวนา เหญียะ
 เจียะกาทะกออาซอกโน้ง
 เจียะกาเกอเจียติขางเจียะ
 อะลลเกุริบเจียะ กุลละเจียะ
 หุแถมระ เหญียะกุลายอุปาย
 ถาโกะระ ชะอาเกอะกาวโกะฮ้า
 อาเกอะ เพราะกาวโปยโทะเจียติขางระ
 อาเกอะ ทอยทะโกะฮ้า

เราอยากให้อ้าวหนุม
 อาสาไปเอาหนามราชสีห์
 มาประสมยาให้ภรรยาเราหน่อย
 ไก่อ้อหรือไม่ได้ พอชายหนุม
 นั้นไก่อ้นตั้งนั้นแล้ว เออเรา
 จะทำอย่างไรเล่านี้ เขาให้
 ไปเอาน้ำนราชสีห์นี้
 โอจะทำอย่างไรเล่า อยู่ไหน
 ก็ไม่รู้ ไม่ได้เราต้อง
 ไปตามพี่มาเราประเคี้ยวก่อน
 อ้อ ไปตามพี่มา พี่
 เคี้ยวนี้เขาใช้เรา
 ให้ไปเอาน้ำนราชสีห์
 เขาทำยาเข้ายา
 ที่นั่นพุคชี อ่อน้อง เคี้ยวนี้
 นั้นเขาไม่ได้ไชนอง
 โดยสุจจริตทรกณะ เขา
 ไชนองให้ไปตายทรอก
 ใช้ให้ราชสีห์กิน
 ฆ่าปากิน เสือกิน
 ไม่รู้ละ เขาหาอุปาย
 อย่างนั้นแล้ว แต่ไปไก่อ้นนั้นว่า
 ไม่ได้ เพราะพี่เราเป็นราชสีห์แล้ว
 ไปได้ แล้วน้องนั้นพุค

เอออาเกอะเกอะแถมเหฺนียะหนุมอะล
 เตะโกะอำกาการแหฺยยะโกะ
 กาวแหฺยยะโกะอำเยน แะหฺยยะ
 ถ้าโกะเลตะ กาวโปย
 หนุมะเหฺนียะโปะเหฺนียะเตียะเก็ง
 ฮัว เหฺนียะเต็งเต็งฮัว อะฮัว
 หยากเหฺนิกโกะ ที่ตะเก็ดนา
 อะจิน ตามหมิโปยกอไฺวโกะ
 ของนา กาวโปยเซอเตียะอะจินโกะ
 เหฺนียะแถมเอิน อำตะปะเตียะ
 เกว็น เกอะ อือ เกอะเหฺนิน
 เตียะการอำฮากโกะตอยคี่
 หมิบจ็อคเล โอิโหมิบจ็อคหมุโกย
 เกอะเกลิงตอบราว อำกการโกะ
 หะกอนโหล กอหฺรงโกนหะโนโกะก่า
 อาเล สะกะอาเตียะอาอา อาคว์เกริบ
 หะหนายโกะ จอบถ์โกลงโหลก
 หนุมหมัวโกลง ฮัวเกอะหฺยงโกะคี่
 หนุมปล่ายโกะ กัดอะจินโกะซ้อง
 เจาะเจียโหล ฮัวเหฺนียะพะละ
 เจียคิซางแตคเต็งฮัว เซอพะละ
 เตียะอะจินโกะตอยโเอนะอะจิน
 หมิวอันงเซาะ อะยะ หะแถมเกอะเกฺลึง
 เกฺลึงฮมานหรง ฮฺมานเกฺลึงฮฺมานฮฺมานเกฺลึง

เออไปะไฺวเราอยู่ที่ไหน
 หนงนั้นพุดกับพี่มานั้น
 พี่มานั้นยังพุดอยู่ มันไม่เป็น
 อย่างนั้นนะหนง พี่เรา
 ถึงแต่เจ้ามีดเขาต้องรับ
 แดก เขารับรับแดก ดรินแดก
 สองหนานั้น ก็นองเอาไป
 แหวน ที่แม่เราให้ไว้นั้น
 สองไป พี่เราเห็นถูกแหวนนั้น
 เขารู้เอง ไปนองอย่าเป็น
 หวง ไค้ อือ ไค้ยิน
 (ถูก) พี่พุดตั้งเป็นแล้วก็
 คีใจซี โอิโหคี่ใจอะไร
 จะมาเหมือนเล่า พุดกับพี่นั้น
 สั่งไว้ ให้ถูกแลกินรินบ้าง
 ไปซี กัดใจไปตองไปไป ไปในป่า
 คั้นนี้ ถึงที่ทางใหญ่
 อยู่ทางหนึ่ง ตะวันไค้อย่างนั้นแล้ว
 ชายคฺหมุนั้นเอาแหวนนั้นสอง
 เอาไว้ สว่างแจ่ง
 ราชสีห์ออกรับแดก เห็น
 ถูกแหวนนั้นแล้วไค้แหวน
 แม่เรานี้ แสง จำมาได้
 มาถามกู ถามมาถามถามมา

โอโตะอะเตะอะฮัวเอนนงเขาะ
 คีฮมานเตะโกะเล เตะ หนูเนาะ
 เตะเกลิงอะคว์เกริบ หะหมู่ยะล็กกู่ย่าง
 หะล่อหุแถมพอคราว อัวพอก
 หนูโกยร้าวกาวิโตะหม่งเจียติขางระ
 แกะฮำหะโกะปูลอน ทอยหุมัวเหว่ร้อง
 หะหมู่เนาะโกะเอร๊ะเหฎียะหะกอน
 กอเก็คคาคเตะเจียติขาอะนา
 หุ่ลุ่มหะอูย เพราะว้า ซอมเพี้ย
 เหฎียะหุ่ลุ่มว้า โตะคาคอะลาย
 โอ ถ้าโตะซัคโกะเหฎียะหุ่เจียง
 โดยความซุกจะหุริค เหฎียะกอเตะ
 เกลิงซอกนงนะ แก่หะฮำตอบตี้
 อ่าเตะเกลิงเก็คทอมอัว เจียติขางโกะ
 พาหะปูลอบเตะโกะตอบตี้
 อาจอบซอมเพี้ย เจียติขางเบอะโกะ
 จอบเจียติขางเบอะโกะฮำกอเบอะ
 เบอะหะหมู่เตะฮัวเกลิงจอบ
 เหฎียะเก็คคาคเตะเบอะเหฎียะ
 อาทอมป๊ะหะอูย คีเปุ่รีย
 เจียติขางโกะฮำเกอะโกะตี้
 จุกแห่งกอกุลกทอ ป็อคจุก
 แห่งกอกควทอ พอเกอะ
 อีโกะตี้ เจียติขางเหฎียะหุ่ลุ่ม

โอเป็นน้องเรานี่เอง
 กรันถามน้องนั้นซี น้อง เกี้ยวนี้
 น้องมาในป่า ผีกระสือผีดืบ
 ทำไมไม่รู้จักกลัวเล่า เรากลัว
 อะไรเล่าพี่เป็นราชสีห์อยู่แล้ว
 มันหุ่ลุ่มอย่างนั้นอีก แล้วเรื่องหนึ่ง
 เกี้ยวนี้พี่พระมหากษัตริย์เขาสั่ง
 ให้เอนำนั่มราชสีห์เอาไป
 เขายา เพราะว้า ภรรยา
 เขามัวไป เป็นน้ำกระสาย
 โอ ถ้าเป็นอย่างนั้นเขาไม่ใช่
 โดยความจุจจริต เขาให้น้อง
 มาตายนี้ะ เอาเถะน้องว่าแล้วก็
 อำน้องมาเจอกับเรา ราชสีห์นั้น
 พาน้องเข้าไปนั่นแล้วก็
 ไปถึงเมีย ราชสีห์ตัวเมียนั้น
 ถึงราชสีห์ตัวเมียนั้นพุกกับนาง
 นางเกี้ยวนี้น้องเรามาถึง
 เขาเอนำนั่มนางหนอย
 เอาไปทำยา แล้วเมีย
 ราชสีห์นั้นว่าได้นั้นแล้ว
 ใส่มากับผอบทอง บิบบใส่
 มากับขวดทองคำ พอได้
 สิ่งนั้นแล้ว ราชสีห์เขามี

โจนหูกหมัวโตะหะหุคสะ
 อัวเนาะป๊ะป๊ะหะโกะ โจนหูก
 เนาะโกะหะหุคสะที่อัวกอนาเตะ
 อัวเนาะระเซาะ ปรางโหลกาเตะ
 อัวเนาะ ติกอนาแห่ง
 อะแห่งปุลายโกะ เกลิงหุ نبا
 พอเกลิงหุ نباจอบเพงเอรักโกะ
 เอรักโกะหุคอบาเฝ้าเอรค เกอะ
 แห่งตอยทวายคาคเเกาะโกะเล
 เอรักเซอเคียะตอย เออัวกอแคะ
 อาซอกแคะเกอะแห่งหมัวปุลอน
 เกอะป๊ะหะสละเนาะ โอ แห่งปุลาย
 เนาะซำกันไว้มะเกอะแห่งหมัวปุลอนเนาะ
 กอแคะซาซอกเพาะหุ อัวจะอาเกิด
 เปรี๊ยะแคะหุคเเกาะ ซำโตะหุ
 ซะโกะเอิน ป๊ะป๊ะหะโกะ
 เจียะกาแคะหมัวจุคปุลอน
 เจียะกาแคะหมัวจุคปุลอนเลเนาะ
 เออ แห่งปุลายเออ
 หะหุเนาะแคะหุคอบนงนะ
 เซอองหะอูโยโกะ คาคอะลาย
 โกะแคะหุคอบแนม หุหม่ม
 หมัวบาอย่างปุลอน แหมงปุลาย
 อาซาเกิดกอหมัวหุวัยหุคปุลอน

ลูกสาวคนหนึ่งเป็นมนุษย์
 เรานี้อย่าทำอย่างนั้น ลูกสาว
 นี้เป็นมนุษย์นั้นเราให้ไปกับน้อง
 เรานี้กระมัง ผากไว้กับน้อง
 เรานี้ แล้วให้มากับ
 ชายหนุ่มนั้น มาสองคน
 พอมาสองคนถึงเมืองพระมหากษัตริย์นั้น
 พระมหากษัตริย์นั้นเข้าไปเฝ้าพระมหากษัตริย์ได้
 มาถวายน้ำมนต์นี้
 พระมหากษัตริย์เห็นแล้ว เอ้เราให้มัน
 ไปตายมันไถ่มาอีกหนึ่ง
 จะทำอย่างไหน โอ หุมน้อย
 นี้สำคัญไว้มะไถ่มาอีกหนึ่งนี้
 ให้มันตายเสียหน่อย เราจะไปเอา
 เมียมันทางนี้ พุดไว้หน่อย
 แค้นใจเอง อย่าทำอย่างนั้น
 ไซ้ขันอีกครั้งหนึ่ง
 ไซ้มันอีกครั้งหนึ่งนี้
 เออ อายหุมน้อย
 เคียวนี้มันยังไม่ครบนะ
 เกรื่องยานั้น น้ำกระดา
 นั้นมันยังไม่ครบ มีอยู่
 อย่างดองอย่างอีก หุมน้อย
 อาสาเอาให้อีกสักครั้งหนึ่ง

หมูโก้ยร่าวก๊าก คักเตาะก๊าะ
 เอ้อ เกิดคักเตาะก๊าะปลอน
 หีนะเกอะปะหะลอ สักอแขะโกะ
 กาว อ้วนะเหียะอาเกก
 คักเตาะก๊าะปลอน เอ้อเหะเอีย
 แคะเจียะกาทอฮักคอง
 แคะหุฮักมัว อ้า กาวโปย
 โตะก๊าะหม่มหม่ง อ้า
 ซ้าวอ้วฮ้าโกะอา เอ้อ อาอาอา
 ซอนทานก๊าะหม่มหม่งปลอน
 อาอาอาอา เกกอะจินโกะหย่างโกะปลอน
 ก๊าะโกะแคะเซอเหียะอะจินโกะ
 โอ เตะอ้วเกดิงจ๊อบอ้วปลอนระเซาะ
 แคะระแตกอฮุมานอะร่าก่างอะโน
 เหฎียะเกาะหุแตมเล่ ฮุมานจ๊อบ
 เตะ แหะปะโกะก่า ฮุมาน หม่งหมิบ
 เจียะหมิบหม่งฮ้า เอ้อ
 พอฮุมานทอย หมูอะเม็คเตะเกดิง
 ออ หะหมูเภา-โก๊ท เอริคโกะ
 เปรียเหฎียะโกะ โตะอะหุฮัว
 เหฎียะหมิบคเกอะคักเตาะก๊าะหุ
 คักเตาะเจียคิซางโกะอ้วนะเกะนาระ
 อ้วนเกดนาตามกาว หะหมูอ้วจะเกดิง
 เกิดคักเตาะก๊าะตามกาวปลอน

อะไรครับ น้านมเสื่อ
 เอ้อ เภาน้านมเสื่ออีก
 หีนะจะทำอย่างไร คุยกับม้านั้น
 เอ้อ เภานี้ต้องไปเอา
 น้านมเสื่ออีก เอ่อน้องเอีย
 มันใช้ไ้ไปตายหรอก
 มันไม่ตายหรอก ไป ที่เรา
 เป็นเสื่อมีอยู่ ไป
 คั่งที่เราผูกนั้นไป เอ้อ ไปไปไป
 สกานที่เสื่ออยู่อีก
 ไปไปไปไป เภาแหวนน้อย่างนั้นอีก
 เสื่อนั้นมันเห็นถูกแหวนนั้น
 โอ น้องเรามาถึงเราอีกแล้วกระมัง
 เภาเด็กออกไปถามเรื่องร่าวขาวคราว
 กันไม่รู้ (ละ) ถามถึง
 น้อง ม้านั้นค้าย ถาม อยู่คี่
 กินคี่อยู่หรือ เอ้อ
 หอถามแล้ว ฐะอะไรน้องมา
 ออ เกียวนั้น พระมหากษัตริย์นั้น
 ภรรยานั้น บ่วย
 เขามีความประสงค์อยากจะได้น้านมเสื่อหนอย
 น้านมราชสีห์นั้นเราได้ไปแล้ว
 เราเอาไปจากที่ เกียวนั้นเราจะมา
 เภาน้านมเสื่อกับพี่อีก

อา หุ่หมก้าฮ้า โอ๊ะ หนุม
 อาห์ เกลิงเก็ก ฮ้าทอยหุ่ลอบฮ้า
 ฮากอเปุรียโกะ เท หะหุ่เมะ
 ฮัวเด็กฮ้าคเก็กคากเต๊ะ เบอะหุ่ญี
 เบอะฮ้าหะลล เปุรียโกะเหม็น
 ฮ้าคโกะทอย เกตคากเตะแห่นก
 ป้อคจีแห่นกากลล ขอน
 ป้อคจีแห่นกากลลขอนแก่น
 กอ เตะโกะทอย เตะโกะคิคอาน
 อะเลียง กุ้กะโกะฮ้า เตะเอ้ย
 แห่น แมนหุ่หมัวเนาะฮัวปรางนา
 กานะ อาห์ อาหุ่หม่งเกะหุ่หมัวเจ๊ะ
 ป๊ะเบ็งป๊ะคักป๊ะแห่ลลปะโกะนะ
 เกอะนาโกนหุ่คกุกุ้โกะหุ่หมัวปลอน
 เกอะแห่นโกนหุ่คกุกุ้โกะหุ่หมัว
 หุ่ลอบฮ้าหะแตมเซคที เซคที
 โกะหุ่คคากเต๊ะทอย โอ
 หุ่คคากเต๊ะทอยเนาะ
 เอ้อวเนาะเจ๊ะเกะหุ่คคากเต๊ะ
 ป๊ะหุ่คคากเต๊ะเกอะแห่นปลอนเกอะ
 ป๊ะหะลลเนาะ ป๊ะ หุ่คคากเต๊ะ
 ฮ้าคคันทองเซอะหุ่คคากเต๊ะ
 แทะเคอะเกะวะ ฮ้อป้อคคากเต๊ะ
 หุ่คคากเต๊ะ ป้อคคากเต๊ะหุ่คคากเต๊ะ

อา มีข้างใหม่ โอ๊ะ มี
 ไป มาเอา พุคแล้วเข้าไป
 พุคกับเมียนั้น นี้นั้น เคียวนั้นอง
 ข้างเจ้าขอเอาน้ำนม นางหนอย
 นางว่าอย่างไร เมียนั้นไถย
 คังนั้นแล้ว เอาน้ำนมมาให้
 มีบิไลบักกับผอบ เงิน
 มีบิไลบักกับผอบแล้ว
 ได้ นอนนั้นแล้ว นอนนั้นคิคอาน
 กอ็บ เสือนั้นคิค นอนเอ้ย
 ที่ หลานคนหนึ่งนี้เราฝากไป
 กว้นะ ไป ไปอยู่ด้วยกัน
 ออย่าหุ่คคากเต๊ะออย่าคากอานนั้นนะ
 ได้ไปลูกสาวเสือนั้น คนหนึ่งอีก
 ได้ลูกสาวเสือนั้นมากคนหนึ่ง
 เข้าไปบอกเศรษฐี เศรษฐี
 นั้นเห็น (ลูก) แล้ว โอ
 เกะหุ่คคากเต๊ะ
 เอ้อวเนาะเจ๊ะเกะหุ่คคากเต๊ะ
 ทำไมคนมันไปได้มาอีกจะ
 ทาอย่างไรนี้ ป๊ะ คนนี้
 สาคัญอยู่นะสาคัญ
 มันก็จริง ฮ้อเออมัน
 อีกกรัง ญันสัคที

แกะอาเกาะแซ่ลรว้า อำเกาะ
 ซัดโกะตอย อำกอแกะปลอน
 อำกอแกะปลอน หม่งปล่าย
 อาเกดแห่งเปียะ โกะกออหฺญู
 หุเกาะฮา หุโกยร้าวกียัก
 ตอยหฺตะกาแกง โอ หม่งปล่าย
 หมิ่นฉะ นิคโกะตอยเอ แกะ
 ล่าบากตอยหฺตะกาแกงเนาะเกาะ
 ปะหะลรว้า อำกอกาวแซะ
 โกะปลอน กาวแซะ ฮ้าฮา
 ป้อหม่งตามคี่จางมาฮาแม็ค
 ฮ้าจางบีโหนกคี่ของโหละจิน
 กุฉะกาวโปย เอ้อ กุยามกาวโปย
 ตอนเกุสิงเอ็นหมากเคียะอะยะ
 อาจอบปลอนระเนาะ ฉะเอ็น
 กุยามโกะเซอเคียะอะจินหม่ม
 โกะปลอน กุยาฮ้าอะร้าวโกะ
 ฮุมานเตะโกะอะโกะอะเนาะเล
 หมูถาลรว้า เตะโกะฮ้า อ้อ
 หะหม้ออหฺมิกเกาะเกาะตอยหฺตะกาแกงหฺญู
 เอริคเหฺญูยะเคียะอะแม็ค
 เหฺญูยะปะหะอูย ฮ้าหะโกะ
 ตอยคี่กุยามโกะฮ้าเกาะ เกาะ
 คี่เจียะกากุยามเปอะอะเปียะโกะ

มันไม่ไค้แคไหนเล่า พุกไค้
 อย่างนั้นแล้ว พุกกับมันอีก
 พุกกับมันอีก หนูน้อย
 ไปเวาค่าย นั้นให้เราหนอย
 ไม่ไค้... อะไรขอรับ
 คินไค้บาคาล โอ ชายหนุ่ม
 ไค้ยีนฉิกนั้นแล้วเอ มัน
 ล่าบากคินไค้บาคาลนี้จะ
 ทำอย่างไรเล่า พุกกับพม่า
 นั้นอีก พม่าว่าไป
 แกไปอยู่ทีโน่นริมฝั่งมหาสมุทร
 หรือริมฝั่งแม่น้ำใหญ่โน่นสองแควนไว้
 เลือพี่เรา เอ้อ จระเข้พี่เรา
 ขึ้นมาเองเห็นถูกแสง
 ไปถึงอีกทีนี้ เผอญ
 จระเข้นั้นเห็นถูกแควน (ของ) แม่
 นั้นอีก กุยพูดเรื่องนั้น
 ถามนอญนั้นที่นั่นที่นี้
 เคียวนี้้อย่างไรเล่า นอนนั้นว่า อ้อ
 เคียวนี้เราอยากจะได้คินไค้บาคาลหนอย
 พระบาทกักรียเขาคองประดงค์
 เขาทำบา ว่าคังนั้น
 แล้วจระเข้นั้นว่าไค้ ไค้
 แล้วใช้จระเข้ทหาร

จะอาเก็กต๋อยหะตาแก่งโกะตี
 กุยามหะหล่างโกะโกะเปลิบจี
 จ๊อบหะตาแก่งชีโหละ
 ซ้าหะเกอะแห่งชะหมั่ว

เออ หุเกอะแห่งเฮมินกุยามโกะ
 จีเก็กเอินเกอะเกอะต๋อยหะตาแก่ง
 ทอยเกอะกอนาเตะโกะ ทอยเกอะ
 กัวนาโกะโกะหมั่วปลอน พอกอ
 แห่งโกนโกะทอนเกูลิง เกูลิง
 กรา เกูริบะกราโหล่นหุแตมเค
 กู๊ตเกูลิงกู๊ตจ๊อบเค็งโกะทอยหลุบ
 กอต๋อยหะกอเหญียะ ต๋อยหะกอเหญียะ
 ทอย เอริกโกะเซอเตียะแห่งปล่าย
 เกอะแห่งเปริยหมั่วปลอน
 เอ อัวเนาะถาสอเนาะราว
 ฮำ จะเก็กเปริยแคะหญิ
 แคะเกอะแห่งหมั่วปลอน
 อออะซอบโปยเนาะ อออะซอบ
 เกอะปะหะลอราว อออะซอบ
 ทอยเตียะ อ่า
 เจียะกากออาเก็ก เปียะ
 คน ชี เออ โคนชิตาย
 ปลายชี่เป็น ตามเคิง
 เคิงหุโกยร้าวละอิตอนเนาะ
 คีอออะซอบ อออะซอบ

จะไปเอาดินไต่บาตาลันนี้
 จระเข้เหล่านนั้นค้ำลง
 ถึงไต่บาตาลเมื่อไร
 หังไมไ่ก่มาสักตัว

เออ ไมไ่ได้นายจระเข้นั้น
 ลงเอาเองจึงไ่กินไต่บาตาล
 แล้วไ่ไ่ไปกับน้องนั้น แล้วไ่
 ไ่ไปดูกันคนหนึ่งอีก พอไ่
 ดูกันนั้นแล้วมา มา
 กลางปากกลางเขาไปรูชี
 เกินมาเกินมาถึงเมืองนั้นแล้วเข้า
 ไ่กินไ่เขา กินไ่เขา
 แล้ว พระมหากษัตริย์เห็น (ถูก) หนูน้อย
 ไ่เมียมาคนหนึ่งอีก
 เอ เราไ่อย่างไ่นี้เล่า
 ว่า จะเอาเมียมันหน้อย
 มันไ่มาอีกคน
 หมกปัญญารานี้ หมกปัญญา
 จะหาอย่างไ่เล่า หมกปัญญา
 แล้วทอง อ่า
 ไซ้ไ่ไปเอา อ้าย
 คน ชี เออ โคนชิตาย
 ปลายชี่เป็น ที่เมือง
 เมืองอะไรเล่าละอิตอนนี้
 ก็หมกปัญญา หมกปัญญา

ชุมนานกาวแขยยะ กาวแขยยะฮ่ำ
 อีต่อนเนาะอัวเกิดหะเตียะเตะเอ้ย
 หุแมเกอะปะหะล่อ เอ้อ
 เติงอะเก๊ะเกอะปะหะล่อราว
 เกอะอาเก็กแห่งเกอะราว
 รับอาซาเหตุญียะหุเกอะเหตุญียะจะ
 ปะตุ เกอะปะหะล่อ
 ปรีกษาเหตุญียะเก๊ะหะอ็อค สำเปรีย
 เปรียอะชนโกะระปรีกษา
 เหตุญียะเก๊ะ หะหุม เกอะปะ
 หะล่อราว หะหุมเนาะอัว
 เหตุญียะเจียะกาอัวที่อัวอาเก็ก
 หุเกอะอัวเตียะหุหมุ่ตุ

(นายเลียม)

หะหุมเนาะเอการักเหตุญียะ
 เจียะกาแห่งกอกเกิดหะมียะเหฺนิก
 อะตัวกาเติงเหฺนียะเก๊ะโกะ
 เติงเหตุญียะเก๊ะเกอะเกอะซาลอติ
 หะตักจ็อคเลนะ หะตักจ็อค
 คอยตี้ หุวนอาหุวนเกฺลึง
 โทะหะตักจ็อคตี้ โจนเจียติซาง
 หุญาคตอนชุมนาน หุหะตักจ็อค
 ซาลอเนาะราว เหมิกหุเกอะซัก

ถามพม่า พม่าว่า
 อีต่อนนี้เราเลาไม่ถูกน้องเอ้ย
 ไม่รู้จะทำอย่างไร เอ้อ
 เมืองรากษสจะทำอย่างไรเล่า
 จะไปเอามาได้เล่า
 รับอาสาเขาไม่ได้เขาจะ
 ทำโทษ จะทำอย่างไร
 ปรีกษากันทั้งหมด หึงเมีย
 เมียหึงห้านั้นแล้วปรีกษา
 กัน เกี้ยวนี้ จะทำ
 อย่างไรเล่า เกี้ยวนี้เรา
 เขาใช้เรานั้น เราไปเอา
 ไม่ได้เราต้องมีโทษ

(นายเลียม)

เกี้ยวนี้พระมหากษัตริย์เขา
 ไข้มาให้เอาเพชร
 ในเมืองรากษสนั้น
 เมืองรากษสจะไค้อย่างไรก็
 ทุกข์ใจฉันะ ทุกข์ใจ
 แล้วก็ วนไปวนมา
 เป็นทุกข์ใจก็ ลูกราชสีห์
 เห็นเข้าถาม ทำไมทุกข์ใจ
 อย่างไรเล่า หน้าก็ไม่สดชื่น

หนึ่งโกะโหมคกอเลหุเกอ
 ปะฮอกถาลอ อาหะเหลี่ยเจียะ
 กาโกนหุคคะซัดโกะ เออ
 โคนหุคเจียติซางโกะ ฮ่า
 ออ หุมเอะรักเหญียะเจียะกา
 กออาเกกเหมิยะเหนิคักวากาเคิง
 หุละเกาะโกะ อ้าวหุแถม
 เกอะอาเกกซาคลอร่าว โกะระ
 อ้าวหะตักจือคกกลาง โอห์
 เหญียมโตะซาคโกะตอยโกน
 เจียติซางโกะฮ่า ปะเตียะเกวีน
 โคนเจียติซางเคะหุเซียงหุ
 อะเนาะมัว เคะโตะปรัว
 หนึ่งกาอ้าว โตะปรัวกาอ้าว
 หุยมจะอาถุลาโยนหุคเจีย
 โคนหุคหุละเกาะโกะตอยติ
 ปะเกวีน แขน โคนหุค
 หุละเกาะเหญียะเกอโหลอะจินหุหมกอฮัว
 หนึ่ง อือ ฮ่า หนึ่งคัว
 อะจินโคนหุคหุละเกาะโกะระ
 โปยโตะปรัวโกะ ปะซัดชอยกถ
 โหลอะจินอ้าวหุหมัว เกิดนา
 อะจินเนาะระ ละอาจือบ
 ละปรัวเคะเหญียะฮมาน

อยู่กันตากัโรย
 เป็นเหตุอบางไร ไปแล้ว (กัน)
 กับลูกสาวกษัตริย์นั้น เออ
 ลูกสาวราชสีห์นั้น ว่า
 ออ ก็ยวนี้พระมหากษัตริย์เขาใช้
 ให้ไปเอาเพชรในเมือง
 ราชสนั่น เราไม่รู้
 จะไปเอาอย่างไรเล่า นั้นแล้ว
 เราทุกข์ใจมาก โอห์
 หากเป็นอย่างนั้นแล้วลูก
 ราชสีห์นั้นว่า อย่าเป็นห่วง
 ลูกราชสีห์มันไม่ใช่คน
 อื่นหรอก มันเป็นสหาย
 อยู่กับเรา เป็นสหายกับเรา
 หากจะไปหาลูกสาวราช
 ลูกสาวราชสนั่นแล้วก็
 อย่าห่วง นี้ ลูกสาว
 ราชสให้ไว้ไว้แหวนอยู่กับเรา
 มี อือ พุค อยู่ใน
 แหวนลูกสาวราชสนั่นแล้ว
 เราเป็นสหายนั้น เป็นพยานให้
 แหวนไว้วงหนึ่ง เอาไป
 แหวนนี้แล้ว ครั้นไปถึง
 ครั้นสหายทางโน้นเขากาม

เกลิงถาลอรวา ทึ่หะหมุฮ่า
 เตียะโตะปรัว เหยี่ยมหุ
 อะตะทอยตี้ เก็ดโหลอะจิน
 เนาะหะบ๊ะกอรัง โจนเหลียะเกาะ
 เหยี่ยมเตียะแถม เพราะอะจิน
 พอซาดโกะทอยหมิบจอกเลเนาะ
 หมิบจอกทอยเล เกอะโหล
 อ จินควักกอ ซ่าเจียะคิซาง
 โกะทอยเล อา อาเกิง
 เหยลียะเกาะเตะ อา อา
 พออาจอบเติงหุละเกาะโกะทอย
 ระเนาะ ตอนอา โหน่นปราชัดโกะ
 จัวโกะปุลอนหุละเกาะโกะเล
 อากุลายเจียะหมัว
 หมุมชะโจนหุวก โจนหุวก
 โกะปุลอนโกะหุละเกาะตะอะอะนโนหล
 ซอดหม่งควักเตน ซาตอนอาจอบ
 ตอนอาญากเตียะ แนนหุวกเหลียะเกาะ
 ซอดโหลวเหลียะตา ,เตน
 ซอดโหลวตอนหม่งทอย เอ
 เกลิงหะเปียะเตียะปรัวปรัว เกลิงซอก
 หมุฮัวเกอะป๊ะซาดลอเนาะ
 ซุบอบกะควักจอกทอย ป๊ะป๊ะ
 หะโกะระ ฮัวเตียะแอบ โอบ
 แอบหม่งกะควักกาจีเหวียงเนาะ

มาอย่างไรเล่า แล้วเคียวนี้ว่า
 ต้องเป็นสหาย หากว่าไม่
 เชื่อแล้วก็ เก็บไว้แหวน
 นี้ชี้ใหญ่ ลูกราชาส
 เขาตองรู เพราะแหวน
 พออย่างนั้นแล้วคิใจนี้
 คิใจแล้วนั้น ไคไว
 แหวนใน ทั้งราชสีห์
 นั้นแล้วก็ ไป ไปเมือง
 ราชสโน้น ไป ไป
 พอไปถึงเมืองราชสนั่นแล้ว
 ที่นี้ ขึ้นไป ปราสาทนั้น
 วันนั้นอืกราชสนั่น
 ไปหากินไม่อยู่
 มีแต่ลูกสาว ลูกสาว
 นั้นเลาพระราชสมันชีไว้
 ตายอยู่บนแท่น ซาขึ้นไปถึง
 ขึ้นไปเห็นลูกสาวราชส
 ตายกลิ้งบนแท่น
 ตายกลิ้ง (ขึ้น) อยู่แล้ว เอ
 มาพบ (ลูก) สหายสหายมาตาย
 เคียวนี้เราจะทำอย่างไร
 คิดในใจแล้ว อย่าทำ
 อย่างนั้นเลย เราตองแอบ แอบ
 แอบอยู่ในบริเวณนี้

แคะกะทะโกะ ละเนาะแอบหมง
 โกะตอย จอบอะเก็นอะคากาละ
 เหลื่อยะเกาะโกะกะเลียงเกลิงตอย
 จอบโกนหวดพับ เกอะ
 แคะเกอะเหละตนตอยแคะอะนน
 โกนหวดโกะก๊วยางตอน อ้อ
 พอโกนหวดโกะก๊วยางตอนตอย
 คุณเปิงคุณกับเจียะเหลื่อยะเกาะ
 ตอยโตะระเฮย หมงเกอะหมัว
 เหมะตอม ฮัวเหลื่อยะเกะทะ
 จอบอะเคินตอน อะเกาะโกะแคะ
 เกอะเหละตนโกะ แคะอะนนตอน
 แคะอะนนกลองอะนันทะแถมโหล
 อ้อ อะนนก๊วยางตอนโกนหวด
 เอ้อโกนหวดพอแคะอะนนโกะตอย
 โกนหวดเตียะซอกทีอะเกาะโกะแคะอะ
 อาตอยเหลื่อยะกัณแคะเจาะโหล
 หะโมโจ่ง หะโมโจ่งโกะตอย
 เอ้อ หมงปล่ายโกะหวดตอย
 อ้อ เหลื่อยะเกาะเนาะแคะปะชาตเนาะ
 พออะเกาะโกะอาตอย ป๊ะปะ
 หะโกะระ หะแถมเกอะตอยคิ
 อาภูลกแห่งเกอะเหละตน
 หะโมโจ่งโกะตอยคิ เกอะกลองเนาะ
 ตอยอะนนระเนาะ ป๊ะแบบ

มันว่าอย่างนั้น ที่นี้แอบอยู่
 นั้นแล้ว ถึงเวลำเวลำกาละ
 รากษส้นกลับมาแล้ว
 ถึงลูกสาวพับ ได้
 มันไค้กระบองเพชรแล้วมันซี้
 ลูกสาวนั้นขึ้นขึ้น อ้อ
 พอลูกสาวนั้นขึ้นขึ้นแล้ว
 หุงข้าวหุงกับกินด้วยกัน
 เสรีจแลวนั้น อยู่ไค้หนึ่ง
 คีน วันรุ่งขึ้นต่อไป
 ถึงเวลา (ขึ้น) รากษส้นมัน
 ไค้กระบองเพชร มันซี้ขึ้น
 มันซี้ข้างจีจ๋าไว้
 อ้อ ซี้ขึ้นขึ้นลูกสาว
 เอ้อลูกสาวพอมันขึ้นขึ้นแล้ว
 ลูกสาวต้องตายแล้วรากษส้นมันไป
 ไปแล้วกระบองเพชรมันเก็บไว้
 ไค้แทน ไค้แทนนั้นแล้ว
 เอ้อ ชายหนุ่มนั้นเห็นแล้ว
 อ้อ รากษส้นมันทำอย่างนี้
 พอรากษส้นไปแล้ว อย่าทำ
 อย่างนั้นเลย จ๋าไว้ไค้แล้วก็
 ไปลวงมาไค้กระบองเพชร
 ไค้แทนนั้นแล้วก็ ไค้ทางนี้
 แล้วซี้ที่นี้ ทำแบบ

แตะปะโกะ อะนนทอยโกนหฺวุดโกะ
 ภายทอนปฺลอน พอภายทอน
 หฺวุดเคี้ยะแห่มงปฺล้ายทอยเอ
 อะกอดจอกระเนาะ เอะเกฺลึง
 ถาลอเนาะเกอะจอบเนาะ แห่มงปฺล้าย
 เนาะ หะหฺมุเกฺลึงถาลออาถาลอราว
 เกฺลึงจอบโหน่นปฺราสาทเนาะ
 ออัวหะหฺมุเนาะทอยโกะเฉีย
 เหฺนุยะเกาะกอกอนสะเมินเจียคิซางโกะ
 อือ โทะเฉียเกาะเหฺนุยะแกะ
 อัวหฺกึงเซอเกฺยงหฺวุดหฺมัวเหฺนุยะ
 อัวหฺอะแต๊ะ หฺอะแต๊ะเกอะกอด
 แหนอะจิ้น เหฺนุยะกอดแห่มงอัว
 หะปะ โหฺลอะจิ้นเกอะโทะซักซวย
 เหฺนุยะปะแห่มงซักซวยกอดแห่มง
 กาอัวโกะ กอดเกฺลึงหะปะกอดเกฺลึง
 ภายเฉีย หฺยมโทะซักโกะ
 ทอยคี่ เออ ปะแต๊ะ
 ปะแต๊ะอีโกะทอยระเนาะ
 ภายเคาะเมาะเหฺนุยะเกาะคี่
 เหฺนุยะบาโกะซานเหฺนุยะเกาะเล
 ซานเกาะทอยโกะ ฮ้าหะหฺมุเนาะโกะ
 เหมียะจอกอัวเหฺนุยะกร้อมจอนสะกิด
 เหมียะออกเกฺลึงเกอะปะซักถอรราว
 อือ ปะปะซักโกะระ

มันเท่านั้น ชี้อแล้วลูกสาวนั้น
 พันชั้นอีก พอพันชั้น
 เห็น (ถูก) ขายหนุ่มแล้วเอ
 ตกใจทีนี้ เอะมา
 อยากรู้ได้ดังนี้ ขายหนุ่ม
 คนนี้ เคี้ยวนี้มาอย่างไรไปอย่างไรเล่า
 มาถึงปราสาทนี้
 เออเราเคี้ยวนี้เป็นเพื่อน
 กันกับลูกพระยาราชสีห์นั้น
 อ้อ เป็นเพื่อนกันเขาว่า
 เราไปเคยพบเคยเห็นสักครั้ง
 เราไม่เชื่อ ไม่เชื่อได้ไ้
 ฝั่งไหน เขาให้เรา
 ชี ใ้ไหนได้เป็นสักขีพยาน
 เขาทำเป็นสักขีพยานให้มา
 กับเรานั้น ให้มา
 หาเพื่อน หากเป็นเช่นนั้น
 แล้วก็ เออ ' เชื่อ
 เชื่อกันนั้นแล้วทีนี้
 คุยเรียบร้อยกันก็แล้ว
 สองคนนั้นรักใคร่กันชี
 รักใคร่กันแล้วนั้น ว่าเคี้ยวนี้
 พอเราเขาคูร้ายเก่งกลามาก
 พอมาจะทำอย่างไรเล่า
 อ้อ อย่าทำอย่างนั้นเลย

คาระเหมียะออกเกลิงโกะตอยติ
 เหละเนาะหนุม เหละเนาะกออัว
 เหละเนาะกอโหลอัว เกอะโหล
 เหละคนโกะตอยเนาะ พอ
 ยางโกะจัวซอจอบอะเคินคี่
 อะเกาะโกะแคะเกลิง พออะเกาะ
 โกะแคะเกลิงแคะเซอตอยคี่
 เกอะกุดงตอมเหละคนโกะอะนณ
 อะเกาะโกะซอด พออะเกาะโกะ
 ซอดตอยคี่เกอะปะะหลอไปยหนึบนาเนาะ
 หะหมุเนาะไปยหมังอะเนาะหุเกอะ
 ไปยเกดเหมียะเหนิคโกะหนุม
 ซาดลอราว ปะเกอะเกดเกอะราว
 ตอยซำคิต^{๕๕}เหมียะเหนิคเนาะ
 หนุมคี่หะโมโหลนหะหย่างหมัวตะ
 อาโกะตอยคี่ เกดเหมียะอิคคิ
 เหละลิยะคนโกะระ เกอะหะเคาะ
 เปียะหะหย่างโหลนโกะ เหมียะโกะ
 เกอะแหม่งเหมียะเหนิค พอเกอะ
 แหม่งเหมียะเหนิคโกะตอย
 เหมียะบาพาตีพาเหมียะเกาะ
 อะเลียงเคิง เกลิงกุดายเออะรัต
 พอจอบเอรัต หลุบอากุดาย
 เออะรัตโกะตอย เออะรัตโกะเกอะ
 เหมียะหุมะเหนิคโกะตอยคี่

เมื่อพอมานันแล้วคี่
 ไม่นี่มี ไม่นี่ให้เรา
 ไม่นี่ให้เราไว ไคไว
 ครอบงเพชรนั้นคี่นี้ พอ
 อย่างนั้นเวลาเย็นถึงเวลาคี่
 รากษสนันมันมา พอรากษส
 นั้นมันมามันเห็นแล้วคี่
 ไคทางโคนครอบงเพชรนั้นคี่
 รากษสนันตาย พอรากษสนัน
 ตายแล้วคี่จะทำอย่างไร เราสองคนคี่
 เคียวนี้เราอยู่คี่นี้ไมไค
 เราเอาเพชรนั้นอยู่
 ที่ไหนแล้ว ทำไมจะเอาไคแล้ว
 แล้วว่าโนนโนนเพชรนี้
 อยู่โนนไคเสาะปรวสาทนต์หนึ่งนั้น
 ไปนั้นแล้ว เอาคัวยอิทธิ
 ครอบงเพชรนั้นแล้ว ไคเชีย
 อ้ายเสาะปรวสาทนต์ อัจยนั้น
 ไคมาเพชร พอไค
 มาเพชรนั้นแล้ว
 เขาตองคนพากี่พากัน
 กลับเมือง มาหาพระมหากษัตริย์
 พอถึงพระมหากษัตริย์ เข้าไปเฝ้า
 พระมหากษัตริย์นั้นแล้ว พระมหากษัตริย์นั้นไค
 ญกเพชรนั้นแล้วคี่

เอรีจโกะซุ่ยบปุลลอน เอ
 แกะเกอะแห่งหมั่วปุลลอน
 ปะทะลอฮัวเกอะเกอะชาหะอ็อคเนาะราว
 ปะทะลอฮัวเกอะเกอะชาหะอ็อคเนาะ
 ซุ่ยบปุลลอน ซุ่ยบทอยธำ
 โอหะหมุเนาะฮัวหมิกเกอะอาเบ้อ
 แหน่แหวก เป้อบ กอแกะ
 อาเป้ออาหรงเกก อาเป้ออาหรง
 แหน่แหวก แกะเคียะเกูลิง
 ถาลอกำราวกอแกะเกูลิงหะเหฺกียะเจียะ
 อือ ทอยอา ฮำหะโกะคี้อ
 เกอะอา เกว็นทอยเนาะปะทะล
 เกอะอาถาลอกำหรงแห่นแหวกเนาะ
 ฮำโกะทอยฮากอโกนหูกอะเกาะ
 โกนหูกอะเกาะ เทละตน
 เนาะหุ่หมุ ฮัวอะนนะฮอกอา
 เลอา อาหรงแห่นแหวกเกอะ
 พอแกะอะนทอย เหม่งปุลลายโกะ
 ฮอกทอยอาจ้อาหรงแห่นแหวก
 แกะปะทะลหะลอกำ แกะเปิงเด็ก
 หะลอแกะจ้องหะลอปะทะลคี่
 เป้อเกูลิงทอยทอยอะเคียงระเนาะ
 อือ พอเป้อเกูลิงทอยโกะ
 เปุ๋ยโกะแกะอาณนติ กุ่ย่างตอน
 อะเลียงเกอะ อะเลียงเกอะทอย

พระมหากษัตริย์นั้นคิดอีก เอ
 มันไถ่มาอีกคน
 ทำอย่างไรเราจะไถ่ทั้งหมดนี้เล่า
 ทำอย่างไรเราจะไถ่ทั้งหมดนี้
 คิดอีก คิดแล้วว่า
 โอเคียวนี้เราอยากจะไปดู
 นรก แอบดู ให้มัน
 ไปดู (ไปดู) เวา ไปดู (ไปดู)
 นรก มันดูมา
 อยากรู้บ้างเล่าให้มันมาเล่า
 อือ แล้วไป พูดคังนั้นก็ไป
 ได้ไป กังวลแล้วจะทำอย่างไร
 จะไปอย่างไรลงไปในนรกนี้
 ว่าคังนั้นแล้วพูดกับลูกสาวรากษส
 ลูกสาวรากษส กระทบเพชร
 นี้มี เราซื้อครั้นตาบไป
 แล้วไป ไปดูนรกได้
 พอมันซื้อแล้ว ชายหนุ่มนั้น
 ภายหลังไปลงไปในนรก
 มันหาอย่างไรอย่างไรบ้าง มันหุบไซก
 อยากรู้มันเฝ้าอย่างไรทำอย่างไรก็
 ดูมาแล้วแล้วกลับที่นี่
 อือ พอดูมาแล้วนั้น
 เมื่อนั้นมันจึก ฟันขึ้น
 กลับได้ กลับได้แล้ว

เกฺลึงเหลี้ยกอเอร็ด หะหมุจึนา
 เค็งแหฺนแหฺรโกะ อู่เค๊ะปะ
 ซาคโกะเค๊ะปะซาคเนาะ เหลี้ยเจียะ
 เหลี้ยเอร็ด เอร็ดแถม อ๊ะ
 ซำซาคโกะทอย เอ แคะหุเกอะ
 เยนตะเนาะนะ อาแหฺนแหฺรโก
 แคะอาเกอะ กออาโกยพอ
 กออาโกยพอปุลอนละเนาะ
 หุหมิมบ่าลอราวเค็งพอโกะ
 กออาโกย โกยทอยเอ
 เกฺวินทอนระเนาะเกอะอาลาลอ
 พอโกะ ซำกอโกนหฺวคอะเก๊ะ
 โกนหฺวคอะเก๊ะซำปะเกฺวิน
 อัวะลงนา เกฺกหฺลอะตน
 แคะอะนอะลง ซอกกาเจ
 ทอนอาฟอ อะนอะลงทอน
 พอปุลอน ทอยอาเปอเค็งพอ
 อู่ คัวะลาคโกะเหฺญะหฺมิมชงโกะ
 คัวะลาคเนาะโกะเหฺญะบงเนาะ
 เหลี้ยอะราวอะราหฺวคกุดงหฺมิม
 หะมะระเนาะที พอโกน
 เหลี้ยะเก๊ะแคะอะนอะเลียง
 กุ่ย่างทอนปุลอน เหลี้ยกอ
 เอร็ด โอเค็งพอเหฺญะหฺมิม

มาเล่าให้พระมหากษัตริย์ ได้ยวนี้ลงไป
 เมืองนรกันนั้น อู่มันท่า
 อย่างนั้นมันท่าอย่างนี้ เล่าถวาย
 เล่า (ให้) พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์
 อ๊ะ พุคคังนั้นแล้ว เอ มันไม่ได้
 อยู่คี่ที่นั้นะ ไปนรก
 มันไปได้ ให้ไปกุสวรรค
 ให้ไปกุสวรรคอีกทีนี้
 มีสนุกอย่างไรวะเล่าเมืองสววรรคนั้น
 ให้ไปกุ กูแล้วเอ
 กังวลขึ้นทีนี้จะไปอย่างไร
 สววรรคนั้น พุคกับลูกสาวรากษส
 ลูกสาวรากษสว่าอยากกังวล
 เราส่งไป เอากระบองเพชร
 มันซี้ลง หายไปซี
 ขึ้นไปสววรรค ซี้ส่งขึ้น
 ลววรรคอีก ขึ้นไปกุเมืองสววรรค
 อู ในปราสาทนั้นเขาสนุกอย่างนั้น
 ในปราสาทนั้นสนุกอย่างนี้
 เล่าเรื่องราวเห็นฝ่ายสนุก
 ทั้งนั้นทีนี้ พอลูก
 รากษสมันอีกดับกิน
 ฟันขึ้นอีก เล่าถวาย
 พระมหากษัตริย์ โอเมืองสววรรคเขาสนุก

หนุมโหรคปอนฮาน หนะเหนิค
 เปลิกปร้าว อู๋หนุมินธิบหมัว
 เกอะอาตอบระคว์เคิงฟอ
 เคิงหนะหนุคสะโปยเนาะ
 โปยทอบหนุเกอะ แกะทะโกะ
 เอ ฮ่ำทะโกะอัวหมิกเกอะเปอก่าเล
 หนีเยะแกะทะโกะ หนีเยะหมิก
 เกอะอาเปอก่าแกะทอยคี่
 จะอะนาอัวเกอะฮา เกอะ
 โจนหวุคอะเก๊ะโกะฮ่ำ เกอะทอยแกะ
 ฮ่ำทอยอะนาอัว แะอะนงกลงซอก
 ทอยคี่ ซอกอาทอยแะหุอะนง
 อะเลียงระเนาะ แะหุอะนง
 อะเลียง เจาะโหลหม่งหม่ง
 ฝะเยะโกะอูย ฝะเยะโกะอูย
 ทกลงจงฝะเยะเกุลิยะจุค
 เอริคโกะทอย เออะเกอะหนีเยะโกย
 คี่หุยกทะทอนหม่งปล่ายโกะ
 กอปะถี่เอะริคปะกังรังเคิงโกะ
 ทอยเหืองเนาะคี่ เกอะออก
 ชะโกะเล ออกเลหม่งปล่าย
 เกอะปะกังรังเคิงทอยออก

มีทรัพย์สินสมบัติ เพชร
 พลอย อู๋ สุนัขขนานไม่มี
 ได้เหมือนแล้วในเมืองสวรรค์
 เมืองมนุษย์เรานี้
 เราเทียบไม่ได้ ว่าคังนั้น
 เอ ว่าอย่างนั้นเราอยากจะไปดูบ้างซี
 เขาว่าอย่างนั้น เขาอยาก
 จะไปดูบ้างว่าแล้วนั้น
 จะเอาเราไปไค้ไหม ไค้
 ลูกสาวรากษสนั้นว่า ไค้แล้วเอา
 ว่าแล้วเอาเราไป มันชี้ทางคานคาย
 แล้วนั้น คายไปแล้วมันไม่ชี้
 กลับที่นี้ มันไม่ชี้
 กลับ เกือบไว้อยู่
 ศพนันเนา ศพนันเนา
 ทกลงเผาศพเก็บกระดูก
 พระมหากษัตริย์นั้นแล้ว จะไค้ใคร
 ก็ลดาปนาชายหนุ่มนั้น
 ให้เป็นที่พระมหากษัตริย์ครองเมืองนั้น
 แล้วเรื่องนี้ก็ ไค้หมด
 ฝะบั้งนี้แล้ว หมดแล้วชายหนุ่ม
 ไค้ครองเมืองแล้วหมด

เจ้าชายกบ

นิทานเรื่องนี้ มีโครงเรื่องคล้ายกับเรื่องนางอุทัย¹ ซึ่งมีเนื้อเรื่องดังนี้คือ ชายขายสองคนเที่ยวไปข้อนกุ้งข้อนปลา วันหนึ่งข้อนได้กบมาตัวหนึ่ง กาก็จึงปล่อยกบนั้นไปแล้วซ่อนใหม่อีกก็ได้อีกตัวเดิมอีก ตาน้ำกบบกลับมาบ้านหวังจะต้มยำกิน กบได้ร้องขอชีวิตไว้และขออาศัยอยู่กับกาและยาย อยู่มาวันหนึ่ง กาจะไปฟังธรรมที่วัดกบก็ขอไปด้วย เมื่อไปถึงวัดกบได้พบพระราชธิดาองค์สุดท้ายของกษัตริย์เมืองนั้นซึ่งมาฟังธรรม กวาก็เกิดความรัก กายหลังกบให้ย่ายกับกาไปขอพระราชธิดาให้แก่ตน พระมหากษัตริย์ยินดียิ่งจะยกให้แต่กบจะต้องสร้างสะพานเงินสะพานทองให้มาถึงปราสาทภายในกำหนดเจ็ดวัน หากทำไม่ได้พระมหากษัตริย์จะฆ่าตายกับตาเสีย ครั้นถึงกำหนดเจ็ดวันกบก็สร้างสะพานเงินสะพานทองได้สำเร็จ พระมหากษัตริย์จึงต้องยกพระราชธิดาองค์สุดท้ายให้แก่กบ กายหลังกบถอดรูปได้เป็นชายหนุ่มรูปงาม พระราชธิดาจึงนำเอาทองคำกบนั้นไปเผาไฟเสีย กบก็เข้รางวัลไขได้ ต่อมาชาวเมืองความงามของชายหนุ่มผู้นี้เป็นที่เลื่อมใสในหมู่ชาวเมือง พระราชธิดาของกษัตริย์อีกหกองค์เกิดความหลงใหล จนพระราชบิดาต้องยกธิดาทั้งหมดให้ชายหนุ่มนั้น พร้อมกับยกเมืองให้ครอบครองด้วย

ลักษณะเด่นและคติของเรื่องนี้

1. การที่กบถอดทองคำคล้ายกับเรื่องสังข์ทองตอนเจ้าเงาะถอดรูป
2. การที่กบพูดภาษามนุษย์ได้ โดยทั่ว ๆ ไปนิทานจะมีลักษณะเช่นนี้ คือสัตว์พูดภาษามนุษย์ได้
3. แสดงให้เห็นถึงการยึดมั่นในธรรมะ ยามว่างจะต้องไปฟังธรรม

¹ เตือนใจ สีนทะเกิด วรรณคดีชาวบ้านจาก"วัดเกาะ" หน้า 102-104

4. แสดงกำเนิดมโนรูปสมบัติอย่างชัดเจน เช่นนี้ ๆ ทั้งทรงเกี่ยว
กับไม้ม่อมแต่งงามกับกบใบทองแรก

เดิมในเหง้า

นายเลียม กงวารี

5 สิงหาคม 2521

เลียมเหง้า

เจ้าชายกบ

ประจักษ์กับกลาเตะ ทุมมเอะรัก
ทุมวักัง ทุมมชะเห่นะกุกาย
ชะเห่นะกุกายโกะสา่งโกะทอน ทุมมเอะ
จ็อบเจ้าะกิต้าว จ็อบเจ้าะกิต้าวทอย
คักปอนกลุ่มโกะโกะทอย ชะละโก
ชะละโกโกะทอย โคนโกะแตกเกล็ดงิโตะเห้งย
แตกเกล็ดงิโตะเห้งยทอย เอะรัก
หุญาคแตะะ เอ ชะโตะโปยเอะรัก
เนาะ ชะเห่นะกุกายเอะโกะโนโตะทอย
หุรอกซาน โตะเห้งยเนาะ จะเจ้าะโหล
ฮาเลเกวียะกาเหญียะเคิงหะหล่าง เกวียะ
กาเหญียะ หะก้าวโตะเอะโกะโนโตะทอย
หุรอกซาน อะปาโกะระอะนาเทะเทะคาค
อะนาเทะเทะคาคทอยตี้ เห้งยโกะปลอน
ทุมมอะกัวคาคโกะเล้ เป็นหวอนคาค
อาอาทือจ็อบกาละหมัวัว

ในกาลครั้งกระโน้น มีพระมหา-
กษัตริย์เมืองหนึ่ง มีพระมเหสี
พระมเหสีนั้นทรงครุภัก อยู่ได้
ถึงสิบเดือน ถึงสิบเดือนแล้ว
ถวนทมมาสนั้นแล้ว คลอดลูก
กลอดลูกนั้นแล้ว ลูกนั้นออกมาเป็นกบ
ออกมาเป็นกบแล้ว พระมหากษัตริย์
เห็นเข้า เอ แต่เราเป็นพระมหา-
กษัตริย์นี้ พระมเหสีได้ลูกเป็นดิริจฉาน
เป็นกบนี้ จะเก็บไว้หรือก็อาย
กับเขาเมืองอื่น อายกับเขา
เราเป็นพระมหากษัตริย์ลูกเป็นดิริจฉาน
พอนั้นแล้วเอาไปทิ้งน้ำเสีย เอาไปทิ้ง
น้ำเสียแล้ว กบนั้นเล่า
อยู่ในน้ำนั้นชี่ วายนน้ำเล่น
ไปไปครั้นไปถึงกาลวันหนึ่ง

หนุ่มเปี้ยกะเหลี่ยะบาโก๊ะ เหลี่ยะอาจ่าน
 เจี้ยะหญ่ อ่าเต็งเจี้ยะหญ่โกะตอยตี้
 อะตัวกะจัวโกะเต็งหญ่ เต็งตี้โกะกอละ
 หุเกอะ เต็งตี้เนาะกอละหุเกอะ อ่าตะ
 ะหญ่โกะเอน อ้อ อ่าเต็งรอดตี้โกะ
 ปลอนโกะเล หุหญ่โกะเลหุเตี้ยะ
 เตี้ยะ เตี้ยะหญ่โกะปลอน
 เตี้ยะตอยหะเหลี่ยะเทาะ หะเหลี่ยะตอย
 อะเต็งตี้อะโนะปลอน พอเต็งอา
 เต็งเกuling เออ เหญ่โกะเกulingหุบหุน่าน
 โกะปลอน หุบหุน่านเปี้ยะเหลี่ยะ
 เปี้ยะกะเหลี่ยะโกะเลหะเหลี่ยะเทาะปลอน
 เอ เนาะกลางกลางกอละหญ่เตี้ยะตอน
 เลตอนเนาะ อ้อ เหญ่เนาะหะเหลี่ยะเกาะ
 เกulingหุบหุน่านเป็น หุคิกเกอะระคิกโกะ
 หะโกะ ป๊ะป๊ะหะโกะระเก็ดคณา จุกทั้ง
 อาจอบฮ้อยตี้ไปเบาะป็อคหุรอกเกาะ
 เบาะป็อคเจี้ยะเทาะหญ่โกะ ขอบคัวจอก
 จุกนาคัง เกอะหญ่โกะกะเลียงฮ้อยตี้
 กะเลียงจอบฮ้อยตี้ตอยระเนาะ เก็ดหะเก็ด
 แหน่งหญ่โกะ จะหุรอกเกาะจะคูนเบาะ
 ป็อคเจี้ยะ ตอยหญ่โกะเกอะฮ้าตอนอะเห
 อะเหรมุณี อ้อ เปี้ยะกะเหลี่ยะ
 ป๊ะหะจอกฮัวระ เปี้ยะกะเหลี่ยะเหลี่ยะ

มีบายกับตาตองกอนนั้น เขาไปซ่อน
 กุ้งกัน ไปซ่อนกุ้งกันนั้นแล้วก็
 ในวันนั้นซ่อนกุ้ง ที่นั้นก็
 ไม่ได้ ซ่อนที่นั้นก็ไม่ได้ ไปถูก
 แทะกบนั่นเอง อ้อ ไปซ่อนที่นั้น
 อีกนั้นซิ กุ้งนั้นก็ไม่ได้ถูก
 ถูก ถูกกบนั่นอีก
 ถูกแล้วปลอยเสีย ปลอยเสียแล้ว
 ไปซ่อนที่อื่นอีก พอซ่อนไป
 ซ่อนมา เออ กบนั่นมาเข้าชนาง
 นั้นอีก เข้าชนางบายกับตา
 บายกับตานั่นปลอยไปอีก
 เอ นี่หลายหลายหนโกรธขึ้น
 ซิตอนนี้ อ้อ กบนั่นปลอยเสีย
 มาเข้าอยู่ดี อยากจะตายเป็น
 อย่างนั้น อย่าทำอย่างนั้นเลยเอาไป
 ใส่ช่องไปถึงบ้านเราเช็ดคอกต้มยำ
 เช็ดคอกต้มยำกบนั่น คิดในใจ
 ใส่ช่องไป โลกบนั่นกลับบ้าน
 กลับถึงบ้านแล้วที่นี่ เอาออก
 มากบนั่น จะตัดคอกจะ (หุง) ต้ม
 ยำกิน แล้วกบนั่นก็พูดขึ้น
 ภาษามนุษย์นั้น อ้อ บายกับตา
 อย่าฆ่าเราเลย บายกับตาเลี้ยง

โหล้วทอย ทอหะตะเนาะอัวแกล
 กุนเปี้ยกอเหลี่ยะ เออ เห่งยโกะ
 ฮ่าเกอะ แคมเกอะ เออ เปี้ยกะเหลี่ยะ
 หมิ่นทอน เอ๊ะ เห่งยเนาะฮอะหะ
 หุหนีเกอะ ทอยเปี้ยกะเหลี่ยะทอยซาน
 เหลี่ยงโหล แหน เหลี่ยงโหลเห่งยโกะ
 หะเจียะโหล หะเจียะโหล หม่ง หม่งอา
 อะควะเก็ง หมัวเก็งปลอนโกะระ อะคว
 ะเก็งโกะระ เหญยะโตะโถ เหญยะ
 โตะโถทอย เหญยะกอแตกปะลังโ
 เหญยะเกาะ อะควเก็งกวานโปย จ๊อบ
 หัวสมมะยะหญื่อยกอแตกปะลังโ
 เหญยะเกาะ ทอยฮัวโกะปลอนระ
 เอกะรักเก็งโกะหญื่อยะหม่มหม่งโกนหูกหญื่อยะ
 หะเปาะ โคนหูกหญื่อยะหะเปาะโกะปลอน
 แตกเกูลิงอะลังหุรงโกะก่า ทอยอะเนาะ
 เปี้ยกะเหลี่ยะโกะหญื่อยะหมิกแต้กอาลังโโกะ
 เห่งอโกะฮ่า อ้อ เปี้ยกะเหลี่ยะ
 แต้กออะลังโถ้วอารมเปี้ยกะเหลี่ยะก่า
 แต้กออะลังโถ้วก่า เห่งยโกะกะ
 เปี้ยกะเหลี่ยะฮ่า อ้อ ปีโตะ
 คอยหุรอกซาน โตะเห่งยปีอะลังโ
 ถาลอราว ปีอะอาระ ฮัวเซวะหม่ง
 กอหญื่อยะแกะหะโกะ อ้อ ฮัวหมิก

เราไว้แล้ว ทอภายหน้าเราแทน
 กุณบายกับตา เออ กบนัน
 หุคไ้ ไ้รู้ เออ ยายกับตา
 ไ้ยีน เอะ พนน้พุดภาษา
 มนุษย์ไ้ แล้วยายกับตาแล้วรัก
 เลี้ยงไว้ นี เลี้ยงกบนันไว้
 เลี้ยงไว้ เลี้ยงไว้ อยู่ อยู่ไป
 ในเมือง อีกเมืองหนึ่งนั้น ใน
 เมืองนั้น เขามีเทศน์ เขา
 มีเทศน์แล้ว เขาออกฟังเทศน์
 กัน ในบ้านเมืองเรา ถึง
 วัพะเขาให้ออกฟังเทศน์
 กัน แล้ววันนั้นอีก
 พระมหากษัตริย์เมื่อนั้นเขามีลูกสาวอยู่
 เจ็ดนาง ลูกสาวเขาเจ็ดนางนั้นแล้ว
 ออกมาฟังเทศน์ด้วย แล้วขึ้น
 ยายกับตานัน เขาอยากออกไปฟังเทศน์นั้น
 กบนันพุด อ้อ ยายกับตา
 ออกฟังเทศน์เราไปกับยายกับตาคด้วย
 ออกไปฟังเทศน์บ้าง กบนันพุด
 ยายกับตาพุด อ้อ เจ้าเป็น
 กิริจฉาน เป็นกบเจ้าฟังเทศน์
 อย่างไรแล้ว เจ้าอย่าไปเลย เราอายอยู่
 กับเขาว่าอย่างนั้น อ้อ เราอยาก

เกาะอะลังกำ เปี้ยกะเหฺลียะหยักเก็ดนา
อัวกำ แกะหะโกะ เอ เปี้ยกะเหฺลียะ
จะหุคานาธา โกะเหฺงียโกะอ๋อนวอน
กอเก็ดนากำ เถิงกุนเปี้ยกะเหฺลียะทอย
อื้อ โทะหะโกะ หมิดเกาะอากำอาเล
เปี้ยโกะหุยกนา

(กระแอม) หุยกนาเหฺงียโกะทอย
อาเจ้าะโหลตตามโสบสะเพียงโทตี
กาละจ๊อบอะเคินเชอเหฺญียะทอน
เอการักโกะเหฺญียะเกลิงอะลังโ
โกนหุวกเหฺญียะหะเปาะโกะเลเกลิง
เกลิงจ๊อบเกลิงอะลังโโกะคีระเนาะ
พอกัวักทอยเหฺงียหะโจะหม่ง
อะตุซาลาโกะ โจนหุวกเอการัก
เหฺญียะกัวักเกลิง เหฺญียะหนี
อะราราบัว บัวอะราระโกะเหฺญียะกัวัก
เหฺญียะเซาะเหฺงียโกะระ ทอยเหฺญียะ
ตะหะตะโคักโกะระ กัวักเกลิงทอย
เซอตะเหฺงียเลปะกาอะอิมอิม อื้อ
อิมทอนกอเหฺงีย ทอยเหฺงียโกะปุลอน
เซอตะเหฺนะกียักโกะปุลอนตะจ๊อกปุลอน
เอ ตะกะจ๊อก ตะกะจ๊อกทอยเนาะ
พอโถจ๊อทอยโทะระเฮยตี เหฺญียะ
หุรงอัว อัวหุรงเหฺญียะ หม่งโกะ

ได้ไปฟังบ้าง ยายกับตาอุม
เราไปบ้าง ว่าอย่างนั้น เอ ยายกับตา
จะไม่เอาไปหรือ นันกบนันอ๋อนวอน
ให้เอาไปบ้าง ให้วานยายกับตาแล้ว
อื้อ เป็นอย่างนั้น อยากจะไปก็ไป
ยายนันอุมไป

(กระแอม) อุมไปกบนันแล้ว
ไปไว้ที่ศาลาแสดงธรรมนั้น
ครั้นถึงเวลากำลังเช้าขึ้น
พระมหากษัตริย์นั้นเขามาส่งเทศน์
ลูกสาวเขาเจ็ดนางนั้นก็มา
พอมายังฟังเทศน์นั้นที
พอเคินแล้วกบนันอยู่
กลางศาลานั้น ลูกสาวพระมหากษัตริย์
เขาเคินมา คน
(ทั้ง) หก (ที่เป็น) ที่ พี่หกนางนั้นเขาเคิน
เขาหลักกบนันไปแล้ว แล้วเขาคน
น้องผู้นองคนเล็กนั้นแล้ว เคินมาแล้ว
พบ (ลูก) กบแล้วทาท้ายมียม อื้อ
มียมขึ้นกับกบ แล้วกบนันเล่า
เห็นลูกนางกษัตริย์นั้นเล็กลูกใจอีก
เอ ลูกใจ ลูกใจแล้วนี่
พอเทศน์จบแล้วเรียบร้อยนั้น เขา
กูเรา เรากูเขา อยู่กัน

หุ้มนำโกะ ทอยกะเลียง
 พอโดจ็ทอย ทอยกะเลียงจ็อบ
 ทอยกลงเนาะปลอน โจนหฺวุด
 เอการักเห่นะกฺยาชโกะปลอน
 เลซิกโปะพะนาจ็อบเห่งยโกะ
 เห่งยโกะเลโปะ นาจ็อบโจนหฺวุด
 เอการัก โปะพะนุจ็อบเหญียะเกาะ
 เห่งยโกะหมงจ็องหฺพมาน ชิก ชิก
 กลางทอนทอย ชำทอนกอเปีย
 กะเหลียะ เปีย หะหมุเนาะโจนหฺวุด
 เอกะรัก โจนโค็ดหะเตะเหญียะโละ
 อัวะจ็อด เปียธมานกอัวหฺญี
 แกะหะโกะ โอ เปียโกะหฺก้องเล
 กอโปะเห่งย โทะทอยหฺรอกชาน
 ปิกออาธมานโจนหฺวุดเอรักเกอะหมงฮา
 แสนะเหญียะเกอะห จ็อดเงาะ เหญียะแกะ
 หะโกะ อื้อ หฺยมวอกทอยกอย
 อะหย่างอัวเปียปะเกวีน อา
 เปียทอนอาธมานกอหฺญี อา อัด
 อัดโจนหฺวุดเอการักโกะกอัว เปียโกะ
 เทอะกงฮา ชำหมัวหฺล่นบาหฺล่น
 ป้อยหฺล่นหฺกัฒม โอ ชำทอน กลัง กลัง
 เปียโกะโทะกอโทะ ก้าวอโห สะนาหฺนุชอย
 โทะระ เปียโกะอ้อนเค็งหฺพมานระเซย
 ทอนอาหะแถมเอการักโกะเล

สองคนนั้น แล้วกลับ
 พอเทศน์จบแล้ว แล้วกลับถึง
 แล้วทางนี้เภา ลูกสาว
 พระมหากษัตริย์นางกษัตริย์เล่า
 ก็กิริว่าฟังถึงกบนั้น
 กบนั้นก็คิดถึงลูกสาว
 พระมหากษัตริย์ คิดถึงกัน
 กบนั้นอยู่ไม่เป็นสุข กิต คิต
 มากขึ้นแล้ว พุดขึ้นกับยาย
 กับตา ยาย เคี้ยวนี้ลูกสาว
 พระมหากษัตริย์ ลูกสาวคนสุดท้าย
 เขานั้นเราชอบใจ ยายถามให้เราหน่อย
 ว่ากบนั้น โอ ยายนั้นไม่กล้าชื้อ
 ก็เจ้าเป็นกบ เป็นดิริจฉาน
 เจ้าให้ไปถามลูกสาวพระมหากษัตริย์ได้
 อยู่หรือ เคี้ยวเขาได้ฆ่าเสีย เขาว่า
 อย่างนั้น อื้อ หากตายเป็นคายเป็น
 ชีวิกรายายอย่าทวง ไป
 ยายขึ้นไปถามให้เราหน่อย ไป ขอ
 ขอลูกสาวพระมหากษัตริย์นั้นให้เรา
 ยายนั้นไม่กล้าไป พุดครั้งหนึ่งสองครั้ง
 สามครั้งไม่รู้ โอ พุดขึ้นมากมาย
 ยายนั้นเป็นก็ เป็น ดูสรวาสานิสัย
 นั้นแล้ว ยายนั้นออกทนไม่ไหวแล้วนั้น
 ขึ้นไปกราบทูลพระมหากษัตริย์นั้นขึ้น

ตอนหะแตม หะหมุเนาะโกะ
 โจนอัวเก็คโกะ เหงียโกะ
 แทะวอคาาโจนหูกเหมะรักโกะ โจน
 หะทะโกะ ฮำทะโกะทอยเอ
 เอกะรักเหฎียะเหียเลระเนาะ อือ
 โจนเคะโกะค้อยหอดชานเคะเกุสิงอาค
 โจนหูกอัว เออ ฮำทอยฮำแปก
 อะเหระเขมทอยเหฎียะฮำ กุฎกเหฎียะเล
 แกะหะโกะ เอกะรักเหฎียะเหียทอน
 เหฎียะฮำ แกะอัวฮำ อิลอิลล
 เกลิงจอบ คอยอะนันปานอะรังเคิง
 ฮำทอยที เกลิงอาคฮำหุปะ ฮำการะ
 ฮำจะปะทุหาอัวกอเลเปละเคะหุเกอะ
 โหยะระแกะ หุยมโจนเปี้ยโกะ หะหุยม
 โกลนทะปานทอหะปานซอนเกลิงจอบ
 โทเนปราชาคฮำเนาะทอยที แกะ
 ฮำยกกอ ฮำ ฮำยกกอโจนหูกอัว
 ฮำคองชากโกะคอยระเฮ หุมง
 หุมงอาอึโกะ คอยเอกะรักเหฎียะโกะ
 กอหะเปาะงัว เลกอโกลนทะปานทอ
 หะปานมอนก้อจอบเหม็กโหนดอัวเนาะ
 ทอยเล เกอะโจนหูกอัว
 หุยมหุจอบทอยทีเหฎียะหะจ็อค
 เทาะฮำเหงียฮำเปี้ยฮำเหฎียะ
 เหฎียะหะจ็อคเทาะฮำ แทะปะโตะนระ

ขึ้นไปกราบทูลพระมหากษัตริย์ เคียวนั้น
 ลูกข้าพเจ้านั้น กมนั้น
 ชอบใจกับลูกสาวมหาราชนั้น ลูก
 กนเล็กนั้น พุด (ถูก) นั้นแล้วเอ
 พระมหากษัตริย์เข้าโกรชชี่นี้ อือ
 ลูกมันเป็นคิรจาดานมันมาขอ
 ลูกสาวเขา เออ พุดแล้วพุดตาม
 ภาษาไทยแล้วเขาวา กุฎกเขาชี่
 ว่าคังนั้น พระมหากษัตริย์โกรชชี่
 เขาวา เออเราไปว่า ไหนไหน
 มาถึง หัวนี้ไคปากประตูเบื้อง
 เราแล้ว มาขอเราไม่ทำ เราเมื่อ
 เราจะลงโทษหรือเราคิณมันไปได้
 หากว่าเอา ลูกของยาย แมว่า
 ทำสะพานทองคำสะพานเงินมาถึง
 ปราสาทเรานี้แล้ว เออ
 เรายกให้ พุด เรายกให้ลูกสาวเรา
 พุดขึ้นอย่างนั้นแล้วนั้น อยู่
 อยู่ไปนั้น แล้วพระมหากษัตริย์เขาจะ
 ไทเจ็ดวันชี่ให้ทำสะพานทอง
 สะพานเงินให้ถึงหน้าปราสาทเรานี้
 แล้วนั้น ไคลูกสาวเรา
 หากไม่ถึงแล้วนั้น เขาว่า
 เสียทั้งกบทั้งยายทั้งตา
 เขาว่าเสียหมก ต้องลงโทษแล้ว

พอข้าทอนซากโกะคอยเล

เปี้ยโกะเคอะป๊ะดาลอปุลอน อะเรอะ

เหยี่ยมระเนาะ เออ ระเนาะแคะ

ซอกออกกระ แคะหะโกะเล หะหมาน

หนุเหี้ยบเนาะระ เหลียงโหลเคะหุคอย

แคะเกล็งกอกหะคักกออัปุลอนอะแคะซอก

แคะหะโกะ เหยี่ยมทอน เกล็ง

เกล็งจอบ เหี้ยบโกะธมาน เออ

โกะหะล่อเปี้ยเคอะเหยี่ยมระว ออ

เหยี่ยมเลหะหมานหุแปเล ปิโกะ

คอยหะรอกธมาน ป้ออาคากโกะหุคหุคเหยี่ยมะ

เทากาอูปะมาคหุคเหยี่ยมะเล แคะหะโกะเล

เหยี่ยมะกะหะเปาะจัว เหยี่ยมะ

ปะวาระนา หุวะหะเปาะจัวหุคหะเมอ

โกะลนหะป่านทอหะแปะธมาน หุจอบ

โหน่นหมึกโหน่นปราชาคเหยี่ยมะคอยนี้

เหยี่ยมะจะกุกเกะหะจอกเทาะจ่าเปี้ย

จ่าเหยี่ยมะจ่าปิโกะเลแคะซอก

เหยี่ยมะหะจอกเทาะออก แคะหะโกะ

ปิโกะหะลระปิ ปิปะเคอะธ

คอยเหี้ยบโอะธ ออ เปี้ย เปี้ยปะเกวีน

กาหะหุคหะอัว เหยี่ยมะเกิดดาลอ

อัวปะกอกเคอะซากโกะระเปี้ยปะเกวีนระ

หะโหละจอบเปาะจัวอัวจะโกะลนป่านทอ

ป่านมอนกอจอบโหน่นปราชาคเหยี่ยมะ

พอพุดขึ้นอย่างนั้นแล้วก็

ยายนั้นได้ทำอะไรอีก ร้อง

ให้หีนี เออ หีนีต้อง

ตายหมดแล้ว ว่าอย่างนั้นนี่ เพราะเนื่อง

จากกบนั้นแหละ เลี้ยงไว้นั้นไม่แล้ว

มันมาไต่ทุกซกกับเราอีกกงคองคาย

ว่าอย่างนั้น ร้องให้หีนี มา

มาถึง กบนั้นถาม เออ

เป็นอย่างไรยายได้ร้องให้เล่า ออ

ร้องให้เสียเหึกจากเจ้าแล้ว เจ้าเป็น

คิรจิวาน เจ้าไปของลูกสาวเขา

เทากับอุปมาคหุคเขาสิ ว่าอย่างนั้นนี่

เทากะเจ็ดวัน เขา

ปวารณา ว่าเจ็ดวันหากเสมอ

ทำสะพานทองสะพานเงิน ไม่ถึง

ปราสาทหน้าปราสาทเขาคแล้วก็

เขาจะตักกองน้ำเสียทิ้งยาย

ทั้งค้ำทั้งเจ้านั้นเล่าคองคาย

เขามาเสียหมด ว่าอย่างนั้น

เจ้าโกะโหน่นเล่าเจ้า เจ้าทำไถหรือ

แล้วกบนั้นพุด ออ ยาย ยายอย่าห่วง

ชีวิตเรา เขาเอาอย่างไร

เราทำให้ไค้อย่างนั้นแล้วยายอย่าห่วงเลย

เมื่อไรถึงเจ็ดวันเราจะทำสะพานทอง

สะพานเงินให้ถึงปราสาทเขา

เออ ฮ่ำถ่าโกะทอยเลเปี้ยโกะ เออ
 ฐาจ้อคหฺกึ ฐาจ้อคหฺกึ หมงอา
 มัวฮั้หะบะ บางวัหะบะ ป้อยงวัหะบะ
 จ้อบอะรารฮั้ระ ป่านทอ ป่านซอน
 แคะหุเกอะโกลงแนม เปี้ยโกะเก็อน
 ลอรวาปโกลงป่านทอป่านซอน
 เกอะจ้อบโหน่นปราค อะเหยียะ
 เนาะจ้อบหะเปาะงวัจ๊ะแคะฮั้คอะ
 แคะหะโกะ เออ เปี้ยปะเกวีนอิ
 เปี้ยกะเหลี่ยะหมงระแฮคแฮค
 หมง ฆะเหยปะเกวีนปะโกะหะทัก
 จ้อคระ เหยียโกะฮั้ฮั้คโกะ
 ฮั้ฮั้คโกะ งวัเหยียะทอนจ้อบ
 หะเปาะงวัโกะเล พอหะทอมเปี้ยโกะ
 ปูลอนเกวีนอะหะระเหยียหมงเล
 ตะงวัเหยียะทอยเนาะที่ป่านทอป่าน
 ซอนหุจ้อมแนม งวัเหยียะทอน
 จะแคะฮั้คเหลี่ยะเกาะออก เกอะปะ
 ฮั้คลอ เหยียโกะปูลอนระเฮย
 พอจ้อบหะเกียะทอม เปี้ยกะเหลี่ยะ
 เฮลีน้อคฺลิตักหนุขรอมเหยียโกะ
 แทคหนุขรอมเหยีย เหยียะหนุ
 จินคาหมุนอยหุ้ เหยียะหนุอะจินเหยียะ
 จินคาหมุนอยหุ้เหยียะโกะ เกอะจินคา
 หมุนอยหุ้โกะเกาะโกะ หมะเหนิคอะเขีย

เออ พุคอย่างนั้นแล้วายนั้น เออ
 เบาใจหะนอย เบาใจหนอย อยู่ไป
 วันหนึ่งเปลา สองวันเหลา สามวันเปลา
 ถึงหกวันแล้ว สะพานทองสะพานเงิน
 มันไม่ไคทำเลย ยายนั้นเค็อน
 โหน่นเลาเจ้าทำสะพานทองสะพานเงิน
 ไคถึงปราสาท พรง
 นั้ถึงเจ้ควันจะกองทายนะ
 ว่าคังนั้น เออ ยายอย่าทวงฮิ
 ยายกับตาอยู่เสียเฉยเฉย
 อยู่เฉยเฉยอย่าทวงอย่าเป็นทุกข์
 ใจเลย กบนั้ศค้อย่างนั้น
 พุคอย่างนั้น วันรุ่งขึ้นถึง
 เจ้ควันนั้นฮิ พอกกลางกึนยายนั้
 อีกทวงรอนให้อยูฮิ
 วันพรุ่งนี้แล้วนี้
 เงินไ้ถึงอีก วันรุ่งขึ้น
 จะกองทายนั้หมด จะทำ
 อยางไร กบนั้ฮิอีกเลา
 พอดึงเที่ยงกึน ยายกับตา
 หลับหมดแล้วอยู่จากครอภกบนั้
 ออกจากครอภก กบนั้
 จินคามณี เขามั้แหวนเขา
 จินคามณีเขานั้ ไคจิ้นคา
 มณีนั้เตากั้เป็น แก้วสารพัดนึก

อำหะโกะเล หะหุ้มกะเห็บหะกอมโกะ
 หะป่านทอหะป่านซอนกั้งละหอยห
 เปี้ยเหี้ยยะโกะหุ้มอาจ๊อมโหม่น
 ปราสาทเอร็ดทอย จ๊อมโหม่น
 ปราสาทเอร็ดพอหะโตะเหฺลมหก
 ทอนโตะ ป่านทอป่านซอนโกะทอยก
 เหงียยะโกะหุ้มอาจ๊อมปูลอน
 หุ้มหมงฉะควัซรอบ หมงควัซรอบ
 ทอยเปี้ยเหี้ยยะโกะเหฺลยยะหุ้ทอน
 กอเหี้ยยะทอย หะลอร้าวฮัวเนาะ
 หะเปาะฮัวเนาะแคะซอกระปี่หุ้เกอะ
 อโตะแหมอาหะป่านทอป่านออน
 เหงียฮัวปะเกวีนกั้งเปี้ยหุ้จ๊อม
 ป่านทอป่านซอนอาหุ้จ๊อมโไปย
 หุ้มจ๊อมปะนั้ปราสาทเอการักเนาะ
 เปี้ยปะเกวีน เปี้ยกะเหี้ยยะแคะหุ้
 โอ หุ้ทอหะป่านทอป่านออน
 แฉวหุ้มเล็ง ระโกะเปี้ยจ๊อกเกาะ
 หุ้ เอการักโกะปูลอนพอจ๊อม
 หะเปาะงัว งัวเหี้ยยะทอยอโกะ
 เหี้ยยะแคะเหี้ยยะเม็กโหม่น
 ปราสาท เหี้ยยะเม็กกะนกกอรอน
 เหี้ยยะหุ้ เวอ หุ้ทอหะป่านทอ
 ป่านซอนหุ้มเล็งจ๊อมโหม่น
 ปราสาทหะกาวห์ เอ เทเกอะปะ

พุคอย่างนั้น นึกในคั้นนั้น
 สะพานทองสะพานเงินตั้งแถบ่าน
 ยายกับตานนั้น เข้าไปถึง
 ปราสาทพระมหากษัตริย์ ถึง
 ปราสาทพระมหากษัตริย์เป็นนิรียก
 ขึ้นเป็น สะพานทองสะพานเงินนั้นแล้ว
 กบนั้นเข้าไป (ใน) กรอบฉก
 เข้าอยู่ในกรอบ อยู่ในกรอบ
 แล้วยายกับตานนั้น เขาค้นขึ้น
 ตอนเช้าแล้ว อย่างไรเล่าวันนั้น
 เจ็ดวันนั้นทองตายแล้วเจ้าไขไค้
 ทำหรือสะพานทองสะพานเงิน
 กบว่าอย่าหวังโน่นนายขุณ
 สะพานทองสะพานเงินไปจากบ้านเรา
 เข้าถึงบันไดปราสาทพระมหากษัตริย์
 ยายอย่าหวัง ยายกับท้าวออกดู
 โกล เห็นสะพานทองสะพานเงิน
 แฉวเขาเมือง แล้วนั้นยายใจก็
 ขึ้น ส่วนพระมหากษัตริย์พอกรบ
 เจ็ดวัน รุ่งเช้าแล้วนั้น
 เขาออกเขาโผล่ (จาก)
 ปราสาท เขาโผล่หน้าทาง
 เขาคุ เออ เห็นสะพานทอง
 สะพานเงินเขาไปถึง
 ปราสาทของตน เอ โน่นจะทำ

ด้าลอฮาโกณ โจนทวุกหะกาวห
 แทะ บกกอเห้งยโกะ ระโกะเหญียะ
 กักแท่ง เปี้ยกะเหลียะโกะอา (บาระแอม)
 อาเก็กโกทวุก'เหญียะเหญียะกอ อือ
 โจนทวุกเหญียะโกะ เหญียะโกะจะเก็ค
 เห้งยโกะราว โจน'เหญียะอาราวโกะ
 ทอยเหญียะบัวอะราวโกะเหญียะฮำ
 กะเห้งยโกะกวยหระฮาน คู้หอะเหลอะ
 ฮอก เหญียะหูกเก็ค อัวหูกเก็ค
 ทอยเหญียะโจนหะทะโกะโกะระ
 เหญียะหมัวเหญียะมัวเก็คอัวเก็คเอิน
 เหญียะโกะทะทะโคะโกะเก็ค อือ
 หยมปิเก็คกาเห้งยโกะทอยกี้ แทะ
 ปิปะหะงอะควักเก็งเอะ แท็ค
 แท็คอาทะหะหมูเก็งเอะ หมงหูกเออะ
 เกะหมงกาเหญียะ โกะระ กอโจนทวุก
 โกะกอเห้งย ทอยโกทวุกโกะปะหะล
 หุยกัเกอะเห้งยโกะทอยกี้ แทะแท็ค
 อาเห้งยะเค็ง เหญียะกอนาหุณี เจียะกา
 หุณีหมัวบาแอ็คอาฮางกุกหมงเห้งยะเค็ง
 หมงเห้งยะเค็งเหญียะอาราวโกะอัว
 กยิจุคทะเหญียะโกะ เห้งยโกะเล
 เก็คก่า ปุระหะเนาะหะทะหุแทม
 กลายฮำ ทอยอะเนาะปุลอนเล

อย่างไม่เฒ่าลูกสาวของตน
 คงยกให้เขานั้น แลวนั้นเขา
 เรียบมา ยายกับกานันไป (กระแอม)
 ไปเอาลูกสาวเขาเขาให้ อือ
 ลูกสาวเขานั้น ไกรจะเอา
 กบนันเล้า ลูกเขาหกนางนั้น
 แล้วเขาให้กนงนั้นเขาผูก
 กับกบนันคิรัจฉาน ชยะเขมง
 กาย เขาไปเอา เราไปเอา
 แล้วเขาลูกคนสุดท้ายนั้นแล้ว
 เขาไม่มีเขา (ไป) มี (ไกร) เอาเราเอาเอง
 เขาลูกคนสุดท้ายนั้นเอา ไป
 หักเอาเอากับกบนันแล้ว เอา
 เจ้าอย่าอยู่ในเมืองนี้ ออก
 ออกไปจากเมืองนี้ อยู่ไปได้
 อายอยู่กับเขา นั้นแล้ว ให้ลูกสาว
 นั้นกับกบ แล้วลูกสาวนั้นหาอย่างไร
 อุ่นใจกับนั้นแล้วก็ ทวงออก
 ไปนอกเมือง เขาให้คนไป รับใช้
 ห้างสองคนออกไปสร้าง
 อยุธยาเมืองเขาทั้งหกคนนั้นโอ้อือ
 คำหนักเตียนน้องเขานั้น กบนันชี่
 เอาบาง พุดอย่างนี้อย่างโน้นไม่รู้ละ
 เทียวพุด แล้วทหนักเล้า

เหนะกัยาคโคโกะปลอนเจเอะ
 เกลิง เห่งยี่ อูปปะการะเห่งยี่โกะ
 หะตอมพะหยางโกะระเฮย
 แทะหุ่ฆงกอนเณะ ยักโกะ
 เห่งยี่โกะแทะหุ่ฆงรวม
 แทะหุ่ฆงรวมโกะหะหะหะหะ
 เกย แทะหุ่ฆงกาโกะกาเปริยโกะ
 หะม่ง หะม่ง แทะกาละหะมัวฮัวโกะ
 เห่งยี่อะแทะหุ่ฆงรวมเห่งยี่อะทอยโกะ
 เห่งยี่อะหะม่งทอยโกะ
 เอะกะดาเหนะกัยาคโกะหะหลอ
 เหนะกัยาคโกะเก็คหะรวมเห่งยี่โกะ
 อาวองพะาะ อาวองพะาะทอย
 หะรวมหะมัวเอะหะหะหะหะ
 หะมัวเอะหะหะหะหะหะหะหะ
 อะเ็คเอนฮะนามหะกาวหะเกียงหะมู
 อะคัวหะรวมแะบอด
 แทะอะฮะนามฮัว ทอยแะอะพะาะ
 หะกะหะมัวฮะนามหะกาวหะโกะ
 กาฮะมกอนเณะกัยาคอ หะมกอน
 ปะอัว หะแทะพะาะหะหะรวมโกะ
 หะกะเณะฮะคพะอะแะโกะอะมาหะ
 เกลิง หะลอฮัวเอะอะกอะหะแะลล
 อะลล ปะเอะอะฮะคเณะ
 เหนะกัยาคโกะหะหะหะหะหะหะ

นางกษัตริย์องค์เล็กนั้นเล่าได้
 มา กับ อูปการะกอนนั้น
 กลางคืนพออย่างนั้นแล้ว
 ออกอยู่กับนางกษัตริย์นั้น
 กอนนั้นออกจากกรอม
 ออกจากกรอมเป็นมนุษย์
 ช่วย ออกอยู่กับลูกกับเมียนั้น
 อยู่ อยู่ ถึงกาลวันหนึ่งนั้น
 เขาออกจากกรอมเขาเรียบรอย
 เขาอยู่เรียบรอย
 ไต่หานางกษัตริย์นั้นอย่างไร
 นางกษัตริย์นั้นเอากรอมกอนนั้น
 ไปเฝ้าเฝ้า ไปเฝ้าเฝ้าแล้ว
 กอนไปเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
 ไม่มีเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
 เฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
 เฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
 ถูกแสงแดดแจ่มเฝ้าเฝ้า
 เฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า
 พุคกับนางกษัตริย์อ้อ ไม่สมควร
 ทำเรา เอาออกเฝ้าเฝ้าจากกรอมนั้น
 คอไปภายหน้ากัมนั้นเป็นเหตุขึ้น
 มา อย่างไรเราเฝ้าเฝ้าไปหลบ
 ที่ไหน ทำอย่างนี้เฝ้าเฝ้า
 นางกษัตริย์นั้นไม่เฝ้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า

แอ่ก แอ่กตอยระเนาะหม่ง
 หม่งอาเกาะ หม่งหม่งอาเกาะ
 เอ เหยียะอะหมากเขมาเหยียะ
 ตามเหยียะเซบเกิงกวามเหยียะ
 หะโหยะเล่ เทนะกุยักโกะ โอ
 หุ่หม่นโกะเจียะฮอยทเกวาระอะละฮอยท
 แกย แกะทะโกะ แกย หม่งอา
 หม่งอาเหม็นจอบเอการัก
 เหม็นจอบ อา โจนหูกเวร็ค
 อะราวโกะ หูกเวร็คโกะ
 เหยียะเกลิงหรง แอ่หรง โอ
 เซอทะแหงปลายเห่งโยโกะ
 โอ แทะจ็อค เจียะหุ้
 เก็ดหุเฮลิน เกลิงจอบโหม่น
 ปราชาค บุษมายทะหรง
 เหยียะหม่ง เหยียะหม่ง
 เจียะหุ้ เก็ดหุเฮลินเกาะ
 เกอะปะชาลลอ ตอยเอการัก
 โกะปลอนเหยียะแตกเกลิงฮอยชวน
 ฮมานหรง เออ หม่นเาะ
 เหม็นเห่งเาะหม่นกอเกราะ
 ดาโกะโกะ ตอยเหยียะเกลิง
 ฮมานเหม็นเห่งโยโกะ เกลิง
 ดาลออาดาลอราว หม่นเาะ
 เหยียะโกะโจนเอการักก้ามัวเคิง

เจียบ เจียบแล้วทีน้อย
 อยู่กันไป อยู่ด้วยกันไป
 เอ เหลาอามาตย์เสนาเขา
 ที่เขาเห็นชาวบ้านเขา
 ลืออี นางกษัตริย์นั้น โอ
 มีคนเป็นเหย้าเรือนสาม
 สวย วาอย่างนั้น สวย อยู่ไป
 อยู่ไปไคยถึงพระมหากษัตริย์
 ไคยถึง อา ลูกสาวพระมหากษัตริย์
 หกองค์นั้น (ลูก) สาวพระมหากษัตริย์นั้น
 เขามา ดู แอบดู โอ
 เห็นเขา ชายหนุ่มกบนั้น
 โอ ชอบใจ กินไปได้
 นอนไปหลับ บาถึง
 ปราชาค หลงไหล (ทอง) อยู่
 ร้องไห้อยู่ ร้องไห้อยู่
 กินไม่ได้ นอนไม่หลับกัน
 จะทำอย่างไร แล้วพระมหากษัตริย์
 นั้นเล่าเขาออกมาสอบสวน
 ถามดู เอะ เกียวนี้
 เจ้าชายกบนี้มีเกราะ
 อย่างนั้นอย่างนั้น แล้วเขาพา
 ถามเจ้าชายกบ มา
 อย่างไม่ไปอย่างไรเล่า เกียวนี้
 เขาเป็นลูกพระมหากษัตริย์ด้วยเมืองหนึ่ง

สอดเกอะหะละแตกโกะเหิงย็ทอย
 เหญ็ยะเกลิงเพาะคากเพาะ
 เพาะคากเพาะทอยโกะระ หุบง
 อาชัยหมงฆ่าเบยฆ่าหญ็ยะเนาะ
 เอรักแถมมะโตะโกะเออการัก
 ทะโนหะโต แคมหญ็ยะ
 เอรักหญ็ยะกอมหมอบกอ
 ปะกังรังเคิง เหญ็ยะกวมเณิน
 เหญ็ยะปะกังรังเคิง กังรังเคิง
 เหญ็ยะปะหะนะกอโกะหูกหญ็ยะ
 ทะโกะคี่ เกอะปังเคิงเกอะ
 ฆ่าโกะหูกทะรวาโกะ พอเกอะ
 ปัง ปะกังรังเคิงเล เหญ็ยะเนาะ
 ปอมเณินหญ็ยะโกะเลออะทะโกะ

เทุโกะคลอกออกมาเป็นกบแล้ว
 เขามาถึงเจ้าเคีย
 ชื่อน้ำเคียแล้วนั้น อยู่
 อาศัยอยู่ทั้งยายทั้งตานี
 พระมหากษัตริย์รู้ว่าเป็นลูกพระมหากษัตริย์
 เชื้อกเจ้าเหลากอเขาร
 พระมหากษัตริย์เขาโหมบให้
 ครองเบ่อง เขาให้เจ้าชาย
 กบกรอมเบ่อง กรองเมือง
 เขาแต่งงาแยกย่องให้ลูกสาวของเขา
 เหลานั้น ไคกรองเมืองไค
 ทั้งลูกสาวทกนางนั้น พอไค
 กรอง กรองเมืองนี้ เรื่องนี้
 นิทาน เจ้าชายกบนั้นจบแก่นั้น

พระสุชน

นิทานเรื่องนี้ มีโครงเรื่องใหญ่เหมือนพระสุชนของไทย จะต่างกันเพียงส่วนเล็กน้อยเท่านั้น นิทานเรื่องพระสุชนนี้มีผู้สนใจจะไปแสดงลิเก ละคร และภาพยนตร์ทางโทรทัศน์กันมาก และการแสดงที่หน้าชนคากือ การแสดงมโนห์รา เนื้อเรื่องของนิทานเรื่องนี้กล่าวถึง พราณูหนึ่งไปหาภรรยาเพื่อขอยืมบางจากพระยานาคราช เมื่อพราณูไต่บวงแล้วจึงนำไปคล้องไถนางกนิรี พราณูนั้นนางกนิรีไปถวายพระสุชน ครึ่งหนึ่งของพระสุชนไปเล่นสะก ลูกสาวของปุโรหิตคนหนึ่ง ซึ่งมีความริษยานางกนิรีจึงหาเรื่องกลั่นแกล้งนางกนิรี จนนางกนิรีหนีภัยไปยังเมืองไกรลาส พระสุชนกลับจากเล่นสูกาทรราชชาวจึงออกติดตามนางจนพบ เมื่อพระสุชนกับนางกนิรีจะกลับมายังเมืองมนุษย์ บิศาของนางกนิรีซึ่งยังผูกใจอาฆาตพระสุชน และไม่พอใจบุตรสาวอยู่นั้น ให้ออกอุบายให้กุ่มภักต์ 500 คน แยกปราสาทที่พระสุชนกับนางกนิรีอยู่นั้นมาตั้งยังเมืองมนุษย์ และให้กุ่มภักต์เหล่านั้น หึงปราสาทที่แบกมา ลงในมหาสมุทร พระสุชนทราบเรื่องจึงแสดงเดชานุภาพโดยแกลงทั้งลูกขุนลงมาสัพพินัน แล้วให้กุ่มภักต์เหล่านั้นช่วยกันเก็บให้กุ่มภักต์เหล่านั้นแบกลูกขุนไม่ไหว พระสุชนจึงบอกให้กุ่มภักต์เหล่านั้นปราสาทให้ตกลงไป เมื่อไครยะพลประมาณพระสุชนจึงไชนว เทวี่ลูกขุนขึ้นมา บรรดาภักต์เหล่านั้นเห็นว่าพระสุชนเป็นผู้มีพลังกำลังมากจึงไม่กล้าหึงปราสาทที่แบกมาลงมหาสมุทร จึงพร้อมใจกันแบกปราสาทนั้นไปส่งจนถึงเมืองของพระสุชน พระสุชนสั่งให้จัดการต้อนรับเลี้ยงดูกุ่มภักต์ทั้ง 500 คนอย่างดี ก่อนที่จะส่งกลับไปยังเมืองไกรลาส

ลักษณะเด่นของเรื่องนี้ คือ

1. แสดงถึงความรักที่พระสุชนมีต่อนางกนิรี สู้ออกติดตามนาง แม้ว่าหนทางจะลำบากเพียงใดก็ตาม
2. นิทานเรื่องนี้เชื่อได้ว่าเค้าเรื่องจากนิทานชาดกเรื่อง สุชนชาดก¹ อธิบายไว้ในปัญญาสาตก แต่ในมโนห์ราฉบับดังกล่าวว่า เรื่องพระสุชน เป็นชาดกเรื่องหนึ่งรวมอยู่ในตำรามหาวัสฏ (Mahavastu) ซึ่งแปลจากภาษาสันสกฤตเป็นภาษาจีนในพุทธศักราชที่ 9²
3. ชี้ให้เห็นถึงความริษยาระหว่างมเหสีด้วยกัน กือนางกนิรีกับลูกสาวของปุโรหิต

¹ เตือนใจ สันทะเกศ วรรณคดีชาวบ้านจาก "วัดเกาะ" หน้า 90

² วิทยาลัยวิชาการศึกษา สงขลา และวิทยาลัยครูสงขลา "เรื่องพระสุชนในเอเชีย"

ชาวอุษุห์

นายจอก ราชี

1 สิงหาคม 2521

ชาวอุษุห์

กลาเตะ ชาวอุษุห์
 แดกกอเจีย ฝะคอบเฝีย เหริย ฆอยท์
 หุณเฒียะ เหมียะ หมัว แคะ วัฮุนาย
 ฆะเหณะ ญาทของ ฆะ รอย จีหวนคาก
 เฒียะ เหมียะ ญาท ฝะ หลอ เกอะ เกอะ ฆะ เนะ
 ญาทของ ฆะ รอย โกะ ราว เฒียะ เหมียะ
 เกลิง ฝะ คอบเฝีย เหริย ฆอยท์ โกะ
 ฆากอ เหริย ฆอยท์ เหริย ฆอยท์ โกะ
 หุณโปะ เปียะ หุณจอบ เหมิน ทุมาก
 คอย เหมิน ทุมาก ฆะ เกลิง
 จอบกอ เหมิน ทุมาก โกะ คอย
 เหมิน ทุมาก โกะ ฆะ เหมียะ ฆะ
 หุมิก เกอะ เกอะ ฆะ เหณะ ญาท ของ ฆะ รอย
 โกะ แคะ คอย ปะ เกว็น อัจจะ เติ้ง ฆะ หยาง
 เกด แหนง มวง เหมิน ทุมาก เกลิง ปาม
 ปะ เหมิน ทุมาก เกลิง ปาม เกอะ ฆะ อือ เออ
 เกอะ แหนง ปะ เหมิน ทุมาก โกะ คอย
 เหละ เหมียะ เเคิง ปาม กลา ฆะ วั โกะ หุณของ ฆะ รอย
 จี เกลิง หวนคาก เซอ กาว ฆะ เกอะ หมัว คง โกะ
 หุมิก เกอะ เกอะ เหมียะ เกะ โด หุมิก เกอะ จี ฆะ เบาะ
 คอย เต ฝะ เหมิน ทุมาก

พระสุชน

ก่อนโน้น พระสุชน

ออกไปเรียนวิชาในอาศรมพระฤษี
 มีพรานคนหนึ่ง มันพบสถานที่
 นางกนิรี ลงเล่นน้ำ
 พราน คิดทำอย่างไร
 จึงจะได้นางกนิรีนี้เล่า พราน
 มายังอาศรมฤษีนั้น
 พுகกับฤษี ฤษีนั้น
 มีความคิดถึงพระยานาคราช
 แล้วพระยานาคราชขึ้นมา
 ถึงพระยานาคราชนั้นแล้ว
 พระยานาคราชนั้นพูด หากว่า
 อยากจะได้นาง กนิรี
 นั้นแล้ว อย่างกังวล เราจะรับอาสา
 นำเอา บวง (ของ) พระยานาคมาตัด
 บวง (ของ) พระยานาคมาตัด ได้แน่ อือ เออ
 ไต่บวงพระยานาคนั้นมาแล้ว
 พรานมาตัด กลางวันนั้นนางกนิรี
 ลงมาเล่นน้ำ พบคอกบัวคอกหนึ่งนั้น
 อยากจะใคร่ได้ ความอยากจะไต่ลงไปเกิด (คอกบัว)
 เลยถูกบวง (ของ) พระยานาค

เลยเหี้ยะเหี้ยะโห่บเกอะ เกอะແ່ງ
 ເຢະເຢະເຢະແກ່ງຄອຍເຄີງກາຍ
 ສາວດຸນຸ ສາວດຸນຸ

ຟະເທະກຸຍາຄຸ ອາເຈິງໝີເຢະ
 ເຢະກາວຄອຍ ໝັງ ເກະໝີ ສາວດຸນຸ
 ແຕະອາ ຫຸວອນປະ ຫຸນິນອຸງຟະໝັງ
 ປະກອຍ ເຈິງໂກ ຫຸນິນ ເຢະ
 ເຢະກຸໂກະເລະ ແຕະໝີກເກະອາເທະເລ
 ອີ້ ອາຫຸນເນະໝີ ຫຸນິນເຢະອີ້ອາ ຫຸນິ
 ກອຫຸນິນອຸງຟະໝັງອາເທະ

ໂກນເຢະເຢະໂກະເລະ ແຕະອີ້ອາ

ໂກນຫຸກເຢະເຢະປຣານໂກະ
 ແຕະອີ້ອາ ກອຫຸນິນອຸງຟະໝັງໂກະ

ຫຸນິນອຸງຟະໝັງໂປຍອາກອ ຫຸນິ

ກາຮອຍຄອຍ ອີ້ຈະແຕະກະເລີຍອາເຈິງ ຮະ
 ຄອຍ ຫອນ ຫອນອາອາກເຄີ ຄຸດເຄີນຶ່ງ

ຕາມ ຫຸນິກອເຢະກາຮອຍໂກະຄອຍ

ຈຸດເກະຄຸດເຄີນຶ່ງຄອຍ ອາ ປອກະເລີຍຈາວເຈິງ
 ເຈກາວຮະ ສາວດຸນຸ ໂປຍ

ກະເລີຍເຄີງຫຸນິນອຸງຟະ ຫຸນິນ

ຫຸນິກອເຢະບາຣະ

ອະລອເທະກຸຍາຄຸ ຫຸນິນອາລອ

ຫຸນິກອເຢະບາຣະ ກອ ສາວດຸນຸຮະ

ລະໝັງຫຸກ ຫຸນິນອຸງຟະໝັງໂກະຈາວເຈິງ

ເຢະກອຍ ຮະ ສາວດຸນຸ

ເຢະແຕະຄອຍ ຫຸນິນອະກັງຈອກ

เลยพราจับไ้ ไ้มา

พราไ้มาแล้วมาถวาย

สุชน สุชน

พานางเขาไป (สุ) เมืองพ่อแม่
 ของตัวแล้ว หนึ่ง ไ้ทอนอยหนึ่ง สุชน
 ทองไป เล่นสะกา แม่กินหรืออยู่

ใน เมืองนั้น มี คน

คนเกลียดกันแหละ มันยากให้ไปเสีย
 อือ ไปจากนี้ทอนอยเดิด มีคนอิจฉา แม่
 ให้แม่กินหรือไปเสีย

ลูก (ของ) พราานั้นแหละ มันอิจฉา

ลูกสาวพรา (พรา) นั้น

มันอิจฉา แม่กินหรือนั้น

แม่กินหรือ (เรา) พุค แม่

แล้วแล้ว เราจะตองกลับไปยัง เมืองแล้ว

แล้ว ขึ้น ขึ้นไปขอเอา ปีกหาง

ที่ พอกับแม่แล้วแล้ว

ไ้ไ้ไปปีกหางแล้ว อ่า บินกลับเมือง

ตัวเองแล้ว สุชน (ของ) เรา

กลับมาจากเดิน ถาม

พอกับแม่สองคนนั้นแล้ว

ไ้ไ้พานางผู้ประเสริฐของเราเขาไปไ้

พอกับแม่สองคน (นั้น) พุค กับ สุชนแล้ว

เดี๋ยวนี้ แม่กินหรือนั้นกลับไ้เมือง

(ของ) เขาแล้ว สุชน

ไ้ไ้กิน (ถูก) แล้ว คิดในใจ

อ้าวตะเภาอา หมินองชะรอยหนูเกอะระ
 ชาวณูห์ ฮักอหมิเหมียะบาตอย
 โหรบเกอะฮากตะ คอยแตกเกลิง
 ปะกัเพีย เหยียฮอย อะจาเจียกาวหระ
 คอยชยอบเจียะกาอะจาเจียะกาวหคอย
 อาจาเจียะกาวหคอกกแหง
 ปุราณเพี้ยะเหมียะโกะ กอนำพานาระ
 ปุราณเพี้ยะเหมียะ
 โกะเกลิงเซอตะชาวณูห์คอย
 ฮักชาวณูห์ระ หละหมุหุ แหนหุยาก
 โคคเพี้ยะ ปุรางโหลกออัว เหลิกเพี้ยะ
 หมัวอะมะ ฮักโหลปะอาระ
 โกะระอาโกะหวากกาโกหลน
 ตะอาเกาะะบี ชอกโตน ชาวณูห์ไปยฮำ
 แกะ แห่ ฆยอกตะโตะอาระ อ้าวตะอา
 ชาวณูห์ เภาอา (กระแอม)
 ปะกัเกุริบโกะ อาจนจอบ เมะ
 เตอบาเจอเพี้ยะเกาะ จอบโกะ
 ชะเหนะกษากนองชะรอย
 จุคโหล ปะกัหลิกโกะ โทนนโหลนตะโกะ
 ไปยฮำทอนคอย เมะบาโกะ เกอะอาระ
 อาเกอะปลอน อาหะตะโกะปลอน อา
 จนจอบบีเผง ฮักโกะเลปลอก
 เลย เต็ดหมงปะกัฮอหมุโหลกหมัว
 ปะคอยฮอหมุโหลกโกะหลนหมุหลอ บา

เราต้องตามไป แม่กินรีให้ได้แล้ว
 สู้ชน พวกก็พอเมทั้งสองนั้นแล้ว
 ฉายไคพ ระชรรกและชมพู แล้วออกมา
 ยังอาศรม (ของ) ฤๅ อาจารย์ของท่านแล้ว
 แล้วปริษา (กิน) กับอาจารย์ของท่านแล้ว
 อาจารย์ของท่านให้เรียก
 พราน (พราน) นั้นมา ให้นำพาไปแล้ว
 พราน (พราน)
 นั้นมาพบสู้ชนแล้ว
 พุดกับสู้ชนนั้น เคียนี่ นี้น่า
 ผืนเล็กเขา ผากไว้กับเรา หนังสือ
 หนังสือ บุกไควว่าอย่าไปเลย
 นั้นแล้วไปนั้นยากลำบากเหลือเกิน
 ทองไปขามน้ำ สิ้นคนร สู้ชน (ของ) เราพูด
 เอา แห่ ตายมันต้องเป็นไป เราต้องไป
 สู้ชน ตามไป (กระแอม)
 ในเวลานั้น ไปจนถึง หิน
 เขาสองลูกกระทบกัน ถึงนั้น
 นางกินรี
 (เขียน) ใส่ไว้ในหนังสือนั้น เลขยันเหล่านั้น
 เราพุดขึ้นแล้ว หินสองก้อนนั้น ได้ ไปแล้ว
 ไปไคแล้ว ไปข้างหน้านั้นอีก ไป
 จนถึงแม่น้ำพิข เวลาก็เย็น
 เล่นอนอยู่ (ใน) ที่ต้นไม้ใหญ่หนึ่ง
 (ใน) ที่ต้นไม้ใหญ่นั้นมีครุฑ สองตัว

เบอะกออัมกั แถกหะวัหมงปะกัชนอมกัโกะ
 ขะปอเบอะโกะธมานตอนขะปออัมกั
 เออเหี้ยะโปยเกอะอากลายเจียะ
 อลอร้าว ขะปออัมกัโกะฮากอหะปอเบอะโกะระ
 ออเหี้ยะโปยอากลายเจียะที่เกิง นองชะรอย
 เหี้ยะปะทอนเกลิงจอบเกลาสะ เนาะระ
 เหี้ยะโกะเหี้ยะมะเหล็บฮุมฮลายบะ หนั๊วเกาะะ
 โทะปัวชะแมงคอกขี้
 โปยอากลายเจียะฮากัโกะระ (กระแอม)
 ชาวถุหนุห์เหิน ทอยชยอบ ปะคอยจอก ออ
 ฮัวเตะโหมนทะกาวฮัวกอกวคหุงหุย
 ฮัวปอคอนอาหมงปะคอย เสนี่ซงหะปอพะาะระ
 ชยอบทอย กุลาฮัวหุฆะมะ เคะ
 ชาวถุหนุห์ โหมนเจียะกาวหะ กวค
 โทะอะมาหุย ทอยทอน อาหมง
 ปะคอยเฮนียง ขะบอเบอะโกะระ
 ฮัวเหี้ยะขะปอบาปอเกลาะมีเฝง โกะ
 ขะปอเบอะโกะฮากอขะปออัมกั
 ออ ฮัว เกียงปอเกลาะมีเฝงเกียะหก
 เอ็น จอบ ฮัวเนาะ เหลือ ปอ
 แทะสา่งหะกาวทแกว่าะราหะ ขะปออัมกัฮากอ
 ขะปอเบอะโกะ ฮาย เหริยหลัก
 หุรงเจียะกาวทโปยจอม
 ปอเบอะกะหลักเจียะกาวทโกะคอบ
 หนุม หนุงกอกหุยกัสนั๊วแถกเกลิง

ด้ว (กับ) เมีย ท้าวรังอยู่ (ใน) ที่ต้นไม้นั้น
 ครุฑผู้ด้วนนั้นถามครุฑเมียขึ้นว่า
 เออพรงนั้นเรา (จะ) ไคไปหากิน
 ที่ไหนเล่า ครุฑผู้ด้วนนั้นพุกกับครุฑเมียนั้น
 ออพรงนี้เราไปหากินที่โนนเมือง กิณรี
 เขาขึ้นมาถึง (เขา) ไกลาส นั๊วแล้ว
 ฮายนั้น เขาสงวนผลัดเปลี่ยน ค่ายกัน
 มิงานวันเรึงแล้วนั้น
 เราไปหากินที่นั่นแหละ (กระแอม)
 สุนโคยินแล้วคิก ในใจ ออ
 เราต้องทำตัวของ เราให้เล็กเปะคุงแมลงวัน
 เราบินขึ้นไปอยู่ใฝ่อกของครุฑนี้แล้ว
 คิกแล้ว ก่อนจะสว่าง คี
 สุน ยอกาย เล็ก
 ขนาดแมลงวัน แล้วขึ้น ไปอยู่
 ใฝ่อก ครุฑผู้ด้วนนั้นแหละ
 รุงเขาครุฑสองตัวบินข้ามแม่น้ำพิษ นั้น
 ครุฑผู้ด้วนนั้นพุกกับครุฑผู้เป็นเมีย
 ออ เรา เคยบินข้ามแม่น้ำชวพัก
 เคียว ถึง วันนี้ ทำไม บิน
 มีนนักทัวเหลือเกินแล้ว ครุฑผู้ด้วนพุกกับ
 ครุฑผู้เป็นเมียนั้น ฮาย สัน
 ทัวเราคู้
 ครุฑผู้ด้วนสันคันั้นแล้ว
 มี อย่างกับแมลงวันกระเด็นออกมา (จาก)

ปอธมก ะโกะ ชาวณูหำกหะปอธมก
 อออันอง อัวมาเปกอจอบที่เห็รับเจิงเกลาสะก่า
 อัวโกะ โทะ เกวระทะละสงอยหะเหนะกุก้าค
 นองชะรอยระ ปอธมก หุอันเจิงมา
 อจอบ ทะล้ง คาก

เหญียะเจิงโกะทอย จี ทุม่นุ้ยโกะระ
 ทอยเจิงโกะ กอกำโปงคุมะเกาะ หนึะเปาะ
 เกอะเห็ง เหญียะทุม่นุ้ยเหญียะ
 กออาเติกคากเกอะเกลิงผะเหลิบ
 ชะเหนะกุก้าคเกอะเปาะโกะ

ชะเหนะ กำโลนทะเบาะเจิงเติกคาก
 ชาวณูห ปะอะถิทาน เหญียะลอเห็งลือ
 อาชะเหลิบ ชะเหนะกุก้าคองชะรอยทอย
 หะบังปะกอธมาน กาละโกะ
 สะมกเปริยทุม่นุ้ย โคคโกะทะบังเห็งทุม่นุ้ย
 เหญียะทะราวโกะจาวอา เหญียะโกะบังทุม่นุ้ย
 เซอทะชาวณูหทอย ฮำกอแขงปลาย
 กาวชะ กาวเฮย เกลิงฉั
 ชะบางเห็งกอโปยทุม่นุ้ย ชาวณูห
 หลบอาฉัชะบางเห็งโกะ กาละโกะ
 เกกแหลกั้นตาม

หมินองชะรอยกอโหล โกะเพาะจันากะฉัเห็ง
 ผะหุ ญองกอหะเกอะทะเปาะปะเปาะ
 สะมกเปริยโกะธมาน ทุม่นุ้ยหุภา
 หุภา เจอชะอัวเจอเหยะเสมินเห็งทุม่นุ้ยตาม

ครุฑมัว นั้นแล้ว สุนพุกกับครุฑมัว
 ออเราเองหรือก เราตามไปถึงชานเมืองไกลลาสัยบาง
 เรานั้น เป็น สามีนาง
 กิณรีแล้ว ครุฑมัว รับไป
 ไปถึง บอ น้า

(ของ) ชาวเมืองนั้นแล้ว ลงอยู่ทันแล้ว
 ในเมืองนั้น ให้หาหาสบร้าวทั้งหลาย เจ็ดคน
 ไคหมอนำคนละใบ
 ให้ไปชักน้ำ (เพื่อ) ใ้มาอาบ
 นางปุระเสวีเจ็ดคนนางนั้น
 นาง (ปุระเสวี) คนี่เจ็ดคนงมาค้ำน้ำ
 สุน ทั้งอิฐฐาน คนไหนหมอน้ำไหน
 ไปสรง นางกษัตริย์กิณรีแล้ว
 แบกอย่าให้ไหว ครั้งนั้น
 หึงหนึ่ง เล็ก (อยู่) นั้นแบกไม่ไหว
 เขา (ทั้ง) เจ็ดคนงนั้นกลับไป เขาคคนนั้นแบกไม่ไหว
 พบ (ถูก) สุนแล้ว พุกกับชายหนุ่ม
 พี่ พี่เอย มาช่วย
 ยกหมอน้ำให้เราหนอย สุน
 เขาไปช่วยยกหมอน้ำนั้น เวลานั้น
 เอาแหวนที่
 แม่กิณรีให้ไว้ขึ้นทั้งลง ไปในหมอน้ำ
 เสียงกั๊ว ประจุกั๊ว (เสียง) ฟ่ำผาเจ็ดครั้งเจ็ดครั้ง
 หึงนั้นถาม อะไรกั๊วเล่า
 ไม่มี คันธู (ของ) เราชนถูกหมอน้ำหนอยหนึ่ง

สดมคเปรียโกะ เหลือบตอท้าว จาวอาจอบ
 เตะทอย เหมียะเกดคำคณาณะเหลือบพินองชะรอย
 โกะระ เหลือบจิปะคอยเหลิ่งกรับ
 หลุบอาจอบคอยหนี นองชะรอย
 หมินองชะรอยแถม พบจอบ ออ
 เกะทะทะละสะงอยห
 อัปเปกเกลิงจอบอัแทนระ
 ทอยโตะ คอยโตะคอย
 บุษอบกอนัว ปะหลอโปย
 เกะชะกอกเหมียะออกโปย เกะชะรา
 เหลือบพุกหูก เกะทะทะละสะงอยห
 ปะคอยเคิง หลักโกะ เหมียะ
 ทอนเกลิงจอบพอเกลาสะโปยระ
 บัวทะรวาฮาม ออ เหมียะ
 เหมียะโตะฟาว เกอหนุมกอกอิติ
 เฝีย เหลือบหมัวกาม
 โกะระเหมียะเกะเกลิงจอบโปย
 อาหะแถมเจียะเหมียะออกโปย เกะ
 เหมียะละเปาะโกะหลุบอาจาย
 เหมียะออก คอยเหมียะออกถะสมาน
 อะลอลาหงลอลาว โคนแถมทอน
 หะพุนาเาะโกะ เหมียะเหมียะโตะ
 อา ทะละสะงอยอัเคิก
 ปะกัวเคิงหลักเปียะเตะโกะเหมียะ
 เหมียะทอนเกลิง

หนึ่งนั้น ลูกขึ้นเคิน กลับไปถึง
 โนนแล้ว เขาเอานัวไปสร่งแม่กিন্নรี
 เหมแล้วแหวนในหมอนข้าง
 เขาสู้ (นัว) มือแม่กিন্নรี
 แม่กিন্নรีรู พบถูก ออ
 สามี่
 เราตามมาถึงเราแน่แล้ว
 มันเป็น มันเป็นขึ้นแล้ว
 ปรีกษากับพี่ ทำอย่างไรเรา
 (จะ) ได้ออกกับพ่อของเราได้แล้ว
 เคียวนี้ สามี่เรา
 ในเมือง ทางโน้น เขา
 ขึ้นมาถึงสวรรค์ชั้นไถลลาสเราแล้ว
 พี่งทกพุก ออ เขา
 เป็นบุคคลผู้มีฤทธา
 นภาพคนหนึ่ง
 นั้นแล้วเราไ้มาถึงเรา
 ไปแจ้งแก่พ่อของเราได้
 เขาทั้งเจ็ดคนเข้าไปหา
 พอ แล้วพอลาม
 ไหนไปอย่างไรเล่า ลูกนั้นแจ้งว่า
 เคียวนี้มัน มีเหตุ
 อา สามี่ของเรา
 ในเมืองฝ่ายโน้นนั้นเขา
 เขาขึ้นมา

จอบฟอเกลาสะเนาะระ
 เพี้ยะออก โปย เพี้ยะโน้คโหล่น
 หุ เพี้ยะเก็งหลักเปี้ยเกลิงจอบโปยเนาะโก
 โปยแตะจอมบอกรุรงกลา
 ทอยกออากกแกง กะลิกกุ่มณ
 เพาะซอนกลอม กอเกลิงโหรบเจียะชาวณูหะ
 กุ่มณเพาะซอนกลอมเกลิงจอบ
 ชาวณูหะอำ ฮายปีเกาะปะ
 หะเรียกเจียะอัวแนม ปีเกาะกะลึงหุรงเจิกะ
 อัวกลา ชาวณูปะทอนอะ
 เกลาะนาหมวกะจุต กุ่มณเพาะซอนกลอม
 อะเพ้อโกะอะเนาะอะโทะกะกำ
 กรี๊ยะเจียะเจ้อแตะเพี้ยะเกาะกำ
 โธะกะ ชุยอกกวาง หุรงหลิบกลายระ
 เอกะวัณมเพี้ยะคอกกะโกะ
 ฮำ เออ เพี้ยะมระชาคโกะทอย
 แกะ เกดแกง เอมะ
 ฮำโง เพี้ยะเหลิ่น หะตามหมัวฮอก
 อะแนมหมัวฮอก
 เพี้ยะมระหะทาวเตาะหมูมเกอ
 อักเพี้ยะเพี้ยะแควะแควะ
 ปากเมาะเนาะอ็อกทอยที เออ
 โปยเพ็งโทะโกนสมันระ ชาวณูหะ
 โป้คแตะแกง สุนาปะคอยกะเนาะทอย
 ปะอะณิทาน ออ เพี้ยะมระอัว

ถึงสวรรค์ชั้นไกลลาของเราแล้ว
 ฟอ เรา โกรธเคืองมาก
 ไม่ เขาชาวเมืองโน้นมาถึงเรานั้น
 เราคงทศสอบคุกจน
 แล้วให้ไปเรียกมา ปี่ศาจกุ่มกัณฑ์
 ทารอย โธะจับพระสุตเก็นเกีย
 กุ่มกัณฑ์ทารอยมาถึง
 สุนพุก ฮายพวกแกอย่า
 รีบกินเราเลย พวกแกฟังกู (เสียง) สายซุน
 เราถอน สุนนาวาซุน
 ลั่นไปครั้งหนึ่ง กุ่มกัณฑ์ทารอย
 บางนั้นก็แกวหุแตกบาง
 วังกระจัดกระจายชนกันบาง
 (ชน) หินบาง คาย (บาง) เป็น(บาง)
 พระเจ้าพรหมทัพนัน
 พุก เออ หากว่าเป็นอย่างนั้นแล้ว
 เถา เอมะ หิน
 ลูกบาศก์ หาม(มา) หนาหนึ่งศอก
 กวางยาวหนึ่งศอก
 หากว่าตัวทานนี่
 อิทธานภาพจริงจริง
 พันหินนี้ซาค (ไค) แล้ว เออ
 เราจับเป็นลูกเชยแล้ว สุน
 ซักออกมา (ซัง) พระขรรค์ในปากแล้ว
 ตั้งอธิษฐาน ออ หากว่าเรา

โทะ ทะสัฒญาเฝ้าช็อคแกะ
 อัวปากกอกอกแตกอา
 ชาวณูฬากเมาะปอดแตกอาบาหะกุก
 ทอยเอการักชอยบ ปลอน
 ออกหนูเฝ้าปะนคเกลิง กุชอบ
 เกกแห่งกวีหะทอยหะเปาะ
 หะคักโหลหะทอยปอน
 ทอยเกกแห่งหะทอยล่องหะเปาะหะแตะ
 ทอบทอบ โหลเหญะเกะ เหยียงโหลทอย
 กชชาวณูฬ แกะปอน กออะ ชาวณูฬโปย
 ปาง หะทอนอะ ปางทอนกอมอะทอย
 ปอนนาหมัวชาหรีบโทะ โทนะ
 หลักแตกอาออกทอย โทนะ
 กรีบอาจอบเฮมะวอน
 เลยกะโนคแห่งเกริกโกนกำ เกลิงกาย
 กะโนะกำ เกลิงกายเอการัฟ วมเพะทอกทะ
 ทยากแตะทอย ปา ทุมมอกอกิดิหะเหี้ยะเกะ
 แกะทอย ระโกะเกอะเ็ง
 ทอนปะเช็กโกโทะ โทนะพานโปยระ
 ปะเช็กฝะชอกอะเหะนยะก้าค นองชะรอยทอย
 ทุมมเกอะหะเปาะฮัว ชาวณูฬโปยฮัวแกะ
 ออ โปยเก็กเก็ง โทะระโหลหะมระ
 ทุมมิกเกอะกะเลียงจาวอา เ็งโปย
 หมัวองปลอน ฮัวกทอยกอะคัง กอโกนบาทอย
 อะ เหยี่ยมมะชาคโทะ แกะกกแห่งกุ่มณ

เป็น ผู้มีปัญญาพระโพธิสัตว์จริง
 เราพันใจหาจากกัน
 สุนพันหินหาจากกัน (เป็น) สองทอน
 แล้วพรสมหากษัตริย์คิด อีก
 คอยเหตุจากโกรธเคืองมา คิด
 เหาธบันทุกทราวยมา เจ็ดเดิม
 บันทุกทราวยไว้เต็ม
 แล้วเอากระคานทองเหลืองเจ็ดแผน
 ทบทบ กันไว้ เรียงไว้แล้ว
 ให้สุน เอาอิง คอยสุน สุนเภา
 ยก ขึ้นขึ้น ยกสูงขึ้นแล้ว
 ยิงไปที่เคียนัน ลูกสุน
 ทะลุออกไปหมกแจว ลูกสุน
 วิ่งไปถึง (ปา) หิมพาน
 เลยรอมมามะวงบาง มาถวาย
 ขุนบาง มาถวาย พระเจ้าพรหมทัต
 เห็น(ถูก)แล้ว พอ(เจ้าไวย) มีฤทธานุภาพจริง
 ว่างแล้ว เมื่อนั้นไกรวั
 ขึ้นให้เบญจกษัตริย์เราแล้ว
 ประสัทธิประสาทิ หมาย กิณรีแล้ว
 อยู่ใต้เจ็ดวัน สุน(ของ)เราพูด
 ออ ขาพเจามา นันน่านแล้ว
 ยาก(ใจ)กลับคืนไป เมืองเรา
 พักหนึ่ง พักท้าว ให้อนุญาต ให้อีกสองคนแล้ว
 ไป หากเช่นนั้น เอาเรียมมา(ซึ่ง)กุ่มกัณท์

เหมียชอนกลอมกอแคะหัทักนา
 ชำฮอหเนาะกระกอกเนาะ ชำโหล่นปราชาคโกะ
 กุมณหยากแหง ทอย
 เอการิฝู รมเหมะคอกตะโกะ
 ยั้งจอกจัว ถ้าเหระหุมง เป็น
 หะกอนกอกุมณอะชอนกลอม บีเกาะอาจอบบีเป่ง
 อะฮูบีเป่งโกะบีเกาะเทะชานา
 ชำโหล่นปราชาคเนาะหุญทอยกุมณหยักนา
 อาจอบบีเป่ง กลาหุจอบอะโหปี
 ชาวถนุห์ เทะชานาโกะฮะหมัว ปะคอยโกะ
 กะคอยบีโกะ ฮากอกุมณเตาะ ไฮ
 บีเกาะบอด โกะฮะโกะกอกอหุญแคะหะทอมจิอา
 กุมณหลุบเกลิง หมัวบอดหุหมาน หลุบบาหุหมาน
 จอบอะรารหุหมาน หลุบเกลิงบาโจะบอดหุหมาน
 ทอยฮากอ ตามหยักโหลโกะ ไฮ
 บีฮุชชานา กอจางอจอบหุญ
 พอแคะชอนนาจางจอบ เจ็บคอนแท่งกอจาง
 ทอย กุมณฮำ ออ โปยเนาะ อาเทะชิตล่อ
 โปยหะหลาง เนาะบอดโกะบเหมียะหุหมาน
 เหมียะเจ็บเก้าหุญอิก้า (หัวเราะะ)
 อาโปยแคะหุญกานากจอบเคิง เหมียะระ
 กุมณชอนกลอมหยักแหงจนจอบเคิง ชาวถนุห์
 จอบเคิง เออระเกลิงจอบเคิงโกะ
 แคะกะเลียงอาเซะหมง เหมียะบา
 กุมณโกะบา หยักแหงเนาะ

หำรคยโหล่นแบกไป
 หังบ้านนี้ (และ) พรุปราชาคนี้ หังปราชาคนั้น
 กุมณคตแบกมา แล้ว
 พระเจ้าพรหมทักนั้น
 ใจยังคำนึงอยู่ คิดที่จะแก้แค้นอยู่เสมอ
 สั่งไว้กับกุมภคตหา รอย พวกแกไปถึงทะเลพิช
 กลางทะเลพิชนั้นพวกแกไปถึงไป
 หังปราชาค (หนอย) แล้วกุมภคตแบกไป
 ไปถึงแม่น้ำ ก่อนไม่ถึงกลางแม่น้ำ
 สุนท หังลูกชนไปลูกหนึ่ง ในนั้น
 ในแม่น้ำนั้น พูถกับกุมภคตเหล่านั้น ไฮ
 พวกแกหิบบ ลูกชนให้เราหนอยมันตกลงไป
 กุมภคตเข้ามา คนหนึ่งหิบบไม่ไหว เข้าสองคนไม่
 ถึงหกคนไม่ไหว เข้าเว่ยสิบหิบบไม่ไหว
 แล้วพุกกับ (พวก) ที่แบกไว้นั้น ไฮ
 แถหยอนลงไป ใ้หะหาเราถึงหนอย
 พอมันหยอนลงไปเท่าถึง ก็ขึ้นมากับเท้า
 แล้ว กุมภคตพุก ออ เรานี้ ไปทั้งอย่างไร
 เรามากขนาคนหิบบของเราไม่ไหว
 เขาหิบบเอาแต่นึกเคียว (หัวเราะะ)
 อาเราตองแบกไปไปถึงเมืองเขาแล้ว
 กุมภคต (หัง) หำรคยแบกมาจนถึงเมือง สุนท
 ถึงเมือง เออแล้วมาถึงเมืองนั้น
 มันกลับ ไป เถื่ออยู่ เพียงสองคน
 กุมภคตนั้นสองคน แบกมานี้

จอบเคิงโกะทอย หมิกอเพี้ยะ บาโกะ
 หวอนเคิง กะลิกกุนณโกะ ฮำเกาะ
 แกะตะเตเหลียงหะเจียะเกาะ
 กอหวัฮำหมากเซนาปะทอยหะเกาะอะ
 บีเกาะฮา เกกแห่ง เกลียโกะหะเปาะ
 เกลียโกะหะเปาะ กอณะเจียะกอพอย
 คอยที แกะเกาะกะเลียง กุนณ
 เจียะพอยล่อยคอย กุนณ กะเลียงจาวเคิงระ
 ออกเล จอบเคิง

ถึงเมืองนั้นแล้ว พอกับแม่ สององกั้น
 คอนรับ ผี กุมภทันนั้น พูกว่า
 ว่าทองเลี้ยงกุนน
 ใ้พวกอำมาตย์เสนาบดีทั้งหลายไป
 พวกแก่ไปเอาวัววัวนี้มาเจ้ตัว
 หมันเจ้ตัว ใ้เลี้ยงคูห้อม
 แล้ว มันไ้กลับ กุมภตัน
 กินอัมพะสำราญแล้ว กุมภตัน กลับกินเมืองแล้ว
 พวกเรา ถึงเมือง

รมยวดี

นิทานเรื่องนี้ กล่าวถึงณีนหนึ่งปัสสาวะไว้ที่ริมอาศรม มีนางกวางตัวหนึ่ง มาค้ำน้ำปัสสาวะนั้นแล้วตั้งท้องขึ้น เมื่อครบกำหนดนางกวางนั้นจึงตกลูกออกมาเป็นเด็กผู้หญิง หนีได้เด็กนั้นมาแล้วจึงอธิฐานขอให้บ้านมโหฬารออกจากนี้ขึ้นเพื่อเลี้ยงเด็กน้อย ครั้นหนีได้เด็กมาแล้วทำให้เกิดความห่วงใย เมื่อเวลาจะไปหาผลไม้ก็ไม่กล้าไปใกล้ ด้วยกลัวเด็กน้อยนั้นจะเป็นอันตราย เทวดาจึงลงมานิมิตปราสาทให้อยู่ต่อมาณีนนั้นตายไป ลูกสาวของณีนนั้นจึงต้องอยู่เพียงลำพังคนเดียว มีพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งมาพบ ลูกสาวของณีนนั้นเข้าจึงเกิดความรักและได้เสียกัน ต่อมาพระมหากษัตริย์ได้พาพระมเหสีนั้นกลับเข้าเมือง

ลักษณะเด่นของนิทานเรื่องนี้

1. มีเค้าโครงเรื่องคล้ายเรื่องฤษัฏโศก
2. มีการอธิษฐานขอให้บ้านมโหฬารออกจากนี้ขึ้นเพื่อเลี้ยงทารก
3. มีความเชื่อเรื่องการอธิษฐาน
4. เชื่อเรื่องคัมปัสสาวะแล้วตั้งครรภ์ได้
5. นิทานเรื่องนี้เข้าใจว่าไม่จบ เพราะผู้เล่าจำความต่อไม่ได้

หุ่ยมเหมียะ

นายเลียม วังวาริ

30 กรกฎาคม 2521

หุ่ยมเหมียะ

หุ่ยมเหมียะคอบเตะ หุ่ยมเหมียะจะหุ่ยมเหมียะช้อยหุ่ยมเหมียะ
ปะทะทาวหุ่ยมเหมียะคอบเตะ หุ่ยมเหมียะจะหุ่ยมเหมียะช้อยหุ่ยมเหมียะ
จอบกาละหุ่ยมเหมียะจะหุ่ยมเหมียะจะหุ่ยมเหมียะช้อยหุ่ยมเหมียะ
แต่คอบอะเห็นเกวีย อากุลายช้อยหุ่ยมเหมียะ
เหวอะเจ็กเกวียกะโนะ คอบเกวียเบ็งป้อคชาว
เกวียเบ็งป้อคชาวคอบ หุ่ยมเหมียะจะหุ่ยมเหมียะช้อยหุ่ยมเหมียะ
กะยาเหอะโหล ปะคัวกาเกวียโกะ
โทะคาคพุลักหุ่ยมเหมียะพุลัก คอบหุ่ยมเหมียะจะ
หุ่ยมเหมียะช้อยหุ่ยมเหมียะ โทะกาละหุ่ยมเหมียะฮัวปุลอน
หุ่ยมเหมียะกรายเบอะหุ่ยมเหมียะ กรายเบอะโกะ
เกวียอโกะ เกวียเซ็งแตะคาคคยา
หุ่ยมเหมียะจะหุ่ยมเหมียะช้อยหุ่ยมเหมียะตามกะยาโหลโกะระ
คอบกรายเบอะโกะ ส่างคอน ส่างคอน
คักปอนเจ้าเกวียคาวคอบ กรายเบอะ
โกะระ ฮุ่ยมเหมียะแตะโกโนโกะ โคโนโกะ
อะคอบโทะมเหมียะ ละ เกวียฮุ่ยมเหมียะโหล
จีเหวียยัง กุ่ยมเหมียะจะหุ่ยมเหมียะช้อยหุ่ยมเหมียะโกะระ
พอหะละแตะคอบโกโนงาคโกะแตะ
อะเหวียอะคอน คอบหุ่ยมเหมียะจะหุ่ยมเหมียะช้อยหุ่ยมเหมียะ

รรมยาคี

นานมาแล้ว มีญีของคหหนึ่ง
อาศัยอยู่ในป่า
ถึงกาลวันหนึ่ง ญี
ออกไปเที่ยวป่า ไปหาผลหมากรากไม้
มาประทังชีพ แล้วพบทองบัสสาวะ
ทองบัสสาวะแล้ว ญีนั้น
ถ้ำทิ้งไว้ ในป่า
เป็นแอ่งน้ำแอ่งหนึ่ง แล้ว
ญีนั้น ถึงกาลวันหนึ่งอีก
มีกวางเฝียตัวหนึ่ง กวางเฝียนั้น
มานั้น มาคิม(ลูก)น้ำบัสสาวะ
ญีที่บัสสาวะ วันนั้นแหละ
แล้วกวางเฝียนั้น ค้างทอง ค้างทอง
ถวนทศมาสแล้ว กวางเฝีย
นั้น ตกลูกออกมานั้น ลูกนั้น
เกิดเป็นคน ตก(ลูก) มาตก(ลูก)ไว้
ข้าง ญีนั้นแล้ว
พอลูกตกแล้ว เด็กนั้นมัน
ร้องขึ้น แล้วญี

โกะเหฺมึน เอหะหุโกนงาคอะดอ
 เกอะอะระอะหุมงจาง อ็อคสะมาปักเนาะหุญ
 ทอยตะละเหฺริยะช้อยท์โกะแกคอา
 แกคอาหุรง กุร้ายเมอะโกะเซอเตียะ
 ตะละเหฺริยะช้อยท์โกะทอย กุร้ายเมอะ
 โกะพ็อคกูริบ เตียะกูริบเตียะ
 หุลุมเกฺริบอา ตะละเหฺริยะช้อยท์โกะ
 อาหุรงเซอเตียะโกนงาค โคคหุมัว
 โทะโกนงาคเปฺริย ทอยตะละเหฺริยะช้อยท์โกะ
 หุญากเตียะ เออหุญมกอโกะมิดคา
 กะรุนาทอย ตะละเหฺริยะช้อยท์
 ปะอะทิตาน โจนงาคเนาะเหฺยี่ยมโทะ
 โจนอัวเหฺยยะเหฺวียะกั๊กลาเตะ
 แกะทอย กอตาเคเตาะเกอะแกคหุญ
 จะนนตัวอัวเนาะ ปะอะทิตาน
 ปะอะทิตานทอยโทะระ
 ปะอะทิตานเลยคาคเตาะเกอะฝูทอน
 หุญกอ จะนนตัวโกะ ตะละ
 เหฺริยะช้อยท์โกะ หุยักเกอะโกนงาคโกะ
 เกฺลึงเหฺลี้ยงโหลปะกั๊กกาอ็อคสะมาปัก
 เจียะกาวท์โกะระ เหฺลี้ยงโหล
 โจนงาคโกะโหลนทอนโหลนทอน
 จอมอะเหฺยิกเจาะซอนอะคาเจาะอะราวอะคา
 เนาะกะทอโทะหุญค สะมค สะมายเลียงแกฺย

นั้นไคยีน เอเลียงเค็กที่ไทน
 ไคร้องอูชาง อาศรมนี้หนอย
 แล้วฤษีนั้นออกไป
 ออกไปคู้ กวางเมียนั้นเห็น(ถูก)
 ฤษีนั้นแล้ว กวางเมีย
 นั้นกลัววิ่ง หนีวิ่งหนี
 เข้าป่าไป ฤษีนั้น
 ไปคู้เห็น(ถูก)เค็ก เล็กคนหนึ่ง
 เป็นเค็กหญิง แล้วฤษีนั้น
 เห็น(ถูก) เออมี
 กรุณาแล้ว ฤษี
 ตั้งอธิฐาน เค็กนี้หากว่าเป็น
 ลูกของเรา(แต่)ชาติปางก่อน
 (ว่า)แล้ว ให้น่านมได้ออกจาก
 นีวส์เรา นี้ ตั้งอธิฐาน
 ตั้งอธิฐานแล้วนั้น
 อธิฐานเลย น่านมได้ไหล(ขึ้น)
 ตั้งออกจาก นีวส์นั้น
 ฤษีนั้น อุมได้เค็กนั้น
 มาเลียงไว้ในอาศรม
 ของตนนั้นแล้ว เลียง(ไว้)
 เค็กนั้นโตขึ้นโตขึ้น
 อายุถึงสิบห้าขวบสิบหกขวบ
 นีโตะเป็นสาว หญิงรุ่ม สาวรุ่มสวย

ทอยตะละเหรียะช้อยท์โกะ อาอา
 แต้เกุริบจะอาถูลายเจียะชอชอุ
 เหุอะเจิกเกุริกตะโนะ
 เกวีนกอโกนโกะ เกวีนกอโกน
 อาโกะแคะหุเกอะหุมังจ็อคเลเนาะ
 เพราะเกวีน หะเหวีนกาโกนโกะ
 พอคโคตะออนตะรายหนีหุมัว
 ปะคว์เกุริบโกะ อะลักเหี้ยกคะก้า
 หุณุมชะชัยเปียะโกะพอคแคะเกอะนา
 หะทอตอนตอยโตะ กาละหุมัวจัวปูลอน
 อะตาวจ็อบอิน ตาวจ็อบอินตอย
 อินโกะมกคองคูกะโมโกะอะมะคองคอยคิ
 เฮมินอินโกะกูปอคว์จาวะนาหุรงโกะ
 เอหุณุมฮ้อคหุมังหุมัวชาโกะระกัวกฮูลักเนาะโกะ
 เฮมินอินโกะ ปุละหุรงเหมิคละหุรง
 จีเกุลิง โกฺย แคมแคะ ตะละเหรียะช้อยท์
 โกะอะตองอะตาวหะหุมานโหลโกนหุวกโกะ
 จะอาเกุริบ อาถูลายชอชอุเหุอะเจิก
 เกุริกตะโนะปูลอนโกะเลหุเกอะแห่งจ็อค
 ทอยเฮมินอินโกะจีเกุลิง จีเกุลิงตอย
 เฮมินอินโกะ หะโตะกอปุราชาด
 โตะกอปุราชาดหุมัวอะเนิง ทอย
 เฮมินอินแทกโหลกอะหะเจม เพื่อจะ
 ป้องกันเปียะหุรัว เหือวกีตะเนาะ

แล้วถีนัน ไปไป
 ออกป่าจะไปหาผลไม้กิน
 ผลหมากรากไม้มะม่วงขนุน
 ห่วงกับลูกนั้น ห่วงกับลูก
 ไปนั้นมันไม่ได้อย่างใจเลยนี่
 เพราะห่วง ความเป็นห่วงกับลูกนั้น
 กลัวเป็นอันตราย(อยู่ลำพัง)คนเดียว
 ในป่านั้น ฝึ(บ้าง)ยักษ์บ้าง
 มีพร้อมสรรพนั้นกลัวมันได้ไป
 เกิดขึ้นมาแล้ว ครั้นวันหนึ่ง
 ร้อนถึงพระอินทร์ ร้อนถึงพระอินทร์แล้ว
 พระอินทร์นั้นทิพยอาสน์แข็งกระด้างขึ้น
 พระอินทร์นั้นคิด(ใน)พิจารณาคุณนั้น
 เอมีเหตุอย่างหนึ่งแนในมนุษยโลก
 พระอินทร์นั้น สอดส่องทิพยเนตร
 ลงมา ดู รู้ว่า ถีนี
 นั้นกระวนกระวายด้วยลูกสาวนั้น
 จะไปป่า ไปหาผลหมากรากไม้
 มะม่วงขนุนอีกนั้นก็ไม่ได้ตั้งใจ
 แล้วพระอินทร์นั้นลงมา ลงมาแล้ว
 พระอินทร์นั้น เนมิตรปราสาทให้
 เป็นปราสาทหนึ่งองค์ แล้ว
 พระอินทร์เนรมิตรนกไว้ให้เพื่อจะ
 ป้องกันอายพวก โยคีอื่นอื่น

อะเกาะตะเนาะ อะล็กเกุริบตะเนาะกำ
 แดกโหลกก่อหะโจมกัน
 อินโกะกออาหม่งปฺราสาค
 ตั้งแตตะงัวหฺว
 ตะละเหรียะชอยท์โกะเกอะตะชักจ็อค
 เกอะตะชักจ็อคคอยตี้ ตะละเหรียะชอยท์โกะ
 หม่งอาหม่งอา เตียะกาละหมัวตะงัว
 ปฺลอนโกะระ ตะละเหรียะชอยท์โกะปฺลอน
 ปะกาชะจ็อคอา ปะกาชะจ็อคอา
 เทหฺว่าดาวอินกำจีเกฺลึงจงเฝียะ
 เกุริยะจุกตะละเหรียะชอยท์คอย
 จุกโหลกากค คอยเลโกะหม่มชะ
 เหนะกฺยาคหมัวเอน หฺวี่อะราหม่ง
 เฝียะเหมียะออกโกะ เออ กคเหมียะออกโกะ
 โกะวะเหมียะกำ โกะกำหะโกะ
 หม่งละวี่อาโกะ เตียะกาละหมัวธัวปฺลอนโกะ
 หม่มเอการักหมัว มุปร่มเหมียะ
 แดคอะเหินเกุริบ แดคอะเหินเกุริบ
 คอยเล เกฺลึงเกฺลึงจอบ
 อ็อคสะมาบักคอย เกฺลึงหะเปียะเตียะสะมค
 เปุริบโกะ หะเปียะเตียะสะมคเปุริบโกะคอย
 เอ เตียะกอกหมิกโหมค เตียะกอกจ็อคคอง
 เอการักโกะหลุมอา เปุริบโกะหฺญาคเตียะ
 หฺนิกเกราะโกะลี หฺกฺยงหฺญาคหมัวเหฺลียะลี

ยักม่ออื่น ฝิป่าอื่นบ้าง
 ผูกตระกูลไว้ให้ป้องกัน
 พระอินทร์นั้นให้ไปอยู่ที่ปราสาท
 ตั้งแต่วันนั้น
 ฤษีนั้นได้ความสุขใจ
 ได้ความสุขใจแล้ว ฤษีนั้น
 อยู่ไปอยู่ไป ถึงกาลวันหนึ่ง
 นั้นอีก ฤษีนั้น(อีก)
 ถึงกาลกิริยาไป ถึงกาลกิริยา
 เทวดาพระอินทร์บ้างลงมาเผาศพ
 เก็บอัฐิฤษีแล้ว
 ให้ไว้กับโกศ แล้วนั้นมีแต่
 หิ้งผู้ประเสริฐเพียงลำพัง อยู่รักษา
 ศพพอพระนั้น เออ โกศพอพระนั้น
 กวาคถางบ้าง นั้นบ้างอย่างนั้น
 อยู่รักษาไปนั้น เป็นอีกวันหนึ่งนั้น
 มีพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่ง ทรงพระนาม
 ว่าพรหม เสด็จออกประพาสป่า เสด็จ
 ออกประพาสป่าแล้ว(นั้น) มามายัง
 อาศรมแล้ว มาพบ(ภู)หฺนิง
 สาวนั้น พบ(ภู)หฺนิงสาวนั้นแล้ว
 เอ ต้องคา ต้องใจขึ้น
 พระเจ้าแผ่นดินนั้นเข้าไป หฺนิงนั้นพบ(ภู)
 ภูชายนั่นแล้ว ไม่เคยเห็นเลยนี้

ทุริบตอนอาปราชาด โตะอะรังเลย
 โตะเทอะอะรังคอย เอการักโกะปุดอน
 ตอนอาหุมังเหญียะปานอะรังโกะเล
 ทุยาธำอะเหฺรกอเหฺนทะทุยาคโกะ
 เหฺนทะทุยาคโกะพอดทะกาวหะตอเลเนาะ
 เพฺราะเหฺนเกียงหุญาคหุญีหุญัวเหฺนทะ
 หุมงอะคัวกคโกะ เพฺราะเหฺนเปียมทะกาวหะ
 หะตอคอยทีเนาะ เกอะธำพอเกอะธำอา
 ธำเกฺลึงธำอาธำระเนาะ เอหุลบตอนจ็อค
 หุลบตอนจ็อคตอน แตะเหฺนเซียง
 ซอดเกฺรระมัว จะโตะมมิตแหฺน
 แกะตอยคี่ กอป็อกอะรัง บ็อกเกอะอะรัง
 โตะตอนหุมิตเหญียะเกาะคอย เลยทุยา
 เหญียะเกาะ ทุยาเหญียะเกาะทีเนาะ
 บาโกะสะคักซานกอเหญียะเกาะ
 สะคักซานกอเหญียะเกาะคอยอีโกะคอย
 เอการักโกะบาเหฺนทะทุยาคโกะหุมัง เกาะหุญัวเจาะ
 หุมงอะคัวปราชาด หุมงหุมงอา
 หุมงเกอะหุญี เอการักโกะซุຍဝဲ အ
 အ်จะหุมังปะคัวกาเกฺรึบเนาะหุเกฺวอะ
 အ်จะเตียะอะเลียงเคิง เอการัก
 ซุຍဝဲဇာသ်โกး နွဲယဝဲဇာသ်โกးတယ
 တဲကောဝ်တဲကောဝ်တဲကောဝ်တဲကောဝ်
 တဲကောဝ်တဲကောဝ်တဲကောဝ်တဲကောဝ်
 တဲကောဝ်တဲကောဝ်တဲကောဝ်တဲကောဝ်

ว่างขึ้นปราสาท ปิดประตูเลย
 ปิดประตูเสียแล้ว พระมหากษัตริย์นั้น(อีก)
 ขึ้นไปอยู่ที่ปากประตูนั้น
 พุคคยกับนางผู้ประเสริฐนั้น
 นางผู้ประเสริฐนั้นกลัวตัวสั่นขึ้น
 เพราะไม่เคยพบมนุษย์เลยนี้
 อยู่ในกุณนั้น ร้องไห้ตัว
 สั่นแล้วขึ้นนี้ ได้พุดพ้อไค้พุดไป
 พุดมาพุดไปพุดขึ้นนี้ เอเจ้าใจขึ้น
 เจ้าใจขึ้นแล้ว มันไม่ใช่
 ศัตรูหรือ จะเป็นคนแน
 ว่าแล้วนั้น ให้เปิดประตู เปิดประตูไค้
 เป็น(ขึ้น)มิตรกันแล้ว เลยคย
 กัน คยกันขึ้นนี้
 สองคนนั้นรักไครกัน
 รักไครกันแล้วแล้วนั้น
 พระมหากษัตริย์นั้นอยู่ด้วยกัน
 อยู่ในปราสาท อยู่อยู่ไป
 อยู่ไค้หนอย พระมหากษัตริย์นั้นคิด เอ
 เราจะอยู่ในป่านนี้ไค้
 เราจะต้องกลับเมือง เพราะมหากษัตริย์
 คิดคังนั้น คิดคังนั้นแล้ว
 ตัวเอง(กับ)พระมหาสิพากัน พากันกลับ
 เข้าเมืองด้วยกัน กลับเข้าเมืองนั้น

บ๊ะทะทาวหมั่งอะควักเจิงเหญ๊ะเกาะ
 เหมื่องเนาะโกะ ฮ่ำเหลี่ยเก็คชะโกะ
 อาทอนอะโน้คปฺลอนโกะ เออ
 อาแคะหุเตียะ เก็คชะโกะ

อาศัยอยู่ในเมืองด้วยกัน
 เรื่องนั้น พูกละเอาแค่นั้น
 ไปตอนปลายอีกนั้น เออ
 ไปมันไม่ถูก เอาแค่นั้น

จบ

วิสัक्तชนู

วิสัक्तชนูเป็นโอรสของกษัตริย์เมืองหนึ่ง พระองค์จับม้าไคหนึ่งตัว ภายหลัง
 มานั้นพาเจ้าชายไปยังอีกเมืองหนึ่ง และได้พบกับพระนางจิริประภา ทั้งสองได้เสียกัน
 ครั้นความทราบถึงพระบิดาของนางแล้ว จึงให้มีการพิสูจน์ความสามารถของเจ้าชาย
 เมื่อพิสูจน์แล้วเห็นว่าเจ้าชายมีความสามารถจริง จึงรับเป็นพระราชนุตรเขจ ต่อมา
 วิสัक्तชนูพาพระนางจิริประภาลับเมืองของตน ระหว่างทางเกิดพลัดหลงกัน
 วิสัक्तชนูหลงเข้าไปยังเมืองของท้าวตันตาซึ่งมีการเลือกคู่ เจ้าชายจึงได้พระธิดาของ
 ท้าวตันตา แล้วพานางลับเมืองพร้อมควมมาที่ถูกจับไปครั้งหลังกับพระนางจิริประภา
 เมื่อถึงเมืองของพระองค์ พระบิดาและพระมารดาจะทำพิธีอภิเษก แต่พระธิดาของ
 ท้าวตันตาไม่ยอม เพราะวิสัक्तชนูมีเมียอยู่ก่อนองค์หนึ่งแล้ว ขอให้ไปตามกลับมาก่อน
 วิสัक्तชนูจึงไปตามหาพระนางจิริประภา ในการตามหาครั้งนี้ได้เมียอีก 2 องค์
 เมื่อเจ้าชายกลับมาพร้อมทั้งพระนางจิริประภาแล้วจึงทำพิธีอภิเษกพร้อมกันทั้งสองคู่

ลักษณะเด่นของเรื่อง

1. มีลักษณะคล้ายกับการอุสม แต่มาเป็นฝ่ายพาไป
2. การที่จะทำพิธีอภิเษก ธิดาของท้าวตันตาไม่ยอม เพราะพระนางเป็น
 ชายารอง ให้รอภรรยาเอกมาก่อน
3. เชื่อในเรื่องบาปและบุญ ผู้มีบุญแมตักทุกข์ไถ่ยาก ก็มีคนคอยช่วยเหลือ
4. มีการพลัดพรากคล้ายเรื่องสมุทรโฆษชาดก
5. มีการเลือกคู่คล้ายเรื่องสังข์ทอง

๖ ๗
ชอกตะณู

นายจอก ราสี

1 สิงหาคม 2521

๖ ๗
ชอกตะณู

๖ ๗
วิสัศกชนู

ชอกตะณู โปย เกอะอะเหิก
 เจอะหะจามอะคา สะ ฮามกอ หมิกอเหมียะ
 โปยเค็กหมิกเกอะเกอะแยะหมัว
 หมิกอเหมียะกอะหมาก กอฮากุลาย
 แยะหมัวหมิว อะหมากเคาะฮากุลาย
 ออกเกดเหอะเกอะ ชอกตะหลุบเกลิง
 กอแตมหมิกอเหมียะโกะทอย ชอกตะณูฮำ
 ฮำฮากุลายเอิน ชอกตะณูเตกฮากุลายแยะ
 อา เซอโกนแยะหมัว ปะกัฮอยห์
 เปรียฮมายหมัว เหลียง เจียะโหล แยะ
 เซอเพียฮอยเพียจอก ฮำกอกตะละแยะ
 โกระ แยะเนาะเซาะกอฮำระ
 เปรียฮมายโกะฮำ เออ หนายโปย
 เกกระ ทอย ฮำกอ ทุรวักโลน
 หะหลาง บังโหฺรบกเกดแยะโกะ
 โหฺรบกเหอะเกอะ ชอกตะณูโหฺรบกเอิน
 หลุบฮากุลายแยะโกะ เค็งกอโหฺรบกเคะ
 ทอย เกอะแท่ง ทอย เกลิง
 หลุบเกลิงจอบเค็งโกะทอย ฮัก
 ปะกอกพะเกียงเซาะโกะ เกอะเคาะทอย

วิสัศกชนู เรา อายุโค
 สิบแปดขวบ พะ พุกกับ แม่กับพ่อ
 ขำพเจ้าอยากไคมาหนึ่งคั
 แม่กับพ่อเรียกอำมาตย์ ให้ไปหา
 มาคัหนึ่งเด็ก อำมาตย์ทั้งหลายไปหา
 หมกเอาไม่ไค วิสัศกชนูเข้ามา
 เจงแถมแม่กับพอนั้นแล้ว วิสัศกชนูพุก
 เราไปหาเอง วิสัศกชนูออกไปหามา
 ไป พบลูกมาคัหนึ่ง ใน บ้าน
 แหมมายคนหนึ่ง เลี้ยงมาเอาไว
 พบเขาแล้วถูกใจ พุกกับเจ้าของมา
 ้มแล้ว บ้านขำยให้เราเด็ก
 แหมมายนั้นพุกว่า เออ จิตเรา
 เขาเด็ก แล้ว พุกกับ พวกชาวาส
 หักหลาย ล้อมจับเอามานั้น
 จับไม่ไค วิสัศกชนูจับเอง
 เข้าไปหามานั้น ยืนให้จับก็
 แล้ว ไคมา แล้ว มา
 เข้ามาไค เมืองนั้นแล้ว หัก
 กักหักมานั้น ไคก็แล้ว

ตอนคักเขยาะโกะระ หิ ตอนคัก เกอะทอย
 เขยาะโกะ พา นา ชอกคะณูระ
 เหะกะเลียงจาวเคิงระ อาจน ฮัวกอเดซอ
 จฉลอก อาจอบเคิงชะเพน ๕ ยากจี้ระปุระเพีย
 กาวเขยาะฮัวกอชอกคะณู ปะเกว็น
 หนุมอะกัวฮัว ฮัวพาแห่งกอ เจียะกาวห
 เคะนอง เหมียะบากากาวแกะหม่ง
 ปะกัวเกลาปะการ พอ ฮัว ปลอก
 หะตนทอย กาวเขยาะกอตอนเกอะจะทอย
 กฉัน อาคำโหนปุระชาค
 ชะเพนยะกาศจี้ระปุระเพียโกะระ
 ปะกัวเพียะทอมโกะ ชะเพนยะกาศจี้ระปุระเพีย
 กะทาวกะทานเต็กเหอะเฮลิน
 ทอยกฉลอกทะทางโหลระ ทางแกะ
 พากั เออพาชอกคะณูทอนจอบ
 เพียะทาง ทอยกฉลอกคะณูหลุบฮา
 ปะกอยปราชาคโกะระ หลุบ ชะเพนยะกาศ
 เซอเตียะทอย โอ บะหลอเจลิงปะ
 กอโปยชงเนาะราว แคะหุเตียะ ๗ หุชุก ฮัว
 หะปะเหมียะเกอะทอย กุลง
 ชุบอบชะหนุนเหมียะเกอะเตียะเหริยะทอย
 เหมียะบาโตะหมัวจอกจะรอกทอย
 เกอะอะเซิน แตกเคลิงระ เกลิงหม่ง
 ทอนอบหม่งปะกัวโกะหม่ง ณะเปาะงัว
 เหมียะหมัวเซอ เตียะกาละหมัว

ชันฆมานันแล้ว หิ ชันชั ไคแล้ว
 มานัน พา ไป วิสัทธชุนัน
 ไม่กลับคืนเมืองแล้ว ไปจน เวยากก็เย็น
 จมึคคว่า ไปถึง เมืองพระนางจีระภา
 พามาพบกับวิสัทธชุน อยาหวง
 อยู่กับเรา เราพามา หิ ทักทาน
 คีตวอก ทั้งสองกับพมาอยู่
 ในสวนนอกไม้ พอ ตะวัน กับ
 ดับไปแล้ว พมา หันหลังไคแล้ว
 เหาะไปยังปราสาท (ของ)
 พระนางจีระภาอันแหละ
 ในคืนนั้น พระนางจีระภา
 รมุรอนนอนไม่หลับ
 เหวื่อให้เปิดหน้าต่างไว้นั้น พมา
 พากั เออพาสิทธิชุนัน (ไป) ถึง
 หน้าทางเหวื่อสิทธิชุนเขาไป
 ในปราสาทนั้นแหละ เขาไป พระนาง
 เห็นเขาแล้ว โอ ทำไมมาทำ
 กับเราอย่างนี้แล้ว มันไม่ถูก มันผิด พุก
 ช้างงกันแล้ว ชาง
 ปรีกษากันในทางที่ถูกต้องแล้ว
 สองคนเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันแล้ว
 ไคเวลา ออกมาแล้ว มาอยู่
 ชันแอบอยู่ในนั้นอยู่ เจ็กกัน
 ไม่มีใครเห็น ถึงกาลวันหนึ่ง

เหยียะหมั่วเซอ เติยะกาละหมั่ว
 ทอยแตะอะแปะแตมสะเมนเจียะโหนกระ
 สะเมนเจียะโหนกเกาะหมื่นเกกตอย
 เทียปะนค กปะกม เปอเหยียะเบียะ
 เกดิงบั้งโหลโนนโกนเจียะกาวห้โกะระทอย
 เจือเหยียะทอคทะ โทะ
 ชะหลานอำทอนเหยียะเกาะทอย โทะ
 จัณบอคเหวียงสะเกาะ เอกะรักโกะ
 จัณบอคหรง เอ เหยียะมระ
 หะกาวห้เกาะปะเกาะ นองเกาะทอยคิ
 เกาะโยเคิงเจียะ เกกแห่งเหยียะปะแห่ง
 หมั่ว หมั่วเหยียะทอยกลาด จินา
 ปะคอบทอยทอยกอ เหยียะเปาะ
 กอปอนเหยียะหมุงกะเรมระ อำทอย
 กอเปาะเหยียะ อะแห่งหมั่วเหยียะโกะ
 จาปอนเหยียะปูลอน ละโกะเบียะ
 แทนหะรับเนาะเกาะปะระอะเหวระหมง
 ชูริโกะ อา ฮอกหนู กลักเตียะ
 หะรับโกะ เคะเคิงฉัวระเปาะเหยียะ
 อะแห่งโยะ ชะรับเคะอะเหวระโทะหมงชูชู
 ทอยเอกะรักโกะอำเกาะ เอ ก้าวเกาะแนม
 โปยเตียะจันบอคปูลอน อาเกกแห่ง
 กัวหะทอยเลก่าลอ หะทอ ปะชอยเลก่าลอ
 หะทอ ทองเลื่อง เกาะก่าลอ

กราวฟ้าเลี้ยง นันมนเห็นเข้า
 แล้วบับไปบอกพระยาผู้เป็นใหญ่
 พระยาผู้เป็นใหญ่ไฉน (เอา) แล้ว
 ไกรธเคื่อง เรียกรัษฎา ทหาร
 มาลอบปราสาทลูกของตัวนั้นไว้แล้ว
 (เจือเหยียะทอคทะ) เป็น
 เรื่องราวพวกกันขึ้นแล้ว เป็น
 ทศสอปลงกู พระมหาษัตริย์นั้น
 ทศสอปลงกู เออ ทากา
 ตัวท่านหัวใด ถ้าทำไฉนแล้ว
 เอามารับเอา เอาเมล็ดองามา
 หนึ่ง หนึ่งกระบุงแล้วหวาน ลงไป
 ในดินแล้วให้ เก็บ
 ให้เต็มกระบุงดังเดิม พุกแล้ว
 ให้เก็บเมล็ดองาหนึ่งกระบุงนั้น
 จนเต็มกระบุงอีก ครั้นแล้ว
 เน้นกพิราบนั้น ไก่ส่งเสียงร้องอยู่
 ฮือฮือ เออ เหตุควาย ไล่ถูก
 นกพิราบนั้น มันมาช่วยเก็บเมล็ด
 งานั้น นกพิราบนั้นร้อง เป็นฮือฮือฮือ
 แล้วพระมหาษัตริย์นั้นว่า เอ มันยังไม่ได้อ
 เราต้องทศสอปลงกู ไปเอามา
 รถไม้บาง ไม้ เหล็กบาง
 ไม้ ทองเหลือง ทั้งหลายบ้าง

กะเล็กกอแคะเตาะ เออ ชอกตะถนุ
 หุเฮดินแนม แคะกะเลียงอา หมัวยามปลอน
 แคะเกลิง กกปลอน กาวเขยาะกะเล็ก
 โทะอะฮันเฮยะ แคะหลุบเกลิงชะเกินเคียะ
 กาวเขยาะ หะตักเหฎียะเกาะ หะตัก
 เหฎียะเกาะกอกาวเขยาะโกะทอย ชอกตะถนุ
 กก ฮำทอการเขยาะ เออ โปยหรง
 ปะกอแคะโหรมเกอะเจิกโปยหฐิ
 แคะเพิ่นเคียะทอย อะดักโกะแคะ
 กุลาย หรง เจิกแคะโหรมแกอะทอย
 เลยแคะคักนาเคิงแคะ เหฎียะบา เคียะกาวาก
 เหฎียะบาเคียะกาวากโทะหะตักโชนก
 กาวากาถูราเกวิบกาวากกอละหุพมาน
 กาวากาอาอาถูรอบหลุบเกลิงจีหะรียง
 เคิงอะเกาะ ทอนทาโกะปลอน
 เหลียะเกาะ ทอนทาโกะ แคะหุมโกะนหูก
 หมัวโทะหะหุมสะ ทอปปอยก่า
 แคะฮำกอะฮะมาคเซนาปะทอยแคะ
 กออา ตักหมงหลิงชานกุลาย โคนเอกะวัค
 หะหุมสะ กอเกลิงโกะนหูกแคะ
 หุรูปเจาะ หุมหะหรงทะเกาะหะมะ
 อะโกะ ชอกตะถนุ เกอปละระเลิงหุ
 ชะเห่นะยกากีระปะระเพียทอย เกลิงหลุบเคิง
 เหลียะเกาะโกะ เขัวเหฎียะฉะฉัว

ชานโหม้นแล้ว เออ สิทธิ
 ยังไม่หับ มันกลับไป อักยามหนึ่ง
 มันมาอีก เรียกอีก พี่มาชาน
 เป็นเสียงมา มันเข้ามาสะทุกถูก
 พี่มา วนกัน วน
 กันกับพี่มานั้นแล้ว สิทธิ
 เรียก พุกกับพี่มา เออ เรา
 อยาโหม้นจับเชือกเราได (หนอย)
 มันไคย (ถูก) แล้ว พี่นั้น
 หา กู เชือกมันจับได้แล้ว
 เลยไปเมืองมัน สองคน ต้องเคิน
 สองคนต้องเคินเป็นทุกขุกรรมมาก
 เคินไปกลางป่าเคินก็ไมคอยไหว
 เคินไปไปไมไคลเข้ามา (ถึง) ชาน
 เมืองราชส ตันตานัน (อีก)
 ราชส ตันตานัน มันมีลูกสาว
 คนหนึ่งเป็นมนุษย์ เหมือนเราบาง
 มันพบกับอำมาตย์เสนาบดี (ของ) มัน
 ให้ไป ที่ของ ร่องปาวหา ลูกพระมหากษัตริย์
 (ที่เป็น) มนุษย์มาให้ลูกสาว (ของ) มัน
 เลือกลูกสาว มีแต่พวกราชสทั้งนั้น
 พี่นั้น สิทธิ ไผ่ผัดมาจาก
 พระนางจีระภาแล้ว เขามายัง เมือง
 ราชสนัน ขณะที่เขาเมือง

โกะเลบ๊ะเกอะหะออก เกิ่ง เกรียะโทอะฮัก
 เกิ่งอะฮักอะ ฮา ซอกตะกนุหุพาน ทอยโตะ
 เกิ่งปะทอนปะเช็กบะฮอโตะ โทณะพานะ
 เกอะชะเหะกุกาก โกะทอยหุมง เกอะ
 ชะเหะกุกากีระปุระเพียเนาะโกะ ฮ่า
 หุรากเหี้ยะแกยโกะ เหี้ยะเนาะระเหี้ยะ
 หะกาวห์ โกะระหะทอมจีเป็มเก็นโหล
 ตะเกียงเจ้าพายุ ฮ่าหุมงกะโมะกมะพม
 ปะทอยโหลนุปราทก อะเหี้ยะหะกาวห์
 โตะเปมโกะ ขยับหะโหลนเหี้ยะเกาะทอย
 เหี้ยะมาโกห์ กะเลียงจาวเค็งแกะทอย
 ทอนกะเลาะหมิกอเหี้ยะมาโกะทอย ทอนกัก
 เกอะเหี้ยะกะเลียงจาวเค็ง เก็ง
 ชะเหะกุกากเหี้ยะ กะสันเกล็งโกะเหี้ยะ
 กายทาวทะ ฮัวเออ เกล็งฮัวปลอกระ
 ฮัวปลอทอยตี้ เหนะกุกากโกะเบาะ
 เหี้ยะกุกากะทอยหุมิบ ฮ่ากาซอกตะกนุ
 ปะหะโกะราห์ โปยจีเคอะเพาะหมัวอง
 ฮัวหุมิบ ซอกตะกนุ ฮัวอโปย หรง
 โปยเกอะฮิ หะเตกทายโกห์
 เซอสัพพะเกาะโกะทอย อะ โปยจีอาระ
 จอบสัพโกะทอย จีเค็กพมสะเกาะ
 เหี้ยะฝอยชะกาวแกยะ หุมง
 อะเกาะโกะเกล็งกขาวหุญหุเอจันแนม

นั่นแล้วทำไค้มค สู้ แรงชนะและพระขรรค์
 สู้ชนะและพระขรรค์ ฮา สิทชนะไมไหว แล้ว
 รับรองประสิทธิประสาทเป็น ลูกเขยแล้ว
 ไค้มเหสี นั่นแล้วอยู่ ไค้
 พระนางจีประภานัน พุก
 ราชีเขางามนั้น เขานี้ (มี) ราชี
 กาย นั้นกลางคืนประคจจุไว้
 ชั่งตะเกียงเจ้าพายุ หรือไฟสว่างอยู่
 ในปราสาท ราชีมิกาย
 เป็นเช่นนั้น กิปรักกันแล้ว
 ทั้งสองคนนั้น กลับกินเมืองแล้ว
 ขุนดาแม่กับพ่อทั้งสองนั้นแล้ว ชื่นช
 มาไค้แล้วกลับกินเมือง มา
 พระมเหสีต้อง เพาะมานันลูกดิม
 ข้างบนนั้น ตะวันเออ มาเวลาเย็นแล้ว
 ตะวันเย็นแล้วนั้น พระมเหสีนั้นทาว
 ลูกดิมนั้นแล้ว ไม่สบาย พุกกับสิทธินุ
 ฆาทำอย่างนั้นเลย เราลงหยุดพักเสียชั่วครู่
 เราไม่สบาย สิทธินุ พุกออเรา คู
 เราไค้ลง สรางกระทอนนั้น
 พบศาลาที่พัก(ของ) ราชันนั้นแล้ว ไป เราลงไปเถ
 ถึงที่พักนั้นแล้ว ดินนอนอยู่ด้วยกัน
 สามทั้งพม่า อยู่
 ราชันนั้นมา เรียกสิทธินุยังไม่หลับ

สะแพงหุ่ยเจาะ โกะโรระ ซอคตะกุน
 เกอะหลุบอักกะหัวเหี้ยะทะหลางโกะทอย
 เป้อฮา ซะเพนะกยากโกะปลอนเซอ
 เขียะซอคตะกุนคอย เออ
 โทะหมือโทะกานนง ซะแคะทอย
 อำกอเหี้ยะกะหลาง ระ ทอโทะ
 เหลี้ยะเกาะเหี้ยะออกโกะ กอกกแห่ง
 แกะ เขี้ยะมซากโกะทอนทัวจีเรียงกอ
 เหี้ยะเกาะทอย หมงเก็งปะคอยเค็ง
 เหี้ยะเกาะโกะ ละเปาะฮัว กวาค
 เปอหมงคอยฮาเซอเตี้ยะกาเวเยะ
 หุมปะคอยกรงโกะ เก็งอำกอ
 ซะเพนะกยาก กาวเซเยะปะคอยกรง
 เนาะโกะ โทะเฮเยะฮันอง
 อำกอซะเพนะกยาก โกะทอย
 ซะเพนะกยากโกะฮำ ปะเกว้น
 เขี้ยะมซากโกะฮำเกดกอ เขี้ยะกาละ
 หมัวฮำโกะ ฮำเหียงสะเกาะ
 หมิคเกอะฮา หวอน เกริบ
 อำกอเหี้ยะออกโกะ เกดเซเยะโกะ
 กอโปยหมิ กะลิกกอนตาโกะเพ้นเตี้ยะ
 โกนหวุโทะอำทอย แคะกาวนาระ
 ปอกเกด ซอคตะกุนบาภา
 ซะเพนะกยากโกะทอน คิกเกอะเฮเยะทอย

มหรรสเลือกสรรค นั้นแล้ว สิทธิ
 ไก่อเข้าไปในหมู่เขาทั้งหลายนั้นแล้ว
 คุไป นางบุประเสริญนั้น(อีก) เห็น
 (ถูก) สิทธิแล้ว เออ
 เป็นเนื้อเป็นคู่ (กัน) แน่ ครั้นว่าแล้ว
 พுகกับเขาทั้งหลายนั้น พบแล้ว
 ราชสุมพอนัน ให้อธิษฐาน
 เอา หาก(เป็น) อย่างนั้นจักเจงเต่งงานให้
 กันแล้ว อยู่ (มา) ในเมือง
 ราชสุม เจ็ดวัน เค้น
 คุยแล้วไปพบ (ถูก) พม่า
 อยู่ในกรงนั้น มาพุกกับ
 พระมเหสี พม่าในกรง
 นั้น เป็นมาเราเอง
 พุกกับมเหสี นั้นแล้ว
 มเหสีนั้นว่า อย่ากังวล
 หาก (เป็น) ดังนั้นเราเอาให้ ครั้นถึง
 กาลวันหนึ่งนั้น พุกคุยกันเรื่อง
 อยาก (ใจ) ไม่ เทียว ป่า
 พุกกับพอนัน เอามานั้น
 ให้เราหนอย ยึดกันตามนั้นได้ยิน (ถูก)
 ลูกสาวนั้นพุกแล้ว เอาไฟเอาไปเกิด
 เบิกเอา สิทธิสองคนกับ
 มเหสีนั้น ขึ้น (ใจ) มาแล้ว

แศก^๑อา^๑หวน^๑ เกริบ^๑อุ^๑หวน^๑โกะ
 พอย^๑ล^๑อย^๑ท^๑อย^๑ก^๑ลัน^๑อา^๑หวั^๑ทะ^๑หรี^๑บ^๑โกะ
 เหะ^๑แถม^๑แคะ^๑อา^๑ถาล^๑อ^๑า^๑จ^๑อ^๑หี^๑เห^๑รียง
 เกิง^๑เจีย^๑ะ^๑กา^๑ว^๑ห^๑ หุมิ^๑กา^๑เพีย^๑ะ^๑เจีย^๑ะ^๑กา^๑ว^๑ห^๑
 เออ^๑ อา^๑จ^๑อบ^๑เ^๑ะ^๑ท^๑อย^๑หุมิ^๑โก^๑เพีย^๑ะ^๑นา
 เพีย^๑ะ^๑ เออ^๑ อ^๑ะ^๑ล^๑อ^๑ บิ^๑เก^๑ล^๑ิง^๑ช^๑อง^๑ล^๑อ
 โอ^๑ชะ^๑เพ^๑นะ^๑ก^๑ยา^๑ค^๑เน^๑าะ^๑โก^๑ะ^๑บิ^๑โก^๑ะ^๑แ^๑ท^๑ง^๑ช^๑อง^๑ล^๑อ
 ฮ^๑มา^๑น^๑เจีย^๑ะ^๑เร^๑ก^๑ะ^๑เท^๑ก^๑ะ^๑ แ^๑ะ^๑ห^๑ู^๑เก^๑ะ^๑
 โป^๑ย^๑เตีย^๑ะ^๑ ปะ^๑ บัว^๑สะ^๑แพ^๑ง
 ท^๑อบ^๑ท^๑อย^๑ห^๑ว^๑อน^๑เก^๑ิง^๑น^๑อง^๑ ช^๑ะ^๑เพ^๑นะ^๑ก^๑ยา^๑ค^๑โก^๑ะ^๑
 เพ^๑น^๑ิน^๑ท^๑อย^๑ฮ^๑า^๑แ^๑ะ^๑ แ^๑ะ^๑ห^๑ู^๑เก^๑ะ^๑ อ^๑า
 เพ^๑น^๑ีย^๑ะ^๑อ^๑อก^๑ ย^๑ัง^๑ช^๑ะ^๑เพ^๑นะ^๑ก^๑ยา^๑ค^๑เพ^๑น^๑ีย^๑ะ^๑ห^๑น^๑ุม
 ห^๑ม^๑ว^๑เ^๑น^๑ม^๑ ป^๑ระ^๑ห^๑น^๑ง^๑ข^๑ะ^๑ค^๑ัว^๑เก^๑ริ^๑บ^๑
 ห^๑น^๑ุม^๑ ก^๑อ^๑เพ^๑น^๑ีย^๑ะ^๑อา^๑เ^๑ก^๑แ^๑ท^๑ง^๑
 ห^๑ะ^๑เพ^๑นะ^๑ก^๑ยา^๑ค^๑โก^๑ะ^๑ท^๑อย^๑เก^๑ล^๑ิง^๑ท^๑อบ^๑ท^๑อย^๑เก^๑ะ^๑
 ฮ^๑า^๑ชา^๑ค^๑โก^๑ะ^๑ท^๑อย^๑ ช^๑อ^๑ค^๑ะ^๑ณ^๑ุ^๑ฮ^๑า^๑ก^๑อ^๑
 ห^๑มิ^๑เพ^๑น^๑ีย^๑ะ^๑นา^๑ เพ^๑น^๑ีย^๑ม^๑ชา^๑ค^๑โก^๑ะ^๑ฮ^๑า^๑
 ก^๑ะ^๑เล^๑ียง^๑อา^๑เ^๑ก^๑แ^๑ท^๑ง^๑ห^๑ะ^๑เพ^๑นะ^๑ก^๑ยา^๑ค^๑ โ^๑น^๑ก^๑โก^๑ะ^๑
 จ^๑ี^๑ระ^๑ปะ^๑เพ^๑ีย^๑ ท^๑อน^๑ค^๑ก^๑เก^๑ะ^๑จะ^๑เฮ^๑ะ^๑ท^๑อย^๑
 ก^๑ะ^๑ด^๑ัน^๑อา^๑หวั^๑ห^๑ะ^๑หรี^๑บ^๑โก^๑ะ^๑ อ^๑อ^๑ค^๑เก^๑ร^๑ีย^๑ะ^๑โ^๑ค^๑
 จ^๑ี^๑เ^๑ก^๑ค^๑ห^๑ม^๑ง^๑ ป^๑ระ^๑ค^๑อย^๑ส^๑ัว^๑ห^๑ม^๑หวั^๑
 เ^๑ก^๑เ^๑ล^๑ิน^๑อา^๑ท^๑อย^๑ เพ^๑น^๑ิน^๑เ^๑ล^๑ีย^๑ะ^๑
 เ^๑ล^๑ีย^๑ะ^๑เ^๑าะ^๑พะ^๑ญ^๑าก^๑ ป^๑ะ^๑ค^๑อย^๑เ^๑ล^๑ิน^๑โก^๑ะ^๑
 ฮ^๑า^๑แ^๑ะ^๑เอ^๑ะ^๑ ก^๑ู^๑ร^๑อบ^๑จ^๑ี^๑เ^๑ห^๑ร^๑ียง^๑เก^๑ิง^๑เน^๑ห^๑ะ^๑เพ^๑น^๑ีย^๑ะ^๑

ออก^๑ไป^๑เ^๑ล^๑เ^๑น^๑ ป^๑า^๑อุ^๑ห^๑ย^๑าน^๑น^๑ั้น
 ส^๑ำ^๑ร^๑า^๑ญ^๑เ^๑็น^๑ที่^๑เ^๑ล^๑เ^๑ว^๑ เ^๑ห^๑ะ^๑ไป^๑ช^๑ัว^๑ก^๑ำ^๑ล^๑ัง^๑ว^๑ัง^๑น^๑ั้น
 ไ^๑ม^๑ร^๑ู^๑ว^๑า^๑ไป^๑เ^๑ย^๑าง^๑ไร^๑ ไป^๑ถ^๑ิง^๑ช^๑า^๑น^๑
 เ^๑เ^๑ือง^๑ช^๑อง^๑ก^๑ัว^๑ เ^๑เ^๑ก^๑ับ^๑พ^๑อ^๑ช^๑อง^๑ก^๑ัว^๑
 เอ^๑อ^๑ ไป^๑ถ^๑ิง^๑น^๑ั้น^๑เ^๑ล^๑เ^๑ว^๑ เ^๑เ^๑ก^๑ับ^๑พ^๑อ^๑ส^๑อง^๑
 ค^๑น^๑ เอ^๑อ^๑ ไ^๑น^๑ เ^๑า^๑มา^๑เ^๑ย^๑าง^๑ไร^๑
 โ^๑เ^๑ม^๑เ^๑ล^๑เ^๑น^๑เ^๑า^๑ไ^๑มา^๑เ^๑ย^๑าง^๑ไร^๑
 ก^๑า^๑ม^๑ (ก^๑ิน^๑) ส^๑ุ^๑ห^๑ุ^๑ก^๑ั^๑ ม^๑ัน^๑ไ^๑่^๑ไ^๑้^๑
 เ^๑า^๑ค^๑อง^๑ ห^๑ำ^๑ ก^๑า^๑ร^๑ม^๑ห^๑ร^๑ส^๑ห^๑
 แ^๑ท^๑ง^๑า^๑น^๑ร^๑ับ^๑ข^๑ว^๑ญ^๑เ^๑ีย^๑ ม^๑เ^๑ล^๑เ^๑น^๑เ^๑
 ไ^๑ค^๑ย^๑ิน^๑พ^๑ุ^๑ค^๑ว^๑า^๑ ม^๑ัน^๑ไ^๑่^๑ไ^๑้^๑ อ^๑า^๑
 พ^๑อ^๑บ^๑ัง^๑เก^๑ิ^๑ก^๑เ^๑ล^๑เ^๑า^๑ ม^๑เ^๑ล^๑เ^๑ี^๑เ^๑า^๑ย^๑ัง^๑มี^๑
 อ^๑ี^๑ก^๑อง^๑ค^๑ห^๑ึง^๑ ห^๑ล^๑ิง^๑อ^๑ย^๑ู่^๑เ^๑น^๑เ^๑า^๑
 มี^๑ ไ^๑ห^๑เ^๑า^๑ไป^๑ค^๑า^๑ม^๑ (มา^๑)
 ม^๑เ^๑ล^๑เ^๑น^๑เ^๑เ^๑ล^๑เ^๑ว^๑ (จ^๑ึง^๑) แ^๑ท^๑ง^๑า^๑น^๑ไ^๑้^๑
 พ^๑ล^๑ก^๑ั^๑น^๑เ^๑ล^๑เ^๑ว^๑ ส^๑ี^๑ท^๑น^๑พ^๑ก^๑ั^๑บ^๑
 พ^๑อ^๑เ^๑เ^๑ห^๑ัง^๑ส^๑อง^๑ ห^๑าก^๑ (เ^๑เ^๑็น^๑) จ^๑ึง^๑น^๑เ^๑า^๑
 ถ^๑ับ^๑ไป^๑ค^๑า^๑ม^๑ห^๑า^๑ม^๑เ^๑ล^๑เ^๑ี^๑ อ^๑ง^๑ค^๑ไ^๑ห^๑ุ^๑น^๑เ^๑
 จ^๑ี^๑ระ^๑ปะ^๑พะ^๑า^๑ จ^๑ึ^๑น^๑ข^๑ึ^๑บ^๑น^๑ห^๑ด^๑ิง^๑มา^๑เ^๑ล^๑เ^๑
 เ^๑ห^๑ะ^๑ไป^๑ช^๑ัว^๑ก^๑ำ^๑ล^๑ัง^๑ว^๑ิง^๑ ห^๑บ^๑ค^๑แ^๑ร^๑ง^๑
 ล^๑ง^๑น^๑อ^๑น^๑อ^๑ย^๑ู่^๑ ที่^๑ไ^๑ห^๑ร^๑ุ^๑ม^๑ค^๑น^๑ห^๑ึง^๑
 น^๑อ^๑น^๑ห^๑ับ^๑ไป^๑เ^๑ล^๑เ^๑ว^๑ ไ^๑ค^๑ย^๑ิน^๑เ^๑น^๑
 ฉ^๑ัน^๑เ^๑็น^๑ ใน^๑ห^๑ณ^๑ะ^๑ห^๑ล^๑ับ^๑น^๑เ^๑
 ว^๑า^๑เอ^๑ ไ^๑ก^๑ล^๑ช^๑า^๑น^๑เ^๑เ^๑ือง^๑น^๑เ^๑า^๑

หูอมน้ำสะเพงนอง
 ไปยโตะหมงปลายคี่หลุบอา เปอหวน
 ซอกตะถนุฮากอการแขะแะโตะเหี่ยมมะ
 โตะโกะคี่ การแขะเพมงอัวอะเนาะ
 อัวหลุบอาเคิงเนาะ อัวอาเปอเหี่ยมะ
 ซอกตะถนุหลุบอาเคิงโกะ เออ
 เหี่ยมะหูอมน้ำสะเพงหลุบเจาะโกะ
 ชะแหมะ อา ชะแหมะกยากโกะหลุบ
 กลาย หมิกทาน ซอกตะถนุหลุบอา
 เหี่ยมะ ชะแหมะกยากโกะเซอเคียะทอยคิ
 เออ เนาะนองหมิกทานไปย ฮ่า
 เลย เกอะกอชชะแหมะกยากโกะหมัวปลอน
 เกอะชชะแหมะกยากโกะหมัวทอย
 หมง เกอะหญิ เหี่ยมะบาโกะ ฮ่า ปี่ฆะโทะระ
 อัวเปกชะแหมะกยากอัวหมุหมัวแหมเด
 ปรางโหลกอเหี่ยมะหะโกะทอย
 อะเนาะ กอการแขะยะเหี่ยมะบา
 แปกกลายชะแหมะกยาก อะแหม
 อาจอนหมัวเคิงปลอน อาหมงหมง
 ฮอยหะเปี้ยกะเหลี่ยจี่ เหยียงเคิงโกะ
 เคิงโกะปลอนเหี่ยมะคักหมงหรงซาน
 ซ้องโกะปลอน เหี่ยมะหรงเจาะ กลาย
 หมิกทาน ทอยหลุบอาจี่เหยียงเคิงโกะ
 อาเซอ ชะแหมะกยากโกะเซอเคียะทอย

เลินงานรืนเวิงอูนัน
 เราเป็นหมมอูนันเขาไป กูเลน
 สิทธิพุกกับพมาเอา (ละ) หากา
 เป็นคังเนน พมาคอยเราพัน
 เราเข้าไป (ใน) เมืองนี้ เราไปกูเขา
 สิทธิพุกเข้าไป (ใน) เมืองนั้น เออ
 เขาเลินรืนเวิงเลือกคูนัน
 นาง อา นางญประเสริฐนันเลือก
 หา เนอคู สิทธิพุกเข้าไป
 เขา นางญประเสริฐนันเห็น (ถูก) แล้ว
 เออ นี่แล้วเนอคูเรา ว่า
 เลย ไคกับนางญประเสริฐนันอีก
 ไคนางญประเสริฐรอกคักหนึ่งแล้ว
 อยู่ไคหนอยสองคนนั้น พุก อายาทำอย่างนั้นเลย
 เราตาม (หา) มอหสิเรามออีกองค์หนึ่ง
 ผากไวกับเขาอย่างนั้นแล้ว
 พัน กับพมาสองคน
 ตามหาหสิ เติม
 ไปถึงเมืองหนึ่งอีก ไปอยู่อยู่
 บานยายกับตาซานเมืองนั้น
 เมืองนั้นอีกเขาคีของ ร่องป่า
 อย่างนั้นอีก เขาเลือกสรรัค หา
 เนอคู แล้วเขาไปยังซานเมืองนั้น
 ไปพบ นางญประเสริฐนันพบเขาแล้ว

เอ้อ โทะหมักโทะตาน เกอะหะเหทะกัยาค
 โละหมัว เกอะหะเหทะกัยาคโกะทอย
 หะเหทะกัยาค โกะระ
 เกอะโหละชะเหทะกัยาคจืระพะเพีย
 หมุมหมองอะโกะหมุมหมองอะคอยเกิง
 คีเลียบเซอเคียะสัว ชะเหทะกัยาคอะเรม
 หะกาวห หมุมเกอะหมุคคอยชุยอบ
 หะหมุนเจียะเหฎียะเกาะคอย โปยเคียะ
 อะเลียงเกิงโปย ฮำ อะเลียงเกิงโปยกลา
 ฮำเหฎียะเกาะโกะคอย ชำเหฎียะฝอยโกะเกลิง
 เกิงหะกาวห เกลิงเกิงเกะหะเหทะกัยาค
 โกนอะเกาะอะเนาะหมัวปลอนโทะเหฎียะฝอย
 เหฎียะฝอยหมุมอะเกิง เนาะหมัว
 เกลิงจอบระโกะ ชะเหทะกัยาคเนาะฮำ
 แกะโปยทอบ ปะสะแพทอบคอยเกอะ
 อ้อ อ้อค

เอ้อ เป็นเนื้อ (เป็น)คั ไ้ยมเหสี
 นั้น (อีก)องค์หนึ่ง ไ้ยมเหสีแล้ว
 มเหสี นั้นแล้ว
 ไ้ยมพรนางจืระพะภาไว
 อยู่ทนนอยู่ในเมือง
 ก็เลยพบ (ถูก)ทั้ง มเหสีเดิม
 ของตน อยู่ไ้ยมทนนอยู่หนึ่งแล้วปรีกษา
 หารือ (กิน) กันแล้ว เราทอง
 กลับเมืองเรา ว่า กลับเมืองเรากอน
 พุคกันคังนั้นแล้ว ทั้งสามองค์นั้นมา
 ยังเมืองของตน มารับเอามเหสี
 ลกรากษสทนนอกองค์เป็นสาม
 สักคนอยู่ขมเมืองนอองค์หนึ่ง
 มาถึงแล้วนั้น มเหสีทางนั้นว่า
 เอาเราแคง (งาน) มีงานรับเรึงแคงงานไ้ค
 อ้อ จบ

ชาละวัน

เนื้อเรื่องของนิทานเรื่องชาละวันกล่าวถึง ยายกับตาสองคน เป็นสามีภรรยาที่มีอาชีพหาปลา
 หากุ้ง วันหนึ่งซอนไ้ลูกจระเข้ตัวหนึ่งจึงนำมาเลี้ยงไว้ในอ่าง ลูกจระเข้โตขึ้นทุกวัน ๆ ยายกับตาจึงช่วย
 กันจับบ่อ แล้วนำลูกจระเข้ส่งไปปล่อยไว้ในบ่อนั้น ลูกจระเข้ก็เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ กินอาหารมากขึ้น
 วันหนึ่งยายนำอาหารไปให้จระเข้เข้าไป จระเข้เห็นหิวจัด เมื่อกินอาหารนั้นหมดแล้วก็ยังไม่อิ่ม จึงเอาหาง
 ฟาดยายตกลงไปในบ่อแล้วจระเข้ตัวนั้นก็กินยายเป็นอาหาร ส่วนตาเห็นยายไปเข้าฉกตกจึงตามไปดู
 พบเสื่อผ้าของยายตกอยู่บริเวณปากบ่อนั้น ตาจึงรู้ว่าจระเข้กินยายเป็นอาหารเสียแล้ว ตาได้คิดวิธี
 ให้ได้เกิดเป็นหนอจะได้ปราบจระเข้ในชาติหน้า แล้วกระโดดลงไปในบ่อเพื่อให้จระเข้กินอีกคนหนึ่ง
 จระเข้เมื่อกินตากับยายแล้วก็คิดเป็นทางหนีออกสู่แม่น้ำ จระเข้ตัวนี้คือชาละวันนั่นเอง เมื่อออกไปสู่
 แม่น้ำแล้วจึงได้พบวิมาลา แล้วพากันไปอาศัยอยู่กับท้าวพันตาพันวังในตำโตะแม่น้ำ กล่าวถึงตากับยาย
 ตาไปเกิดเป็นลูกเศรษฐีในเมืองหนึ่งชื่อไกรทอง สนใจเรียนวิชาปราบจระเข้ ยายไปเกิดเป็นลูกเศรษฐี
 เซนกันชื่อตะเภาทอง มีน้องชื่อตะเภาแก้ว วันหนึ่งตะเภาแก้วตะเภาทองไปเล่นน้ำ ชาละวันไ้ผลจากพื้น
 น้ำคาบตะเภาทองกลับไปยังถ้ำ ไกรทองอาสาปราบชาละวัน นำนางตะเภาทองกลับมาได้ เศรษฐีจึงยก
 นางตะเภาแก้วและนางตะเภาทองให้ไกรทองพร้อมทั้งสมบัติอีกมากมาย

ลักษณะแก่นของนิทานเรื่องนี้คือ

1. การกลั้บชาติมาเกิดกลายเป็นเรื่องชาคก
2. มีการผูกพันาพจริงเวรกัน
3. เน้นเรื่องของบุญ - กรรม
4. เชื้อในเรื่องของกรอธิษฐานและสัจบารมี
5. เรื่องชาละวันเป็นเรื่องแบบชาคกก็อมีการ กลั้บชาติมาเกิด

ชาละวัน

นายเฉลบ อินทนิตร

25 สิงหาคม 2521

ชาละวัน

เนาะอ้าวจะเหลี่ยประราวเวียงชาละวัน
 ปะคว์เหล็ลโหม่น โห้ระหุเตี้ยะแปละ
 แปลคหุแตมระ ประราวไปโยหระ
 เหม่นตอยโกะ โปยฮ้าอาโกะ
 โปยฮ้ากะอกระระราวเตาะ หมูม
 เบียกะเหลี่ยะหมัว บา
 เบียกะเหลี่ยบาโกะปลอนเตี้ยะ เหรอะฮัว
 เหรอะฮัว เกอะสะวัง ค้อจาจนกะ
 ปะคว์กาเกวัก ฮ้าปีโกะหุแตมระฮื้อคอนเนาะ
 โห้ละกะโห้ละ อจาจนเหรอะฮัวเหรอะฮัว
 เตี้ยะกาละหมัวฮัว โห้ระ ฮ้าเปี้ยฮัวเหลี่ยะ
 โกะอา อจาจนแห่งเกอะโกนกุยามหมัว
 จาจนแห่ง เกอะโกนกุยามหมัวตอย
 บาเบียกะเหลี่ยะเกอะปะหะลอโกนกุยาบเนาะ
 ขุยอมหมัวบา เออโปยเกอะปะหะลอราว
 หมิ เออ เกอะปะหะลอราว
 เต กอเหลี่ยงโหล เออ ฮ้าฮักโกะตอย
 เหลี่ยงโหลโกนกุยามปะคว์หะเหลี่ยะ
 เหลี่ยงโหลปะคว์หะเหลี่ยะโกะเหรอะฮัวเหรอะฮัว
 ะเตี้ยะกลายกอโกนกุยามโกะเจีย

ชาละวัน

นี่เราจะเล่าเรื่องชาละวัน
 ในหนังสือมอญ หากไม่ถูกนึก
 พากไม่รู้อะ พวกเราหากว่า
 ได้ยินแล้วนั้น ที่เราพูดไปนั้น
 เราขอภัยท่านทั้งหลาย มี
 ยายกะกาหนึ่งคน สองคน
 ยายกะกาสองทั้งสองนั้น ทุกวัน
 ทุกวัน ไก่สวัง นั้นไปช้อนปลา
 ในหนองน้ำ หรือแม่น้ำนั้นไม่รู้ละคอน
 ไปช้อนทุกวันทุกวัน
 วันหนึ่งนั้น ทั้งยายทั้งกา
 นั้นไป ไปช้อนไก้ลูจระเซหนึ่งตัว
 ช้อนไก้ลูจระเซหนึ่งตัวแล้ว
 สองกยายกาได้ทำอย่างไรลูจระเซนี้
 กิกกันสองคน เออเราได้ทำอย่างไรคี่หนา
 แม่ เออ จะทำอย่างไรคี่นะ
 นั้น ก็เลี้ยงไว้ เออ พูดยังนั้นแล้ว
 เลี้ยงลูจระเซไว้ในอ่าง
 เลี้ยงไว้ในอ่างนั้นทุกวันทุกวัน
 แคตองหาให้ลูจระเซเขกิน

โจนกยามโกะเจียะพัฯ เหวอะฮัวเหวอะฮัว
 โจนกโกตตฯ เหวอะฮัวเหวอะฮัวเล
 หะเหลียะโกะแคะโกะกอปลอนเกอะปะหะล
 เปียะกะเหลียะบาโกะกัอม กัอมคอย
 ห้าเปียะห้าเหลียะห้า ห้าฮือ
 โปยไซอะมาหุเคาะฮัว เกอะจีเจอะโจนกยาม
 ปะควอะมาเนาะ อะที่โกะเหม็นน้ากโกะคอย
 ฮากอเปียโอเคะก่าตอมเล เบอะฮัวหะโกะเลาะ
 พวฮัวปริกาเหฎียะเฝ้าคอยหนีบา
 เกะกะกาเปริยโกะชิกอานไซอะมา
 ไซโกะอะมาตอมโยนโกะกะเคาะ จีเจอะ
 โหลโจนกยามอะควอะมาโกะ หะเจียะ
 เหวอะฮัวเหวอะฮัว เออ โจนกตณ
 เหวอะฮัวเหวอะฮัว เออ เหลียงโหล
 โจนกยามโกะ ตีโกะอะเซอแคะ
 กะนองเคาะ อะเซอแคะเกะกะ
 แคะฮลวนทุแถมเล หุออนอะควอะมาโกะ
 แตะกาละหมัวเปียโกะอะนาเปิง
 เหวอะฮัวเหวอะฮัวอะนากอเจียะ แตะกาละ
 หมัวฮัวฮัวเอลิง ละเปียโกะอะนา
 กยามฮอดอะละกอมรอกจากตะเนาะโกะ
 เหว็ดกุนเหฎียะ หุฎากตะละเปริยโกะ
 อะนาเปิงฮัวเอลิงคอยเจียะคอย
 ละเปริยโกะหะโจะหมึงแคะตะเจียะเพาะ

ลูกจระเข้นั้นกินอัมทุกวันทุกวัน
 ใหญ่โตขึ้น ทุกวันทุกวันนี่
 อ่างนั้นมันเล็กไปอีกได้ทำอย่างไร
 ยายกับตาสองคนนั้นปรึกษา ปรึกษาแล้ว
 หึงยายหึงตาพูด หาอี่แก่
 เราชุกสระไม้คี่หรือ ได้เอาไว้อูกจระเข้
 ในบ่อนี้ ถานันได้ยืนคังนั้นแล้ว
 พูกกับยายโอคี่เหม็นอากัน ยายพูกอย่างนั้นคี่
 ะอูพูกปรึกษากันแล้วสองคน
 ฮัวกับเมียนั้นเคิดอานชุกสระ
 ชุกเป็นสระแล้วใหญ่โตพอกี่ เอลง
 ไว้อูกจระเข้ในสระนั้น เลี้ยง
 ทุกวันทุกวัน เออ โตขึ้น
 ทุกวันทุกวัน เออ เลี้ยงไว้
 ลูกจระเข้นั้น ก็อัมมันกำลัง
 กนงคี่ กำลังมันคึก
 มันค่นองไม่รู้จี่ เล่นในสระนั้น
 ถึงกาลหนึ่งยายนั้นนำข้าวไป
 หุกหุกทุกวันเอาไปให้กิน ถึงกาล
 วันหนึ่งเวลาสาย แล้วยายนั้นเอาไป
 จระเข้ตัวผู้มีกรรมสตัวชาติเหล่านั้น
 สัมคุดเขา เห็นผู้เป็นเมียนั้น
 เอาข้าวไปเวลาสายแล้วกินแล้ว
 แล้วเมียนั้นนั่งอยู่มันเอาหางฟาดกินเสีย

ละเปรี้ยวโกะออก หะหุักกะกัก
 เลประหมังอะตัวข้างอะมาโกะ
 อะเดโกะหม่งหม่งอะฮ้อยท์ โอเปรี้ยวอัวเนาะ
 ซื่อหุละเกอะอะเลียงราว อะโหละหุละ
 อะกอเบิงกอโกนุกยามโกะเจียะ
 หุอะเลียงเกูลิง เอ ปะปะหะโกะเล
 อัวเนาะโกะ เตียะกว่าคอาหรงมัวจุกจอม
 ปะคัวกะอะมาโกนุกยามเนาะโกะ
 ฮำหุักโกะ อะถึโกะกว่าคอา กว่าคอา
 จอบอะมาโกะคอยอาเซอแตะกยาบโกะ
 อะเซอแตะเกอะอะเหอเล เกอะอะเหอ
 คอยอาเซอเกียะหนินหยาก หะหุัก
 อะตักเปรี้ยวโกะ คอยค้อเปรี้ยวอัวเนาะ
 ปะหะลอกยามเนาะแตะเจียะแนแนระ
 ปะปะซาคโกะระอัวเนาะ เหลียงไคลแตะ
 แตะปะเหญียะแตะหุคิก แตะเหวอ
 แตะเหวคิกุนโปยเนาะเซอะ เกอะปะ
 หะลอราว อะถึโกะปะสะมควอกเจียะ
 โหยะระอัวกอกยามเจียคอย
 อัวกะตอโตะ หะตะหนูเนาะกอเกอะโตะ
 หุมอกยามหุญ เหยียะหะเหยียะป้อคตาเจียะโหโกะ
 โอ พอดโกะเหยียะหะเหยียะป้อคตาวคอย
 ถึโกะกอกยามโกะเจียะ โกะกยามโกะ
 ณะหุมิบจอกพะอะแตะหุวะระ เปรี้ยว โกะ

ผู้เบ้เมียนั้นหมก ผ่าผอน
 ก็กระวายอยู่ (ใน) ข้างบ่อนั้น
 คำนั่นกอยอยู่ที่บ้าน โอเมียเรานี้
 เมื่อไรถึงกลับเล่า ไปนานนม
 ไปให้ชาวให้ลูกจระเข้นั้นกิน
 ไม่กลับมา เอ ออย่าทำอย่างนั้นเลย
 เรานี้มัน ต้องเกินไปกุสั๊กหนอย
 ในสระลูกจระเข้นั้น
 ว่าคังนั้น คำนั่นเกินไป เค้นไป
 ถึงสระนั้นแล้วไปพบ (ลูก) จระเข้นั้น
 กำลังมันถึงโลก(ใจ) ลิงโลก
 แล้วไปพบ (ลูก) เสือผ้า ผ่า
 ผอนเมียนั้น แล้วก็อเมียเรานี้
 ทำอย่างไร เสียจระเข้นั้นต้องกินแนแนเลย
 ออย่าทำอย่างนั้นเลย เรานี้เลี้ยงไว้มัน
 มันทำกับเขาไม่คิก มันลื้ม
 มันลื้มคุณเรานี้หนอ ไคทำ
 อย่างไรเล่า คำนั่นตั้งอิชฐาน
 หากว่าเราให้จระเข้กินแล้ว
 เราเกิด ในภายหน้าให้ไคเป็น
 หมอจระเข้เกิด อิชฐาน ไคตั้งจิตไว้นั้น
 โอ พอดตาเด้านั้นตั้งจิตอิชฐานแล้ว
 คำนั่นให้จระเข้นั้นกิน นั้นจระเข้นั้น
 มันคิใจยิ่งแล้วมันไม่อิมเมื่อเมียนั้น

หมัวเอน แคะเคอออกสำบาโกะเล
 พอเคอออกสำบาตอยตี เกอะปะทะล
 กยามโกะชิตตอน อัวเนาะ ออ
 อัวเนาะจะหมง อะควอะมาเพนะหุเกอะ
 หมะแณะหรัวเคิงกวานเนาะจะ เกลิงเบิง
 เกลิงตัก แคะเกลิงหะปักเกลิงปาก
 ปะปะทะโกะอัวเคียะเคียะแตกอาทนูอะมาเนาะ
 พอเคะชุยอชากโกะตอยแคะเงาะตอย
 นงโกะ โตะแหงแหง
 แหวงหลุบอาแหวงหลุบอา
 เกละปี พอเกละปีโกะตอย
 แคะอาจอบ ซอนทานมีโกะปลอน
 หุมหุแถมเล อีตอนเนาะโปย
 ปะเตาะปะมาหุเกอะ อะควบีโกะ
 ตีแคะอาอาอา แคะอาหะเปียอีวิมาลา
 อีวิมาลาปลอนโกะ แคะโตะหนิโกะ
 แคะโตะกยามเกอะ หนิมาโกะแตกหมิต
 ชานเหฎียะเกาะ โอ ยังกะโกะ
 หุกหุกปลายปลายหุแถม
 เกียวพาราฮีเหฎียะเกาะ เกอะกอ
 อีวิมาลาโกะ พอเกอะกออีวิมาลา
 โกะตอย พาจอาเหฎียะเกาะ
 อากลายพาวพันวัง อือ
 อาจอบพาวพันวังฮาสาพันคาฮา

คนเคียว มันกินหมกทั้งสองนั้น
 พอกินหมกทั้งสองแล้วก็ได้ทำอย่างไร
 จระเข้นักขึ้น เรานี้ ออ
 เรานี้จะอยู่ ในสระนี้ไปได้
 เคียวพวกชาวบ้านชาวเมืองนี้จะมาหุบ
 มาตี มันมาแทงมาฟัน
 อย่าทำอย่างนั้นเราต้องหนีออกไปจากสระ
 พอมันกัดถึงนั้นแล้วมันเข่ากิน
 เลยนั่น เป็นอุโมงอุโมง
 อุโมงเข้าไปอุโมงเข้าไป
 ถึงแม่น้ำ พอถึงแม่น้ำนั้นแล้ว
 มันไปถึง ที่อยู่ (ใน) แม่น้ำนั้นอีก
 มีไม่รู้ละ อีตอนนี้เรา
 เปรียบเทียบไม่ได้ ในแม่น้ำนั้น
 กรันมันไปไปไป มันไปพบอีวิมาลา
 วิมาลาอีกนั้น มันเป็นคนได้
 มันเป็นจระเข้ได้ สองคนนั้นผูกมิตร
 รักไกรกัน โอ อย่างกันนั้น
 สาวสาวหนุ่มหนุ่มไม่รู้
 เกียวพาราฮีกัน ใจเสียกับ
 วิบาลานั้น พอได้เสียกับวิมาลา
 นั้นแล้ว พวกมันลงไปด้วยกัน
 ไปหาท้าวพันวัง อือ
 ไปถึงท้าวพันวังหรือท้าวพันตาหรือ

อีตอนเนาะ น้าวพันตาพันวัง

เหฺนียะฮำ เออ ปิตะเกอะแแห่งโกะ
 เกอะระ ะหะหมะอะเนาะโกะแคะหม่มชอย
 กอหม่มชอยเจียะ ปะปะอะเหฺนียะจอก
 หมะหม่มชอยฮำหม่มโกะหม่มโกะ
 ก่าปิตะเกะ เต็งปานเกอะตอยปึงตามฮัวเกอะ
 ชาละวันเกอะเหม็นคอย ยำกอกเหฺนียะอะ
 โอ ถ้าโคะฮักโกะแคะระฮัวหะเก็กปะแปกหะออก
 ฮัวเนาะกอหม่มโกะฮักเจียะหุปะ
 อะเหฺนียะฮักเจียะระ ฮัวเก็ก
 เต็งปานหะออก เก็งหะจางเจียะโหล
 ฮัวฮักโกะตอยพาวพันตาพันวัง
 โกะฮำ เลอดกาโกะปอนจอกฮัวเหฺนียะจอก
 ก่าระ ฮาหม่มเกอะอาหม่มจองเกอะ
 ถอดหม่มเจียะอาหม่มเกอะ พออาหม่มเกอะตอย
 หลอกหม่มเจียะอะปลอน
 หลอกเปี้ยกะเหลียะโกะ เกลิงอะตอ
 โตะหม่มหะ อะถึโกะปลอนเกลิงอะตอ
 โตะหม่มหะ สะเปี้ยโกะเลอาเกลิง
 อะตอโตะหม่มหะ ซำบาโกะเกลิงอะตอโตะ
 แหมงปลายโกะเกลิงอะตอโตะ
 กะตอโกะโกนเขด โตะโกนเขดคี่
 ก่าตอบ อีเปี้ยโกะโตะโกนเขดคี่
 ก่าตอบ สำบาโกะระหะหม่มชอยหม่มชอย

อีตอนนี้ ท้าวพันตาพันวัง

เขาวา เออ พวกแกไคมานั้น
 คี่แล้ว แต่อยู่ทั้นนั้นค้อมมีคี่
 กับมีสัจจะ ออย่าทวนอกใจ
 มุญยหรือใครไกร (นั้น) คี่
 ถ้าพวกแกรับปากไคแกอยู่กับเราไค
 ชาละวันไคยั้นแล้ว พุกกับเขาวา
 โอ ถ้าเป็นอย่างนั้นเอาเถิดเราปฏิบัติตามทั้งหมด
 เรานี้ก็มีสัจธรรมไม่ประพคี่
 นอกสัจจะ ซำพเจ้า
 รับปากทุกอย่าง รับคำเอาไว
 พุกคั้นนั้นแล้วท้าวพันตาพันวัง
 นั้นหว่า เออดั้นนั้นเต็มใจเราพอใจ
 ควย ไปพวกแกไปอยู่กัน
 ที่ไหนสุขสบายไปอยู่กันกัน พอไปอยู่กันแล้ว
 ทางคานหนึ่งอีก
 ทางยายกับคานนั้น มาเกิด
 เป็นมุญย คานนั้นเลามาเกิด
 เป็นมุญย ส่วนเมียนั้นเจ้าอำมา
 เกิดเป็นมุญยควย ทั้งสองคนนั้นมาเกิดเป็น
 ชายหนุ่มนั้นมาเกิดเป็น
 เกิดเป็นลูกเศรษฐี เป็นลูกเศรษฐี
 เหมือนกัน หึงนั้นเป็นลูกเศรษฐี
 เหมือนกัน ทั้งสองคนนั้นแล้วแต่อยู่กันละตำบล

เตี้ยกะลางหัวัวโกะ แหม่ง
 แหม่งปลายโกะระ จอกโกะ
 แกะกลักกลายกะตอโกะ เกลิง
 หมึกเกาะกอดเจียะกวอด
 กวอดกะโนะกอเลหุหมึกกอด
 จอดกะชะเซชกัทะหมักหมักกอ
 กวอดกยามโกะ เพราะหว่า
 ปะสะโมคชอกเจียะเจียะโหล
 แกะกอโปะหะนาหมักโกะเยิน
 ปะปะชากโกะระฉั้วตะแกคากลายอาจาเพีย
 แกคากลายอาจาเพีย กอยากอด
 อำกออาจาโกะ เพียอะอาจา
 หะหมุฉั้ว เค็ดหมึกเกาะกอดกวอดกะธรมอาจาญิกำ
 อาจาโกะหมื่นชากโกะตอยอำกอ
 แหม่งปลายโกะระ อื้อ เพียอะแหม่งปลาย
 โหยระแหม่งปลายกวอดกวอดเนาะโกะ
 อัวหุฉั้วระจะ เก็กกวอดหมุโกะราร
 อัวเค็ดหมึกเกาะกอดกวอดกยาม
 หมึกเกาะกอดกวอดกยาม อำคอย
 อาจาโกะอำกอเล แกะระบิปนจอก
 กอดกวอดกยามตอยอ อัวจะกอดกอบิ
 โกะกอดกวอดกยามหม่งอะเพียโกะ
 ติจอนสะกำกอยละโกะติ
 หลอกเนาะปุลอน โคนเซที่เปรี๊ยหมับโกะ

ถึงกาดวันหนึ่งนั้น ชาย
 จายหมื่นนั้นแหละ ใจนั้น
 มันฉกไปขึ้นมา
 อยาก (ไค) เรียน (กิน) วิชา
 วิชาอื่นก็ไปอยากเรียน
 ใจมันจกจอกเกาะเกี่ยวอยู่กับ
 วิชา (เกี่ยวกับ) จระเข้นั้น เพราะว่า
 ถึงสัจยอชินฐานเอาไว้
 มันให้ถึงอยู่อย่างนั้น
 อยาทำอย่างนั้นเลยเราต้องออกไปหาครู
 ออกไปหาครู แล้วไปเรียน
 พูกกับอาจารย์นั้น ข้าแต่อาจารย์
 เคียวนี้ข้าพเจ้าอยากได้เรียนวิชากับอาจารย์ด้วย
 อาจารย์ไคยินถึงนั้นแล้วพูกกับ
 ชายหมื่นนั้น อื้อ หมื่นน้อยเอ๋ย
 หากว่าชายหมื่นเรียนวิชานั้น
 เราไม่ว่าหรือจะเอาวิชาอะไรเล่า
 ข้าพเจ้าอยากเรียนวิชาจระเข้
 อยากรเรียนวิชาจระเข้ พูกแล้ว
 อาจารย์นั้นพูก (ให้ชี้) เอาเถอะเจ้าเต็มใจ
 เรียนวิชาจระเข้แล้วนั้น เราจะสอนให้เจ้า
 นั้นเรียนวิชาจระเข้อยู่สำนักนั้น
 จนเชี่ยวชาญแล้วนั้น
 ทางนี้อีก ลูกสาวเศรษฐีสองคนนั้น

หมัวโกะหม้อตะเพาแก้ว หมัวโกะหม้อตะเพาทอง
 บำบัวกาตะโกะ เติยะกาละหมัวฮัวโกะ
 ซำเหฎียะบาระ อังกอสะ เมินหมัสะเมินเหมียะ
 เยอะแหมอะปา นิพุทกัน
 เยอะหฺมิเยอะเหมียอะปา
 ฮัวสะ เม็กเกอะอาหฺวอนกาคปะกัวบี เตะหฺญ
 หมักเกอะอาหฺวอนพุแหม หฺวอนเปลิคาก
 หฺวอนคอบ หฺวอน จี๊หฺวาระ
 อา แหมกาอะปาโกะเหมินตอย
 ฮาคอนเล เออ ปีเฑาะอาโกะ
 อะปาแหมนุแหม เติยะอะเกินอะคา
 หฺวอนตอยโกะตอยปีเฑาะอะเลียงเกฺลึงนะ
 อือ โจนหฺวุกโกะเต็งปานตอยตี ฮาเล
 ออโปย เกิดหฺเหียงอาหฺนิมา
 อาหฺวากหฺวุกปฺล่ายปฺล่ายอะออก
 อาหฺวอนเหฎียะเกาะ อา แกะ
 ฮาคอย เจียกอาเหฎียะเกาะหฺวาลางเจ
 หฺวอนกลางคัตจางคัตตัว
 จือาปะกัวบีโกะ อะเหงอโกะแตกเจียตอย
 อะเหงอโกะกรับ อะเหงอโกะเป็นหฺพุแหมเล
 เป็นหมงอะคัวบีโกะ ฮัวโกะปฺลออนระ
 ชาละวันกยามชาละวันโกะระ
 แคะโหมกคองเกฺลึงหฺรง แคะเซอ
 เติยะคอยแคะจือาปฺลออน แคะจี

กนหฺงั้นฮื่อตะเกาแก้ว กนหฺงั้นฮื่อตะเกาทอง
 สองคนทีกับนํงั้น ถึงกาลวันหฺงั้น
 หฺงสองคนนั้น บอกับแม่พอ
 ซำแหมเออเม นิพุทกัน
 ซำแหมบิกามารคา
 เราประสงกได้ไปเล่นน้ำในแม่นํานบ่าง
 อยากรได้ไปเล่นไมรู้ เล่นกํานํ้า
 เล่นรอนหา เล่น ทุกอย่างละ
 อา แม่กับพอนั้นไคยินแล้ว
 พุกขึ้นนี้ เออ พวกเจ้าไปนั้น
 พอแม่ไมห้าม ถึงเวลํ้าเวลา
 เล่นแฉวนั้นแล้วพวกเจ้ากลับมานะ
 อือ ลูกสาวนั้นรับปากแล้ว พุกนี้
 ออซาพเจ้าไมไคไปสองคน
 ไปหฺงสาวสาวหฺนุหฺนุ (หฺง) หมก
 ไปเล่นกัน อา เออ
 พุกแล้วชักพากันไปหฺงหมคี่
 เล่นหฺวเราะตบถีนตบมือ
 ลงไปในแม่นํานั้น บางก็อเจกีย
 บางคนนั้นวิ่ง บางคนนั้นว่ายน้ำไมรู้ละ
 ว่ายน้ำ (นํ้า) อยู่ในแม่นํานั้น วันนั้นอีก
 ชาละวันจระเข้ชาละวันนั้น
 มันโผล่ขึ้นมาดู มันพบ
 เข้าแล้วมันลงไปอีก มันลง

ะมาเหฺมะพะปอย อ่า เฌนาโกะ
 เหม็นคอย อ่าเด อ่าเบ็งหม่ง
 หรงวาน เเบ็งคอยละแอะ
 อะเหฺงอโกะอำทอนเล่ โอไปยเฌนา
 จะอรับเจียะยาธาเหฺนียะเกอะยา
 แคะหุเกอะ โปยหมัววิธาควาญ
 เฌนาแคะหุเกอะ เเบ็งอาวอบเพีย
 ชะนะโกะไกรทองอะเชอแคะเจียนหม่ง
 คอยแคะเจีเก็กแคะเหม็นโกะคอย
 แคะผาน อ้าย หมูเหฺรื่องราว
 * ออ หะหมูเหฺรื่อง โกอง ที่เรทโกะ
 กุยามลางนา หมูโกยรับอาธาเจีเก็ก
 แหนงเกอะ โกองหุโกะเหฺนียะยกกอ
 เกลง ถีเหฺนียะเหฺนียะยกกอ แหม
 กอรอนทอ รอนกลาง ไกรทอง
 เหม็นซากโกะคอยอำกอแหนงปลาย
 * ออ อำกอเฌนาโกะ อ้ายเฌนา
 ปิตะปะเบ็งระ อะ ปิเกาะ
 อะเลียงอาท อะเลียงอาอำกอเหฺนียะ
 อัวจะเค็งหะหยาง อัวจะรับอาธา
 จะเกกแหนงกอเกอะ เออ
 เฌนาโกะเหม็นซากโกะคอย อะเลียง
 อะเลียงเกล็งอำกอแคะทโกะ
 หะหมูเฌนาหมู แหนงปลายหมัว
 อะหมูเจียะไกรทอง แคะเค็ง

เทาตุกัก อ่า เฌนานั้น
 ไคยิ่นแล้ว ไปคี่ ไปคี่สอง
 ร้องปาว คี่แล้วที่นี้
 ยางคนก็บูชขึ้นนี้ โอเฌนา
 จะไปรับ (กิน) อาสาเขาไค้หรือ
 มันไค้ได้ เราไม่มีวิชาความรู้
 นี้มันไค้ได้ คี่ไปถึงสำนัก
 ชะนั้นไกรทองมันกำลังเรียนอยู่
 แล้วมันลงมามันไค้ยิ่นถึงนั้นแล้ว
 มันถาม อ้าย เรืองอะไรเล่า
 * ออ เคียว(นี้) เรือง ลูก โนนเศรษฐีนั้น
 จะเข้กบไป ผู้ไค้รับอาสาหลงเอา
 มาไค้ ลูกสาวนั้นเขายกให้
 เรือง ที่เขาเขายกให้ แหม
 ให้เงินทอง เงินมาก ไกรทอง
 ไค้ยิ่นถึงนั้นแล้วพูดกับชายหนุ่ม
 * ออ นูกับเฌนานั้น อ้ายเฌนา
 พวกทานอย่าคี่แล้ว ไป พวกทาน
 กลับไป กลับไปบอกกับเขา
 เราจะรับอาสา เราจะทำอาสา
 จะเอามาไค้ได้ เออ
 เฌนาก็ไค้ยิ่นถึงนั้นแล้ว กลับ
 กลับมาบอกกับเศรษฐีนั้น
 เคียวนี้มี ชายหนุ่มคนหนึ่ง
 * ออ (กิน) ไกรทอง มันรับ

แคะเต็งหะจาง แคะจะอาเก็กแหง
 กอเกอะ โทหนูกโกะ ระวังหะเปาะ
 ฮัวเนาะ เว้ที่โกะเห็นธำโกะ
 หมิบจอกเล้ หมิบจอกคอยฮมาน
 หะหมุเหฎยะ เก็กหมุโกยกักราว
 เออเหฎยะหุเกอะฮำมัวเหฎยะเก็กโกะ
 เหฎยะหุเก็กหมัวแระ เหฎยะรับอาสา
 ละฮัวโกะฮัวโกะเหฎยะเกลิงเอิบ
 เซกที่โกะเห็นตอย พอจอบฮัวโกะ
 ไกรทองโกะฮำกอะจาโกะ อะจา
 หะหมุฮัวเก็กเก็งโหลอะฮุ่ยงเหฎยะ
 จีแป็กโงหนูกเหฎยะ ญามก้าง
 ชินา ปะกัวกาศี เหยียมาหะแมค
 คีโกะ อาจาเกียะฉัวเหลื่อ
 ฮัวเค็ดนะ อาจาโกะเห็นธำโกะคอย
 อะจาโกะมา โอ ถ้าโกะธำโกะเลอะเล
 แคะระ ปะแคะเกว็น อะจาจะฉัว
 พออะจาธำธำโกะควย กล้ายแหง
 ฮนอมปลาธำก่าพองปลาธำก่า
 หุแถมระ เกลิง เกลิงแตกปะกม
 โหลตอยอาจาโกะฮำกอะแหง
 แหมงปลายโกะ เออ หะโกะแคะ
 ปิหะโจะหม่งตามก้อบพองเนาะนะ
 หะโจะหม่งตามก้อบพองเนาะ
 ฮัวจะหะโคกอะทา ฮัวจะกัก

มันรับอาสา มันจะไปเอามา
 ใ้ได้ ลูกสาบั้น ระวังเจ็ด
 วนัน เกรฐนันไคยกันัน
 คีจัน คีจันแล้วถาม
 เกียว (นี้) เขาเอาอะไรบ้างเล่า
 เออเขาไม่ไ้บอกหรือกรอเรื่องเจอนัน
 เขาไม่เอาสักอย่าง เขารับอาสา
 แล้ววันนั้นวันนั้นเขามาเอง
 เกรฐนันไคยกันแล้ว พอถึงวันนั้น
 ไกรทองนั้นพุกกับอาจารย์ อาจารย์
 เกียว (นี้) ข้าพเจ้าเราอาสาเขาไว้
 ลงตามลูกสาวเขา จระเซคาบ
 ลงไป ในโน้ ท้องมหาสมุทร
 โน้ อาจารย์ต้องช่วยเหลือ
 ข้าพเจ้านะ อาจารย์นันไคยกันันแล้ว
 อาจารย์นันว่า โอ ถ้าเบ๊อย่างนั้นคี่
 เอาเด็ก อยาเป็นทวง อาจารย์จะช่วย
 พออาจารย์พุกกันันแล้ว หามา
 ญกควยบางแพกควยบาง
 ไ้รูละ มา นาคูกรว
 ไ้แล้วอาจารย์นันพุกกับสาย
 สายหมัน เออ อย่างนั้นเอา
 เจ้านันอยู่หัวแั้น
 นันอยู่หัวแั้น
 เราจะทองกาตา เราจะเรียก

ปะสะโน้กขอกเจียะตอยอัวจะอะฉิ
 ทะหว่างชายชั้นหุแถม
 บัวเหมียะเตียะเหรียะ เป็นอณู
 อะควพองนุอะ แหมงปุลาย
 ทะโจะต๋อย เก็กอนากหมัวอะ เนิงโกะ
 ทะปักโหลคอบพองปุลาค
 ทะปักอะควพองปุลาคตอย อะจาโกะ
 เตียะกาละ เตียะอะเกินอะฉา
 กาละกั อะจาโกะทะเหระ
 ทะเหระพองปุลาคแตกนา
 พอทะเหระพองปุลาคแตกนา
 พะเอิ้นพองปุลาคโกะลอยแตกวา
 ตอยคั อีตอนเนาะเล แคะแปละ
 หนูตำรา เนาะอะราวโปยทะแถมโหล
 ทะเพียพองปุลาคตำลากำลงโกะ
 เตียะโปเจี เนาะพองปุลาคโกะ
 แคะโปตอน เพราะหว่าแหง
 แคะหมุหลักอะทาว แหงกุยาม
 โฝหะจะคากตอนอะละโกะ พอวอบ
 ถีแหงเกะหมง พองโกะ
 พองโกะหุอาอีล่อ เก็กเวียน
 หมงอะโกะ เก็ก เก็กหมง
 ตอมถีคำคานโกะระ เก็กอาเก็กเกิลิง
 เก็ก พอเก็กหมึงแคะกกหมึงแคะ
 ทะโคด กก กก กก กก กก จราละวั

กังสัคยอชินฐานแล้วเราจะลง
 ล้อมสายสิญจน์โมญ (ที่)
 ถุกที่ควร อย่างมั่นคง
 ในเพน็ ชายหมุ
 นั้งแล้วเอาหอกโถมหนึ่ง
 ปักไว้ (ที่) หัวแพกล้วย
 ปักที่แพกล้วยแล้ว อาจารย์นั้น
 ไก่กาล ไก่เวลำเวลา
 กาลแล้ว อาจารย์นั้นฉลัก
 ฉลักแพกล้วยออกไป
 พอฉลักแพกล้วยออกไป
 เณอญแพกล้วยนั้นลอยออกไป
 แล้วนั้น อีตอนนี้สิ มันฉิก
 จากตำรา นี่เรื่องเราจำไว้
 ขรรคาคาแพกล้วยแตกอนั้น
 ต้องไหลลง นี่แพกล้วยนั้น
 มันไหลขึ้น เพราะว้าง
 มันอยู่ข้างบน วังจระเข้
 ไหลทวนน้ำขึ้นไปนั้น พอถึง
 ที่วังโน้อยู่ แพน
 แพนไปไหน หมุนเวียน
 อยู่ที่นี่ หมุน หมุนอยู่
 ส่วนที่น้ำวนนั้นแหละ หมุนไปหมุนมา
 หมุน พอหมุนยิ่งมันเรียกยิ่งมัน
 สวด เรียกเรียกเรียกเรียก เรียกจนชาละวัน

อะตาวจอก อ้อ กกเขยระเนาะ
 เกอะปะหะลอะเนาะ เกะหุทวน
 กกเย็น กกกก จนโกะชาละวัน
 แคะอะตาวระเนาะ เก็งกววก
 ไกรทองพุ่มาน เก็งกวอด
 ไกรทองพุ่มานระเนาะ ทออา
 อำกหวีมาลา เพยะเปรีย
 หะมุเนาะโกะไกรทอง ห้าอัว
 เหลือเกิน กอัวทอนอา
 เปรียปะอำหะลอะ กอัวจาหุเกอะดา
 เปรียโกะดำ วอปะอา หะมุเนาะโกะ
 ไกรทองโกะเหลี่ยะหุเมอะหุหะหุ
 หุมะระ เก็งมนทโกะ
 ปะอาตอจะแนะกอเหลี่ยะ
 อะแคะเจียะเปรียระ เจอ
 สะงบเกอะพุ่มาจุทพลอน
 เนาะกกเย็น กกกกจนอ้อนเค็ง
 พุ่มาน หุอะแคะระอะเหะ เปรียระเนาะ
 ตอนโกะ ตอนอัวทอนโกะระ
 ขำบาอะปากบีโกะระ เกลิงเปอ
 ขำบาอะปากบีโกะระ เกลิงเปอ
 ปะกัวกอดำดีเหลี่ยะ ดีแหง
 ชาละวัน เกลิงเปอเพนะกยากเลหุหม
 เปรียหมิ่นหมิ่น เพะหุมาคหุหม
 หุคหุหม ปลายปลาย

จอใจ อ้อ เรียกจนพอที่นี่
 ไก่ทำอะไรที่นี่ มันไม่ขึ้น
 เรียกกอยุ่ก็ เรียกเรียก จนนั้นชาละวัน
 มันร้อนที่นี่ พนวิชา
 ไกรทองไปไหน พนวิชา
 ไกรทองไปไหนที่นี่ ลูกไป
 พูกกับวิมาลา เปียรัก
 เคี้ยวมันไกรทอง ทำเรา
 เหลือเกิน ให้เราขึ้นไป
 เมียอย่าว่าอะไร ให้เราไปไม่ได้หรือ
 เมียนั้นพูก อย่าไป เคี้ยวมัน
 ไกรทองนั้นเขามีชื่อคือ
 อยู่ เมืองมัญญะโน
 อย่าไปทอสูกับเขา
 เชื้อ (กิน) เปียเด็ก เออ
 สงบไกรรังหนึ่งอีก
 นี่เรียกกอยุ่ก็ เรียกเรียกจนออกทน
 ไม่ไหว ไม่เชื่อแล้วคำพูกเมียที่นี่
 ขึ้นนั้น ขึ้นวันขึ้นนั้นแหละ
 ทั้งสองฝั่งแม่น้ำนั้น มาดู
 ทั้งสองฝั่งแม่น้ำนั้นมาดู
 ในอาที่เขา ที่วัง
 ชาละวัน มาดู พระภิกษุก็มี
 แม่ชีมี ทาชีมี
 สาวมี หม่อมหม่อม

ทาวทาวทุแถมเล่ เกลิงเป๋อ
 ขำบอะปากปี ตามเหลี่ยะ
 เป๋อเกลิงเต๊ญยะปลั่ง อะเกิงโหะ
 อะเคิน อา อะเหลี่ยะ
 หนีหะหลางกะโกะ หนีกะโกะ
 เยอะเยะกะโกะชาละวันแคะตอนเกลิง
 พอแคะตอนเกลิง อีควอนเนาะกั๊อะตักหะตะ
 แคะยางหมั้วจุกคิ แคะหะตักกาบ
 แคะจือตอยหลาด อะลั้งมีบาเกอะโกะ
 พางพางหนีอะทาวรางโกะอะเหฺระอะ
 อวากุ่ยักโถวราง อะเหฺงอโกะต๋องบ้อง
 หะลัก อะเหฺงอโกะหมั้นหลาด
 โอ พวก อะแทแคะหมั้นอะควักคาก
 ยังพอกแคะเง็น หนีโปย เออ
 จูเจีย-เปี้ยเหลี่ยะชาละวันโกะ
 แคะจืออาอีโกะถอยแคะพอน
 แคะพอนอะเนากกเย็น กกกก
 กกกก แคะตอนเกลิงปลอน
 แคะตอนแคะตักพางหะตะแคะ
 บาอะปากปีโกะอะเหฺระอฉั๊เหลี่ยะ เกาะ
 หมั้วเลหฺวแคะ อะเหฺงอหนีเปี้ยกเกาะ
 หมั้วปลอน ถอยจืออาอีโกะปวณ
 แคะตอนหมั้วจุกปลอนละเนาะ
 ไกรทองบักคัก เกอะหะปักหมั้วจุกถอย
 แคะจืออาควอนโกะพอนเลย พอแคะ

แกกแกไม่รูละ มาดู
 หังสองฝั่งแม่น้ำ เหมือนกับเขา
 ดูเร็วเขาแข่ง เวลาออกพรรษา
 เวลา อา กวิน
 คนทั้งหลายเหล่านั้น คนเหล่านั้น
 มากมายเหล่านั้นชาละวันมันขึ้นมา
 พอมันขึ้นมา อีตอเนี้้ครั้งมันพักทาง
 มันผางกรังท้ง มันหันหัว
 มันลงกลิ้งพัง ฝั่งแม่น้ำทั้งสองนั้น
 ผางผางคนบนฝั่งนั้นร้อง
 อวพุทธรมสงฆ์ บางคนนั้นหัวเข้า
 ถลอก บางคนนั้นเข้าหูหลอก
 โอ กลัว ที่เห็นมันอยู่ในน้ำ
 ยิ่งกลัวมันอยู่ใต้ คนเรา เออ
 ปูยาถายาชาละวันนั้น
 มันลงไปนั้นแล้วมันไม่ขึ้น
 มันไปขึ้นนี้เรียกอยู่ดี เรียกเรียก
 เรียกเรียก มันขึ้นบาอีก
 มันขึ้นมันพักผางทางมัน
 สองฝั่งแม่น้ำนั้นร้อง(ให้)ช่วยกัน
 ไม่มีละกลัวมัน บางคนตกใจกัน
 ไม่มีอีก แล้วลงไปนั้นอีก
 มันขึ้นอีกกรังหนึ่งที
 ไกรทอง ใต้แหงครั้งหนึ่งแล้ว
 มันลงไปตอนนั้นไม่ขึ้นเลย พอมัน

จี้อาอีโกะคอยแคะหะกอนกอเปอ อะเปียะ
 แคะตามถี่ ปานอะรังถามโกะ
 ปิไคาะเอะย ถ้าเซอไกรทองแคะจีเกิลิงคอย
 ปิไคาะอควมคัพะาะปวนพามเนาะ
 กอแนนา ปะกอกแคะหลุบเกลิงเกอะ
 ถาแคะหลุบเกลิงเกอะคอยปิไคาะ
 ปิไคาะแคะชอกกออัวคำคำ
 เปออะเปียะกยามหะหลางโกะ
 เต็งปานชอกเวยะคอยคี่ มักเค
 โมะหะหลางลอละหลางลอละเกลิงมักโหล
 ปานก่า ปานพามโกะ คี่ชาละวัน
 ไกรทองปลอนโกะกักก กักจนตัว
 กักหุคอง กักหุคองปะปะหะโกะระ
 อัวเนาะแคะจี แคะจี จีอานะ
 เกนตั้นพัวอะเบ็ง กวาคจีอ
 อะคัวคากโกเล กวาคอาคัวคาก
 เหยียะแคะกาคปายอาโตะฉอง
 อาหนุโกะ อิกถิเปียเหยียะเหยียะ
 โตะโกลง หอควาคโตะฉองอาคอย
 อาวอถี่ปานพาม พอจวนปานพาม
 โกะคอยคี่ อาหะถาวหะโคค
 อะทานัง หุเหยียงเกอะอาปอก
 เกอะหะเบ็คเกอะถักเกอะเบ็ง
 เกอะหลาคละโกะพัว หะถาว
 หมงปานพาม คี่อะโมอะโม

ลงไปนั้นแล้วมันตั้งกับทหาร
 มันตามที่ ปากประตูถ้ำนั้น
 พวกแกเว่ย ถ้าพบไกรทองมันลงมาแล้ว
 พวกแกอุตสาหิปิดปากถ้ำนี้เสีย
 ให้แน่นนะ อย่าให้มันเข้ามาได้
 ถ้ามันเข้าบาไคแล้วพวกแก
 พวกแกต้องตายกับเราแน่น
 ทหารจระเข้พญากนั้น
 รับปากสัจจะแล้วนั้น ปิกเลย
 หินเท่าไรเท่าไรมาปิกไว้
 ปากถ้ำ ปากถ้ำนั้น กรัฟจุลละ(วัน)
 ไกรทองอีกนั้นเรียกเรียก เรียกจนพอ
 เรียกไปขึ้น เรียกไม้น้อยยาทำอย่างนั้นเลย
 เราต้องลง ต้องลง ลงไปนี่
 จุกเหียนเล่งหนึ่ง เกินลงไป
 ใบน้ำนั้นเลย เกินไปใต้น้ำ
 เขาวาน้ำหลักไปเป็นช่อง
 ไปจากนั้น อีหริจถี่เขา
 เป็นทาง พอเดินเป็นช่องไปแล้ว
 ไปถึงที่ปากถ้ำ พอถึงปากถ้ำ
 ขึ้นแล้ว ไปยืนบริกรรบ
 คาอาหารอก ไปใช้ไปเปิด
 ใต้ถ้ำไปคี่ใต้ถ้ำ
 ใต้ถ้ำเมื่อนั้นไม่มี ยืน
 อยู่ปากถ้ำ กรันภาวนา

อะโมอะโมอะโมอะหาอะจาโกะ
 กอโหลโกะ เป๊ะอะเฆอะโกะ
 แคะหลากปางแกกหลักโกะ
 พางแกกหลักเภาะ ทีโตะฉ่อง
 หลุบอาปุลอน หลุบอาหลุบอา
 หลุบอา เจอหน้าทาบปุลอน
 ระเนาะ อาอาอาปุลอน
 แคะมัลโกะปุลอน ปะดาโกะปุลอน
 หะกคหะกคหะกคหะกคหะกค
 เมาะโกะหลากคตยอาจอนทะ เพาทอง
 ทีโกะ อา เซกทีโกะ อาอีโกะ
 อาฮำเหญะเภาะตอย หะหม
 ออเกลิงหมงเคิงกยามเนาะหมิบ
 หมงฮำ โปยบาหมงเคิงหิ
 หุหมิบฮำ ฮำหุนา อีเปรี๊ยะโกะ
 แคะฮำ ออ โปยเนาะโกะ
 ทะเหวียะกับกลาเตะโกห
 โปยเคียะปะตอยโหลนง
 โปยแคะเกลิงหมงเคิงกยามเนาะโกะ
 ฮอคถาโกะระโปยแคะเค็ง ทะเหวียะ
 โปยโกะทะเหวียะแคะเค็ง อา
 ไกรทองโกะฮำอาเกี้ยวอาฮำอา
 เกี้ยวอา ฅมาน หะหม
 ชาละวันทุมทามลอมแถมก่าอา
 เออ โคนเซกทีโกะฮำ ทีหมอะตี

ภาวนาภาวนาคาตาอาจารย์เ็น
 ให้ไวนั้น หินนั้น
 มัฟังหลายผางออกทางโน้น
 ผางออกทางนี้ ครั้นเป็นทอง
 เข้าไปอีก เข้าไปเข้าไป
 เข้าไป พบอีกเข้าหนึ่ง
 ที่นี้ ไปไปไม่อีก
 มันปิกนั้นอีก ทำอย่างนั้นอีก
 สวดสวดสวดสวดสวด
 หิบนันังแล้วไปถึงทะเภาทอง
 ที่ลูก อา เกรษฐินัน ไปนั้น
 ไปทุกกันแล้ว เคียวนั้น
 ออมาอยู่เมืองจระเขินสนุก
 อยู่หรือ เราไปอยู่เมืองมุนษย์
 ไม่สนุกหรือ พุกหนา หึงนั้น
 มันพุก ออ เรานั้น
 ชาคิปางกอนัน
 เราไก่อ้วไทรอก
 เราคงมาอยู่เมืองจระเขินนั้น
 เตะถังนั้นแล้วเรากองหน ภพ
 นี้เราเกิดมา (เรา)ต้องรับ ฮำ
 ไกรทองนั้นผูกไปเกี้ยวไปผูกไป
 เกี้ยวไป ถาม เคียวนี้
 ชาละวันอยู่ถ้ำไทรรูปร่างไหม
 1. ออ ลูกเกรษฐินันว่า โนนอยู่ที่โน้น

หนีเยะบากอเบรียหนีเยะ อาเล
 หนีบาอา อาปูลอน อาอา
 อะหะเปียะเคียะ หะเปียะเคียะ
 อา ชะอืวิมาลา ชาละวันโกะ
 แคะเคียะ เพาะอาภาลายทาวพันตา
 พันวังระ พอแคะเคียะอา
 จอบคตอย หนีเยะธมาน
 หะหมุหะหมุโกะเห่ร้องหะลอราร
 ออ เห่ร้องอาโกะตาโกะ
 อัวหมิกเกอะอาฉัวอัวหุ
 ทาวพันวังหนีเยะยา โออัวฉัวหุเกอะ
 อัวกัวหุเกอะหะลอราร อัวฮาโหลกอปี
 ตั้งหุกระ ปิเกลิงหม่งตามอัว
 ปะเพาะชอกเจียะ ปะอาร์งแก
 หุนี้โกย ปะอาปะหนีเยะ
 กอแหมงากหุหมกชวยอะชอน
 หะหมุปีหุอะเกะเจียะอัว อัวฉัวปี
 หุหมาน ไกรทองโกะอัวสูหนีเยะ
 หุเกอะอัวพอดหมงหนีเยะระ
 ชอกซาดโกะระอัวเกอะอากอปี
 ปิเตะอาทูนะเาะโประโประ
 หมัวแตะหนีเยะเกลิงจอบเนาะ
 อัวกอเลพลอยแตะเหลิมแตะหลาก
 เพราะปิก้า โอ พอหมื่นซาดโกะ
 คอยอาเล อาทูนโกะปูลอน

สองคนกับเมียเขา ไปรี
 สองคนไป ไปอีก ไปไป
 ไปพบ (ถูก) พบ (ถูก)
 อา แต่วิมาลา ชาละวันนั้น
 มันหนีเสียไปหาทาวพันตา
 พันวังแล้ว พอมันหนีไป
 ถึงโน้นแล้ว เขาถาม
 เคียวนี้เคียวนี้เป็นเรื่องอย่างไรเล่า
 ออ เรื่องอย่างนั้นอย่างนั้น
 เราอยากได้ไปช่วยเราหน่อย
 ทาวพันวังเขาวา โอเราช่วยไม่ได้
 เราช่วยไปได้อย่างไรเล่า เราพูดไว้กับเจ้า
 ตั้งแต่ก่อนโน้น เจ้ามาอยู่กับเรา
 อย่าทิ้งสัจจะ อย่าไปรังแก
 ใคร อย่าไปหาเขา
 ให้รักษาให้มีกลิ่น
 เคียวนี้เจ้าไม่เชื่อถือเรา เราช่วยเจ้า
 ไม่ไหว ไกรทองนั้นเราสู้เขา
 ไม่ได้เรากลัวเขาอยู่แล้ว
 เหล่านั้นแล้วเราไปพูดกับเจ้า
 เจ้าตบไปจากนี้เร็วเร็ว
 เคียวเขามาถึงนี่
 เราก็อพยพต้องเสียคงทหาย
 เพราะเจ้าค้าย โอ พอได้ยินดังนั้น
 แล้วไปเลย ไปจากที่นั่นอีก

อะเต๊ะเกะแปกเกลิง แปกเกลิง
 หะเปะอีห้วมาลว อำตมานอีห้วมาลา
 อีห้วมาลาเกะหุหะเหลี่ย เหอะ
 ตมานพอยเกะหุหะเหลี่ย
 อำนาอำแหง ะหะเปียะเกียะ
 เหญียะเกาะ หะเปียะเหญียะเกาะควยก
 อีตอนเนาะ เทากาหะกักเหญียะเกาะ
 โหม่นอำเนมเหญียะอำ
 หะกักเหญียะเกาะคี้ ไกรทองโกะ
 โหรบเกอะชาละวัน โหรบเกอะ
 ชาละวันคอย ชำปอยโกะระ
 คี้กัจะชาละวันตลนเกลิง เถิง
 หมะทุคชะ ตลนเกลิงเถิง
 หมะทุคสะคอย เซกทีนญากเกียะ
 โคนทุคกำ ชำกอวีมาลากำ
 ชำปอยโกะโมเจียเจอเกาะโคนโกะ
 คี้แหล่งปลายโกะปลอน เกอะโคนทุค
 เซกทีโกะบา ชำอีห้วมาลาหมัว
 โตะป้อย โตะป้อย คอยคี้เกอะปาง
 คอยหะเซกทีโกะ คี้จะหว่าเหลือก
 ชาละวันออก

โน้มันตามมา ตามมา
 ลงวีมาลา พุดตามวีมาลา
 วิมาลาบ๊ไบบอก เหอะ
 ตามจนอ้อมันไม้มอก
 พุกไปพูคา กี้เลยพบ
 กัน พบกันแล้วนั้น
 อีตอนนี้ไก่อกับรบกกัน
 มอญอ่าไทยเขาวา
 รบกกันแล้ว ไกรทองนั้น
 จับชาละวันไก่อ จับ
 ชาละวันไก่อแล้ว ทั้งสามนั้น
 ชีหลังชาละวันชีมาเมือง
 มนุษย์ ชีมาเมือง
 มนุษย์แล้ว เกรษฐีเห็น (ถูก)
 ลูกสาวบ้าง ทั้งกับวีมาลาบ้าง
 ทั้งสามนั้นปลื้มปิติที่พบลูกนั้น
 ส่วนชายหนุ่มนั้นอีก ไก่อลูกสาว
 เกรษฐีสองคนนั้น ทั้งวีมาลาทั้ง
 เป็บสาม เป็บสาม แล้วก็ได้ปกครอง
 บ้านเกรษฐีนั้น จนกระทั่ง (หนังสือ)
 (เรื่อง)ชาละวันจบ

สังขิลปชัย

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึง กษัตริย์พระองค์หนึ่ง ชื่อเสนาภู มีน้องสาว ชื่อเทวีपाल บุโรหิตทนายว่าจะถูกรากษสลักพาตัวไป วันหนึ่งพระนางเทวีपाल ขออนุญาตต่อท้าวเสนาภู ไปประพาสอุทยาน ท้าวเสนาภูทรงอนุญาตแต่พระองค์ติดตามไปด้วย ขณะที่อยู่ในอุทยานนั้นมีรากษสที่ออกมาจากพาลมาลักพาพระนางเทวีपालไป ท้าวเสนาภูทรงเศร้าโศกมาก ต่อมา ท้าวเสนาภูได้นางกินรีเจ็ดนางเป็นมเหสี แต่ท้าวเสนาภูทรงโปรดปรานนางกินรีคนที่เจ็ดมากที่สุด ทำให้มเหสีทั้งหกนางนั้นมีความริษยา โดยเฉพาะเมื่อโอรสของมเหสีองค์ที่เจ็ดประสูติ มีสังข์ ธนู และพระขรรค์ติดตัวออกมาด้วย ซึ่งต่างไปจากโอรสของพวกตน ส่วนพี่เลี้ยงของมเหสีองค์ที่เจ็ด คลอดลูกออกมาเป็นราชสีห์ มเหสีทั้งหกองค์แอบให้สินบนบุโรหิต บุโรหิตจึงทนายว่าพระโอรสนั้นเป็นกาลกิณี ท้าวเสนาภูจึงเนรเทศมเหสีองค์ที่เจ็ดและพี่เลี้ยงออกจากเมือง รอนิจังเทวคาต้องลงมานิคมปราสาทให้พร้อมทั้งชุดสระให้หอยสังข์อยู่ด้วย พระโอรสองค์นี้มีความสามารถในการยิงธนูมาก ด้วยเหตุที่ว่าตอนประสูติมีสังข์ พระขรรค์ และธนูติดออกมา จึงได้ชื่อว่า สังขิลปชัย ความสามารถของสังขิลปชัยในเชิงธนูลุ่งรั้งไปถึงมเหสีทั้งหกองค์ จึงให้โอรสทั้งหกออกมาสืบข่าว ครั้นทราบว่าความจริงจึงนาคความขึ้นกราบทูลท้าวเสนาภูว่า โอรสทั้งหกนี้มีฝีมือในเชิงธนูมาก เมื่อใดที่ทดลองแล้วท้าวเสนาภูหลงเชื่อจึงใช้ให้โอรสทั้งหกออกติดตามอา คือพระนางเทวีपालที่ถูกอกายพาลลักพาตัวไป โอรสทั้งหกองค์จึงไปล่อลวงให้สังขิลปชัยออกติดตาม โดยบอกว่าพระราชบิดามีวังตั้งมา เมื่อสังขิลปชัยตามไปพบพระนางเทวีपालแล้ว และได้ช่วยอกายพาลตาย แล้วลงไปรับลูกสาวของพระนางเทวีपाल ชื่อเทวียักษ์ที่เมืองนาค เพระอกายพาลนำไปไว้ที่นั่น ในคราวที่แพ้นันสะการะหว่างเดินทางกับได้พบกับอะหล่นอง * ซึ่งเป็นพี่ชายของอกายพาล อะหล่นองจึงแบกคนทั้งสามคือ เทวีपाल เทวียักษ์ และสังขิลปชัย ข้ามมหาสมุทรมาลงที่ริมฝั่งน้ำ เมื่อไค้อา

* เป็นชื่อทางภาษารามณ์ อะหล่นอง เป็นรากษสที่มีร่างกายใหญ่โตมาก

คืนมาแล้วที่ชายทั้งหกองค์นั้นจึงดวงสังขศิลป์ชัยไปฆ่าเสีย แล้วนางพระนางเทวีปาล กับ
เทวียักษ์ไปถวายท้าวเสนากุญ ท้าวเสนากุญทรงดีพระทัย จึงจัดแจงจะยกเมืองให้โอรสทั้ง
หกองค์ แต่พระนางเทวีปาลทรงคัดค้าน พร้อมทั้งกราบทูลท้าวเสนากุญให้ทรงทราบเรื่อง
ทุกประการ ท้าวเสนากุญจึงให้ทหารออกติดตามมเหสีองค์ที่เจ็ดและสังขศิลป์ชัยซึ่งรอคอย
เพราะเทวดาช่วยไว้ กลับเข้าเมือง ทำการอภิเษกครองเมืองนั้น พร้อมทั้งได้เทวียักษ์
เป็นพระมเหสี

จุดเด่นและลักษณะพิเศษของนิทานเรื่องนี้คือ

1. เนื้อเรื่องบางตอนผิดจากฉบับที่เป็นละครนอก
2. เน้นในเรื่องบุญบารมี อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวมอญ

ซึ่งสังเกตพบในทุกเรื่อง

3. มีความเชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ เรื่องของอานาจ เรื่องของบุญบารมี
4. เน้นความบริสุทธิ์ ผู้บริสุทธิ์ยามตกทุกข์ได้ยาก เทวดาจะคอยคอย

ช่วยเหลือ คอยคุ้มครองผู้บริสุทธิ์และผู้สุจริต

5. เชื่อเรื่องคำอธิษฐาน คำเสี่ยงทายว่าเป็นจริง ไต่บลงจริง เป็นเรื่อง
ที่เชื่อถือได้

วังหเตีย

นายเลียม วังวาริ

17 พฤษภาคม 2521

วังหเตีย

สังขศิลป์ชัย

หนุ่มหนุ่มแดงหน้า เอการักหนุ่มเสนากุญตะ
หนุ่มตะหวดหน้า หนุ่มเทวีปาละ กอขละ
โคตโคต หวังเจียะชาตาตะโกะ ฮ่าอะเหือก
เกอะ จ๊อบโจะระรารนามคอยเล ตะหวด
โกะโกะ หนุ่ม อะดักหยักกะเกอะนาเล

มีเมืองเมืองหนึ่ง พระมหากษัตริย์ชื่อ
เสนากุญ มีน้องสาวคนหนึ่ง ชื่อเทวีปาล
เมื่อเล็กเล็ก ฐานะค่านองนั้น ว่าอายุ
ไล่ สิบหกปีแล้วนั้น น้องสาว
นั้นนั้น มีพี่ชายได้ไป

โกนหูกเหตียะโกะ เออ เตะหูกโกะ
 คอยเอการัก ตั้งหรงเจียะหะคาโกะคอย
 เหตียะโกลงปราชาค คักกรงทอหูกอากลง
 ลอเลยเตะหูกเหตียะ คักกรงทอคอยกาละ
 ห่มอา อะเหยักจ็อบโจะอะรางยันนาคอยเล
 อะหุงจ็อดโกะ หุมิกเกอะอาอะเห็นห้วน
 เกริบ คีคอนอาฮักอการโกะ
 กอการโกะฮา ออ ห่มเกอะอะหมัก
 จ็อด สะเม็คหุมิกเกอะอา คอยคิ
 อาระ การอาเก่า ฮ่าหะโก คอยฮ่าคอย
 ทอนเกลิงอีโกะคอย ระเนาะคี ฮ่าการ
 ฮ่าเตะหาแต่คอาเหตียะเกาะ อาอะเห็นเกริบ
 อะเห็นเกริบ อาละเบียะโกะปลอนฮะ ห่ม
 อะเกาะ ห่มอะกายเบียะเหตียะ เคาะละอะ
 เห็นเกริบ คอยเลเกลียะหะเบียะ ตะเชอเคาะ
 หะเบียะตะเชอเคาะ เคาะเกลิงหอม
 หะหูกโกะ เคาะเกลิงคอย เป้อเหตียะเบียะ
 โกะอะก๊อดเกาะอ๊อด เอตะรัด
 คอยเลประกาเตะโกะ อะเกาะ อะเกาะ
 เคาะเกอะนาเตะหูกโกะ เคาะเกอะเตะ
 หูกโกะ เคาะ กอเอการัก เป้อเหตียะเบียะ
 อาโกะหะเบียะโกนหะโนหะโป๊ะ หะเบีย
 โกนหะโนหะโป๊ะโกะติ พาโกนหะโน
 หะโป๊ะโกะอะเลียงจาวเกิง เกลิบโกะ

ลูกสาวเขานั้น เออ น้องสาวนั้น
 แล้วพระมหากษัตริย์ ตั้งแต่ท่านายชะตานันแล้ว
 เขาสร้างปราสาท ทากรงทองไม่ให้ไปทาง
 ไทนเลยนอยลาวเขา ทากรงทองแล้วเมื่อ
 อยู่ไป อายุได้สิบหกปีแล้วนั้น
 เหาใจนั้น อยากจะไปเที่ยวเล่น
 ป่า ก็ขึ้นไปพบกับพี่นั้น
 กับพี่นั้นพูด ออ หากมีประสงค์
 (ใน) ใจ อยากจะไป แล้วก็
 ไปเถอะ พี่ไปด้วย พูดอย่างนั้น แล้วพูดแล้ว
 ขึ้นมา(จาก) นั้นแล้ว ที่นี้ก็ ทั้งพี่
 ทั้งน้องออกไปด้วยกัน ไปเที่ยวป่า
 ไปเที่ยวป่า เวลาอายุนั้นก็ มีรากษส
 ชื่อ อกายพล มันเที่ยวป่า
 แล้วมาพบ เขากำลังคิ
 พบเขากำลังเหมาะ มันมาทั้ง
 เเสียงนั้น มันมาแล้ว ทหาร
 นั้นละค้ำกันหมด พระมหากษัตริย์
 นั้นก็หลงกับน้องนั้น รากษส รากษส
 มันได้น้องสาวนั้นไป มันได้น้อง
 สาวนั้น มัน กับพระมหากษัตริย์ ทหาร
 ไปนั้นพบกนิรีเจ็ดนาง พบ
 กนิรีเจ็ดนางนั้น พากนิรี
 เจ็ดนางนั้นกลับเข้าเมือง มาเป็น

เอะรัก ปะกังรังเคิง ปะกังรังเคิง
 หุมงเอะตอยที่ ส่างโกนเาะตอน
 ซำหนีหะโปะโกะระ ส่างโกนตอย
 เนาะพะละแตก บัวะระราวหะละ แตก
 โตะโกน หุณีเก๊าะหะฮ้อค
 ตอยหุ้มเะโคกโกะหมัวโกะระ
 ยังหุเอะหะละ ส่างโตะอะราว
 ส่างกอบเะยะตอน หุ้มโตะอะราว
 เอะตอยเนาะ เอะรักโกะเหญียะหรง
 เจียะ หะทะเหญักยัดโคกเหญียะโกะ
 ฮำแกะ โคนโกะโตะโกนหุ้มอะละกาวขอ
 อ้อ ตอยเหญียะแถมโกะตอย
 หุณีอะราวปูลอนแตะฮิด ฮำแกะโคน
 เหญักยัดโคกหุ้มกาถาวขอตอยเล
 พอดเอะเคาะ แตะโกะแตะฮิดชาตอน
 แตะจ้างหรวเปาโรฮิดเะาะ แตะเหล็น
 หรวเปาโรฮิดโกะละ เอะรักฮุมาณเล
 หอละแตกอโกะ ละหะละโกะ
 เหญักยัดละหะละแตกโกะ หะละแตก
 โตะมุนี้ห์ แตกชาฮันด ชาละ
 อ้อ ตอยติอะน่าวห์เตียะ อะน่าวห์
 เตียะ คื่ออะน่าวห์ซางโกะระ
 หะละแตกเกลิง ตอยบัวหะเหมีย
 โกะเลอะละแตกโตะเจียถิซาง อ้อ
 อะละแตกโตะเจียถิซางตอยเนาะคี่

พระมหากษัตริย์ ครองเมือง ครองเมือง
 อยู่ไ้แล้วก็ ตั้งครรรค์ขึ้น
 ทั้งเจ็คนางนั้นแล้ว ตั้งครรรค์แล้ว
 ที่นี้คลอกออกมา พี่นางคลอก ออก
 เป็นลูก ผู้ชายทั้งหมด
 แล้วมีน้องคนเล็ก นางหนึ่งนั้น
 ยังไม่ได้คลอก ทั้งเป็นคนี่เจ็ค
 ตั้งทองขึ้น มีเป็นเจ็คคน
 วิชาตอนนี้ พระมหากษัตริย์เขาถู
 กิน ชะตามเหลือองค์เล็กเขานั้น
 ว่า ลูกนั้นเป็นขี้บุด
 อ้อ แล้วเขารู้ทั้งนั้นแล้ว
 นางทั้งหกอีก (นั้น) มันคิด พูคว่าลูก
 มเหลือองค์เล็กขี้บุดแล้วก็
 กลัวโคคี่ มันนั้นมันอิจาขึ้น
 มันจ้างพวกบุโรหิตทั้งหลาย มันจ้าง
 พวกบุโรหิตนั้น พระมหากษัตริย์ถามซี
 พอคลอกออกนั้น เมื่อคลอกนั้น
 มเหลือคลอกออกนั้น คลอกออก (มา)
 เป็นมนุษย์ ออกมาทั้งพระขรรค์ ทั้งธนู
 อ้อ แล้วก็หอยสังข์ หอย
 สังข์ กื่อหอยสังข์นั้นแหละ
 กลอกออกมา แล้วพี่เลี้ยง
 นั้นซีกคลอกออกเป็นราชสีห์ อ้อ
 คลอกออกเป็นราชสีห์แล้วนี่ก็

เอการักหรงเจียะตะทาโกนเหญียะ
 เล อะตอโตะถาโกะเนาะฮ้อดแคะ
 โตะชาคลอรวา ถี่เนาะ เหญียะหนี
 อะรวาโกะแคะเหลิ่นเปาโรฮิตโกะ
 หะหมูเนาะเตอะโตค
 ฮาแคะโกนงากเนาะ หนุ่มตุนัง
 คาระหมงอะเค็งเก็งแตะหล่านคัก
 หลักหลุย คักหวาค
 ฮ่าตะโกะตอยเนาะตี้ พอเอะเร็ค
 เหญียะหรงเจียะตะทา ละเปาโรฮิตโกะ
 แคะรับโล่ชินบนเตะโกะแคะ
 เตอะเก็ค แคะฮ่า หุเกอะโกน
 เหญียะรักเนาะ แตะเกดถึงหนุ่มฮ่าอะ
 ฮ่าฮัก ชะเญีเจียติฮางเนาะ
 โกะ โกรบแคะหนุ่มกัวเกริบเฮมะ
 วอนนง ตอยหลุยหมงอะคว
 เค็งเนาะแคะหุเกอะ ตอยสะเญี
 อะนาว์เตียะเนาะโกะ เกริบเนาะ
 หมงอะควเฮะแคะ หนุ่มกอหมง
 เค็งแตะหล่านคักหลักหลุย เนาะ
 แคะหุเกอะ ฮักโกะ ฮ่า เอเร็ค
 เหมิ่นตะโกะตอยเกอะปี่ฮักลอ
 ฮ่าโกะ จีะ จีะหะเคียง
 หะแต็คเกาะหนุอาเค็ง หะแต็ค

พระมหากษัตริย์คุณิชนะศาลูกของ เขา
 ชี เกิดเป็นอย่างนั้นนี้เทศน์
 เป็นอย่างไรเล่า ที่นี้ พวกคน
 ทั้งหกนั้นมันจำบุโรหิตนั้น
 เคียวนี้ทำนายทายทัก
 พู่ว่าเด็กนี้ มีโทษหрок
 เมื่ออยู่ (ใน) เมืองเมืองต้องฉิบหาย
 วายวอด ทุกข์ยาก
 พุคังนั้นแล้วที่นี้ พอพระมหากษัตริย์
 เขาคุณิชนะตา ครั้นบุโรหิตนั้น
 มันรับไว้ล้นพวกเหล่านั้นต้อง
 พุคเอา มันว่า ไม่ได้ลูก
 มหาราชนี้ ออกมามีทั้งชน
 ทั้งพระบรมค ธรรมการาสีห์นี้
 นั้น ของมันอยู่ในป่าหิม
 พานหрок แล้วเข้าอยู่ใน
 เมืองนั้นมันไม่ได้ แล้วธรรมคา
 หอยสังข์นั้น ของนี้
 อยู่ในมหาสมุทร หากให้อยู่
 เมืองต้องฉิบหายวายวอด นี้
 มันไม่ได้ อย่างนั้น พุค พระมหากษัตริย์
 ได้ยินคังนั้นแล้วจะหาอย่างไร
 พู่ว่า จะ จะไล่
 ออกเสียจากเมือง เอาออก

เกาะทูลูเคิง เอ หะนุกุยัดโกะ
 ทอยฮำซาดโกะทอย เอริคโกะเกอะ
 ปะถาลอเนาะ หะนุกุยัดโกะ
 หะกาวห์ซ่านกลางหูลูเหญิยะ ทอยเหญิยะ
 เทอะโตตซาดโกะตี จะปะหุมวัก
 ตะกอชะหะนุกุยัดโกะตี
 แต่คอาหุม่งเหญิยะเคิง กอหะนุกุยัด
 โกะบั่วหะเหญิยะโกะฮำอะน้าวห์
 เตียะ ซาโกนโกะ หักเกอะโกนกาบั่ว
 หะเหญิยะโกะเอาก่า เกอะโกน
 เจียติซางโกะ อาหะเปียะทอยเลอา
 พอแต่คอาจอบเกวิบทอยตี อาหะนาอิน
 เหญิยะอะทรว อะทรวทอน อินเหญิยะ
 โกยทอยเหญิยะแตม โอ มนัห์เนาะ
 กาละกาวห์ซอหุมเกอะตะหะตัก
 หะหุมเนาะกลาง แต่กเกลิงโตะ
 หะโกะ อินเหญิยะแตมทอยโกะเล
 อินเหญิยะเจียะกาหวีซาวห์หุมมะ กอจี
 เกลิงหะโตะปราชาด หะโตะปราชาด
 หะโตะอะมาซำรับโกนงักเกอะดัก
 หุว่อนอะน้าวห์เกอะเจ้าอะน้าวห์
 โกะ โตะตอนหะเคียง
 แปกปะเตียแก่มกิกแก่มตาน
 อาคังเยอะเยอะกาหุ่ยเอเจียเหญิยะ

เสียจากเมือง เอ พระมเหสีนั้น
 แล้วพุดอย่างนั้นแล้ว พระมหากษัตริย์นั้นจะ
 ทำอย่างไรนี้ มเหสีองค์เล็ก
 ตัวเองรักมากกว่าใคร แล้วเขา
 ทำนายอย่างนั้น ไม่มีหนทางก็
 ต้องให้พระมเหสีนั้น
 ออกไปอยู่นอกเมือง ให้พระมเหสี
 นั้นพี่เลี้ยงนั้นพุดกับหอย
 ลังซ หังลูกนั้น อุมไค้ลูกกับพี่
 เลี้ยงนั้นก็ไปควย ไค้ลูก
 ราชสีห์นั้น ไปพบแล้วไป
 พอออกไปถึงป่าแล้วก็ ไปพิพยอาสน์
 เขาร้อน ร้อนขึ้น พระอินทร์เขา
 มองดู เขารู้ โอ คนนี้
 เมื่อบุญมีไค้รับทุกซ์
 เคียวนี้มาก ออกมาเป็น
 อย่างนั้น พระอินทร์เขารู้แล้วนั้น
 พระอินทร์เขาใช้พระวิษณุกรรม ให้ลง
 มานิรมิตประลาท นิรมิตปราลาท
 นิรมิตสระสำหรับเค็กไค้
 หอยเล่น ไค้เก็บหอย
 นั้น ไค้สัตว์
 ออกไปไล่ตัวร้ายนานาชนิด
 ไปตังหลายหลายโยชน์แล้ว

ทอยหะโตะตอนปราชาคตอย
 หะโตะตอนถี้ ถี้ฟาวเกอะบองอะโม้ค
 โอะเกตุลิกจะลอน ชำรับ
 หะเรียงเกอะหะเต็คโกนง้าค
 หุวิซาวหุ้มมะ ละหุมิกโกโตะหุรูปอน
 คักปอน คักปอนทอยอาจอบปราชาคโกะ
 เหนะกุกยาคโกะอาหุ้มง อาพักถี้ปราชาค
 เตหุวาทาวหุหุมิกโกโตะ
 พักปราชาคเตหุวาทาวหุหุมิกโกะทอย
 หุ้มงอาเกอะหะตอยเนาะ บัวกราวปลอน
 เหลียะหุมิยะแหลจี้ควกาเกริบ
 อะเลินเกริบเคะเกลิงหะเปียะแะ
 ปราชาค เหลียะหุมิยะเคะเกลิงหะเหลี่ย
 เจียะเหฺนะ เหนะกุกยาคโหนโกะ
 แคม แคมแะ หุมเนาะโกนง้าคโกะ อา
 โคนง้าคโกะหุ้ม อี
 หุ้มกะซัดควาเกริบ ปะอาละกัวอคะ
 โอ ปอนอะเนาะกอโตะหะเจม
 โตะอะเนม ปอนปะซาดลอโตะซาดโกะ
 พอเหนะกุกยาคตะโกะแะแคม
 หุนิอะราวแะแคม ทอยเนาะ
 เอ แะกะกอโกนแะอะราวโกะ
 โคนเกราะแะอะราวโกะปลอน
 แะกะกอแต็คซี่บ แะ แะกะกอแต็ค
 อา แะกะกอแต็คอาหุ้มง หุมเนาะ

แล้วนิรมิต เป็นปราสาทแล้ว
 นิรมิตขึ้นที่ ที่สำหรับคลอกลูก
 ฟันแก่นจันทร์ สำหรับ
 เปลไค้ให้เด็กนอน
 วิมุกกรรม เนรมิตให้เป็นรูปสี่
 สมบูรณ์ สมบูรณ์แล้วไปถึงปราสาทนั้น
 พระมเหสีนั้นไปอยู่ ไปพักที่ปราสาท
 เทวคานะนิรมิตให้
 พักปราสาทเทวคานะนิรมิตนั้นแล้ว
 อยู่ไปได้หน้อยแล้วนี้ ภายหลังอีก
 ()
 หลงปามันมาพบ
 ปราสาท พรานมันมากราบ
 ทูลพระ พระมเหสีองค์ไค้นั้น
 ฐ ฐว่าเจ้ายันนี้เจ็กนั้น อา
 เจ็กนั้นยังอยู่ ฐ
 อยู่กับสัตว์ในป่า เป็นผู้มีฝีมือยิงธนู
 โอ ยิงธนูนี้ให้เป็นนก
 เป็นกา ยิง (ให้) เป็นอย่างไรเป็นอย่างนั้น
 พวกพระมเหสีเหล่านั้นมันรู้
 คนทั้งหกมันรู้ แล้วนี้
 เอ มันให้ลูกมันหกคนนั้น
 ลูกชายมันหกคนอีก
 มันให้ออกสืบ มัน มันให้ออก
 ไป มันให้ออกไปๆ เจี้ยนนี้

จะโตะแควี่ฮา ถ้าเหฺลี่ยะเหฺมียะโกะฮา
 ฮ่าโกะทอยแคะกอะแถมเจียะเอวัก
 แคะฮาหะหมุเนาะโกะ โคโนโปยกอะลโหนดระ
 หมัวกัวอกหะลอมัวแชะ ทอยโปยกอ
 โคโนโปยกอากัวอกเจียะกัวอกเหฺมียะโห่งค
 กอากัวอกเจียะกัวอกเหฺมียะโห่งค
 กอโคโนอากุลายอาจา เกาะหมัวอะตอนกุดา
 แกะฮาโกะ อาจาจะหมุ่ฆาตล่อถื่อ
 กอกลายหรงอาจา ถิ่นาะเอวักเหฺมียะ
 อะนุยากเล นุยากเล เจียะกาโคโนอา
 อา อาโกะ โคโนจักโกะฮา
 ถิ่นาะ ชังหะเตี้ยคี่ทอยเหฺมียะคักเกอะฮา
 เจียถิฆางเหฺมียะ แตะถึยจวะเหฺน
 หุโนะราวโกะแคะเซอ แคะเซอทอย
 แคะกัก ปะเกาะ โอ หะหมุเนาะทะโกะเนาะ
 ทอยแคะเหฺลี่ยะเจียะ ตัวเนาหุเขียงหุนิยะเนาะ
 โปยโตะกาว่าโกะ เหฺลี่ยะเจียะอะราว
 อะราว ทะโกะหุฆากโกะกาว่า โอ
 เถิงอะเลิงเคาะเล เหฺมียะเเตะ
 เหฺมียะจ็อกเหฺวถิซอก เถิงอะเลิงกาว่า
 โกะเคาะ กาว่าหุอนก่า โกะก่า
 กักตอน ชะหมิโกะหุฆากหมิโกะแหม
 หมิโกะฮา ปะกัก กักหุเกอะ
 แคะโตะซัดเกว้าหั้น ทอยชังหะเตี้ยโกะฮา
 เออ โปยโตะกาว่ากอย หมัวเหฺมียะเอิน

จะเป็นหรือหรือ อย่างพรานนั้นพูด
 พูดคังนั้นแล้มนให้กราบทูลพระมหากษัตริย์
 มันพูดเดี๋ยวนั้น ลูกรากก็โตแล้ว
 ไม่มีวิชาอย่างไรเลย แล้วเราให้
 ลูกเราไปเรียนวิชา
 ให้ไปเรียนวิชา
 ให้ลูกไปหาอาจารย์ เสียครั้งหนึ่งก่อน
 ว่าอย่างนั้น อาจารย์จะอยู่อย่างไรที่ไหน
 ให้หา (กู) อาจารย์ ที่นี้พระมหากษัตริย์เขา
 อนุญาตซี่ อนุญาตซี่ ใ้ลูกไป
 ไป ไปนั่น เด็กนั่นไป
 ที่นี้ สังขศิลป์ชัยนั้นแล้วเขาชี้ไค้อา
 ราชสีห์เขา ออกเพี้ยว
 กนทคนนั้นมันเห็น มันเห็นแล้ว
 มันเรียก ทำดี โอ เดี๋ยวนั้นองนั้นนี้
 แล้วมันเล่า เราไม่ใช่คนอื่น
 เรานั้นเป็นที่ เล่า (กิน) เรื่อง
 ราว นองนั้นพบพี่ โอ
 ตอนรับศิษี เขานั้น
 เขาใจพระโพธิสัตว์ ตอนรับพี่
 นั้นดี พี่เล่นบ้าง นั้นบ้าง
 เรียกขึ้น แต่แม่นั้นเห็นแม่นั้นห้าม
 แม่นั้นพูด อย่าเรียก เรียกไม่ได้
 มันเป็นศักรุรอก แล้วสังขศิลป์ชัยนั้นพูด
 เออ เราเป็นที่น้อง พ่อเดียวกัน

กักเป็น กักตอย เนาะคีเคะลลอก
 อำเกาะ หะหมุเนาะเหมิอะรังอำทะเนาะโกะ
 ปอนสะกอโทะหะเจม เกอะ ปอน
 กอโทะหมุโกยเกอะ แก้วะฮา ทะ
 ลองปอนกอเบ่อจอม หะหมุเนาะโกะ
 เหฎฐิยะแเกาะ อำหะโกะตอยเกอะ
 ชังหะเคียโกะเลปอนสะ ปอนสะกอโทะ
 หะเจมอะเนม หุแถมปอนซาดล
 ปะเม็คลล ปอนโทะหะออก ออ
 เคะแถม ออโทะแก้วะ พอโทะแก้วะละโกะ
 เคะอะเลียง เคะอำฮัวอะเลียงเค็งกลา
 หะเหฎฐิ อำวะเกอะหะแถมเจียะอะปา
 หะแถม แทคเค็งทะโกะหะเนาะ
 อะเลียง เคะอะเลียง เคะอะเลียงเกลิง
 อีโกะตอย พอจอบเคะอำกอหุ่ย
 อำกอหุมิเคะ หุนิะราวโกะ หะหมุเนาะ
 โทะแก้วะ เตะเหฎฐิยะอำ เออ
 หุยมโทะแก้วะตอยคี หะหมุเนาะโกะ
 อาอำกาเหมิยะออก หะหมุเนาะโกะ
 กว๊อคคอมอะจาโกะ อำก๊อคเกอะระ
 กว๊อคโกะ กว๊อคปอนกอโทะหะเจมเกอะ
 ปอนกอโทะหมุโกยเกอะ อำสะโกะ
 ตอยเกอะกว๊อคหะเปะอะจาทอยระ
 หะหมุอำแทคก๊อคกว๊อคกออำจาโกะ
 แเกาะหะโกะคี

เรียบก้อยคี เรียบแล้ว นี้นั้นมันหลอก
 เคียวนี้ไคชาว่านองนั้น
 ยิงหนูให้เป็นนก ไค ยิง
 ให้เป็นอะไรไค จริงหรือ นอง
 ลองยิงให้ดูที เคียวนี้
 เขาว่า วาอย่างนั้นแล้วไค
 ลังชิลบัยนั้นอีกเล่า ยิงหนูให้เป็น
 นกกา ไมรู้ละยิงอย่างไร
 ประสงค์ไค ยิงไคทั้งหมดค อ
 มันรู้ ออเป็นจริง พอเป็นจริงเมื่อนั้น
 มันกลับ มันว่าเรากลับเมืองก่อน
 เล่า เราจะกราบพูลพ่อ
 กราบพูล ออก (มา) รับนองอย่างนั้นอย่างนี้
 กลับ มันกลับ มันกลับมา
 นั้นแล้ว พอถึงมันพูกกับแม่
 พูกกับแม่มัน คนทั้งหกนั้น เคียวนี้
 เป็นจริง นันเขาพุด เออ
 หากเป็นจริงแล้วคี เคียวนี้
 ไปพูกกับพ่อ (ยังเกิดเกล้า) เคียวนี้
 วิชาที่อาจารย์นั้น เราเรียนไคแล้ว
 วิชานั้น วิชายิงให้เป็นนกไค
 ยิงให้เป็นอะไรไค พุดอย่างนั้น
 แล้วไควิชาพบอาจารย์แล้วละ
 เคียวนี้เราออกเรียนวิชากับอาจารย์นั้น
 วาอย่างนั้นแล้ว

กอดเกาะตอย เหมียะออกโกะฮา เอ้อ
 โจนกอดเกาะทว้อคโกะตอยก็
 ทว้อคโจนโกะระหุยมโตะหะเจม
 ปอนแห่งฮะโจนกอโตะกอลิง
 หะเจมเกลิงเผ่ากอเหมียะออกเป้อ
 หอหุบิจ็อคหุญเกาะฮา ฮ่าหะโกะ
 อ้อ เหมียะออกจะโตะพองสอย
 พองหม่งจางบีเล กอหะเจมเค้ะโกะเกลิง
 เกาะเป้อ กอโจนโกะปอน
 เกาะ โจนโกะเค้ะฮา ตอยชะ
 ปอนตอนเนาะปอนหุเกาะระ
 ฮะฮัวหุมา ฮะฮัวหุมาทอบาจา ฮะโกะ
 อาจอบาจาตอยโกะปอนแห่งหุเค้ะ
 เหมียะออกเกาะเป้อ ฮ่าโกะตอยหุนิอาราวโกะ
 เค้ะเค้ะค เค้ะค อาจะฮ่ากาเตะโกะเล
 ฮากาฮังหะเค้ะโกะ เตะ
 หะหุมา เนาะเหมียะออกโปยหมิกเกาะเป้อ
 ทว้อคฮะเตะ เกาะปอนนาโตะหะเจม
 กอเหญียะเป้อหะเป้าะ จ็อคเหญียะหุญ
 เหญียะหะกอนแห่งฮักโกะ
 เกาะเตะปอน ปอนกอเหมียะออกกอเป้อหุญ
 ฮ่าโกะฮังหะเค้ะ โกะเค้ะ
 ปอนแห่งฮะโตะหะเจมปัวะเหมียะกลาง
 ปัวะเหมียะกลาง เอวักเหญียะ
 ฮ่า หม่งควพองเป้อหะเจมโกะเกลิง

เรียนไ้แล้ว พ่อ บังเกิดเกล้านันพูด เอ้อ
 ลูกเรียนไ้วิชานั้นแล้ว
 วิชาลูกนั้นแล้วหากเป็นนก
 บิงชนูของลูกมาให้เป็นให้มา
 นกมาเผ่ามาให้พ่อ (บังเกิดเกล้า) คุ
 ให้ชื่นใจหน่อยไ้ไหม ว่าอย่างนั้น
 อ้อ พ่อ (บังเกิดเกล้า) จะผูกแพลอย
 แพอยู่ริมแม่น้ำ ให้นกนั้นมันมา
 (จะ) ไ้คุ ให้ลูกยง
 ไ้ ลูกนั้นมันพูด แต่ว่า
 บิงค่อนนี้ยังไ้ไ้แล้ว
 ชนุเราไม่มี ชนุเราอยู่กับอาจารย์ ชนุนั้น
 ไปถึงอาจารย์แล้วนั้นยังมาจากโน้น
 พ่อ (บังเกิดเกล้า) ไ้คุ พู้อย่างนั้นแล้วคนทั้ง
 หกนั้นออก ออก ไปจะผูกกับน้องนั้น
 พูกกับลังขิลปชัยนั้น น้อง
 เค้ะเวนี้พ่อ (บังเกิดเกล้า) ของเราอยากจะคุ
 วิชาชนุน้อง จะยงไปเป็นนก
 ให้เขาคุชื่นใจเขาหน่อย
 เขาสั่งมาอย่างนั้น
 เอาน้องยง ยงให้พ่อ (บังเกิดเกล้า) คุหน่อย
 พูกกับลังขิลปชัย นั้นมัน
 ยงมาให้เป็นนกมากมาย
 มากมาย พระมหากษัตริย์เขา
 ฮ่า อยู่โนแพตุนกนั้นมา

โอ้ เกลิงปอน
 เป๋อทยตอยหะเจมแคะอะเลียง
 ออค แคะอะเลียง แคะอะเลียง
 เออ เออรัคเหญิยะฮำ เออ
 กุวอดอะโกนเนาะจอนสะกา
 เคาะเกอะโตะหะเจมเหมียะอ็อกเกอะเซอ
 เก้กระโกนเกอะอูวอดอะจ้อมสิดถืองถิทยตี
 หะหมุซอยโกนหมัว เทหฺวีปาละโกะ
 อะลิกเหียก คะแคะเกอะนาโกะ
 หุว่มโหฺละ กอแปกแห่งซอยโกะ
 อือ กอแปกซอยโกะ
 ทยแคะฮำ เออ ทย
 พอฮำซาคโกะทย
 แคะอะชอบเจียะกอหุ่ยแคะกุลา
 ชอบเจียะกคหฺมิอะล้งเจียะ
 พอชอบเจียะหฺมิ หฺปิโกะฮำ
 เก้เลโกน . หุญิยะกออาแปกทยตีโกน
 เกวินป๊ะราว
 โกนอาโกะทยอาถูลาย อ่า ชังหะเตียโกะ
 ถูลาย ชังหะเตียตี กอชังหะเตียอาแปก
 อือ อาแปก ทยโกะโกะเล
 เก้คนาหะอูย กยิเนาะ กาละแปกแห่งเกอะซอย
 ทยตี ทางกอเจียะหะอูยกยิเนาะ
 ชังหะเตียโกะซอด เกอะแห่งซอยระเนาะ
 หะกาวหฺเกอะเคาะ เกอะเคาะเจีย

โอ้ มาเต็ม(ไปหมด)
 ญั่วแล้วนกันมันกลับ
 หมด มันกลับ มันกลับ
 เออ พระมหาษัตริย์เขาพูด เออ
 วิชาชนของลูกนี้ดีมาก
 ตีได้เป็นนกวอ (ยังเกิดเกล้า) ได้เห็น
 เอาเถอะลูกไคววิชาชนุศักดิ์สิทธิ์
 เจียวนี้อาของลูกคนหนึ่ง เทวีปาลัน
 ยียักมันไคไปนั้น
 รวนนาน ให้ตามอาฉันมา
 อือ ให้ตามอาฉัน
 แล้วมันพูด เออ แล้ว
 พอพูดอย่างนั้นแล้ว
 มันไปปรึกษากับแม่ของมันก่อน
 ปรึกษาให้แม่ฟัง (กิน)
 พอปรึกษาแม่ แม่ฉันพูด
 เอาสิลูก เขาให้ไปตามแล้วลูก
 ลูกท้อทำไม
 ลูกไปนั้นแล้วไปหา อ่า สังข์ศิลป์ชัย
 หาสังข์ศิลป์ชัย ให้สังข์ศิลป์ชัยไปตาม
 อือ ไปตาม แล้วลูกนั้น
 เอายาพิษนี้ไป เมื่อตามอาไค
 แล้วก็ ชวนให้กินยาพิษนี้
 สังข์ศิลป์ชัย ได้อามาที่
 ตัวเองไคตี ไคความดี

ตะหวัด ทอยกอกแหง
 กอกแหงเกอะโกะทอย
 เกอะอะเลาะเฮมินหนาคอะเลียง
 อะเลาะเฮมินหนาคอะเลียง
 อะเลียงทอนเกลิงจ๊อบซอຍโกะ
 ทอนจ๊อบซอຍโกะเล้ อาเล้
 เหนะกัຍာดโกะเล้ อะหွံ့ซอຍโกะ
 อะหွံ့หุမိโกะโตะหุမိ
 เทหวี่ปาละโกะ แคะโตะหุမิ
 อะหွံ့หุမิโกะทอย เกอะโกนหวุดโกะ
 ทอย ฮ่ำหะโกะตี้ อาระ
 ไปยะเลียง อะเลียงเหญิยะเกาะ
 หะลอะเกอะอาเกะระวาว ไปยหนีบ้อย
 คาระอะนาวห์เตียะเนาะหุມိ
 เกอะอาเกาะถาลอ ซอบ ออ
 เหนะกัຍာดโกะซอบ เหญิยะเกาะไปยอาเนาะทอย
 หนุมหมงอะหลนออง
 โกะทากาวอะกายเปี้ยเหญิยะโกะ
 แหมงหมงเงิน หนุมหมงอะถุเกຼືບ
 คาระไปยอาหะเปี้ยอะหลนอองทอย
 กอກาวอะหลนอองเหญิยะอะลອງนาไปยโกะ
 ทอยตะ ฮ่ำตี้คาระอะหลนออง
 แคะแถมกันหะຈັດຫາວກາວແຕ້ อะกาย
 เปี้ยเหญิยะ แคะหຸ່ຫຍ້າ ฮ້
 ปະກອແຕ້ແຕມ ฮັฮັฮັ
 เหนะกัຍາดเหญิยะเกาะทอน

น้องสาว แล้วให้มา
 ให้มาไค้นแล้ว
 ไค้ลาพระยานาคราชกลับ
 ลาพระยานาคราชกลับ
 กลับขึ้นมาถึงอานัน
 ขึ้น (มา) ถึงอานันชี ไปชี
 นางกษัตริย์นั้นชี ไหว้อนัน
 ไหว้แม่นั้นเป็นแม่
 เทวี่ปาละนั้น มันเป็นแม่
 ไหว้แม่นั้นแล้ว ไค้ลูกสาวนั้น
 แล้ว พุดอย่างนั้นก็ ไปเกิด
 เรากลับ กลับกัน
 ทำไมจะไปไค้เล่า เราสามคน
 เมื่อหอยสังข์ขึ้นตัวหนึ่ง
 ไค้ไปกันอย่างไร คิด ออ
 นางกษัตริย์นั้นคิด เขาว่าเราไปไค้แล้ว
 มีอะลนออง
 เป็นพ่อกายพลนั้น
 เฝ้าข้างอยู่ อยู่กลางป่า
 เมื่อเราพบอาຍอะลนอองแล้ว
 ให้พ่ออะลนอองเขาส่งเราไปเท่านั้น
 แล้วนออง พุกก็ เมื่ออะลนออง
 มันรู้ที่ฆ่าพ่อกันเสีย อกาย
 พล มันไม่โกรธหรือ เออ
 อย่าให้มันรู้ เราพุดเอง
 นางกษัตริย์เขาพุดขึ้น

แกะทะโกะ เออ ซอบซาคโกะคอยคิ
 ละโกหนือะราวโกะแคะ
 รับอาซาเอะกะรัต เหมะออกโกะอา
 เติงหะจ่างเอการัตโกะอา ละเนาะคิ
 อาจอบเตะคอยคิ อาฮากาซังหะเตียโกะปุลอน
 โอ เตะแกะทะโกะ หะหมุเนาะเหมียออก
 เหญียะหยูาคเตะกัวอกะเตะ
 โอ เหญียะหมิบจ็อค
 เหญียะปะเตะคอยคิ
 หะหมุเนาะ หุ้มนุชอยโกะหุ้มา
 หุ้ยกะอะลิกโกะ แคะเกอะนาตอย
 หะหมุเนาะเหมียะออออกไปหุ้คกอกแปก
 เกคแห่งชอยอะเลียงเคิง
 เหญียะหะกอนหญียะฮักอเตะอาแปก
 คอยเตะ อาแปกเกอะฮา อือ
 หะโกะซังหะเตียฮา เกอะ เติงหะจ่างเกอะ
 แกะคอย คอยพานากาวโกะ
 หุ้ญายโกะเซอเตะโอ
 ปะทะลอะเกอะพาแห่งเคาะโกะราว
 จ่างแห่งอะปะกอะทอนปราซาคโกะเนาะ
 อือ คอยหุ้ญาย คอยฮักอหญียะหะหมุเนาะโกะ
 เหญียะออกหญียะเกอะหะกอนแห่ง
 กออาแปกชอยคอมหุ้มนุชอยหุ้ยกะ
 แคะเกอะนาโกะ เหญียะกออาแปกอะเลียง

วาอย่างนั้น เออ
 เมื่อนั้นคนทั้งหกนั้นมัน
 รับอาสาพระมหากษัตริย์ พ่อ(บังเกิดเกล้า)
 นั้นไป รับอาสาพระมหากษัตริย์นั้นไป
 เมื่อนั้น ไปถึงน้องแล้วก็ พุกกับสังขศิลาปชัย
 นั้นอีก โอ น้องว่าอย่างนั้น เคี้ยวนี้พ่อ
 (บังเกิดเกล้า) เขาเห็นลูกวิชาญ (ของ)
 น้อง โอ เขาดีใจ
 เขาเชื่อแล้ว
 เคี้ยวนี้ มีอาคนนั้น
 ยักขนั้น มันไค้ไปแล้ว
 เคี้ยวนี้พ่อ (บังเกิดเกล้า) ของเราอยากให้
 ตามนำเอากลับคืนเมือง
 เขาสั่งเขาพุกให้น้องไปตาม
 แล้วน้องไปตามไค้หรือ อือ ๆ
 อย่างนั้น ไค้ รับอาสาไค้
 ว่าแล้ว แล้วพาพี่น้องไป
 เมื่อนั้นเห็นลูกโอ
 ทำไม่ได้มากันมานานแล้ว
 คนไม่คื้อย้าให้ขึ้นปราสาทนั้น
 อือ แล้วแม่ แล้วพุกกับแม่เคี้ยวนี้
 พ่อ (บังเกิดเกล้า) เขาไค้สั่งมา
 ให้ไปตามอาที่อยู่กับยักข
 มันไค้ไปนั้น เขาให้ไปตามคืน

แห่^๑เง^๑เค^๑ง สะ^๑โก^๑ะระ^๑หุ^๑มิ^๑ค^๑เก^๑อะ^๑อะ^๑เล^๑อะ^๑หุ^๑มิ^๑อา
 ทอ^๑ย^๑หุ^๑มิ^๑โก^๑ะ^๑ฮำ^๑ โอ^๑ แ^๑ทะ^๑เจ^๑ีย^๑หุ^๑มิ^๑อะ^๑ระ^๑ว^๑เน^๑าะ
 ทอ^๑ย^๑ค^๑ิ^๑โก^๑น^๑อา^๑เก^๑อะ^๑ทอ^๑ย^๑ค^๑ิ^๑ โ^๑น^๑แ^๑ทะ^๑อะ^๑ระ^๑วัง^๑หะ^๑กา^๑ว^๑หัน
 ปะ^๑อะ^๑แ^๑ทะ^๑เจ^๑ียะ^๑นา^๑แ^๑ะ^๑โ^๑ทะ^๑ช^๑ัด^๑เก^๑รา^๑ห^๑ี^๑โป^๑ย^๑น^๑ง
 หุ^๑มิ^๑หุ^๑มิ^๑ยะ หุ^๑มิ^๑แ^๑ะ^๑โก^๑ะ อา^๑แ^๑ทะ^๑อะ^๑ระ^๑วัง
 ปะ^๑อะ^๑แ^๑ทะ^๑ ค^๑า^๑ระ^๑เจ^๑ีย^๑เป^๑ิง^๑เจ^๑ีย^๑พะ^๑เจ^๑ียะ
 อา^๑ห^๑า^๑ระ^๑เล^๑ ปะ^๑เจ^๑ียะ^๑ก^๑ม^๑อะ^๑หุ^๑เ^๑ญ^๑ียะ
 แ^๑ะ^๑น^๑ะ^๑แ^๑ะ^๑จ^๑ค^๑ หะ^๑อ^๑ย^๑ก^๑ย^๑
 โ^๑น^๑แ^๑ทะ^๑ก^๑ุ^๑ล^๑าย^๑เจ^๑ียะ^๑เก^๑าะ^๑ต^๑าง^๑ฮำ^๑ก^๑นะ^๑โ^๑น^๑ะ
 หะ^๑ก^๑อน^๑โ^๑หุ^๑ล^๑เจ^๑ีย^๑ค^๑ิ^๑ช^๑าง^๑กา^๑ กา^๑โ^๑น^๑โก^๑ะ
 ละ^๑อา^๑ พ^๑อ^๑หะ^๑ก^๑อน^๑ช้ำ^๑ค^๑ิ^๑โก^๑ะ^๑ทอ^๑ย^๑เน^๑าะ^๑ค^๑ิ^๑
 อะ^๑เจ^๑าะ^๑หุ^๑มิ^๑อา^๑โก^๑ะ^๑ทอ^๑ย^๑เล^๑ อา^๑เก^๑าะ^๑เล^๑
 อา^๑ก^๑ุ^๑ว^๑าค^๑เก^๑ริ^๑บ^๑เก^๑าะ^๑ แ^๑ค^๑ค^๑อา^๑เก^๑าะ^๑
 เจ^๑ีย^๑ค^๑ิ^๑ช^๑าง^๑โก^๑ะ^๑ก^๑ุ^๑ว^๑าค^๑หะ^๑ค^๑ะ^๑ หุ^๑นิ^๑อะ^๑ระ^๑ว^๑า^๑โก^๑ะ^๑เล^๑อา^๑
 พ^๑อ^๑อา^๑ อา^๑โก^๑ะ^๑เน^๑าะ^๑หะ^๑เป^๑ียะ^๑สุม^๑จ^๑า^๑ค^๑หะ^๑หุ^๑ย^๑าน^๑
 สุม^๑จ^๑า^๑ค^๑หะ^๑หุ^๑ย^๑าน^๑โก^๑ะ^๑แ^๑ะ^๑เช^๑อ^๑แ^๑ะ^๑แ^๑ะ^๑หุ^๑ย^๑อ^๑ก^๑ค^๑อน^๑
 โ^๑หุ^๑น^๑ก^๑ค^๑อน^๑ค^๑ะ^๑ค^๑อบ^๑เ^๑อ^๑ค^๑ะ^๑โก^๑ะ^๑
 หะ^๑กา^๑ว^๑ห^๑แ^๑ะ^๑โ^๑หุ^๑น^๑ก^๑
 อะ^๑มา^๑เก^๑ล^๑ิง^๑ป^๑ู^๑และ^๑ เ^๑ญ^๑ียะ^๑ฮำ^๑หะ^๑โก^๑ะ^๑
 แ^๑ะ^๑เ^๑ญ^๑ีย^๑ค^๑อน^๑ค^๑ะ^๑ค^๑อบ^๑เ^๑อ^๑ เป^๑ียะ^๑
 หุ^๑นิ^๑อะ^๑ระ^๑ว^๑า^๑โก^๑ะ^๑แ^๑ะ^๑เช^๑อ^๑แ^๑ะ^๑พ^๑อด^๑
 เช^๑อ^๑แ^๑ะ^๑แ^๑ะ^๑ แ^๑ะ^๑ เช^๑อ^๑แ^๑ะ^๑พ^๑อด^๑
 แ^๑ะ^๑พ^๑อด^๑ แ^๑ะ^๑หุ^๑ล^๑บ^๑
 หุ^๑ล^๑บ^๑ทอ^๑ย^๑พ^๑อด^๑โก^๑ะ^๑

เมือง อย่างนั้นแล้วอยากจะลาแม่ไป
 แล้วแม่นั้นพูด โอ เชื่อคนทั้งหกนี้
 แล้วก็ลูกไปได้แล้วก็ ลูกต้องระวังตัวนะ
 อย่างเชื่อกินน้ำมันเป็นศัตรูเราหรอก
 พ่อแม่ แม่นั้นนั้น ไปต้องระวัง
 อย่าเชื่อ เมื่อกินข้าวกินปลา กิน
 อาหาร อย่ากินร่วมกับเขา
 เคี้ยวมันใส่ ยาพิษ
 ลูกต้องหา กินกันต่างหากนะลูกนะ
 สั่งไว้กับราชสีห์ กับลูกนั้น
 เมื่อไป พอสั่งอย่างนั้นแล้วนี่ก็
 ลาแม่ไปนั้นแล้วซี ไปกันซี
 ไปเดินป่ากัน ออกไปกัน
 ราชสีห์นั้นเดินข้างหน้า คนข้างหกนั้นไป
 พอไป ไปนั้นนี่พบงูจงอาง
 งูจงอางนั้นมันยกตัวขึ้น
 ใหญ่ขึ้นสูงเทียมยอดเขานั้น
 ตัวมันใหญ่
 ขนาดเท่าเรือต่อ เข้าว่าอย่างนั้น
 มันยกขึ้นสูงเสมอยอดเขา อ้าย
 หกคนนั้นมันเห็นมันกลัว
 เห็นถูกมัน มัน เห็นมันกลัว
 มันกลัว มันหลบ
 หลบแล้วกลัวนั้น

อา เจียติฆางโกะ หุมโกะหะกอนโหล
 คาระหะเปียะชาคเกุราหะทอยตี
 กาวเจียติฆางโกะเลแต่คหะตะ
 แตะนะ แต่คหะตะ อือ
 เตะหุมงทุอะราว อำหะโกะ
 อา พอหุญาคตะจาหะหุยาน
 เจียติฆางตอนหะตะ กุวาคตอนหะตะ
 จาหะหุยานแต่ตอนอา จักเห้งยัก
 หุ้ยักหนัก พอเกอะหุละหุยา
 เจียติฆางหะลาค กิด ตอมหะตะพับ
 พอักเกเจียติฆางหะหุวัค
 พอหะหุวัค เปียะเกาะสุมโกะ ผักเกอะเตอ
 ผักเตอ ชังหะเตียหะตอนสะ
 ปอนเกอะสะหุมัวจุคปุลอน
 แตะเกาะเล สุมโกะหุเลอจีเลย
 จาหะหุยาน โกะซอด โกะระฮา
 เอ เปียะจาหะหุยาน เปียะฮาปานหุมัวเห้นียะ
 อัวซังหะเตียโกะ เปียะแตมฮาเปียะ
 เห้นียะจาฮา พอหะจ็อคจาหะหุยานโกะ
 โอ เปียะหุนิอะราวโกะแต่หุมิบจ็อคเกาะ
 หุมิบจ็อคเกาะ ตอยเนาะ
 กุวาคอาหุญากาโกะปุลอน อา อาเกาะ
 อาหะเปียะ ปีมะหาแมคปุลอนละเนาะ
 ตอยหะเปียะปีมะหาแมคโกะทีเนาะ

ไป ราชสีห์นั้น แม่นั่งไว้
 เมื่อพบศัตรูแล้วก็
 ที่ราชสีห์นั้นช้อออกมา
 ทองนะ ออกหน้า อือ
 นอนอยู่ข้างหลัง พุคอย่างนั้น
 ไป พอเห็นถูกงูจงอาง
 ราชสีห์ขึ้นหน้า เดินขึ้นหน้า
 งูจงอางมันขึ้นไป แยกเขี้ยว
 รุหิว พอโคระยะ
 ราชสีห์กระโดด กัด โคนหางพับ
 กอกัดราชสีห์สะ
 พอสะบัด อ้ายคองุนั้น ฟาดกับเขา
 ฟาดกับเขา สังขศิโรชัยขึ้นฉมู
 บึงควยฉมูอีกครั้งหนึ่ง
 บึงถูกคองุนั้นกลิ้งลงเลย
 งูจงอาง นั้นตาย นั้นแล้วพุค
 เอ อ้ายงูจงอาง เอ็งอาปากเท่า
 กระบุง เราสังขศิโรชัย เอ็งรู้ไหมเอง
 เขาพุค พอฆาญงูจงอางนั้น
 โอ อ้ายคนหกกนนั้นมันก็ฉงกัน
 ตีใจกัน แล้วนี้
 เดินไปจากนั้นอีก ไป ไปกัน
 ไปพบมหาสมุทรอีกทีนี้
 แล้วพบมหาสมุทรนั้นทีนี้

เอ ปี่ทะเลล่อเกอะอาเกอะปี่เนาะ
 มะหาแม็คโกะ คอยหุหิอะราวโกะ
 แคะอออะชอบ อา เกาะหุเกอะทีเนาะ
 อาหุเกอะคอยดี ชังหะเตี้ยะโกะฮา
 แกะระ กาวหุหิอะราวหุ้มอะ เนาะนะ
 อัวจะอา อัวจะนาวหิเตี้ยะ
 จะอาแปก จะอาแปกคอย
 เอหุหิอะราวโกะ แคะหุกงหม่ง
 แคะพอด หุ้มพอดชาดโกะคอยอัวกอกาว
 อัวเจียกิชางโกะหุ้ม กอหุ้มหมัวหะเกาะ
 หุ้ญะระราวแคะหุญาคแคะ อี
 กาวปิเจียกิชางเนาะ ชอดเกุริบ
 เหมิดหะหล่น เหมียกอะงัก อัวพอดอัว
 หุกงหม่ง หุ้มปิหมิดคอกาวปิหม่ง
 แคะคอยดีแคะหะเหุดอะหะคนเกาะกาวเนาะนะ
 คอยชังหะเตี้ยะเหฎิยะหะกอนเจียกิชาง
 เหฎิยะอำแคะ กาวนะ อัวอาแปก
 อัวอาคอย อัวหมัวกี กาวทีจะเกุ่ยอะจะนะ
 อากุล่ายเจียะตางฮากนะ ฆะกรอมกณะกร่าเจีย
 นะเหฎิยะพอด แคะหะโกะ
 ละเกุ่ยอะเจียะอาหาระปี่เจียะ
 โกรมเหฎิยะนะ อากุล่ายเจียะคิวกะริบละแห่ง
 หะกอนโหลคอยโกะ หะกอนชอนคอยโกะเล
 อะนาวหิเตะโกะกอหุ้มโกะคอยเล อา

เอ ทำอย่างไรจะไปได้แม่น้ำนี้
 มหาสมุทรนั้น แล้วคนหกคนนั้น
 มันหมดปัญญา ไป กันไม่ได้ที่นี่
 ไปไม่ได้แล้วก็ สังข์ศิลป์ชัยนั้นพูด
 เอาละ ที่หกคนอยู่ที่นั่นะ
 เขาจะไป เราหอยสังข์
 จะไปตาม จะไปตามแล้ว
 เอกนหกคนนั้น มันไม่กล้าอยู่
 มันกลัว หากกลัวอย่างนั้นแล้วเราให้พี่
 เราราชสีห์นั้นอยู่ ให้อยู่ร่วมกัน
 กันทั้งหกมันเห็นเขา อี
 พี่เจ้าราชสีห์นี้ สัตว์ป่า
 กาดลน เขี้ยวขึ้น เรากลัวเรา
 ไม่กล้าอยู่ หากเจ้าอยากให้พี่เจ้าอยู่
 ว่างแล้วนั้น ต้องสั่งสอนพี่นี้เสียนะ
 แล้วสังข์ศิลป์ชัยเขาสั่งสอนราชสีห์
 เขาว่า พี่นะ เราไปตาม
 เราไปแล้ว เราไม่อยู่นั้น พี่เมื่อหิวอาหาร
 ไปหากินต่างหากนะ อยาคร้ายอันธพาล
 นะเขากลัว ว่าอย่างนั้น
 เมื่อหิวอาหารอย่ากิน
 ของเขานะ ไปหากินในป่าโดยลำพัง
 สั่งไว้แล้วนั้น สั่งเสียแล้วนั้น
 หอยสังข์นั้นให้อยู่ที่นั่นแล้ว ไป

ช้างเห่เตียบโกะ เกอะอะน้ำห้เตะเกาะโกะนา
 เกอะอะน้ำห้เตียบะ จิตักเกะน้ำห้เตียบะ
 เกล๊ะปี่มาหะแม็ค เกล๊ะอาปี่มาหะแม็ค
 โกะตอย ตอนอาหู้ปี่มาหะ แม็คติกว่าคเกุ๊
 อาละเนาะ กวาคอาเกุ๊โกะ หะเปียบะเกุ๊
 หะเปียบะ อา หะเหลี่ยะเหมียะซอนกุดอม แคะ
 เจียกเกุ๊สิง แคะเจ้เกุ๊สิงโหรม สุกอหะเหลี่ยะ
 ปอนกอละเปียบะหะเหลี่ยะเกาะโกะ ซอคคอค
 ซอคคอค หนุมกะหะโหนกแคะหมัว
 ปอนบอนแคะหุแคะ เปียบะหะโหนกกอบหะเหลี่ยะ
 โกะ หะเหลี่ยะเหมียะซอนกุดอมโกะ
 หะโหนกแคะเกาะ ปอนอะปอนแคะหุแคะ
 แคะเกุ๊ริบเกุ๊สิงกอละแคะจะตักหะจอกทေး
 เปียบะโกะนังคโคตโกะเลเกอะเหลี่ยะโปคเกุ๊สิง
 แคะเกุ๊ริบเกุ๊สิงแคะเกุ๊สิงตาก พอแคะตาก
 แคะลบบับ เก้กษนาค นคษนาค
 บับ คอคเกาะแคะ คอบหะเหลี่ยะโกะป็อคซอค
 หะเหลี่ยะโกะซอค ซอคคอค
 หะเหลี่ยะซอคคอค อาอีโกะปลอน
 อาอีโกะปลอน อาหะเปียบะอา
 หะเปียบะมาหะแม็คปลอน
 เกล๊ะมาหะแม็คปลอน แก่งหะโป๊ะโละ
 หะจามเล เกล๊ะเหลี่ยะเกาะเล
 อำถึรวบรวม แก่งหะโป๊ะโละ

สังข์ศิลป์ชัยนั้น
 ไค้หอยสังข์ ลงขี่หอยสังข์
 ข้ามมหาสมุทร ข้ามมหาสมุทร
 นั้นแล้ว ขึ้นไปจากมหาสมุทร ก็เดินป่า
 ไปแล้วนี้ เดินป่าไปนั้น พบป่า
 พบ ไป โจรห้าร้อย มั่น
 พากันมา มั่นจะมาจับ สู้กับโจร
 ยิงให้อ้ายโจรเหล่านั้น ตายหมด
 ตายหมด เหลือแต่หัวหน้ามันคนหนึ่ง
 ยิงยิงมันไม่ถูก อ้ายหัวหน้าโจร-
 นั้น โจรห้าร้อยนั้น
 หัวหน้ามัน ยิงขลุ่ยยิงมันไม่ถูก
 มันวิ่งเข้ามากับมันมันจะตีให้ตายเสีย
 เจ้าเด็กคนนั้นขี่ไค้ไม้ไผ่กระบอง
 มันวิ่งมามันมาตี พอมันตี
 มันหลบพับ เอาพระขรรค์ พันด้วยพระขรรค์
 จับ ตักคอมัน หัวโจรนั้นขาดตาย
 โจรนั้นตาย ตายแล้ว
 โจรตายแล้ว ไปนั้นอีก
 ไปนั้นอีก ไปพบไป
 พบมหาสมุทรอีก
 ข้ามมหาสมุทรอีก ทะเลเจ็ดเหว
 แปร ข้ามกันขึ้น
 พุกที่รวบรวม ทะเลเจ็ดเหว

หะจามเกตุล๊ะ เกตุล๊ะอาอีโกะหอย
 ละหะเป็ยะพัวะกริบส่วน
 หนุมละเหนืย เหยียะละเหนืยโกะ
 แคะหุมิมเกอะเปรี๊ยะ
 หะโจะเกอะบาตี โหฺรุมเกอะเกาะตอย
 แคะอะลันอา แคะอะลันตอน
 หุมินเกอะเปรี๊ยะ กอยซังหะเตี๊ยะโกะหุญากแคะ
 เอ เนาะละเหยี กาละแคะ
 เซอโปยตอน แคะ
 เป็ยะทัว เนาะแคะหุออนหะอูย
 แคะหะเป็คหะอูยตอย
 แคะจุกแคะซอก ซอบตะโกะ
 ซังหะเตี๊ยะแอบปะเตี๊ยะหลุมกอละ
 หะเตี๊ยะหุมิงกามล่ำเคาะ
 หะตอนโหลสะ แหม่ง
 พอแคะอะลันเกตุลิ่งจะกรุงละเฮย
 ปอนตอนสะ แคะละเหนืยะคือบปอดออก
 ซำเกุ๊ระซำเปรี๊ยะ ซอก
 ซอกตอยเกริบ โกะหนุมละเหนืยะมะ
 อาปุลอน พอแคะซอกตอยอาปุลอน
 อะโกะหะเป็ยะเกุ๊ระเงินทีเนาะ
 อะโกะเกตุล๊ะมาหะแม็ค
 ตอนอีโกะหะเป็ยะเงินมะ
 เงินแคะปุลอนกอละเซอหอนแคะ

แปะข้าม ร้ามไปนั้นแล้ว
 บัวพอกป้าหนึ่ง
 มีพิทยาธร พทยาธรนั้น
 มันอุ้มไคเมียของมัน
 นั่งไคสองตัก จับไค
 มันเหาะไป มันเหาะไป
 อุ้มไคเมีย
 เอ นี่พิทยาธร เมื่อมัน
 พบเราเข้า มัน
 อายพวกนี้มันเล่นยา
 มันขวางยาแล้ว
 ถูกเข้าตองตาย คิดอย่างนั้น
 สังขศิษฐ์ชัยแอบเข้าข้างเขา
 หลบอยู่ที่ถ้ำดีแล้ว
 จันทน์ไว้ คอย
 พอมันเหาะมาตรงดีแล้ว
 ยิงธนูขึ้น ถูกพิทยาธรหัวขาดหมด
 หึงตัวหึงเมีย ตาย
 ตายแล้วป่านั้นมีพิทยาธรทั้งนั้น
 ไปอีก พอมันตายแล้วไปอีก
 ไปนั้นพบป้าข้างที่นี้
 ไปนั้นข้ามมหาสมุทร
 ขึ้นไปนั้นพบข้างทั้งนั้น
 ข้างมันเล่าพอบคนมัน

เหนืออะเปาะตอนเกาะเล
 ช้างเห่เตี้ยหะตอนระ
 พอรุ่นหะหะระกะกรากโกะตอย
 เจินโกะเตี้ยออก เตี้ยออก
 กวากอาปุ่น อาอีโกะปลอน
 หะเปี้ยะมาหะแมก เกูลาะปลอน
 เกูลาะ อา อาโกะหะเปี้ยะ
 ตอนเกอะเกริบหมั้วเกริบปลอน
 แคะโตะเปี้ยะ หุ่นมกาค เจ็บ เจ็บ
 เจ็บ เจ็บ เจ็บ เจ็บ
 เกริบโกะแคะกวากอา ตอยตี
 หุ่นเปี้ยะกุดอม เหญ่เยะกักเปี้ยะ
 หุ่นองกอกะกตควคควค
 แคะตอน แคะหะริด แคะหะริด
 หริดหั่ว หั่วโกะ กวากอาปลอน
 หะตักกลางตอนเนาะ เกอะกวากอาเกอะโกะ
 พอแคะตอน แคะเกอะหะมาวหุ
 แคะหะเหมี้ยตอน อะหุรุก
 อะหุรุก อะหุรุก อะหุรุก อาหุญเกริบโกะ
 อุดชากวาค กวากอีโกะตอยตี
 พอบักตีโกะตอยหุรงอาหุญคปราชัด
 หรงอาหุญคปราชัด ปราชาคอะเกาะโกะระ
 หุรงหขญาคปราชัดที่เนาะ อุดชา
 อา อา อา อา พอกรอบหุญหุญ

ยกงวงขึ้นควัยกันตี
 สังขศิลป์ชัยขึ้นชน
 พอไคยีน(เสียง)ชนุกราวนั้นแล้ว
 ช้างนั้นหนีหมค หนีหมค
 เดินไปอีก ไปนั้นอีก
 พมมหาสมุทร ชามอีก
 ชาม ไป ไปนั้นพบ
 ขึ้นไคปาหนึ่งป่าอีก
 มันเป็นอาย มีน้ำ และ และ
 และ และ และ และ
 ป่านั้นต้องเดินไป แล้วก็
 มีพวกทาก เขาเรียก
 อย่างกับปลิงเล็กเล็ก
 มันขึ้น มันปลด มันปลด
 ปลดพวก พวกนั้น เดินไปอีก
 ลำบากมากขึ้นตอนนั้น ได้เดินไปได้นั้น
 พอมันขึ้น มันไคกลืนคน
 มันกลืนขึ้น รุก
 รุก รุก ไปจากบ้านนั้น
 อุดสาห์เดิน เดินไปนั้นแล้วก็
 พอพนที่นั้นแล้วคุไปเห็นปราสาท
 คุไปเห็นปรา ปราสาทภกษนั้นแล้ว
 คุเห็นปราสาทที่นี้ อุดสาห์
 ไป ไป ไป ไป พอไคลเข้าไปหนอย

หนูมะอะมาห่มัวเหมียะ อะมาโกะ
 คอยเก็คอะนาวหะทะโกะระ อาเจ้าะ
 หะกอนโหล อะนาวหะทะ
 กอแห่มง แหมงคัวอะมาเนาะนะ
 อัวจะหูลุบ อาหุนี้ห่มัวเอิน
 หูลุบอาคัวกาปราชาค อำโกะคอย
 เจ้าะโหลอะนาวหะทะโกะคอยระ
 ชังหะเฝียคิกัวว่าหูลุบอา
 กัวคอาพอหุรอมปราชาคคอยเล
 แคะแอกเหียะคัวปราชาค
 หะโจะหม่งคอมชูละ แหมงหุรง
 หะโจะหม่งหะโกะ คอยเหนะกั๊ยากคอยโกะระ
 แทะหุ๊ปาละโกะ หะล่อ
 เห็ญยะป็อกอะนาก อะนาก
 อะตาง อำหะโกะ คอยเห็ญยะเป็กคอน
 หุรงเซอ เซอแคะ อูญ
 โกงง้าคเนาะเกูลิงหนูลอ ยังโคดแนม
 อะล่อเกอะเกูลิงจ็อบเกุริบเนาะ
 อะเนาะโกะเกุริบถีนะ ปราชาค
 อะเกาะเนาะแคะ จ็อกแคะอำมหิด
 โหล่น แคะหุญากแคะแคะจะเจียะเทาะ
 หะจ็อกเทาะ คอยฮุมาน เออ
 โกงง้าคโคดอะล่ออา เกอะเกูลิงหม่งอะ
 เนาะราว อะล่อเกูลิงหนูลอราวฮุมาน

มีสรวน้ำหนึ่งสรว สรวนั้น
 แล้วอาหอยสังข์นั้นแล้ว ไปไว้
 สังข์ไว้ หอยสังข์
 ให้กอบอยู่ในสรวนี้
 เราจะเขา ไปกนเคียว
 เข้าไปในปราสาท พุคนั้นแล้ว
 เก็บไว้ซึ่งหอยสังข์นั้นแล้ว
 สังข์ศิลป์ชัยก็เดินเข้าไป
 เดินไปพอใกล้ปราสาทแล้วก็
 มันเงียบสงัดในปราสาท
 นั่งอยู่โคนต้นไม้ชี่ ใ้เฝ้าดู
 นั่งอยู่อย่างนั้น แล้วนางกษัตริย์อำนั้นแล้ว
 เหวีปาดนั้น อย่างไร
 เขาเปิดช่อง ช่อง
 หน้าทาง ว่าอย่างนั้น แล้วเขาโผล่ขึ้น
 เห็น เห็นถูก อูญ
 เด็กนี้มาจากไหน ยังเล็กอยู่เลย
 อย่างไม่ไคมาถึงปานี้
 ที่นี้ป่านีปราสาท
 รากษสนี้ มันใจมันอำมหิต
 มาก มันเห็นเข้ามันจะกินเสีย
 ฆ่าเสีย แล้วถาม เออ
 เล็กน้อยไปไหน ไคมาอยู่
 นี้เล่า ไปไหนมาจากไหนเล่าถาม

ทอยทั้งหะเตียฮ่ำ อ้อ อัวโกะ
 เกฺลิ่งหนูตี เกฺงเซนาทุกตะ
 เหมะออกโกะอะหมู่เซนาทุกตะ
 อัวเกฺลิ่งหนูเต็งเตะ หะหมู่เกฺลิ่งเกฺกชอยอัว
 ที่ชอยอะหมู่ถาดอรวาเตะฮฺมาน
 อ้อ เหมะออกอัวโกะหมู่เซนาทุกตะ
 ชอยอัวโกะหมู่เคฺหฺวีปาดะ
 หะหมู่อะจิกเหฺบียกกะเกอะแห่ง
 หัวเหฺมียะโหละวะ
 หะหมู่เนาะเหฺมียะออก
 เหฺนียะเจียะกาแห่ง กออัวแปกอจาว
 อะเจียงเกฺง หะโกะอัวตะเกฺรังเกฺลิ่ง
 เออ เหฺนียะกุกัดโกะเหฺมื่นคอน
 หุยมโตะชาดโกะ เกฺหฺเหฺยงหฺนียะเนาะ
 โตะแมนอัวนง เหฺนียะกุกัดโกะเกอะจีเกฺง
 เกฺงคอนอา ใดงคอนอา หุยมอะตาว
 ปุราชาดโกะตี หุยมพอจอบเกอะ
 อจเคิน จอบเกอะอะเคินจัวชอตี
 เหฺนียะกุกัดโกะอํากอแมนโกะ แมน
 แมนตะ ตะเคฺยหนูเนาะ
 อะเกาะเนาะ โกะอะเก อะเก
 อะกาย เปียเหฺลียะเนาะเคฺหฺรานสะกั๊นง
 เคฺหฺจอบอะเคินเคฺหฺเกฺลิ่ง
 เคฺหฺหะหฺรเกฺลิ่งทอยอะเป็คกฺยา

แลวตั้งขี้ลมีชัยพุก อ้อ เรานั้น
 มาจากโนน เมืองเสนาทุกโนน
 พอ(บังเกิดเกล้า)นั้นชื่อเสนาทุก
 เรามาจากเขื่องโนน เคฺยนี้มาเอาอาเรา
 ก็อาช้อย่างไรเล่าทางโนนถาม
 อ้อ พอ(บังเกิดเกล้า)เรานั้นชื่อเสนาทุก
 อาเรานั้นชื่อเหฺวีปาด
 เคฺยนี้ผียักกับไคมา
 อย่างถูกตองนานแล้ว
 เคฺยนี้พอ(บังเกิดเกล้า)
 เขาไคมา ให้เขาตามไปกลับ
 เข้าเมือง อย่างนั้นเราต้องฝ่ามา
 เออ นางกษัตริย์นั้นไคอินเข้า
 หากเป็นเช่นนั้น มันไมไคคนอื่น
 เป็นหลานเราหฺรอก นางกษัตริย์นั้นไคลง
 มารับ รับขึ้นไป รับขึ้นไป อยู่บน
 ปราสาทนั้นก็ อยู่พอไค
 เวลา ถึงเวลาเย็นก็
 นางกษัตริย์นั้นนุกกับหลานนั้น หลาน
 หลานตอง ตองหนีจากนี้
 รากษสนี้ นั้นอะเก อะเก
 อะกาย อะกายพลนี้มันคฺุร้ายอยู่
 มันถึงเวลามันมา
 มันมีเสียงมาเหมือนลมพายุ

นอมจุ หะปลุ หะเจม
 อะหุระคะคอะหุระวะ ละโกะละเคะเกฺลิง
 ละโกะเคะอะเสียงระ แกะทะโกะ
 หะหุระอะเป็คกุยาโตะ หะหุระแป๊ว
 อะตอค หะเจมอะระอะ
 ละโกะอะกายเปี้ยเหฺลียะอะเสียง
 ยางโกะเกีตะป๊ะปะหะโกะระ
 เออ แอฺมนปะปะหะโกะระ
 หะหุระอะจ้อมอะเคินกาเปี้ยเหฺลียะเกฺลิง
 แบนแอบเทาะ ขอยโกะอะเน็กโหล
 อะเนาะพ้อจ้อม อะเกินจัวชอหฺญี อะหุระแคะ
 เกฺลิงเนาะ หะหุระเกฺลิงอะเป็คกุยาเกฺลิง
 หะเจมอะระอะ
 แป๊วอะระอะเกาะโตะเกาะละโกะได้
 ขอยโกะอ่า อะ แมนอาแอบเทาะถึคว
 ห้องโกะอะ มัคเทาะแอบเทาะ
 พอแอบเทาะอีโกะเอม
 อยากเปี้ยเหฺลียะแคะเกฺลิงจ้อม
 ตอยจัวโกะปลอน โตะกอโตะ
 ภายเปี้ยเหฺลียะแคะกิดอบ
 แคะหุหิม แคะหุสะบายจัวโกะ
 แคะหุสะบาย แคะกิดอบ
 เกฺลิงจ้อม แคะ แคะเกฺลิงอีโกะ
 เกฺลิงจ้อมเหฺมิกอะแนนโกะแคะอ่า

ต้นไม้ ไหว นก
 ร้องการ้อง เมื่อนั้นแล้วมันมา
 เมื่อนั้นมันกลับแล้ว ว่าอย่างนั้น
 เสียงลมพายุ เสียงกระรอก
 ร้อง นกร้อง
 เมื่อนั้นอกายพลกลับ
 อย่างนั้นก้นองอย่างทำอย่างนั้นเลย
 เออ หลานอย่าทำอย่างนั้นเลย
 เคียวนี้แล้วจะถึงเวลาอกายพลมา
 หลานแอบเสียบ อานันชอนไว้
 ทางนี้พอถึง เวลาเย็นหนอยเสียงมัน
 มาเนี เสียงมาเสียงลมพายุมา
 นกร้อง
 กระรอกร้องกันอยู่ซึ่ที่นั่น
 อานันพุก ไป หลานไปแอบเสียบที่ใน
 ห้องนั้นไป บิดเสียบแอบเสียบ
 พอแอบเสียนั้นแล้ว
 อกายพลมันมาถึง
 แล้ววันนั้นอีก เหตุให้เป็นไป
 อกายพลมันปวดหัว
 มันไม่สบาย มันไม่สบายวันนั้น
 มันไม่สบาย มันปวดหัว
 มาถึง มัน มันมานั้น
 มาถึงหน้ามันไค้นมันพุก

เอะ อะชะหฺมะหฺนุคชะ แคะแคะหะโกะ
 อ้อ อะชะหฺมะหฺนุคชะ แคะแคะหะโกะ
 เหนะกฺยาคโกะปะถางอนเหาะเดเนาะ
 อะเกาะโกะแคะเกอะตอนปฺราชาดโกะ
 เหนะกฺยาคโกะโหฺรบทัวแคะทอง
 หะตอนนง แคะเกอะตอนเกอะ
 ถาโกะแคะตอนหฺเกอะมัว
 แคะตอนหฺมาน คอนหฺเกอะ
 เพราะแคะกฺยะอิดิโกะ
 คอยอะเกาะโกะเหฺญิยะอำเด
 อะกายเปี้ยเหฺลียะ แคะทองตัวอัว
 อัวหฺสะบาย จัวเนาะกิดอบ
 หฺมิบเหฺญิยะแคะ อัวหฺทองระแตอัว
 โทะหฺมะหฺมคชะ อฺชะหฺกาวหฺอัว
 หฺมะหฺมคชะเหฺญิยะแคะหฺมกาวหฺระ
 แคะอำ เหนะกฺยาคโกะอำ แตม
 อะชะหฺมะ หฺนุคชะ เอ็ล เหน่งปะทะลออัว
 เอ็ลเหน่งอัวคอยเกฺลึงฮาะชะหฺมะหฺนุคชะเนาะ
 จอดอัวหฺมิบนะ เทีย โอ
 อำแคะหฺญิยะเทียเตะ
 ถาโกะถาเนาะ ปฺลอบ
 ปฺลอบคอดี จัวเนาะกาวกิ
 คอบ แคะ โหฺรมตัวกาว
 เกอะตอนเท็ด กาวหฺสะบายแคะ

เอะ เหม็นมนุขย์ มั่นว่าอย่างนั้น
 อ้อ เหม็นมนุขย์ มั่นว่าอย่างนั้น
 นางกษัตริย์นั้นทำทางอนเลี้ยขึ้น
 รากบสนั้นมันได้ขึ้นปราสาทนั้น
 นางกษัตริย์นั้นจับมือมันถึง
 ขึ้นหฺรอก มันได้ขึ้นได้
 อย่างนั้นมันขึ้นไม่ได้หฺรอก
 มันขึ้นไม่ไหว ขึ้นไม่ได้
 เพราะมันแพทหฺกกัน
 แล้วรากบสนั้นเขาพุทชี่
 อกายพล เอาคิงมือเรา
 เราไม่สบาย วันนั้นบวคหัว
 ไม่สบายเชื่อว่า เราไม่คิงแล้วรู้ว่าเรา
 เป็นมนุขย์ เหม็นตัวเรา
 มนุขย์เชื่อว่าอยู่กับเราแล้ว
 มันหฺก นางกษัตริย์นั้นหฺก รู้ว่า
 เหม็นมนุขย์ เอาเรามาทำไม
 เอาเรามาลแล้วมาพุทว่าเหม็นมนุขย์นี้
 ใจเราไปสบายนะ โกรธ โอ
 พุทกฺกนิกเคี้ยวอย่าโกรธ(เลย)น้อง
 อย่างนั้นอย่างนี้ ปฺลอบ
 ปฺลอบแล้วก็ วันนีฟบวค
 หัว เอา จับมือฟี่
 จะขึ้นนอน ฟี่ไม่ลบายว่า

คอยเหฺนะกัฎากโกะโหฺรมตัวเกอะทอง
 แคะเกอะตอนปฺราสาท
 ตอนแคะตอนเต็ด คอยแคะ
 ตอนเต็ด เต็ดทีเเนะหฺริคแคะคองกิกอบโกะ
 แคะเฮฺลฺลีน เฮฺลฺลีนแคะหฺหฺรอก
 พอแคะหะหฺรอก หะหฺรอก
 โตะบ็อคเงิน บ็อคเงิน เฮฺลฺลีน
 โตะบ็อคเงินเบอะหฺมัว คอยซังหะเตีย
 พอแคะเฮฺลฺลีน ซังหะเตีย
 หฺยนแตกเกลฺลิ่ง หฺยนแตกเกลฺลิ่งทอยตี
 ซังหะเตียจะหะจอกเทาะ เหยียะ
 ขอยโกะธำ ออ
 อัวหฺมิดหฺกอกหะจอกเทาะแคะ
 เหยียะแคะ ซานคฺหมงแคะ โอ
 แคะโตะอะดักเหยียกคะ
 ขอยหฺมงอะกฺราเกฺริบหฺมงกอกเหยียกคะ
 ปาวเกอซำล้า คอยขอยละหฺเกอะ
 หะรีน โทรวาหฺเกอะอะดั่ง
 หฺมงอะคัวเกฺริบ โปยจาวเคิงคอย
 โปยเกอะแหมงขอย อะดั่งโท
 โปยโตะหฺมะหฺมุดชะ โกะระแคะเก็ดขอยนา
 คอยโปยหฺมงกอกซำล้าเด
 โปยแคะเก็ดแปกซำล้า
 หะตะเนาะนะแคะจีเหฺนแหฺรอกะปาย

แควนางกษัตริย์นั้นจับมือไค่ถึง
 มั่นไค่ขึ้นปราสาท
 ขึ้นมั่นขึ้นนอน แล้วมั่น
 ขึ้นนอน นอนที่นี้ฤทธิมั่นเหนี่ยวปวศหัวนั้น
 มั่นหลับ หลับมั่นกรน
 พอมั่นกรน กรน
 เหมือนอย่างช้าง เหมือนช้าง หลับ
 เหมือนช้างใหญ่ตัวเมีย แล้วสังข์ศีลปรัย
 พอมั่นหลับ สังข์ศีลปรัย
 ย่องออกมา ย่องออกมาแล้วก็
 สังข์ศีลปรัยจะฆ่าเสีย ส่วน
 อานั้นพูด ออ
 เราไม่อยากให้ฆ่ามัน
 เขาว่า สงสารอยู่มั่น โอ
 มันเป็นผู้รักษ
 อาอยู่กลางป่าอยู่กับยักษ์
 ผู้เป็นพาล แล้วก็ไล่ไม่ได้
 รักษา พระธรรมก็ไม่ได้ฟัง
 อยู่ในป่า เรากลับเมืองแล้ว
 เราได้รักษาศีล ฟังพระธรรม
 เราเป็นมนุษย์ นั้นแหละต้องเอาศีลไป
 แล้วเราอยู่กับคนพาล
 เราต้องเอาแบบคนพาล
 คอไปนั้นจะต้องลงนรกอบาย

อำกอชอยโกะ ละโกะชอยเกอะคองจ็อค
 คองจ็อค สุกชะแมน ละโกะ
 พอแคะเฮฺลินทอยซังหะเตียโปกเกอะสนาก
 โบกูกัด พับเกาะป็อค พอเกาะป็อค
 หะป็อคปราซาคหะเราะกะแคะโกะล
 หะเราะแคะระเนาะ แคะโตะตอนปลอน
 อือ พอแคะซ็อค แคะโตะตอน
 โตะตอนหมีหะเปาะ โตะตอนหมีหะเปาะ
 วะ โกงจาคโคตเนาะเกฺลึงปะ
 เหมิกคว็อคเหมิกควา หะโกะหะเนาะ
 แคมหาอัวกายเปียเหฺลียะ
 แคะโกะแคะเงอเกฺลึงซาหฺนึหะโปะ
 ซังหะเตียหะตอนปอน
 ปอนซ็อค แกฺลืออ็อค ทอย
 หะหมีหัวปอนโกะทอย แคะซ็อค
 แคะโตะตอนหะ หมีหัวหะเปาะ
 หะเปาะปลอน หมีหะเปาะหะเปาะ
 พอโตะตอนทอย แคะอะเหฺงอเกฺลึงปลอน
 ซังหะเตียปอนปลอน ปอน ปอน
 แคะซ็อคคอกปลอน ทอยแคะเซหมีว
 เปียะหมีวโกะแคะอะทอน หมีว
 หมีวหะเปาะหะเปาะ หมีว หมีว
 หะเปาะหะเปาะโกะระ
 ซ็อคหะเปาะ โตะหะเปาะ

พุกกับอานัน เมื่อนั้นอาได้ใจอ่อน
 ใจอ่อน สุกเตหฺลัน เมื่อนั้น
 พอมันหลับแล้วสังขีลปชัยชักพระขรรค์
 ชักฟัน พับคอซาค พอคอซาค
 คืบปราสาทพังกับมันนั้นซิ
 พัง มันที่นี่ มันพินขึ้นอีก
 อือ พอมันตาย มันพินขึ้น
 พินขึ้นเป็นเจ็ดคน พินขึ้นเป็นเจ็ดคน
 วะ เด็กน้อยนี้มาทำ
 ถูกเหยียดหยาม อย่างนั้นอย่างนี้
 ธุโหมเราอากายพล
 มันนั้นมันเงือมาหึงเจ็ดคน
 สังขีลปชัยขึ้น (ชนู) บึง
 บึงตาย (หาย) หมก แล้ว
 เพียงคนเดียวยั้งแล้วนั้น มันตาย
 มันเกิดขึ้นหะ คนหนึ่งคนหนึ่งเจ็ดครั้ง
 เจ็ดหนอีก คนหนึ่งเจ็ดครั้งเจ็ดหน
 พอเป็นขึ้นแล้ว มันเงือเข้ามาอีก
 สังขีลปชัยยั้งอีก ยั้งยั้ง
 มันตายหมคอีก แล้วมันเหลือหนึ่งคน
 อายคนหนึ่งนั้นมันเกิดขึ้น คนหนึ่ง
 คนหนึ่งเจ็ดครั้งครั้งละเจ็ดคน คนหนึ่ง
 คนหนึ่งเจ็ดคนเจ็ดครั้งนั้นแหละ
 ตายเจ็ด (ตน) เกิดเจ็ด (ตน)

ทอยตีเหวียะแคะชอคโกะ
 แคะโตะหมั่วหะเปาะหะเปาะ
 แคะชอคหะเปาะเหวีย โตะหะเปาะเหวีย
 ทอยหมั่วเหวียชอคเล หมั่วหมั่วหะเปาะ
 หะเปาะ ทอยทอนสุดท่ายอดคโกะเล
 โอ้ แคะอะกอโตะเนาะ แคะ
 ชอคทอยแคะโตะเนาะ
 ทาวอากาศะอีปอน ทอยทเนาะอีปอน
 แคะเกลิง แคะเกลิงลอม
 ชังหะเตียโกะปอนกอะโกะหะมะ
 ปอนเนาะชอค ชอคแคะหะคอม
 เหลี้ยวหะทาว ชอคออก
 ทอยเนาะ ะหะหมั่วทีเนาะ ะหะหมั่ว
 แคะโหฺรบเกอะเหละโตนเคาะระ ะหะ
 โจนหะหะทุดชะโคคเนาะ
 แคมฮะอัวจะกายเปียเหลี่ยะ
 จัวเนาะระฮัวจะหะจ็อคปี แคะ
 กุริบกรงเกลิงระโกะ (กระแอม)
 ชังหะเตียหะทอนอะบอนแคะ ปอนแคะหุแคะ
 หุโกะปอนแคะหุแคะ
 ปอนแคะหะลอ ปอนหุแคะ
 ปอนหะลอหุแคะโกะเล บคชะ
 โปคชะ แคะกุริบเกลิง กุริบเกลิงแคะจ๊อบ
 แคะเต็ก พอเต็ก ชังหะเตียลบบ

แล้วส่ายที่มันตายนั้น
 มันเกิด (ตน) หนึ่งเจ็ด (ตน)
 มันตายเจ็ดตน เกิดเจ็ดตน
 แล้วครึ่งหนึ่งตาย ตนหนึ่งตนหนึ่งเจ็ดตน
 เจ็ดตน แล้วทอนสุดท้ายหมดคนนั้น
 โอ้ มันเกิดขึ้นนี้ มัน
 กายแล้วมันเป็นอย่างอื่น
 บนฟ้าก็เต็ม พื้นดินนี้ก็เต็ม
 มันมา มันมาลอบ
 สังขศิลป์ชัยนั้นยิ่งควยขนุนทั้งนั้น
 ยิ่งนี้ตาย ตายทองตก
 กลิ้งเกลือกตายหมด
 แล้วนี้เหลือหนึ่งตนที่นี้ เหลือตนหนึ่ง
 มันถือได้ไม้กระบอง อ้าย
 ลูกมนุษย์เล็กนี้
 รูใหม่เราอกายพล
 วันนี้แล้วเราจะฆ่าเจ้า ว่า
 วังตรงมาเมื่อนั้น (กระแอม)
 สังขศิลป์ชัยขึ้นสนุยังมัน ยิ่งมันไม่ถูก
 คนนั้นยิ่งมันไม่ถูก
 ยิ่งมันอย่างไร ยิ่งไม่ถูก
 ยิ่งอย่างไรไม่ถูกนั้นซิ ชักพระขรรค์
 ชักพระขรรค์ มันวิ่งมา วิ่งมามันถึง
 มันหุบ พอหุบ สังขศิลป์ชัยหลบ

เกิดสนักโกะตอกพับเนาะ เลยเกาะปอก
 เลยชอคคอก อะกายเปียบเหฺลียะเลยชอค
 พอชอคคอย อะกายเปียบเหฺลียะชอคคอย
 เหฺลียะชอยโกะ เหฺลียะหะเหล็คอาอับ
 เกิดแห่งชอยกาเกฺลึงหฺรงเฝียะ
 เฝียะจาวอะวอนโกะ อะเกาะโกะ
 หยมกอหฺรงคอยเล กอหฺรงเฝียะ
 เกฺรอะโกะคอยละเนาะเล เอะ
 ถาโกะ อะเกาะเนาะชอค
 จองโตนเกาะระฮากอชอยโกะ
 ฮาชาคโกะคอยเล หยักแห่งเกาะ
 นาโกะจองเฝียะเกฺรียะจุกอาเล
 พอจองเฝียะอะเกาะตะโกะคอยเล
 กอชอยโกะ ฮากอชอยโกะ
 จาวเลียงโปยอะเลียงเคิงเกาะ แกะหะโกะ
 คอยชอยโกะฮาปลอน เอ โปยเนาะ
 คารอะอะเลียงเคิงคอย กายเปียบเหฺลียะโกะชอคระ เมื่อกลับเมืองแล้ว
 หะหมุเนาะฮัวหมุโกนหฺวคหฺมัว ฮัว
 หมิกเกาะโกนฮัวอะเลียงจาวเคิงก่า
 อะลอโกนหฺวคโกะ หมุหมงอะลอราว
 ตะหมุหมงเคิงหฺนาค ปะหะลอ
 เกาะอาหมุหมงเคิงหฺนาค อะกายเปียบเหฺลียะกา
 เฮฺมินหฺนาคเนาะ โตะเฝียเหฺลียะเกาะ
 โตะเฝียเหฺลียะเกาะคอย เหฺลียะหฺวอนปะหฺรง

เอาพระขรรค์นั้นพัน เลยคอกชาด
 เลยตายหมด อกายพลเลยตาย
 พอตายแล้ว
 ส่วนอาฉัน เขาไปแอบ
 เอาอามาให้ดูศพ
 ศพกนรักนั้น รากษสนั้น
 หากให้ดูแล้ว ให้ดูศพ
 สามีนั้นแล้ว เอะ
 ถาอย่างนั้น รากษสนี้ตาย
 เมาเสียเลิกพูดกับอาฉัน
 พูดอย่างนั้นแล้ว แบนมาได้
 ฟันเผาศพเก็บกระดูกซี่
 พอเผาศพรากษสเหล่านั้นแล้ว
 ให้อาฉัน พูดกับอาฉัน
 กลับถิ่นเรากลับเมืองได้ ว่าอย่างนั้น
 แล้วอาฉันพูดอีก เอ เรา
 เคียวนี้เรามีลูกสาวคนหนึ่ง เรา
 อยากได้ลูกเรากลับเมืองบ้าง
 ไหนลูกสาวนั้น อยู่ที่ไหนเล่า
 ไนอยู่เมืองนาค ทาอย่างไร
 ได้ไปอยู่เมืองนาค
 นาคนี้ เป็นเพื่อนกัน
 เป็นเพื่อนกันแล้ว เขาเล่นสะกาพนัน

เหฺนื่อยะเก๊าะ หรงเก๊าะการะเฮมินหนากฤษะที่
 เหฺนื่อยะกอเติง ตอยตีการะอะกาย
 เปียะเหฺลี่ยะเนาะกะยะ กฤษะหนากตอย
 เลยตะกอโกนหวุก อากอ กออา
 หมงเติง กอนาโกนหวุกโกะ แทนนา
 หวอนกฤษะป๊ะ อีโกะตะกอเหฺนื่อยะ
 หะโกะ อาหนุมเติงหนากเต๊ะ

(กระแอม) พอเหลี้ยกออะราวอะรา
 โกะตอยตี ชังหะเตี้ยฮ่า เออ
 หยมโตะซำคโกะ โปยตะอะเอาเติงเอิน
 อัวจะเอาเติงแห่ง แมนโกะ ฮ่าหะโกะ
 ฮ่าโกะ จะเติงแห่งตะ ฮ่าหะโกะตอยตี
 เหนะกฤษะโกะ ฮ่าตี หะลอมแมนอาถาลอ
 ราวเกอะจ้อาเติงหนากเกอะ โอ
 หุตะเกวีนมัว อะน่าวห์ตะฮัวหนุม
 อัวจีกออะน่าวห์ตะเกอะ พอรับอาลาโกะตอย
 ชังหะเตี้ยอะเลียงอาคามอะมา
 เจาะโหระน่าวห์ตะโกะ ฮ่ากาอะน่าวห์ตะ
 เกอะนาอะน่าวห์ตะ เกลิง เกลิง
 เปุติบ ะหะแมก
 จีเติงหนากตี อะน่าวห์ตะโก-พาจึนาเติงหนาก
 อาจอบเติงหนากตี หุลบหะโจะหมงเติงหยาก
 หวูหนากตะเซตอยฮูมานอะรายะรา
 เอ๊ะ เนาะโตะหะหมุกชะอะลอลาเกลิงถาลอ

กัน พันกันเมื่อพระยานาคแพ็ก
 เขาให้เมือง แล้วก็เมื่ออกาย
 พลนี้แพ พ้นนาคแล้ว
 เลยทองให้ลูกสาว ให้ไป ให้ไป
 อยู่เมือง ให้ลูกสาวนั้นไป แทนไป
 เล่นสะกาแพ นั้นต้องให้เขา
 อย่างนั้น ไปอยู่เมืองนาคโน้น
 (กระแอม) พอเล่าเรื่องราวให้
 นั้นแล้วก็ สังข์ศิลป์ชัยพูด เออ
 หากเป็นอย่างนั้น เราต้องไปปรับเอง
 เราจะไปปรับมา หลานนั้น พูดอย่างนั้น
 พูดนั้น จะรับน้องมา พูดอย่างนั้นแล้วก็
 นางกมัยตรี้นั้น พูด อยางไรหลานไปอย่างไร
 เล่า ไคลงไปเมืองนาคไค้ โอ
 ไม่ต้องห่วงหรงอก หอยสังข์เรามี
 เราลงกับหอยสังข์ไค้ พอรับอาสานั้นแล้ว
 สังข์ศิลป์ชัยกลับไปทีสระ
 เก็บไว้หอยสังข์นั้น พูดกับหอยสังข์
 ไค้หอยสังข์มา มา มา
 มุคมหาสมุทร
 ลงเมืองนาค หอยสังข์นั้นพาลงไปเมืองนาค
 ไปถึงเมืองนาค เขานั่งอยู่เมืองนาค
 พวคนาคมันเห็นแล้วถามชาวคราว
 เอ๊ะ นี่เป็นมนุษย์ไปอย่างไรมาอย่างไร

เกอะจ๊อบเกิงเนาะ เกิงหนาคเนาะ ไถ่ถึงเมืองนี้ เมืองนาคนี้
 * ออ หะหมู่เนาะโกะ อ้าว อ่า โทะหุญเจียะกา * ออ เกียวนั้นนั้น อ่า เป็นคนไข้
 ภายเปี้ยเหลียะ อะกายเปี้ยเหลียะเจียะกาจ๊วหนึ่ง อกายพลไ้ลงมา
 แกะหะโกะ กอหะแถมเจียะเฮมินหนาค ว่าอย่างนั้น ไ้แจ้แก่พระยานาคราช
 หะแถมเจียะเฮมินหนาคตอย แจ้แก่พระยานาคราชแล้ว
 เปียะหรั้มังกะรังโกะ หะแถมเจียะเฮมินหนาค อ้ายพวกนายประตุนั้น แจ้แก่พระยานาคราช
 เฮมินหนาค เกูลิงจาถาลอหนีโกะ ฮุมาน พระยานาคราช มาอย่างไรคนนั้น ถาม
 หะหมู่เนาะอะกายเปี้ยเหลียะ เกียวนั้นอกายพล
 เจียะก แหน่งกอหวนปะ ไ้หมาเล่นสะกา
 แกะเหลียม แกะหะโกะที่ เฮมินหนาคฮ่าหะโกะ แกะเหลียม ว่าอย่างนั้นก็ พระยานาค-
 จ๊วฮวนปะ ราชว่าอย่างนั้น จะเล่นสะกา
 หุญเหมียะโกะบราวเกอะหุรงปะกออัวเนาะ มีอะไรไ้พนันสะกากับเรานี้
 แกะหะโกะ คาระกะอัวคือเกอะปะหะลอ ว่าอย่างนั้น เมื่อแพ้เราก็จะทำอย่างไร
 กออัวเหมียะโกะ โอ ไ้หะอะไรเรา โอ
 คาระอัว แหนฮุนาค อ้าว หุญ เมื่อเรา นี้พระขรรค์เรามี
 ฮะอัวเนาะหุญ เฮมินหนาคเพียะฮ่า ธนูเรามี พระยานาคราชเขาพูด
 โอ ฮะเคิงอัวป่อ (หัวเราะ) เยอะแยะอา โอ ธนูเมืองเรามีถมไป (หัวเราะ)
 ฮ่าอ๊โกะนะ อื้อ เยอะแยะอา หุญการะ มากมายไป พุคนั้นนะ อื้อ มากมายไป กับธนู
 แกะหุญรักหักกา เก็ดคณา ตามอัวเกอะแหน่ง มันไม่สมกัน เอาไป ที่เราได้มา
 แกะระฮะอัวเนาะ หะหุยมปอนกั เอาไปถิกธนูเรานี้ ถ้าหากยังก็
 จะปอนกอโทะหุญโกะโทะหะฮอด จะยังไ้เป็นอะไรเป็นทั้งนั้น
 ปอนเกอะหะฮอด ปอนกอโทะหะเจม ยิงไ้ทั้งนั้น ยิงไ้เป็นนก
 โทะหะเจม ปอนโทะหุญโกะเกอะ เจียะกา เป็นนก ยิงเป็นอะไรไ้ ไ้
 เกอะแหน่งจ๊อค แกะถาโกะปอนกออัวเป๋อจอม ไ้คังใจ เอาอย่างนั้นยังไ้เรากูหิ

หนาคเนาะ แคะตอยหะตอนตะปอน
 ปอนตอนตอย
 พอปอนตอย โคะหะเจมปออุ
 เกูลิง เอ เอมีนหนาคหนุญกแตะจอก
 เอะ ฮ่าหะโกะ แคะ แคะหวนเกอะ
 แคะหะโกะ หวนตอยเก็กแห่งหะตอปะ
 เก็กแห่งหะตอปะ ตอยเกูลิงหวน
 หวน ชังหะเทียบหุยกุ่นหมีเหมียะ
 หุยกุ่น เตหะควาว เตหะควาวเหนียะชวย
 เริ่ม หวน หวน
 หวนเอมีนหนาคญะ เวอ
 เอมีนหนาคญะตอย เอมีนหนาคเหนียะฮ่า
 เออ อัวฮุเกอะ อัวญะตอยคี่
 หุมเก็กหุมโกย ละฮุมาน
 ออ เอมีนหนาคตอมหวนเหนียะฮะกาย
 เปียเหลียะโกะ เกอะแห่งหุมโกย
 หุยมเกอะแห่งฮักคอ อัว
 เก็กอะเลียงฮักโกะ ออ อะกายเปีย
 เหลียะกอแห่งโกนหูก กอเกลิงหุมง
 เออ โคนหูกอะกายเปียเหลียะฮัวแตะเก็ก
 อะเลียง ตอยฮ่าฮักโกะตอย ระเนาะคี่
 เอมีนหนาคโกะแตะกอเทห์
 เทห์หุยกะ หุมหะญักโกะ
 อะหุมเทห์หุยกะ โคนหูกเหนียะ

พระขรรค์นี้ ว่าแล้วขึ้นชั้นยิ่ง
 ยิ่งแล้ว
 พอยิ่งแล้ว เป็นนกเป็นอู
 มา เอ พระยานาคราชเห็นชอบใจ
 เอะ พูตอย่างนั้น เอ้า เจ้าเล่นไค้
 ว่าอย่างนั้น เล่นแล้วเอากะรานสากมา
 เอากะรานสะกามา แล้วมาเล่น
 เล่น สังกิลป์ชัยระลึกคุณมิกามารคา
 ระลึกถึงคุณ เทวคา เทวคาเขาชวย
 เหลือ เล่น เล่น
 เล่นพระยานาคราชแพ เออ
 พระยานาคราชแพแล้ว พระยานาคราชเขาพูด
 เออ เราสู้ไม่ได้ เราแพแล้วก็
 อะไรเออะไร กรันตาม
 วอ พระยานาคราชเมื่อเล่นชนะอกาย
 พลนั้น ไค้มาสิ่งใด
 หากไค้มาสิ่งใด เรา
 เอาคีนสิ่งนั้น ออ อกายพล
 ให้ลูกสาวมา ให้มาอยู่
 เวอ ลูกสาวอกายพลเราคองเอาคีน
 เมื่ออย่างนั้นแล้ว ที่นี้ก็
 พระยานาคราชนั้นคองให้เทวี
 เทวียักษ์ ชื่อนางกษัตริย์นั้น
 ชื่อเทวียักษ์ ลูกสาวเขา

เกวลิงทีเเนาะ เกวลิงกว่าคอกกล้วยอะหล่นองโกะ มาที่นี่ มาเกิน ไปหาอะหล่นองนั้น
 อะหล่นองโกะเลเต็กเฮลิ้นหม่ง
 ละหุงเกอะตอย หนูมากเหฺนะกุกียาคโกะ
 ชังหะเตีย อะน้าวเตียะ กุว่าคเกวลิงเกาะ
 แคะ อะหล่นองแคะหนูมาก
 แคะเซอ แคะกุกิ๊บปะเงาะหล่นองเ็นาะ
 อะหล่นองกุกิ๊บ ตอยแคะเซอแคะกุกิ๊บเกวลิง
 กุกิ๊บเกวลิงตอย เตหฺวีปาละโกะเหฺญียะกัก
 เออ กาวอะหล่นอง อะเลินอ้วระฮ้า
 กัก พอแคะกุกิ๊บเกวลิงหฺญี กาวอะหล่นอง
 อะเลินอ้วระฮ้า ฮฺมานอีโกะ
 ฮฺมานโกะตอย หฺรง เหฺญียะโกะราว
 เออ อ้วเตหฺวีปาละเลเเลโกะเปุ๊รีย
 อือ อะกายเปียเหฺลียะ อือ โอ ถ่าโกะ
 นงฮ้าแคะ ละฮาลอเหฺญียะเกาะ แคะฮฺมาน
 หะหมุเเนาะโกะ อะกายเปียเหฺลียะ
 เหฺญียะกอโปยอาจาวเตียเคิง เหฺญียะกอจาว
 เตียเคิง ตอยเหฺญียะหะกอนแห่ง
 คาระเกลิงอะตุเกริบหะเปียะกาวอะหล่นองเล
 กออาวอะหล่นอง อะลง
 อะลงนา พอเกอะบักโสหะจาม
 แกร่งหะเปาะโสหะจาม
 ออ หยมโตะฮ้าคโกะเล เออเกอะ
 แคะแคะหะโกะ

มาที่นี่ มาเกิน ไปหาอะหล่นองนั้น
 อะหล่นอง นั้นมันนอนหลับอยู่
 ครั้นนี้ได้แล้ว พบนางกักิ๊บนั้น
 สังข์ศิลป์ชัย หอยสังข์ เกินมากัน
 มัน อะหล่นอง มันเห็น
 มันพบ มันวิ่ง เข้ามาที่นี่
 อะหล่นองวิ่ง แล้วมันเห็นมันวิ่งมา
 วิ่งมาแล้ว เทวีปาละนั้นเขาเรียก
 เออ พี่อะหล่นอง เลื่อนเราแล้วหรือ
 เรียก พอมันวิ่งมาหน่อย
 เลื่อนเราแล้วหรือ ถามัน
 ถามันแล้ว กู ใครเล่า
 เออ เราเทวีปาละฮี้ เป็นเมีย
 อือ อกายพล อือ โอ อย่างนั้น
 หรอกหรือว่า จะไปไหนกัน มันถาม
 เคี้ยวขึ้น อกายพล
 เขาให้เรากลับไปเที่ยวเมือง เขาให้
 เรากลับไปเที่ยวเมือง แล้วเขาสั่งมา
 เมื่อกลางป่าพบพี่อะหล่นองนั้น
 ให้พี่อะหล่นอง ส่ง
 ส่งไป พอไค้พนแหวแปด
 ทะเลเจ็ดแห่งแหวแปดแห่ง
 ออ หากเป็นอย่างนั้น เออได้
 มันว่าอย่างนั้น

อำทอยอะหล่นองแคะกอตอนกั๊วอะทาว
 ษนะแคะเนาะ ข้าหะออก
 ทอนอา หล่นอง เป็คอาเลเนาะ เป็คอา
 แคะโหนดทอน อา อา อาโกะ อาเพลิง
 เพลิงเพลิง อา เกลิงจ็อบแคะหนีะราวโกะ
 แหม่งหม่ง หนีะราว เกลิงจ็อบโกะ พอจ็อบโกะ อยู่ คน (ทั้ง) หก มาถึงนั้น พอ
 ทอย เออ จ็อบเนาะหะตะแคะเกวิน
 กาวอะหล่นองอะลงโปยชะเนาะระ
 อำหะโกะ ละเนาะอะหล่นองละเลียงเกอะระ
 แคะหะโกะ อะเลียงเกอะระ อำหะโกะเนาะ
 อะหล่นองโกะอะเลียง อะเลียง
 โกล่งเนาะโกะ หนีะราวแคะเกุริยมโหล
 แคะจีเรียงโหลเป็งพะ แคะจู้คโหลหะอูยกุย
 ชังหะเตียเจียะเกอะซอก
 แคะจีเรียงทอย เหยียะแคะกอเหยียะซอ
 แคะเจียะหมั่วกั๊ว เจียะกณเสมณ เหยียะ
 เจียะโกะหมั่วกั๊ว ทีเนาะเหยียะกอเตะโกะ
 แคะหุเจียะ แคะเจียะทางฮาก
 จู้คโหลหะอูยก กอชังหะเตียเจียะ
 จู้คโหลหะอูยกปิ ทอยชังหะเตียเหยียะ
 ฮำเหยียะหุเจียะ เหยียะหุเจียะ
 โปยเจียะเกลิงพั
 อัวเกลิงหุอะเหยียะ อัวเจียะเกลิงพั
 อัวหุเจียะระ ทาวหะลหุเจียะ

พุกแล้วอะหล่นองมันให้ขึ้นขึ้น
 บามันนี้ ทั้งหก
 ขึ้นไป อะหล่นอง ไปที่นี่ ไป มัน
 ใหญ่ขึ้น ไป ไป ไบนั่น ไป เติง
 เติง เติง ไป มาถึงมันหกคนนั้นคอย
 อยู่ คน (ทั้ง) หก มาถึงนั้น พอ
 ถึงนั้นแล้ว เออ ถึงนี้ ไม่ต้องห่วง
 พี่อะหล่นองส่งเราเพียงแค่นี้เถิด
 พุกอย่างนั้น ที่นี้อะหล่นองกลับได้แล้ว
 ราวอย่างนั้น กลับได้แล้ว พุกอย่างนั้นนะ
 อะหล่นองนั้นกลับ กลับ
 ทางนั้นนั้น คนหกคนมันเตรียมไว้
 มันจัดแจงไว้ข้าวปลา มันใส่ยาพิษไว้
 สังฆิลปชัยกินจะไคตาย
 บันจัดแจงแล้ว ส่วนมันให้อา
 มันกินห่อหนึ่ง กินกับหลาน เขา
 กินนั้นห่อหนึ่ง ที่นี้ยายที่ให้น้องนั้น
 มันไม่กิน มันกินต่างหาก
 ใส่ยาไว้ ให้สังฆิลปชัยกิน
 ใส่ยาพิษไว้ แล้วสังฆิลปชัยเขา
 พุกเขาไม่กิน เขาไม่กิน
 เรากินมาอ้ม
 เรามาจากข้างนอก เรากินมาอ้ม
 เราไม่กินแล้ว ขวานอย่างไรไม่กิน

หุเจียะหมั่วถ่าเอิน หุเจียะทอย เอ
 ปะทะล่อเก็กถ่าทีเกอะ อะเตะละแคะหนุ่ม
 แคะถ่าถากวัก
 แคะหุญากแคะ หุญ่มอะสังอะมาหุม่โทะโสะ
 โทะโสะ ทอยหนุ่ม แคะเก็กโหลโมะเทาะ
 โหลพั่วแคะเจียะเกอะซอก แคะเกอะเกอะ
 ซิโสะ แคะเกอะม๊าก ทอยเนาะ
 เอ หยมเตะหุเจียทอยคี่ โอ
 อาแปกซอยตะ อาเกริบกำ มีกา
 เตะอาเถี่ยวพั่วเล โปยหม่ง
 อะเนาะหุเกอะอาทูล่งลอลอย แคะฮำ
 หุเกอะเถี่ยว คี่เตะหะเกะเกริบ
 ฮาหะโกะ เตะอาเลโกะเล อาเล
 เตะพานาโปย อาเถี่ยวห้วนเกริบหุญี
 เถี่ยวห้วนเกริบ อาตะเนาะ
 ซังตะเคียหุแถมเหื่องหา พาเคาะ
 พา พา พาแคะอาเถี่ยว
 กุยาเหญียะเกาะ ทีเนาะอาจอบถี่โสะโกะ
 แคะหุนือะราวแคะหุลูป
 แคะหะหมี่ เออฮี่เตะไว๊ เกลิง
 เปอเนาะคี่
 อะน่าวห์เตียะหนุ่มหม่งหะตาโสะ
 เกลิงเปอจอม แคะหะโกะ ทอย
 ซังหะเคียโกะเล อาหุลูปเกาะหะหมี่

ไม่กินท่าเถี่ยว ไม่กินแล้ว เอ
 ทาอย่างไรเอาท่าที่ไ้ ทางโน้นเมื่อ
 มันอยู่มันเถี่ยวเคิน
 มันเห็นลูก มีบ่อสระหนึ่งเป็นแห เป็นแห
 แล้วมี บันเอาหินมาทิ้งไว้มากมาย
 มันกินไค่ตาย มันไค่ทิ้ง
 ลงแห มันไค่ปิค แล้วนี้
 เอ หากน้องไม่กินแล้ว โอ
 ไปตามอา ไปป่าบ้าง แม่น้ำบ้าง
 น้องไปเถี่ยวอิมชี เราอยู่
 นี้ไม่ได้ไปทางไหนเลย มันพูด
 ไม่ได้เถี่ยว ก็น้องชานาญป่า
 พูดอย่างนั้น น้องไปขึ้นโน้ไป ไปชี
 น้องพาเราไป ไปเถี่ยว
 เถี่ยวป่าเล่น ไปทั้น
 วัจซ์ศีลปัยย์ไม่รู้เรื่องพา พามัน
 พา พา พามันไปเถี่ยว
 กุยกัน คี่นี้ไปถึงที่เหวนั้น
 มันคนคนมันเข้า
 มันจ้อง เออโน้นโน้นไว๊ มา
 ญี่
 หอยสังข์อยู่ทักแห
 มากุที ว่าอย่างนั้นแล้ว
 วัจซ์ศีลปัยย์นั้นชี เข้าไปจ้องกุยกัน

พอหะหมี่โกะ แคะหะเหฺรอะเล
 จี้อาโสะ จี้อาโสะทอยโกะเล
 แคะเก็กแห่งโมะ
 โปะอะเลาะโหนก แคะ แคะ
 เจาะโหลโกะเล เก็กปลาวแห่ง
 เกลิงเกิบเหาะ มัคเหาะปานเลย
 มัคเหาะปานโสะโกะทอย
 แคะอะเลียงอโสะ แคะเกลิงฮากอชอย
 อะ อะเลียงเลิง แคะแคะหะโกะ
 เตะเหฺญียะ หุอะเลียงเหฺญียะฮำ
 เตะแมนเหฺญียะอาถาลอ บีเตาะ
 ทานาแมนฮัวเนาะ อาถาลอรวา
 กอแมนฮัวอะเลียงเกลิงกลา ละโกะ
 โปยเกอะอะเลียง โอแมนโกะ
 เอ้อ ซอยโปยโกะ เออ ชังหะเตียบโกะเล
 ฮำหะโกะ หะหมุเนาะ
 โปยแต้กอเลี้ยวเกฺริบ หะเปียะแตอะละก
 เหลียะเกาะ เลยฮุเหฺญียะเกาะ ฮุ
 ฮุอะเกาะหุเกอะ อะเกาะแคะ
 โหรบนายะ แคะฮำ
 อะเกาะแคะโหรบเกอะนายะหมัวระ
 แคะแคะ หือ หุอะแคะ อะกายเปียบเหลียะโกะ
 หมุ่กอกอติเปียบเหลียะหะหลางคะโกะยัง
 ชังหะเตียบ ยังหะจอกเหาะเกอะ

พอจ๋องคูนัน มันล็กเลย
 ตกเหวไป ตกเหวไปเลยนั้นซี
 มันเอาหินมา
 หินก้อนใหญ่ มัน มัน
 เก็บไวนั้น เอากลิ้งมา
 มาปิดไว้ ปิดปากเสียเลย
 มัคปากเหวนั้นเสียแล้ว
 มันกลับไปนั้น มันมาพุกกับอา
 ไป กลับเมือง มันว่าอย่างนั้น
 โนนเขาไม่กลับเขาพุก
 โนนหลานเขาไปอย่างไร พวกเจ้า
 พาไปหลานเรานี้ ไปอย่างไรเล่า
 ให้หลานเรากลับมาก่อน เมื่อนั้น
 เราจะกลับ โอหลานนั้น
 เอ้ออาเรานั้น เออ สังข์ศิลป์ชัยนั้น
 พุกอย่างนั้น เกี้ยวนี้
 เราออกไปเที่ยวป่า พบภูถึ
 รากบส เลยฮุกัน ฮุ
 ฮุรากบสไม่ได้ รากบสมัน
 จับไปแล้ว มันพุก
 รากบสมันจับได้ไปแล้วไม่มีแล้ว
 มันพุก หือ ไม่เชื่อ อกายพลนั้น
 มีอิทธิฤทธิ์มากขนาดนั้นยัง
 สังข์ศิลป์ชัยยังฆ่าเสียได้

ปิไค้ะฮ่ำสู่กาอะไ้กะหุเกอะไปยหุอะไ้กะ
 อัวหุอะเลียง อื้อ แทะอะเลียง
 หุอะเลียงหุเกอะ อะเลียงโกะตอย
 กรัวหะเจียกนา ซอยโกะเลปะอะพิทานโหล
 หุยมแม่นอัวเนาะซอคอาตี
 หุยาตเหฺญียะอะจินเหฺญียะ
 กอแคะซุนฮาย หุยมหุซอด
 กอโกรบเนาะกออะเลียงจอบ
 ปะอะพิทานโหลจื่อเหฺรียงจางบี
 ปะซักซอยโหลตอยโกะละเฮย
 เปียะหุอะราวโกะ แคะหะเจียกนา
 ซำเตะหุคโกะ ซำซอยแคะอะนา
 แคะ แคะอะเลียงเค็งแคะ
 แคะหะแถมเจียเออะรัก
 หะหุเนาะเกอะแแห่งระซอย แคะ
 เกอะแบกเกอะแแห่งระ แคะแคะหะโกะ
 แคะเกอะหะแถมเจียะ หะแถมเหฺมียะออก
 เหฺมียะออก โอ เหฺญียะแตะจ็อคเล
 โคนเหฺญียะอะราวหุยมกออิดีเปียเหฺลียะ
 เปียกแแห่งซอยเกอะ เหฺญียะแตะจ็อค
 เหฺญียะตั้ง จะตั้งโหลแทนถึ ละเนาะ
 ซะเหฺนะกัยาคโกะ เหฺญียะฮุยมหะเหลิบเหฺญียะ
 จะหาปะนากอ ปะกังรังเค็งโกะ จะหมอบ
 กอเปียะหุอะราวโกะเล ซอยโกะเหฺมื่นเตียะ

แหวกเจ้าว่าสู้กับรากษสไม้ไ้เราไม้เชื่อ
 เราไม้กลับ อื้อ ต้องกลับ
 ไม้กลับไม้ไ้ กลับนั้นแล้ว
 อุดกระชากไป เอานั้นซี้ตั้งอริษฐานไว้
 หากกลานเรานี้ตายไป
 ฆ่าเขาแขวนเขา
 ไ้ห่มนุ่งหุย หากไม่ตาย
 ไ้ของนี้ไ้คืนมา
 ตั้งอริษฐานไว้ที่ริมฝั่งน้ำ
 หากสักซี้พยานไว้แล้วนั้น
 อายคนหกคนนั้น มันลุดไป
 ทั้งดวงสาวนั้น ทั้งอำม้นเอาไป
 มัน มันกลับเมืองมัน
 มันกราบทูลพระมหากษัตริย์
 เคียวนี้ไ้ได้อามาแล้ว มัน
 ไ้ไ้ตามไ้แล้ว มันว่าอย่างนั้น
 มันไ้ไ้กราบทูล กราบทูลพ่อ (บังเกิดเกล้า)
 พ่อ (บังเกิดเกล้า) โอ เขาคีใจซี้
 ลุกเขาหกคนมีอิทธิฤทธิ์
 ตามอามาไ้ เขาคีใจ
 เขากัง จะตั้งไว้แทนที่ ที่นี้
 นางกษัตริย์นั้น เขาจะสร่งสนานเขา
 จะสถาปนาให้ ครองเมืองนั้น จะมอบ
 ไ้หกคนนั้นซี้ อานั้นไ้ยินเข้า

เตอะกุดลา ยังกอดูเกอะแนม หนุม
 แมนอัวหนุมหมัวแนม
 แมนอัวโกะระเกอะแปกแห่งอัว
 หนือะราวเนาะหูกะแปกแห่งอัวมัว
 หูกะแปกแห่งอัว แมนอัวอะหุมซังหะเคีย
 หะหุมเนาะเกลิงจอบ เตอะหมงตอย
 จอบะรังบี หะหุมเนาะหนือะราวเนาะพา
 เดียวเกุริบ ตอยฮำหาแมนโกะสูกอเหตุยะเกาะ
 เขียกกะตอยกะ และโหรบนาเกอะที่
 ฮำหะโกะตอย หนือะราวแคะโกะ
 เกิดแห่งโปย อัวเกอะเกลิงเนาะ
 แคะหูกะเขียงหนือะราวเนาะเกิด
 เกอะแห่งหนุเตะหูกะเขียง
 แบนอ้วนงเกอะแห่ง เอกะรัตหมิ่นโกะตอย
 เตอะเด ละเนาะจะพาปะนาทอเปยะโกะ
 แตะงค
 เอ หยมโตะซำคโกะตอยคี่ ฮุมานเจียะ
 เกอะปะซำคจอ ที่เนาะเขียะโปยซิด
 แตะงค ยังยกกอดะหูกะแนม แตะรอก
 ตอยเกลิงโกล่งซังหะเคีย โกล่งเตะปุดอน
 จือาหนุมทัวโสะโกะ หนุมหมงหะเปาะจัว
 อ้อนหมงทัว ทัวโสะโกะหะเปาะจัว
 ยังหุซอก อะเตะจือาเกอะ
 หนุมเปยะเจ็กปาวกางเกอะ หุซอก

เกูก่อน ยังให้ไม่ได้หุรอก มี
 หลานเราอีกคนหนึ่ง
 หลานเรานั้นแล้วได้ตามเราคืนมา
 หกคนนี้ไม่ได้ตามเรากันมาหุรอก
 ไม่ได้ตามเราคืนมา หลานเราชื่อ
 เกียวนี่มาถึง หุคอยู่แล้ว
 ถึงฝั่งน้ำ เกียวนี่คนทั้งหกนี้เขา
 เตียวป๋า แล้วพูดว่าหลานนั้นสู้กับรากษส
 ยักันแล้วแพะ มันจับไปได้นั้น
 หุคอย่างนั้นแล้ว คนทั้งหกนั้น
 เอาเรามา เราไคมานี้
 มันไม่ใช่หกคนนี้อา
 ไคมาจากโน้นไม่ใช่
 หลานเราหุรอกได้มา พระมหากษัตริย์
 ได้ยินดังนั้นแล้ว งคชี่ ที่นี้จะสถาปนา
 ให้อายนั่นตองงค
 เอ นาคเป็นอย่างนั้นแล้ว ถามดู
 จะทำอย่างไร ที่นี้อายเรากิต
 ตองงค ยังยกให้มันยังไม่ได้ ตองรอก
 แล้วมาทางสังขีสิลปรัย ทางโน้นอีก
 ลงไปอยู่ในเหวนั้น อยู่อยู่เจ็ดวัน
 ออกอยู่ใน ในเหวนั้นเจ็ดวัน
 ยังไม่ตาย ทางโน้นลงไม่ได้
 บิอายเอาวัลย์พันกางได้ ไม่ตาย

เกอะหะเป้าะงัว อะตาวจ้อบอิน
 อะตาวจ้อบอินตอย ปู่ละเหมิกทรงเซอแถม
 แถมโกะตอย อั้นจี้เกลิงป็อก
 ป็อกตอน ป็อกตอนโมะโกะตอย
 อินเกอะหะตอน หะตอนแห่งเกอะ
 หะตอนแห่งเกอะอีโกะตอยเกอะอะเลียง
 อะเลียงเกลิง กุ่ล่ายหุมิ หุมิโกะ
 ตอยเหี้ยยะเจี้ยติขางเอนโกะ
 พอแถมเตะเกละตอย เจี้ยติขางโกะ
 หุแถม แปกอะควักริบ้ออด แปกหุเกอะ
 ตอยเนาะ อา เปี้ยะซอนอะนาวห์เตี้ยะปลอน
 แปกอะควัมาหะแม็ค ควับีควัค
 แปกอะอะอด แปกหุเกอะ
 พออะเลียงจาวจ้อบหุมิ หะเหลี้ยเจี้ยะหุมิ
 หะเหลี้ยเจี้ยะหุมิโกะตอยเล หุมัว
 หุมิโกะชุลบเล เหมินโกนโกะแกละอา
 แกละอาตอยเล ฮำหุมังระ
 เตอะอิกขางนง เหี้ยยม
 โปะหะนาโกน เหี้ยยมเก
 ชังหะเตี้ยโกะตอยอินโกะป็อก
 พอตอนเกอะหนูโสะ
 โสะกะมาโกะตอยเล จุ้ยจาวจุ้ยจาย
 กุ่ล่ายอากุ่ล่ายหุมิ หุ่ล่ายโกะนะ
 กุ่ล่ายหุ่ล่าย หุ่ล่ายโกะจะมอยทรง

ไก่เจ้ควัน ร้องถึงพระอินทร์
 ร้องถึงพระอินทร์แล้ว ลืมตาคุกรู้
 รุ้แล้ว พระอินทร์ลงมาเปิด
 เปิดขึ้น เปิดหินนั้นขึ้นแล้ว
 พระอินทร์ไ้เอาขึ้น เอาขึ้นมาไ้
 เอาขึ้นมาไ้แล้วไ้กลับ
 กลับมา หาแม่ แม่ั้น
 แล้วราชสีห์เองนั้น
 พอรูว่านองหายแล้ว ราชสีห์นั้น
 ไม่รู้ ตามในป่าหมด ตามไ้ไ้
 แล้วนี้ ไป อ้ายส่วนหอยสังข์นั้น
 ตามในมหาสมุทร ในน้ำในท่า
 ตามนองหมด ตามไ้ไ้
 พอกลับกั้นถึงแม่ เล่าไ้แม่
 เล่าไ้แม่แล้ว ไม่มี (ละ)
 แม่ั้นสลับชี ไ้ยินว่าลูกนั้นหายไป
 นายไปแล้ว พุดอยู่แล้ว
 มันจินาหรง ร้องไ้
 กิดถึงลูก ร้องไ้ชี
 สังข์ศิลป์ชัยนั้นพระอินทร์นั้นชุก
 พอขึ้นจากเหวไ้
 เหวสระนั้นแล้ว โขเซโซเซ
 เกินไปหาแม่ แม่ั้นนะ
 หาแม่ แม่ั้นเฝ้าคุ

ทุมม๑งค๑อมห๑ะต๑าง เซ๑อตะ๑โกน
 เก๑ลิงตะ๑โกะ ห๑้ายโกะห๑ุ๑า๑ค๑ตะ๑โกนโกะ
 เก๑ลิงจ๑อบละ๑เฮ๑ หนี๑บจ๑อด
 พ๑อโก๑นโกะเก๑ลิงจ๑อบ
 โก๑นโกะเห๑ี่ยมก๑อห๑มิ ห๑มิเห๑ี่ยมก๑อโก๑น
 ช๑ลบ ช๑ลบ ช๑งห๑ะเค๑ียโกะเล๑ช๑ลบ
 ห๑มิโกะเล๑ช๑ลบ เห๑ียะห๑มิบ๑้วห๑ะเห๑ีย
 เจ๑ียค๑ิข๑างโกะเล๑ช๑ลบ ช๑ลบเก๑าะอ๑อด
 ค๑อยตะ๑อะน๑าวท๑เค๑ียะโกะห๑ม๑วะระ
 พ๑อช๑ลบอะน๑าวท๑เค๑ียะโกะป๑เริ๑ะ
 ก๑าค๑อะน๑าวท๑เค๑ียะโกะป๑เริ๑ะ ป๑เริ๑ะค๑อยพ๑น
 อ๑อ พ๑อเห๑ล๑ียอะร๑าวอะร๑าก๑อห๑มิโกะ
 เห๑ล๑ียอะร๑าว อะร๑าห๑มิโกะช๑ลบป๑ล๑อน
 อะน๑าวท๑ตะ๑โกะป๑เริ๑ะป๑ล๑อน
 ช๑บ๑าป๑อยเห๑ว๑ีย เก๑อะเห๑ล๑ียอะร๑าวอะร๑าโกะ
 อ๑อด ห๑มิโกะเห๑มิน๑ตะ๑โกะค๑อยช๑ลบ อ๑อ
 ท๑เ๑น๑ะโกะพ๑อเป๑ล๑ียะค๑อยละ๑โกะค๑อย
 ละ๑เน๑ะ เ๑ก๑าร๑ัดโกะค๑อน๑เน๑ะ
 ค๑อน๑เน๑ะเ๑ก๑ะร๑ัด
 เจ๑ียะก๑าห๑น๑ง๑ตามห๑ร๑ว๑ำห๑ุ๑า๑ค๑เ๑น๑าเห๑ียะ
 เก๑ลิง ก๑อแ๑ค๑ัก๑เก๑ลิง
 ห๑รงค๑ัวเก๑ริ๑บ เจ๑ียะก๑าห๑น๑ง๑ห๑น
 แ๑ค๑ห๑รง เก๑ลิงห๑ะเป๑ียะเห๑ฐ๑ียะค๑อย
 ห๑ร๑ว๑ำห๑ุ๑า๑ค๑ห๑ะแ๑ต๑ม ห๑ะแ๑ต๑มเจ๑ียะเ๑ก๑ะร๑ัด

อยู่ท๑เ๑น๑า๑ค๑าง เ๑เ๑น๑อ๑ก๑อ
 ข๑าเ๑า๑น๑น เ๑น๑น๑เ๑น๑อ๑ก๑อ๑น๑น
 มา๑ก๑ง๑แล๑ว ค๑ิ๑ใจ
 พ๑อ๑ก๑น๑นมา๑ก๑ง
 ๑ก๑น๑นร๑อง๑ให้๑ก๑ับเ๑แม เ๑แมร๑อง๑ให้๑ก๑ับ๑ก๑
 ส๑ลบ ส๑ลบ ส๑ง๑ก๑ิล๑ป๑ั๑ย๑ก๑ี๑ส๑ลบ
 เ๑น๑น๑ก๑ี๑ส๑ลบ อ๑ายพ๑เ๑เค๑ียง
 ร๑า๑ส๑ี๑ท๑น๑น๑ก๑ี๑ส๑ลบ ส๑ลบ๑น๑ห๑ม๑ก
 แ๑วเ๑ล๑ือ๑ห๑อย๑ส๑ง๑น๑น๑เ๑ียง๑ัว๑เค๑ียว
 พ๑อส๑ลบ๑ห๑อย๑ส๑ง๑น๑น๑พ๑น
 น๑ำ๑ห๑อย๑ส๑ง๑น๑น๑พ๑น พ๑น๑แล๑วพ๑น
 อ๑อ พ๑อเ๑ล๑าเ๑ร๑อง๑ร๑าว๑ให้๑เ๑น๑น
 เ๑ล๑าเ๑ร๑อง๑ร๑าวเ๑น๑น๑ส๑ลบ๑ีก
 ๑ห๑อย๑ส๑ง๑น๑น๑พ๑น๑ีก
 ท๑ง๑ส๑อง๑ส๑า๑ม๑น ๑ไ๑เ๑ล๑าเ๑ร๑อง๑ร๑าว๑น๑น๑ห๑ม๑ค
 เ๑น๑น๑ไ๑ค๑ย๑น๑น๑แล๑ว๑ส๑ลบ อ๑อ
 ท๑เ๑น๑น๑เ๑ื่อ๑ห๑าย๑แล๑ว๑ย๑าง๑น๑น๑แล๑ว
 เ๑เ๑น๑น๑ พ๑ระ๑ม๑ห๑าก๑ษ๑ต๑ริ๑ย๑ค๑อน๑น๑
 ค๑อน๑น๑เ๑พ๑ระ๑ม๑ห๑าก๑ษ๑ต๑ริ๑ย๑
 ๑ใช้๑ให้๑พ๑วก๑อ๑มา๑ต๑ย๑เ๑น๑า
 มา ๑ให้๑อ๑อก๑มา
 ๑ก๑ใน๑ป๑ำ ๑ใช้๑ค๑น๑ได้
 อ๑อก (ไป) ๑ก๑ มา๑พ๑บ๑เ๑า๑แล๑ว
 พ๑วก๑อ๑มา๑ต๑ย๑ก๑ร๑า๑บ๑ห๑ูล ก๑ร๑า๑บ๑ห๑ูล
 พ๑ระ๑ม๑ห๑าก๑ษ๑ต๑ริ๑ย๑

ละโกะเอการักเกอะ
 กอเต็งแห่ง เต็งแห่งซังหะเตีย
 เต็งแห่งเหนะกียาคโกะ
 กอเต็งแห่งหลุบจอบเกิงตอย
 อุมานเกอะอะราวอะรา
 ซังหะเตียเหลี่ยทอนอะราวอะราโกะออก
 เก็ดหุนิอะราวเตาะโกะปะตูเหาะออก
 เปรี๊ยะอะราวเล้ตะตุ
 โจนอะราวกอตะตุ ตอยทาปะนา
 ซังหะเตีย ตอยหมอบกอเต็งโกะ
 เหยียะโจนชอย โจนหูกชอยโกะปลอน
 ทาปะนาโตะชะเหนะกียาคเลย
 เหยียะเกอะเหยียะเกาะ
 ปะคังรังเคิง ออกชะโกะ

เมื่อนั้นพระมหากษัตริย์ได้
 ให้รับมา รับสังข์ศิลป์ชัย
 รับพระมเหสีนั้นมา
 ให้รับเข้ามาถึงเมืองแล้ว
 กามขาวกราว
 สังข์ศิลป์ชัยเล่าเรื่องราวทั้งหมด
 เอาคนทั้งหกนั้นตำโทะหมค
 เมียหกคนนั้นได้รับโทษ
 ลูกหกคนนั้นก็ได้รับโทษ แล้วสถาปนา
 สังข์ศิลป์ชัย แล้วมอบเมืองนั้นให้
 ส่วนลูกอา ลูกสาว (ของ) อานั้นเล่า
 สถาปนาเป็นพระมเหสีเลย
 เขาไก่อัน
 ชนกรองเมือง

หน้า 6

นิทานอิงประวัติ

เรื่องประเภทประวัตินี้ มุ่งแสดงหรืออธิบายประวัติที่เกิดขึ้น จะเป็นประวัติของบุคคล สิ่งของ หรือสถานที่ก็ได้ นิทานประเภทนี้รวบรวมไว้ทั้งหมด 4 เรื่อง ดังนี้

6.1 ประวัติสิ่งของ

หีบศพหัดกงกา

หีบสำหรับบรรจุศพที่วัดคงคานี้ แต่เดิมนั้นบรรจุศพอยู่ในเรือที่ซุกไว้ลำหนึ่ง เรือลำนี้ลอยตามน้ำ มาจากต้นแม่น้ำแม่กลอง มาหยุดอยู่หน้าวัดคงคา ท่านเจ้าอาวาสจึงเกณฑ์ชาวบ้านช่วยกันฉุดลากเรือ ลำนี้เข้าฝั่ง จึงได้หีบบรรจุศพใบนี้ไว้ แต่ไม่มีศพอยู่ในหีบ ส่วนเรือนั้นยังอยู่ในสภาพเป็นเรือโกสน ของชุดแต่งใหม่จึงใช้ถาวรไค สิทธิ ในการเป็นเจ้าของเรือนั้น หมุ่ยบานเพ็ญวัดเป็นผู้ได้ไป เพราะ สมภารวัดให้ชักเย่อกัน หมุ่ยบานเพ็ญวัดชนะในครั้งนั้นจึงมีสิทธิเป็นเจ้าของ เรือดังกล่าวแล้ว

ลักษณะเด่นของเรื่องนี้คือ ผู้เล่าแสดงประวัติของหีบสำหรับบรรจุศพใบนี้ และแสดงถึงความ เด็ดเดี่ยวกล้าหาญในการตัดสินปัญหา

อะลาบอกเพงคา

นายเรื้อชะ ขุนประเสริฐ

1 กรกฎาคม 2521

อะลาบอกเพงคา

หีบศพหัดกงกา

อะลาเนาะเถลิงเนาะลอยเถลิง ชุนก
อะโนคปี เกิดหน้า (หุ) และ เปี้ยลือกอเลหุเกก
เรื้อชะขอ เปี้ยลือกเถลิงเนาะ กอ หุ เกอะ
อะลาเนาะ หุ เกอะ จั๊นเปี้ยลือกเนาะระ

หีบนี้กับเรืออีลอยมา จาก
ต้นแม่น้ำ เอาที่ (ไม่) ถูก วัดไหนก็ไม่เอา
ไว้ วัดไหนเรือนี้ก็ไม่จอด
หีบนี้ไม่หยุด ถึงวัดกลางนี้แล้ว

หีบสำหรับบรรจุศพใบนี้ ปัจจุบันยังอยู่ที่วัดคงคาราม ใช้บรรจุศพพระภิกษุท่านนี้ เป็นหีบ ศพทรงรามัญ

เป็นเกลึงโกะอีเตอะ อะลาโกะเลเตอะ
 เหนะก๊ากโหนกโกะ เหญยะเจียะก ากอ
 หะกเนาะฉัหะเจียหะปูลอยแห่ง
 จอมเณะคองฉั หะคองหญียะหะกะ
 กัก อะซามเฝียโกะ อะลาโกะเจ้าโหล
 เกลึงโกะหญียะเกลึงโกตอน โกลนเกลึงโกะ
 คอยเหวียบรอย กานหลี่ยะทาวเฝีย
 กากานชะมอเพียเนาะโกะ เหญยะแคะ
 เหญยะเก็ด อัวแคะอัวเก็ด ก๊ากโหนกโกะ
 ชอหะแคะ กงคองชาวหญียะเกะกานลอ
 เหนียะกานโกะเกอะ เลยจี่หุค้อยท์
 เหญยะเกะ คองชาวคอย กานทาว เพีย
 เหญยะเพียะเลยหญียะเกอะนาชะโกะ
 (สุรียา) อะลาบอ กะเลึงหุ้มเาะก่าฮ
 (เรียะ) แกะหุ
 (สุรียา) หุ้มเฝียะ
 (เรียะ) กอะลาหุมาเฝียะหุ้มชะ
 กะลาเกลึงกะเกลึง
 (สุรียา) เกลึงโกะยัง ยัง ยังหุคอย
 แนม ยังโกลนหุคอยแนม เกลึง
 (เรียะ) แคะโคะอ-เป้ม เป็นโละ
 เป็นโกลนมา อะเป้ม

เรือโกลนนี้จอด โลงนั้นก็หุค
 สมภรณ์ เขาใช้ให้
 ชาวบ้านขายลากเข้ามา
 ถึงท่าแล้วช่วย เอาขึ้นกัน
 ไวโน บริเวณวักนั้น หีบขึ้นเก็บไว้
 เรือนั้นเขามาทำ ทำเรือนั้น
 เสรีจเรียบรอย หมู่บ้านเหนียวัก
 กับหมู่บ้านไก่อ้นั้น เขาว่า
 เขาเอา เราว่าเราเอา สมภรณ์
 คิดไม่ถูก ให้ชักเยอกันหมู่บ้านไผ
 ชนะหมู่บ้านนั้นได้ เลยลงสู้กัน
 คอยกัน รักเยอแล้ว หมู่บ้านเหนียวัก
 เขาชนะเลยเขาได้ไปเท่านั้น
 (สุรียา) หีสพ นามี่ศพ้างใหม่
 (เรียะ) มันไม่มี
 (สุรียา) ไม่มีศพ
 (เรียะ) ในหีบศพไม่มีศพมีเก
 หีบมากับเรือ
 (สุรียา) เรือนั้นยัง ยัง ยังไปเสรีจ
 เลย ยังทำไม่เสรีจเลย เรือ
 (เรียะ) มันเป็นโกลน เป็นโละ
 เป็นโกลนมา เป็นโกลน

6.2 ประวัตีพระโพธิสัตว์

สิงเหือก

นิทานเรื่องนี้กล่าวถึง พระพุทธองค์เมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็นสิงเหือก วันหนึ่งพบ นายพรานผู้หนึ่งตกลงไปในเหว สิงเหือกจึงลงไปช่วยนายพรานขึ้นมาจากเหวด้วยความเหนื่อย สิงเหือกจึงหลับไป เพราะไม่มีอาหารไปให้เมียและลูกนายพรานคิดฆ่าสิงเหือก จึงเอาคันธนู ที่ถูกค้างจุ่มลงเหือก สิงเหือกจึงหนีขึ้นไปบนต้นไม้ นายพรานผู้นั้นไม่สามารถกลับบ้านได้ เพราะจำทางไม่ถนัดถึงเหือกเกิดความสงสารจึงรับอาสาพนายพรานไปส่ง โดยให้นายพรานเดินตามรอยเลือดของสิงเหือกที่ไหลออกจากจุ่มไป ในที่สุดนายพรานจึงสามารถกลับถึงบ้านได้ เมื่อสิงเหือกยกยไปแล้วจึงเสวยพระชาติเป็นพระพุทธองค์ คราวเสด็จขึ้นไปโปรดพระมารดา ณ ทิวคังส์ ทางที่เสด็จลงมาเป็นมรรโกเพชรทั้งนี้เพราะอานิสงส์ครั้งที่แปดสิงเหือกนำพนายพราน คอยรอยเลือด อานิสงส์นั้นจึงส่งผลมาถึงพระชาติ ที่เป็นพระพุทธองค์

ลักษณะเด่นของเรื่องนี้คือ ผู้เล่า เน้นถึงบารมีที่พระพุทธองค์ได้สร้างมา และเรื่องนี้เป็นแก่นสำคัญของเรื่องการกัณฑ์การ เทโวที่บางที่บางท้องถิ่นยังปฏิบัติกันอยู่

นอยหะทาน

นายเลี่ยม กงวารี

7 มิถุนายน 2521

นอยหะทาน

เห็บกิ้งจอกกัดโยย ละโทะ
นอยหะทานโทะ หนุมเหลี่ยะเห็บเยะหวั
หะตามจีคักก เสอะ หะตามจี
เสอะกอย เหะหมงอะคักกอะเสอะ

สิงเหือก

พระโพธิสัตว์ของเขา ครั้งเสวยพระชาติเป็น
สิงเหือกนั้น มีพรานปากนหนึ่ง
ตกลงไปในเหว ครั้นตกลงไปใน
เหวแล้ว ร้องอยู่ในเหว

กอเหฺนึยะโกะฉั อะเหฺวอะหฺมฺเล
เหฺนึเกิฮฺออทวยโกะนอยกะหน
เหฺนึนแคะคอย เหฺนึยะโกะหฺมฺคิก
กะรฺนโกะระ

นอยกะหนโกะ ชะละเหฺลอบเหฺนึม
จึฉา จึฉาคอย หยักกะคณ
เหฺลึยะเหฺนึยะโกะ อฺฐาหะเหฺนึม
คณเกฉิง หฺนุเสอะโกะจอยปานเสอะโกะ
อวกโถคก กงควย หะเหฺลึยะ
โหลเหฺลึยะเหฺนึยะโกะควย
หฺนุคคก กอเกเกฉิ เตฉิ เตฉิ
เหฺลอบเฮฉินฉาระ เฮฉินฉาโกะ
เหฺลึยะเหฺนึยะโกะปฺลวน คณเกอะ
โกะคอย ชิก เอ ฉัคณเกอะ
เฮอะคอย ฉักะเลียงจึฉายอหฺ
คอยคณฉั ะหฺนุเกอะนา เกอะอะฮฺอย
โกะนจากเออะเจียะโกะ เกอะปฺระอะรัง
โกะนจาก ฉัเนาะเกอะ เกอะหฺ
คณอะคค อีเนาะ ปฺระปฺระหะโกะระ
นอยกะหนแอะโกะ เตฉิเฮฉิ
เกฉคณนฉะเนาะระ อะนากอโกะ
เบรียะเจียะ ชยฺฉยฺฉักโกะควย
เหฺลึยะเหฺนึยะโกะเจอะ
เบ็งนอยโกะ เบ็งแคะคณหฺนุ
นอยโกะอะกคจจค หะฉักเตีย

ให้คนนั้นร่วบ ร้องอยู่คั้งนั้น
โพธิสักร์เสวยพระชาติเป็นลิงเผือก
ไถ่กินแล้ว ค่ายความเมตตา
กรุณาใน

ลิงเผือกนั้น สละชีวิต
ลงไป ลงไปแล้ว อับขัณ
นายพรานนั้น อุตสาห์กลาน
ขึ้นมา จากเหวนั้นถึงปากเหวนั้น
หมกแรงเหนื่อย เหนื่อยแล้ว วาง
ไว้นายพรานนั้นแล้ว
ฤทธิ์เหนื่อย ก็เลยนอน นอน นอน
แผลวหลับไปแล้ว หลับไปนั้น
พรานนั้นเล่า ขึ้นได้
จากนั้นแล้ว คิด เอ เราขึ้นได้
นี้แล้ว เรากลับถึงบ้าน
แล้วเนื้อเราก็มิได้ไป ให้น้ำตา
ตูกเต่าไค้กินนั้น ไค้ไปฝากตูกเขีย
ตูกเต่า เรานี้ไค้ ไค้
เนื้อที่ไหน ที่นี้ อยะชาอย่างนั้นเลย
ลิงเผือกนั้น นอนหลับ
เขาเบียดลิงนี้เออะ เขาไปให้ตูก
เมียกิน คิดคั้งนั้นแล้ว
พราน (นั้น) ไค้กันเชนุ
ก็ลิงนั้น ตีตูกก้างมูก
ลิงนั้นตกใจ กระโกทไ้

๓ โกะเล่เห่เห่ซ้อคโกะเลหะลักฮา
 นอมชุ ๓ โกะหะรูอาเล่
 แกะเบ็งโหดอจุมุโกะ ๓ โกะ
 โกะหะรูอาเล่ ๓ หะจุ ๓ เหลียะเห่เห่
 เกอะแะกฮา ๓ โกะโละโกะ
 แปก แปกฮา ๓ เหนะออกเกุริบ
 ๓ ออกเกุริบระเอยระโกะ ๓ เหลียะเห่เห่
 โกะหะลักเกุริบฮา ๓ จอ ๓ กุาน
 เเคิง โกะนอยสุกานเกอะอะเลียง
 อะเลียง ๓ เหลียะเห่เห่โกะ
 เกอะอะเลียงฮา ๓ ออ ๓ ออกระ
 ๓ หะริงชะโกะระ ๓ หะริงชะคามเกอะ
 ๓ หะระกะรวากุลงกอก ๓ เหลียะเห่เห่
 ๓ เหลียะกอะโละโกะ
 กาละโกะคอบละ
 ๓ เหมะหมะกะปอนกุยาคกุว ๓ กาละเกอะ
 ๓ โหระกุนหะเลียะคาว เเคิงพอ
 ๓ กาวเห่เห่โเคินเห่โกะ ๓ กาละจิหุพอโกะ
 ๓ เกอะอะแนนเห่เห่ ๓ เหมะ ๓ เหมะ
 ๓ เกอะอะจอกอะแนนโกะ ๓ เหมะ ๓ พัก
 ๓ กาวชอโกะระ ๓ เกอะอะแนนเห่เห่ ๓ เหมะ ๓ โกะ
 (นายแถม) ๓ เพราะเกอะเห่เห่
 ๓ เกอะอะแนนเห่เห่ ๓ เหมะ ๓ โกะ
 ๓ อะแนนทอ ๓ อะแนนชวนเห่เห่
 ๓ หุ

๓ กังนั้นพระโพธิสัตว์นั้นกระโดดไป (บน)
 ๓ ต้นไม้ ๓ เลื่อนขึ้นไหลไป
 ๓ มันก็ไต่ที่จุมุกัน ๓ เลื่อนคานุก
 ๓ ขึ้นไหลไป ๓ ไหล ๓ พรวน
 ๓ ไต่ตามไป (ตาม) ๓ รก ๓ เลื่อนขึ้น
 ๓ ตาม ๓ ตามไป ๓ จนสุดป่า
 ๓ สุดป่าแล้วกันั้น ๓ พรวน
 ๓ นั้นผ่านป่าไป ๓ ถึง ๓ พรวน
 ๓ เมือง ๓ นั้นลง ๓ เมื่อจ้งไก้กลับ
 ๓ กลับ ๓ พรวนนั้น
 ๓ ไต่กลับไปบ้าน ๓ เพศ
 ๓ อานิสงส์นั้นแล้ว ๓ อานิสงส์ไก้
 ๓ ขึ้นทางให้พรวน
 ๓ ๓ กอบรอบหุดเลื่อนนั้น
 ๓ กาลกรังนั้น
 ๓ พระผู้มีพระภาคเจ้า ๓ กรังเมื่อได้
 ๓ ไต่ไปรคพระมารคบนสวรรค์
 ๓ ขึ้นคาลังนั้น ๓ กรังเสด็จลงมา
 ๓ ไต่บันไดเพชร ๓ เขา
 ๓ ไต่ลงตามบันไดนั้น ๓ เขาไต่บุญ
 ๓ กุศลนั้น ๓ ไต่บันไดเพชรนั้น
 (นายแถม) ๓ เพราะว่าเขา
 ๓ ไต่บันไดเพชรนั้น
 ๓ บันไดทอง ๓ บันไดเงินเขา
 ๓ ไต่ลง

(นายเลี่ยม) เหญียะหุ
 เหญียะวี่อะแนนเหญียะเหนิค
 อะแนนเหญียะเหนิคโกะ
 บะระมอยเหญียะเกอะปะดองโหล
 จันเหญียะโกะ
 กวยละเหญียะอะแนนอะโนะ
 อะแนนป๋อยโกะ เหญียะ
 อะแนนชดโกะเปริ่มจี
 อะแนนทอโกะฉินจี กวยเหญียะ
 เหญียะจั้งแนน บะระมอย
 เหญียะเกอะวะแนนเหญียะเหนิค
 อะแนนโ

(นายเลี่ยม) เขาไม่ลง
 เขาจงบันโคเพชร
 บันโคเพชรนั้น
 บารมีเขาไคส่งไว้
 (ก๊วย) เลือกเขานั้น
 แล้วเขาบันโคขึ้น
 บันโคหังสาแน้น มัน
 บันโคเงินนั้นพระพรหมลง
 บันโคทองนั้นพระอินทร์ลง ส่วนเขา
 เขาจงบันโค บารมี
 เขาโคบันโคเพชร
 บันโคกลาง

จบ

โลกธรรมแปด

นิทานเรื่องนี้ กล่าวถึงพราหมณ์คนหนึ่ง มีลูกสาวงามมากชื่อนางมาคัศติยา พราหมณ์พ่
 พระพุทธรูปของกษณะเสกข์ออกบิณฑบาตจึงยกนามมาคัศติยาให้แก่พระพุทธรูป พระพุทธรูปทรงปฏิเสช
 นางมาคัศติยาจึงถูกใจอาชาตและก็จะแยกกันอยู่ตลอดเวลา ภายหลังนางมาคัศติยาได้ไปเป็น
 มเหสีของท้าวอุเทน พระนางมาคัศติยาไถ้จ้างคนให้ไปหาพระพุทธรูปของกษณะเสกข์สืบประการ พระ
 พุทธรูป ทรงวางเฉยเสีย ไม่ให้ตอบ พระอานนท์มหาเถรจึงทูลถามว่า "เพราะเหตุใดพระองค์
 จึงไม่หนีไปอยู่ที่นี่" พระพุทธรูปทรงตรัสว่า "ถ้าหนีไปที่นี่แล้วมีใครไปก่ออีกจะทำอย่างไร"
 พระอานนท์กราบทูลว่า "ถ้าหนีต่อไปอีก" พระพุทธรูปจึงทรงกล่าวกับพระอานนท์ว่า "เหตุเกิด
 ที่โลกให้มนุษย์ไปที่นี่สักเจ็ดวันก็ถึงจะหยุดกันไปเอง" หลังจากนั้นพวกที่รับจ้างจากพระนาง

มาคณฺธิยาภักฺกเลิกลา เรื่องก็สงมฺล

กตฺติและลัษณะเกณฺทไคจากเงี้ยว

1. ผู้เล่านั้นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาและเทิดทูนพระพุทธองค์มาก
2. เน้นให้เห็นถึงสันติวิธีของพระองค์
3. ผู้เล่านั้นถึงกาบสอนของพระพุทธองค์อันเป็นหัวใจของศาสนาในพระพุทธศาสนาว่า

"เหตุเกิดในโลกให้คนสู้กันนั้น" ความนี้จะปรากฏบวรจาริก เย ธมฺมา ว่า

เย ธมฺมา เหตุปฺปรวา เยส เหตุ ภาวโกโต อาห

เตสญฺช โย นิโรธํ จ เหว วาที มหาสมฺโพ ติ

ธรรมทั้งหลายเหล่านี้ มีเหตุเป็นแกนเกิดก่อน พระศากยเจ้าตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และความดับไคแห่งกรรมทั้งหลายเหล่านั้น พระศากยเจ้าตรัสเหตุแห่งธรรมทั้งหลายเหล่านี้และ กาบด้นนี้ พระมหาสมณเจ้ามีลัทธิและความด้นนั้น พระมหาสมณเจ้าปัดลัทธิอย่างนี้ ดังนี้

เหตุก็กะโทะจาม

พระภิกษุฉวน

25 สิงหาคม 2521

เหตุก็กะโทะจาม

โลกธรรมแปด

กยาคกรวั โปยปะระภาวทม
ปะคักกาเฉียเจะวชน กิลละโกะ
ห ลุมอาเฉียวะระ ปะคักกะเก
ปะออกหน ปะเพนียะหมัว
หลุมมะเจียเฉยานกยาคกรวั
กยาคกรวักงกาวพั้งชาเหวียะกะ
ละทอนคาตอย อาปรัคปะเพนียะ

พระพุทธองค์ของเราว่าพรหมอยู่
ที่วัดเซกวัน กรังนั้น
เชิญไปภิกขาจาร ในเมือง
เหตุจาก บุคคลหนึ่ง
เขาในชายาญาพระพุทธเจ้า
พระพุทธเจ้าพร้อมับสาวก
จาริกไปแล้ว ไปโปรกพรหมณ์

ปะราคะปะเห ใยะโกะ ชาติฉยอัยค
 ปะเหใยะโกะตอย เกาะโถกปะเหใยะโกะ
 ปะเหใยะโกะกะล้วยทเกอะโกะข้าวตาปณ
 พอดอกหญ ะระมอย กุยากรัว
 ปะเห ใยะโกะทุกาเกใยะ กุยากรัวตอย
 เจริงสะกัก หุบักกุยากรัวกุยากรัว
 เนาะโกะแกยหุสน ปะเหใยะโกะ
 หุบักกุยากรัว
 ยะบือใยะจวนกั แกย
 โทะบอดโกนเหวาทาว หุบักกะเนาะ
 สะวานโกะเหอะกัโกนหุส หุบัก
 โทะชุยอตอย ตอยหุบักเกอะกัเจ๊ะ
 ทะละเหอะหุบักกอลปอนกุยากรัว
 เกอะเจ๊ะเกอะ ทะละเหอะหุบักกอลปอนกุยากรัว
 ทะละเหอะหุบักกอลปอนกุยากรัวโกะ
 เหอะกัปะเม็ก กอดอกหญกอยทเลอะ
 ปะลุดตอย หุบักกะเหใยะเก๊ะ กอนธา
 กุยากรัวโอะอ้าควน ปะปะ ปะ อ
 ปะฮอดหญกอยทเลอะ ปะลุดตอย
 ออกระ บะเหอะกัปะเม็ก ปะทักอ
 หุบักกะแกยเนาะโกะ ปะอ้าชะ
 หุบักปะเม็กปะกอยทโกรบ
 เหอะกัปะเม็ก ปะเบอะจังก้า
 เหอะกัปะเม็ก อ้าชะชะหลาน
 ชากโกะ อ้าเหใยะจันกัโกะแกะเหใยะ

โประพรหมณ์นั้น ไปถึงบ้าน
 พรหมณ์นั้นแล้ว แสงธรรมให้พรหมณ์นั้น ๆ
 พรหมณ์นั้นสำเร็จโสคาบัน
 พอดอกจาก บารมี พระพุทธรูป
 พรหมณ์นั้นเห็นลูก พระพุทธรูปแล้ว
 นิยมยินดี รูปางพระพุทธรูปเจ้านั้น
 มีสงวาก็สวยงาม บุกกลั่น
 มีลูกสาวอยู่นหนึ่ง
 ชื่อ นาคัตติยา สวย
 เป็นเหมือนลูกเหวาก เขาทั้งหลาย
 จาบ้านนั้นไม่เหมาะสมควรกับลูกสาว เขา
 นั้นกักแล้ว แคว้นมากให้ได (อยู่) ทิน
 (กั) สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า
 ไถยกไท้ พระผู้มีพระภาคเจ้า
 สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น
 ไม่ประสงค์ ให้หมกจากกิเลส
 โประแล้ว ไปมี (กั) รากะ คัมภ
 พระพุทธรูปตรัสชื่อว่า อัยทำ กัย อ
 กัยเหวากกิเลส คัม
 หมดแล้ว นัยไม่ประสงค์ ในที่
 มากุตามเรานั้น อัยว่า
 มีประสงค์ในวัตถุสิ่งของ
 ของที่ชวนเร้นบิยัง แก้วแก้วแก้ว
 (กั) ไบยนี้คือ พุทกัยเหวาก
 กันั้น นางนาคัตติยานั้นมิได้ยิน

แตะคอย แตะหุ้มนั้แตะคอย
 แตะหุ้ยกอดทะละเหมะหนุ่บถอปลอนญ้ากกรวย
 แตะบถกโหลทะเขี่ยตะกะ แถ แตะ
 เทะอะ เกอะโทะโหนกเล่คอยอา
 โทะยะแทะเกอะโทะโหนก เกอะเรอ
 เกอะระ ญ้ากกรว้าทะเลียงจาว
 จอมเผยเวทาวณคอย สะมค
 เปริยจันตีโทะ อาทะล้วยหุ้เกอะโทะ
 สะเหอะญ้ากเอกรัก เหมะหนุ่
 ก้าโลนปง สะมะปัว เหมะกุดาง
 แตะกอดตะทะโหล กอดก้าโลน
 แตะโทะ แตะกอดเหลี่ยกญ้ากกรว้า
 เทะยะสะทะคาโทะชะคัก แตะทะคค
 เจียะโหล ที่เณะกทะญ้ากกรวย
 หุตะเหิม เปริยปากจาวอาปะคัก
 เวียะแถ่ยงเกิงโทะ แตะเจียะก
 แทะงโทะหุ้วแตะเกลิงเหลี่ยก
 ญ้ากกรวย ช้ากอดอหุ้บจันตี
 เหลี่ยกญ้ากกรวย ญ้ากกรวย
 หุเกอะเหียะปะโน้ค หุเกอะแถลเฮาะ
 แตะเหลี่ยกหุ้มทะโทะ จาวอาปูลอน
 ทั้หุอะรวาปูลอนแตะเหลี่ยกปูลอน
 แตะเหลี่ยกหุ้มทะโทะ กอรวา
 หุแถลเฮาะ ระอ้นเกิง
 ปะ ตอกหุ้ญ้ากกรว้าแถงแถ

แล้ว มันไถ่กิน (ถูก) แล้ว
 มันโทะ ทั้กับพระพุทโทะระภาคเจ้า
 ทั้ญ้ากอาซาก มัน มัน
 ไ้ไ้ไ้เป็นโทะ (ก็) แล้วไป
 หากว้า มันไ้ไ้เป็นโทะ ไ้ไ้ไ้
 ทั้ตะ พระพุทของกั้กทั้กัน
 ถึงว้าเทคันแล้ว บาง
 มากั้คณิยานัน ไ้ไปเป็น
 พระมเหสีของพระมหากษัตริย์ มี
 ช้าทาสะบริวารมากนย
 มันเสียบสณไว้ ทั้ช้าทาสะ
 (ของ) มันนั้ มันไ้คั้พระพุทของกั้
 คอยเวียงสิบประการ มันสณ
 เอาไว้ ทั้มันกรันเมื่อระพุทของกั้
 เส็คจออก บิณฑบาตเข้าไปใน
 (ระหว่าง) ชานเมืองนั้ มันไ้
 ไ้บบริวาร (ของ) มันมาก
 พระพุทของกั้ ทั้ไ้ไ้ทางมากั้คณิยา
 คั้พระพุทของกั้ พระพุทของกั้
 ไ้ไ้ไ้โทะเกิง ไ้ไ้ไ้คั้คตอยไ้
 มันคั้คตอยนั้ กัดมันไปอีก
 ทั้หลังว้ามันคั้คกั้
 มันคั้คตอยนั้ ไ้ไ้ไ้
 ไ้ไ้คั้คตอย ไ้ไ้คั้คตอย
 คอยเหอะจากพระพุทของกั้ทรงพรวา

หน้^๑เพียะเหวียะอะเก็ดเตะ
 แคะโตะเกลิงเซ็บตะกะ ปะฮอดเนาะ
 โตะเหว้า^๑เกลิง ระปะระมอย
 บอดมอดกะ โตะอี่^๑เหวียะ^๑เก็ดโตะ
 แคะโตะสะมก^๑หูก^๑หมั
 กุยา^๑ค^๑กรอม^๑โปย^๑โตะ อาชัย
 ระแตก^๑หูก^๑ปะ^๑เก็ด^๑แคะ^๑ ฮำ^๑แคะ
 เก็ด^๑แคะ^๑ระ^๑ หน้^๑กราว^๑ปะ^๑โหล
 สะมก^๑ฮอด^๑เวียะ^๑ หน้^๑กราว^๑
 เหวะ^๑เกะ^๑เกด^๑แคะ^๑ปลวน
 แคะ^๑เหวียะ^๑แห่ง^๑ก^๑ก^๑ก^๑กราว^๑
 แตก^๑โหล^๑หูก^๑ แคะ^๑เหวียะ^๑เกด^๑
 เกะ^๑กลาง^๑ก^๑อ^๑เพียะ^๑เหวียะ^๑
 โตะ^๑กะ^๑น^๑ก^๑อ^๑ย^๑เตะ^๑ แคะ^๑เหวียะ^๑ก^๑หมั
 เหวะ^๑ชะ^๑หลา^๑บ^๑โจะ^๑ฮาด^๑ แคะ^๑เหวียะ^๑ก^๑
 ก^๑ด^๑าง^๑ก^๑ด^๑าง^๑บ^๑า^๑เทอะ^๑น^๑แคะ^๑ฮำ^๑
 ออ^๑ ตะ^๑ละ^๑เหวะ^๑หน้^๑ม^๑ก^๑อ^๑ป^๑น^๑ก^๑กราว^๑
 เก็ง^๑ก^๑อ^๑แคะ^๑เหวียะ^๑ก^๑หมั^๑โตะ^๑ เตีย^๑ฮา^๑เทอะ^๑เล
 เตีย^๑ฮา^๑เนาะ^๑เก็ง^๑อะ^๑เนาะ^๑อะ^๑เนาะ^๑ อ้อ
 กุยา^๑ค^๑กราว^๑โตะ^๑ฮำ^๑ก^๑อ^๑เทวาน^๑เ^๑ เหวะ^๑
 ฮำ^๑น^๑ เตีย^๑วา^๑เก็ง^๑เตะ^๑
 แคะ^๑เหวียะ^๑ก^๑อ^๑เ^๑ระ^๑ปลวน^๑ ปะ^๑ฮาด^๑
 บ^๑า^๑เทวาน^๑ฮำ^๑ เตีย^๑ฮา^๑ปลวน^๑
 แคะ^๑เหวียะ^๑ก^๑อ^๑เ^๑ระ^๑ปลวน^๑
 กุยา^๑ค^๑กราว^๑ ฮำ^๑ก^๑อ^๑เทวาน^๑

จากชาติปางก่อนโน้น
 มัน (เป็น) อาฆาต^๑ก^๑เ^๑บ^๑า^๑ ค^๑ย^๑เห^๑ก^๑น^๑
 (จึง) เป็^๑เว^๑ร^๑มา^๑ กรัง^๑เม^๑อ^๑ม^๑าร^๑มี
 อ^๑น^๑ฮ^๑อ^๑ม^๑กรัง^๑เ^๑น^๑าง^๑บ^๑า^๑จ^๑ี^๑น^๑
 มัน^๑เป็^๑น^๑า^๑ว^๑น^๑อ^๑ย^๑ก^๑น^๑น^๑
 พระพุท^๑ธ^๑อง^๑ก^๑ (ของ) เรา^๑น^๑น^๑ ไป^๑ย^๑ูก^๑
 ทั^๑น^๑อ^๑ย^๑ก^๑น^๑มัน^๑ พุ^๑ท^๑า^๑
 เา^๑มัน^๑แล^๑ ภาย^๑ห^๑ล^๑ง^๑ไ^๑ค^๑า^๑ว^๑ (ซึ่ง)
 ส^๑ก^๑ย^๑ส^๑ถ^๑ฐ^๑า^๑ ภาย^๑ห^๑ล^๑ง^๑
 ไ^๑ม^๑ไ^๑ค^๑เา^๑มัน^๑อ^๑ีก^๑
 มัน^๑โก^๑ร^๑ ฮ^๑อ^๑ย^๑ก^๑น^๑พระพุ^๑ท^๑ธ^๑อง^๑ก^๑
 ย^๑ูก^๑เว^๑ร^๑ว^๑ มัน^๑ค^๑า^๑มา^๑
 ค^๑ย^๑ก^๑น^๑ห^๑ล^๑าย^๑ชา^๑ติ^๑ (แล^๑ว)
 วน^๑จุ^๑ต^๑ชา^๑ติ^๑น^๑น^๑แล^๑ว^๑ มัน^๑ค^๑า^๑อ^๑ย^๑
 ค^๑ย^๑เห^๑ก^๑น^๑ส^๑ป^๑ระ^๑การ^๑ มัน^๑ค^๑
 บ^๑า^๑ก^๑ม^๑า^๑ก^๑พระ^๑า^๑น^๑ท^๑ม^๑หา^๑เ^๑ร^๑ท^๑ูล^๑
 อ^๑อ^๑ ส^๑ม^๑เ^๑ก^๑เ^๑ร^๑พระ^๑ม^๑ี^๑พระ^๑ภ^๑า^๑ก^๑เ^๑า^๑
 ท^๑น^๑ไ^๑ห^๑เา^๑ค^๑า^๑อ^๑ย^๑น^๑เ^๑ ท^๑น^๑ไป^๑เส^๑ีย^๑เ^๑ด^๑ิ^๑
 ท^๑น^๑ไป^๑เส^๑ีย^๑ (ย^๑ัง) เ^๑ื่อ^๑ง^๑น^๑เ^๑น^๑ อ^๑อ^๑
 พระพุ^๑ท^๑ธ^๑อง^๑ก^๑ข^๑ว^๑เ^๑ร^๑า^๑ก^๑ร^๑ส^๑ก^๑ย^๑พระ^๑า^๑น^๑ท^๑ม^๑หา^๑เ^๑ร^๑
 ก^๑ู^๑ร^๑ว^๑า^๑น^๑น^๑ ท^๑น^๑ไป^๑เ^๑ื่อ^๑ง^๑น^๑น^๑
 มัน^๑ค^๑า^๑ท^๑ี^๑น^๑น^๑อ^๑ีก^๑ ฮ^๑า^๑ไป^๑เล^๑ย^๑
 พระ^๑า^๑น^๑ท^๑ม^๑หา^๑เ^๑ร^๑ก^๑ร^๑า^๑ม^๑ท^๑ูล^๑ ท^๑น^๑ไป^๑อ^๑ีก^๑
 มัน^๑ค^๑า^๑ท^๑ี^๑น^๑น^๑อ^๑ีก^๑
 พระพุ^๑ท^๑ธ^๑อง^๑ก^๑ กร^๑ส^๑ก^๑ย^๑พระ^๑า^๑น^๑ท^๑ม^๑หา^๑เ^๑ร^๑

หนึ่งหมอกปอน ชุบอมนิจนา แคมตอบ
 และโอรบโทะอะฉน อ้อมเก็ง
 ชกโทะระกุกกรัวเกะาะโหล
 เหล็วโทะโทะอะจามเนาะโก๊
 บวนระกอยระเพะพะหลุยกปอน กยากกรวย
 โทะเจเอะพะหลุยกพะเน
 ปะกัหลักเนาะโทะแคะหลุยก
 ทะจ่าประกัโทะระ ชกโทะระ
 กุกกรัวเกะาะเหล็วโทะโทะอะจาม
 กอพะพะหลุยกทะเทหุาการ
 เกะะหนีการาง ปะกักละโทะร่า

มี (กับ) บุญ ถิถพิรารณา รุแล้ว
ต้องถือนันทิ อคทา
เหตุนี้แล้ว พระพุทธองค์ทรงสอนไว้
โลกบรรพโลกนั้น
ถึงแนวสามเควพระผู้มีพระภาคเจ้า
นั่นก็หิโชนอยู่ก็
ในทางนี้ก็มี
แปลประการนั้นแล้ว เหตุดังนี้
พระพุทธองค์ทรงแสดงโลกบรรพโลก
ใหม่แยกเทศา
กันทั้งหลาย ในกาลครั้งนั้น

ຈົນ

ថវិកា

ประวัติเรื่องมี กล่าวถึงพระพุทธรูปองค์หนึ่งแถวพระราชพิธีอัฐมาส เมื่อโบราณของพระกษัตริย์
เมืองหนึ่ง เมื่อพระราชมารภาพทรงพระกรรมนั้นมาเจ็ดสิบเจ็ดวัน และประสูติออกทางปากนิค
ธรรมภาวากกพาไป คุณนั้นมีพระชนมายุได้ 2 ปีก็สิ้นพระชนม์ พระบิดาก็เอาศพมาทำ
โลงศพเพื่อศพที่นี้เถา ครั้งนั้นเมื่อโรหิตกหนึ่งบวชเป็นเณร (ซึ่งผู้ชาย) ออกบิณฑบาต เพื่อมีผู้ถวาย
อาหาร เณรองค์นั้นก็สนใจโมทนาว่า ผู้ใดให้ความสุขกับผู้อื่นผู้นั้นก็ได้รับความสุขด้วย ผู้ใดก็ถวายต่อ
ผู้อื่นแล้วก็จะตกแก่ผู้อื่น เช่น มีชายคนหนึ่งใจโง่งเณรพุดจึงขึ้นจึงว่าทำไมเณรจึงพูดเช่นนั้น จึงที่
ใส่บาตให้ฉันแล้ว วันหนึ่งชายนั้นจึงถวายขนมเจ็ดยาพิษให้เณรนั้น โดยหวังจะให้เณรนั้นตาย
เณร เมื่อกลับถึงวัดก็นำขนมแค้นนั้นไปถวายอาจารย์ อาจารย์ใจเขมมแล้วก็ไม่ฉันอีกเพราะขนม
มีเพียงแผ่นเดียว จึงให้ลูกศิษย์กิน ลูกศิษย์กินขนมแล้วก็ตาย ต่อมาจึงทราบว่าการที่ตายก็

ก็ดูกายของนายคนที่เขาพนมเจือยาพิณถวายพระแม่เอง

ลักษณะและจุดเด่นของเรื่อง

1. ทางฝั่งพระพุทธรูปองค์เดียวพระชาติเป็นสุรสา ก็ก่อเนกนิคกับสามัญมหัวไป
2. แสดงให้เห็นถึงผลกระทบ ผู้ก่อสร้างกรรมใดไว้ผลกรรมนั้นจะกลับมาสนองตัวเอง

ชกนุหริยะมา

นายแถม จักกาย

7 มิถุนายน 2521

ข้าวนุหริยะมา

สุรสา

ปะคัลลอกอญุ่เตเียะจัก เเียะเหวียะโตะชาวัต ในพระชาติ กรังเป็นสุ
 เหริยะมา กอจะเหมิยะหุ่กะปอนญักกรวั
 โปย กะตอโตะหุ่เหมิยะเหวียะ จุม
 ชาวัตเหวียะชา กะตอโตะโกแอะระวัถ
 อะชณ กิเเะญะญักโกะเถอะโกะปอน
 กอจะ เอะหุ่ญะเวียกอะจะสะงอญักโกะ
 ปะตวนปะกอนณณิ ปะตวนมะกอนณณิ
 โกะหะเหวียะเจียะกอะเอะระวัโกะ กาละ
 เนาะโยยกนนิคะกะกอนปะคัล
 กุลาโกะกนเเียะโปยะ เอะระวัโกะเหมิยะ
 อากอเค็กกำโจเเาะโกะ กอนเเะงหุ่
 หุ่ปะราปะกอนณณิกอเเะญะญักโกะ
 หุ่ญะจาบกาละโหริช้อโปยเเาะโกะ
 ปะกอนณณิ ชรวมกโกะ เหมิยะ
 ปะกอนณณิกะจิกปีกาวหะจิกตะงัว โปยช้อ

รสา สมเเะพระญี่พระภาค
 ของเรา - เเะเวพระชาติชาติหนึ่ง ชื่อ
 สุรสา เกิดเป็นลูกกษัตริย์องค์ที่
 ห้า อันว่าพระราชาณั้นได้พระโอรสสี่พระองค์
 แล้ว ได้ญี่กับพระราชสวามี
 ถิ่นปฐินธิ ถิ่นปฐินธิ
 บั๊ญได้กราบหลั้พระมหากษัตริย์ทรงทราบ เวลา
 นั้เข้าเเาะเเะงเกิดขึ้นใน
 กรรขัฟเจ้าแล้ว พระมหากษัตริย์นั้ได้ฟังดังนั้น
 ตรัสกับนางเเะงทั้งหลายนั้น ให้ปรานีนิค
 รักษากรรมพระมอหิสนั้น
 ญี่ไปจนถึงเวลาพระโพธิสัตว์เรานั้น
 ถิ่นก่าเนก ชรวมกนั้น เขา
 ปฐินธิเเะเคื่อนเเะวัน โพธิสัตว์

โปย ปุณณชชถิ เจาะปิตาว์
 เจาะงัว เกอะปะละอะเก็นอะกาการะ
 อะโผอิ้ออกโปย กุละโกโหม
 กะเฝะโกะเกะกะต่อโตะอะน เกย
 ชะละเก็งโกะหมิโกะ หุเกอะแต่กบง
 กะเยะการากำห้วงแต่โกะ เจาะ
 แต่กะกะพาเ และเอะแต่กะ หะเอะ
 แต่กตอย เด็กำโณโกะเก็ดหุยาด
 วัเยะ อะเยะกะทะหะหมิวิลิบ
 เกดิงรองอะเอะโกะ ชะหมิเกียดเอนหุ
 แกม โปยเอะโกะชะละคง สะคงเกาะ
 โกะ กอยโกนเค็ดสะวะเอะโกะ จะอาหุ
 เหาะหุยาดโกะ จอเซอทะสะโมคปะคั
 กะหุยาดโกะ โตะ อา สะโมคเฎาะ
 โกะสะโมคเฎาะโกะคอย เกดิง
 ปะก้อมแต่เยะอะเยะเจะกะเกะหุยาดโกะ
 ชะเยะกะหุยาดโกะหะปะระจะหุยง หุยง
 อะจะเพียกเกอะบาอะกา คอยทีเณะ
 โทงักโกะปะกะทะจอก ปะกะทะจอก
 คอย เอะกรักโกะ โทงโละปะกะทะจอก
 คอย เอะกรักโกะเจะกะเก็ดกำโตะโกะ
 เก็ดแก่งหอกเกดิงปะกะลาหอก คอยเกอะ
 จองเะโผดิ สวก ละตะละปะระนอบ
 เยะปะหุ ชำวักหะเยะชาโกะ คอยกะคั
 กะโกะหะปะระวาอิหุวั ปะ

เรา ถือกำเนิด สืบเคื่อน
 สืบวัน ไฉนก็เวลำเวลาการ
 พระโพธิสัตว์เราตลอดการกรรมมารดา
 ได้เกิดมเบง แล้ว
 กลอดอกมาเป็นคน ไม่ได้ออกออกมาอย่าง
 กับเขาทั้งหลายกลอดนั้น ก็
 กลอดทางปาก อาเจียนออกมา อาเจียน
 ออกมาแล้ว บรรดาข้าพเจ้าทั้งหลายเขา
 ก็ก็ สะอาดบริสุทธิ์
 มารองอาเจียนนั้น แต่พระมเหสีนั้นไม่
 ทราบ เรานั้นในไกลตลอดทางลำกอนั้น
 นั้น แล้วดูน้องเหล่านั้น จะไปล้าง
 เจียซึ่งเอนั้น พอเห็นดุกเด็กใน
 มานั้น เป็นข้า เด็กชาย
 เป็นเด็กชายนั้นแล้ว มา
 กราบทูลให้พระมเหสีนั้น
 พระมเหสีนั้นเลี้ยงไว้ อยู
 ไปจนอายุได้สองขวบ แล้วให้
 เก้าถึงที่ตาย ถึงที่ตาย
 แล้ว พระมหากษัตริย์นั้น ลูกนั้นถึงที่ตาย
 แล้ว พระมหากษัตริย์นั้นใช้โหราจารย์บริวารนั้น
 นำเอาทองกำมาทำโลงทอง แล้วได้
 เสาศพพระโพธิสัตว์ ผู้มีอายุ
 ชื่อ สุรสาณ แล้วใน
 กลานั้นมีโรหิตหนึ่งคน นวธเป็น

เหลือจะหุมาก โทะกะอะชา เวอ อะชาโทะ
 หุกะอะชาเปรียปาก กอจะหุมาก
 โทะ จาเปรียปาก กออะชาโทะเจียะ
 วาอะชา กออะชาโทะกอยติ กาละ
 จาเปรียปากโทะ หุโกโยจุเปรียปากกอย
 เหมะเจียะเทีย เหมะเจียะเห่นอก
 เหมะโทะ หุโกโย เกอะกอยเจียะ
 เกอะกอย หุโกโยเกอะเกะเจียะเกอะ
 กอยติ โทะกอยเจะกาว์ หุโกโยกอย
 กะซักกอยเจียะกอย กะซักโทะกอยเจียะกาว์
 กอยเจียะเกอะ เกอะ กะซักเปรียปาก
 โทะ กอยกาว์ ออ เหละหุมาก
 เนาะ วุคเปรียปากกอยเจียะระ คอยติ
 เหมะเกอะกะหะอะหะระเนาะเนาะ
 ปะปะอะโทะระ โปโยโกณกานจุจิก
 กอยกอยเหละหุมากเนาะเจียะกอยกอย
 เกอะ กอย เหละหุมากโทะ เกอะโทะ
 กะอะชาโทะหุโกโย โทณเพอะหะหะ
 หุโกโยเปรียปากกอยจิกกอยเกอะโทะระ
 โทณเพอะหะโทะระ หุโกโยอะชากะ กอย
 เกอะเกอะหุโกโย จาอะเปรียปาก
 มะหะโกโทะ โทณกานจุจิกกอย จุค
 อะเปียงกอยเหละหุมากโทะ เหละหุมาก
 เกอะเกอะกานหุโกโยอะเกอะโทะ กอยกอย
 เปิงโทะ อะกอยกอยอะชา กายาหุโกโย

ชี เป็นกษัตริย์ เออ อารยณ์
 ไม่โกณเพอะหะ แล้วอากาย
 นั้น บิดาพา ให้อารยณ์
 กลับไปหาอารยณ์ ให้อารยณ์นั้นแล้ว ครั้งไป
 บิดาพานั้น ผู้ใดใส่มากรแล้ว
 โทณ โทณให้
 เขานั้น ผู้ใด กิดร้ายกับเขา
 กิดร้ายกับ ผู้ใดกิดร้ายเขาได้
 แล้วละก็ เณคองไกรบ ผู้ใดได้
 ความสุขกับเขาแล้ว ความสุขนั้นได้กับตัวเอง
 แล้วผู้ใด กอของการไกรบ
 นั้น โทณนั้น ออ ชี
 นี้ ไสมากรให้แล้ว แล้วก็
 เขาได้พูดอย่างนี้ทำไปไม่ว
 อย่างทำอย่างนั้นเลย เราคำขมนิสัยาภิ
 แล้วให้ชีนั้น เพื่อให้กาย
 เกีย แล้ว ชีนั้น ได้
 ลูกกษัตริย์อารยณ์นั้นคนหนึ่ง ลูกของกน
 ที่ให้ใส่มากรใส่ยาวิมได้กายเจียนั้น
 ลูกกษัตริย์นั้นแล้ว อยู่กับอารยณ์ด้วย แล้ว
 ถึงกาลวันหนึ่ง ไปบิดาพา
 นั้น ทำขมนิสัยาภิแล้ว ได้ใน
 มาตราให้ชีนั้น ชี (นั้น)
 ได้ไปขมนิสัยาภิแล้ว แล้วให้
 ชีนั้น ประเทให้อารยณ์ ขมนิสัย

อะเกาะเกาะอัฐเจียระ อะอะกัณ
 อาทา อัสโกะ ที่เนาะอาทาโกะอ่า
 ออ กานหมัอะกะเจิน อัฐเจีย
 ก่า อักกอะอัฐเจียะ อักกอะอัฐ
 เจียะอัฐ กะกออะเจียะ เทละหุมาค
 กอเลหุเจียะ อาทาโกเลหุเจีย กะ
 โกะเจียะ กะโกะโกะโกะโกะโกะ
 โทเพียะวุกเปริยปากกานโกะระ
 กอຍกานโกะเจียะอะกะกอยชอก โทญาก
 โกะชอก ชอกคาวะหะเจียเจีย
 แห่งปะปาอะโกะ แห่งปะปาโกะแตก
 เกลิงอ่า ขากโกะอะลลชอกราว หุพม
 เจ อะอะแห่งกานหมัอะอะอะโกะ
 เทละหุมาคอะแห่งกานหมัอะอะอะ
 โกะกอยเกลิงกอยอัฐ อักกอะอัฐเจียะ
 อักก อักกโกะอัฐเจียะ อะอะโกะอ่า
 ขากโกะ เจียะอะกะโกะกอยโกะหุมาคอะ
 ชอกอา ที่เนาะเทละหุมาคคิกอา ออ
 กะอะอะหุมาคอะอะอ่า เกอะอะกอยเจียะ
 อะกะกอยเจียกาวท์ กออะอัฐกอยเจียะอะ
 กอยเกิ เกอะกอยเจียะกาวท์ อีเญาะอัฐชิต
 เกอะอะอะหุมาค อะอะอะอะอะอะอะอะ
 เญาะโกะอะอะอะอะอะอะอะอะอะอะอะ
 โกะอะอะอะอะอะอะอะอะอะอะอะ
 เญาะโกะอะอะอะอะอะอะอะอะอะอะอะ
 ขากโกะอะอะอะอะ อะอะอะอะ อะอะ
 อะกะกอยเจียะกาวท์ กออะอัฐกอยเจียะอะ
 กอยเจียะกาวท์

แฉ่นนี้เราไม่ฉันละ เราประเพณีให้
 อาจารย์ ว่าคังนั้น ที่อาจารย์เห็นว่า
 ออ ขนมนั้นเคี้ยวเท่านั้น เราไม่ฉัน
 บ้าง เราให้กินของเรากิน เราให้กินเรา
 กินเด็ก กินนั้นมันกิน อี
 ก็ไม่ฉัน อาจารย์ก็ไมฉัน กิน
 นั้นกิน กินนั้นมันลูกโกรเลา
 ลูกคนๆไ้สมากรักขมนั้นแล้ว
 แล้วขนมนั้นกินถูกแล้วกาย ก็กิน
 นั้นกาย กายไปแล้วไปบอกให้
 แม่พวของนั้นนั้น แม่พวเห็นออก
 มาพูด เป็นอย่างไรถึงกาย ไม่รู้
 นา ไ้ขบมมาแฉ่นพืงนั้น
 อีไ้โกะมาชั่งนั้น
 นั้นแล้วนำมาให้เรา เราก็กิน
 แล้วเรา เราไ้ลูกศิษย์เรากิน อาจารย์พูด
 คังนั้น กินถูกนั้นแล้ว เด็กไ้
 กายไป ที่นั้นนั้นคิดไป ออ
 กรังอีไ้พูด ให้ทุกชั้นหา
 ถูกกับเรา ให้วางคัมเขาคอยว่า
 แล้ว ย่อมไ้คัมตัวเอง ที่เรากิน
 ร้ายกับอี เราจะฆ่าอีเสีย
 นี่เป็นโทษสืบประการมันไ้คัมตัวเราเอง
 นั้นแล้วเราไ้ขมนให้กิน
 ลูกเราหรือคัมคัม กออะอะนั้น เท
 คังนั้นแล้ว มาขนาดนั้น คิกร้ายกับเรา
 ถูกกับเรา (เอ) ให้ความสุขกับเขาไ้
 กับเราเอง

วรรณกรรมไทยรามัญ คำบลคลองตากต รวบรวมได้ทั้งหมด 48 เรื่อง และได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับวรรณกรรมจากท้องถิ่นอื่นที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ดังนี้คือ เปรียบเทียบกับวรรณกรรมจากบ้านโน จังหวัดชลบุรี¹ วรรณกรรมไทยรามัญ จังหวัดสมุทรปราการ² วรรณกรรมไทยลื้อ จังหวัดเชียงราย³ และนิทานชาวบ้าน⁴ ซึ่งได้รวบรวมมาจากภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ปรากฏว่ามีวรรณกรรมไทยรามัญ 12 เรื่อง ที่มีเนื้อเรื่องตรงกับวรรณกรรมในท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นประเภตินิยาย 5 เรื่อง นิทานทรงเครื่อง 3 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 2 เรื่อง และนิทาน 2 เรื่อง ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตาราง 3 แสดงวรรณกรรมไทยรามัญ คลองตากตที่ซ้ำกับวรรณกรรมในท้องถิ่นอื่น

วรรณกรรมไทยรามัญ จังหวัดชลบุรี	วรรณกรรม จากบ้านโน จ. ชลบุรี	วรรณกรรม ไทยลื้อ จ. เชียงราย	วรรณกรรม ไทยรามัญ จ. สมุทรปราการ	วรรณกรรม จากภาคต่าง ๆ
1. พรานสุรา (นิยาย)		ประวัติเหล่า การกินเหล่า ตัวหนังสือ		
2. พระพิฆเนศวร (นิยาย)				
3. เจดีย์เมืองร่างกุ้ง (นิยาย)			เจดีย์ระเวดากอง	

¹กิ่งแก้ว อติฉกร วรรณกรรมจากบ้านโน จังหวัดชลบุรี 444 หน้า

²รำนานู รอดเหตุภัย วรรณกรรมไทยลื้อ จังหวัดเชียงราย 363 หน้า

³จันทร์ศรี สุปัญญากร วรรณกรรมไทยรามัญจากคำบลทรงคนอง จังหวัดสมุทรปราการ 265 หน้า

⁴กรมศิลปากร นิทานชาวบ้าน ภาค 1 - ภาค 4 731 หน้า

ตาราง 3 (ต่อ)

วรรณกรรมไทยรามัญ จังหวัดราชบุรี	วรรณกรรม จากบ้านใน จ. ชลบุรี	วรรณกรรม ไทยลื้อ จ. เชียงราย	วรรณกรรม ไทยรามัญ จ. สมุทรปราการ	วรรณกรรม จากภาคต่าง ๆ
4. การปล่อยปลาเป็น อภัยทาน (นิยาย)	ประวัติการ ปล่อยปลา		ประวัติการ ปล่อยปลา	
5. ประเพณีสงกรานต์ (นิยาย)			ประวัติดสงกรานต์	
6. ชาละวัน (นิทานทรงเครื่อง)	ไกรทอง		บางหมื่น	
7. พระสุชน (นิทานทรงเครื่อง)	พระสุชน			
8. สังข์ศิลป์ชัย (นิทานทรงเครื่อง)		หงส์หิน		
9. ลั่นคานสนับ (นิทานเรื่องสัตว์)	นางแมวป่า			
10. นกเป็ดน้ำกับเต่า (นิทานเรื่องสัตว์)	เต่ากับหงส์			
11. นกยูงทอง (นิทานคติ)				โลภมากลาภหาย
12. คุณของความกตัญญู กตเวที (นิทานคติ)				มนุษย์ลืมคุณ

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมไทยรามัญตำบลคลองตากคต ที่ซ้ำกับถิ่นอื่นมากที่สุดคือ วรรณกรรมจากจังหวัดชลบุรี ซ้ำกัน 5 เรื่อง รองลงมาได้แก่ วรรณกรรมจากจังหวัดสมุทรปราการ ซ้ำกัน 4 เรื่อง สาเหตุที่ซ้ำกันอาจเป็นเพราะอยู่ในภาคกลางด้วยกัน มีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด เนื้อเรื่องของวรรณกรรมใกล้เคียงกันและเป็นที่น่าสังเกตว่า วรรณกรรมไทยรามัญคลองตากคตกับวรรณกรรมไทยรามัญจากตำบลทรงคนอง มีเนื้อเรื่องที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการปล่อยปลา และประเพณีเจดีย์ชะเวดากอง การที่มีเรื่องซ้ำกันเกี่ยวกับเรื่องของประเพณีและประเพณีเป็น การแสดงให้เห็นถึงความเชื่อและอุปนิสัยของชาวรามัญ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา ซึ่งชาวรามัญมีความศรัทธามาก ชาวรามัญถือว่าการทำบุญและให้ทานเป็นสิ่งที่ดี การให้อภัยชีวิตหรือการให้ทานชีวิตผู้อื่นเป็นเรื่องที่ชาวพุทธควรปฏิบัติ ตลอดจนความศรัทธาที่มีต่อองค์พระเจดีย์ชะเวดากอง ๓ เมืองร่างกุ้ง ชาวรามัญมีความเชื่อว่าเป็นที่ที่ประดิษฐานพระเกศาธาตุของพระพุทธองค์ และยังถือว่าเป็นศูนย์รวมเชื้อสายของชาวรามัญด้วย ชาวรามัญคลองตากคตบางคนเคยเดินทางไปนมัสการพระเจดีย์ชะเวดากองนี้ด้วยความศรัทธา การเดินทางต้องผ่านทางด่านเจดีย์สามองค์เพราะมีอาณาเขตติดต่อกัน

หากผู้ใดมีโอกาสได้เข้าไปอยู่ในหมู่ชาวรามัญแล้วมักจะได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการปล่อยปลา และเรื่องพระเจดีย์ชะเวดากอง เพราะชาวรามัญถือว่าเป็นเกียรติประเพณีที่น่าภูมิใจซึ่งได้รักษาไว้จนตราบนานเท่านาน

จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวรรณกรรมไทยรามัญคลองตากคต กับวรรณกรรมจากจังหวัดชลบุรี จังหวัดเชียงราย และจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าวรรณกรรมบางเรื่องมีอนุภาคซ้ำกันกับวรรณกรรมจากท้องถิ่นต่าง ๆ คือ จากการศึกษเปรียบเทียบวรรณกรรมไทยรามัญ คลองตากคต มีจำนวน 5 เรื่อง

ที่มีอนุภาคซ้ำกับวรรณกรรมจากถิ่นอื่น ๆ ดังนี้

ตาราง 4 แสดงอนุภาควรรณกรรมที่ซ้ำกันในวรรณกรรม
จากท้องถิ่นต่าง ๆ

อนุภาค ท้องถิ่นที่พบ	ราชบุรี	สมุทรปราการ	ชลบุรี	เชียงใหม่
พระราชพาใจภรรยาผู้อื่น	ปลาหมอ	หัวใจเปเรต	พญาน้อย	หงส์หิน
คนแฝงอยู่ในร่างอื่น	เจ้าชายกบ	ปลาสดิก	สังข์ทอง, กาคำ	
การกล่าวหาว่าลอบคบทร นิคปกติ	หญิงทุคต	จำปาทอง		
ไคภรรยาเป็นกินรี	ปลาหมอ สังข์ศิลป์ชัย พระสุชน		พระสุชน	
มีการเลือกนางกินรี	ปลาหมอ		พระสุชน	
สร้างสะพานเงิน	เจ้าชายกบ	พิรุณทอง		
สะพานทอง				

จากตาราง 4 อนุภาคของวรรณกรรมต่างเรื่องต่างท้องถิ่น มีส่วน
คล้ายกัน หรือเหมือนกันเป็นจำนวนมาก เช่น

คนแฝงร่างในสิ่งอื่น

เรื่องเจ้าชายกบ จากราชบุรี - ชายหนุ่มแฝงร่างในคราบกบ

เรื่องปลาสด	จากสมุทรปราการ	-	หญิงสาวแต่งร่างในงาช้าง
เรื่องกาคำ	จากชลบุรี	-	เด็กแต่งร่างในกา
เรื่องสังข์ทอง	จากชลบุรี	-	เด็กแต่งร่างในหอยสังข์

บางอนุภาค ในวรรณกรรมต่างท้องถิ่น จะมีลักษณะคล้ายกัน คือ
การถูกละทิ้งทำร้าย แล้วปลอมตัวแทนคนเดิม หรือใช้สิ่งของแทนที่

หญิงมุกตะ	จากราชบุรี	ลูกของหญิงมุกตะ ถูกนำไปหาแฉะเอาทองไม่ มาแทนที่

เรื่องพิรุณทอง	จากสมุทรปราการ	นางพิรุณทองถูกแร้งฆ่า แล้ว แร้งปลอมตัวเป็นนางพิรุณทอง
เรื่องจันทโครพ	จากชลบุรี	นางมูจลินท์ถูกนางยักษ์สาปให้ เป็นชะนี แล้วนางยักษ์แปลง กายเป็นนางมูจลินท์

สังเกตได้ว่า วรรณกรรมแต่ละเรื่อง จะมีอนุภาคซ้ำกัน หรือเกิด
การเคลื่อนไหวของอนุภาค วรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ จะมีแบบเฉพาะของตน
และจะคลี่คลายไปตามเนื้อหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเรียกว่าแบบ (Type) เช่น แบบของ
เรื่อง ปลาสด แบบเรื่อง นางเหมวรรณกริ ส่วนประกอบที่เป็นอนุภาคเฉพาะ
หรือเป็นอนุกรมของอนุภาคที่ประกอบเป็นโครงเรื่องเฉพาะนี้ จะเป็นอนุภาคที่ไม่
เปลี่ยนแปลง ต่างจากเรื่องอื่น ๆ มีอนุภาคอีกประเภทหนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลง
มีการเคลื่อนไหวได้ ผู้ถ่ายทอดจะใช้อนุกรมของอนุภาคประเภทนี้ในการขยายเรื่อง
บางส่วนอาจมีหรือไม่มีก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอรรถาธิบายของผู้เล่า และเป็นไปตาม
วัฒนธรรมประจำถิ่นนั้นด้วย คือถ้าวัฒนธรรมประจำถิ่นนั้นเน้นหนักในเรื่องของศาสนา
มีความเชื่อเกี่ยวกับการกลับชาติ เชื่อว่าคนหรือสัตว์เมื่อตายไปแล้วต้องเกิดใหม่

แต่จะเกิดในสภาพในนั้นย่อมขึ้นอยู่กับผลกระทบที่ได้กระทำไว้ เชื่อเรื่องการผูกพยาบาทจองเวร และเชื่อเรื่องการตั้งจิตอธิษฐานปรารถนาในสิ่งต่าง ๆ ความเชื่อเหล่านี้จะปรากฏอยู่ในวรรณกรรมไทยรามัญ กลองตากตอย่างชัดเจน

ดังได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นเกี่ยวกับการซ้ำกันของอนภาคของวรรณกรรมไทยรามัญ กลองตากต กับวรรณกรรมจากท้องถิ่นต่าง ๆ ในที่นี้จะเปรียบเทียบวรรณกรรมสองคู่ ก็คือเปรียบเทียบกันระหว่างวรรณกรรมไทยรามัญ กลองตากต เรื่องชาละวัน กับวรรณกรรมจากบ้านโน จังหวัดชลบุรี เรื่องไกรทอง¹ (และเปรียบเทียบกันระหว่างวรรณกรรมไทยรามัญ กลองตากต) และเรื่องสังข์ศิลป์ชัย กับวรรณกรรมไทยลื้อ จังหวัดเชียงราย เรื่องหงส์หิน²

เนื้อเรื่องย่อ

1. เรื่องชาละวัน

เรื่องชาละวันกล่าวถึงยายกับตาชอนได้ลูกจระเข้ตัวหนึ่งนำมาเลี้ยงไว้ วันหนึ่งยายถูกจระเข้เข้านั้นกิน ตาพาพบเข้าจึงอธิษฐานชาติหน้าขอให้เกิดเป็นหมอยพรบ' จระเข้แล้วกระโดดลงไปโบให้จระเข้กินอีก จระเข้ตัวนี้คือชาละวันเมื่อกินยายตาแล้วจึงหนีไปอยู่กับท้าวพันตา พระยาพันวัง ได้นางวิมาลาเป็นภรรยาตายกับตากลับชาติมาเกิดใหม่ ยายเกิดเป็นลูกเศรษฐีชื่อตะเภาทองมีน้องชื่อตะเภแก้ว ตาเกิดเป็นลูกเศรษฐีชื่อไกรทอง สนใจเกี่ยวกับวิชาปราบจระเข้ วันหนึ่งตะเภาทองไปเล่นน้ำ ชาละวันออกจากถ้ำมากายตะเภาทองไป เศรษฐีหาคนมาปราบชาละวัน ไกรทองจึงรับอาสาปราบไกรทองปราบชาละวันได้แล้วจึงนำตะเภาทองขึ้นมาจากถ้ำไต้หน้าไปคืนให้เศรษฐี เศรษฐีจึงยกตะเภแก้วและตะเภาทองให้ไกรทอง

¹ กิ่งแก้ว อิตถากร "ไกรทอง" ใน วรรณกรรมจากบ้านโน หน้า 235-242

² ชานาญ รอดเหตุภัย "หงส์หิน" ใน วรรณกรรมไทยลื้อ หน้า 400-420

2. เรื่องไกรทอง

เรื่องไกรทองกล่าวถึงชาละวันดาภรรยาชื่อวิมาลาและเลื่อมไฉวดีย์ออกจากตำไปเที่ยว ขณะนั้นพระพิจิตรภรรยาและลูกสาวทั้งสองคนคือตะเภาทองและตะเภาแก้วกำลังอาบน้ำอยู่ที่ริมท่า ชาละวันจึงคาบตะเภาทองกลับไปยังตำของตน พระพิจิตรหาผู้อาสาปราบชาละวัน แต่ผู้ชาละวันไม่ได้ภายหลังไกรทองซึ่งเป็นพ่อค้าเกตุรับอาสาปราบชาละวัน เมื่อปราบได้แล้วจึงนำตะเภาทองขึ้นมาจากใต้น้ำไปคืนให้พระพิจิตร พระพิจิตรจึงยกตะเภาทองและตะเภาแก้วให้ไกรทอง

จากเรื่องชาละวันและเรื่องไกรทองที่ได้นำมาเปรียบเทียบไว้ข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า เรื่องชาละวันมีห้าอนุภาค เรื่องไกรทองมีสี่อนุภาค มีอนุภาคซ้ำกัน 4 อนุภาค เรื่องชาละวันมีอนุภาคที่หนึ่งเพิ่มเข้ามา เป็นอนุภาคที่กล่าวถึงกำเนิดและความเป็นมาของเรื่อง ทำให้เรื่องชาละวันคล้ายนิทานชาดก คือมีการกลับชาติเพื่อไช้หนี้เวร ลักษณะของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกลับชาตินี้ชาวรามัญนิยมมาก ดังนั้นส่วนที่เพิ่มเข้ามาจึงเป็นลักษณะของชาวรามัญโดยเฉพาะ เพื่อให้เนื้อเรื่องมีน้ำหนักมีเหตุผลน่าเชื่อ และถูกกับความนิยมของชาวไทยรามัญด้วย

อนุภาคของเรื่องชาละวันกับเรื่องไกรทอง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันเป็นคู่ ๆ แล้วจะได้ดังนี้

<u>เรื่องชาละวัน</u>	<u>เรื่องไกรทอง</u>
(วรรณกรรมไทยรามัญ คลองตาล)	(วรรณกรรมจากบ้านใน)
อนุภาค 1	
ยายกับตาหาปลาช่อนได้ลูกจระเข้	
ยายกับตาเลี้ยงลูกจระเข้จนโต	
จระเข้กินยาย	
ตาอธิษฐานแล้วให้จระเข้กิน	

เรื่องชาละวัน

(วรรณกรรมไทยรามัญ คลองตากช)

อนุภาค 2

จะเซ่ชาละวันหนีไปอยู่กับท้าว
พันตาพันวัง
จะเข้าไคว้มาลาเป็นเมีย

อนุภาค 3

ยายเกิดเป็นตะเภาทองลูกเศรษฐี
ตะเภาก้าวตะเภาทองลาพ่อแม่
ไปเล่นน้ำ
ตะเภาทองถูกชาละวันคามไป

อนุภาค 4

ตาเกิดเป็นไกรทองลูกเศรษฐี
ไกรทองอาสาปราบชาละวัน
ไกรทองจับชาละวันได้
ไกรทองพาชาละวันและวิมาลา
ขึ้นมา

อนุภาค 5

ไกรทองไค้ตะเภาก้าว ตะเภาทอง
และวิมาลา

เรื่องไกรทอง

(วรรณกรรมจากบ้านใน)

อนุภาค 1

ชาละวันอยู่ในถ้ำ
ไคว้มาลา กับเลื่อมไลวัลย์
เป็นเมีย

อนุภาค 2

ตะเภาก้าวตะเภาทองลูก
เจ้าเมือง
ตะเภาก้าวตะเภาทองตาม
พ่อแม่ไปอาบน้ำ
ตะเภาทองถูกชาละวันคามไป

อนุภาค 3

ไกรทองเป็นพ่อค้าเกลือ
ไกรทองอาสาปราบชาละวัน
ไกรทองจับชาละวันได้
ไกรทองพาชาละวันและวิมาลา
ขึ้นมา

อนุภาค 4

ไกรทองไค้ตะเภาก้าวตะเภาทอง
และวิมาลา

3. เรื่องสังข์ศิลป์ชัย

เรื่องสังข์ศิลป์ชัยเนื้อเรื่องย่อกล่าวถึงท้าวเสนากุญ มีน้องสาวชื่อ เทวีपाल ภายหลังมีรากษสคนหนึ่งชื่อกายพาลลักพาตัวไป ส่วนท้าวเสนากุญได้นางกินรีทั้งเจ็ดเป็นมเหสี เมื่่อมเหสีของท้าวเสนากุญประสูติพระโอรสนั้น มเหสีองค์ที่เจ็ดประสูติพระโอรสมีสังข์ ขนุ และพระขรรค์ออกมาด้วย พระโอรสนั้นจึงได้ชื่อว่าสังข์ศิลป์ชัย ส่วนพี่เลี้ยงคลอดบุตรออกมาเป็นราชสีห์ นางกินรีผู้พี่ทั้งหกมีความริษยานางกินรีผู้น้อง จึงคิดใส่ร้ายท้าวเสนากุญให้ขับไล่พระมเหสีองค์ที่เจ็ดออกจากเมืองพร้อมทั้งพี่เลี้ยง เทวดาลงนามนิมิตปราสาทให้อยู่ในกลางป่า ครั้นสังข์ศิลป์ชัยเจริญวัย มีความสามารถทางยิงขนุ พี่เลี้ยงทั้งหกองค์ซึ่งเกิดจากพระมเหสีที่อยู่ในเมืองได้มาลวงให้ไปตามอาชัฏที่ถูกรากษสลักพาไป สังข์ศิลป์ชัยตามไปพบอาชัฏกายพาลตาย แล้วลงไปยังเมืองนาควันบิดาของอาชัฏที่เกิดกับกายพาลขึ้นมา เมื่อเดินทางกลับระหว่างทางพบกับพี่ชายของกายพาลชื่ออะหุลนเอง พระนางเทวีपालจึงออกมายาให้อะหุลนเองพาข้ามมหาสมุทร กลับมาพบกับพี่ทั้งหกที่คอยอยู่ พี่ทั้งหกจึงคิดฆาสังข์ศิลป์ชัยโดยลวงไปแล้วฉลักตกเหว แต่สังข์ศิลป์ไม่ตาย เพราะเทวดามาช่วยไว้ ส่วนพี่ทั้งหกเมื่อพาพระนางเทวีपालกับเทวียักษีเข้าเมืองแล้วท้าวเสนากุญจะมอบราชสมบัติให้พระโอรสทั้งหก แต่พระนางเทวีपालทัดทานไว้ แล้วกราบทูลให้ท้าวเสนากุญทรงทราบว่าผู้ที่ช่วยพระนางนั้นคือสังข์ศิลป์ชัยไม่ใช่พระโอรสทั้งหกองค์นี้ ท้าวเสนากุญจึงให้คนไปตามหาพระมเหสีองค์ที่เจ็ดที่ขับไล่ไปนั้นให้กลับมา เมื่อสังข์ศิลป์ชัยและพระมารดากลับเข้าเมืองแล้ว พระราชบิดาก็มอบราชสมบัติให้สังข์ศิลป์ชัยและได้นางเทวียักษีเป็นพระมเหสี

4. เรื่องหงส์หิน

เรื่องหงส์หินกล่าวถึงพระยาองค์หนึ่ง มีภรรยาเจ็ดคนนางทั้งเจ็ดตั้งครรรค์พร้อมกัน เมื่อมารดาของหงส์หินคลอดหงส์หินออกมา ภรรยาทั้งหกคนนั้นเอาสุนัขมาเปลี่ยนแทนที่แล้วเอาหงส์หินทิ้งลงทางร่องกระดาน พระอินทร์จึงเอา

ชั้นทองคำมารองรับหงส์หิน แล้วนำหงส์หินไปเลี้ยงไว้บนสวรรค์ ต่อมาหงส์หิน
กลับมาหาamarca พระอินทร์จึงให้ไม้เท้าต้นนี้ตายปลายชี้เป็นมาควย หงส์หิน
เอาไม้เท้านั้นฟาดที่ก้อนหิน ก้อนหินนั้นกลายเป็นหงส์ หงส์หินจึงชี้หงส์นั้นลงมา
หาamarca ต่อมาหงส์หินรู้จักกับพี่ทั้งหกคนซึ่งเป็นบุตรของแม่เลี้ยง หงส์หินรับอาสา
ไปปราบยักษ์ได้ ลูกของแม่เลี้ยงทั้งหกไปบอกกับบิดาว่าเป็นฝีมือของพวกตน บิดา
หลงเชื่อจึงให้ลูกทั้งหกคนไปตามหาแม่เฒ่าที่เมืองนาค พี่ทั้งหกคนใช้ให้หงส์หินไปตาม
แทนพวกตน หงส์หินไปตามได้แม่เฒ่าและได้ภรรยาจากเมืองยักษ์คนหนึ่ง เมื่อ
หงส์หินกลับไปหาพี่ทั้งหกจึงถูกพี่ทั้งหกฆ่าตาย แม่เฒ่ากับภรรยาของหงส์หินอธิษฐาน
ขอให้หงส์หินฟื้นขึ้นมา ส่วนลูกของแม่เลี้ยงทั้งหกคนพาแม่เฒ่ากลับเข้าเมืองแล้วแจ้ง
แก่บิดาว่าเป็นฝีมือของพวกตน ในเมืองจึงจัดงานฉลองภายหลังหงส์หินก็ได้ขึ้นครอง
เมืองสืบต่อจากบิดา

อนุภาคของเรื่องสังข์ศิลป์ชัยกับเรื่องหงส์หินมีอนุภาคทำอนุภาคเท่ากัน
และคล้ายคลึงกันมากที่สุดตั้งแต่อนุภาคที่หนึ่งถึงอนุภาคที่ห้า ดังปรากฏในตาราง
เปรียบเทียบข้างล่างนี้

เปรียบเทียบอนุภาคของเรื่องสังข์ศิลป์ชัยกับเรื่องหงส์หิน

<u>หงส์หิน</u> (วรรณกรรมไทยลือ)	<u>สังข์ศิลป์ชัย</u> (วรรณกรรมไทยรามัญ คลองตากค)
อนุภาค 1 พ่มีเมียเจ็ดคน เมียทั้งหกคนอิจฉาเมียคนที่เจ็ด ออกลูกถูกเอาสุนัขมาแทน	อนุภาค 1 พ่มีเมียเจ็ดคนเป็นกินนรี เมียทั้งหกคนอิจฉาเมียคนที่เจ็ด ออกลูกมีสังข์ ธนู และพระขรรค์ ออกมาควย

หงส์หิน

(วรรณกรรมไทยลือ)

อนุภาค 2

ถูกหว่านเป็นกาสิบ้านกาสิเมือง
หงส์หินเทวดาเอาไปเลี้ยง
ในสวรรค์
แม่ถูกขับออกจากเมือง

อนุภาค 3

สามารถปราบยักษ์ได้
มีกษัตริย์ตายปลายชีเป็น

อนุภาค 4

รับจ้างไปตามแม่เฒ่า
ได้เมียเมืองยักษ์มาด้วย

อนุภาค 5

เดินทางกลับ
ถูกฆาตกร
แม่เฒ่าและเมียอธิษฐานขอให้
ได้รับกลับเข้าครองเมือง
ลงโทษเมียทั้ง 6 และลูก

ตั้งศิลาปชัย

(วรรณกรรมไทยรามัญ คลองตากคต)

อนุภาค 2

ถูกหว่านเป็นกาสิบ้านกาสิเมือง
เทวดานิมนต์ปราสาทให้อยู่
แม่ถูกขับออกจากเมือง

อนุภาค 3

มีความสามารถทางขลุ่ย
มีพระขรรค์และขลุ่ย

อนุภาค 4

อาสาไปตามอา
ได้ลูกสาวอามาด้วย

อนุภาค 5

เดินทางกลับ
ถูกฉลักตกเหว
อาไม่เชื่อว่าตาย
ได้รับกลับเข้าครองเมือง
ลงโทษเมียทั้ง 6 และลูก

อนุภาคของทั้งสองเรื่องนี้ มีส่วนคล้ายกันมากคือมีอนุภาคหนึ่งเป็นอนุภาคคงที่ อีกส่วนหนึ่งจัดว่าเป็นอนุภาคที่มีการเคลื่อนไหว โยกย้าย บางครั้งก็ปรากฏและบางครั้งก็หายไ

ลักษณะของอนุภาคต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป แม้ในปัจจุบัน ทั้งโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิหุ ละคร ลิเก ก็ดำเนินตามอนุภาคดังกล่าวแล้ว คือจะจบลงด้วยการได้รับรางวัลเป็นเครื่องตอบแทนความดีความบริสุทธิ์ ส่วนผู้ไม่บริสุทธิ์ จะต้องถูกลงโทษ

ลักษณะการสร้างเรื่องใหม่โดยเลียนแบบเรื่องเดิม แม้ในวรรณกรรมปัจจุบันที่ ยังคงปรากฏอยู่อย่างชัดเจน เช่น ภาพยนตร์ ภาพยนตร์โทรทัศน์ นวนิยาย นิยายที่มีผู้แต่งขึ้นใหม่ แต่ถ้าวเคราะห์แล้วจะเห็นได้เด่นชัดว่าแต่ละเรื่องยังมีอนุภาคย่อย ๆ ที่ ได้มาจากเค้าเรื่องเดิม จะมากบ้าง น้อยบ้าง บางเรื่องมีมากจนจำเจ ซ้ำซากจน ได้รับการขนานนามว่าเป็นวรรณกรรมประเภทน้ำเน่า บางเรื่องนำเรื่องเดิมมาเล่าใหม่ เช่นเรื่องพิรุณทอง แล้วเพิ่มเติมอนุภาคลงไปให้สลับซับซ้อนขึ้น แต่เค้าเรื่องก็ยัง เหมือนเดิม

วรรณกรรมไทยรามัญ ตำบลคลองตากต จำนวน 48 เรื่อง มีเรื่องการ ถือกำเนิดที่แปลกไปจากธรรมดา คือมารดาตั้งครรภ์แล้วตั้งครรภ์ มีอยู่ทั้งหมด 3 เรื่อง เป็นนิทานคติ 1 เรื่อง นิยาย 1 เรื่อง และนิทานทรงเครื่อง 1 เรื่อง ยังมีรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 เปรียบเทียบอนุภาคในวรรณกรรมไทยรามัญ ตำบลคลองตากก เกี่ยวกับ การตั้งกรรมกรด้วยการคิมปัสสาวะ

เรื่อง \ อนุภาค	แม่	พ่อ	คิมปัสสาวะ	ลูก
นางเหมวรรณศรี (นิทานคติ)	หญิงสาว	เสือ	หญิงสาวคิม ปัสสาวะเสือ	เด็กชาย
ฉีกไลโยโกฏ (นิยาย)	นางกวาง	ฤๅ	นางกวางคิม ปัสสาวะฤๅ	เด็กชาย
รมยวดี (นิทานทรงเครื่อง)	นางกวาง	ฤๅ	นางกวางคิม ปัสสาวะฤๅ	เด็กหญิง

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับการคิมปัสสาวะแล้วตั้ง ครรภ์ ความเชื่อท่านอนนี้นับว่ามีอิทธิพลต่อชาวรามัญมาก ซึ่งให้เห็นถึงเรื่องเพศ ศึกษาว่ายังไม่แพร่หลาย การกล่าวถึงเรื่องเพศเป็นสิ่งที่ควรคเว้น สังคมไม่ยอมรับ หญิงกับชายจะใกล้ชิดกันไม่ได้จนกว่าจะถึงเวลาอันควร ดังนั้นเรื่องการตั้งครรภ์โดย ไม่มีสามีจึงเป็นเรื่องน่าละอายมาก

จากการเปรียบเทียบในตาราง 5 ทำให้ได้ทราบว่าชาวรามัญเป็นผู้เกรงเกรงัก ในเรื่องเพศสัมพันธ์ ไม่ปล่อยตัวจนเกินเลย ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติของหญิงชาวรามัญมาจน ปัจจุบันนี้ รวมทั้งการเลือกคู่ครองก็เชื่อฟังบิดามารดา มักไม่ตัดสินใจเอง

วรรณกรรมไทยรามัญ คลองตากก สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่และ แนวคิดของชนในท้องถิ่นนั้น ดังกล่าวแล้วยังสะท้อนให้เห็นในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับการ ตั้งสัตย์อธิฐาน การตั้งความปรารถนาเพื่อหวังผลในชาติหน้าเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ หรือ เพื่อขอผลจากกุศลหรือทบะที่ได้สร้างสมมา

วรรณกรรมจำนวน 48 เรื่อง มีเรื่องที่เกี่ยวข้องถึงการตั้งสัตย์อธิษฐานทั้งหมด
 11 เรื่อง ประกอบด้วยนิยาย 4 เรื่อง นิทานคติ 1 เรื่อง นิทานทรงเครื่อง
 5 เรื่อง ดังตารางข้างล่างนี้

ตาราง 6 เปรียบเทียบอนุภาคของการอธิษฐานการตั้งสัตย์ การตั้งความปรารถนา
 เพื่อหวังผลชาติน้ำเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ เพื่อขอผลการกุศลหรือตะบะที่ได้สร้างสมมา

เรื่อง / อนุภาค	ผู้อธิษฐาน	เหตุผลหรือผลที่ต้องการ
นางเหมวรรณศรี (นิทานคติ)	นางเหมวรรณศรี	ถ้านางบริสุทธิ์ขออย่าให้ ไฟมีความร้อน นาง ลุยไฟอย่าได้มีอันตราย
พระสุชน (นิทานทรงเครื่อง)	พระสุชน	อธิษฐานหาคนที่ตักน้ำไป สร่งนางกินรี
เจดีย์เมืองร่างกุ้ง (นิยาย)	พระพุทธองค์	พระพุทธองค์อธิษฐาน ขอให้บาตรเพชรทั้ง 3 ใบเป็นบาตรใบเดียว
อิสสิโกโลโกฏ (นิยาย)	ฤษัณูพ่อ	อธิษฐานว่า ถ้าเด็กที่ได้มา เป็นลูกจริงขอให้มันน้ำนมไหล ออกจากนี้
รมยวดี (นิทานทรงเครื่อง)	ฤษัณูพ่อ	อธิษฐานว่า ถ้าเด็กที่ได้มา เป็นลูกจริงขอให้มันน้ำนม ไหลออกจากนี้

อนภาค เรื่อง	ผู้เขียน	เหตุผลหรือ ผลของการ
ปล่อยปลาเป็นนักษัติน (นิยาย)	สามเณร	อธิษฐานขอให้มียาขึ้น ต่อไป
บุรุษช่วยการเผ่าพื้นเป็นทาน (นิยาย)	ชาวนา	อธิษฐานขอให้เกิด ชาติหน้ามีพลกำลัง
ชาละวัน (นิทานทรงเครื่อง)	ตาเข่า	อธิษฐานขอเกิดเป็น หมอกระเซ
หญิงทุกข์เข็ญใจ (นิทานทรงเครื่อง)	1. หญิงทุกข์	ขอไปเกิดชาติหน้า ให้มีลูกเหมือนพระ ปัจเจกพุทธเจ้า
	2. นายพราน 50 คน	ตั้งจิตอธิษฐานขอไปเกิดชาติ ชาติหน้ามีแม่เหมือนหญิง ทุกข์เข็ญใจ
สังข์ศิลป์ชัย	พระนางเทวีปาล	เสียดายผ้า โศก ตั้งจิตอธิษฐานว่า หากสังข์ศิลป์ชัย ไม่ตายขอให้แหวน และผ้าจงกลับคืนมา

จากตาราง 6 ชี้ให้เห็นว่าชาวรามัญมีความเชื่อเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ การกระทำกรรมก็ย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดี ใครกระทำความผิดก็ย่อมได้รับผลตอบแทนที่ไม่ดีเช่นเดียวกัน ผู้ที่มีสัจจะความคั้นก็จะตอบสนองแก่นั้น

ชาวรามัญเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการทำดีได้ชั่ว ทำชั่วได้ชั่ว เมื่อถึงคราวทำบุญให้ทานแล้ว จึงตั้งจิตอธิษฐานปรารถนาเอาในสิ่งที่หวังในชาติหน้า หรืออาจอธิษฐานขอความคุ้มครองจากผลของการทำบุญให้ทาน หรือจากความบริสุทธิ์ที่ใครกระทำมา โดยเชื่อว่าบริสุทธิ์เทวกายย่อมคุ้มครองเสมอ

การตั้งความปรารถนา การตั้งสัจจะอธิษฐานการอนุโมทนาส่วนกุศล จึงปรากฏในหมู่ชาวรามัญตลอดมา

ในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา ชาวรามัญมีความเชื่อว่าบุญกุศลที่ได้สร้างสมไว้ในชาตินี้ จะส่งผลให้ตนเองและผู้ที่เรารู้จักส่วนกุศลไปให้ประสบกับความเจริญรุ่งเรืองทั้งในชาตินี้และชาติหน้า เช่น เรื่องการปล่อยปลาเป็นนอภัยทาน เรื่องการเผาฟืนให้ความอบอุ่นเป็นทาน เป็นต้น

อิทธิพลของนิทานชาดกมีต่อวรรณกรรมแทบทุกท้องถิ่นและทุกชาติที่นับถือหรือเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ชาดกอาจมีอิทธิพลโดยตรงหรือมีเพียงบางส่วน เช่น มีเค้าให้เห็นเท่านั้น ชาวรามัญนับถือพุทธศาสนามานานและนับถือด้วยความศรัทธา วรรณกรรมไทยรามัญส่วนมากจึงมีอิทธิพลของนิทานชาดกปรากฏอยู่แทบทั้งสิ้น

วรรณกรรมไทยรามัญ คลองตากก มีเรื่องที่ตรงกันหรือคล้ายกันกับนิทานชาดกทั้งหมด 12 เรื่อง ประกอบด้วยนิทานคติ 4 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 6 เรื่อง นิทานทรงเครื่อง 1 เรื่อง และนิทานอิงประวัติ 1 เรื่อง ทั้งนี้

ตาราง 7 เปรียบเทียบวรรณกรรมไทยรามัญ คลองตากค
กับนิทานชาดก

ประเภทของเรื่อง	ชื่อเรื่อง	ชาดก
นิทานคติ	คุณของความกตัญญูกตเวที	สัจจกิริชาดก
นิทานคติ	เรื่องราวของบุคคลผู้เป็นพาล	สัญชีวกชาดก
นิทานคติ	นกยูงทอง	สุวรรณังสชาดก
นิทานคติ	สิ่งอุปการะมารดา	จุลลันทียชาดก
นิทานเรื่องสัตว์	กินสินบนเกิดเป็นสุนัขป่า	สัตัพพชาดก
นิทานเรื่องสัตว์	เชื้อเขาหมกตัวเองต้องตาย	พกชาดก
นิทานเรื่องสัตว์	กากินลม	มุสิกชาดก
นิทานเรื่องสัตว์	เสือจำศีล	มุสิกชาดก
นิทานเรื่องสัตว์	เตากับนกเป็ดน้ำ	กัจฉปชาดก
นิทานเรื่องสัตว์	กระต่ายไม่มีหางจระเข้ไม่มีตีน	สุมุตตมารชาดก
นิทานอิงประวัติ	ลิงเผือก	มหากปิชาดก
นิทานทรงเครื่อง	พระสุชน	สุชนชาดก

จากตาราง 7 การเล่านิทานของชาวรามัญตำบลคลองตากค เป็นนิทานคติหรือแฝงคติ ส่วนมากนำมาจากชาดกในคัมภีร์ทางพุทธศาสนา บางเรื่องก็แปลงชื่อ บางเรื่องแปลงตัวละคร และบางเรื่องนำเอาอนุภาคบางส่วนมาประกอบ ลักษณะการเล่านิทานแบบชาดกจึงเป็นที่นิยมมากในหมู่ชาวรามัญทั่วไป เพราะให้คติสอนใจ และให้ความเพลิดเพลิน

บทที่ 4

บทสรุป

สรุป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อรวบรวมและจัดจำแนกประเภทวรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้ของชนเชื้อสายรามัญ ตำบลคลองตากคต โดยพิจารณาตามรูปแบบของเรื่อง ตลอดจนวิเคราะห์วรรณกรรมที่รวบรวมได้ว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่และแนวคิดของชนในท้องถิ่นนั้นอย่างไร

วิธีดำเนินการ

1. รวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่ตำบลคลองตากคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม 2521 ถึง วันที่ 17 ตุลาคม 2521 โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงบันทึกข้อมูลจากวิทยากร จำนวน 10 คน
2. ถ่ายเสียงจากเครื่องบันทึกเสียงเป็นลายลักษณ์อักษรจากภาษารามัญเป็นอักษรวิธีของภาษาไทย โดยพยายามให้ได้เสียงที่ใกล้เคียงที่สุด
3. แปลภาษารามัญเป็นภาษาไทย ประโยคต่อประโยคและยังคงรักษาสำนวนเดิมไว้ให้ใกล้เคียงที่สุด
4. จำแนกวรรณกรรมตามรูปแบบ
5. วิเคราะห์วรรณกรรมแต่ละเรื่องโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบ
กับวรรณกรรมที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว พร้อมทั้งวิเคราะห์เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่และแนวคิดของชนในท้องถิ่นนั้นเท่าที่ปรากฏในวรรณกรรม

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. วรรณกรรมที่รวบรวมได้ทั้งหมด 48 เรื่อง จำแนกประเภทได้ดังนี้

นิยาย	10	เรื่อง
นิทานทรงเครื่อง	8	เรื่อง
นิทานคติ	14	เรื่อง
นิทานเรื่องสัตว์	7	เรื่อง
นิทานมุขตลก	5	เรื่อง
นิทานอิงประวัติ	4	เรื่อง

2. วรรณกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ - ความศรัทธา คตินิยมแนวคิด และชนบประเพณีของชาวไทยรามัญ ได้แก่

นิยาย	10	เรื่อง
นิทานทรงเครื่อง	8	เรื่อง
นิทานคติ	14	เรื่อง
นิทานเรื่องสัตว์	7	เรื่อง
เรื่องอิงประวัติพระโขนงสัตว์	3	เรื่อง

3. วรรณกรรมไทยรามัญ ปรากฏซ้ำกับเรื่องในท้องถิ่นอื่น 12 เรื่อง *

* ศึกษาเปรียบเทียบจากวรรณกรรมจากบ้านโน (จังหวัดชลบุรี)
วรรณกรรมไทยรามัญจากตำบลดทรงคนอง (สมุทรปราการ) วรรณกรรมไทยลื้อ
(เชียงราย), และนิทานชาวมานภาค 1 - ภาค 4

อภิปรายผล

เมื่อได้พิจารณาลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปของข้อมูลแล้วอาจสรุปได้ดังนี้

1. เนื้อหา วรรณกรรมไทยรามัญ คำบดคล่องตาคนมีเนื้อหาจัดแยกได้เป็น 6 ประเภท คือ นิยาย นิทานเรื่องสัตว์ นิทานมุขกถา นิทานกวี นิทานทรงเครื่อง และนิทานอิงประวัติ หากพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่า วรรณกรรมไทยรามัญเหล่านี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับวรรณกรรมของชาวไทยในถิ่นอื่น ๆ

ในคำานเนื้อหาอาจกล่าวได้ว่า วรรณกรรมบางเรื่องของชาวไทยรามัญ คล่องตาคน ได้รับอิทธิพลมาจากวรรณคดีและชาดก เช่น เรื่องกาจกนิลม มีเค้าเรื่องคล้ายกับ มุสิกชาดก เรื่องเต่ากับนกเป็ดน้ำ จากกัจจนปชาดก เรื่องลิงเผือก จากมหากาปิชาดก เป็นต้น

นิทานบางเรื่องของชาวไทยรามัญ คล่องตาคนมีลักษณะคล้ายกับนิทานของชาวไทยในถิ่นอื่น เช่น เรื่องไอ้หัวแม่มือ มีลักษณะคล้ายกับเรื่องศรีธนญชัยของไทย เรื่องชาละวัน คล้ายกับเรื่องไกรทอง เรื่องสังข์ศิลป์ชัยคล้ายกับเรื่องหงส์หิน เรื่องเจ้าชายกบคล้ายกับเรื่องนางอุทัย

แนวคิดแฝงอยู่ในวรรณกรรมไทยรามัญ คล่องตาคนที่มีลักษณะเด่น คือ

1.1 บุตรต้องเคารพนับถือและเชื่อฟังบุพการี จึงจะประสบความสำเร็จ

1.2 ภรรยาควรเคารพสามี ด้วย กาย วาจา และใจ

1.3 ภรรยาต้องเคารพกันตามลำดับอาวุโสก่อน - หลัง

1.4 การเบียดเบียนผู้อื่นเป็นสิ่งพึงละเว้น

1.5 ความตั้งใจดี และมีศรัทธาอันบริสุทธิ์ เป็นลักษณะของผู้ที่มีความปรารถนาดี

1.6 กรรมที่กระทำเป็นเครื่องส่อเจตนาของผู้คน

2. คุณค่า จากการศึกษาวรรณกรรมไทยรามัญ พบว่าวรรณกรรมเหล่านี้มีคุณค่าในด้านต่อไปนี้

2.1 ให้ความสนุกเพลิดเพลิน ในสมัยก่อนยังไม่มีวิทยุและโทรทัศน์ใช้ จึงได้อาศัยนิทานเป็นเครื่องบันเทิงใจเป็นส่วนใหญ่ ในบางครั้งก็ใช้นิทานเป็นเครื่องปลอบใจให้คลายเหงาได้ เช่น ในงานศพ

2.2 ให้อคติธรรม นอกจากให้ความสนุกเพลิดเพลินแล้ว ผู้เล่ายังสอดแทรกคติธรรม ปรัชญาของชีวิตค่านิยมของสังคม ความเชื่อต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์ คือ คติธรรม ความรู้ ปรัชญาของชีวิตแง่คิด ความเชื่อและลัทธิธรรมเนียมควบคู่กันไป เช่น คุณค่าของความกตัญญู โทษของความโลภ โทษของการคบคนพาล เป็นต้น

2.3 ให้ความรู้ด้านภาษา จากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาได้นี้ พบว่าภาษารามัญที่ตำบลคลองตากคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการ ทั้งในเรื่องภาษา สำนวน เสียง รูปศัพท์ และรูปประโยค ดังนี้

2.3.1 ภาษารามัญที่ตำบลคลองตากคต มีลักษณะต่างไปจากภาษารามัญที่อำเภอพระประแดง คือภาษารามัญที่ตำบลคลองตากคตมีภาษาไทยปนน้อยกว่าภาษารามัญที่อำเภอพระประแดง

2.3.2 ภาษารามัญที่ตำบลคลองตากคต เป็นภาษารามัญที่เก่ากว่าภาษารามัญที่อำเภอพระประแดง

2.3.3 ภาษารามัญที่ตำบลคลองตากคต ผู้สูงอายุมักพูดภาษาที่เก่ากว่าภาษาของคนรุ่นหลัง สังเกตได้จาก "เรื่องวิสัยตชฌู" กับ "เรื่องมันไม่เข้าใจกัน" ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

2.3.4 ภาษารามัญทั่ว ๆ ไป มีคำภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตปนอยู่มาก ชาวรามัญนำภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตเข้ามาใช้ในภาษาของตนจากการศึกษาจนพบว่า มี 2 วิธีคือ

2.3.4.1 ใช้ทับศัพท์เดิม เช่น

เหฺลือเฝียะ โลก

หฺรูป รูป

2.3.4.2 ใช้โดยแปลงเสียง เช่น

แหลกซอน ลักษณะ

ทะรัง ทวารัง

2.3.5 ผู้สูงอายุชาวรามัญ จะพูดภาษารามัญที่มีภาษาไทยปนน้อย แต่ชาวรามัญรุ่นหลังจะพูดภาษารามัญที่มีภาษาไทยปนมากขึ้น

2.3.6 การออกเสียงคำของภาษารามัญที่คำบดคล่องตากคกับที่อำเภพระประแดงต่างกัน เช่น

รามัญคลองตากค

รามัญพระประแดง

โจ้ง

จ้อง

โก้ง

ก้อง

เหะ

เหฺงะ

ส้งอຍ်

ฮอย်

2.3.7 การเรียงรูปประโยคของชาวรามัญที่คำบดคล่องตากคต่างจากชาวรามัญที่อำเภพระประแดงคือ เรียงประโยคสลับตำแหน่งกัน

รามัญคลองตากค

รามัญพระประแดง

เกอะนายน

เกอะนุนนา

เกอะคาคคอน

เกอะคอนคาค

3. สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตในศาสนาของชาวยุโรป ความศรัทธาในศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมไทยรามัญ คำบดกลองตาคต จะพบว่าชาวไทยรามัญมีความศรัทธาเลื่อมใสและเคร่งครัดต่อพุทธศาสนามากวรรณกรรมที่พบจะเน้นในเรื่องของพระพุทธองค์ เช่น เรื่องโลกธรรมแปดเน้นในเรื่องของพระวชิราวุธและคำสอนของพระพุทธองค์เช่นกันและเรื่องเจดีย์เมืองร่างกุ้งแสดงประวัติเกี่ยวกับพระพุทธองค์ทรงประทานพรแก่ชาวอุไทยคำสองคนพี่น้องซึ่งเป็นผู้มีจิตศรัทธาในศาสนา

4. สะท้อนให้เห็นความเชื่อ สังเกตตามนิทาน เนื้อหาที่แสดงไว้ปรากฏว่าชาวไทยรามัญมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมที่ว่า "ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว" เชื่อเรื่องตายแล้วเกิด และเชื่อเรื่องการก่อกำเนิดอริยฐาน เช่น เรื่องรมขวดี ฤษีชอน้านมิให้ไหลจากมือ เรื่องชาลวันอริยฐานขอให้ได้เกิดเป็นหมอจระเข้ เรื่องนางเทวรมศรีอริยฐานก่อนลุยไฟพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของนาง

5. ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่าง ๆ เช่น ประวัติคลองตาคต เจดีย์เมืองร่างกุ้ง ประวัติการเกิดประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ปล่อยปลา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมไทยรามัญคำบดกลองตาคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยมีความเห็นว่า น่าจะมีการนำมารวบรวมและวิจัยในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยรามัญดังนี้ คือ

1. ด้านวรรณกรรม

1.1 ควรมีการรวบรวม "วรรณกรรมไทยรามัญ" ในท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น ที่ปากเกร็ด ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม เพื่อจะได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบกัน

1.2 วรรณกรรมไทยรามัญที่รวบรวมไว้นี้ น่าจะนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับวรรณกรรมท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว

1.3 น่าจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องเดียวกันแต่ต่างสำนวนกัน เพื่อดูความเปลี่ยนแปลง ดูความเคลื่อนไหวของอนุภาคในวรรณกรรมนั้น ๆ

1.4 ผู้สนใจอาจศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นแขนงอื่น ๆ ของชาวไทยรามัญ เช่น ภาษา การเล่นพื้นเมือง สุภาษิต เป็นต้น

2. ด้านภาษา

2.1 ควรมีการศึกษารามัญโดยวิธีทางภาษาศาสตร์ (Linguistics approach) เพื่อจะได้ศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้ง ในเรื่องของหน่วยเสียงสระ พยัญชนะ หน่วยคำ ความหมาย การสร้างประโยค การเรียงลำดับคำและความ เป็นต้น

2.2 ควรมีการจัดทำพจนานุกรมภาษาไทยกับภาษารามัญที่อยู่ในประเทศไทย เพื่อสะดวกในการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาษารามัญ

3. ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและอื่น ๆ ในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและอื่น ๆ ควรมีการรวบรวมไว้ เพราะชาวไทยรามัญนับว่ามีเรื่องราวที่น่าสนใจมาก นอกเหนือจากด้านภาษาและวัฒนธรรมแล้ว เรื่องที่ควรจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับชาวไทยรามัญ คือ การทำมาหากิน ประเพณีการเกิด ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการตาย ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเชื่อในเรื่องของศาสนา การถือผี และงานนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ เป็นต้น

๒๒ วรรณกรรม

บรรณานุกรม

กิ่งแก้ว อัทธการ "คติชาวบ้าน" ใน คู่มือภาษาไทยเล่ม 3 หน้า 309 - 316
กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ 2512

_____ คติชนวิทยา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู 2520, 366 หน้า

_____ วรรณกรรมจากบ้านใน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู 2514,
444 หน้า

_____ "วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น" ข้อฟ้า 4 : 14 - 16 เมษายน 2514

คาร์ร, เอ . และไซเคนพาเคน พันทวีธิ ชาติวงศ์วิทยาวาถวชนชาติเผ่าต่าง ๆ ใน
ประเทศไทย พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเอกบริบูรณ์ จุละจาริตต์
12 ตุลาคม 2509, 47 หน้า

จันทร์ศรี สุปัญญากร วรรณกรรมไทยจากตำบลทรงคนอง อำเภอบางแพะ จังหวัด
สมุทรปราการ ปรินิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517,
265 หน้า อัดสำเนา

เฉลิม มากนวล การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดก และนิทานอีสป ปรินิพนธ์
กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2518, 240 หน้า อัดสำเนา

ชำนาญ รอดเหตุภัย วรรณกรรมไทยลือ อำเภอยะนิง จังหวัดเขียงราย ปรินิพนธ์
กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2518, 363 หน้า อัดสำเนา

อุษณั มาลาทุล และวิภาวรรณ มนุญสิริ แปล เชื้อชาติกับวัฒนธรรม โรงพิมพ์กรมตำรวจ
2500, 64 หน้า

เตือนใจ สิ้นทะเกิด วรรณกรรมชาวบ้านจาก "วัดเกาะ" ปรินิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 226 หน้า อัดสำเนา

เทือก กุสุมา ณ อยุธยา "คติชาวบ้าน" ใน คู่มือครูวิชาภาษาไทย เล่ม 3 หน้า 303-308 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ 2512

นิคม รัตนสัญญา "ประวัติวัดคงคาราม จังหวัดราชบุรี" อาสา ปีที่ 3 1: 20 2517

นิทานชาวบ้าน ภาค 1 - ภาค 4 ศิลปาบรรณาการ 2513, 731 หน้า

ประชุม ศิลจารึก ภาคที่ 4 สำนักนายกรัฐมนตรี 2513, 280 หน้า

ประเทศไทยแสดงเขตจังหวัด กรมแผนที่ทหารบก 2503 (แผนที่) สี่ 1 : 2,600,000

ประสาธน์ หลักศิลา สังคมวิทยาเบื้องต้น ม.ป.ท. 18 หน้า (ไม่ครบหน้า) อักสำเนา

แปลก สันธิรักษ์ เล่าเรื่องพระเจ้าสิบชาติ รวมสาส์น 2511, 672 หน้า

ประเทศไทยแสดงเขตจังหวัด กรมแผนที่ทหารบก 2503 (แผนที่) สี่ $17\frac{2}{8} + 27\frac{7}{8}$ นิ้ว 1 : 2,500,000

พงศาวดารมอญพม่า พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี พระสัลย์เวย์วิชinsky (สาย คชเสนี) 12 มกราคม 25 135 หน้า

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน บ.ศ. 2493 พิมพ์ครั้งที่ 11 โรงพิมพ์กรมการศาสนา 2513, 1053

พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ บทละครนอกรวม 6 เรื่อง โรงพิมพ์อักษรบริการ 2508, 711 หน้า

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ ถกคุณดล มัทนะพาทย์ ท้าวแสนปม ประมวลสุภาวดี คลังวิทยา 2513, 720 หน้า

แมนมาศ ขวลิศ และคนอื่น ๆ เที่ยวเมืองไทยตอน 1 ภาคกลาง ครูสภา พระสุเมรุ 2514, 405 หน้า

ราชาธิราช ศิลปบรรณาการ 2505, 674 หน้า

วิทยาลัยวิชาการศึกษา สงขลา และวิทยาลัยครูสงขลา นโนหรานิบาต โรงพิมพ์จึงจึง
สงขลา 2513, 395 หน้า

วีรวัชร สำนวนจิตร ระบบหน่วยเสียงของภาษากะเหรี่ยง ในตำบลสวนผึ้ง ปรินิพนธ์
กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 58 หน้า

สมบัติ พลายน้อย เล่าเรื่องพม่ารามัญ วัชรินทร์การพิมพ์ 2515, 464 หน้า

สุภรณ์ โอเจริญ ชาวมอญในประเทศไทย : วิเคราะห์ฐานะและบทบาทในสังคมไทย
ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปรินิพนธ์ กศ.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 310 หน้า

สุก แสงวิเชียร และคนอื่น ๆ มอญในอดีตและปัจจุบัน โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ 2513,
72 หน้า

อนุমানราชชน, พระยา นิรุกติศาสตร์ เล่ม 1 คลังวิทยา 2499, 331 หน้า

อารยศุรีย์ ชาทกมาลา มหามกุฏราชวิทยาลัย 2499, 416 หน้า

อุรคินทร์ วิชัยบุรณะ ประเพณีไทยฉบับพระมหाराชาครู โรงพิมพ์ประจักษ์วิทยา 2512,
872 หน้า

Cuber, John F. "Folklore" The World Book Encyclopedia. V.6, p. 282 -
285 Field Interprises Education Corporation, 1960.

Halliday, R. Mon-English Dictionary. Rangoon, The Man Culture Section
Ministry of Union Culture Government of the Union of Burma, 1955.
513 p.

Lee, Mector M. Lore of our Land. Harper & Row Publishers, Incorporated,
1963. 328 p.

Shorto, H.L. A Dictionary of Modern Spoken Mon. London, Oxford
University Press, 1962. 280 p.

Samarin, William J. Field Linguistics. New York, Holt Rinehart and
Nenston, 1965. 246 p.

Thompson, Stith. The Folktale. 2nd. The Haddrn Craltman, 1951.
510 p.

Utly. "Folklore Anthropology" The Stude of Folklore. p. 9 - 11
Englewood Clifts. N.J. 1965.

ភាគជួន

ก

เสียงพื้นฐาน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ก	ม.	ก.	เรือก
กก	ม.	ก.	เรือกขาน
ก	ก	ว.	กลา
กค	ม.	น.	โกศ
กน	ม.	น.	ข้าวสาลี
กม	เกียะกม	น.	หมู่ พวก
กม	ปะกม	ก.	รวม
กม	กมตะเหรีม	ก.	รวมกัน
กบ	ม.	ว	เหมาะสม สมควร สมหน้า สมฐานะ
กอ	ม.	สัน	ก็
กอ	ม.	ก.	ให้
กอ	กอว์	น.	กับ น้ำตาล
กอ	ก	ก.	กลา
กอก	ม.	ก.	เวียน
กอก	กอกเคียะตน	ก.	เลาเวียน
กอก	กอกเคียะตน	ก.	สั่งสอน เลาเวียน
กอก	เทอตะวอ	ว.	ทราบเท่า
กอก	ม.	ก.	ให้ทาน
กอก	ม.	น.	ทำบุญใส่บาตร
กอบ	เกีย	ก.	ครอบ
กอป	ม.	ก.	ฉ้น (อาหาร)

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
กอม	ม.	น.	กรรม
กอมานเคิง	กะมานท์เคิง	น.	แวนแคว้น เขตเมือง
กอยท์เลชะ	ม.	น.	กิเลส
กอเล	โกะเล	ว.	นั้นแล้ว
กอว์	กอว์	ก.	หัก
กออะคง	ม.	ก.	ให้อนุญาต
กออะซอม	ม.	ก.	ให้คำสั่ง
กอทะหลู	กอเถียะหลูละ	น.	กับปมีค สุธกัปป
กูยะ	ม.	ก.	แพ
กูยัวกูยาม	ม.	ก.	ทรมาน
กูยา	ม.	น.	ลม
กูย่างตอน	ม.	ก.	เป็นขึ้น เกิดขึ้น ขึ้นขึ้น
กูยัค	ม.	ว.	ชา คว้า จะ
กูยัค	ม.	น.	ภิกษุ
กูยัคชอย	ม.	ว.	สง่า ราศี
กูยัคทะลัค	ม.	น.	พระปฏิมา
กูยัคอะเก็ง	กูยัคเลียะเก็ง	น.	พระเจดีย์ร้างทุ่ง
กูยาม	ม.	น.	จระเข้
กูยิ	เปียะหยิ	ว.	ตีเตียน ทำหนี
โกุย	โกุย	ก.	ดู สังเกต สอดส่อง
กูร็อง	ม.	ว.	แก กลา
กูร็อก	เกุร็ิด	น.	ไล่

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ถู้อบ	ม.	ว.	ใกล้
ถูอม	ม.	ก.	เก่ง
ถูอย	ถูอย	ว.	บาง
ถูระก๊อค	ม.	น.	ปรากฏ ปราสาท
ถู๊ก	ม.	น.	แกนสาร
ถู๊ก	ถู๊ก	ว.	เหมาะสม สมควร
ถู๊กทัก	ม.	ว.	เหมาะสม รั้งกัน สัมกับหน้า
ถู๊ง	ก๊ว	ก.	ข้าง
ถู๊ง	ม.	ก.	ผืน ทน สู้ทน พเนจร
ถู๊ง	ม.	ก.	หัวเราะ
ถู๊งเกุรา	ม.	ก.	รก รุงรัง กายกันไปมา
ถู๊ว	ม.	ก.	คิ่ง เหนียว รั้ง ลุด
ถู๊วค	ม.	ก.	เหวี่ยง ทอด(แห) หวาน
ถู๊วค	ม.	ก.	ล้าง ชำระ
ถู๊ว	ม.	น.	กว้าง
ถู๊วเบอะ	ม.	น.	กว้างตัวเมีย
ถู๊ว	ม.	ว	กอง สนั่น ค้างสะเทือน
ถู๊ว	ม.	น.	เผือก บอน
ถู๊ว	?	ก.	พัน
ถู๊ว	ถู๊อม	ก.	เก่ง
ถู๊บ	ถู๊บ	ก.	วิ่ง

เสียงพ้องกัน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ถูบ	ม.	ก.	คลุม ปิด บัง
ถูบ	ม.	ก.	โรย
ถูร	ถูร	ก.	ถูรียก
ถูระอะ	ม.	ก.	ร้าย โกรธ
ถูระะ	ถูระะ	น.	สำลี
ถูรึก	ม.	น.	มะม่วง
ถูริง	ม.	น.	คลอง
ถูริบ	ม.	ก.	คลุม ปิด บัง
ถูริบ	ม.	น.	ป่า
ถูริบหุละหุ	ม.	น.	ป่าช้า
ถูรีย	ม.	ก.	ชั้น (ไก่)
ถูรียก	ถูรียก	ก.	แทงชอก
ถูรียม	ถูรียม	น.	ลานนวดข้าว ลานบ้าน
ถูรียะ	ม.	ก.	คืบ เขี้ยว
ถูรง	ม.	น.	เขา งา นอ
ถูรงแตม	ม.	ก.	ตรัสรู้
ถูระะ	ม.	น.	กรวด
ถูร	ม.	น.	ขอ
ถูรวิด	ถูรวิด	น.	นกการเวก
ถูรบ	ม.	น.	สิ่งของ ของ
ถูลก	ถูลก ถูลก	ก.	ลวง ควัก
ถูลงคัน	ม.	น.	หนทาง

เสียงพื้นฐาน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
กุด	ม.	น.	ดอบ
กลอ	ม.	น.	สุนัข
กุดอก	เกล็ด	ก.	งอก
กุดอก	ม.	ก.	ขโมย
กลอม	ม.	น.	หนึ่งร้อย จำนวนร้อย
กลอมหมั่ว	ม.	น.	หนึ่งร้อยเอ็ด
กลอมหมั่วคังหะตาน	ม.	ก.	ร้อยเอ็ดหัวเมือง
กุดะ	ม.	น.	เสื่อ
กุดะ	ม.	ว.	ซักเจน ซัก
กุดะอะมะ	ม.	ว.	แจ่มแจ้ง สว่างไสว
กุดัก	ปลัก	น.	ชา
กุดัก	ม.	ก.	หมก ลิ่น บอด มืด
กุดักกลาง	ม.	ว.	มากมาย
กลักกลาย	ม.	ก.	ฉกไฟ แสวงหา
กลักจะลอน	ม.	น.	แก่นจันทน์
กุดักทะโน	กุดักทะโน	ก.	หมดสกุล
กุดั้ง	ม.	ก.	มาก
กุดา	ม.	ว.	ก่อน แรก
กุดาง	กุดั้ง	ก.	มาก
กุดาย	ม.	ก.	หา ค้นหา
กุดิน	ม.	ว.	ยาว

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
กุดู	ม.	ก.	มีด
เกดม	ม.	น.	ตำรา
เกดลค	ม.	ก.	ละเอียก สนิท เหนียว
เกดละ	ม.	ก.	แด (เนื้อ)
เกดละ	ม.	ว.	สน
เกดละ	ม.	ก.	ขาม
เกดละ	โกดละ	ก.	ขวาง สั้น ยิง
เกดลิง	ม.	ก.	มา
เกดลิง	ม.	น.	เรือพาย เรือแจว
เกดลค	ม.	น.	ผานุ่งผู้ชาย
เกดลค	ม.	น.	สุกร
เกดลคหุเง	ม.	น.	ผามวง
เกดลคหุยาค	ม.	น.	ผาผอน เลื้อยผา
เกดลีย	ม.	น.	วัว
เกดลียเกดริบ	ม.	น.	วัวป่า
เกดลียง	ม.	ก.	หาบ
เกดลียง	เตียะเรี๋ยง	น.	สิ่งที่ใช้หาบ
เกดลียอุกชะเฝียะ	ม.	น.	วันนิมิต วัวอุสุก
เกดลม	ม.	ก.	คล่า
เกดละ	ม.	ก.	หาย
โกดลง	ม.	น.	หนทาง ทาง
โกดลงคัน	ม.	น.	หนทาง
โกดลง	ม.	ก.	ท่า

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักขระวิธี	ชนิตคา	ความหมาย
โก ^๑ ละ	เก ^๑ ละ	น.	สวน
กว ^๑ อ	ม.	น.	จบ
กว ^๑ อ ^๑ ค	ส ^๑ ว ^๑ อ ^๑ ค	ก.	จีบ (จีบพู่)
กว ^๑ อ ^๑ ค	ม.	น.	วิชา
กว ^๑ อ ^๑ ค ^๑ เห ^๑ มี ^๑ ยะ ^๑ โ ^๑ ห ^๑ ง ^๑ ค	ม.	ก.	เรียนวิชาการ
กว ^๑ ะ	ม.	น.	ศิษย์ นักเรียน
กว ^๑ ัก	ม.	ก.	แขวน
กว ^๑ าค	ม.	ก.	เคิน
กว ^๑ าน	กว ^๑ ัน	น.	ขนม
กว ^๑ าน	ม.	น.	หมู่บ้าน
กว ^๑ าน	ม.	ก.	ปิ่น ป้าย
กว ^๑ าน ^๑ กว ^๑ ี	กว ^๑ ัน ^๑ กว ^๑ ี	น.	ขนมหอ ขนมเทียน
กว ^๑ าน ^๑ บัว	กว ^๑ ัน ^๑ บัว	น.	ขนมบัว
กว ^๑ าน ^๑ บัว ^๑ เห ^๑ ย ^๑ อะ ^๑ บ ^๑ อน	กว ^๑ ัน ^๑ บัว ^๑ เห ^๑ ย ^๑ อะ ^๑ บ ^๑ อน	น.	ขนมมนมเนย
กว ^๑ า ^๑ บ ^๑ า	ม.	น.	เก็นสอง
กว ^๑ าย	ม.	ก.	ถวาย
กว ^๑ าย	ม.	น.	หัวเผือก หัวมัน
กว ^๑ ี	ม.	น.	รถ
กว ^๑ ี	ม.	ก.	หอ
กว ^๑ ี ^๑ พู ^๑ ค ^๑ ทะ ^๑ ร ^๑ อ ^๑ ค	กว ^๑ ี ^๑ จ ^๑ ัก ^๑ กะ ^๑ ร ^๑ อ ^๑ ค	น.	รถเลี้ยงทนาย ราชรถ
กว ^๑ ี ^๑ โ ^๑ ห ^๑ ร ^๑ ค	ม.	น.	รถแก้ว รถรัตน์
เก ^๑ วะ	เช ^๑ ว ^๑ ี ^๑ ยะ	ก.	อาย
เก ^๑ ว ^๑ ะ	โ ^๑ เก ^๑ วะ	ก.	กวาค

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
เกวี่ด	ม.	น.	หนองน้ำ
เกวี่น	ม.	ก.	หวง กังวล
เกวี่ยะ	เขวี่ยะ	ก.	อาย
แกวาก	ม.	น.	เพลง
แกวี่ะ	ม.	ว.	จริง แน่นอน แท้จริง
โกวอะ	ม.	ว.	กวาด
กะเกด่าะ	กะเกด่า	น.	ปลาช่อนขนาดใหญ่
กะแะปะโมะ	กะแะกะโม	ก.	ชักชวน
กะกอด	ม.	น.	ปลาหมอ
กะคอย	ปะคว	ว.	ใน ข้างใน
กะทะเหวตี้	ม.	ว.	กตเวที
กะตัง	ม.	น.	หลุม
กะตันเญา	ม.	ว.	กตัญญู
กะนกรอน	ม.	น.	หน้าต่าง ช่องนก
กะเนาะ	กะนอบ	น.	ผัก ปลอก (คาบ มีค)
กะโน้ด	ม.	ก.	รอย
กะโนะ	ม.	น.	ขนุน
กะบ้อง	ม.	น.	ไฟ
กะบ้อง	ม.	ก.	ยิง (ไฟ)
กะโป้คอะโงู้ด	ม.	น.	สัมภาระ สิ่งของ
กะมะ	ม.	ว.	สว่างไสว สว่าง

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิคำ	ความหมาย
กะมานอินทอง	ม.	น.	การมีเหย้าเรือน การมีครอบครัว
กะยั้งกะยอ	ม.	ก.	ประดับตกแต่ง
กะราวเตาะ	ม.	น.	ญาติทั้งหลาย
กะรูนาว	ม.	ว.	กรุณา
กะลก	ม.	น.	ผี ปีกาจ
กะล้อยท์	ม.	ว.	พลัน ทันที
กะล้อยท์เกอะ	ม.	ว.	พลันได้ ไ้เอง
กะล็ก	กะล็ก	ก.	ไล่
กะล็กกะมอ	ม.	ก.	เกิดอื้อฉาว
กะล้ง	ม.	ก.	พัง
กะลัน	ม.	ก.	เหาะ กระเด็น
กะลาว	ม.	น.	พวกเราญาติพี่น้อง
กะเล็ก	ม.	ก.	ขาน ขานตอบ
กะเลน	ม.	น.	กระทิง
กะเลน	ม.	ก.	หลง เลื่อน
กะเลาะ	กะโละ	ก.	ลา
กะเลาะ	ม.	น.	ก่อน เลื่อ
กะหุฎิกะหุฎาก	ม.	ก.	ประดับประดา
กะหุลัก	ม.	ก.	สิ้น สะบัด
กันกา	ม.	น.	งาน
กั๊	ก๊อบ	น.	กั๊
กั๊	ก๊อบ	ว.	กั๊

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
กา	กอ	ว.	กับ
กา	ม.	น.	การ ชูระ
กา	ม.	ก.	เก็บ คาบ
กา	ม.	ก.	จกจำ
กาจะแถม	กาจจอมแถม	ก.	จกจำ
กาละ	ม.	ว.	กาล เวลา สมัย
กาว	ปะกาว	น.	คอกไม้
กาว	ม.	น.	พี่ชาย
กาวขอ	กาวห้ขอ	ก.	กุศล
กาวซอน	ม.	น.	คอกไม้เงิน
กาวทอง	ม.	น.	คอกไม้ทอง
กาวหะเกาะ	ม.	น.	คอกบัว
กำ	ม.	ว.	บ้าง (ใช้ในท้ายประโยค)
กำต๋อบ	ม.	ว.	เหมือนกัน บ้างควย
กำราว	ม.	ว.	บ้างเล่า
กำล่อ	ม.	ว.	บ้าง
กำล่อก	ม.	น.	ขโมย
กำล้งเหลียะอ้าก	ท้อมล้งเหลียะอ้าก	น.	ขอตาน
กำโลน	ม.	น.	คนรับใช้ นางสนม
กำหล่าง	ม.	ว.	มาก ทั้งหลาย
กิต้าวห้หมาก	ม.	น.	เคียนกุ่มภาพันท์
กัท	ม.	ก.	เจ็บ ปวด
กัทคอบ	ม.	ก.	ปวดศีรษะ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร	วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
กั้หะโจกหะจู	ม.	ก.		เจ็บอย่างทรมาณ เจ็บทรมานทรมาย
กุก	ม.	น.		กุก
กุก	ม.	ก.		คัก
กุกตอย	ม.	น.		กุก
กุกตาย	ม.	น.		กระทม เฟิงพัก
กุกโตนโตนโตน	ม.	ก.		คักสิน พิพากษา
กุน	ม.	ว.		คุณ
กุนหะหนาค	ม.	ว.		บุญคุณ
กุนณ	ม.	น.		กุนภัต
กู	ม.	น.		ไร
กู	ม.	ว.		ตก (ฝน)
เก	ม.	ว.		ใส
เก	สะเกีย	ว.		เหียง (วัน คีน)
เกด	ม.	ก.		หมุน
เกด	ม.	ก.		เอา
เกดเทา	ม.	ก.		เอาเสีย
เกดหุหมาน	ม.	ก.		รังไม่อยู่ เอาไม่ไหว
เกม	ม.	ก.		กว่า
เกลาสะ	ม.	น.		ไกลลาส
เกอ	ม.	ก.		ลูก ไหม ติดไฟ
เกอะ	เกอะห์	น.		ถ้า
เกอะ	ม.	ก.		ได้

เสียงพยางค์	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
เกอะ	ม.	ว.	จะ
เกอะห์	ม.	ว.	เสียกาย
เกอะแห่ง	ม.	ก.	ไคมา
เกอะแห่งจ็อค	ม.	ก.	ไคคังใจ
เกาะ	โกะ	น.	คอ
เกาะ	เกาะห์	ก.	เท
เกาะ	ม.	ว.	ควยกัน
เกาะจาง	ม.	น.	ขอเท้า
เกาะตอย	เกาะทัว	น.	ขอมือ
เกาะห์	โกะห์	ว.	แห่ง
เกิก	ม.	น.	คุก
เกียง	ม.	ว.	เคย คุน
เกียะทอตอน	ม.	ก.	เกิดขึ้น
เกียะหค	สะหค	น.	แรง กาลัง
เกียะเหวียะเหวียะ	ม.	ว.	คารวะ
แกง	ม.	ก.	คาง
แกง	ม.	น.	ทะเล
แกง	ม.	น.	บาดาล
แกบชู	เกบชู	น.	งามไม้
แกม	เกม	ก.	กาวขาม กาวเท้า
แกมกยิแกมตาน	ม.	น.	สัตว์ร้ายนานาชนิด
แกะ	ม.	ก.	พูค

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร	วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
เกาะ	ม.	ว.	เอ้า (เข็ญชวน)	
โก๋	ม.	น.	ครรร	
โก๋ก	ม.	ก.	เรี้ยก	
โก่ง	ม.	ก.	กล้า	
โกน	ม.	น.	บุตร	
โก่น	ม.	ก.	รวบ (ขอมือ)	
โกนกุล	ม.	น.	บุตรคนหัวปี	
โกนงาค	ม.	น.	เค็ก	
โกนงาคเฏาะ	โกนงาคเฏาะ	น.	เค็กชาย บุตรชาย	
โกนงาคเปุ๊	ม.	น.	เค็กหญิง บุตรหญิง	
โกนเถียะ	คอนเถียะ	น.	ขัน	
โกนเถียะซอนทาน	คอนเถียะซอนทาน	น.	ขันสันดาน	
โกนหรว	ม.	น.	ลูกน้อง	
โกนหูก	ม.	น.	ลูกสาว	
โกนอะ	โกนตุงะ	ก.	ลูกชู้	
โกะ	ม.	ว.	น	
โกะเกาะตอย	ม.	ว.	นแล้ว	
โกะระ	ม.	ว.	นแล	

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ขุยอ	ม.	ก.	ตาย
ขุยอบ	ม.	ก.	คิด พิจารณา
ขุยอบชะหน่น	ขยอมเกียะโหน่น	ก.	ปรึกษา คิด
ขุยอบทะโหน่น	ขุยอบเกียะโหน่น	ก.	ปรึกษา คิด
ขุยะ	ม.	ก.	แพ
ขุยุ	ม.	ก.	เขียน
แซยะ	ม.	น.	มา
ขุวิก	ม.	ก.	ดู
ขุวิกสะป้อ	ม.	ก.	ดูได้
เซวะ	เกวียะ	ก.	อายุ ละอาย
ชะเจียะ	ม.	ก.	เลี้ยงดู
ชะเซนชัก	ม.	ว.	ติดต่อกัน
ชะคาค	ม.	น.	นกกา
ชะตุค	ม.	น.	ชี้เรื่อน
ชะเทนะกยาค	ม.	น.	พระมหาลี
ชะหม่ง	ม.	ก.	ก้มโค้ง
เซอ	อะเขี้ยว	ว.	เมื่อ หาก กำลัง

ก

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
คุราน	ม.	น.	จ้องหนอง
แकुต	ม.	ก.	ตอบแทน แก้วไข
แकुตุน	ม.	ก.	แทนคุณ
แकुตเซาะ	ม.	ก.	แก้วไข
คะยา	ม.	ก.	ปัสสาวะ
กะอะราว	ทะราว	น.	หนทาง
คาย	ม.	ก.	ชุก
การะ	ม.	ว.	เมื่อ
กู	ม.	ว.	มาก อุดม
เค็บ	ม.	ก.	ตัด
เค็บกราย	ม.	น.	กรรไกร
เคาะ	ม.	ว.	ถี่ งาม เลิศ
เคาะนอง	ม.	ว.	ถี่หรือ
เคาะเมาะ	ม.	ว.	ถี่เลิศ
แคะ	ม.	น.	เป้ เก ไม่ตรง เขยง

เสียงพื้นฐาน	เสียงตามอักขระวิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
งอก	ม.	น.	งอ
งอก	อะงอก	ก.	งอ
งัวเงียก	ตะงักเงียก	ก.	แยกเขี้ยว ยิงฟัน
งัว	ตะงัว	น.	วัน 'ทองอาทิตย์
งัวขอ	ตะงัวขอ	น.	เวลาเย็น
งัวขอย	ตะงัวขอย	น.	วันพระ
งัวขอยโหลนก	ตะงัวขอยโหลนก	น.	วันพระใหญ่ วันพระขึ้น สิบห้าค่ำ วันพระแรม สิบสี่ค่ำ หรือแรมสิบห้าค่ำ
งัวขอยทะจาม	ตะงัวขอยเตี้ยะจาม	น.	วันพระขึ้นแปดค่ำ หรือวันพระ แรมแปดค่ำ
งัวหยุกเหมิก	ตะงัวหยุกเหมิก	น.	รุ่งอรุณ
งัวเหียะ	ตะงัวเหียะ	น.	วันรุ่งขึ้น วันพรุ่งนี้
งาก	เหูลีะงาก	ก.	แหงน
งาน	ม.	น.	ก้าม (ปู กุ้ง)
งิม	เหูลีะงิม	น.	จำนวนหนึ่งหมื่น
งุย	ม.	น.	งู
เงบ	ม.	ก.	คืบ หนีบ
เงีย	ม.	น.	กบ
เงียก	ม.	น.	ฟัน
เงียก	ม.	น.	เขี้ยว
เงียะ	เปียะเหูลีะ	น.	นา
เงียะ	ม.	ก.	ถาง
แงม	ว	น.	งาม

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
จัก	ม.	ว.	ถึง
จักรมะค		ว.	นุมนวล
จอง	ม.	ก.	เฆา
จองเฝียะเกวียะจุค	ม.	ก.	เฆาศพเก็บกระดูก
จ็อก	ม.	น.	ใจ
จ็อกจัว	ม.	ก.	คำนึง
จอน	ม.	ก.	มัด
จอนสะกัก	ม.	ว.	เก่งกลามาก
จอนสะกำ	ม.	ว.	กล้าแกร่ง มีประสิทธิภาพ
จ๊อบ	ม.	ว.	ถึง
จอม	ม.	ว.	ชี ชี เกิด เหนื่อย
จอม	ม.	ก.	ทดลอง ทดสอบ
จอมบ๊อค	ม.	ก.	ทดสอบ
จ๊ะ		น.	หลัง
จ๊ะ	ม.	ก.	ทวน
จะนน	ม.	ก.	ชี้
จะนนตัว	ม.	น.	นิ้วชี้
จะนะ	เจียนะ	น.	อาหาร
จะนาย	ม.	น.	อุบาย
จะมอย	ม.	น.	เผ้าคอย เผ้าอยู่
จะไม้ค	ม.	น.	พิจารณา

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
จะลอน	ม.	น.	ไม้จันทน์
จึก	ม.	น.	หอ ถุงหิ้ว
จัก	ม.	ก.	หอ
จักควา	ม.	น.	กระดาก
จัว	ม.	ก.	ตาก
จาง	ม.	ก.	รอย ส่น (เข็ม)
จาง	ม.	น.	คั่น เชิง เหา บริเวณเขต
จางหะบาย	จางเถียะบาย	ก.	สนตะพาย
จาขอ	ม.	น.	หมอ
จาด	ม.	น.	ชาดก
จาด	ม.	ก.	ชาด
จาน	ม.	น.	ไก
จาน	ม.	ก.	ซอน
จาว	ม.	ก.	กลับ คั่น
จาว	ม.	น.	หลาน
จาว	ม.	น.	นินทา
จาวาวอน	จางกะวอน	น.	คู่รัก คนรัก
จิ	เปะหุยิ	น.	พิษ
จิ	ม.	ก.	ลง
จิกุลอน	ม.	ก.	ตกลำมัน
จิจอก	ม.	น.	เข้าใจ
จิน	ม.	ก.	สุก

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
จินตานุณท์	จุลานุณท์	น.	จินตานิ
จี	ม.	ว.	ทุกชนิด ทุกอย่าง ทุก
จิกกปอน	ม.	ว.	สมบูรณ์
จีเรียงเปรียงซี	ม.	ก.	จัดแจง
จีเหฺรียง	เจียะเหฺรียง	น.	บริเวณ ชาน ชาย
จูก	ม.	น.	กระดูก
จูกทะนุก	ม.	น.	กระดูกกระเดี้ยว
จุกตอย	จุกตอยท์	ก.	ตาย จูติ
จุยจาย	ม.	ก.	โหลเซ โหลเด
จุก	ม.	ก.	พัก พักนอน
จูกาว	ม.	ก.	พัก พักนอน พักฟัง
จุกเต็ม	ม.	ก.	พัก พักนอน พักฟัง
เจตอย	ม.	น.	เจตีย์
เจตะนา	ม.	ว.	เจตนา
เจตะวอน	ม.	น.	เซตะวัน
เจอ	ม.	ก.	ชน ปะทะ กระทบ
เจอ	ม.	น.	คัน (ขน เบ็ด)
เจอ	ม.	ลักษณะนาม	คัน
เจอเงิน	ม.	ก.	ชนช้าง
เจอหะน	เจอหะน	น.	คัน เบ็ด
เจอสะ	เจอทุงะ	น.	คันธนู
เจะกาวท์	เจียะกาวท์	น.	ตัวเอง ตัวตน ตน

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
เจ้าะเจียะทะกาวท์	เจ้าะเจียะเจียะกาวท์	ว.	ถือตัว ไว้ตัว
เจ้าะโถ่ทองเคิง	ม.	น.	ปกครองด้วยธรรม
เจิก	จาก	ว.	โชค
เจิก	ม.	น.	เชือก เถาวัลย์
เจิก	ม.	ก.	ชน ปะทะ กระทบ
เจิกแฮนง	ม.	น.	คินนา
เจิน	ม.	น.	ข้าง
เจิน	ม.	ลักษณะนาม	หลัง
เจิน	ม.	ก.	เย็บ
เจินกอ	ม.	ก.	ให้ ยกให้ มอบให้
เจินกาว	ม.	ก.	ร้อยพวงมาลัย
เจินซอกโตน	ม.	น.	พระยานัฏทนต์
เจินเบอะ	ม.	น.	ข้างตัวเมียบ
เจินปอน	ม.	ว.	ชอบคุณ ชอบใจ อุทิศให้
เจินทะคอน	ม.	น.	ข้างลึก
เจินทะกัก	ม.	น.	ข้างทรง ข้างสำหรับขี่
เจินทะตาน	เจินเกียะตาน	น.	ข้างเผือก
เจินฮุนาง	เจินฮุนัง	ก.	ยกให้
เจียก	เถียะแจก	ก.	ลาก ชัก
เจีย	ม.	น.	อวน
เจียตอย	เจตอย	น.	เจตีย์
เจียติซาง	ม.	น.	ราชสีห์

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
เจ็ยปะต๋อย	ม.	ว.	นิสัย สันดาน
เจ็ยงหัง	เถี่ยะเจ็ยงหัง	ก.	เพ่งดู เฝียงคอมองดู
เจ็ยเหวี่	ม.	น.	ความชรา
เจ็ยะ	ม.	ก.	กิน รับประทาน
เจ็ยะกา	ม.	ก.	ใช้
เจ็ยะกาวห์	ม.	น.	ตัวเอง ตนเอง
เจ็ยะเกุ่ละ	ม.	น.	กินหมด กินสิ้น
เจ็ยะจีเคื้อนเตุ่ลิน	ม.	น.	กินอิ่มนอนหลับ
เจ็ยะชาว	?	น.	เสนาหา รักใคร่
เจ็ยะทะกะ	ม.	ก.	แปร่งพัน
เจ็ยะแมบ	ม.	ว.	ทุก เสมอ บ่อย
เจ็ยะโหนก	ม.	ว.	ใหญ่
เจ็ยะเหวี่บง	ม.	น.	บริเวณ เขต ขาน ชาย
โจ	ม.	น.	ห่วย ลำธาร
โจ่ง	ม.	น.	แทน เคียง
โจน	ม.	น.	ชน ประชาชน ชอน
โจ๊ะ	โจ๊ะ เจ๊ะ	น.	ลืบ
โจะซอ	ม.	น.	นอนนุ่ม นอนอบ นิ่งต่ำ
โจยะซอ	ปะโยะซอ	น.	นอนนุ่ม นอนอบ นิ่งต่ำ

น

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักขร. วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
น	ม.	น.	ฉาน
เนี้ย	ม.	ว.	ชา

ท

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักขร. วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ทอก	ม.	น.	ฟาง
ท็อง	ม.	ก.	เอา รวม (แสดง)
ทอก	ชยอก	ก.	ตาย
ทอกทะโป้คอะเหี่ยม	ชยอกเหี่ยมโป้คทะ เหี่ยม	ก.	สิ้นลมปราณ
ทะ	ม.	ว.	แต่ เพียง แค
ทะเนาะ	ม.	ว.	เพียงนี้ แคนี้
ทะมะเหินค	ทะเปี้ยะเหินค	ว.	พอดี พอประมาณ
ชัก	ม.	ว.	สควั้น แจ่มใส เบิกบาน
ชัก	ม.	ว.	ขึ้น คงทน คงนาน สืบมา
ชักเกลิง	ม.	ก.	สืบมา
ชักปะแตก	ชักปะแตก	ก.	ผูกพัน
ชัก	ม.	น.	หญ้า
ชา	พญา	น.	ตลาด
ชางเคี้ย	ม.	ก.	เรือนนี้, หลบเรือน
ชาน	ม.	ก.	รัก รักใคร
ชานกู	ม.	ว.	เอ็นดู สงสาร

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร	วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ชาว	ม.	น.	อ	คู
ชาวจาก	ม.	ก.		กลับชาติ
ชำ	ม.	ก.		ป้อน
ชี	พย	ก.		ลง
ชีกอบ	พยีกอบ	ก.		เคารพ นอบน้อม อ่อนน้อม ลงหัว
ชิตัว	พยิตัว	ก.		กราบไหว้ ไหว้ เคารพ
ชี	พย	ก.		สิ้น ห้วนไหว สะเพื่อน
ชีเหรีียง	เจียะเหรีียง	ว.		บริเวณ
ชีโหละ	เถียะโหละ	ว.		เมื่อไร
ชู	ม.	น.		ไม้
ชุน	ม.	น.		ไม้ไผ่
ชะ	ม.	ก.		ใส่
เชอ	ม.	ก.		พบ เห็น ประสบ
เชีย	ม.	น.		มันมือเสือ
เชียงกะโต	ม.	ก.		ตะแคงหู (พัง)

ข

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักขรวิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ขก	ม.	น.	นม
ขงลอ (ขงลอ)	ม.	ว.	อย่างไร
ขงเนาะ (ขงเนาะ)	ม.	ว.	อย่างนี้
ขลกะโก	ม.	ก.	คลอคลุก คลอคนุตร
ขอ	พยอ	น.	เย็น เวลาเย็น
ขอ	ม.	ว.	เตี้ย
ข้อก	ม.	ก.	ปก
ของเหวียชะ	ม.	ก.	สังสรรค์
ขอก	ขาค	ก.	ทะเลาะ วิวาท
ขอก	ม.	น.	สัตว์
ขอก	ม.	ลักษณะนาม	หมาก ผล ลูก
ขอก	ม.	น.	หมาก
ขอกเงว้าห์	ม.	น.	ศัตรู
ขอกจอน	ม.	น.	ไวยากรณ์
ขอกเจียะ	ม.	น.	สัจจะ
ขอกซุ	ม.	น.	ผลไม้
ขอกซุเหวอะเจิก	ม.	น.	ผลหมากรากไม้
ขอกเคิน	ขอกโตน	น.	โทษ โทษโทษ
ขอกเตี้ย	ม.	น.	สัตศาสตร์
ขอกเตี้ย	ม.	น.	ศรัทธา
ขอนแก่น	สุรอน	น.	เงิน
ขอนแก่น	ม.	น.	สันดาน

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร , วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ชอบเปรี้ยว	ม.	น.	มะพร้าว
หอมเพียบ	ม.	น.	ภรรยา
ชอย	ม.	น.	อาน้ำ
ชอย	ชอยละ	น.	ศีล
ชอยดูลอย	ม.	น.	เข้าเฝ้า
ชอยพอ	ม.	น.	ผลบุญ
ชอเหวี่ยงกัก	ม.	น.	นกกระทา
ชะงา	ม.	น.	จิว
ชะเผียบ	ม.	น.	กรรมดา
ชะละ	ม.	ก.	สละ
ชะละโก	ม.	ก.	คลอกบุตร
ชะอกชะอด	ม.	ก.	สะอึก สะอื้น
ชัก	ทะชัก ชัก	ว.	มั่งมี
ชักชอย	ม.	น.	หลักฐาน สักขีพยาน
ชักกา	ม.	น.	สงกา สงสัย
ชักเงว้าห์	ม.	น.	ศัตรู
ขับเปียะ	ชอบเปียะ	ว.	สรรพ
ช่าง	ช่างเขียะ	น.	สงฆ์
ช่าง	ม.	น.	ผึ่งน้ำ ช่าง ฝ่าย ฟาก
ชาชนะนา	ม.	น.	ศาสนา
ชาชนะนาญาค	ม.	น.	ศาสนาพระพุทธองค์
ชาก	ม.	น.	ทะเลาะ เกือบ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ชั			
ชาก	ม.	น.	อย่าง สี่
ชาวเปะหนู	ม.	ว.	ยินดี โสมนัส
ชารรา	ม.	น.	สุรา
ชาวหค็อง	ม.	น.	สุขัง
ชาวหทะหนู	ม.	น.	สุชน
ชาวเหนียกคะ	ม.	น.	สุนัช
ชาหวอกที่	ม.	น.	สาวที่ดี
ชำหะฮอก	ม.	ว.	ทั้งหมด
ชำแถม	ม.	ก.	รู้ พลันรู้ จดจำ
ชำโคง	ม.	น.	ลักษณะลูกบาศก์
ชำล่า	ม.	น.	พาล ออกตัญญู เนรคุณ
ชำหรง	ม.	ก.	จองกู
เชคที่	ม.	น.	เศรษฐี
เขนากูค	ม.	น.	เสนาบุญ
เขนาปะตอย	ม.	น.	เสนาบดี
เขม	ม.	น.	ไทย
เขะ	ม.	ก.	เหลือ
เขะ	โทะ	ก.	แก้ แก้ไข
เขะ	เขะ	ก.	ชาย
เขะ	เขะห์	น.	อก
เขะ	สุเราะ	น.	ชาวเปลือก
เขะฉาย	โทะฉาย	ก.	สาธยาย

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
เชิง	ม.	ก.	คิม สือบ
เขินคาค	ม.	น.	สุนัขป่า
เขียง	ม.	ว.	ไซ (ใช้ท้ายคำ)
โหม	ม.	น.	ลักษณะชั่ว ลักษณะไม่ดี
โทะ	ม.	ก.	แก้ แก้ไข

ญ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ญอง	ม.	ว.	ประจวบ เหมือนว่า คลาย
ญะ	ม.	ก.	เชิญ นิมนต์
ญะ	เนาะ	ว.	นี้

ค

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
คก	ม.		คอก ควง
กง	ม.		เหน้อย
คง	ม.	ลักษณะนาม	คอก ควง
คกบอ	ม.	ว.	เหน้อยอ่อน
คอก	ม.	ว.	เล็ก
คอก	ม.	ก.	ตก ผลิต โผล่ หลุด
คอน	ค้อน	น.	กระบอก

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักขระวิธี	ชนิคำ	ความหมาย
คอน	ม.	ว.	นึ่ม อ่อน
คอนกะ	ม.	ก.	ตกปลา
คอนโคค	ม.	ว.	อ่อนหวาน นึ่มนวล
คอบ	ม.	น.	ศิระ หัว
คอบหะกอบกวน	ม.	น.	หัวบ้าน นายบ้าน
คอบหะกอบฮวน	ม.	น.	แม่ทัพ
คก	ม.	ก.	ชี ชับ
คกปอน	คกปาน	ว.	ครบ สมบูรณ์ พร้อม
คกปอนกิตาวห์	คกปานกิตาวห์	น.	ฉวนทศมวส
คัง	ม.	ก.	หนวก
คัง	ม.	น.	รม ฉัตร
คังหะตาน	ม.	น.	เสวตฉัตร
คาค	คาค	น.	น้ำ
คาคคอน	คาคค้อน	น.	น้ำกระบอก
คาคเตาะ	ม.	น.	น้ำนม
คาคหุมียะหลาน	ม.	น.	หมอก
คาคหุสียะตอป	ม.	น.	น้ำค้าง
คาคอะลาย	คาคปะลาย	น.	น้ำกระสาย
คำ	ม.	ว.	แน ไซ
คำปุระ	ม.	ว.	แนนย่า แนนอน
คูก	ม.	ก.	เกลียด
คูก	ม.	น.	หาง

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
คูน	ม.	ก.	จับ เกาะ
คูน	ม.	ก.	หุง ตม
เค็น	ม.	ก.	จุก (ไฟ) ทอง (จำ)
เค็นเคาะ	ม.	ก.	ทองบน
เค็นเคาะเซาะนาย	ม.	ก.	ทองบนภาวนา
เคาะ	ม.	ว.	ฉลาด
เค็ก	ม.	ก.	ชั้น
เค็ง	ม.	น.	เมือง
เค็งอวาน	ม.	น.	บ้านเมือง
เค็งทอน	ม.	น.	เมืองขึ้น
เค็งลาลา	ม.	น.	เมืองลับแล
เค็ก	ม.	น.	ชา ชาทาส คนรับใช้
เค็ดสะวะ	ม.	น.	พวก บรืวาร
เคียก	ม.	น.	เปียก
แคะ	ม.	น.	มัน เขา
โคงเกง	ม.	น.	โทองเทง
ไค่ค	ม.	ว.	เล็ก

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ตอก	ม.	ก.	สังวาส สืบพันธุ์
ตอง	ม.	ก.	กิ่ง
ตองขาว	ม.	ก.	ชักเย่อ
ตองตัว	ตึงตัว	น.	ขอศอก
ตองตัว	ม.	ก.	อุกมือ
ตอก	ม.	ก.	ตัด
ตอน	ม.	ก.	ชั้น
ตอนเอน	ม.	ก.	ชั้นเอง
ตอนฮา	ตอนฮานา	น.	ค้นหา
ตอนฮานา	ม.	น.	ค้นหา
ตอบ	ม.	ว.	เหมือน คล้าย เช่นเดียวกัน
ตอบโก	ม.	น.	ข้อตรง
ตอม	ม.	น.	ทูน โคน
ตอมฮอด	ม.	น.	ตนเหตุ
ตอย	ตัว	น.	มือ
ตอย	ม.	ว.	แล้ว
ตอยโตะ	ม.	ว.	เสร็จแล้ว เรียบร้อย
ตอยท์	ม.	น.	กิน
ตอยท์หุงึก	ม.	น.	หริสือบ
ตอยท์หุรอกชาน	ม.	น.	กิจจาน
ตอยท์หะตะ	ม.	น.	แผ่นดินพลิก แผ่นดินกลับ
ตอยท์หะตาแกง	ม.	น.	กินไต่บาตาล

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร, วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ตะจัว	ม.	น.	ตะวัน
ตะจัวชอยเปียะปอน	ม.	น.	วันพระสิบห้าค่ำ
ตะชักเงลิง	ม.	น.	สืบมา
ตะชัก	ม.	น.	ความสุข
ตะชักจ๊อก	ม.	น.	ความสุขใจ
ตะเชีย	ม.	น.	กระชับ นึกเอา เนรมิต
ตะนอม	ม.	ก.	เคือก (น้ำ)
ตะนอมชู	ม.	น.	ทน (ไม้)
ตะเนาะ	ม.	ว.	อื่น
ตะราง	ม.	น.	ประตูนํ้า
ตะแรม	ม.	ว.	เกา เกาแก
ตะละ	ม.	น.	เจ้าของ
ตะละกาวห้ซอ	ม.	น.	ผู้มีบุญ
ตะละปอน	ม.	น.	ผู้มีสมบัติ
ตะละสะงอยห้	ม.	น.	สามี เจ้าเรือน
ตะละเหฺมะทุม	คอบละเหฺมะทุม	—	
ตะละอะซอน	ม.	น.	พระอรหันต์
ตะละเหฺญียะ		น.	ท่านบุรุษที่สาม
ตะละอัว	ม.	น.	สามี ท่านบุรุษที่สอง
ตะลั้ง	กะลั้ง	น.	บ่อนํ้า
ตะเวาะ	ม.	ก.	แสดง เทศน์

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร ,วิธี	ชนิคำ	ความหมาย
คัก	ม.	ว.	ลำปาก ทุกข์ ยาก จน
คก	ม.	ก.	คี่
คก	คัก	น.	คัก บนดิน บก
คักถก	ม.	น.	ทุกขต ยากไร้ ยากจน
คักกยา	คักกยา	ก.	พุก คุย
คักกะขอ	ม.	น.	คักลีลา
คักพอมหลงชาน	ม.	น.	คักลองร้องป่าว
คักห่มงหรงชาน	ม.	น.	คัก้องร้องป่าว
คักเหมียะเหลียะเหวียะ	ม.	น.	คนยากจน
คัง	ม.	น.	ตะของ
คังกะโม	ม.	น.	ลูกลี้ลูกจน
คัก	ม.	ก.	คบ (มือ)
คัก	ม.	น.	มือ
คัก	ม.	ก.	เห่นบ
คาก	ม.	น.	คาล
คาก	ม.	ก.	คบ (มือ)
คาก	คาก	ว.	ชาก ไม่ครบ
คาก	ม.	ก.	คัง
คาก	ม.	ว.	คี่ แห่ง แห่ง
คาก	ม.	ว.	คานา
คาก	เกียะคาก	ก.	คีน
คาก	กะคาก	ว.	ค้อน ไม้ไฟ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักขรวิธี	ชนิกดา	ความหมาย
ดาวเหวะเต็น	ตาเหวียะเต็น	น.	ดาวกิ้งส์
ต่างา	ม.	น.	ชาวประมง
ตำลาคำลา	ม.	น.	เค็ม เก้าแก่ โบราณ
ติ	เตะ	น.	น้อง
ติ	ม.	น.	ตัก
ติ	ม.	ว.	โน้น
ตุ	ตุ	น.	โทษ
ตุซอโน้น	ตุซอโน้น	น.	โทษโทษ
ตุโต้น	ตุโต้น	น.	โทษโทษ
ตุณ	ม.	ก.	พาย
ตุณ	ม.	น.	ไม้รวก ไม้ไผ่
ตุล	ม.	ว.	ข้างไหน ฝ่ายไหน แหล่งไหน
ตุอะราว	ม.	ว.	ภายหลัง
เต	ม.	ว.	นี้ไง
เตหว่าดาว	ม.	น.	เทวดา
เตหว่าดาวตุ	ม.	น.	รุกขเทวดา
เตะ	ม.	น.	น้อง
เตะ	ม.	ว.	โน้น
เตะโก๊ะ	ม.	ว.	กระโน้น โนนั่น
เตะอะห์	ม.	ว.	ข้าง ฝ่าย ทิศ
เตะอะ	ม.	ก.	หยุด พัก
เตะอะห์	ม.	ก.	ท่าย ท่ายปริศนา

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษรวิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
เตาอบ	ตูบ	ก.	ซ่อนแอบ
เตะ	ม.	น.	ทั้งหลาย ทั้งมวล
เต็ก	ม.	ก.	ทุบ
เต็กค้อง	ม.	น.	ทุกซัง
เต็ง	ม.	ก.	แซ่ หมัก กอง
เต็ง	ม.	ก.	รับ สิ่ง ทน รอ รong
เต็ง	เต็ง	น.	นกตระกูลม
เต็งสะจาง	ม.	น.	รับภาระ
เต็งหะตาน	เต็งตาน	น.	รับทาน รับซึ่งทาน
เต็งหะหุ่ย	ม.	น.	รับประกัน
เต็งอะเล็ง	ม.	น.	ต้อนรับขับสู้
เต็ก	ม.	ก.	นอน
เต็น	ม.	ก.	คิด โทนณมไขกับพระภิกษุ
เต้ม	ม.	ก.	พัก พักผ่อน
เตอ	ม.	น.	ภูเขา
เตอกอ	ม.	ว.	จนกระทั่ง
เตอจิกตะกุก	ม.	ก.	เขาจิตรฤฎ
เตอตะวอย	เตอตะวอ	น.	ทราบจนกระทั่ง
เตียง	ม.	ว.	ตั้ง
เตียะ	เตะ	ก.	ถูก
เตียะเมียะเกียะ	เตะเมียะแกะ	น.	ถูกต้อง
แตก	ม.	ก.	ถูก สร้าง ทำ ประกอบ

เสียงพินอิน	เสียงตามอักษร	วิธี	ชนิกภา	ความหมาย
แตกจะนาย	ม.	น.		ทำอุบาย
แตกไหล	ม.	น.		สร้างไว้ ผูกไว้
แตกไหลจอก	ม.	น.		ผูกใจ ผูกอาฆาต
แตก	ม.	ก.		ออก
แตกต้องกะตาว	ม.	น.		ความรุ่มร้อน
แถม	ม.	ก.		รู้ ทราบ
แถมดูละ	ม.	ว.		รู้แจ้ง
แถมเตียะ	แถมแตะ	ว.		รู้ถูกต้อง
แถมหุญาค	ม.	น.		รู้จัก
แถมหุมงจอก	แถมหุมงกอกจอก	น.		รู้ผูกกับใจ
แตะ	ม.	ก.		ถูก ต้อง ถูกต้อง
แต๊ะ	ม.	ก.		ถาก
แต๊ะจอก	ม.	น.		ทองใจ ถูกใจ
โต	ม.	น.		ค้าย
โต	อะโต	ว.		กลาง ตรงกลาง
โตชอ	โตชอ	น.		สำลี
โตม	ม.	ก.		ล้ม โคน
โตบพอง	ม.	ก.		ลอยแพ
โตอะรวา	โตกะรวา	ว.		ภายหลัง
โตะ	ม.	ว.		เป็น
โตโก	ม.	น.		มีเทศน์
โตะสะง้อยท์	ม.	น.		มีเหย้าเรือน

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
โตะหมั่ว	ม.	น.	เป็นหนึ่ง เป็นอันเดียวกัน
โตะทะโหนด	เคียะโหนด	น.	ความต้องการ
โตะอะโน	โตะตะโน	น.	เกิดทุกข์ภัย เกิดคอกอยาก
โตะอาระ	ม.	ว.	เป็นไปได้

ด

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักขระวิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ดอมเหมะ	ม.	น.	ธรรมะ
ดอมเหมะเจตอย	ม.	น.	ธรรมะเจตีย์
ดอมเหมะเกียะเหวียะ	ม.	น.	คารวธรรม
เหวียะตา			
ดะจาม	ม.	น.	แปด
ดะปัว	ม.	น.	รัง
ดะเป้าะ	ม.	น.	เจ็ด
ดะเหวียะ	ม.	น.	พิทยาธร
ดะธูมาน	ดะมาน	ก.	ถาม ไต่ถาม
ดำน	ม.	ก.	มีน
ดาม	ทาม	น.	ถ้า
ถ้าเหวอะ	ม.	ก.	โทษร้าย
ดุมเหมียะ	ม.	น.	ธรรมะ
ดุมเหมียะโถ	ม.	น.	ธรรมะ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
โ	ม.	น.	ธรรมะ
โ	ม.	น.	ครูธรรม
โ	ม.	น.	ธรรมของพระภิกษุ
โ	ม.	น.	ชั้นศีลธรรม
โ	ม.	น.	ธรรมสังเวช
โ	ม.	น.	พลังกำลัง แรง กำลัง

ท

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ทอ	ม.	น.	ทอง
ทอ	ม.	ก.	อุดหนุนจนเจือ
ทอ	ม.	น.	มีแรง แข็งแรง กล้าแข็ง
ทอ	ม.	น.	มีกำลังกล้าแข็ง มีกำลังแข็งแรง
ทอ	ม.	น.	มีกำลังวังชา
ทอ	ม.	ก.	ทบ พับ
ทอ	ม.	ก.	ยกให้
ทอ	ทอ	ก.	ไท
ทอ	ทอ	น.	ไท
ทอ	ทอ	ก.	ไถนา
ทอ	ม.	ว.	ทอน
ทอ	ทอ	ก.	หลับตา

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร · วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ทะบ๊ะ	ม.	ก.	ใช้ แนะ แนะน้ำ
ทัก	ม.	น.	เกสร
ทัก	ม.	ก.	ถลอก
ทักจุมเมือรียกจา	ทอคจุมเมือรียกจา	น.	กำลังวังชา
ทัง	ทาง	น.	ดุง ยาม กระเป๋
ทังคาค	ม.	ว.	กระหายน้ำ
ทาง	ม.	น.	ดุง ยาม
ทาน	ม.	น.	แพร่ แยก
ทาน	ม.	น.	สถานที่
เทาะ	ม.	ก.	ทิ้ง
เทิง	ม.	น.	พอม
เทีย	ม.	ก.	โกรธ
เทียปะนค	ม.	ก.	โกรธเคือง
เทาะ	ม.	ก.	เสีย ทิ้ง
เทียะกา	ม.	น.	ผู้มีจิตศรัทธา ทายก ทายิกา
แหมหลุโหมค	ม.	ก.	หน้ามืด บังตา
โทคะรอก	โทคะรอก	น.	กำลังวังชา
นอง	นง	ว.	หрок รong (ใช้ท้ายประโยค)
นองชะรอย	ม.	น.	กินนรี
นอม	ตะนอม	น.	ต้น (ไม้)
นอยทะตาน	ม.	น.	ลิงเผือก
นักกะฮัว	นักก่องัว	ว.	หลายวัน

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
นั้ซุ้ซุ้	ม.	น.	กึ่งไม้กึ่งไ้
เนาะ	ม.	ว.	นี้
เนี้ยก	?	น.	ทางหุ
เนียบ	ม.	ก.	หยิก
แนม		—	ใช้หลังคำถาม

บ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
บอ	ม.	ก.	ซุก จิก จอบ
บ้อง	ม.	ก.	ยิง
บ้องอะมก	ม.	ก.	คลอคนูตร
บอ	ม.	ว.	เหมือน ขนาด ประมาณ หาก แมว่า
บอ	ม.	ว.	อน
บอ	ม.	ว.	วัด ประมาณ สอบ
บอ	ม.	ก.	หยิบ
บอระ	ม.	ว.	แมแต่
บอกลอ	ม.	ว.	อย่างไร แคไหน
บอนนากาน	ม.	ก.	บรรณาการ
บอนระ	ม.	ว.	ถึงแมว่า
บะ	ม.	ก.	ผัด เปลี่ยน เปลื้อง

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
บ๊ะหะนะ	ม.	ว.	บกย่อง แทนคุณ
บัก	ม.	ก.	พน ฝาน เลย ดูลวง คาบเกีย คาบเกี้ยว
บักลอ	บักลอ	ว.	แคไหนด
บัว	ม.	น.	พีส์าว
บัวหะเหมีย	บัวเกียะเหมีย	น.	พีส์เลี้ยง
บา	ม.	น.	สอง
บาง	บัง	น.	เนื้อทราย
บาง	ม.	น.	เรือใช้เครื่อง
باب	ม.	น.	นกเป็ดน้ำ หงส์
ปี	ม.	น.	แม่น้ำ น้ำ ห้วงน้ำ
ปีชอคโตน	ม.	น.	แม่น้ำสีทันดร
ปีแป้ง	ม.	น.	ทะเลน้ำพิษ ทะเลน้ำกรด
บูเก๊ะ	โปนเก๊ะ	ก.	กอดคอ โอบคำ
บูน	ม.	น.	มีด
บูมาย	ม.	ว.	หลงใหล
เปะ	ม.	น.	อ้าย เอ็ง
เปาะ	โปะ	ก.	เค็ด
เปาะ	ม.	ว.	หนาว
เปาะ	ม.	ว.	คม
เปาะเซาะ	ม.	ว.	เย็นสบาย
เปาะปอด	ม.	ก.	คมยำ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
เบิง	ม.	ก.	ตี (หัว)
เบิงหม่งหรงชาน	ม.	ก.	ตีของร่องป่าว
เบอะ	ม.	น.	ตัวเมีย
เบอะ	ม.	ว.	ใหญ่
เบอะคอย	เบอะตัว	น.	หัวแม่มือ
เบียะ	ม.	น.	อ้าย เอ็ง
แบะเงอะ	ม.	ก.	เกาะเกาะเกี่ยวพาราสี
โบค	ม.	ก.	ถึง ถอน

ป

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ป๊อค	ป๊าก	ว.	โปรก ช่วยเหลือ
ป๊อมมะวี่ฮาระ	ม.	น.	พรหมวิหาร
ป๊อย	ป๊ัว	ว.	ประเสริฐ
ป๊อยโหล่น	ป๊ัวโหล่น	ว.	มากยิ่งขึ้น ประเสริฐยิ่ง ดียิ่ง
ป๊อมเหมียะคอกค๊ะ	ม.	น.	พรหมทัต
ป๊๊ะ	ม.	ก.	เกลื่อน
ประกา	ม.	น.	ประการ
ป๊๊ะเจียะเจ้อ	?	ว.	กระจัดกระจาย
ป๊๊ะช่าย	ม.	ว.	กระจัดกระจาย
ป๊ัง	ม.	ก.	แข่ง

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ปรัน	ม.	ก.	คลี่ ขยาย แฉ
ปรัว	ม.	น.	สหาย
ปรั่ว	ม.	น.	ฝน
ปรั้ว	ม.	ว.	มาก มากมาย
ปรั้วเหมียะกลาง	ม.	ว.	มาก มากมาย
ปราง	ม.	ก.	ฝาก
ปราว	ม.	น.	กล้วย
ปราวค	ม.	ว.	กรุณา ช่วยเหลือ โปรง
			อนุเคราะห์
ปราวค	ม.	น.	องคชาติ
ปราว	ม.	น.	พราน
ปราว	ม.	น.	พลั้ง
ปรุ	ม.	ก.	คัง พุด
ปรุโปรน	ม.	ก.	พุดจา
เปราะ	ม.	ว.	ทันที เร็ว
เปราะ	โป๊ะ	ว.	เร็ว
เปรี้ยว	ม.	น.	ภรรยา เมีย
เปรี้ยวอุย	ม.	น.	นางยักษ์แปลง นางมัลลีน
เปรี้ยววิเหวียสะ	ม.	ก.	จัดแจงวิวาท
เปรี้ยวสะเกาะ	ม.	ก.	ประชุมปรึกษา
เปรี้ยวหมื่น	ม.	น.	แม่ชี
เปรี้ยวโหลก	ม.	น.	เมียแก้ว

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
เปรียฮูมาย	ม.	น.	แม่ม่าย
แปrieb	ม.	น.	กระรอก
โปรง	ม.	น.	กระโหลก กระบวย
โปริะ	ม.	ว.	เร็ว
โปริะ	ม.	ก.	พินให้เป็นฝอย
ปูละ	ม.	ก.	พิน ผ่าน คลี่ ขยาย แฉ แบ เบิด เบิก
ปูละหมึกหรง	ม.	ก.	ลืมหาคู
ปูลัก	ม.	น.	ทาส
ปูลัก	ม.	ก.	เอา ฟาด (สะแลง)
ปุลัว	ม.	น.	พลอย
ปูลาค	ม.	น.	กล้วย
ปูลาไคค	ม.	น.	หุ้มน้อย
ปูลาว	ม.	ก.	มวน กลิ้ง
เปละ	ม.	ว.	ฝึก
เปละ	แปละ	ก.	พิน รอกพิน
เปลียะ	แปละ	ก.	หาย พิน หลุดไป
แปลด	แปลด	ว.	พลาต ไม่ถูกทอง
แปละ	ม.	ว.	หาย พิน คลากแก้ว รอก
ปูลอง	ม.	ก.	แย่ง ชิง
ปูล็อค	ม.	ว.	มีด คับ
ปูลอน	ม.	น.	ล้างผลาญ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ปลอน	ม.	ว.	อีก
ปลอยหะกาวห์	ม.	ก.	ดูบัว
ปอ	ม.	ก.	บิน
ปอ	ม.	ว.	ถมเถ มากมาย
ป็อก	ม.	ก.	เปิด
ป็อก	ม.	น.	นกกระยาง
ป็อกอะทะ	ม.	ก.	แปลโดยพยัญชนะ
ปองพัก	ม.	น.	สมาคม สมคบ คบหา
ป็อค	โป๊ค	น.	หม้อ
ป็อค	ป็อค	ก.	ขาด แยก หย่าร้าง
ป็อค	ป็อค	ก.	บีบ นวด
ป็อคเจชะปุก	ป็อคเจเกียะปุก	น.	พระปัจเจกพุทธ
ป็อคขาว	ม.	น. ก.	ปัสสาวะ
ปอน	ม.	ก.	ยิง
ปอน	ม.	น.	สี่
ปอน	ปาน	ว.	เต็ม
ปอน	ม.	น.	สมบัติ
ปอนทาน	ม.	น.	ทางสี่แพร่ง
ปอนญา	ม.	น.	ปัญญา
ปอม	ม.	น.	นิทาน
ป้อยห์	ม.	น.	สาม
ป้อยห์ไจ๊ะ	ม.	น.	สามสิบ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิคำ	ความหมาย
ป๋อยทื่อจะปอน	ม.	น.	สามสิบปี
ป๋อยตอย	ม.	น.	ปิติ
ปะ	ม.	ก.	ท่า
ปะ	ม.	ว.	อย่า
ปะ	ปะห์	น.	สะกา บ่วง บาศ
ปะกม	ม.	ก.	รวม รวมเข้าด้วยกัน
ปะกอด	ม.	ก.	อบรม
ปะกังรัง	ม.	ก.	ครอบครอง ปกครอง
ปะกาชะจ็อค	ปะกาเกียะจ็อค	ก.	ตาย
ปะกา	ม.	น.	คอกไม้
ปะเกียง	ม.	น.	ทำให้คุ้นเคย
ปะเตะ	ม.	ก.	ตรงเข้ามา ตรงมา เข้ามา
ปะเท้งย	เทมียะเท้งย	น.	เมล็ดงา
ปะเจียะโกน	ม.	น.	ทำเป็นลูก
ปะชงชา	ม.	ก.	สรรเสริญ
ปะชอ	ม.	ก.	ประสาธน์
ปะเซ็ค	ปะเซี้ยก	ก.	ประสิทธิ์
ปะเซ็คปะชอ	ปะเซี้ยกปะชอ	ก.	ประสิทธิ์ประสาธน์
ปะคอย	ปะคว	ว.	ใน
ปะคว	ม.	ว.	ใน
ปะตอน	ม.		ประดิษฐ์ฐาน สร้างขึ้น
ปะตอนอะ	ปะตอนงะ	ก.	นำวธนู กงธนู

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ปะต๋อยหฺชนถิ	ม.	ก.	ปฏิสนธิ
ปะตะวอ	มะ	ว.	ตั้งแต่ นับตั้งแต่
▷ ปะเต้าะ	ม.	ก.	จำแลง แปลงกาย เปรียบ
ปะเตียะ	เปียะเตียะ	ก.	อิง ฟิง ปะทะ พะ ชน พัก แอบ เข้าอาศัย
ปะแตก	ม.	ก.	เอาออก
ปะเต๊ะ	ม.	ก.	เชื่อถือ เชื่อฟัง
ปี้ะโตน	มะ	ก.	ลงโทษ ทำโทษ
ปี้ะโตะ	เปียะโตะ	ว.	ทำเป็น
ปี้ะทะตาวหม่ง	ปี้ะเตียะตาวหม่ง	ก.	อาศัยอยู่ จำศีลอยู่
ปะทะมะ	ม.	ว.	ปฐม ตน เคา แรก
ปะนัง	ม.	น.	บัลลังก์ เก้าอี้
ปะน่าน	ม.	น.	กองทัพ
ปะเนิง	ม.	น.	ทอน เส้น สายเช่นสายบัว
ปะปะ	ม.	ก.	อย่าทำ
ปะมั่งอะรัง	ปะมั่งตะรัง	น.	นายประตู
ปะมา	ม.	ว.	อุปมา เหมือน
ปะเม็ค	ม.	น.	ประสงค์ ชูระ
ปะเมิน	ม.	ก.	บอกกล่าว
ปะโม	ม.	ก.	ภาวนา
ปะเยอ	ปะยอ	น.	เขต บริเวณ อาณาเขต
ปะร้อคไผ่	เหมียะหฺร้อคไผ่	น.	บรเพ็ด

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ประรอย	ประรว	น.	กำไร
ประระมอย	ม.	ว.	บารมี
ประรัก	ม.	ก.	ปองร้าย
ประวัง	ม.	น.	ขาว
ประราวประรา	ม.	น.	เรื่องราว
ประราวสิต	ม.	น.	บุโรhit
ประเรียงเปรียงซี	ม.	ก.	จัดแจงพิธีรีตองตบแต่งให้
ประเราะะ	ม.	ก.	แบ่ง บั้น
ประลอง	ม.	ก.	ส่ง
ประลอค	ม.	น.	ขโมย
ประลอม	ม.	ก.	ทำลาย
ประล้งบ้งเมิน	ม.	ก.	สลับตรับฟัง
ประล่ำ	ม.	น.	ทำลาย
ประลี	ม.	ก.	โกหก กล่าวเท็จ
ประเลประลอง	ม.	ว.	อีกทีก็
ประวา	ม.	น.	พวกนอง
ประเวณอย	ม.	น.	ประเพณี
ประเพงอะ	ม.	ว.	แข็ง
ประทูนค	ม.	ว.	ประมาณ
ประเทนี้ยะ	ม.	น.	พราหมณ์
ประโตนค	ม.	ว.	ประมาณ
ประเทนี้ยะ	ม.	น.	พราหมณ์

เสียงผันซ้ำ	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ปะโผนค	ม.	ว.	ประมาณ
ปะหลุก	ม.	น.	ทำผิด
ปะเหลล	ม.	ว.	เหตุใด ทำอย่างไร ทำไม
ปะโหลวค	ม.	ก.	กราบไหว้ คารวะ
ปะอะทิตาน	ม.	น.	ตั้งอธิษฐาน
ปะฮอก	ม.	ว.	ควยเหตุ
ปะฮอกถาลอ	ม.	ว.	ควยเหตุอย่างไร
ปัก	ม.	ก.	นุ่ง
ปัก	กะปัก	ก.	ซัก
ปัก	ม.	ก.	พัด ถอน
ปักกะตอยท์	ม.	น.	ปกติ
ปักอะนั้ก	ตักอะนั้ก	ก.	ตีปัก
ปักอะหลั้ก	ว	น.	เรื่องราว
ปัง	ม.	ก.	ครอง คุ้ม ล้อม ปกครอง
ปัว	ม.	น.	งานรื่นเริง งานรื่นเริงที่มีโดย ไม่เป็นปกติ
ปัว	ม.	น.	ฝ่าย
ปัวจรวาว	ม.	น.	ภายหลัง
ปัวซังเค้ม	ม.	ว.	พอสังเขป โดยสังเขป
ปัวเหมียะถูลาง	ม.	ว.	อันมาก อันอุดม
ปัวเหมียะเตียะเทรียะ	ม.	ว.	อันถึงงาม อันถูกต้อง
ปัวเหมะแตะแหระ	ม.	ว.	อันถูกต้อง

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ปายเตี้ย	ปายเตี้ย	ก.	พายหนี แหกหนี
ปาก	ปาก	ก.	ฟัน
ปาน	ม.	น.	ปาก
ปาน	ม.	ม.	ทิด (กระดาก)
ปานโชนกเกาะตุลอย	ปานโชนเกาะตุลัว	น.	พูดมาก ปากคอกจ๊กจ้าน
ปาม	ม.	ก.	คัก
ปาย	ม.	ก.	หลัก
ปาระกะ	ปาตะกะ	น.	ไฟ
ปาระมอย	ม.	น.	บารมี
ปาวเกอ	ม.	น.	บุคคล
ปาวเจีย	ม.	ก.	บุชา
ปาวโมะ	ม.	ว.	ยินดี ปราโมทย์
ป้าวท์	ม.	ก.	อึด เน่า
ปี	ปีท์	น.	เอ็ง แก (ใช้เรียกสตรี)
ปีตัวท์	กิต้าตัวท์	น.	เคื่อน
ปีนทะปาก	ม.	ก.	ปีนทะบาท
ปู	ม.	น.	ขาว
เปอ	ม.	ก.	คู
เปอปะน่าน	ม.	น.	กองทัพ
เปออะเปียะ	เปอเหตุลียะเปียะ	น.	ทหาร
เปะปัวโก	ม.	ก.	ข้อตรง โดยธรรม
เปอะสะนา	โปะสะนา	ก.	กิดถึง

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
เป๊ะ	ม.	น.	แก่ง
เปิง	ม.	น.	ข้าวสุก
เปิงมู	ม.	น.	ข้าวตาก
เป็ค	ม.	น.	เพชร
เป็คโก	ม.	ว.	ภาษาชื่อ โดยสุจริต
เปิ่น	ม.	ว.	จริง แท้ แน่ มั่นคง
เปิ่นฮุน	ม.	ว.	อย่างมั่นคง แน่นแฟ้น
เป็ม	ม.	ว.	ประจักษ์ แบบ
เป็ม	ม.	น.	โกศล (เรือ)
เปี้ยกะหลี่ยะ	เปี้ยหลี่ยะ	น.	ขายกับตา
เปี้ยเค๊ะ	ม.	น.	ฝ่ายโน้น
เปี้ยหลี่ยะ	ม.	น.	พาด
เปี้ยะหลั่น	ม.	ก.	ประมาณ
แป	ม.	ก.	ชก
แปก	ม.	ก.	ตาม
แปกทะรัง	แปกปะรัง	ก.	ถามข่าวคราว
แปกทะหลั่น	แปกหลั่น	ก.	นำมา
แปกปะเตี้ยเพาะ	ม.	ก.	ขับไล่เสีย
โปงฮุมะ	ม.	น.	บริวาร
โป็ค	กะโป็ค	น.	สิ่งของ
โปนเถี้ยะหลี่ยะ	ม.	น.	พระยาปูลพล
โปย	ม.	น.	เรา

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
โปยเค็ด	ม.	น.	ข้าพเจ้า
โปะ	ม.	ก.	อ่าน
โป๊ะ	กะโป๊ะ	ก.	เก็บ
โปะพะทะ	โปะเป๊ะทะ	ก.	คิดถึง
โปะพะวะ	โปะกะวะ	น.	บริวาร
โปะทะนา	ม.	ก.	คิดถึง
โปะธนา	โปะทะนา	ก.	คิดถึง
โปะเป๊ะทะจ๊อบ	ม.	ก.	คิดถึง

๘

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
มะเจียะ	ม.	น.	เลี้ยงดู อุปการะ
มะโตน	ม.	ก.	ซ่อน เวน แอบแฝง
มะทะ	ม.	ว.	เสียงดัง
มะเหลิบ	ม.	น.	อ่านน้ำในพิธี
มะเหลียะ	ม.	ก.	ปล่อย
ฉัว	ม.	น.	ภัย ศัตรู
ฉาก	ฉาก	น.	กริ่ง
ฉาหฺร่าหฺนะหฺย	ม.	น.	พารานสี
เผื่อจระ	เผื่อจระ	ก.	ภิกขาจาร โคจร
เผื่อเงิน	ม.	น.	โภชนา

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	จนิกคำ	ความหมาย
เผื่อผิซอก	เปื่อผิซอก	น.	พระโพธิสัตว์
เผีย	ม.	น.	วัด อาศรม สำนัก โรงเรียน
เผียซงซา	ม.	น.	วิภูสงสาร
เผียโต	ม.	น.	วัดกลาง
เผียเหวียซอซท์	เผียเหวียะซอซท์	น.	อาศรมฤๅ
เผียเหวียเหวียน	ม.	ก.	ภาวนา
เผียะกะ	เปียะกะ	น.	ข้าวตอก
เผียะเก็ด	เปียะเก็ด	ว.	แดง
เผียะบู	เปียะบู	ก.	เมา
เผียะเหลิน	เถียะเหลิน	ก.	หาม
เผียะเหวียะ	ม.	น.	ภว ชาติ
เผียะตาง	เปียะตาง	น.	หน้าตาง

ด

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ดึก	ม.	ก.	ดูบไ้ ไล้
ดึกสะโป้ด	ม.	ก.	ดูบคล่า
ดู	ม.	ก.	ไ้หล
เดี่ย	เขวี่ย	น.	เฟื้อน
เดี่ยปัว	เขวี่ยปัว	น.	มิตรสหาย
เดี่ยะ	เขวี่ยะ	น.	ศัพ
ไ้	ม.	ก.	ไ้หล

พ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
พณลิกะ	ม.	น.	พัลลิกะ
พยุ	ม.	น.	แก ขร่า
พยุบ	ม.	น.	เนือสัคว์ เนือมบุษย์ เนือ
พุดะ	ม.	ว.	ทันไค ทันที
พุลัก	ม.	น.	แองน้ำ
พอง	ม.	น.	แพ
พอด	พาก	ว.	กลัว
พอม	ม.	น.	กลอง
พอย	พัว	ว.	อิม หน้า เต็มที่
พัว	ม.	ว.	อิม หน้า เต็มที่
พางกาง	ม.	ก.	คาบ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
พาวา	ม.	ก.	พา พากันไป
พิคเจียะ	กิกเจียะ	น.	กิจธุระ
พุมมะเจอ	ม.	น.	ภูมิเทวา
เพลั้งเพลั้ง	ม.	ก.	คุ่มคุ่ม
เพยอ	ม.	ก.	หิว
เพอะ	ม.	ว.	เฉย นิ่ง สงบ
เพีย	ม.	น.	วัด สำนัก โรงเรียน อาศรม
โพะ	ม.	ว.	งาม งอกงาม สมบูรณ์ดี

ฟ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
พะ	ฮวะ	น.	แกง
ฟอ	ฮวอ	น.	สวรรค์

ม.

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
มุนี	ม.	น.	คน มนุษย์
มูหากอบิน	ม.	น.	มหากบิล
มะนัว	หมัวหนัว	ว.	เหมือนกัน อีกนัยหนึ่ง
มะเนิก	เหมียะ เหมนิก	น.	มณี

เสียงพยางค์	เสียงกัมอักษร	วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
มะเนียะ	ม.	สรพนาม	ท่าน	
มะเนียะเต้าะ	ม.	สรพนาม	พวกท่านทั้งหลาย	
มะมะ	ม.	ว.	เปล่าเปล่า	
มะเริม	ตะเริม	ว.	เก่า นาน	
มะเริมมะเระะ	ตะเริมตะเระะ	น.	เก่าแก่ นมนาน	
มูละ	ม.	ว.	ตน เค้า ตนกำเนิด	
มັค	ม.	ก.	ปิด	
มาชะ	ปะมาชะ	ว.	ประมาณขนาด	
มำค	มັค	ก.	ปิด	
มาเทกอดสะปะ	ม.	น.	กัศสปะ	
มาเทอะนน	ม.	น.	พระอานนทมหาเถระ	
มาหั่ว	ปะมาหั่ว	น.	ไกลพอประมาณ	
มาฮาแม็ค	มาสะมັค	น.	มหาสมุทร	
โมเจีย	ม.	น.	ยินดี ปลื้มปิติ	
เมิก	ม.	น.	หน้า	
เม็ก	ม.	ก.	ไผ่	
เมิด	?	ว.	ควาย	
เมาะ	ม.	น.	หิน	
เมียง	ม.	ว.	สงสัย	
แมน	มัน	น.	หลาน (ลูกของพี่หรือลูกของน้อง)	
เมฺนนะ	หมัวเมฺนนะ	ว.	ประเคี้ยว	

ย

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ยะทา	ม.	ว.	ยธา
ยะถัว	ระเหยยะ สะเบิงัว	น.	แสงตะวัน
เย็น	ม.	ว.	อยู่ดี ยังคงทำอยู่ อย่างเดิม (ใช้ทอท้ายประโยค)

ร

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
ร่น	ม.	ก.	ยี่ถมนั้
รองซัก	ม.	น.	ผ้าไหม
รอก	ว	น.	โรงนา
ระคาคทอปปัว	ม.	ก.	แต่งงาน
ระทาว	เรียะทาว	ว.	ช่างบน
ริกชะเจอ	ม.	น.	รุกขเทวดา
เรียสะเนีย	ม.	ก.	ปรารธนา
เรียะเอกะรัต	ม.	น.	เขตพระราชอาณาจักร เขตพระนคร
โรง	ม.	-	แน เนื่อน (ประกอบท้าย ประโยค)

ล

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ลอ	ม.	ว.	โหน
ละงู	หลือยะหงู	ก.	กราบ ไหว้
ละเซาะ	ม.	ว.	นี้หนอ
ละเนาะ	ม.	ว.	ที่นี่ คราวนี้
ละเปาะ	หลือยะโป๊ะ	ก.	ฉัน
ละวี่	หลือยะหฺวี่	น.	อุปการะ เลี้ยงดู ดูแล
ละวี่ปะรา	หลือยะหฺวี่ปะรา	น.	ดูแลรักษา
ละหฺมิก	หฺนิกหฺมิก	ก.	นิมิต ฉัน
ละหฺมุ	หลือยะหฺมุ	ว.	เคี้ยวนี้
ละหลือม	หลือยะหลือม	ก.	คับสูญ
ลฺก	พะลฺก	ก.	หลุก
ลฺว	ญฺว	ก.	หอน
เล	ม.	ว.	แล ชี
เลชะ	ม.	น.	เลศนัย
เล็วเฉียะ	ม.	น.	โลกะ

ว

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
วิปัก	ม.	น.	วิบัติ
เวทุน	เมทุน	น.	เมถุน

ส			
เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร·วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
สะก๊อค	สะก๊อค	น.	โหดเหี้ยม
สะง้อยท์	ม.	น.	บ้าน เรือน
สบ	ม.	น.	ศาลา
สะมาถิ	ม.	น.	สมาธิ
สะเมิน	ม.	น.	พระยา
สะก๊อค	ทะก๊อค	น.	ทอน กลาง กึ่งกลาง
สะก๊อคสะวัค	สะก๊อคสะวัค	น.	พิจารณา
สะงา	ม.	น.	จิ๋ว
สะกะ	จะกะ	น.	จาก
สะก๊ิก	ม.	ว.	ขาบซัง
สะก๊ิกหุมะหลัก	สะก๊ิกหุมะหลัก	น.	นิยมยินดี
สะท้อยท์	ม.	น.	สติ
สะเตอะสะเต็ม	ม.	น.	โง่เขลา ไร้ปัญญา
สะท่อมหุมัวเง็ง	สะท่อมหมกเค็ม	ว.	ขนาดกลาง
สะนะ	ม.	น.	ไส้ (เทียบ ตะเกียง)
สะนัค	แซนัค	น.	ปิ่น
สะนา	ม.	น.	ที่นั่ง ที่นอน
สะแพง	ม.	น.	งานประจำปี งานนักขัตฤกษ์
สะมค	ม.	น.	รุ่น วัยรุ่น เด็ก
สะมคเฐว๊ะ	สะมคเฐว๊ะ	น.	เด็กชาย
สะมคจ๊อค	ม.	ว.	ตามใจ
สะมคซอคเจ๊ะ	ม.	น.	สัตย์สัญญา

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
สะมกเปรี๊ยะ	ม.	น.	แก้กหญิง
สะกาโท	เตียะกาโท	น.	เจ้าของกัณฑ์เทศน์
สะมา	สะมาแถวัก	น.	นักร้อง
สะเม็กทะเล	เตียะเหุมิกเหุงียะ	น.	ชานา
สะเมนเต็ง	ม.	น.	พระยานกกระกรุม
สะเมนโบนเถียะเหูลียะ	ม.	น.	พระยาพันพล
สะเมนมะธาปี่ขาว	สนมินปี่ขาว	น.	พระวิษณุ
สะเมนมาพินาย	สะเมนสะมาปี่นาย	น.	พระพิฆเนศวร
สะเมนอิน	ม.	น.	พระอินทร์
สะโมสะโมน	ม.	น.	พรหมเพริยง
สะโมะ	ม.	น.	สามัคคี
สะว้อดละเป๊าะ	สะว้อบเหูลียะโป๊ะ	น.	นิมิตฝัน
สะอะ	ม.	ว.	สะอาค
สะอาณ	ม.	ว.	อื่น
สะอคสะออ	มะเอ็คสะออ	ว.	สะอึกสะอื้น
สัว	ม.	น.	(ตน) โป
สัวชุม	ม.	น.	(ตน) ไทร
ส้าง	ม.	ว.	หนัก
ส่ำ	ม.	บ.	ทั้ง (น้ำหนักนาม)
สิดถิ	ม.	น.	ส่ำเร็จ
สิดถิอองถิ	ม.	น.	ส่ำเร็จได้ดังประสงค์
สื	ม.	ว.	ลึก

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
คุ่ม	ม.	น.	งู
คุ่มจาก	ม.	น.	งูเห่า
คุ่มจากหะหุยาน	ม.	น.	งูจงอาง
เล็งสะคัก	ม.	ก.	ชั้นชม นิยมยินดี เลื่อมใส
เลียบะ	ม.	ก.	เฉา โรยร่วง
แล้ง	ม.	น.	คาบ
โตะ	โตะ	น.	เหว

ห

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หุญ	ม.	น.	กุ่ม
หุจาก	หุเลียะหุจาก	ก.	แหงน
หุงาน	ม.	น.	กาม
หุจิม	หุเลียะหุจิม	น.	พัน
หุ	ม.	น.	ราคา ค่า
หุ	ม.	ก.	คัน
หุจีย	ม.	น.	กบ
หุจียปุง	ม.	น.	อึ่งอ่าง
หุจียะ	หุจียท์	ก.	ถาง
แหงม	ม.	ว.	งาม
หุญจาก	ม.	ก.	พบ เห็น

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักขรวิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หฺญาน	ม.	น.	ปัญญา
หฺญี	ม.	ว.	หนอย นิค หนอย
หฺญีจอม	ม.	ว.	หนอยชิ
หฺญีเหฺญียะ	ม.	ว.	นิคหนอย เล็กน้อย
หฺญีอิก้า	หฺญีก้า	ว.	หนอยค้วย นิคเคียว
เหฺญียะ	ม.	น.	คน เขา
เหฺญียะอฺวาน	ม.	น.	ชาวบ้าน
เหฺญียะหะโหลนก	หฺญียะเจียะโหลนก	น.	คนโต หัวหนา ผู้ใหญ่
หฺนากล้า	หฺนุกกลาง	ว.	เมื่อก็
หฺนาค	ม.	น.	นาค
หฺน่าน	ม.	น.	ขนาง
หฺน่าย	เตียะหน่าย	ว.	ที่ สถานที่
หฺน่าย	ม.	น.	ค่าน่าหนานามขาย
หฺน่ายหฺว้าย	เตียะหน่ายหฺว้าย	น.	หนทาง ที่ทาง
หฺนึ	ม.	น.	คน
หฺนึเถร๊ะ	หฺนึเถร๊ะ	น.	ผู้ชาย
หฺนึเถรวีเถียะ	หฺนึเถรวีเถียะ	น.	นิโครธ ต้นไทร
หฺนึเจียะกา	ม.	น.	คนรับใช้
หฺนึชอย	หฺนึคชั่ว	ว.	นิสัย
หฺนึคเจียะ	ม.	ว.	นิจ
หฺนึตาน	ม.	น.	นิทาน
หฺนึน	ม.	น.	ผ้านุ่งผู้หญิง

เสียงพยางค์	เสียงตามอักขระวิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
นินเเตีย	ม.	ก.	นินทา
นินเปรีย	ม.	น.	ผู้หญิง
นินสงสะ	อาชนิซงสะ	น.	อานิสงษ์
นินชมิก	ม.	ก.	นิมิต
นินชวาค	ม.	น.	คนยากจน
นุ	ม.	น.	หอก
นุมน	ม.	ก.	มี
นุยนาว	ญุยนาว	ก.	คลุกคลี
นุ	ม.	สันธาน	แต่ นับแต่ ตั้งแต่
นุกกลาง	ม.	ว.	เมื่อ
นุแนะะ	ญุกะแนะะ	ว.	เมื่อวาน
เนกะยาค	เวลียะยาค	น.	พระภิกษุ พระพุทธรองค์ พระ
เนกะโหมค	เหนียะโหมค	ว.	ควายตา ควงตา
เนิง	ม.	ก.	หมอนน้ำ หมอทะนุ
เนีย	ม.	น.	ทอง พง กะลา
เนียโกกเกียะตะ	อะเนียโกกเกียะตะ	ว.	อนาคตข้างหน้า
เนียคุ	ม.	น.	ข้าวตุก
เนียเนีย	ม.	ว.	ต่างต่าง
เนียะ	เจียะเนียะ	ก.	ชนะ
เนียะกะโก	เหเนียะกะโก	น.	โคยธรรม
เนียะจาง	ม.	ว.	ควายเทา
เนียะอะเลเจียะ กาห	ม.	น.	ตามอัธยาศัย ลำพังตัว

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
เหนียะแหวก	ม.	น.	นรก
แน	ม.	ว.	นี้ นี
แนม	แนม	น.	ชีวิต
แนะ	หมั่วแนะ	ว.	ประเคี้ยว เคี้ยว
โหนก	เจียะโหนก	ว.	ใหญ่
โหนกโหม	เจียะโหนกโหม	ก.	โตใหญ่
โหน่น	ม.	น.	ปราสาท
โหน่นแกร่งเงิน	ม.	น.	ปราสาทงาช้าง
โหน่นโหย่น	โหม่นโหย่น	น.	เลขยันต์
หม่ง	ม.	ก.	อยู่
หม่งจองหม่วน	ม.	ก.	อยู่ไม่เป็นสุข อยู่ไม่ไหว
หมะหนั่ว	หมั่วหนั่ว	น.	เหมือนหนึ่ง ประหนึ่ง ประดุจว่า
หมะตุดสะ	ม.	น.	มนุษย์
หมะเหน็ด	เหมะเหน็ด	น.	แกว มณี
หมะเหน็ดอะเขีย	เหมะเหน็ดอะเขีย	น.	แกวสารพัดนึก
หมะเหนียว	เหมียะเหนียว	น.	มโน
หมะเหนียว	เหมียะเหนียว	ก.	โกรธ
หมะเหนียะ	เหมียะเหนียะ	น.	มานะ
หมั่ว	ม.	น.	หนึ่ง
หมั่วเกียะหก	หมั่วเสียะหก	น.	ชั่วพัก ชั่วกำลัง
หมั่วเจ้าะ	ม.	ว.	ควย
หมั่วแะ	ม.	ว.	ลักอย่าง

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หมั่วหนั่ว	ม.	น.	เหมือนหนึ่ง ประหนึ่ง
หมั่วออง	ม.	น.	ชั่วพัก ชั่วครู่
หมั่วแฉนะ	ม.	ว.	ประเคี้ยว
หฺมาน	ม.	ก.	ไหว
หฺมาด	ฮฺมาด	ก.	เกา
หฺมี	ม.	น.	แม่ นาง
หฺมีกำซอຍ	ม.	น.	แม่ผิว แม่ยาย
หฺมีจิปฺลိပ	จ	ก.	บริสุทธิ์
หฺมิก	ม.	น.	ขมื่น
หฺมิก	ม.	น.	มิตร
หฺมิก	หฺมิก	น.	อยาก ประสงค์ ปรารถนา
หฺมิกເອະဂອໂຕະ	หฺมิกເອະဂອໂຕະ	น.	อยากให้เป็นไป
หฺมิกເອະເອະ	หฺมิกເອະເອະ	ว.	อยากจะได้
หฺมิกຕາ	หฺเมคตา	น.	เมตตา
หฺมิกຕ່ານ	ม.	น.	เนื้อคู่
หฺมึน	ม.	ก.	อุม
หฺมึนໝູ	หฺมึນໂໝະ	ก.	พุ่มพัก หนุนนอน
หฺมึນໂໝະ	ม.	ก.	ชื่นชม
หฺมึบ	ม.	ว.	สนุก ยินดี อร่อย เลิศ ไพเราะ
หฺมึบຈື່ອກ	ม.	ว.	ดีใจ
หฺมึบກອຈື່ອກຈະຮອກ	ม.	ก.	ยินดีปรึกษา

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หมียะหลุก	ม.	น.	ลูกขลุบ
หมียะรัต	ม.	น.	มหาราช
หมียะโห่งค	หฺลียะโห่งค	ก.	เรียน
หมียะโหระ	หฺมียะโหระ	ก.	ทารุณ
หมียะอ็อก	ม.	น.	พอบังเกิดเกล้า
หฺมิง	ม.	ก.	คอย รักษา เลี้ยงดู
หฺมิงเจียะ	ม.	ก.	เลี้ยง คอยกิน ดูแล
หฺมิงซอย	ม.	ก.	รักษาคีล
หฺมิงปฺล่าย	ม.	น.	ชายหนุ่ม หนุ่มน้อย มานพ
หฺมิงหฺมัว	ม.	ก.	ปฏิบัติ ยึดถือ บำเพ็ญเพียร รักษา
หฺมเตาะแกง	หฺมียะตาวเกม	น.	มาตุคาม
โหมคหละงิม	ม.	น.	พันตา
โหมน	ม.	น.	มอญ
โหมน	ม.	ก.	ทำกายให้เล็ดลงยอส่วนลง เสก
หฺยอน	ม.	ก.	ย่อง
หฺยัก	ม.	ก.	อุม แบก หาม ยกให้
หฺยักกอตอน	หฺยักปะตอน	ก.	ยกขึ้นเป็น สถาปนา แต่งตั้ง
หฺยักกุน	ม.	ก.	ระลึกถึงคุณ ยกย่อง
หฺยักเจียะกาวท์	ม.	น.	ถือตัว
หฺยักเจียะ	ม.	ก.	ยกย่อง เชื้อถือ
หฺยักเฝีย	หฺยักโตะเฝีย	น.	นับเป็นเพื่อน
หฺยักปะตอน	ม.	ก.	ยกขึ้น สถาปนา

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หยุกหนก	ม.	ก.	ชูหัว แฉแม่เปี้ย
หยุ้ว	ม.	ก.	ป่วย
หยาถู	เหียถู	น.	ยาถู
หยาต	ม.	น.	ผ้า
หยาตกะเต	หยาตเกียะเต	น.	ผ้าบาง
หยาตเหียตาน	หยาตเปียะตาน	น.	ผ้าขาว
หยาย	ม.	น.	แม่
เหยอ	ม.	ก.	ยก หุ่น
เหยื่อเปาะ	เหลือเหลือยะโปะ	ก.	ชูงวง
เหยื่อเจียะเหนึย	ม.	น.	โยชน์
เหยอะ	ม.	น.	ข้าแต่ คุณ...ที่รัก เอ๋ย นี่แนทาน ซา ครับ จ๊ะ แนะ
เหยืม	ม.	ก.	หายใจ
เหยิวก็	ม.	น.	โยคี
เหยีย	ม.	ก.	ยก
เหยี่ยม	ม.	ก.	ร้องไห้
เหยี่ยมระ	ม.	สันธาน	หากว่า แม้ว่า
เหยียะ	เกียะเหยียะ	น.	เข้า รุ่ง พุ่งนี้
เหยียะ	ม.	น.	มัน
เหยียะชาว	?	น.	มีญาติ
โหยน	ม.	น.	ยันต์

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิชา	ชนิดคำ	ความหมาย
ไทรยะ	ม.	น.	หากว่า ถ้าวว่า ฉิวว่า
ทรง	ม.	ก.	ดู
หรรค	ม.	ก.	ตัด
หรว	ม.	น.	พวก
หรวัว	?	น.	พวกพ้อง
หรวาน	ม.	ก.	ชื้อ
หรวานสะกัก	ม.	ก.	ดูร้าย
หริค	ม.	ก.	ฤทธิ์
หรัม	ม.	ก.	พอ เพียงพอ
หริย	ม.	ก.	เลือก
หริย	ม.	น.	แมลงวัน
หระ	ม.	น.	สนุก อร่อย
หระอะ	ม.	ว.	ทุก
หระอะ	ม.	น.	ราก
หริ่งเคิง	ม.	บุพพท	ในเมือง
หริน	ม.	ว.	เผ็ด
หริยก	เถี่ยะหริยก	ก.	รีบ
หริยกเกียะ	หริยกเกียะ	น.	ราคา
หริยกเจียซาน	ม.	น.	พระราชสาร
หริยงสะเกาะ	หริยงสะเกาะ	ก.	ด้วยกัน
หริยมซาน	หริยมซาน	น.	สำเนียง เสียง
หริยหลัก	เถี่ยะหลัก	ก.	สั้น สะบัด

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
เหวี่ยงเหวี่ยง	เหวี่ยงเหวี่ยงเหวี่ยง	ก.	ปรารภนา
เหวี่ยงเหวี่ยงป้อคตา	เหวี่ยงเหวี่ยงเหวี่ยง ป้อคตา	ก.	ตั้งจิตอธิษฐาน
เหวี่ยงแซ่ฮอยท์	ม.	น.	ฤๅ
แหว่งสะเก๊ะ	ม.	น.	พวกพ้อง
แหวมชั้น	แหวมชั้น	น.	สำเนียง
โหรกถุ่น	ม.	ก.	แทนคุณ
โหรก	ม.	น.	รัตน
โหรกเซาะ	ม.	ก.	เกี่ยวข้าว
โหรกปอนฮาน	เอวริบโหรกปอนฮาน	น.	ทรัพย์สินสมบัติ
โหรบ	ม.	ก.	จับ ถือ ปิด
หล่น	กะหล่น	น.	ครึ่ง คราว
หลอก	?	น.	ทาง ฝ่าย ค้าน ข้าง
หละหลิม	ม.	น.	พัน
หละหลุ	หละหลุ	ก.	เจียบ เหวง
หละหลุม	หละหลุม	ว.	เคี้ยวนี้
หละหลุ	หละหลุ	น.	กำลัง กำลังอาวุธ
หละหลิมหละหลิม	ม.	ว.	เสมอเสมอ ทุกวันทุกวัน
หละเห็น	หละเห็น	น.	เที่ยว เที่ยวไป
หลัก	ม.	ก.	ทะลุ โผล่พ้น โผล่
หลัก	?	น.	ฝ่าย ข้าง
หลักตก	?	น.	ทางบก

เสียงพยางค์	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หลั้กเนาะ	?	น.	โลกนี้ ภพนี้
หลั้กเปี้ย	?	น.	โน้น
หลั้กหลุ่ย	?	น.	เปราะเปื้อน
หลั้กหะตัก	หลั้กเกียะตัก	ก.	กะมำ
หลั้ว	ม.	น.	ง่าย
หลั้วฟา	ม.	น.	ง่ายคาย
หลาดัก	?	น.	ที่พักชั่วคราวแบบเพิงนา
หลาด	หลั้ก	น.	พัง
หลาน	หลายหลาน	น.	ขาดทุน นิบหาย หมกตัว
หลายหลาน	ม.	ก.	นิบหาย ล้มละลาย หมกตัว
หลุด	ม.	ว.	ผิด ความผิดที่มีโทษ
หลุบ	ม.	ก.	เข้า
หลุบอะไม้ค	หลุบปะไม้ค	ก.	เข้าไฟ ลุยไฟ
หลอบ	ม.	ก.	เป็น ชำนาญ รู้
หละ	ม.	น.	ไม่
หละทน	ม.	น.	กระบอง
หละเปาะ	หละยะโปะ	น.	งวง
หละแบ่ง	ม.	น.	คนจรจัด คนไม่มีญาติมิตร
หลอะ	เตียบหลอะ	ก.	สอน สั่ง
หลิก	ม.	น.	หนังสือ
หลิกป้อก	ม.	น.	หนังสือ
หลิกเหรี๊ยะเจียน	ม.	น.	หนังสือพระราชสาร

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
เหลื้ม	ม.	น.	เลืย ไม่สมประกอบ
เหลื้ว	ม.	ก.	กลิ้ง
เหลื้ว	เหลือ	น.	น้ำเต้า
เหลื้วกะโถ	ม.	น.	โลกธรรม
เหลืย	เลืย	ก.	เล้า นอก
เหลืยค	เหลืลค	ก.	คว
เหลืยเฉีว	เหลืวเฉีย	น.	โลละ
เหลืยหะเจียะ	เหลืยเปียะเจียะ	ก.	นอกเล้า แจ้งให้รู้ กราบพูล
เหลืยะเจียะ	เหลืยะเจียะ	น.	สระ
เหลืยะทอ	กะทอ	น.	ลูกขึ้น
เหลืยะทาว	ม.	ว.	บน ข้างบน
เหลืยะแห่นง	ม.	ก.	ขวาง วางพาด
เหลืยะปู้	เหลืยะโป๊ะ	น.	นิ้ว
เหลืยะเปีาะ	ม.	ก.	คัน
เหลืยะเปียะเหินยะ	ว	น.	ข้าทหาร เหล้าขาราชบริพาน
เหลืยะเหมียะ	ม.	น.	พราน
เหลืยะหุมาค	ม.	น.	สีที่เป็นชาย ตาเถร
เหลืลค	ม.	ก.	คว ค่ำทอ
เหลืลคจีน	เหลืยะจีน	น.	แหวน
เหลืลคซอน	ม.	น.	ลักษณะ
เหลืลคแถม	ซ้ำแถม	น.	ความรู้ ความจำ
เหลืลคหัก	ม.	น.	สมัย ในสมัย

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
แหลบ	แหลบ	ก.	เป็น ู้
แหลบ	แหลบ	น.	ลาก
แหลบสะกา	แหลบสะกา	น.	ลากสักการ
แหลบทะเจีย	แหลบเปะเจีย	น.	ลากสักการ เฒ่า สักเวย
แหลม	แหลม	ก.	เลื้อย
แหลมแป้ง	แหลมแป้ง	ก.	ช่วยเหลือ เกื้อกูล
โหลก	หลอก โหลก	ก.	ทา
โหลค	ม.	ก.	ลม
โหลน	ม.	น.	มาก
โหลน	ม.	ว.	พน เลย
โหละ	ม.	น.	นาน
หวอน	หวาน	ก.	เล่น
หวอนเต็ง	หวานเต็ง	ก.	ตอนรับ รับรอง
หวอนปะ	หวานปะ	ก.	เล่นสะกา
หว่า	?	น.	ขณะ
หว่าคาก	ม.	น.	ยากเย็น ยากลำบาก ยากยิ่ง
หวิเซะ	ม.	ว.	วิเศษ
หวิค	ม.	น.	สาว
หวิว	ม.	น.	เวร
หवाद	ม.	น.	ยากจน
หวิชาวัทมมะ	ม.	น.	วิษณุกรรม
หวิญญาน	ม.	น.	วิญญาน
หวิหวิว	ม.	น.	เวร

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หฺวี่อะรา	หฺวี่ปะรา	ก.	ดูแล
หฺเวอะสะนา	หฺเววี่สะนา	น.	วาสนา
หฺเววีก	ม.	ก.	ลื้ม
หฺเววี่	ม.	น.	ครั้ง กราว หน
หฺเววี่	ม.	น.	ไรวี่ นา วาว
หฺเววี่ยังแฉะ	ม.	ก.	ละเวนเลียบ
หฺเววี่สะนา	ม.	น.	วาสนา
หฺเววี่	ม.	น.	วัง
โหวก	ม.	ก.	คัน
โหวะ	ม.	น.	พรรษา
หอดกลาง	ฮอดลั้ง	น.	นกอินทรี
หะ	ม.	ว.	ไม้
หะกม	เตียะกม	ก.	รวม ประสม
หะกอน	เปียะกอน	ก.	สั่ง
หะกอนจอน	เปียะกอนจอน	ก.	สั่งเสีย
หะกอบฮอนาน	เตียะกอบฮอนาน	น.	แม่ทัพ
หะก๊ะ	เตียะก๊ะ	ก.	แตก
หะก๊ะ	เตียะก๊ะ	ว.	แตกฉาน ชำนาญ รอบรู้
หะก๊ะ	เตียะก๊ะ	น.	พินาศ
หะกั้ว	เปียะกั้ว	น.	แมว
หะกา	เตียะกา	น.	ชาวบ้าน
หะกั้วหัท	เตียะกั้วหัท	น.	ตัว ร่างกาย ตนเอง

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หะกำ	เปียะกำ	น.	สำหรับ
หะกุก	เตียะกุก	ว.	ครึ่ง ครึ่งหนึ่ง
หะกุก	เตียะกุก	ก.	ง่วง
หะกุกหะเกาะหะ	เตียะกุกเตียะโกะ	ก.	ง่วงเหงา
หะเกอ	เตียะเกอ	น.	ตอ
หะเกอตะ	เกียะเกอปุรุ	ก.	ฟาง
หะเกอะ	เปียะเกอะ	ก.	เป่า
หะเกาะ	เตียะเกาะ สะเกาะ	น.	พวก พรรคพวก ผูก หมู เหล่า
หะเก็น	เตียะเก็น	ก.	ถือ รับเอา รักษาเอา
หะเก็นซอ	เตียะเก็นซอ	ก.	อาราธนาศีล รับศีล
หะเกวีย	สะเกวีย	น.	น้ำตาลทราย
หะแกบ	เตียะแกบ	น.	มือ คราว
หะโก	เตียะโก	น.	เปลือก
หะโกหะโน	เตียะโกตะโน	น.	เหือกเถาเหล่ากอ
หะจอก	เกียะจอก	ก.	ฆ่า
หะจิก	เกียะจิก	ก.	กระชาก
หะจันอะเหี่ยม	เกียะจันอะเหี่ยม	ว.	แทบตาย เกือบตาย
หะจู	เกียะจู	ก.	รู้
หะจิด	เตียะจิด	น.	เก่า ที่เก่า
หะเจม	เกียะเจม	น.	นก
หะเจมอะเนม	เกียะเจมตะเนม	น.	นกกา
หะเจมเอียก	เกียะเจมเจียก	น.	นกแก้ว

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หะเจ๊าะ	เกียะเจ๊าะ	น.	สมอติง
หะเจ็ค	เจ็ค	ก.	ญู เข็ค
หะเจ๊ยะเค็ง	เจ๊ยะเค็ง	ก.	ครองราชย์
หะโจคกุน	หะโทคกุน	ว.	เนรคุณ
หะโจม	เกียะโจม	น.	ตระกรุด
หะโจะ	เกียะโจะ	ก.	นั่ง
หะโจะชาน	เกียะโจะชาน	ก.	นั่งฉาน เข้าฉาน
หะคง	เกียะคง	น.	มะเขือ
หะคงถุ๋นอยท์	เกียะคงกะถุ๋นอยท์	น.	มะแว้ง
หะคอน	เกียะคอน	ว.	สั้น ย่อ พอประมาณ
หะคัก	คัก	ก.	บรรพบุรุษ ชี
หะคัง	คัง	น.	รวม
หะคาม	เกียะคาม	ก.	สองกลอง หันไปทาง ชีไปทาง
หะเคิน	ชะเคิน	ก.	สะดูด
หะเคาะ	ชะเคาะ	ก.	เขี่ย และ
หะเคียง	เถียะเคียง	ก.	ไล่ กวด ชับ ชับไล่
หะโคค	เปียะโคค	ก.	สวด
หะตน	เปียะโตน	ก.	สั่งสอน
หะตน	เปียะตน	ก.	บัง ลับ
หะตอ	กะตอ	ก.	สั้น สะท้าน
หะตอ	เกียะตอ	น.	กระดาน
หะตอม	เปียะตอม	ก.	ตก

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หะตอม	เปียะตอม	น.	กลางคืน
หะตอย	เปียะตอย	น.	ทราย
หะตะ	เปียะตะ	น.	ทาง
หะตะ	เกียะตะ	ว.	ข้างหน้า ภายหลัง
หะตะ	เกียะตะห์	ก.	กลับ
หะตัก	เตียะตัก	น.	ความทุกข์ ความลำบาก
หะตัก	เกียะตัก	ก.	ตีสั่งกา
หะตัก	เปียะตัก	ก.	รบ ทำศึก
หะตักกั๊	เตียะตักกั๊	น.	ลำบากมาก ลำบากยิ่ง
หะตักจ็อค	เตียะตักจ็อค	น.	ทุกข์ใจ
หะตักหะนา	เตียะตักสะนา	น.	ทุกข์ทรมาร
หะตั่ว	เปียะตั่ว	ก.	สูง
หะต๊	เปียะต๊	ว.	เหมือน เท้า
หะตา	เจียะตา	น.	ชะตา
หะตา	เกียะตา	น.	ข้างใต้ ส่วนใต้ ส่วนล่าง
หะตา	เปียะตา	น.	หน้าตา
หะตาจาง	เกียะตาจาง	น.	ฝ่าเท้า
หะตาน	เปียะตาน	น.	สีขาว
หะตาบ	เปียะต๊	ว.	ทัน
หะตาม	เปียะตอม	ก.	ตก
หะตาม	เกียะตาม	น.	ปู
หะตาย	เปียะตาย	น.	กระต่าย

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร-วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หะทาว	เกียะทาว	ก.	ยื่น
หะทาว	หูลียะทาว	น.	ข้างบน
หะท้าวท์	กิต้าวท์	น.	เคื่อน
หะเตะ	เตียะเตะ	ว.	เชื่อง
หะเตอะ	เตอะ	ก.	ถามปัญหา ถามปริศนา ทางปริศนา
หะเต้าะหะโนหะโก	เกียะเต้าะตะโน		
	เตียะโก	น.	เทือกเถาเหล่ากอ
หะแตม	ปะแตม	ก.	บอก แจ้งให้รู้
หะแตม	ขอมแตม	ก.	จกจำ
หะแตะ	เกียะแตะ คะแตะ	น.	แผ่น ผืน
หะโคม	เปียะโคม	ก.	ทำให้โคน ทำให้ล้ม
หะโตะ	เปียะโตะ	ก.	ทำ สร้าง ก่อ ทำให้เกิด
			จุด (ไฟ)
หะโตะ	เกียะเต้าะ	น.	หนี้สิน
หะนก	คะนก	น.	เปลือก
หะนน	คะนน	น.	เปลือก
หะนะ	คะนะ	น.	พิน
หะนะเติน	คะนะเติน	น.	พินสำหรับคึด
หะนาอิน	สะนาอิน	น.	ทิพย์อาสน์
หะเนม	คะเนม	ก.	ของใจ
หะเนิน	คะเนิน	น.	รม เงาม
หะโน	ตะโน	น.	พวก เชื้อสาย

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หะโน่น	เกียะโน่น	น.	เลข
หะโนหะโก	ตะโนเตียะโก	น.	เทือกเขาเหล่ากอ
หะบอด	เกียะบอด	ก.	หลับตา
หะบอด	คะบอด	น.	ยาง
หะบอม	เกียะบอม	ก.	อม
หะบั๊ก	บั๊ก	ก.	เกาะเกี่ยว
หะบัง	หะบัง	ก.	ยก แบก
หะบู	เฝียะบู	ก.	เมา
หะเบ็ด	คะเบ็ด	ก.	ตุก
หะเบาะ	คะเบาะ	น.	ทำให้เย็น
หะเบะ	เปียะเบะ	น.	แพะ
หะปูลือบ	หะปูลือบ	ก.	เข้า นำเข้า
หะป่อ	สะป่อ	น.	ครุฑ
หะป่อ	หะป่อ	น.	ปูน
หะปอด	หะปอด เกียะปอด	ก.	กิน
หะปอน	เปียะปอน	ก.	ให้เต็ม
หะปอยทอ	หะปอยทอ	น.	พักทอง
หะปึก	หะปึก	ก.	แทง
หะบัง	สะบัง	น.	สบง
หะบัว	หะบัว	น.	รัง
หะป่าน	สะป่าน	น.	ถนน
หะปุก	เกียะปุก	น.	คดี
หะเปะ	เกียะเปียะ คะเปียะ	ก.	พบ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หะเป๊ะ	กะโปะ	ก.	เก็บ
หะเป็ค	คะเป็ค	ก.	ขวาง
หะเปุลิน	หะปูลอน	ก.	หลุกหลิก
หะเปียง	เปียะเปียง	น.	บาตร
หะเปียะ	เกียะเปียะ คะเปียะ	ก.	พานพบ ประสบ
หะเปียะ	เถียะเปียะ	ก.	ตบ
คะเปียะหมัก	เถียะเปียะหมัก	ก.	ตบร้อยจุมก
หะแป๊ะอะแตรก	หะแป๊ะอะมะแตรก	ก.	ชี้เมา
หะมอน	หะมน	น.	หลอก ลวง
หะมอย	หะมอย	น.	นักบวช สงฆ์
หะมอย	กะมอย	น.	หลังคา
หะมะ	สะมะ	ว.	เปล่า
หะมะ	สะมะ	สันธาน	ทั้งนั้น อย่างเดียว
หะมาน	เถียะหฺมาน	น.	เชย สะไก
หะมาย	หะมาย	น.	ไข หม้อ
หะมายเลียง	สะมายเลียง	น.	เป็นหนุ่มเป็นสาว เป็นวัยรุ่น
หะมาว	สะมาว	น.	กลืน
หะมาว	คะมาว	น.	ปากนก
หะโม	สะโม	ว.	ไ้ ส่วนไ้ ข้างล่าง
หะระไม้ค	เกียะรักปะโมค	น.	ไม้ขีด
หะรัง	หะรัง	น.	คอก
หะรับ	หะรับ	น.	นกพิราบ
หะราม	หะราม	น.	โคลน

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หะรีค	เกียะรีค	ก.	รุก
หะเราะะ	สะเราะะ	ก.	พัง เลื่อม ทำลาย
หะลง	คะลง	ก.	ชอบ
หะลค	คะลค	ก.	ถอก
หะลอ	ชาลลอ	ว.	อย่างไร
หะลอก	คะลอก	น.	เป็นบ่อ เป็นหลุม
หะลอค	คะลัค	ก.	ขยำขี้
หะละ	ชะละ	ก.	คลอศ ออก
หะละ	ชะละ	ว.	ว่าง
หะลั้ง	เกียะหลั้ง	ว.	มาก เหลือกกำลัง
หะลั้งเหียยะ	พะลันเหียยะ	น.	รุ่งสาง รุ่งแจ้ง
หะลัค	คะลัค	ก.	กระโคศ
หะลัค	คะลัค	ว.	สะอาศ เตียน โล้ง
หะลามปาม	สะรามปาม	น.	บาป
หะลुक	ชะลुक	ก.	หลุก
หะและ	สะและ	ว.	นึกว่า คิดว่า
หะวอ	ชะวอ	ก.	ปลิว
หะวัว	ชะวัว	น.	บวบงู
หะหุนาย	เตียะหุนาย	น.	รอย ร่องรอย
หะเหุนิค	เปียะเหุนิค	น.	พอค
หะเหุนิค	เหุนิค	น.	แห
หะโหนกฉวาน	เจียะโหนกฉวาน	น.	ผู้โหนบ้าน
หะโหนบ	เตียะโหนบ	น.	รองเท้า

เสียงพื้นฐาน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หะหมั่ง	เกียะหมั่ง	ก.	ยงโยยงหยก
หะหม่าน	เถียะหม่าน	น.	เขย
หะหม่าน	เตียะหม่าน	ว.	ควยเหตุที่ได้ เพราะเหตุ
หะหมิคอ	เหอะหมิคอ	น.	ไม่ค่อยไป
หะหมี่	เถียะหมี่ยะ คะหมี่ยะ	ก.	คลาน ก้ม ก้มคู้
หะหมุ	เกียะหมุ	น.	สมอพิเภก
หะหมี่ยะ	เถียะหมี่ยะ คะหมี่ยะ	ก.	คลาน
หะหมี่ยะเลียงจาว	เกียะหมี่ยะเลียงจาว	ก.	รีบกลับ
หะหมอก	เกียะหมอก เปียะหมอก	น.	ตะวันออก
หะหมุ่ย	เถียะหมุ่ย	น.	เส้า
หะหมุ่ยยะ	เกียะหมุ่ยยะ	ก.	ขับร้อง
หะหมุ่ยยะ	เกียะหมุ่ยยะ	ว.	เข้า เข้ามีด
หะหมุ่ยยะ	เกียะหมุ่ยยะ	ก.	ลื้อ เล้าลื้อ
หะหมุ่ย	เกียะหมุ่ย	น.	กก
หะหมุ่ย	เกียะหมุ่ย	ก.	กรน
หะหมุ่ย	เปียะหมุ่ย	น.	เสียง
หะหมุ่ยหะหมุ่ย	กะรอยกะรอย	ว.	พิริพิริ
หะหมุ่ย	เถียะหมุ่ย	ก.	ฉลัก
หะหมุ่ย	เถียะหมุ่ย	ว.	รีบ เร่ง
หะหมุ่ย	เหฺลือยะหมุ่ย	ว.	กึ่งวาน
หะหมุ่ย	คะลม	น.	ข้าวต้มที่เป็นลูก เช่น ข้าวต้มมัด
หะหมุ่ย	?	ก.	เลี้ยง ประคองไว้
หะหมุ่ย	เกียะหมุ่ย	ว.	มาก จำนวนมาก

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักขรวิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หะหล่าน	เกียะหล่าน	น.	เหตุ เรื่องราว สาเหตุ
หะหลุ	เปียะหลุ	ก.	ลั่น ส่งเสียงดัง
หะหลู (ก)	คะหลู	ก.	สอศ เลือก ยื่น ขอน
หะหลอะ	เตียะหลอะ	ก.	ลำทับ ก้าวข้าม สอนสั่ง ว่ากล่าว ตักเตือน
หะหลิ่น	เกียะหลิ่น	ก.	หาม แบน
หะหลิม	คะหลิม	ก.	หม ปิดข้างบน
หะหลีย	หลีย	ก.	เล้า นอก
หะหลียัง	เกุหลียัง	ก.	หาบ
หะหลีย่ง	เตียะหลีย่ง	น.	ไม้คาน
หะหลียะ	เปียะหลียะ	ก.	ปล่อย วาง
หะหลอก	เปียะหลอก	ก.	หลบ
หะหลอมมะหลีย	?	ก.	ตะเกียกตะกาย
หะหลุละ	เปียะหลุละ	ก.	ปล่อย
หะโหลนกค็อบ	เปียะโหลนกค็อบ	น.	หัวหน้า
หะโหล (ก)	เตียะโหล	ก.	กาง (ร่ม) สวม (หมวก)
หะหวักอะตัก	เปียะหวักหลียะตัก	น.	ผ้าผอน
หะหวั่ง	เกียะหวั่ง	น.	บริเวณ อาณาเขต
หะหวั่ง	เกียะหวั่ง	ก.	ล้อม วงล้อม
หะห้วย	เกียะห้วย	น.	ขณะ
หะห่วน	เปียะห่วน	น.	กอง
หะเหวิน	เกียะเหวิน	น.	ความเป็นทาง ความกังวล
หะเหวียะ	เพียะเหวียะ	น.	ชาติ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
หะอ็อก	อะฮ็อก	น.	ทั้งหมด
หะอะเจียะเหวียะ	สะอะเจียะเหวียะ	ก.	ชำระให้สะอาด
หะอัง	เปียะอัง	ก.	อังก้าง
หะอี	เปียะอี	น.	แดง (ทุกชนิด)
หะอุย	หะอุย	น.	ยา
หะเออ	อะอาว	ก.	ให้ ส่งเสียงให้
หั่ว	เจียะหั่ว	ว.	ไกล
หุ	หะอะ	ว.	ไม่
หุเซียง	หะอะเซียง	ว.	ไม่ใช่
หุโตะ	หะอะโตะ	ว.	ไม่เป็นเช่นนั้น เกี่ยวข้องไม่ได้
หุเป็นหุปลิ	หะอะเป็นหะอะดูลิ	ว.	ไม่แน่น ไม่นอน
หุมัว	หะอะมัว	ว.	ไม่อยู่ ไม่มี
เห	ม.	ก.	เล็งดู ชำเลียงดู
เหมะวอน	เฮเหมียะวอน	น.	หิมพานต์
เหะ	เปียะเหวียะ	น.	นา
หะอะ	ม.	ว.	ไม่
หะอะมัว	ม.	ว.	ไม่มี

อ

เสียงพยางค์	เสียงตามอักษร	วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
อองถิ	ม.	ว.		สำเร็จ
ออก	ม.	น.		จบ หมด
ออกจอก	ม.	ว.		หมกใจ
ออกหุริค	ม.	ว.		เหลือเกิน เหลือกำลัง เหลือที่
ออกสะมาปัก	ม.	น.		อาศรม
อ้อน	ม.	ก.		อด
อ้อนตะราย	ม.	น.		อันตราย
ออนเค็ง	ม.	ก.		อดทน
อ้อนทะเปี้ยเหูลียะ	อ้อนเถียะเปี้ยเหูลียะ	น.		อันธพาล
อ้อนอ็ค	ออนโอะค	ว.		อคอยาก
อับ	ม.	ก.		แอบ
อับเหมีย	ม.	ก.		หมอบเฝ้า หมอบคลาน
อะกิด	ม.	น.		ปลิง
อะอุรา	ม.	ว.		ระหว่าง
อะก๊อก	ม.	ก.		ตกใจ สะดุ้ง
อะก๊อคอะงอ	ม.	ก.		ตกอกตกใจ สะดุ้งตกใจ
อะกะตันเญา	ม.	น.		อกตัญญู
อะกัว	ม.	ก.		หอย
อะกายเปี้ยะเหูลียะ	ม.	น.		อะกายพาล
อะกิน	เปี้ยะกิน	ก.		ประเคน
อะเกาะอะเห่งอ	สะเกาะอะหุ่ง	น.		เพื่อนฝูงอื่นใด
อะเกิม	ม.	น.		เรื่องอิงประวัติ
อะเขัว	ม.	น.		กำลังนั้น ขณะนั้น เวลานั้น

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
อะเขียตะกะ	เขียตะกะ	ก.	อาฆาต พยาบาท
อะคักอะนา	ม.	น.	แบบแผน เยี่ยงอย่าง
อะเคิน	ม.	ว.	เวลา มี คราว
อะเคุ๊ถึย	ม.	ก.	หมดเกลี้ยง
อะจ็อก	ม.	ก.	งอ
อะจิ้น	ม.	ก.	แบก
อะเงาะ	ตะโงะ	ก.	ขยัน
อะจก	อะจ็อก	ก.	วาง
อะจนอะนน	ม.	ก.	รำพึงรำพัน ซอกแซก
อะจอก	เหล็ยะจอก	ว.	คำ
อะจา	อาจา	น.	อาจารย์
อะจิ้น	เหล็ยะจิ้น	น.	แหวน
อะเจนเวนอย	จ	น.	ประเพณี
อะเขิน	ม.	ก.	ทูน เก็บไว้
อะเขินกอก็อบ	ม.	ว.	หนักหัว
อะโซ	เหล็ยะโซ	ว.	บางครั้ง บางคราว
อะชิ	เป็ยะชิ	ก.	ลง
อะชิอะซอม	เป็ยะชิอะซอม	ก.	มีคำสั่ง
อะซก	ซก	น.	ชน
อะซอ	กะซอ	ก.	ทำให้ต่ำ ลดลงมา
อะซอน	กะซอน	น.	หัวหอม
อะซอบ	กะซอบ	น.	สิ่งของ ความคิด ปัญญา
อะซัน	หฺรมซาน	น.	เสียง

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิคำ	ความหมาย
อะซามเฝีย	ม.	น.	บริเวณวัด
อะซาวห์	กะซาวห์	น.ก.	พาย
อะเซีย	กะเซีย	ก.	กระซิบ
อะแซะ	กะแซะ	ก.	ชักชวน
อะแซอะโม	กะแซะกะโม	ก.	ชักชวน
อะณู	ปะณู	น.	แทงโม
อะคอบ	ปะกัว	ว.	ใน
อะกัว	ปะกัว	ว.	ใน
อะกัวกอ	ปะกัวกอ	สันฐาน	ควย ควยเหตุ นั้น เนื่องควย
อะคอ	คอ	ก.	ปลุก
อะคอ	กะคอ	ก.	ลูก ลูกขึ้น เกิด กำนัด
อะต็องอะตาว	กะต็องกะตาว	ก.	กระวนกระวาย
อะตอโตะ	กะตอโตะ	ก.	เกิด กำนัด เกิดเป็น เสวยพระชาติ
อะทอด	?	น.	เสียงนกร้อง ทอด ทอด
อะตอน	ปะตอน	น.	ชี้ได้
อะต็อบ	ปะต็อบ	ก.	ตีเสมอ
อะทะ	กะทะ	น.	ส่งรานต์
อะตัก	เกียะตัก	น.	ลิ้น
อะตาง	กะตัง	น.	หลุม
อะตาว	เหฺลียะตาว	น	บน ข้างบน
อะตาวจ็อบ	กะตาว	ก.	รอน

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
อะตุ	ม.	ก.	กล่าวโทษ ใส่ร้าย
อะเต็ก	ม.	น.	สัปดาห์ อาหิตย
อะเต็กกลาเตะโกะ	ม.	น.	อดีตกาลก่อนโน้น
อะเต็กเตะ	ม.	น.	ปางก่อน อดีตก่อนโน้น
อะเตียงอะเหวี่ยง	กะเตียงเถียะเหวี่ยง	น.	เส้นเอ็น
อะแตะ	ปะแตะ	ก.	เชื่อ เชื่อฟัง
อะโต	กะโต	น.	หู
อะโต	กะโต	ว.	ตรงกลาง กึ่งกลาง กลาง
อะถึ	เหูลียะเท	น.	ตา ตาเข่า ตาแก่ ผู้เข่า
อะเถ	เหูลียะเท	น.	ตา ตาเข่า
อะเถิม	สะเทิม	น.	สะเทิม
อะหังชะ	หังชะ	ก.	สรรเสริญ
อะทา	เกียทา	น.	คาถา
อะทิตาน	ม.	น.	อธิษฐาน
อะนณ	จะนณ	ก.	ดี
อะนะ	เจียะนะ จะนะ	น.	อาหาร กับข้าว
อะนะ	ตะนะ	น.	แผ่น ใบ ฉบับ
อะนาย	กะนาย	น.	กระดง
อะนาวห์	กะนาวห์	น.	หอย
อะนาวห์เตียะ	กะนาวห์เตียะ	น.	หอยสังข์
อะเนค	กะเนค	น.	รอย แนว
อะเนาะ	อะเมาะ	ว.	นี้ นี่
อะเนาะ	ตะเนาะห	ว.	อัน

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
อะเนาะอะโต	กะเนาะกะโต	น.	แก้วหู
อะเน็ก	ปะเน็ก	ก.	ซอน ซุก
อะเนิง	ตะเนิง	น.	เส้น สาย
อะแนน	กะนัน	น.	บันได
อะแนม	อะแนม	น.	ขนาดกว้าง
อะปึก	กะปึก	น.	กระแตก
อะปา	ม.	น.	พอ
อะป้าค	เหฺลียะป้าค	น.	ส่วน ฝ่าย ข้าง
อะปาย	อุบาย	น.	อุบาย
อะเป็ค	เถียะเป็ค	ก.	โยน
อะเป็ค	เหฺลียะเป็ค	น.	พายุ
อะเป้ม	เป้ม	น.	โกลง (เรือ)
อะโปรม	ม.	น.	ไม่มีแก่นสาร
อะปีโก	ม.	น.	อิทธิกรรม
อะพะเหฺยียะตาน	ม.	น.	อภัยทาน
อะมค	ปะมค	น.	ไฟ
อะม้อยท์	กะม้อยท์	ว.	ใหม่
อะมะ	ตะมะ	ว.	สว่างใสว
อะม้งอะรัง	ปะม้งตะรัง	น.	นายประตู่
อะมา	กะมา	น.	ขอ สรรนำ
อะมา	ม.	ว.	ประมาณ ขนาด
อะมาติบ	กะมาติบ	น.	สระทิพย์
อะมาย	กะมาย	ก.	สะพาน

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิชา	ชนิดคำ	ความหมาย
อะมายโก๋	กะมายโก๋	น.	เครื่องกัณฑ์เทศน์
อะมายทั้ง	กะมายทั้ง	น.	ขามสะพ่าย
อะม้าวท์	ชะม้าวท์	น.	เหตุ
อะมาเหล็ยะเจ็ยะ	กะมาเหล็ยะเจ็ยะ	น.	สระอินคาต
อะเม็ก	ปะเม็ก	น.	ประสังค์
อะโม	ปะมอ	ก.	ภาวนา
อะม็อค	ปะมค	น.	ไฟ
อะยะ	กะยะ	น.	แดง
อะยะ	ทะระ	ก.	เผยแพร่
อะโย	ม.	ก.	เอื่อม
อะรม	กะรม	ว.	รวมกวย กวย
อะระ	ทะระ	ก.	จ่าย ส่ง
อะรัง	ซัง	น.	ฝั่ง
อะรัง	ปะรัง	น.	ขาว ขาวคราว
อะรัน	ม.	ว.	เพลิน
อะราว	ทะราว	ก.	ทาง
อะราวกางอะโน	ปะรังกางทะโน	น.	เรื่องราวขาวคราว
อะรุก	ม.	น.	เตา
อะเรม	ทะเรม	ว.	เก่า เดิม
อะเราะ	กะเราะ	ก.	ทิ้ง เท
อะเราะ	กะเราะ	ก.	หยด สะบัด สลัก
อะเราะ	ปะเราะ	ก.	แจก จ่าย
อะเราะคาค	กะเราะคาค	ก.	กรวดน้ำ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
อะเรีย	กะเรีย	ก.	ส่งเสียงร้อง ส่งเสียงคำราม แผดเสียง
อะเรียก	กะเรียก	น.	ชีก
อะเรียก	กะเรียก	ก.	ฉา
อะลุ้กดูอย่าง	กะลุ้กเกียะอย่าง	น.	ฉีกิบ
อะลกเกุริบ	กะลักเกุริบ	น.	ฉิป่า
อะลอ	ลอ	ว.	ที่ไหน ไหน
อะลอก	กะลอก	ก.	แหย จุ่ม
อะลอค	ปะลอค	น.	ตะวันตก
อะลอค	กะลอค	น.	ลิตร
อะลอน	เจียะลอน	น.	จันทน์
อะลอม	กะลอม	น.	มะขามป้อม
อะลอมท์	กะลอมท์	ก.	ไค้ ไค้เอง พลันไค้
อะละ	ทะละ	น.	เจ้าของ
อะละกอม	ทะละกอม	น.	ผู้มีกรรม
อะล้ง	กะล้ง	ก.	พัง
อะล้ง	กะล้ง	น.	บอน่า
อะลา	กะลา	น.	หีบ โลง
อะเลกะ	ม.	ว.	ความไม่ช้อ
อะเลาะ	กะเลาะ	น.	กอน
อะเลิง	?	น.	บอ
อะเลิน	กะเลิน	ว.	เลื่อน 〇 หลง
อะเลียง	กะเลียง	ก.	กลับ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
อะแล	กะแล	ก.	แลก เปลี่ยน
อะวัค	กะวอค	ก.	ปล้ำ
อะแวะ	กะแวะ กะแมะ	ก.	เหนียว เกาะยึด
อะเห่งอ	อะเห่งอ เหล็ยะเห่งอ	บ.	บ้าง บางที
อะเห่งว	อะเห่งอ เหล็ยะเห่งอ	บ.	บาง (บางคน)
อะเห่งยะ	เหมียะเห่งยะ	น.	ข้างนอก ภายนอก
อะหุน เหมียวเถียะเหนีย ม.		น.	อนุโมทนา
อะหุมน	หุนหุมน	ก.	นิมนต์
อะหุมาค	ม.	น.	อำมาตย์
อะหุมาคเคี้ยพะเหญีย	ม.	น.	อำมาตยา
อะหุมุ	เหญียะหุมุ	น.	ซื้อ
อะหุมุอะเหมีย	เหญียะหุมุเหญียะเหมีย	น.	ซื้อเสียง
อะโหมะ	เหล็ยะหุมุ	ก.	พรหม สะบักไว้
อะหุยังอะเหล็ล	ม.	น.	จริยวัตร กิริยาท่าทาง
อะเหยอเหวอหะวัค	ม.	ว.	สะบักสะบั้ง
อะเหยิก	ม.	น.	อาယุ
อะเหยิกทะชัก	อะเหยิกทะชัก	น.	อายุอานาม
อะเหยิกอะทัก	ม.	น.	อายุอานาม
อะเหยิม	เหล็ยะเหล็ล	น.	ลมหายใจ ชีวิต
อะเหยิวอะชาว	ม.	น.	เกียรติยศ ยศศักดิ์
อะเหยียะ	เหล็ยะเหญียะ	น.	ราศี สง่าราศี แสง รัศมี
อะโหยะ	ม.	ก.	ห้อย ย้อย เรียบ ๆ
อะหุรอก	เหมียะหุรอก	น.	พริก
อะเหว	ม.	น.	ภาษา คำพูด

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
อะเหฺวอะตุรา	ม.	น.	คำพูดคำจา
อะเหฺวอะ	เหฺลียะเหฺวอะ	ก.	ร่อง
อะเหฺวอะเหฺยี่ยม	เหฺลียะเหฺวอะเหฺยี่ยม	ก.	ร่องไห้
อะแหฺรก	ม.	น.	เหล่า
อะหฺลน	อะโหฺลน	น.	ครั้ง คราว
อะโหฺลน	ม.	น.	ครั้ง คราว
อะเลาะ	ปะเลาะ	น.	เลื้อ
อะเหฺลียะ	เหฺลียะเหฺลียะห์	น.	กรีน
อะแหฺลุม	แหฺลุม	ก.	ยก เลื้อย ชูขึ้น
อะแหฺลุม	อะแหฺลุม	น.	ขง
อะหฺว้า	?	บ.	ตลอด จนกระทั่ง
อะหฺว้อะหฺวค	เหฺลียะหฺว้อะหฺวค	ก.	ดูแลรักษา
อะเหฺวอ	ม.	น.	สิทธิ์
อะเหฺวีน	ม.	ก.	สะบัด เหวี่ยง
อะแหฺน	ม.	ก.	แหะ เล็ม กัดกิน
อะอฺย้าง	เกียะหฺย้าง	น.	ชีวิตร
อะฮฺาง	อะฮฺาง	ว.	อยาก
อะฮฺาระ	ม.	น.	อาหาร
อะเฮฺีย	กะเฮฺีย	ก.	โกรธ
อังกฺุลิม่า	ม.	น.	องคฺุลิมาลย์
อัว	ม.	น.	เรา
อัวเก็ค	ม.	น.	ข้าพเจ้า
อา	ม.	ก.	ไป

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
อากะรมเหฎิยะกม	ม.	ก.	ไม่ร่วมกับเขา
อากาสะเจอ	ม.	น.	อากาศเทวดา
อาง	ม.	น.	บึง
อาก	ม.	ก.	ขอ
อากตะมะ	ออกตะมะ	น.	อาตมา
อากตุ	ม.	ก.	ขอโทษ ขอภัย
อากตุอากซอน	ม.	ก.	ขอโทษขอโพย
อากอะคง	ม.	ก.	ขออนุญาต
อาหาระเหัวเจิน	ม.	น.	โภชนาหาร
อาหุมนั้หอก	อาหุมนั้เสยะโหค	ก.	ไปสู่ก่าลัง
อาโหล่นเนาะ	ม.	ว.	จากนี้ไป คือนี้ไป แต่นี้ไป
อิเกาะ	เหฎิยะเกาะ	ว.	ด้วยกัน
อิชชา	ม.	ก.	อิจฉา
อิชชาปะระกะ	อิชชาปะระกะ	ก.	อิจฉาตารอน
อิทะ	ม.	น.	โคตรเง้า เหล่ากอ
อิทธิ	ม.	น.	อิทธิ อำนาจ
อิเกาะ	เหฎิยะเกาะ	ว.	ด้วยกัน
อิโกะ	ม.	ว.	นั้น นั้น
อิเตะ	ม.	น.	ฝ่ายโน้น
อิเนาะ	ม.	ว.	ที่นี่
อิเบอะ	ม.	น.	อิสาว
อีลล	ม.	ว.	โหล
อิหจุ	ม.	น.	หญิงเจ้าเล่ห์ หญิงชื้ออิหจุ

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิกคำ	ความหมาย
อุชา	ม.	น.	อุตล้าห์
อุคหฺยาน	อุธฺยาน	น.	อุทยาน
อุบปะกา	ม.	ก.	อุปการะ
อุบปะฉาย	ม.	น.	อุปฉฌาย์
อุบาย	ม.	น.	อุบาย
อุเบยฺกคา	ม.	น.	อุเบกขา
อุย	ม.	ก.	เญา
อุยหฺยาย	ม.	อุทาน	อุยแม่ (อุทาน)
เอกะรัต	ม.	น.	พระมหากษัตริย์
เอรัต	เอกะรัต	น.	พระมหากษัตริย์
เอคฺเคียเรีย	เอคฺเคียะเหฺเรีย	ว.	ลำพังตัว ลิ่นท่า หมกที่พึง
เออะอะเมาะ	เออะทะเมาะ	ว.	มากมาย เหลือเพื่อ ล้นเหลือ
เอ็ค	ม.	น.	ชี้ อูจจาระ มูล
เอิน	ม.	ว.	เอง
เอีย	ม.	ว.	เหี่ยว
โอน	ม.	ว.	น้อย
โอนจ็อก	ม.	ก.	น้อยใจ
โอ๊ะ	ม.	น.	พิน

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
อูญา	ม.	ว.	เกรง
อูนอง	ม.	น.	ควา
อูนม	นม	น.	บัลสวาระ
อูนม	นม	ก.	บัลสวาระ
อูนม	ค่นม	น.	ค่นไม้
อูนมทะเลว	ค่นมทะเลว	น.	ค่นกุ่ม
อูนอย	นอย	น.	ลิง
อูนอยท์	นอยท์	น.	หนู
อูนะ	นะ	น.	ปา
อูนัน	นาน	น.	เทียน
อูนาค	ม.	น.	พระขรรค์
อูนาน	ประนาน	น.	ทัพ คึก
อูนานชู	นานชู	น.	กิ่งไม้
อูนานปาน	ม.	น.	กิ่งก้าน
อูนาม	สะนาม	น.	หนังสัตว์
อูนายทว้าย	เถียะทูนายทว้าย	น.	ที่ทาง
เอนะ	ม.	น.	ท่า ที่สำหรับจอดหรือพัก
เอนีง	ม.	น.	ปีก
โโอนก	ม.	ว.	ใหญ่
โโอนัน	ม.	น.	เนิน ปราสาท
อุมัก	กะมัก	น.	ตัวผู้
อูมัน	มัน	น.	หลาน ซึ่งเป็นลูกของพี่
อูมาน	สะมาน	ก.	ถาม ทาบทาม

เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
ฮูมาน	เหือยะฮูมาน	น.	เขย
ฮูมานเฮมิก	สะมานสะเม็ก	น.	สุข
เฮมิน	สะเมน	น.	ตำรวจ พระยา มหาดเล็ก
เฮมินซังดูราน	สะเมนซังดูราน	น.	พระยาสงคราม
เฮมินทูนาค	สะเมนทูนาค	น.	พระยานาค
เฮมินอะละ	สะเมนทะละ	น.	ท้าวพระยา
เฮมียง	เมียง	ก.	สงสัย
เฮมียงโถมะ	ทะเมียงทะเมาะ	ก.	สงสัย ต่าง ๆ
ฮูน	ม.	ว.	มั่นคง
เฮียกดูลอน	เจียกดูลอน	น.	นกแก้ว
ฮอก	ฮอก	น.	ศอก
ฮอก	ม.	น.	เหตุ
ฮอกพอ	ม.	น.	เหตุผล
ฮ้อง	ม.	ก.	ซ่อน พยุงขึ้นไว้ พยุง
ฮอยท์	สะง้อยท์	น.	บ้าน เรือน
ฮอยท์ไกร	สะง้อยท์ไกร	น.	ห้องครัว โรงครัว
ฮอยท์ร้อยท์	ม.	น.	หิริ-โอตติปปะ
ฮอกคัมปะ		—	
ฮูลอก	ฮูลัก	ว.	แหลก
ฮูลอกฮูลอง	ฮูลักฮูลอง	ว.	แหลกละเอียด
ฮูลอย	ฮูลัว	ว.	กว้าง
ฮูลอยเลี้ยะจักกะวา	ฮูลัวเหลี้ยะจักกะวา	ว.	กว้างเท่าจักวา
ฮูละปู้ราค	ม.	น.	ใบทอง

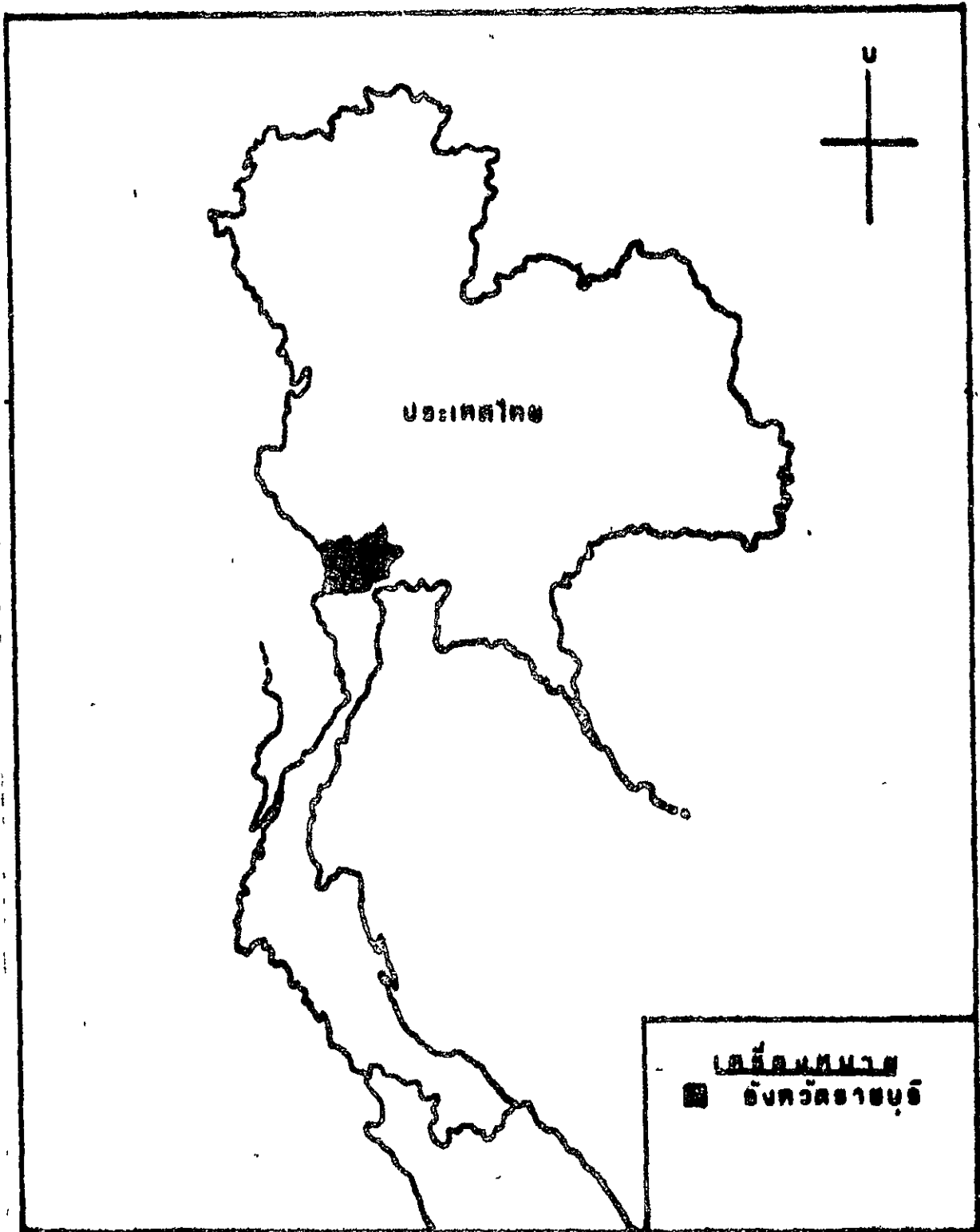
เสียงพื้นบ้าน	เสียงตามอักษร วิธี	ชนิดคำ	ความหมาย
อูลาง	อูลัง	น.	ชั้น
อูลาย	ม.	ก.	มัด เปลี่ยน
อูลาย	ซาย	ว.	ผอม
เฮลิน	ม.	ก.	หลับ
อะ	งะ	น.	ขลุ
อะนะ	ชนะ	น.	ชนะ
อะเมน	ชนะเมน	น.	เขมร
อะอุบ	?	น.	ผอบ
อัว	ตะจัว	น.	วัน กวางอาทิตย์
อัวซอ	ตะจัวซอ	น.	เวลาเย็น
อัวหยาทเหุมิก	ตะจัวหยาทเหุมิก	น.	รุ่งอรุณ
อัวเหยยะ	ตะจัวเหยยะ	น.	วันรุ่งขึ้น วันพรุ่งนี้
ฮา	ม.	ว.	หุรี
ฮาวห์	ม.	น.	ข้าวสาร
ฮาโตะ	ม.	ก.	บอกไว้
ฮาทะเห่นียเตีย	ฮาเตียะเห่นีย	ก.	พูดนินทา
ฮาอะเหระดรา	ม.	ก.	พูดคุย
ฮาเหรียงสะเกาะ	ม.	ก.	พูดคุยกัน
ฮาหลัว	ม.	ว.	พูดง่าย
ฮาทะโกะเล	ม.	ว.	พูดดั่งนั้นชี้
ฮินนะ	ม.	น.	คำ อัจฉา วิชา ร้าย
ฮุม	ม.	ก.	อาบ (น้ำ)
ฮุมทาค	ม.	ก.	อาบน้ำ
ฮุมทาคฮุมไอะ	ม.	ก.	อาบน้ำอาบท่า
เฮมะวอน	ม.	น.	หิมพาน
แฮค	ฮาค	ว.	เจียบ สงบ นิ่ง

ภาคผนวก ข.

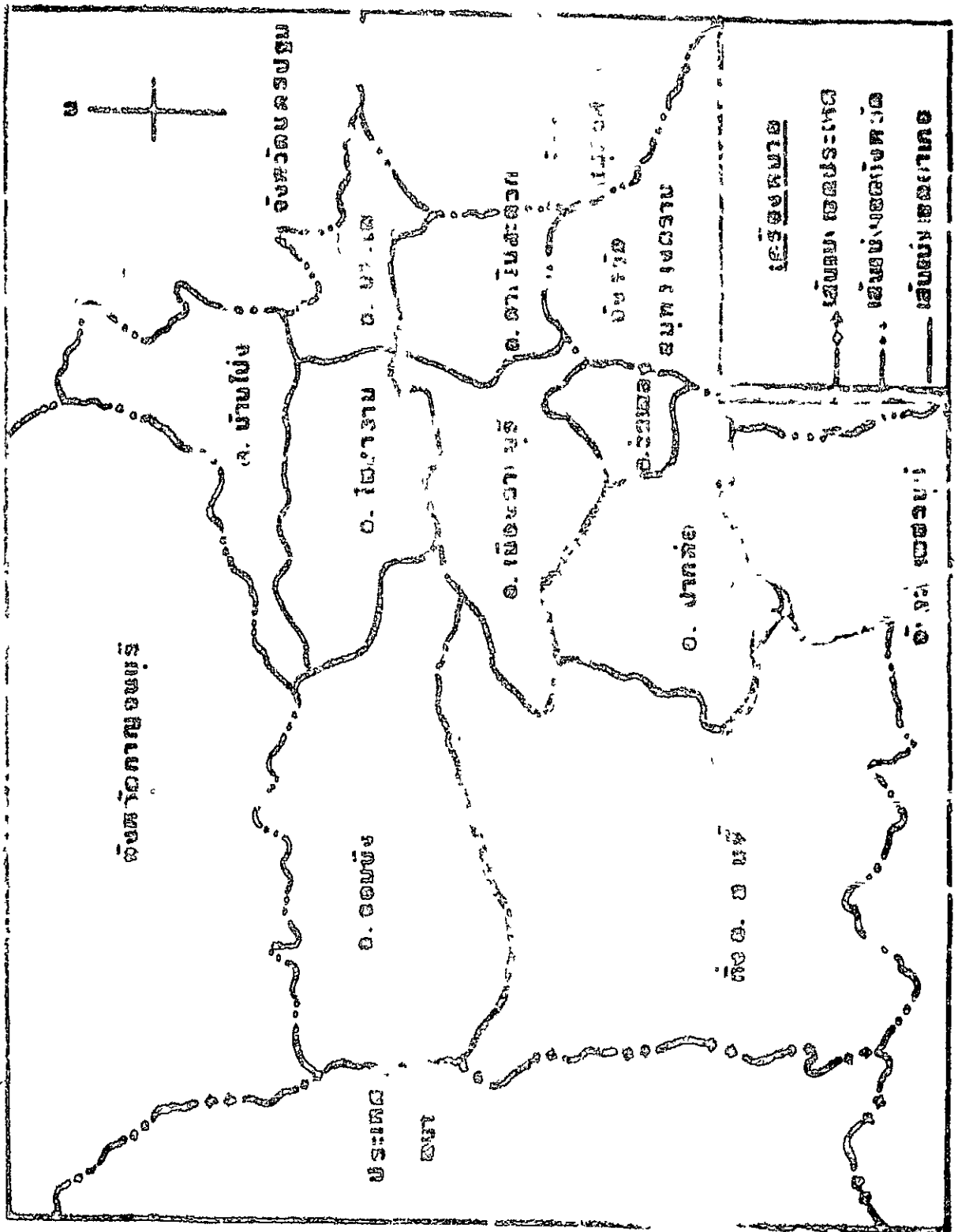
แผนผัง

,

แผนที่
แผนที่แสดงจังหวัดอุบลราชธานี

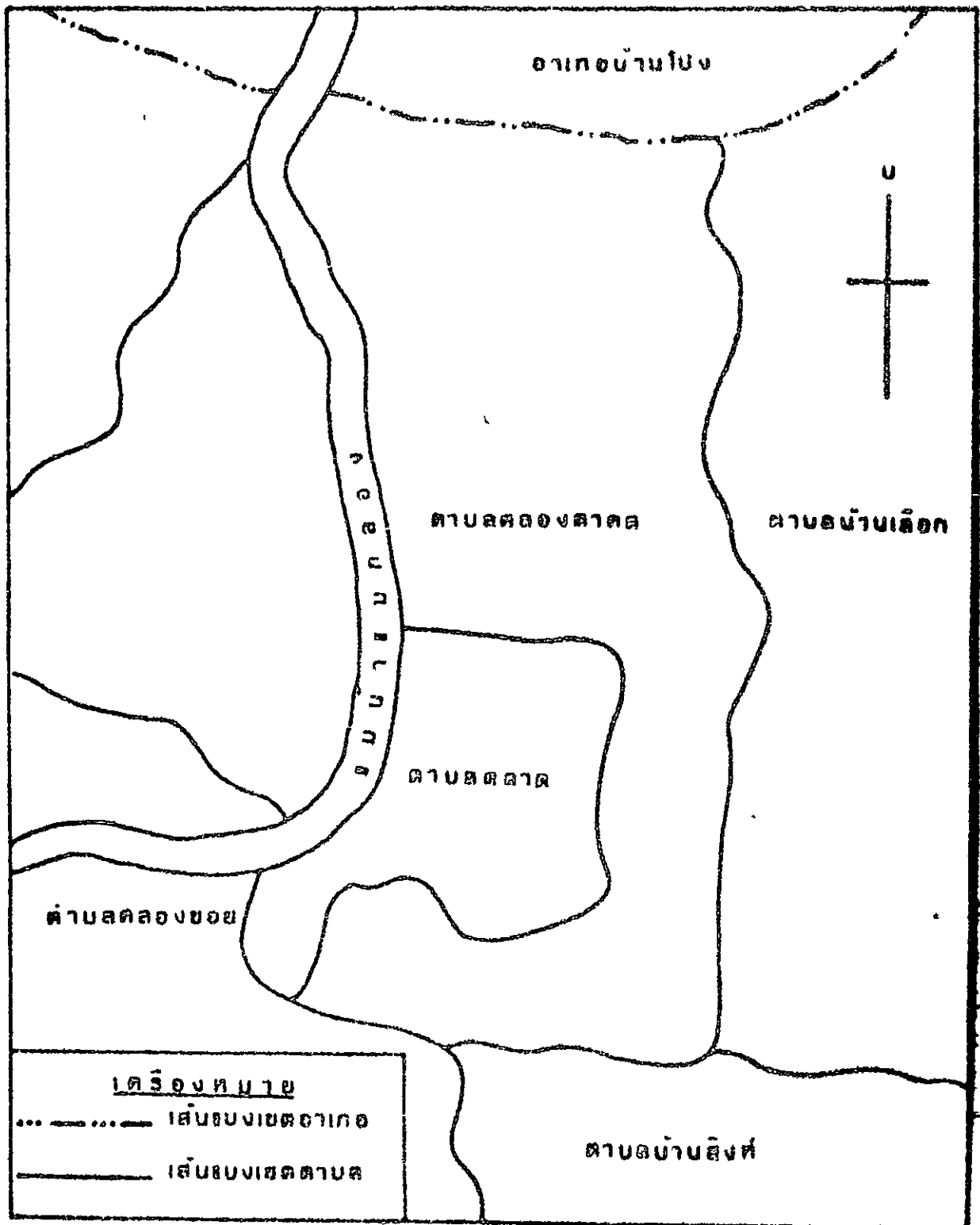


แผนที่แสดงอาณาเขตของจังหวัด...



แผนที่ ๓

แผนที่แสดงตำบลคลองตาด



ประวัติย่อของผู้เขียน

ชื่อ สุรียา คงประเสริฐ

เกิดวันที่ 3 มกราคม 2485 ที่ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง

จังหวัดสมุทรปราการ

การศึกษา ปีการศึกษา 2499 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดคันลัด

จังหวัดสมุทรปราการ

ปีการศึกษา 2504 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนอานวยวิทย์

จังหวัดสมุทรปราการ

ปีการศึกษา 2506 จบชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา จากวิทยาลัยครู

สวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร

ปีการศึกษา 2508 จบชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง จากวิทยาลัยครู

สวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร

ปีการศึกษา 2512 สำเร็จปริญญาการศึกษามัธยมศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ปีการศึกษา 2513 สำเร็จประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะภาษาและวรรณคดีไทย

จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

ปีการศึกษา 2521 สำเร็จปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

การทำงาน พ.ศ. 2514-2516 รัชมารการที่วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2516-ปัจจุบัน รัชมารการที่วิทยาลัยครูสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร